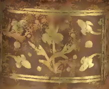

BLANCARD
LEX. MED.

TOM II

VERSANTUR HIS TRIBUS

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

STEPH. BLANCARDI

LEXICON
MEDICUM RENOVATUM,

In quo totius artis Medicæ termini, in

ANATOME, CHIRURGIA, PHARMACIA, CHYMIA, RE BOTANICA ETC.

Usitati, dilucidè & breviter exponuntur juxta

NEOTERICORUM tum PRACTICORUM tum MECHANICORUM placita & verè demonstrata principia.

Hisce adjungitur GRÆCARUM *vocum Etymologia; tum earum* BELGICA, GERMANICA, GALLICA, ANGLICA *&c. interpretatio; cum indicibus locupletissimis.*

Editio novissima, & ob additiones à Viro Celeberrimo

JOANNE HENR. SCHULZIO

Desumptas cæteris longè auctior & perfectior.

PARS ALTERA

LOVANII,

Apud JOAN. FRANC. VAN OVERBEKE, Sub Signo Lampadis Aureæ 1754.

Cum Approbatione & Privilegio.

TYPOGRAPHUS
LECTORI
S P D.

Isto Tibi amice Lector Lexici Medici Viri Celeberrimi *Stephani Blancardi* editionem novam : novam dico non quod ultimâ Leidensi recentior, sed quod eâdem amplior sit, pluribusque accessionibus ditior. Quidquid enim in viri ce-

leberrimi *Joannis Henrici Schulzii* editione occurrit propriè ad medicinam ſpectans, in hanc novam tranſtuli, quæ ſic pluribus articulis, Tyronibus Medicinæ ſcitu neceſſariis, prodit auctior. Hiſce utere Lector benevole, & Vale.

PRÆFATIO AUCTORIS.

L. S.

VEtus opinio eſt, jam inde ab Heroicis ducta temporibus, nihil hodie dici, quod non dictum ſit prius. Hujus ſcilicet auctores minimè præſagiebant, venturum tempus, quo iſta, quæ tunc latebant, clareſcerent; venturos dies, quibus nos tam aperta neſciſſe majores miraremur. Cunctis enim rebus ineſt quidam velut orbis, ut ſicuti cæleſtia ſydera, ita ſcientiarum vertantur: nec omnia apud antiquos op-

tima; nec apud omnes ſtatim gratiam, fidem, auctoritatem inveniunt, quæ ſola ratione & obſervationibus ponderantur. Si hanc ſapientes viam tenuiſſent, ut ſemper majorum intra terminos ſubſiſterent; demerſa adhuc tenebris lateret veritas: nova artium lumina minimè lucerent. ARCHIMEDEM mirata eſt antiquitas, quum illius ingenio Syracuſæ defenderentur. Nec DEMETRIUS, ob repertam machinam, minore gloria fuit, & famam in poſteros præmium tranſmiſit. Noſtra verò ætas ut iſta magnificè exornavit, ſic & artes novas eduxit, ad quas priorum nunquam induſtria penetraverat. Quis tormenta neſcit bellica; quanto vel balliſtis concitatiore, vel catapultis rapidiore impetu feruntur? Quis neſcit navigandi peritia, cum Belgæ in arma truderentur, contabulatum claſſibus mare? repertas Inſulas? reſerata

In-

Indiæ clauſtra? maximam Occidui orbis partem, priſcis ignoratam, noſtris ingenti commodo cognitam fuiſſe? Quid artem loquar Typographicam, divinarum humanarumque rerum propagatricem? Quid Medicinam? quæ per diverſos temporum orbes, velut gradibus proceſſibuſque aucta, dum priorum inventis nova adjicit poſteritas, aut fluxas rationes cautè ludificatur, robuſta maturitate in eam qua hodie eſt magnitudinem enavigavit. Multa adhuc ſacro involucro tecta jacent, & fas eſt mortalibus omnia rationi congrua, inquirere; multa admirari imo & venerari debemus, nam arcanis proxima, inveſtiganda non ſunt. Manſimus inter Æſculapii limites; ſingulæ artes ſua habent addenda, & quæ latè ſpatiari videntur, à ſuperfluis mundandæ. Atque iſta de noſtris hauſta fontibus, ac mox ubivis derivata, haud

leve

leve compendium humano generi attulerunt. Quiſquis mentis valens acumine, blanditiis voluptatum ſocordiave non irretitur, ſed ad artis medicæ contemplationem tempus ſumet, poterit eandem cum veteribus orbitam terere, eorumque opibus adjutus, ampliſſima arti conferre incrementa, & abſtruſarum rerum addere proventum. Quocirca abhinc annis variis, quum adducto per meditationem animo, deprehendiſſem plurima in Medicis turbidè adeo tradita, ut quid ſequendum declinandumve ambigerem; id negotii credidi mihi dari, quodcunque vel alii repererant, vel ipſe obſervaveram, in commune breviter conferrem. Hinc prodierunt Opera noſtra Theoretica & Practica, uti & Anatomes libri novi, à veterum placitis immenſum diſcrepantes Quæ provincia licet perardua, ſpretis tamen malorum obtrectationibus,

eam

eam ſubire generoſum duxi. Ex hoc genere videtis eſſe quoque Lexicon hoc, recens, ceu clavem artis, ex inventis præcipuè juniorum comportatum. Nam quæ EROTIANUS, GALENUS, & inter recentes GORÆUS, FOESIUS, CASTELLUS, tractaverunt, ea ſuis auctoribus ſic addicta, ut vix latum unguem diſcedere erubeſcant. Id privatis uſibus ſerviit aliquamdiu, donec ſuaſu an imperio aliorum publicatur. Si ſummam in eo perfectionem non aſſecutus, ſi operarum in Græcis Παροράματα, *hæc humanæ fragilitati vel incuriæ donate. Satis amplum præmium feram, ſi Lectoribus haud ingratum accidat; quod in veſtros ſinus, deterſo vanæ adulationis fuco, ingenuâ devotione confertur. Valete.*

Lovanii
M. D. CC. LIII.

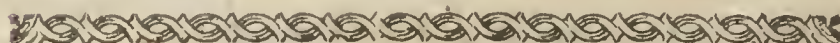

SUMMA PRIVILEGII.

MARIA THERESIA Dei Gratiâ Regina Hungariæ, Bohemiæ, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, &c. Diplomate ſuo ſanxit, ne quis Librum, cui Titulus STEPHANI BLANCARDI, M. D. LEXICON MEDICUM, &c. præter *Joannis Franciſci van Overbeke*, Typographi Lovanienſis voluntatem, intra novennium in Belgio ullo modo imprimat, aut alibi impreſſum in has Inferioris Germaniæ Ditiones importet, venalemve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione Librorum, aliâque gravi pœnâ mulctabitur, ut latiùs patet in litteris datis Bruxellis die 27. Septembris 1751.

Signatum

HENRICY.

APPROBATIO

Imprimi poterit. Datum Lovanii 10 Octobris 1751.

F. SCHEPPERS
Lib. C. R. & Apoſt.

te ac fibris muſcularibus Oeſophagi, ventriculi, inteſtinorum incipientibus motu periſtaltico inverſo agitari. Eſt etiam nauſea non infrequens, quæ à vomitu peracto aliquandiu remanet. Nauſea inſuper ſecum trahit Faſtidium cibi, potûs & medicamentorum, quæ tanta eſt ſæpè, ut nequidem deglutitio fieri poſſit. Tandem ut Vomitus, ſic Nauſea cum multis morbis complicatur, & iis evenit ſæpiùs, qui in mari aut aquis agitatis à vento peregrinantur. Sumitur & pro *Anorexia*, ſive omni ciborum faſtidio & averſatione. B. **Walging.** G. Das grauen, der eckel, das wurgen. Gall. *Degouſt.* A. Loathing, a liſt to vomit.

NEBULA, eſt morbus oculi, quando tunica cornea incraſſatur, ejus diaphaneitas ita mutatur, ut æger omnia quaſi per nebulam videat.

NECROSIS, eſt ſugillatio alicujus partis, à Νεκρόω *morte Afficio.*

NECTAR, eſt potus Deorum, ut *Ambroſia* cibus. Medicis autem dicitur potus medicamentoſus, colore tamen, guſtu, & odoratu gratiſſimus. B. **Gode dranck.** Gall. *Nectar.*

NEFRENS, id eſt, dentibus carens ſive in infantia, ſive in ſenectute. Sic dicuntur quia duriora dentibus frangere non poſſunt. B. **Tandeloos.** G. Zahnlos. Gall. *Edenté.* A. Toothleſſ.

NEMOMENA, vide *Nomas.*

NENUPHAR, eſt *Nymphæa*, ſeu *Nenufar* : eſt vox barbarica. Vide *Nymphæa.*

NEOGALA, eſt lac recens, ex Νέον novum, recens, & γάλα lac.

NEPA, vide *Geniſta.*

NEPENTHES, eſt Laudanum opiatum, medicamentum verè laudatum. *Theodorus Zwingenus* vir ſummus & inſignis Medicus, primum illud ita appellari cenſuit. *Nepenthes*, quod Latinè dicitur quaſi nullus luctus, ob ſummos & admirabiles quos exerit effectus laudani nomen ei aptiſſimè & ſummo jure competit. *Nepenthes* remedium *Helenæ* fuiſſe dicitur, quo omnes è corde languores & ægritudines ſuſtulerit, & hilaritatem lætitiamque induxerit. Legitur apud *Homerum* Od. δ. φάρμακον νηπενθὲς remedium triſtitiam animo eximens : dicitur autem à νὴ priv. & πένθος luctus.

Nepeta, vulgò *Cattaria* : aliis *Calamintha*, eſt Herba cujus Etymologiam deducere quidam conantur à napus, ex νὲ non, & πȣ̃ς, pes, quaſi pedibus carens, ſed non convenit cum re. Fortè *Nepeta* derivatur à Belgico idiomate *Nepte* ſeu *Nipte*, ut *Cattaria* à *Katte-kruid*. B. **Katte-kruid / nepte / nip.** G. Ratzen-kraut, ratzen-net, ratzen-muntz. Gall. *Herbe au Chat*. A. Nip, Nep, Catmints.

Nephelæ, ſunt tenues oculorum albedines. Item nubeculæ medio urinæ innatantes: dicuntur etiam maculæ albæ, quæ in unguium ſuperficie nubecularum ſpeciem repræſentant. Gr. Νεφέλη & Νέφος nubes, nebula. B. **Een wolk.** G. Eine wolcken. Gall. *Brouillard*. A. Cloude.

Nephritica, ſunt medicamenta, renum morbos auferentia, à νεφρὸς ren.

Nephriticum Lignum, dicitur *Santalum Cæruleum*; creſcit in Nova Hiſpania; craſſum eſt & enode; reddit aquam infuſione cæruleam. Utimur hoc in affectibus nephriticis. B. **Pier-hout.** G. Grieſz-holtz. Gall. *Bois nephretique*. A. Nephritick-wood.

Nephriticus, eſt, qui renum dolore laborat, ſive qui ex Renibus laborat.

Nephriticus Lapis, eſt opacus & variegatus, ex colore viridi, aliiſque permiſtus. Rarò hic lapis in ſe duos colores habet ſemperque viriditatem ex albedine refert, alius viriditatem ſubflavam, interdùm ſubcæruleam; plerùmque ex viridi albo, flavo, cæruleo nigroque colore mixtio eſt. Poliri exactè non poteſt, ſemper enim ipſius ſuperficies pinguis apparet, quaſi oleo inuncta fuiſſet. Adfertur ex Hiſpania, in nonnullis etiam Hiſpaniæ locis, & in bohemia reperitur. Tantâ invenitur mole, ut pocula indè fieri poſſint. Utimur in nephriticis doloribus. B. **Graveel-ſteen.** G. Grieſz-ſtein. Gall. *La pierre nephretique*. A. Nephritick-ſtones.

Nephritis, ſeu Affectio Nephritica, & Nephriticus Dolor, eſt dolor ardens pungenſque in lumborum regione ubi Renes ſiti ſunt, nempè ad latera ſpinæ in ſiniſtra vel dextra parte; qui ſi oritur ab Inflammatione Renum, abſceſſu, calculo febrem iuflammatoriam continuam comitem habet; nonnunquam à convulſione partium iſtarum vel rheumatiſmo quoque obſerva-

vatur; dolor in initio obſcurus, ſed mox acerbiſſimus, & ſine remiſſione, uſque dum totus intereat, plerùmque ſtupet alterum crus ad illud latus, in quo dolor; urina ſæpè eſt flammea, ubi autem valdè urget malum, eſt aquoſa, ſed ubi ſummum, aliquando ſupprimitur; vomitus nunquam non adeſt & maximus quidem, cum inexplicabili nauſea, & anxietate & inquietudine: ſæpè etiam dolor ad inguina, aut alterum inguen exporrigitur, deſcendens quaſi à lumbis, juxta ſitum ureteris. à νεφρὸς ren. B. Nier-wee / graveel. G. Lenden-ſtein, nieren wehe. Gall. *Douleur Nephretique*, *Gravelle*. A. Gravel.

NEPHROS, eſt *Ren*, utrimque in abdomine, ſed tamen ſub duplicatura peritonæi, unus, qui circa lumbos ſub hepate & liene, ſitus eſt; figura eſt inſtar phaſeoli, ſubſtantia ejus ex innumeris canaliculis exiguis circinnatis conſtat, hic in utroque latere ſerum (à glandulis, arteriis adjacentibus) ſuſcipit & ad carunculas papillares deducit, ut tandem per pelvim, ureteres, & veſicam foras eliminetur. B. Een nier. G. Nieren. Gall. *Rein*, *Roignon*. A. Rein, Kidney.

NEPHROTOMIA, ſeu renum ſectio, quando calculoſi vel ulcere affecti ſunt, poſſet hæc operatio in uno latere inſtitui, vaſis nempè colligatis, eo modo, quo lien eximitur, ſed raro aut nunquam inſtituitur. B. Steen-ſnyding uit de nier. G. Das auſſchneiden des lenden ſteins. Gall. *Nephrotomie*. A. Idem.

NERION, eſt arbuſcula, viſui grata, Laurum referens: folia ſunt oblonga, craſſa, dura: flores ſunt pulcherrimi, magni, roſis ſimiles, coloris rubri vel albi, monopetali, infundibuliformes, multifidi: fructus eſt teres, ferè Cylindricus, compoſitus ex duabus thecis per maturitatem à ſe invicem abſcedentibus, ſemina lanuginoſa placentæ adnata continentibus: radix polita, lignoſa, longa: creſcit hæc arbuſcula circa loca maritima. Dicitur *Rhododendron*, & *Rhododaphne*, ſic appellari videtur quòd circa amnes creſcat; Νηρὸς enim eſt humidus. *Rhododaphnen* autem Gr. dixerunt à Roſæ floribus & Lauri foliis, Barb. *Oleander*, fortè quòd ejus folia ſint inſtar oleæ, ſed multò majora. B. Roze-laurier / oleander. G. Lorbeer-roſen, unholden-kraut, oleander. Gall. *Laurier roſe*. A. Oleander, Roſe-baye.

NERVALIA OSSA, idem quod *Sincipitis.*

NERVINA, ſunt medicamenta, quæ adversùs nervorum morbos in uſu ſunt. B. Zenuw-middelen. G. Sennader artzney, ſehnen artzney. Gall. *Remedes pour les Nerfs.* A. Remedie for the nerves.

NERVUS, eſt pars fibroſa, rotunda, longa, alba, inſtar cannæ indicæ poroſa, ſpirituum animalium diductioni inſerviens, ut hoc ritu partes corporis mobiles ſint. Intra cranium à medulla oblongata decem paria Nervorum originem ſumunt: ut Nervus odoratorius, ophthalmicus, oculorum motorius, patheticus, guſtatorius, timidus, auditorius, par vagum, linguæ motorius, & cervicis muſculorum motor. Intra cranium ſeptem duntaxat paria Veteres agnoſcebant, quæ hoc diſticho continentur:

Optica prima; oculos movet altera; tertia guſtat,
Quartaque; quinta audit; vaga ſexta eſt; ſeptima linguæ.

Infra cranium triginta paria enumerantur; nempè ſeptem ex colli lateribus, duodecim ex medulla ſpinali in dorſo: quinque ex lumbis, & ſex ex oſſe ſacro: nervi omnes infra cranium oriuntur à medulla ſpinali, qui per lateralia vertebrarum foramina artubus & ventribus deſtinantur. Nervus, tendo & ligamentum malè à Chirurgis confunduntur. Gr. Νεῦρον. B. Een zenuw. G. Sehnen, ſpannader. Gall. *Nerf.* A. A nerve.

NEURITICA, idem quod *Neurotica.*

NEUROCHONDRODES, eſt ligamenti genus partim latum, partim rotundum, duritie medium inter cartilaginem & ligamentum, quale eſt in articulo pternæ cum aſtragalo & vicinis partibus, & in intimo ſinu oſſis coxendicis, quod femoris capiti inſeritur.

NEURODES, eſt ſpecies febris lentæ, ſic à doctiſſimo *Williſio* dicta; eo quod liquor nerveus ab indole ſua deſciſcens, & craſi ſuâ vitiatus, Atrophiæ cauſa exiſtit, ex νεῦρον nervus, & εἶδος forma.

NEUROLOGIA, eſt elegans nervorum deſcriptio, agens de eorum origine, fine, fabrica, & uſu; quam *Barth. Euſtachius*, *Thomas Williſius*, & *Raymundus Vieuſſens*, omnium præſtantiſſimè deſcripſerunt, ex νεῦρον nervus, & λέγω narro, deſcribo. B. Een beſchrpvinge der zenuwen. Gall. *Neurologie.*

NEU-

Neuron, idem quod *Nervus.*

Neurotica, ſunt Medicamenta, nervorum mala auferentia. Vide *Nervina.*

Neurotomia, eſt Anatomica nervorum ſectio, item nervorum punctura, ex νεῦρον nervus, & τέμνω ſeco.

Neurotomus, eſt, qui punctura nervorum laborat, vel qui nervos anatomicè diſſecat, ex νεῦρον nervus, & τέμνω ſeco.

Neutha, dicitur pellicula, quæ in initio meatûs auditorii auribus fætûs accreſcit, ne Tympanum in utero nimis ab Aqua allabente emolliatur, quæque poſt partum ſucceſſu temporis decidere ſolet; nonnunquam etiam ſimilis pellicula oculis accreſcit, totamque faciem obtegit.

Nicotiana, eſt Tabacum: eſtque planta, quæ habet caulem rotundum, medullâ albâ repletum, villoſum, digiti craſſitiei: folia ſunt ampla, aliquantulùm acuta, nervoſa, ſine caule, integra, ſucculenta, viſcida & attrectatione manûs inficientia, ſaporis acris aut urentis: flores monopetali ſunt, infundibuliformes, quorum inferior pars tubum refert, ſupernè in quinque lacinias dividuntur, coloris purpurei: poſt florem ſequitur fructus membranaceus, oblongus, in duas partes diviſus, multa ſemina exigua & rubicunda habens: radix eſt fibroſa, alba, ſaporis acris: tota planta habet odorem penetrantem. Nomen ſibi retinuit à Joanne Nicotio, Regis Galliæ conſiliario, cujus beneficio Galliis primum innotuit, quam Ulyſſiponæ, dum legati munere fungeretur, à Belga è Florida inſula allatum, accepit. Vide *Tabacum.*

Nidor, dicitur odor fætens, & redolens partes animalis ambuſtas.

Nidorosa Dyspepsia, vide *Dyſpepſia.* B. **Salpeterige maag-koking.**

Nidus, idem quod *Focus.*

Nigella, ſeu Melanthium, eſt planta, quæ habet caules tenues, excavatos: folia mediocriter lata, viridia, minutim inciſa, capillacea: flores ſunt polypetali, roſacei, in medio corona eleganti reflexa ornati: flori ſuccedit capſula membranacea in quinque loculos diſtributa, ſemina anguloſa nigra vel flava, odoris aromatici, ſaporis ſubacris, continens: vel Papaver Nigrum dicitur à nigro ſeminis colore, indè derivatur *Gith.* B.

Nardus/ nigelle/ zwarte kumyn/ bloempjes in 't hair/ juffertje in 't groen. G. Nardus-kraut, schwartzre kuemmel, schwartz-kimmel. Gall. *Nielle*. A. Gith, Guinny-pepper.

NIHILI ALBUM, idem quod *Phompholyx*.

NISI, NINSI, vide *Gensing*.

NITRUM, sive Sal Petræ, crystallos prismaticas formans octohedras; semifossile est, ex terra petitum nitrosa, acri; in igne mediocri fusile; vix aquam exhalat, satis fixum; cum omni materia inflammabili, ubi fusum, deflagrans: solvitur in aquæ $6\frac{1}{3}$. Hæc nitrosa terræ, aut saxi nitrosi, indoles ortum debet excrementis animalium, horum putrefactis cadaveribus, præcipuè sale marino non utentium, avium ergo inprimis, accedente vegetantium exustorum cinere non eluto & calce vivâ; denique parati sic nitri, plurimâ aquâ diluti, per arenam transcolatione, atque in crystallos octohedras formatu. Nitrum generatur ex pingui, alcalina, terra, aëre. Est sal sapore salso-amarum, estque præter Antiquorum nitrum, quod planè nobis incognitum est, triplex. Primum elixiviatur ex terra; Secundum, muris lapideis adhærescit, & Tertium quod scopulis seu rupibus adnascitur: attamen officinis nostris non nisi unicum usitatum est. Primum videlicet, idque excoquitur ex terris desertis. Nitrum nativum Alexandrinum rosei coloris est, ejusdem Neapolitanum, flavescens Puteolanum. Nitrum crystallinum & purum eligendum est. Tantò autem puriùs censetur quantò minùs salis communis particeps fuerit, quod experiri licet, si injiciatur carbonibus candentibus, nihilque post phlogosin remaneat, derivari videtur παρὰ τὸ νίζειν, & τὸ νίπτειν, quod abluendi, purgandique habeat facultatem. B. Salpeter. G. Salpeter, salniter. Gall. *Salpetre, ou Nitre*. A. Salt peter, Salt of niter. Chymicis *Cerberus*, *Sal infernalis*, *Hermes*, *Baurach*, *Algali*, *Sal Anderonæ*, *Anatron*, *Cabalatar* &c. Basilio *Serpens terrenus*.

NOCTAMBULO, seu NOCTAMBULUS, aut *Somnambulus*, est morbus è somno profundo, insomniis gravibus, & motu corporis compositus; adeò ut hic status sit proximus quidem vigiliis, sed ut somnambuli planè excitati nesciant, quæ perpetrarint, undè oblivio hìc regnat & somnum non adesse dicendum foret, nisi oculi clau-

si

ſi eſſent, & ſenſus externi omnes aboliti, ſomnambuli verò aliquos muſculorum motus cient, ſurgunt, incedunt, ſtant, aut alia quædam agunt, nonnulli ad vitæ munia accedunt, & id aggrediuntur quod vigiles non auderent, quidam pullos è nido tollunt. Gr. Νυκτοβάτης & Ὑπνοβάτης. B. Nacht wandelaar. G. Ein nacht wandler. Gall. *Noctambule*, *Promeneur de Nuit*. A. A perſon that walſ in his ſleep.

NODOSUM, dicitur de certa *Arthritidis* ſpecie, quando materia tophacea articulis digitorum pedum, manuumque impacta & coagmentata poſt varios Arthritidis paroxyſmos, efficit ut diſtorqueantur, cutis aperiatur, & pereunte motu membrum incurvetur. Dicitur quoque de radicibus; vocatur radix nodoſa, quoties oriundus ex ejus latere ſtolo & longè latèque horizontaliter ſub terra diſcurrens hinc indè nodos format, ita ut ſinguli nodi radices emittant, & gemmam contineant novæ plantæ producendæ idoneam, ut in gramine canino repente, & ſolano veſicario ſive Alkekingi officinarum quotidianum eſt obſervare, quæ ratio eſt, cur tam raro tales plantæ floreant, quoniam non ſufficiens humorum copia ſursùm ad explicationem floris propellitur, maxima enim pars producendis ac nutriendis ſtolonibus abſumitur, qui tamen, ſi ſingulis ſeptimanis abſcinduntur, flores explicant, ſimile quid in Fragaria ſed ſupra terram contingit, quæ longa hinc indè quaſi brachia extendens plantas nodulis incluſas gerit, quæ, ubi terram apprehendunt radices emittunt, & matre non indigent; hinc patet ſtolonem, licèt ex radice prodeat, immeritò pro radicis parte haberi: pleraque autem tales plantæ ſunt annuæ, & cum caule radix perit.

NODUS, eſt productio recentis Sobolis ex fibris ligneis & tracheis ortæ, ut exteriùs in nova folia & plantæ ſurculum ſeu gemmam compingatur, interim tamen varias, in quibus naturæ luſus eluceſcit, metamorphoſes ſubire deprehenditur.

NODULUS, NODUS, Gr. Κρoκυφάντιον, eſt ſacculus linteus, medicamentis morbo convenientibus impletus, qui in cantharo cereviſiæ aut vini pleno inditur, cujus tinctura ægris propinatur. B. Een popje/ zakje. G. Säcklein, ein knœtlein. Gall. *Sachet*. A. Bagg.

NODUS, idem quod *Ganglion* & *Nodulus*.

NOLI ME TANGERE, vide *Impatiens herba*.

NOLI ME TANGERE, eſt ſpecies cancri, in facie: præſertim ſupra mentum, circa os & naſum oritur tumor vel ulcus, exùlcerati cancri ſpeciem gerens, lentè in initio creſcens, quaſi puſtula parva, toto anno manet, quod aliàs minùs ſævum quàm cancer, & cancer plùs rodit uno die quàm noli me tangere uno menſe. B. **De vret.** G. Der krebs, der freſſende wurm. Gall. *Le Loup*, *chancre*. A. The Wolfe.

NOMAS, & NOMA, eſt ulcus putridum & depaſcens, in glanduloſis oris partibus, cum roſione & ſæpè carie, à ſcorbutica corporis temperie ſæpè ortum, à νέμω depaſco. Undè apud *Herodotum* νέμω νεκρὸν depaſco cadaver: Nemona ſunt quæ excreſcentem carnem exedunt. B. **Kwaat-zweer/ water-kanker/ſtinkende kanker des monds.** G. Ein bœſz geſchwær. Gall. *Ulcere malin*. A. Putrid Ulcer.

NOSOCOMIUM, eſt domus publica, ſeu Hoſpitium commune, in quo pauperes ægri recipiuntur, decumbunt, & curantur, ex νόσος morbus, & κομέω curam gero. *Noſocomia* eſt ægrorum curatio. B. **Een gaſt-huis/ zieken-huis.** G. Ein ſiech-haus, hoſpital. Gall. *Hoſpital*. A. Idem.

NOSOLOGIA, idem quod Pathologia, à νόσος morbus, & λέγω narro.

NOSOS, idem quod *Morbus*, à νοσέω ægroto.

NOTÆ MATERNÆ, idem quod *Nævus*.

NOTHÆ COSTÆ, ſunt coſtæ quinque (in utroque latere) inferiores, ſpuriæ dictæ, ſic vocantur quia non ut aliæ coſtæ cum ſterno cohærent, neque ſunt veluti aliæ. Tam citò, neque tam firmè oſſeæ, ſed ferè cartilagineæ, à νοθεύω adultero. B. **De baſtaart-ribben.** Gall. *Fauſſes Côtes*. Vide *Coſtæ*. *Morbi* etiam nothi dicuntur, qui ordinariam & regularem normam excedunt, ut febres tertianæ, quartanæ, & quotidianæ nothæ: pleuritis notha &c.

NOTHUS, eſt tergum, ſive dorſum, quod eſt poſterior thoracis pars, à νοθίζω terga do, terga verto. B. **De rug.** G. Der ruecken. Gall. *Le Dos*. A. The Baſtard Ribbs.

NOVACULA, eſt culter chirurgicus, cujus forma, propter diverſimodam operationem, variat: vix deſcribi

po-

potest. *Culter Tonsorius* Cic. Gr. Ξύρον, Ξύρος, Ξυστὴρ, Μαχαιρὶς, Ammonio, Μάχαιρα, Κουρικὴ, eadem licentia à *Plutarcho* in *Dione* dicitur, quâ *Culter Tonsorius* à *Cicerone*, siquidem tondendo ratio novaculæ aliena est, aliud enim est ξυρεῖσθαι radi, aliud κουρεῖσθαι tonderi. B. **Een scheermes.** G. Ein scheermesser. Gall. *Un Rasoir*. A. A Rasour.

NUBECULÆ, sunt particulæ leves, se mutuo, laxo amplexu comprehendentes, urinæque innatantes. G. Νεφέλιον. Vide *Enæorema*. B. **Wolkjes.** G. Wœlcklein. Gall. *Petits nuages*. A. Small vel little cloudes.

NUBES, vide *Nubeculæ* & *Enæorema*.

NUCAMENTA, dicuntur ea quæ collo squammatim compactili pendent è ramis nucum, roborum, picearum. B. **Kattestaartjes.**

NUCHA, est posterior pars colli, cervix dicta, in qua Setacea excitantur. B. **De nek / nek-put / knoop der nek.** G. Der nacken. Gall. *La Nuque*.

NUCIOSITAS, idem quod *Myopia*.

NUCLEUS, NUCLEI, sunt instrumenta chirurgica formam dimidiatæ juglandis habentia, ex argento, cupro, vel cornu confecta, in medio foramine parvo pertusa, quæ strabonibus antè oculos ligantur, ut assuescant per medium foraminulum videndo, oculorum aciem recto dirigere. Item est semen nucibus vel fructibus inclusum.

NUMERO, non solùm fructus & semina metiuntur, sed & animantium partes, ut vitelli, vulgo sic notatur, No vel Num.

NUMMULARIA, est planta, quæ habet caulem tenuem, longum, repentem, ramosum: folia sunt circinatæ ferè rotunditatis, ex adverso caulis repentia, viridia, saporis adstringentis: flos monopetalus est, multifidus, arctè cauli adnatus, huic flori succedit Capsula, vel testa rotunda, per maturitatem dissiliens, habens semina minima: radix est parva: hæc planta crescit in locis humidis, sic dicitur à foliorum rotunda figura, nummulum referente. Vide *Centum morbia*.

NUTRIMENTUM, idem quod *Alimentum*.

NUTRITIO, est auctio corporis, quâ continuum substantiæ corporeæ defluxum, alimentis idoneis restauramus Item, species quædam est incrassationis, aut potiùs augmentationis, uti videre est in conficiendo unguento nutri-

trito, in aloë, aliisque rebus. B. Voeding. G. Das gedeyen, nahrung. Gall. *Nutrition*. A. Nourishing.

Nux, est species doloris capitis, quæ magnitudine nucis sentitur; sicut ovum, clavus, aliæque species. Fructus item quosdam denotat cortice lapideo nucleum occludentes.

Nux Unguentaria, idem quod *Balanus Myrepsica*.

Nychthemerum, est tempus, denotans spatium viginti quatuor horarum, ex νὺξ nox, & ἡμέρα dies. B. Een etmaal.

Nyctalopia, est affectus oculorum, quo æger in luce magna non potest videre, noctu verò, vel circa vesperam meliùs; oritur ab incipiente catarracta in medio pupillæ, vel si nimis sensilis fuerit nervus opticus; ex νὺξ nox, & ὄπτομαι video. B. Katten oogen / dagblind. G. Tag-blind, kautzaugen. Gall. *Nyctalopes, ou Aveuglement de jour*. A. Cat-eyed, Day-blind.

Nymphæ, sunt colliculi seu summa pudendi muliebris labia, sic dicta, quod aquis è vesica prosilientibus adstare reperiantur. Gr. Νύμφη, Μύρτον, Υ᾽δωδερὶς, Κλητωρὶς, Ἐπιδερὶς, Κέρκωσις, ubi increverit. Item cavum inferioris labri. Poll. Τύπος. Nympha tamen ab Artis Medicæ Principibus Paulo, Oribazio, & Aëtio sumitur pro Clitoride nec illam confundunt cum Alis, quæ à veteribus Græcis distinctissimæ πτέρυγωματα, μυρτοχεῖλας, & ab Eurypho Κρημνοῖ vocabantur, & vocum abusu Nymphæ dictæ fuerunt. Vide *Oestrum Veneris*. Gall. *Les Nymphes, les Clitoris*.

Nymphæa, seu Nenuphar, Est planta, quæ habet folia magna, ampla, orbiculata, crassa, carnosa, fungosa, ad superficiem aquæ crescentia: caules sunt crassi, fungosi, rotundi, rubicundi, teneri, succulenti: flores sunt rosacei, polypetali, coloris lutei, sine odore; calix pentaphyllus: post florem sequitur fructus obrotundus, in plurimos loculos divisus, qui loculi continent semina nigricantia, splendentia & oblonga: radix est longa, crassa, in cortice nodos habens, foris ex fusco flavescens, intùs pallida, fungosa, levis, carnosa, succum viscosum continens, in fundo fluminum vel aquarum crescit, saporis est adstringentis, austeri, odoris nullius. Barbaricâ voce,

ce, nomen, ſibi vendicaſſe videtur, quòd aquoſa amet loca: vel, ut ex Veteribus aliqui fabulati ſunt, à Nympha, quæ Zelotypia Herculis intabuit & mortua, inque paluſtrem hanc plantam mutata eſt. B. **Plompen/ water-roʒen/ meer-bladen.** G. See-blum, hertz-wurtz, mummelken, waſſerlilien. Gall. *Nenuphar*. A. Water Lilly.

Nymphomania, idem quod *Furor Uterinus*.

Nymphotomia, eſt nympharum exciſio, quarum nimia protuberantia in nupturis virginibus, ſponſus copula quandoque fruſtratur, aut ſaltem difficulter admittitur; earum exciſio *Ægyptiis* frequens, talis erat: Virginem in ſella locabant, aſſidenſque retrò robuſtus adoleſcens, brachia ſua poplitibus puellæ ſubjiciebat ad ejus crura integrumque corpus regenda; tunc Chirurgus ampliori forcipe Nympham corripiens, hanc manu ſiniſtrâ extraducebat, dextra verò proprè forcipis dentes reſecabat, menſuram reſectionis eandem, quam in amputatione columellæ, ſervando: maximè tunc commendata ad hæmorrhagiam ſiſtendam pharmaca topica adhibebant: omni autem pharmaco hic efficaciorem faſciarum uſum ignoraſſe videntur, quâ ſimplici contra oſſis pubis arteriarum compreſſione, pro lubitu Chirurgi, ſine ullo malo ſubſequente ſymptomate, ſanguinis fluxum cohibent: huic antiquæ methodo nil adjecit *Fabricius* niſi partis conſtrictionem cum filo, ad ſenſum ejus hebetandum, antequam culter applicetur. Reliqua à Chirurgo faciunda ex generali doctrina vulnerum facilè cognoſcuntur. Ex νύμφη Nympha, aquarum & fontium Dea, & τέμνω ſeco.

O.

O Simplex, Chymicis *alumen*, denotat, verùm ſi triplex fuerit, in baſi nempè duo, & in ſuperficie unum, *oleum* ſignificat. Si Diametrum habeat, à dextris ad ſiniſtrum latus, *ſal* denotat; verùm à ſuperficie ad infimam partem, *nitrum*, erit; in ſuperficie ſi aderit crux *antimonium*, ſed ſi in infima parte, *cuprum* ſignificabit; in ſuperficie ſemilunula recumbens dorſo, & in infima parte crux, *Mercurii* erit ſignum, è Vertice, ad baſin linea, & à dextrix crux *vitriolum* denotat. Si habeat tranſverſim telum *Mars* ſive ferrum aut Chalybs eſt, in medio punctum, *Aurum* ſive Sol eſto.

Obe-

OBELÆA, est *Sutura Sagittalis* in cranio, quæ anteriùs coronalem posteriùs Lambdoidem suturam attingit; fit enim ex mutua ossium bregmatis conjunctione. Gr. ab Ὀβελὸς veru. B. **De pyl-naad.** G. Der pfeilnath. Gall. *La Suture Sagittale*. A. Arrowe Suture.

OBLATÆ LAXATIVÆ, & purgantes, fiunt ex farina cum sacchare & speciebus purgantibus. B. **Medicinale oblien.** G. Purgierende oblaten, morsellen. Gall. *Oublies laxatives*. A. A Laxatif Wafer.

OBLIVIO, est rerum anteà perceptarum, è cerebro delapsus. Hoc fit cùm impressio rerum percipiendarum, cerebrum leviter tetigerit; quemadmodùm motus levis vix sentitur, ita vis leviter impressa facilè elabitur. Gr. Ἐπιλησμοσύνη, λήθη. B. **Vergetelheyd.** G. Vergessenheit. Gall. *Oubli*. A. A forgetting, forgetfulnes.

OBOLUS, est dimidium scrupuli; pendet grana decem: sic à Medicis scribitur ∽, nunc verò character iste *Hollandis* in usu non est. Est sexta pars drachmæ Atticæ sive æreola sex. B. **Een half scrupel.** Gall. *Obole*.

OBRIZUM, est aurum ab omnibus aliis admixtis metallis depuratum, ita ut summo igne & fluxu cum Antimonio nihil ampliùs deperdat. B. **Geloutert Goud.**

OBSESSUS, est, qui, ut dicitur, à Dæmone afficitur: sed illud interdùm verius somnium est, quàm verisimilitudo. Vulgares Medici non capiunt Christi Testamentum Gr. ideòque non Christi sensum, sed si Hebraicæ linguæ non essent rudes, certè aliud judicium de rebus ferrent. Præjudicium aliquod veteres Judæos obsidebat, qui putabant, omnem morbum, à dæmone aut Diabolo oriri, atque hoc negatur, ergo. Inter epilepsiæ & Maniæ morbos recenseri debet. B. **Bezetenheid.** G. Ein besessener mensch. Gall. *Obsédé*, *demoniaque*. A. Demoniake.

OBSTIPITAS, idem quod *Scoliasis*.

OBSTRUCTIO, est canaliculorum à laterum tumore, callo, contractione, vel corpore impacto, aut laterum à vicinis compressione occlusio, ita ut liquor requisitus per illos fluere impediatur. B. **Verstoptheyd.** G. Verstopfung. Gall. *Oppilation*, *Obstruction*, *Bouchement*. A. A stopping vel Schutting up.

OBSTRUENTIA, sunt constipantia, quæ poros sudorem nimium effundentes claudunt; aut sanguinem alibi exiliuntem, sistunt.

Obtundentia, medicamenta ſunt, quæ figuram acrem, ſuperpoſita alia inerti, tollunt, ut vagina reſpectu cultri facit; & oleoſa reſpectu veneni. B. **Verſtompende middelen.**

Obturatores Musculi, ſunt ex iis qui femur flectunt & circumagunt. Horum *Prior* foramen inter pubis & iſchium os occupans, dictorum oſſium circuitui extremè latus affixus, tranſverſim ſive exteriùs majori infigitur femoris proceſſui. *Alter* etiam *Burſalis* dictus, ejuſdem oſſium terminis appoſitus ſuperiùs inferiùſque ſub pectinæo muſculo, validiſſimo tendineorum faſciculorum acervo, omnes abſcondens quadrigemini tendines magni trochanteris implantatur concavitati. B. **De ſtopſpieren.** G. Der ſchenckel mauſz. Gall. *Muſcles Obturateurs.* A. The ben ding muſcles of the thigh.

Obulus, idem quod *Obolus.*

Occiput, Gr. Ἰνίον, eſt poſterior cranii pars. B. **Het agter-hooft.** G. Das hintertheil des haupts. Gall. *l'Occiput, le Derriere de la Teſte.* A. The Hinderpart of the Head.

Occulta Qualitas, ſic dicebatur olim ea rerum conditio, quæ à nemine explicari poterat: ſed noſtra ætas qualitates occultas in manifeſtas mutavit. B. **Verborge hoedanigheden.** G. Verborgene geſtalten. Gall. *Qualité Occulte.* A. Hidden quality.

Occulti Morbi, ſunt, quorum cauſam ſæpe ignoramus: vel qui in corpore noſtro latent, ut ſunt cancri, inflammationes in cerebro. B. **Verborge ziekten.** G. Verborgene kranckheit. Gall. *Maladie Cachée, Inconnue.* A. Hidden diſeaſe.

Ochema, eſt liquor, ſeu vehiculum aliquod, quo medicamenta ſive nimis arida, vel nimis fortia miſcentur, ut tutiùs & commodiùs aſſumi poſſint. Gr. ὄχημα τῆς τροφῆς, eſt vehiculum alimenti, ſive ſerum in ſanguine. Gr. ab ὀχέω veho.

Ochra, terræ ſpecies durior, coloris flavi ſeu lutei, videtur ferri de acidulis præcipitati ſoboles. B. **Geel oker.** G. Ocher geel. Gall. *De l'Ocre, ou Rubrique.* A. Yel low Okar.

Ochrus, eſt planta, quæ habet caules anguloſos, flexiles, repentes: folia oblonga, articulata, modo ſimpli-

plicia, modo conjugata, in claviculam abeuntia: flores ex foliorum alis erumpunt, pedunculis brevibus adhærefcunt, leguminofi funt, & albi; flori fuccedit filiqua rotunda, & cylindrica, fed in fuperiori parte conica, recondens femina cylindrica, pifi minoris magnitudine, coloris obfcuri flavi: radix eft fibrofa; hæc planta crefcit in pratis: femina funt edulia, chylum vifcidum parientia. Gr. Ὤχρος, Ochrum & Ochra, feu Pifum Minus, Ervilia, eft Leguminis fpecies, à luteo colore, quem medulla referat, nominatur. B. **Kleine erweten / gemeene erweten / ronde erweten / heere erweten.** G. Kleine erbfen. Gall. *Petit Pois*. A. Middel-peafe.

Ochthodes, funt ulcera quorum labia callofa vel verrucofa funt, non maligna tamen, ab ὄχθη ripa, & εἶδος forma.

Ocimastrum, eft Herba, & ab Ocimo diminutivum.

Ocimum feu Ocymum, vel Basilicum, Eft planta, quæ habet caulem denfum, qui fe in multos ramos lanuginofos & quadratos dividit, foliaque Parietariæ habet, fed minora, odoris fortis, aromatici, penetrantis, & grati: flores funt verticilli in fpicas fatis longas, & in fummitate ramorum difperfas congefti, odorantes; galea erecta, crenata, longa, quadrifida, fimplex, amplior quàm barba, cava, horizontaliter porrecta: fuccedit poftea capfula, quæ femina oblonga, nigricantia, & minima includit: radix eft nigricans, fibrofa, lignofa, annua: dicitur ab ὠκέως, quod valet citò: fed alii, quòd citò crefcat: vel quòd alvum citò citet bobus: nonnulli ἀπὸ τοῦ ὄζειν *Redolere, odoratum effe*, derivant. Gr. Ὤκιμον, Ὤζιμον & Ὄκιμον. B. **Balfem-kruid / bafilik.** G. Bafilge. Gall. *Bafilic*. A. Bafill.

Ocrea, vide *Tibia*.

Octunx, eft unciarum octo pondus.

Oculares, Dentes, vide *Dentes*.

Oculares Dentes, idem quod *Cynodontes*.

Oculista, eft medicus, qui in curandis oculorum affectibus, tum per remedia Chirurgica, tum pharmaceutica peritus eft. Gall. *Un Oculifte*.

Oculus, eft organum vifus externum; componitur ex mufculis fex, quatuor nempè rectis, duobus tranfverfis,

ſis, quibus in brutis ſeptimus additur. Tunicas habet varias, adnatam, innominatam, corneam, uveam, Ruyſchianas, retiformem, cryſtallinam, vitream. Humores tres, aqueum, cryſtallinum, & vitreum. Habet item Nervum opticum, itidem & pupillam. B. **Het oog.** G. Das auge. Gall. *Oeil.* A. The Eye.

OCULI, ſunt etiam florum prodromi, idque flores & folia explicabiles. Quæ *etiam Gemmæ* dicuntur. B. **Botten.** G. Rebaug, trageknops. Gall. *Boutons.* A. Buds.

ODAXISMUS, eſt gingivarum pruritus, quando dentes infantibus erumpunt, ab ὀδάξω prurio. Vide *Dentitio.*

ODONTAGRA, eſt inſtrumentum, quo dentes evelluntur. Vide *Forfex.* B. **Een tant-trekker.** G. Ein zahnbrecher zang, uberwurff, pellican. Gall. *Pincette ou tenaille pour tirer une Dent, Pelican ou Davier, ou Repouſſoir.* A. A Tooth-drawer.

ODONTALGIA, ſive DENTIUM DOLOR, unus eſt ex maximis doloribus, ſive fit in uno dente, ſive in pluribus, ſive continuus, ſive periodicus. Principio hic dolor ſolus eſt, deindè accedunt plerùmque gingivarum tumor, & non raró inflammatio aut abſceſſus: tumor verò ſæpè exteriùs genas, aut Maxillam inferiorem viſibiliter inflat, adeòque impedit maſticationem, & deglutitionem. Sed caries dentium denique ex diuturno aut ſæpiùs repetito dolore conſequitur, ita ut dens vel pars ejus excidat, aut variis ſinubus, iiſque mirè contortis perforetur, quos ſi aër frigidus ſubit, ingens ilicò dolor ſuſcitatur: jam ut gravidæ nonnunquam hoc dolore graviter, atque toto geſtationis tempore laborent, ita ſolet hic plerùmque eos afficere, qui frigus, nebulas & pluviam aëris paſſi ſunt. Invenies rursùm dolorem, qui quietus eſt, ſi quis in aërem frigidiorem prodit, qui verò in calido loco admodùm exacerbatur; alii verò ne minimum frigus, vel potum frigidiorem ferunt: ſunt qui à dulcibus ore aſſumptis, etiamſi à dolore liberi, mox eo afficiantur: denique cùm tumor apparet, plerùmque dolor ſolet minui, & evaneſcere. Vocatur & *Podagra Dentium*, ex ὀδὰς dens, & ἀλγέω doleo. B. **Tandpyn/ tandzweer.** G. Zahnwehe. Gall. *Odontalgie, Douleur ou mal de Dents.* A. Toot ach.

ODONTIASIS, idem quod *Dentitio*, *Odontophyia.*

ODON-

ODONTICA, ſunt medicamenta, quæ adversùs dolores dentium adhibentur, ab ὀδὲς dens, vocantur & *odontalgica*. B. **Middelen tegens tandpyn.** G. Mittel gegen zahnwehe. Gall. *Remedes contre la douleur des Dents*. A. A remedie for the tooth ach.

ODONTOIDES, quod denti ſimile eſt; ut dens ſecundæ vertebræ & aliorum oſſium, ex ὀδὲς dens, & εἶδ☉ forma. B. **Tandachtig.** G. Das den zæhnen gleich iſt. Gall. *Denté*, *Dentelé*. A. A tooth like proceſſ of bones.

ODONTOLITHOS, eſt petroſus ille Tartarus dentibus accreſcens, ex ὀδὲς dens & λιθ☉ lapis. B. **Kalk der tanden.** G. Kalck der zæhne. Gall. *La chaux des dents*. A. Lime of the tooth.

ODONTOPHYIA, idem quod *Dentitio*, ſive dentium eruptio, ex ὀδὲς dens, & φύω creſco. Vide *Dentitio*.

ODONTOTRIMMA, ex ὀδὲς dens & τρίζω tero. Idem quod *Dentifricium*.

ODORAMENTUM, eſt Medicamentum odoris gratia adhibendum; componitur ex *Labdano*, *Styrace*, *Benzoin*, *Moſcho*, *Zibeto*, aliiſque aromatis. Gr. Ἄρωμα & Ὀσφρητόν. B. **Reuk-werk.** G. Lieblicher geruch. Gall. *Parfum*. A. Sweet-ſavour.

ODORATUS; ſive OLFACTUS, Gr. Ὀσφρησις, eſt ſenſus, quo ex motu & irritatione nervorum, naſi membranis inſertorum, per effluvia odorifera ideæ quædam ſenſorio communi offeruntur & repræſentantur. B. **De reuk.** G. Der geruch. Gall. *Odorat*, *Senteur*. A. Smell, Savour, Sent.

ODORIFERUM, idem quod *Odoramentum*.

OECONOMIA, eſt quidem rei familiaris diſpenſatio, ſed & adminiſtratio quædam circa ægrorum diſpenſationem. Item, ſuccorum in corpore noſtro diſtributio *Oeconomia animalis* appellatur, ex οἶκ☉ domus, & νέμω diſtribuo. B. **Huishouding / beschikking.** G. Haushaltung. Gall. *L'œconomie*. A. Oeconomy.

OEDEMA, Barb. *Undimia*, ab *Hippocrate* nonnunquam latè ſumitur pro omni tumore præter ſanitatem excitatus, ſtrictè verò pro tumore à pituita ſive viſcido humore genitus, quando ejuſmodi humor alicubi, ferè ſemper in folliculis panniculi adipoſi, ſtagnat, albus eſt, mollis & indolens, ſine pulſatione, & digitis facilè cedens.

Sed

Sed si symptomata alterius indolis accedunt, ut pulsus, vel calor vel color sensibilis, vel intumescentia, vel dolor, vel aliud quid, dicitur *œdema phlegmonodes*, *Erysipelatodes*, *Scirrhodes* &c. ab οἰδέω inflatus sum, tumeo. B. **Een kout gezwel / slym-gezwel.** G. Ein wæsseriger geschwulst. Gall. *Enflure ou tumeur aqueuse*, *œdeme*. A. Pituitous tumour.

OENANTHE, est planta, quæ habet primo folia ampla, repentia, & Petroselino similia, deindè Peucedanum referunt, intra hæc assurgunt plures caules, duos circiter pedes alti, angulosi, ramosi, striati, cærulescentes: flos rosaceus, & umbellatus, plurimis scilicet petalis constans inæqualibus, cordiformibus, in orbem positis, & calici insidentibus: is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum oblongis, hinc gibbis & striatis, inde verò planis, in aliquos veluti aculeos desinentibus, quorum medius cæteris validior. Dici volunt ἀπὸ τοῦ οἴνου & ἄνθου à *vino* & *flore*, quasi flos vinosus, quod odore & quadantenus colore, sit viti similis. Malunt alii sic dictam. quòd viti similem florem ferat, vel quod cùm viti floreat. Illud nomen imponitur quoque Filipendulæ, spondylio, Junco odorato &c.

OENOLÆUM, est vini & olei admixtio, ex οἶνος vinum & ἔλαιον oleum. B. **Geolide wyn.** G. Wein vermischt mit oel. Gall. *Vin huileux*.

OENOIDES, est vinum dilutum, aut latex, vino analogus, ex οἶνος vinum, & εἶδος forma.

OENOGALA, est compositio ex vino & lacte, vel ut alii volunt, vinum lactei teporis, ex οἶνος vinum, & γάλα lac.

OENOMEL, est mel vinosum, sive mulsum vinosum, vel mulsum cui ingreditur vinum, ex οἶνος vinum, & μέλι mel.

OENOTHERA, putant esse Lysimachiam: dicunt radicem exsiccatam vinum olere, ab οἶνος vinum, & τίθημι pono, vocatur etiam *Onagra*.

OESOPHAGÆUS, est musculus œsophagi constrictor, Sphincter dictus, ab utroque latere cartilaginis cricoidis ortus, os œsophagi amplexus, & extrorsùm ambiens. B. **De sluit spier.** G. Mausz der speiszrœhre. Gall. *Muscle de l'œsophage*, *ou l'œsophagien*. A. The Muscle of the gullet.

OEsophagus, eſt fiſtula membranacea, à faucibus ad ſtomachum tendens, quâ cibus in ore maſticatus & ſaliva mixtus ad ventriculum tranſit: tunicas habet quatuor; *Extimam* ſive *membranaceam* à peritonæo, quo etiam ventriculus veſtitur, ſumit, vel potiùs à pleura, quia per thoracis poſteriorem partem incedit, cujus interna latera pleura inveſtiuntur: nam ob communem originem, de nomine non eſt diſputandum: videatur Anatomia reformata, nuperrimè à me luci exhibita. *Secunda* eſt muſculoſa ex fibris longitudinalibus, externis, & orbicularibus internis compoſita. *Tertia* huic ſuccedens eſt vaſculoſa, infinitis numero vaſculis ad glandulas hic ſitas contexta. *Quarta* ſeu *Intima* prorsùs nervea eſt, quæ intùs cruſta villoſa obducitur, & verè pro quarta ſumi poteſt. Fortè ab ὀισὸς vimen, quia fibræ ejus viminis inſtar contextæ ſunt: vel ab ὄισω Fut. à φέρω feram, quia omnes cibos versùs ventriculum fert, & φάγω edo, vocatur item *Gula*, λαιμὸς, ςομαχος, ἰσθμὸς *Euſtath.* διὰ τοῦ ιενται τὰ σιτία. B. De ſlok-darm. G. Die ſpeiſzrœhre, die kæhle. Gall. *L'æſophage*, *le goſier*. A. The gullet.

OEstrum Veneris, idem quod *Clitoris*, vel Nympha, eſt corpus exiguum, teres, rubellum, uvulæ apici non abſimile, ſitum antè foramen urethræ, undè nomen Νύμφης accepiſſe videtur, apparet deductis utrimque muliebris ſinus labiis, ſub monte veneris, in alarum ſummitate nidulatum; in diverſis fæminis diverſæ magnitudinis juxta ætatem, tempus, naturam moreſque reperitur, plerùmque tamen in adultis, bènè natis, non libidinoſis extremi articuli infantis digiti magnitudinem æquat; ſitu verò, figurâ, ſubſtantiâ, fabricâ, erectione, coli virili ſatis exactè reſpondet, quamvis ab eo exilitate, brevitate, imperforatione inprimis differat: pars enim ejus externa glandi virili ſimilis, & hinc eodem nomine donata, latitans hæret ſub corrugata, membranæ labia interiora, alaſque ſuccingentis, productione, in ſuperiori vulvæ parte ubi angulo acuto illa coëunt; efficiente tegumentum antè & retro ſupra glandem mobile, duplicatum, triplicatum, imò & quadruplicatum apparens, quod propter ſimilitudinem & uſum, quem cum virili præputio commumem habet, præputii nomen accepit; licèt tamen nomina ſint eadem, præter exilitatem, à virili fæminina glans maximè dif-

differt ratione quâ producitur ; illa enim, à retroflexo corpore fungoſo urethræ, ſupra corpora duo penis nerveo ſpongioſa obtuſa deſinentia, efficitur ; hæc verò nil eſt niſi ipſe finis corporum duorum cavernoſorum, Nymphæ corpus conſtituentium, & in glandis ſpeciem deſinentium ; undè facilè deducitur hanc glandem imperforatam eſſe ; quamvis plerumque ſpecie quâdam oblongi foraminis cæci donetur, nec glans ſola differt, verùm & præputiolum præter exilitatem diverſum eſt à virili in eo, quod partem glandis tantùmmodo ſuperiorem tegit : illa autem corpora duo cavernoſa ſic in ſpeciem glandis deſinentia, non ab extremis uteri ligamentis rotundis, ut putabat Columbus, ſed bifurcato principio oriuntur ab oſſium pubis inferiore parte ſub quibus utrimque oblique delata in unum corpus coëunt, in pinguedine pubis antè meatum urinarium molliter reconditum, mox in ſummitate vulvæ prominens, deſinenſque : hocce verò corpus propriè Nympha dictum, triplo ferè brevius eſt ipſis corporibus, undè naſcitur, quæ licèt hoc reſpectu à corporibus colis nerveo-ſpongioſis differant omninò tamen ſimilem ſubſtantiam habent, innumerabilibus enim inter ſe communicantibus cavis cellulis conſtant, in quibus arteriarum venarumque extrema oſcula patent ; quod poſt ſanguinis elotionem, inflatis, exſiccatis, injectis facilè demonſtrant : vocatur etiam columella, quia parvo Gargareoni camparari poteſt ; præter dicta nomina, plura alia inveniuntur ab uſu, & à figura, tum apud Arabes, tum apud recentiores, Duce inprimis Columbo, qui illa à ſaphois ſui ævi didiciſſe videtur. Gall. *Le Clitoris.*

OEsypus, *Plin.* lana ſuccida, vellus ſuccidum *Mart. Ovidius*, OEſypum exponit ſuccum ab immundo ovis vellere demptum. *Plin. lib.* 29. ſordes ſudoremque lanis ovium adhærentes. Verſantur itaque non parvo in errore, qui *OEſypum* interpretantur pro ſcybalis & ſtercoris pilulis ovium lanæ inhærentibus ; cùm *Plinius* eodem in loco nomine alio, eas donet, videlicet ſordes caudarum in pilulas concretas appellans, ὄισυπος quaſi ὀιὸς ῥύπος ovis ſordes, & ὀπύση. B. 't Vet van de ongewaſſe ſchapewol / wolle met der joekken. G. Ungewaſchene wolle, die noch fett und ſchmutzig iſt. Gall. *Suin, ou Oeſype.* A. Fat or yoky Wool of a Sheep.

OFFICINA, Medicis eſt alia Pharmaceutica, in qua Galeni Medicamenta maximè præparantur : alia & Chymica, in qua eſſentiæ, ex mineralibus, Vegetabilibus & animalibus, in varia forma extrahuntur, & dicitur vulgò, *Laboratorium* à Laborando. Vide *Laboratorium.* Et alia eſt *Chirurgica*, in qua res ad Chirurgiam pertinentes tractantur. Gr. Εργαστήριον. B. **Een winkel/ werk-plaats/ werk-huis.** G. Eine werck-ſtætte, werckladen. Gall. *Laboratoire*, *Boutique.* A. A Shop, a Ware-houſe, Workhouſe.

OLEA, eſt Arbor mediocriter magna, cujus cortex eſt politus, coloris cineritii, lignum ſolidum coloris ſubflavi, ſaporis amari : folia ſunt oblonga, anguſta, ſalicem referentia, acuta, craſſa, dura, carnoſa, in ſuperiori parte viridia aliquantulùm, in inferiori albeſcentia, non lanuginoſa, caulibus brevibus adhærentia, ſibi invicem oppoſita : flos eſt monopetalus, calicem habens, ex quo piſtillum egreditur, undè deinde fit fructus oblongus, ovalis, viridis, carnoſus, ſucculentus, qui fructus Oliva dicitur, ſapor ejus eſt amarus, acer, acerbus, & ingratus, in ſe includens putamen oſſeum oblongum, quod continet ſemen ejuſdem figuræ, hæc arbor creſcit in regionibus calidis. à Gr. Ἐλαία, undè quoque *Oliva*, à λεῖος lævis, quòd cutis ejus quaſi glabra ſit & niteat : vel ab ipſo fructuum ſucco pingui, glabro & lævi. B. **Olyf-boom.** G. Oliven-baum, Oel-baum. Gall. *Olivier.* A. Olives.

OLEANDER, vide *Nerion.*

OLEASTER, eſt Olea ſylveſtris, vide Etymon in *Olea.*

OLECRANUM ſive ANCON, eſt proceſſus major ulnæ ſive oſſis cubiti primi. Item ſuprema humeri pars, ab ὠλένη cubitus, & κρανίον caput.

OLECRANUS, idem quod *Anconæus.*

OLENE, eſt *Cubitus*, ſive *Focile majus.*

OLEUM, Gr. Ἔλαιον, eſt pinguedo quædam fluida ex fructibus aut ſeminibus expreſſa, uti eſt olivæ, palmæ, amygdalorum, raparum &c. vel eſt deſtillata ex rebus pinguibus, uti ex cinamomi cortice, caryophyllis, aniſi ſemine &c. vel eſt compoſita, uti oleum jaſmini, caſtorei, camomillæ &c. in genere eſt corpus liquidum, id eſt leni calore fluidum, ad ſenſus homogeneum, non tamen ſimpliciſſimum, totum inflammabile, & aquæ non permiſ-

miscibile, in resinæ consistentiam condensari potens, tumque tenacissimè adhærens. B. Olye. G. Oel. Gall. *Huile.* A. Oyl.

Oleum Petræ, Gall. *Petrole, ou Huile de Petrole.* vide *Petrolæum.*

Oleum Terræ, est pellucido-rubicundum, odoris fortis Petrolæum æmulantis, sed gratioris. Antè paucos annos nobis ex India Orientali allatum est, ubi ex monte quodam effluere dicitur, sed est oleum ex Nuce Cocos expressum atque Terris medicatis commistum; id enim quod genuinum est, ex India ad nos non affertur, sed à Regulis asservatur, venit quoque ex Bohemia atque ex Barbados. B. Aard-olie/ steen-olie. G. Stein Oel.

Olfactus, idem quod *Odoratus.*

Olibanum, vide *Thus.*

Oligophoros, est vinum tenue, paucis spiritibus gaudens, ex ὀλίγον paucum, & φορέω fero.

Oligotrophia, est imminuta nutritio, ex ὀλίγη paucum, & τροφὴ alimentum.

Oligotrophus, est cibus minus nutriens, cui opponitur Polytrophus, Ex ὀλίγον paucum, & τρέφω nutrio.

Oliva, est Oleæ fructus: derivatur ab *Olea*, virgilio triplex est, nempè *Orchites* à testium similitudine; deinde *Radii*, ita à Longitudine nominatæ, tandem *Amara Pausia Bacca* sive viridi. Oliva à paviendo, id est tundendo dicta; aliter enim ex se oleum non facit. B. Olive. G. Oliven. Gall. *Olive.* A. Idem.

Olosteum, vide *Holosteum.*

Olus, ab alendo dicitur, quod oleribus alerentur homines, antequam fruges repertæ essent. Vide *Lachanum.*

Olus Atrum, vide *Hipposelinum.*

Olyra, est frumenti species, affinis zeæ, an ὄλυρα quasi corruptior zeâ? Ex ὀλύω perdo, corrumpo.

Omasum, vide *Abomasum.*

Omentum, Reticulum, sive intestinorum operimentum, est membrana duplicata, intùs cava, verum sacculum formans, intestinis instrata, pinguedine & vasis sanguineis copiosè adinstar retis piscarii intertextâ, glandulis quoque duabus aut tribus dotata, Ventriculo, Colo, & Pancreati annexa, ut intestina calore suo foveat, tum hæcce pinguedine subtilissimâ, unà cum vapore ro-

 rido

rido ex tenuiſſimis vaſculis exhalante, illiniat, ne vel areſcerent, vel motu periſtaltico attererentur, vel cùm invicem concreſcerent; habet lactea quædam vaſa & lymphatica, item ductus & ſacculos adipoſos perplures, in quibus adipem colligit pro tempore, & aliquando in maxima copia, quam tamen quoque effundit per ductus parvos in Venas ſanguineas versùs Hepar tendentes, ut unà cum ſanguine mixta inſerviat generationi bilis, de quibus videatur *Anatomia noſtra reformata.* Gr. Ἐπίπλοιον. B. Het net. G. Das nets des eingeweids. Gall. *Le Coeffe, l'Omentum, ou la membrane, qui couvre les entrailles.* A. The netlike fat which coverth the Guts, Cawle.

OMOGRA, eſt dolor arthriticus humerum afficiens, ex ὦμος humerus & ἀγρεύω capio, quaſi humeri captio. B. Schouder flerecyn. G. Der ſchulter fluſz. Gall. *La Goute dans l'eſpaule.* A. The gout in the Shouder.

OMOPLATA, ſive HOMOPLATA, Lat. *Scapula*, eſt os latum & tenue, non tam ad coſtarum dorſalium tutelam, quibus ſcuti inſtar incumbit, quàm claviculæ & præcipuè humeri, tutam articulationem comparatum. Figura triagulum exhibet, longiore latere in baſin porrectum. Angulum habet ſuperiorem & inferiorem; intùs concavum, extùs, gibbum: proceſſus obtinet tres; nempè *Spinam*, *Coracoidem* & *brevem*, ex ὦμος humerus & πλατὺς, latus. B. Schouder-blad. G. Schulter-bein, das ſchulter-blatt. Gall. *l'Omoplate, Paleron.* A. The Shoulderblade.

OMPHACIUM, eſt ſuccus ex uvis immaturis expreſſus. *Agreſta* officinis dicitur. Gr. ὀμφάκιον. B. Verjuis. G. Agreſt. Gall. *Du Verjus.* A. Verjuje. Item eſt oleum immaturum.

OMPHALOCARPOS, APARINE, vocatur ab umbilico nempè ſimilitudine, quam ſemen ejus refert, ex ὀμφαλὸς umbilicus, & καρπὸς fructus.

OMPHALOCELE, eſt Hernia Umbilicalis: quando nempè Omentum, vel inteſtina circa umbilicum protuberant; quod fit relaxatione vel ruptione peritonæi, illud enim hic ob regreſſum vaſorum umbilicalium eſt ſimplex, veluti quoque eſt in exitu vaſorum ſpermaticorum, verùm cæteroquin ubique in abdomine eſt duplex, adeòque viribus prementibus inteſtina inæqualis reſiſtentia contranititur, nempè hic loci minor ob ſimplicem lamellam,

quare

quare cedit : contingit hoc herniæ genus plerùmque in mulieribus pinguiſſimis, laxiſſimæ ſtructuræ & ætatis ſeneſcentis; rariùs in viris, ſed & his pariter pinguiſſimis & laxis; ſi macilentis contingat, à cauſa violenta externa fuit inductum, alias nunquam, itidem evenit in laxis infantibus; ex ὀμφαλὸς umbilicus, & κήλη tumor. B. Net-breuk navel-breuk. G. Ein nabel-bruch. Gall. *Hernie du Nombril*, *Omphalocele*, *ſortie du Nombril*. A. A rupture of the navill.

Omphalos, vide *Umbilicus*.

Onagra, vel Onothera, eſt planta, quæ habet caulem craſſum, in parte inferiori rotundum, in ſuperiori anguloſum, ramoſum, griſeum, & in ſummitate punctis rubris inſtructum, medullam continentem : folia ſunt longa, anguſta alternatim diſpoſita, ſinuoſa & in margine dentata : flores ſunt roſacei, odorantes, citò caduci, quatuor plerùmque petalis in orbem poſitis conſtantes, calici inſidentibus, è cujus ſuperiori parte, quæ fiſtuloſa eſt, ſurgit piſtillum parte inferiori in fructum abeunte cylindraceum, in quatuor partes dehiſcentem, & in quatuor loculamenta diviſum, ſeminibus fætum ut plurimùm angulatis, exiguis : radix eſt craſſa, longa, alba, fibroſa : hæc planta creſcit in America. Dicitur quòd beſtias feras, maximè aſinos, manſuetas reddat, ab ὄνος aſinus & ἀγρεύω laboro, laborando enim & ferendo defatigantur : præſertim ſi lyſimachio caſtigentur. Vide *Oenethera*.

Onitis, eſt Origani ſpecies, dicta, quòd ab aſinis impetretur, ac in cibo gratum eſſet, ὄνος enim eſt aſinus.

Onobrychis, eſt Leguminis ſpecies : ſive planta, quæ habet caules rubicundos, repentes : folia Galegam referentia, ſed minora, in parte ſuperiori viridia, in inferiori alba & villoſa, acuta, bina coſtæ adhærentia : flores denſe ſpicati, & alis foliorum erumpentes, leguminoſi, rubicundi, raro albi, flori ſuccedit ſiliqua brevis, criſtata, vel echinata, ſubrotunda, fæta ſemine reniformi : radix longa, mediocriter craſſa, extùs nigra, intùs alba; hæc planta creſcit in pratis. Dictam volunt ab aſini rugitu, quòd eo depaſto fremant aſini, ab ὄνος aſinus, & βρύχω frendo, ſtrideo, vel, quaſi ab ἄνω βρύχειν quòd ſursùm unà cum ſcaturiginibus erumperet, vocatur. B. Hane-kammekens. G. Kerſt-wurtz. Gall. *Saint foin*. A. Medick vetcheling.

Onolosat, est vox Arabica significans obolum vel scrupulum dimidium.

Ononis, vide *Anonis.*

Onyx, vide *Unguis.* Onyx dicitur etiam Alabastrum.

Operatio, Gr. Ἐργαζία, Ἐνεργεία, est labor non tantùm Chirurgis familiaris, ut operationes circa lithotomiam, Herniam &c. Sed & Chymicis, qui suos processus etiam *Operationes* nuncupant. Ita medicamentorum in corpore nostro effecta appellantur à Medicis Operationes. Ita & Pharmacopæi suas habent Operationes. B. **Werking/ verrigting/ uitvoering.** G. Wirckung. Gall. *Operation.* A. A workinge or opration.

Ophiasis, est capillorum morbus, quo extenuati, hinc indè spatiis intermissis, macularum serpentis instar, decidunt ab ὄφις serpens, & ἴσον simile. Vide *Alopecia.*

Ophioglossum, sive Lingua Serpentina, est herbæ quædam excrescentia longa, linguæ serpentinæ æmula, planta hæc habet folia Betæ minimæ, sed crassiora, recta, polita, carnosa, & angusta, aliquando ampla & rotunda; saporis viscosi & dulcis: caret hæc planta floribus, sed ex alis caulis erumpit fructus figura linguæ compressæ, in plures cellulas bino ordine per longitudinem divisus, quibus spontè disruptis utrinque denticulatus fit, hæ cellulæ includunt pulvisculum minimum: radix est fibrosa, crescit in pratis & locis humidis. Ex ὄφις serpens, & γλῶσσα lingua. B. **Adders-tong / speerkruid/ nater-tong.** G. Natter-zeunglein. Gall. *Herbe sans Couture*, *Langue de Serpent.* A. Adders-tongue.

Ophiscorodon, sive allium anguinum, est allii species, cujus caulis obscurè rubicundis seu nigris maculis commaculatur, vel est alia Allii species, cujus caput cum suprema caulis parte serpentis in modum contorquetur, ex ὄφις anguis, & σκόροδον allium. B. **Serpent-look/ berg-look.** G. Lang-lauch, sieg-wurtz, wald knoblauch, Gall. *Pierre Serpentine.* A. Serpents garlick.

Ophites, est Marmor instar porphyritæ durissimus, colore viridi saturato, dilutis ejusdem coloris maculis quasi aspersus. Sed & alium constituunt colore cinereo, & eâdem duritie, nec non & nigriusculis maculis variegatum, & hunc mollitie alabastritâ. Veteres Ophitæ genera fecerunt, *nigricans durum*, *cinereum punctis distinctum*;

ctum; lineis quibusdam candidis interstinctum, candidum, molle. Hinc apparet Veterum Ophitem à nostratibus esse diversum. Foditur noster in locis variis Italiæ, Germaniæ, verbi gratiâ in Misnia, quod tamen ob mollitiem, rectiùs Alabastris accensetur, diciturque *Zeblicium*. Gr. ὀφίτης. Lat. Serpentinus. B. **Serpentyn-steen.** G. Serpentin-stein. Gall. *Pierre, Serpentine*. A. Serpentin-stone.

Ophris, est planta, quæ habet caulem rotundum: folia sunt plantaginis latifoliæ foliis similia, duo in qualibet planta quandoque tria, sibi invicem opposita, altero ex alterius sinu prodeunte, saporis viscidi & quodammodo dulcis: flos est polypetalus, anomalus, sex petalis scilicet dissimilibus constans, quorum quinque superiora ita disponuntur, ut galeam quodammodo æmulentur, inferiori capitato & quasi antropomorpho: calix autem abit deindè in fructum seu utriculum, tribus fenestris pervium, quibus adhærescunt valvæ, seminibus fætæ minutissimis instar scobis. Est *Bifolium*, *Plinius* scribit *Ophrys*, & significat supercilium, an à duobus superciliis, *Bifolium* sit appellatum; sumitur tum pro Orchidis specie, binis gaudens foliis, tum pro Lunaria quadam.

Ophthalmia, quam *Celsus* Lippitudinem vocat, est tunicarum oculi inflammatio, cum dolore analogo ac si spina esset oculo infixa, cumque copiosis & ferventibus lacrymis in initio, sed quæ successivè crassiores factæ in lippam mutantur, album oculi tumet valdè, & vasis sanguineis scatet, ὀφθαλμὸς oculus. B. **Ontstekinge der oogen / oog-gezwel.** G. Das augenwehe. Gall. *Ophthalmie, mal des yeux*. A. An inflammation of the eyes.

Ophthalmica, sunt medicamenta adversùs oculi mala. B. **Oog-middelen.** G. Mitle gegen augenwehe. Gall. *Remedes pour les yeux*. A. Remedy for the eyes.

Opiata & Opiatum, sive Electuarium, medicamentum internum est, quod consistentia opiatæ Officinali (ut *Theriacæ* vel *Mithridatio*) simile, ex variis rebus melle vel syrupo exceptis, in plures doses est concinnatum. Generaliter sumitur pro omni Electuario, sed specialiter pro iis tantùm quæ opium, à quo denominatio, recipiunt, uti pro *Theriaca*, *Mithridatio*, *Diascordio*, *Philonio*, *Requie Nicolai* &c. B. **Een Opiaat / een gecomponeerde conserf.** G. Ein opiat, conserw. Gall. *Un Opiat*. A. An Opiat.

Opiologia, est Opii descriptio, ab ὀπὸς succus, & λέγω narro.

Opisthocyphosis, idem quod *Cyphosis* & *Opisthotonos.*

Opisthotonus, est tetanus sive tensio aut convulsio cervicis & spinæ versùs posteriora, contractis sursùm pedibus, cum rigore aliquandiu perseverante, ex ὄπισθεν à tergo, pone, & τείνω tendo. B. Agterwaartse spanning. G. Der krampff, der einen hinterwertz zeucht. Gall. *Convulsion du col & de l'Epine en arriere.* A. Cramp of the neck.

Opium, sunt qui Opii ac Meconii nomen confundunt, & duo pro uno eodemque habent; sed malè. *Opium* enim lachryma est, quæ stillavit ex capitibus papaveris, dum maturescebant, leviter incisis. *Meconium* è contra succus est ex iisdem expressus. Estque triplex, *Album* adfertur ex Cairo, quod & fortè *Thebaicum* vocatur & *Meceri. Nigrum* & durum venit ex Aden. Tertium flavescens magis & mollius, ex Cambaja & Decan mittitur. Turcæ ex albo colligunt papavere. *Opium* quod hic in Hollandia divenditur nigrum est, amarum & graveolens, forsan nihil aliud erit quàm *Meconium*, quod javanenses *Poust* vocant, & eo utuntur infimæ sortis homines: sed quod ex ipsis capitibus stillat, *Affion* dicitur & à ditioribus tantùm usurpatur, & in deliciis habent; præsertim si eo uti assueti fuerint. Aliàs paucula grana ad soporem concitandum sufficiunt, ideò frigidum non est, sed ob penetrandi vim, *Calidum.* Gr. ὀπὸς. B. Eulsap. G. Magsamen saft. Gall. *Opium.*

Opobalsamum, vide *Balsamum.*

Opochrisma, tale dicitur unguentum, quo si ensis aut aliud instrumentum vulnerans illinatur, vulnus adactum suâ sponte sanetur. Ex ὅπλα arma, & χρίω ungo.

Opodeldoch, nomen est alicujus emplastri vulnera & ulcera sanantis: istius descriptiones inveniuntur apud *Paracelsum*, *F. Wurts*, *Mindererum*, aliosque authores. Nomen est Chymicum fictitium, nihil significans: species est Emplastri stichtici. Ideòque etiam B. sonat Steekpleister & wond-pleister. G. Stichpflaster.

Opopanax, est gummeus succus ex Herbæ Panacis Heraclei radicibus & caulibus sauciatis stillans, ac concrescens, primo est albidi coloris, sed post siccationem

Fla-

flavum & quasi croceum acquirit colorem, odor est gravis, sapor amarus, friabilis est, intùs albescit, & granulatim sæpè invicem adhæret. Gall. *Opopanax*.

Oportet, quid in simplici sensu sit nemini non notum, sed *Helmontius* ita describit, est, inquit, tribulus & spina terræ, in vita media hominis. Vel restrixit ad *Necessarium*, quo vitæ mediæ qualitates remanent in transmutatis, ideòque vocavit *Magnum oportet*.

Oppilatio, idem quod *Obstructio*.

Oppressio, dicitur de Cordis & Præcordiorum anxietate in febribus ardentibus, ob sanguinis liberum transfluxum impeditum oriunda.

Optica, vide *Opticus Nervus*.

Opticus Nervus, sive visorius, qui in fundo oculi explicitus & *retina* dictus, excipit radios lucis, hincque rerum supra retina depictarum ideæ in Cerebro ad sensorium commune deferuntur; utriusque nervi origo ex thalamis nervorum opticorum provenit, posteà hi nervi coëunt, & cranium egressuri ab invicem sejunguntur. Ab ὄπτομαι, video. *Optica* sunt medicamenta quæ adversùs oculorum affectus valent. B. De oogzenuw. G. Der augen sennader. Gall. *Le Nerf optique*. A. Optick nerves.

Opuntia, Planta est ad altitudinem magnæ arbusculæ crescens: folia sunt magna, longa, crassa, viridia, dura, tuberculis spinosis instructa, succo plena, viscosa, nervosa: flores sunt rosacei, flavi, aut rubri; petalis plurimis in orbem positis constantes, innati apici ovarii, numerosissimis staminibus præditi: ovarium, cujux apex in ambitu speciem calculi refert, fit fructus carnosus, umbilicatus, unicapsularis, excavatus, continens pulpam medullosam, rubram, saporem dulcem habens, fætus seminibus annulatis, saporis non ingrati; hæc planta crescit in Italia & in Gallia: si unum folium terræ mandetur, crescit, datque novam plantam: tota hæc planta foliis constat, fertque ficus edules, quæ satis gratæ: ab urbe Opunte nomen habet: estque fici Indici species. Gall. *Figuier d'Inde; Raquette, Cardasse*.

Orbiculare ossiculum, est auris internæ parvum, rotundumque ossiculum, incudis processui adnatum, quod articulatur cum stapede.

Orbicularis, sive Crepitus Lupi, est Fungi

gi ſpecies, ſunt vel rotundi, vel ſemirotundi, ſed incertæ magnitudinis. Naſcuntur in campis deſertis; nullum habentes pediculum, intùs ſpongioſi ſunt, & ſi recentes fuerint, aquam continent: ſiccati verò ſpongioſam, & pulverulentam continent materiam inſtar ochræ ſubnigræ, quæ ſemen eſt; extùs pellicula obducuntur ejuſdem ferè coloris: utuntur Chirurgi in ſanguine ſiſtendo. B. **Wolfſ-veeſt / boviſt / vult / bult.** G. Bubenfiſt, weiberfiſt, wolffsfiſt, boſiſt. Gall. *Veſſe de Loup.* A. Wolfs-fart.

Orbita oculi, eſt antrum ſive cavitas, è proceſſibus oſſis frontis ad canthos oculi protenſis, & oſſe maxillæ ſuperioris illis conjuncto conſtans, oculi bulbum excipiens.

Orchis, Eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, ſimplicia liliaceis ſimilia: caulis eſt rotundus; finis pedunculi exit in ovarium oblongum, triloculare, trivalve, tribus feneſtris pervium, continens pulverulenta ſeminula: flos inſidet apici ovarii, mirabilis ſtructuræ, hexapetalus, vix deſcribendus: radix rotunda, carnoſa, tuberoſa in triorchin, Didymos, monorchin, vel carnoſam palmatam formam formata, ſucculenta, albida, paululùm compreſſa, viſcoſa, ſubdulcis odoris ſeminalis: hæc planta creſcit in locis humidis. Eſt *Satyrion*, Latinis *Teſticulus*, ſic dicitur, quòd ejus radices ex duobus, aut tribus conſtent globulis, quaſi tot Teſticulis, qui pro varia forma, varia quoque obtinuere nomina, ut Cynoſorchis, Tragoſorchis, &c. B. **Hondekens-kruid / ſtandel-kruid / kullekens-kruid.** G. Knaben-kraut, ſtendelwurtz. Gall. *Couillon de Chien*, *Satyrion.* A. Dog-ſtones.

Orchis, eſt teſticulus, cujus ſubſtantia in viris nihil aliud eſt, quàm minutiſſimorum vaſculorum alborum, ordinatoque inflexu, in quibuſdam diſſepimentis locatorum, ſemen conficientium congeries; quæ ſunt productiones ex Arteriis ſeminalibus hic tramite recto in vaſa anguſtiſſima deſinentibus, dum per laterales ramos & Anaſtomoſes ſuum ſanguinem Venis infundunt; & nervi quamplurimi, uti & Lymphatica copioſa hic terminari in vaſculis quibuſdam videntur: figuræ eſt ovalis, cui ſuperius incumbit ſupereminens corpus, Epididymis dictum, teſtis continuatio, aſt in fœminis longè aliter ſe res habet, componuntur autem in iis, ex multis membranis ac fibrillis laxè

ſibi

ſibi invicem unitis, in quarum intercapedine plurima corpora alba reperiuntur: teſticuli fœminarum ova pariunt, ideòque rectè *Ovaria* vocantur. Vocantur item *Teſtes*, *Colei* Cic. & Mart. *Vaſa* Plauto, Ὄρχεις, Δίδυμοι, Μέζεα Heſiod. Μήδεα Homer. Ὀρχίδια, Ὄλκὸς Oppiano. Hoc etiam nomine gaudent radices Satyrii ejuſque ſpecies. B. Balletjes/ klootjes. G. Hoden, hœdlein. Gall. *Teſticules*. A. Teſticles, Stones.

ORCHOTOMIA, eſt teſticuli exiſio. Vide *Orchotomus*.

ORCHOTOMUS, eſt, qui teſticulos exſcindit, quâ operatione animalia caſtrantur, ne cum aliis coëant, indè *Orchotomia*, ſive teſticulorum exciſio, ex ὄρχις teſticulus, & τέμνω ſeco. B. Een lubber. G. Ein die der hoden auſzſchneidet. Gall. *Châtreur*. A. Gilder, or Stone Cutter.

ORDEOLUM, Barbaris idem quod *Crithe* & *Hordeolum*.

OREOSELINUM, eſt Apium ſeu Selinum montanum, ex ὄρος mons & ſelinum, vulgò *Petroſelinum*. Gall. *Perſil de montagne*.

OREXIS, eſt ordinarius cibi appetitus, is oritur à fermento, tum à liquore gaſtrico ab arteriis cœliacis ventriculo inſpirato, & laterum ventriculi mutuo contactu ob reſpirationem, quo tunica nervoſa, ejuſque nervi inordinatiùs moveantur, ad alimentum idoneum appetendum, ab ὀρέγομαι cupio. B. Honger/ eet-luſt. G. Hunger, begierd zu eſſen, luſt zur ſpeiſz. Gall. *Faim*. A. Appetite of meat, Hunger, Famine.

ORGANICA PARS, eſt, quæ ex variis partibus, quarum natura & efficacia diverſa eſt, conſtat, uti muſculus conſtat ex carne, membranis, tendinibus, variiſque vaſis &c. ei opponitur *Similaris pars*, de qua *ſuo loco*. B. Een organyk-deel. G. Ein theil beſtehend auſz vielen anderen. Gall. *Partie Organique*. A. Organick part.

ORGANUM, eſt pars, quæ ad ſui conſtitutionem, actioneſque perficiendas, rectam & determinatam, ſenſibilemque conformationem requirit, ut brachium, muſculus, cor, &c. B. Een werktuigig deel. G. Werckzeug. Gall. *Organe*. A. Idem.

ORGASMUS, eſt impetus & incitatio ſanguinis vel ſpirituum, ut ſi quando ſpiritus animales cum impetu in nervorum genus ruunt, ab ὀργάζω. B. Drift. G. Schnelle treibung. Gall. *Orgaſme*. A. Quick Motion. ORI-

ORICHALCUM, vide *Aurichalcum.*

ORIGANUM, eſt planta, quæ habet caulem durum, quadratum, villoſum : folia majora calamintham referunt, minima majoranam, villoſa ſunt, odorata, ſaporis aromatici acris : flores in ſpicas ſquammoſas congeruntur, monopetali, labiati, horum labium ſuperius ſurrectum eſt, ſubrotundum, bifidum, inferius verò tripartitum : ex calice ſurgit piſtillum, poſticæ floris parti adinſtar clavi infixum, ac veluti quatuor embryonibus ſtipatum, qui abeunt in totidem ſemina ſubrotunda, minima, in capſula, quæ floris calix fuit, recondita : radix eſt fibroſa, minima, lignoſa : creſcit in montibus : planta hæc Hippocrati maximè fuit commendata in morbis ubi calefaciendum, diſſolvendum, & ſtimulandum : dici volunt quòd montibus gaudeat, ἀπὸ τοῦ ὄρους à monte, & χαρᾶς gaudio, ſed alii, quòd viſum exacuat, ab ὁρᾶν videre, & γανῶ clarifico, quaſi aciem oculorum illuſtrans. Nonnulli nomen ex adverſo datum putant, à ῥιγῶ quod eſt algeo, fieri ῥίγανον, quaſi rigens, cenſent, & tandem aſcita littera principe O, in Origanum eſſe confictum, contrario tamen ſenſu, quòd minimè refrigeret. B. **Orego / grove majolein.** G. Doſten, wolgemuth, bergmunſz. Gall. *Origan.* A. Origany.

ORMINUM, vide *Horminum.*

ORNAMENTUM FOLIACEUM, extremitas tubæ Fallopianæ uteri muliebris fimbriata eſt, eum in modum comparata, ut quaſi tot digitis, ovum ex ovario prodiens meliùs comprehenderetur. B. **Het loof-werk.** G. Der blætteren zierd. Gall. *Frange membraneuſe, ou le Pavillon de la Trompe de Fallope.*

ORNITHOGALUM, eſt planta, quæ habet folia longa, anguſta ut graminis, mollia, repentia, excavata, lineam albam in longitudinem habentia ; caulis eſt rotundus, nudus, tener : finis pedunculi ex caule membranula eſt longa, tenuis : flos eſt liliaceus, ex petalis ſex in orbem poſitis compoſitus, cujus ſingulis intùs ad ſuperiora adnaſcitur ſtamen : Ovarium tuba longa, apice ſphærico inſtructa donatum fit fructus ſubrotundus, fætus ſeminibus ſubrotundis, nigris : radix bulboſa aut tuberoſa, bulbus eſt ferè ut in narciſſo, ſeu ut in porro, ita ut totus habitus ad porrum accedat. Ornithogalum quaſi diceres

res *Lac avium*, eſt bulbus, flores lactis colore albidos proferens, qui in alis aut ovis gallinarum obſervatur, eſtque Aſphodeli ſpecies, ex ὄρνις avis, gallina, & γάλα lac. B. **Veld-ajuin.** G. Feld-zwibel, acker-zwibel. Gall. *Churles*. A. Dogs-onion.

ORNITHOGLOSSUM, ſive lingua avis, ſic vocatur ſemen Fraxini arboris, ab ὄρνις avis, & γλῶσσα lingua. B. **Vogel-tong / muſſen-tong.** G. Vogel-zung. A. Ashen Keyes.

ORNITHOPODIUM, eſt planta, quæ habet plures caules flexiles, debiles, ramoſos, ferè repentes, rotundos, villoſos: folia coluteæ foliis minora, ſibi invicem oppoſita, & juxta unam coſtam diſpoſita: flores ſunt exigui, leguminoſi, in ſpicas in ſummitate ramorum congeſti: flori ſuccedit ſiliqua oblonga, articulata, ſulcata, undulata, ſingulo quoque articulo continens ſemen unum, rotundum; ſiliquæ verò ad unum pedunculum, & eundem exortum creſcunt multæ ſimul: radix eſt parva, & alba: hæc planta creſcit in pratis. Ornithopodium eſt avis pes, ſic dicitur quòd ejus ſiliquæ pedem avis cum ſuis digitis, & articulis referant, ex ὄρνις avis & πȣ̃ς pes. B. **Vogel-voet.** G. Vogel-fuſz. Gall. *Pied d'oiſeau*. A. Birdsfoot, birds clauw.

ORNUS, eſt Fraxinus Sylveſtris, an ab ornatu, ob elegantes rubicundos Fructus? An ab Hebraica voce Oren? B. **Haver-eſſche / qualſter / lyſter-bezie / quartel-bezie / quaal-boom.** G. Mal-baum, vogel-beer, Mas-beer. Gall. *Freſne Sauvage*, *Cormier Sauvage*, *Tormigne*. A. Wild Ash.

OROBANCHE, eſt planta Orobum, aliaque Legumina angens & ſtrangulans, ab *Orobus* & ἄγχω ango, ſtrangulo: vocatur etiam *Limodoron*: habet caulem rectum, cylindricum, aut rotundum, fiſtuloſum, fragilem, pallidum, villoſum; folia non habet, niſi in principio quædam exigua, anguſta, ſpongioſa, citò cadentia: flores juxta ſummitatem caulium naſcuntur, à ſe invicem diſtantes, villoſi, coloris purpurei, pallidi, flavi aut viridis, odorantes, poſt florem apparet fructus oblongus, per maturitatem dehiſcens in duas valvas, fætus ſeminibus minutiſſimis, & albeſcentibus: radix eſt bulbóſa, obrotunda, ſquammoſa, pollicis craſſitiei, extùs nigra, intùs albeſ-

beſcens, aut flaveſcens, tenera, ſuccum viſcoſum amarum habens, per ſiccitatem fit adeo dura ac os : creſcit plerùmque in locis arenoſis. Gall. *Orobanche* A. Broom-rape.

Oroboides, eſt hypoſtaſis ſive urinarum ſubſidentia, ervis aut orobis ſimilis, ex ὄροβος ervum & εἶδος forma. B. **Erwtachtig gelykende pis.**

Orobus, eſt Leguminis ſpecies : habens caules exiguos, repentes : folia ſunt oblonga, bina conjugata, adnata coſtæ in mucronem abeunti : flores in ſpicas congeſti, ſunt leguminoſi, coloris purpurei aut albi : flori ſuccedit ſiliqua teres, obrotunda, nigra, erecta, fœta ſeminibus ſubrotundis, anguloſis, ovatis, fuſcis; ſaporis paululùm amaricantis & ingrati : creſcit hæc planta in ſylvis. Dicitur παρὰ τὸ ἐρέπτεσθαι ἀπὸ τοῦ βοῶν, quòd boves ea veſcantur & ſaginentur. Gall. *Orobe.*

Orthocolon, eſt articuli rectitudo, ex ὀρθὸν rectum, & κῶλον membrum.

Orthopnoea, eſt ſpecies Aſthmatis, ſive vitiata reſpiratio, quâ ægri, ne ſuffocentur, non niſi cervice erectâ reſpirare poſſunt, ex ὀρθὴ recta, & πνοὴ flatus, ſpiritus, ſpiratio. B. **Een ademhaling / die alleen recht opzittende geſchieden kan.** Gall. *Aſthme.*

Orviétanum, vide *Orvietanus.*

Orvietanus, dicitur eſſe nomen alicujus agyrtæ vel circumforanei, aliàs *Hieronimus Ferrantes* dicti, qui inventione alicujus antidoti ſingularis, vel Electuarii alexipharmaci claruit contra omnia venena. Is enim primus auſus fuit publico foro deglutire ignotum ſibi quodlibet toxicum. Vulgò vocatur *Orvietaan.* Nomen traxit ab urbe Italiæ *Orvieto*, hinc *Orvietanum.*

Oryza, planta eſt culmifera, cujus ſemen in uſu domeſtico familiare, album, oblongum inſtar Tritici, in Aſiæ multiſque Europæ locis creſcens; habetque caulem tritico craſſiorem, per intervalla nodoſum : folia longa, carnoſa, porrum referentia. B. **Ryſt.** Gall. *Ris.* A. Rice.

Os, Gr. ὀστέον, eſt ſubſtantia totius corporis Animalis, duriſſima, compactiſſima, ſicciſſima, alba, ex variis membranis lamellatim ſibi incumbentibus, & firmiter ſibi applicatis, perreptantibus mediis vaſis contexta, ut ſic corporis ſtabilimentum, ejuſque motum facilem reddat &

in munimentum quibusdam partibus se præbeat, destinata. Ossium numerus *Achangeli* 249. constituitur. Alii communiter 304. quidam tot, quot unius anni dies numerant. Numerus tamen incertus est, quia ossa infantium ab adultis differunt, item quod ossa sesamoidea & dentis in ipsis adultis, & senibus certò numero non determinantur. Variant figura, quædam rotunda, plana, acuta, obtusa, concava, spongiosa, solida, oblonga, triangularia &c. Gr. ὀστέον. B. Been. G. Ein bein. Gall. *Un Os*. A. A Bone. Os etiam est primus alimenti introitus qui duobus clauditur labiis. Gr. Στόμα. B. De mond. G. Der mund, das maul. Gall. *Bouche*. A. The Mouth. Phythologicis ossiculi vocabulum imponitur lapideis seu ligneis corticibus, qui nucleos circumdant. B. De steentjes in de vruchten. G. Ein stein, ein kern. Gall. *Noyau*. A. Nut shell.

OSATIS, vide *Isatis*.

OSCITATIO, est expansio omnium ferè musculorum voluntariorum simul, maximè autem maxillarium, & explicatio ampla pulmonis, undè quam plurimùm aëris lentè & sensim inspiratur, qui aliquamdiu retinetur, & rarefactus iterùm lentè & sensim exspiratur, hæc Febrium quoque ordinarium symptoma est, sub initio incidens: attamen & alibi evenit, & iis quoque, qui sani utcunque habentur: sæpè, dum è lecto surgimus, oscitatione aliquâ afficimur, maximè si somno non sumus expleti, aut quando pleno stomacho dormivimus; imò adeo frequens omnibus est Oscitatio, adeòque ei assuevimus, ut meritò dictum sit, *Oscitante uno, oscitat & alter*, hinc qui imbecilles, pigri, lassi, defatigati, valetudinarii, & ii maximè, qui à morbis reconvalescunt, sæpiùs de die solent, aut sponte suâ, aut aliorum exemplo velut excitati oscitare. Dicitur & *Oscedo*. Gr. χάσμη, & χασμησία. B. Geeuwinge/ gapinge. G. Das gæhnen. Gall. *Baillement*. A. Gaping, Yawning.

OSCULA, sunt extremæ vasorum aperturæ.

OSCULUM UTERI, est illud foramen partis inferioris Uteri, per quod semen ex pene virili ejectum intrat in uterum; in virginibus tam exiguum est, ut stylum tenuiorem solùmmodo excipiat, & nullo conatu vel minimus digitus in eam intrudi possit, ex eo etiam menstrua fluunt. Prominet in vaginæ capacitate, tincæ piscis ori, aut ut

Galenus mavult, glandi virili persimile est; rimam habet transversam; in virginibus osculum illud exiguum, ast in mulieribus quæ sæpè pepererunt, majùs evadit; si nimium laxetur, vel exulceretur, cicatrice obducatur, vel humidum nimis fiat, sterilitas sequitur. B. **De mond van de Moeder/ de roze/ de kroon.** G. Der mund der mutter. Gall. *l'Orifice interne de la matrice.* A. The Mouth of the Womb.

OSMUNDA, est Filicis species, quæ dicitur *Regalis*, *Palustris*, *Aquatilis*, *Florida* &c. habet caulem viridem, striatum, ramosum, se in latum extendentem: folia sunt ampla, satis angusta, parva, disposita supra unam costam in unum foliolum terminatam; summitas caulis se in multos dividit, qui singuli rami sustinent multos racemos fructus minimos habentes, quorum fructuum structura non examinari potest nisi microscopii ope; singuli racemi habent capsulas membranaceas sphæricas, quæ in duas partes apertæ fundunt semina quædam oblonga: hæc planta nullos gerit flores: radix est nigra, & longa; crescit in locis aquosis & humidis: An Etymologia sit ficta, an Barbarica, an ab ore mundando, necdum compertum habeo. B. **Water-varen.** G. Wasser-farn. Gall. *Osmonde*, *ou Fougere aquatique.* A. Osmond royal, water-ferne.

OSSA, vide *Os*, dicuntur & *Ossicula*, suntque duri & lapidei cortices, qui nucleos circumdant.

OS SEPIÆ, piscis sepiæ os candidum est, oblongum, angustum, compressum, superna superficie durum & læve, inferiori autem fungosa quasi medulla ejusdem coloris repletum. Gr. Σήπιον, quia intra vesiculam in corpore liquor ater, ac si esset putridus, reperitur, nam σήπειν significat putrescere. B. **Zeeschuim.** G. Fischbein, blackfisch, blakkittel. Gall. *Séche*, *ou Bousron.* A. The Cuttlefish.

OSTAGA, est *Volsella* seu forceps quâ ossa eximuntur. Item, est instrumentum Chirurgicum, quo ossa vel attolluntur, vel deprimuntur, vel omnino loco moventur, ex ὀςέον os, & ἀγρεύω capio.

OSTEOCOLLA, est lapis albo cinereove colore ossisque figuram æmulans. Nascitur Darmstatino in agro in Palatinatu, (**aan de berg-straat.**) item in Saxonia, in Silesia &c. crescit per arenam formâ corallii albi. Putant hoc Remedio ossa citò conglutinari, & callo obduci, si intùs

intùs ſumatur, & Emplaſtris admiſceatur. B. Wal-ſteen/been-lym. G. Bein-bruch, bruch-ſtein, bein-well, wal-ſtein, ſand-ſtein, ſtein-bein. Gall. *Oſteocolle*, *Pierre des rompus*. A. The bone binder.

OSTEOGENICA vel *Callum generantia* medicamenta dicuntur, quæ in oſſibus impedimentum tollunt, quorum virtute impediebatur, ne humor in iis concreſceret. B. Beenmakende middelen.

OSTEOLOGIA, eſt de oſſibus enarratio ſeu deſcriptio, ex ὀςέον os, & λέγω narro. B. Beſchrijvinge der beenen. G. Beſchreibung der beinen. Gall. *Oſteologie*.

OSTEON, vide *Os*.

OSTOCOPI, ſunt dolores oſſium, ſive potiùs dolores perioſtei aut nervorum, oſſa ſubeuntium: oſſa enim quatenùs oſſa non ſentiunt, dicitur & *Laſſitudo contundens*, ex ὀςέον os, & κόπ☉ labor. B. Pyn der beenen. G. Schmertzen der beine. Gall. *Douleur dans l'Os*. A. Pains in the Bones.

OBSTRUTIUM, ſeu ASTRANTIA, vel MAGISTRANTIA, eſt *Imperatoria*, dicitur & *Laſerpitium*: primum videtur dictum, deindè depravata nomenclatura, *Oſteritium*, poſtremo *Oſtritium* cœpit appellari. Qui ſanè lapſus admodùm fuit, abjectâ nempè litterâ primâ *Aſtertium*, & dein mutato *a* in *o*, *Oſteritium* ac poſtremo magis conciſè *Oſtritium* nominare imperiti cœperunt. B. Meeſter-wortel. G. Meiſter-wurtz, magiſtrantz, oſtritz. Gall. *Imperatoire*. A. Pellitoire of ſpayne, Maſter-wort.

OSYRIS, eſt *Linaria*, ſed illud nomen etiam aliis herbis imponitur: vocatur ab hodiernis Græcis *Auxyris*. Vide *Auxyris*.

OTALGIA, ſive aurium dolor, is ſæpè eſt graviſſimus & lacerans, atque adeò nonnunquam, ut non modo ſomnum omnem impediat, ſed delirium inducat. Jam ut hic dolor non ſit ſine inflammatione, quæ aliquando exteriùs conſpicua eſt, ita frequenter in abſceſſum tranſit, purè ex auribus fluente: aliquando iſte dolor per vices affligit, & conjunctam habet odontalgiam, imò tinnitum & ſurditatem, ab οὖς auris, & ἀλγέω doleo. B. Oorpyn. G. Ohren ſchmertzen, ohr pein. Gall. *Otalgie*, *douleur d'Oreille*. A. Paine in the Eares.

OTENCHYTA, ſeu CLYSTER AURICULARIUS, Cel-

Celso, Ἀ'υλὸς Ægin. est siphunculus, quo medicamenta auribus immittuntur, ab οὖς auris, & ἐγχύω infundo. B. Een oorspuyt. G. Eine ohr spritze. Gall. *Siringue d'Oreille.* A. An Auricular Clyster.

Otica, sunt medicamenta, adversùs aurium morbos, ab οὖς auris. B. Geneesmiddelen der ooren.

Ova, sunt capsulæ seu thecæ, omnium animalium & vegetabilium prima rudimenta includentes; in iis enim continetur Hominis, Brutorum, ut & Vegetabilium primum stigma, quodque magis & magis solidescens suum producibile producit: vel in feminis sunt sphærulæ, quæ deprehenduntur in superficie ovariorum sub membrana cingente, infernè per calicem crassiusculum concretæ ipsi substantiæ ovarii, pellucidæ, humore lymphatico, ad ignem concrescente, repletæ, binisque membranulis concentricis sibique invicem arctissimè nexis constantes; Chorio scilicet & Amnios: Bullulæ verò hæ, calice suo hærent finibus minutissimis vasorum ad ovaria euntium, post usum veneris ferè tantùm apparent, sensim tumescunt, pedetentim magis pellucent, crassescunt in membranis suis, membranam ovarii elevant, extendunt, in formam papillæ sic dilatant, ut emineant, à pedunculo suo pendeant, indè separentur, cicatricem cavam relinquant in substantia & membrana effracta ovarii, sensim iterum coalescentem; tandem & in his bullulis hic loci adhuc hærentibus ovario, fætus inventi fuere, undè nullum est dubium, quin in his conceptus fiat, & sint tantùm animalculorum receptacula, ubi nutriuntur, augentur &c. B. Een ei. G. Ein ey. Gall. *Un Oeuf.* A. Egges.

Ovarium, est testis muliebris; utero ad distantiam binorum circiter pollicum lateraliter annectuntur per ligamenta valida duo Ovaria, quæ & ope membranarum aliarum à peritonæo ortarum obvoluta firmantur; hæc corpora sunt scabra, ferè ovata; in superiori tamen parte magis plana quàm gibbosa apparent, in horum superficie, sub membrana cingente reperiuntur sphærulæ sive Bullulæ ova dictæ; ovariorum varia magnitudo est pro ætatis & temperamenti ratione, etenim in libidinosis, & ætatis flore constitutis plerùmque sesquidrachmam pendent, in vetulis verò exsucca, parva, quasi corrugata, vix ad semidrachmam ascendunt, nunquam tamen evanescunt, in infan-

fantibus adhuc minora quàm in decrepitis. Subſtantia eorum membranoſa eſt, fibroſa, plurimiſque intertexta vaſis, ſpermaticis ſcilicet & hypogaſtricis, aliiſque antè ingreſſum ſuum hic loci ita unitis, & cum nervis commiſtis & intricatis, ut fabrica haud deſcribi queat, & hoc modo faciunt ovarii ſtructuram. Vide *Orchis*. Gall. *Ovaire*.

OVIDUCTUS, idem quod *Tuba Fallopiana*.

OVUM, eſt ſpecies doloris capitis, quæ ſentitur magnitudine ovi: & ſic à figura, quam ovum occupat, denominationem accepiſſe videtur. B. Hooft-pyn een ei-groote.

OVUM PHILOSOPHICUM ſeu CHYMICUM, eſt vitrum inferius rotundum, quodque in ſuperficie fiſtulam ex eadem materia oblongam habet: hiſceque utuntur ad circulandos & exaltandos liquores, dicitur & vas Hermeticum. B. Een Philoſoophis ei. G. Ein Philoſophiſch ey. Gall. *Oeuf Philoſophique*. A. A Philoſophical Egge.

OXALIS, eſt *Acetoſa*, ex ὀξὺ acidum.

OXELÆUM, eſt mixtio aceti cum oleo, ab ὄξος acetum, & ἔλαιον oleum.

OXYACANTHA, eſt Berberis; ſic dicitur ab acidis baccis, & ſpinis, ergo ab ὀξὺ acidum & ἄκανθα. Vide *Berberis*.

OXYACANTHA, eſt *Spina Acuta*, ſive *Vallaris*, aut *Sepicularis*; ὀξὺ enim eſt acutum, & ἄκανθα ſpina. B. Hagedoorn. G. Hagedorn. Gall. *Aubeſpine*. A. Haw-thorn, White-thorn.

OXYCEDRUS, ſive acuta cedrus, quod cedri folia in acutam deſinant aciem, ex ὀξὺ acutum, & cedrus.

OXYCRATUM, eſt aceti cum aqua miſtio, Puſca vel Poſca dictum, ab ὄξος acetum. Et κεράννυμι miſceo. B. Water en eek. G. Waſſer und eſzig. Gall. *Oxicrat*, *l'eau melée avec du vinaigre*. A. Vinegar mixt With water.

OXYCROCEUM, eſt emplaſtri cujuſdam nomen quod ex croco & aceto mixtum, pice aliiſque rebus componitur, ex ὄξος acetum & κρόκος crocus. B. Saffraan pleiſter. G. Saffran pflaſter. Gall. *Oxycroce*. A. Idem.

OXYDERCICA, ſunt medicamenta viſum acuentia, ex ὀξὺ acutum & δέρκω video.

OXYGALA, eſt lac acidum, ex ὀξὺ, & γάλα lac.

OXYLAPATHUM, eſt Lapathum acutum, ex ὀξὺ acu-

 tum

tum & Lapathum. B. Patich / Peerdig. G. Mengel-wurtz. streyff-wurtz, grind-wurtz, zitter-wurtz. Gall. *Pareille*. A. Dock.

Oxymel, est compositio in formam syrupi, ex aceto & melle, ab ὄξος acetum, & μέλι mel. B. Azyn Honing. G. Essig-meth. Gall. *Oxymel*. A. Idem. Vide *Apomeli*.

Oxyreglia, est acidus è ventriculo ructus, ab ὀξὺ acidum, & ἐρεύγω ructo.

Oxyrhodinum, est acetum rosaceum, ab ὄξος acetum, & ῥόδον rosa. B. Rozen-eek. G. Rosenessig. Gall. *Vinaigre rosat Oxyrhodine*. A. Idem.

Oxus, est planta, quæ habet caules longos, flexiles, teneros, rotundos, purpureos aut rubicundos: folia sunt terna, cordiformia, eidem pedunculo adnascentia, mollia, succulenta, saporis acidiusculi & grati: flores sunt campaniformes, monopetali: post florem sequitur fructus membranaceus, quinquelocularis, oblongus, fætus seminibus rubicundis calyptrâ elasticâ involutis, ejusque vi cum impetu dissilientibus: radix crassa, squammosa, fibrosa, alba, aut rubicunda, fibras longas & albas habens: hæc planta habet odorem gratum, sed non penetrantem. *Trifolium Acetosum*, *Alleluya*, & *Panis Cuculi*, vel quòd Cuculus avis eo vescatur, vel quia hoc erumpente, cuculus vocem suam edere incipat. *Oxus* verò vocatur ab acido sapore. Vide *Oxytriphyllum*.

Oxysaccharum, est compositio ex aceto & saccharo. Nonnunquam in aceto priùs infunditur vitrum antimonii, & tunc dicitur *Vomitivum*; aliquando Scilla, & appellatur *Scilliticum*, ex ὄξος acetum, & σάκχαρον Saccharum. G. Azynige suyker. G. Essig sucker. Gall. *Oxysaccharon*, *Vinaigre sucré*. A. Oxy sacchara.

Oxynosema, idem quod *Morbus Acutus*.

Oxytriphyllum, est trifolium acetosum, ex ὀξὺ acidum, & τρίφυλλον trifolium. B. Klaver-zuring / koekoeks-brood / koekoeks-look. G. Saurer-klee, buch-klee, buch-ampffer, buch-brot, guckhugs klee, gauch-klee, hasen-klee, gauch-brot, hasen-ampffer. Gall. *Alleluia*, *Pain à Coucou*. A. Wod-sour, Wood-sorrel.

Ozæna, est ulceratio interiores naris, tetrum odorem spirans, officula nasi, & tunicam palati serpendo erodens, oriunda ex lue venerea, polypo exulcerato vel catharris

tharris acribus : ab ὄζω olfacio. B. Een stinkende neusʒweer. G. Nasen geschwuer. Gall. *Ozene*, *Punais*, *Poupe*. A. Stinking of the Nose.

P.

P Simplex Medicis *Pugillum* significat, imò & aliquando *pondo* vel πι aut Πι, vel ϖ simplex.

P.Æ. vel PART. ÆQ. denotat partes æquales.

P.N. idem est quod præter Naturam.

PAR. significat *Paria*, Ex. g. Rec. No. par. V.

PART. ÆQ. vide Supra.

PACHUNTICA, sunt medicamenta incrassantia, crassis ramosisque partibus prædita, quæ dum succis tenuioribus permiscentur, partes eorum conjungendo, & inter sese connectendo, crassiorem & stabiliorem consistentiam ipsis tribuunt, ut Bolus armena, Amylum, Nymphæa, Amygdala, Papaver, à παχύνω incrasso. B. Verdikkende middelen. Gall. *Remedes incrassans*.

PÆDARTHROCACE, cariem ossis significat; est scorbuti Symptoma, ex παῖς puer, ἄρθρον membrum & κακὸν malum, nam pueri hoc malo plerùmque afficiuntur, verùm & adultis quoque accidit, confunditur cum *Spina Ventosa*. Nihil aliud ergo est quàm caries ossium, maximè circa puerorum articulos cum dolore obscuro & apparente tandem articuli tumore conjuncta, orta à materia acri, dissolvente & corrodente, ab ossium medulla incipiens, ulteriùs serpendo ulcera sinuosa & maligni moris, fistulasque in vicinia producit. B. Been-ʒweter. G. Bein-fresser. Gall. *Gangrene de l'Os*. Vide *Caries* & *Teredo*.

PÆDOTROPICA, est pars Hygieinæ, spectans ad puerorum regimen, ex παίς puer, & τρόπ☉ ratio, modus, vel à τρέφω nutrio. B. Opvoedinge der Kinderen.

PÆONIA, vide *Pœonia*.

PALÆTYRUS, est caseus vetus, ex παλαιὸς vetus, & τυρὸς caseus, à τείρω sicco, caseus enim est lac siccatum.

PALATUM, est superior oris pars, instar tholi leviter concavum, undè & oris cœlum appellatur, constans maximâ parte osse quarto maxillæ superioris, & dein duobus officulis propriè palati dictis, quæ omnia obvolvuntur membrana crassa, glandulosa, rugas versùs posteriora determinatas habente. Item vocatur Υπερῶον, Οὐρανὸς, Οὐρα-

Οὐρανίσκος Galeno. B. Het verhemelte des mondts. G. Der Gaume. Gall. *Le Palais*. A. The Pallate.

PALIMPISSA, vide *Pix*.

PALINDROME, est morbus recidivus, ex πάλιν iterum & δρόμος cursus. B. Een wederkomende ziekte.

PALIURUS, est arbuscula ad altitudinem arboris quandoque crescens; rami sunt longi & spinosi, sed spinæ foliis proximæ sunt minores, & minùs noxiæ quàm aliæ: folia sunt parva, obrotunda, acuta, coloris viridis, obscuri, quasi rubicundi; calix est monophyllus, pentaphylloides; flos rosaceus, flavus, pentapetalus, staminibus quinque præditus: ovarium in fundo calicis fit fructus Cypeeriformis, officulo fætus ferè globoso, in tria loculamenta diviso, in quibus adsunt nuclei ejusdem formæ. Dicitur quasi πάλλω οὖρον, urinam moveo, à πάλλω πάλος, vel dicitur quasi πάλιν οὖρος iterum urina, id est, bis mingens: Paliurus enim inter diuretica à quibusdam habetur. A. Prickly bramble, White-thorn.

PALLIATIO, sive CURA PALLIATIVA, est therapeia, quâ morbi incurabiles, quantùm fieri potest, medicamentis localibus, mitigantur. B. Plaats-middelen/ streel-middelen.

PALMA, est interior manûs pars, *Vola* dicta. B. De hand-palm. G. Die flache hand. Gall. *La Paume de la main*. A. The Palme.

PALMA, in vegetabilibus dicitur majus vitis flagellum, undè nascuntur uvæ.

PALMA, Gr. Φοίνιξ, arbor Asiatica, dicitur quòd comam in cacumine habeat circumtensam, & ramos in digitorum modum protensos. B. Dadel-boom. G. Dattelbaum. Gall. *Palmier*. A. Date-Tree.

PALMA CHRISTI, est *Ricinus*, sic appellatur, quòd scilicet ejus folia in humanæ manûs effigiem articulentur: ideòque etiam *Pentadactylum* vocatur. Vide *Ricinus*.

PALMA CHRISTI, est Satyrion Basilicum seu Regium, Arabibus *Bucheiden*, *Avicennæ digiti citrini*, nomen invenit à similitudine, quam ejus radix cum humana habet manu.

PALMARIA, est Planta, cujus folia palmam manûs, & ob quinque divisiones, digitos referant. B. Handekens-kruid. G. Kreutz-blum.

Palmaris Musculus, venit ab interno humeri ossis tuberculo, tendineo, gracilique carneorum fascium cœtu ejectus, tendineus mox usque in volam atque digitorum limites expanditur: cuti exterior pars, nexis, non sine laceratione solubili, cohæret, volamque in rugas contrahit. B. **De palm-spier.** G. Der flachen-hand mausz. Gall. *Le Cubital Gresle*, *ou le Long Palmaire*. A. The brauwne of the palme.

Palmites, dicuntur quæ è stirpibus ac surculis quotannis prodeunt, sic nominatæ quod in modum humanarum palmarum virgulas quasi digitos edunt.

Palmula, vide *Costæ*, & *Palma*.

Palmus, est tremor & palpitatio cordis, à convulsione aut irritatione nervorum, cujus causa in sanguine vel succo nervoso consistit, vel in aqua pericardii, à πάλλω vibro, quatio. B. **Hert-bevinge.** G. Hertzbebung. Gall. *Tremblement de cœur*. A. Shivering, or palpitation of the heart.

Palpebræ, Gr. βλέφαρα, sunt integumenta bina oculos claudentia & tegentia: constant ex cute, membrana cellulosa, sub qua carnosa, musculis, tunica, tarsis & ciliis, suntque vel superiores vel inferiores. B. **De oog-leeden.** G. Die augen-lieder. Gall. *Les Paupieres*. A. Eyelids.

Palpitatio, seu Pulsatio Cordis, est motus convulsivus, non Arteriarum, sed cordis, nam licèt violenter & perturbato motu contrahatur, extendaturque, in carpo vix tamen sentitur, sed ægri ipsi id percipiunt, non sine molestia aliquando maxima; sæpè manu pectori applicata, palpitatio dignoscitur, & cùm maxima est, sonitum edit, quem è longinquo audimus, aut costæ diffringuntur, vel si ossa mollia sint, extrorsùm cedunt, & in ipso verò corde & auriculis, aut altera tantùm, vel principio arteriæ sæpè maxima extensio, & Aneurisma inducitur. Adhæc Palpitatio Gradûs habet, neque semper adeo ferax est, undè per Periodos incidit: at motu corporis vel animi perturbatione, æstu, vino, &c. intensior fit, quiete verò & somno lenior; cum Dyspnæa, Scorbuto, Cachexia, Chlorosi &c. plerùmque jungitur, aut hi cum ista. Causæ sæpè sunt cordis obstructiones à sanguine coagulato, officulis, polypo, arteriæ initio angu-

ſtato &c. B. Hert-klopping. G. Das hertz-klopfen. Gall. *Palpitation de Cœur*, *Treſſailement* & *Tremblement de Cœur*. A. Panting of the Heart.

PAMPINI, ſunt frondentium ramuſculorum comæ colliculique fructum foventes & ab impendente vindicantes injuria. Hinc pampinare, eſt pampinos ſuperfluos ex vinea detrahere, poſteaquam fronduit.

PAMPINIFORME CORPUS, ſive VARICOSUM, aut PYRAMIDALE, ſunt arteriæ & venæ ad teſticulos euntes, quæ communi tunicâ includuntur, & corpus referunt pampinis criſpatis ſimile. Vide *Varicoſum Corpus*. B. Wynranks gelyke lighaam. G. Der Reb-blat gleiche thiel. Gall. *Corps ou vaiſſeaux Pampiniformes*. A. Vine Branchelike body.

PANACEA, eſt medicamentum univerſale, omnes morbos indifferenter curans; ſed an detur dubito: de tabaco, tinctura ſolis, tartaro vitriolato, lapide Philoſophico, plurima plurimi jactant, ex πᾶν omne, & ἀκέομαι ſano, medeor. B. Een algemein geneeſ-middel. G. Ein allgemeine artzency, die ſur alles hilfft. Gall. *Panacée*. A. Idem.

PANARITIUM, idem quod *Paronychia*.

PANATA, idem quod *Panatella*.

PANATELLA & PANATA, eſt pultis genus, ægrotis, utile, ex medulla panis triticei vel ſecalicei cum aqua in pultis formam, coctum. Melioris nutritionis gratiâ ova interdùm admiſcent. Sæpè ſemina melonum adduntur, ut magis eſſet refrigerans, à pane nomen ſumpſiſſe videtur, licèt Italica ſit vox. B. Brood-pap / water-pap. G. G. Brodt-bruche. Gall. *Panatelle*, *Panade*. A. Idem.

PANAX, & PANACES, eſt planta Paſtinacæ latifoliæ ſpecies, cujus radix benignum præbet nutrimentum, dicitur ἀπὸ τοῦ πᾶνα ἀκεῖν, hoc eſt, à ſanandis omnibus morbis.

PANCHYMAGOGA, ſunt medicamenta purgantia, quæ dicuntur vim habere, omnes humores vitiatos è corpore educendi; ſed an tale detur, dubitandum, ex πᾶν omne, χυμὸς ſuccus, humor, & ἄγω duco. B. Een algemein buikzuiverent middel.

PANCOENUS, idem quod *Pandemius*.

PANCRATIUM, dictum videtur, à profligandis & vin-

vincendis morbis omnibus, ex πᾶν omne, & κρατέω vincio, fortiter teneo.

PANCREAS, *Pancration*, *Pancreon*, *Callicreas*, *Callicreon* & *Lactes*, Synonima sunt. Gr. πάγκρεας. Est glandula conglomerata in abdomine, sub posteriore ventriculi parte sita & duodeno intestino alligata, usque ad hepatis & lienis regiones extensa, cujus munus est succum lymphaticum volatilem & insipidum, leniter salsum in esurientibus animalibus, per proprium ductum ad duodenum, ulterioris chyli solutionis, subactionis, nec non bilis subjugationis & attemperationis gratiâ, ablegare. Glandula hæc maxima est in toto corpore, in hominibus mediocris, in canibus ulnæ magnitudinem non raro excedit, ex πᾶν omne, totum, & κρέας caro, quasi diceres totum carnosum. Vide *Callicreas*. B. Alvleis/ buik-klier-bedde/ schoon vleis/ de groote klier. G. Das gekrœszgedruse, die grose druse. Gall. *Le Pancreas*. A. The Pancreas, all flesh, vel sweet-bread.

PANDALEA, Neoterici ferè vocant idem quod Electuarium solidum, nisi quod *Pandaleon* integrum remanet. Etenim saccharum ritè coctum pixidi infunditur, ac solidescere sinitur: æger fractam partem accipit instar eclegmatis: Pandaleon è Rotulis, Morsulisve non nisi forma differt.

PANDALITIUM, idem quod *Panaritium*.

PANDEMIUS, sive morbus communis, est morbus ejusdem speciei, qui in una regione plures simul invadit, ex πᾶς omnis, totus, & δῆμος populus. B. Een algemeene ziekte. G. Eine allgemeine kranckheit, eine seuche. Gall. *Maladie Commune*, vel *Pandemique*. A. A Common disease.

PANDICULATIO, Gr. Σκορδινιασμὸς, Σκορδίνημα, est convulsio brachiorum in altum sublatorum sub certa figura, ac nonnihil versùs lumbos contractorum, undè etiam ipsi lumbi nonnihil convelluntur, inflexo, & ad latus alterutrum, commoto corpore, imò etiam collo, ut facies quoque ad latus spectet, caputque versùs dorsum inclinetur; verùm in Pandiculatione convulsio non est convulsio diuturna, sed cum lenta, tum brevis: atqui plùs, quàm rigor solitam corporis figuram efficit, qua de causa magis spectat ad Opisthotonon. Imò Pandiculatio sæpe cum

cum Oscitatione una incidit; aut oscitationem excipit Pandiculatio, vel hæc istam, & plerùmque mutuæ vicissitudines fiunt inter Oscitationem, Pandiculationem & Horrorem, Rigoremque sese mutuo excipientes, aut alteram cum altera complicantes: nam Pandiculatio est tantùm oscitationis maximus gradus. B. **uitrekking.** G. Das recken und strecken des leibes. Gall. *Extension*, *Pandiculation.* A. Stretching.

PANICULA, dici potest quidquid sublongâ vel subrotundâ effigie tumet, ut quæ pendet à picearum ramis. Lanosam quoque comam in milio, panico, arundine, &c. qualem in arvis complures herbæ & in palustribus junci gerunt, Latini Paniculam dixere.

PANICUM, est Milii species cujus spica ex innumeris crassis, rotundis, albis aut flavescentibus seminibus in spicas minores digestis conflatur: à paniculis dici perhibent, Gr. Ἔλυμος ab ἕλος palus, quia locis paludosis gaudet, vel ab εἰλέω involvo, quia multùm seminis involvit. B. **Panik-koorn.** G. Heydelpfenich, pfenich, fuchs schwantz, pfench, fech welscher hirs. Gall. *Panis.* A. Panick.

PANICUS, est repentinus terror & consternatio, dicitur à *Deo Pan*, qui minatus terrorem immittit: *Pan* Pastorum nomen olim fuit.

PANNICULUS ADIPOSUS, est congeries multarum cellularum sub cute immediatè positarum, membranis tenuissimis constantium, totum corpus ambientium ubi cutis est, in quibus ex vasis sanguiferis huc decurrentibus deponitur oleum sanguinis, quod ibi per tempus stagnare potest, verùm à majori sanguinis motu per ductus suos in venas sanguineas iterùm impellitur & circulationem obit: potest hæc congeries cellularum in obesis continere quamplurimùm pinguedinis, in macilentis parùm. B. **'t Vlies daar 't vet in bewaart wordt / onder de huid en tusschen de spieren.** Gall. *Pannicule adipeux.*

PANNICULUS CARNOSUS, Gr. Ὑμὴν Σαρκώδης, est panniculi adiposi membrana inferior, cellulas ejus determinans, & sustinens, & propriè ad eas pertinens, quæ in plurimis locis satis crassa & musculosa, in aliis iterùm membranosa, velamentum toti corpori præbet. Sed in brutis tantùm reperitur, in hominibus rarissimè, & ad certa tantùm quædam loca. B. **Het vleizig vlies.** G. Das flei-

fleifcherne hæutlein. Gall. *Pannicule charneux*. A. The Fleshy membrane.

PANNICULUS NERVOSUS, idem quod *Panniculus Carnofus*.

PANIS CUCULI, vide *Oxus*,

PANIS PORCINUS, vide *Cyclamen*.

PANNUS, oculi morbus eft, quando vafa fanguinea ad angulos oculorum in tunica tendinofa excurrentia, propter obftructionem, five inflammationem fanguine turgent. Pofteà crefcente hoc malo, tela, quafi carnofa oculum vel ex parte vel in totum in fuperficie, obducunt, adeò ut oculi à lumine maximè offendantur, & planè rubeant. B. Een oog-lap. Gall. *Le Panniculus, ou efpece d'Ongle*.

PANNUS, notat *Maculam* vel *Nævum* in cute five ex lue gallica, five ex alio morbo maligno dependentem, eft macula grandior palmæ interdùm magnitudinis, coloris fubflavi, vel rubicundi, fufci vel fubnigri, in facie fæpiùs proveniens, & fexum fequiorem deformans. B. Honing-blekken / zonne-brand. G. Die honig-flecken, fonnenbrand.

PANOCHIÆ, funt Bubones, vel tumores in Inguinibus orti ab inflammatione, vel mala Venere &c. glandulas inguinales occupantibus. B. Klap-oore. Vide *Bubo*.

PANUS, eft fpecies bubonis fub axillis, faucibus, auribus & inguinibus, in partibus fc. glandulofis. Sumitur etiam pro *Phygetlo*. B. Kliergezwel onder d'oxelen. G. Schliergefchwulft, druefen gefchwulft.

PAPAVER, eft planta, quæ habet caulem ramofum: folia funt oblonga, ampla, dentata, crifpata, albefcentia; vel ex atro viridia: calix bifolius, valdè caducus: flos eft rofaceus, quatuor plerùmque petalis in orbem pofitis conftans; ex cujus calice bifolio furgit piftillum, quod deindè abit in fructum, feu teftam ovatam vel oblongam, capitello ornatam, fub quo in quibufdam fpeciebus feries fpiraculorum in circuitu aperitur in fructûs cavitatem, variis per longitudinem foliis munitam feu lamellis, quibus tanquam placentis adhærent femina rotunda ut plurimùm & minutiffima. Gr. Μήκων dicitur à μὴ κονεῖν non miniftrando, quòd fuis fungi muniis vefcentes non patiatur. *Papaver* dicitur nomen habere à formofo puero Papavere, in

in florem ſui nominis verſo, alii derivant à papo lacteo infantum, vel quod ejus ſemen infantum lacti admiſcetur, vel quia ejus folia lac fundant. B. **Heul / maan-kop.** G. Magſamen, mœhn. Gall. *Pavot.* A. Poppy.

PAPILLÆ INTESTINORUM, ſunt protuberantiæ exiguæ, quibus intima inteſtinorum tunica referta eſt, ex ductibus glandularum, finibus nervorum, emiſſariis lymphaticorum & lacteorum contexta Vide. Anat. noſt.

PAPILLA, eſt prominentia rubra in medio mammarum conſita, cujus pori recipiunt omnes tubulos lactiferos, hic anguſtatos, à glandulis mammariis, prodeuntes. Gr. Θηλή. B. **De tepel / ſpeene.** G. Bruſt-wærtzlein, dutten, wartlein. Gall. *Le Mammelon, le bout de la mammelle.* A. The Nipple of a. breaſt.

PAPILLARE OS, idem quod *Sphenoides.*

PAPILLARUM proceſſus, ſunt extremitates nervorum olfactoriorum, membranæ mucoſæ viridi ſchneiderianæ numeroſiſſimè inſertorum, ſenſationi olfactus inſervientes, & hinc cum extremitatibus ſuis inſtar minimorum villorum eminentes. B. **De tepelwyſe uytſteekſels van de reuk-zenuwen.** Gall. *Les Mammelons des Nerfs de l'Odorat.*

PAPPUS, tam Græcis quàm Latinis lanugo ex floribus & fructibus decidua eſt. Sic etiam lanoſi quidam villi, qui defloreſcentibus aliquot herbis circum ſemen remanent, & poſtmodum in auras evaneſcunt, pappi ſunt, in ſenecione, ſoncho, & pleriſque aliis fit.

PAPULÆ, idem quod *Puſtulæ*, vide *Exanthemata.* Item ſpecies morbillorum, quæ etiam *Boa Sudamina, Fervidæ Eruptiones* & *Rubicundæ Cutis Aſpredines* dicuntur. B. **Rood-jong / rood-hond / rood-jook / roodvonk.** G. Zittermaahl, hitz blætterlein. Gall. *Puſtules, Bourgeons.* A. A pimples, whelkes, bliſters.

PAPYRUS, eſt arundinis ſpecies Niloticæ : à Papyro, Cognomen Papyrii, παπύριος deductum eſt, à quo Papyriana tribus, eſtque res & vox Ægyptiaca, quia radice utebantur pro ligno ad ignem ſtruendum : dici itaque poſſet à πάω & πῦρ, quod ignis pabulum eſſet. B. **Papierriet.** Gall. *Papier.* A. The Paper-reed.

PARACELSISTICA MEDICINA, idem quod *Hermetica.*

PA-

PARACENTESIS, ſive punctio, eſt perforatio Thoracis, vel Abdominis, per cannulam cuſpidatam. In thorace fit, quando repletus ſit pure vel aqua, & punctio inſtituitur in latere, intra quintam & ſextam vertebram; in Abdomine verò cùm illud Hydrope aſcite intumet, ad latus lineæ albæ abdominis, in muſculis rectis & oblique aſcendentibus: adſint vires robuſtæ, & purgatio præcedat, etiam ſint pulmones, inteſtina, reliquaque viſcera incorrupta, quum umbilicus protuberet, aliam viam ne inveſtigato, ibi verò apertionem moliri neceſſe erit. Pus aquamve ne ſimul educito, ſic enim ægrum jugulares, ſed per partes, ut ſeptenis diebus libram, aut libram unam & ſemiſſem ſecundùm ægri vires. Operatione peractâ emplaſtro aſtringente & conglutinante vulnus obturandum. Si meatus & vaſa intùs ſint rupta, ex Paracenteſi auxilium quærere, eſſet oleum & operam perdere, undè ſibimet hæc committenda, à παρακεντέω compungo. B. Buik-opening / buik-ſteking. G. Eroeffnung des bauches mitt einen eiſen. Gall. *Paracentheſe*, *Ouverture du Ventre*. A. Perforation, of the Belly.

PARACHETEUSIS, idem quod *Derivatio*.

PARACMASTICA, eſt febris continua decreſcens: item ætas declinans, à παρακμάζω decreſco. B. Een afgaande koorts / of afgaande ouderdom.

PARACME, vide in *Acme*.

PARACUNANCHE, eſt inflammatio cum febre continua & reſpiratione difficili, in muſculis laryngis exterioribus, excitata, ex παρὰ de, κύων canis, & ἄγχω ango. Vide *Angina*.

PARADYSI GRANA, vide *Cardamomum*.

PARALYSIS ſive RESOLUTIO, eſt movendi impotentia in his aut illis muſculis, qui dicuntur arbitrio noſtro ſubjecti, quod tamen non admodùm ſtrictè intelligendum: nullus adeſt dolor, vel ſenſus in parte, aliquando hic tamen eſt levis cum ſtupore, vel ſpecie punctionis, ſemper ſunt cauſa membra flaccida, ſæpè etiam macilenta; & ad tactum frigidiora, ſubindè etiam ſanguis quoque ablatus eſt, aut vermes quaſi repentes in partibus percipiuntur, oriunda ab omni cauſa, quæ impedit influxum ſpirituum animalium in nervos partibus affectis dicatos, vel quæ prohibet introitum ſanguinis arterioſi in muſculos partes

eas

eas moventes. Si in utroque latere ſit, *Paraplegia* dicitur, ſi in uno *Hemiplegia* : ſi in hoc aut illo membro particularis appellari ſolet, à παραλύω reſolvo. B. **Lamnigheid.** G. Der ſchlag, paralyſz, das gut, troff. Gall. *Paralyſie*, *Affolure*. A. The Palſey, Lameneſſ.

Paralysis Herba, ſeu Paralytica, dicitur vulgò *Primula Veris*, & *Betonica Alba* : vocatur, quòd paralyticis morbis medeatur.

Paramesus, eſt digitus medio proximus, minimoque vicinus, qui *Medicus* & *Annularis* dicitur, ex παρὰ juxta, & μέσον medium. Vide *Digiti*.

Paraphimosis & Periphimosis, eſt penis vitium, cum cutis ita curta eſt, ut glandem adducta, contegere nequeat. Item, cùm ea, quæ meatus præter ſanitatem claudebant, remota fuerint. Item uteri anguſtia & contractio, ex παρὰ de, & φιμόω camo obligo.

Paraphrenitis, eſt delirium cum febre continua ex inflammatione diaphragmatis, vel membranarum illud cingentium tum in Thorace, tum in abdomine oriunda, cnm dolore intolerabili punctorio ob membranas nervoſas, qui immaniter increſcit in reſpiratione, tuſſi, ſternutatione, undè ægri incidunt in riſum ſardonium, & brevi convulſionibus & furore pereunt, undè eſt morbus Pleuritidi affinis, illa tamen major, ex παρὰ ex, & φρενῖτις phrenitis. B. **Baſtaard razende koorts.**

Paraphrosyne, ſive Delirium, eſt levis quædam imaginationis & judicii alienatio orta ab inflammatione aliquam partem corporis occupante cum febre continua, à quibus in conſenſum trahitur cerebrum, ex παραφρονέω mente ſum alienus. Vide *Delirium*.

Paraplegia, eſt paralyſis quæ omnes corporis partes capiti ſubjectas occupat, ab utriuſque trunci medullæ ſpinalis obſtructione, ex παρὰ de, juxta & πλήττω percutio. B. **Lamheid des gantſchen Lichaams.** G. Algemeine ſchlag des gantzen leibes. Gall. *Paraliſie de tout le Corps* A. Univerſal Palſy.

Paraplexia, idem quod *Paraplegia*.

Pararhythmus, eſt pulſus alterius indolis quam ætas fert, ex παρὰ præter, & ῥυθμὸς modulus. B. **Een pols die tegen de gemeene regel ſlaat.**

Parastatæ, idem quod *Epididymis*, è παρίημι juxta ſto.

Para-

PARASYNANCHE, eſt inflammatio muſculorum ipſius pharyngis, ſeu faucium cum febre ſæpe continua, ex παρὰ præter, σὺν cum, & ἄγχω ſtangulo, Gr. Υ'άγχη ſeu *Angina Porcina Aureliano*, ſuibus familiare fit malum.

PAREGORICA, ſunt medicamenta mitigantia dolorem, tollendo aſperitatem ejus, ut & acrimoniæ lædentis, à παρηγορέω lenio, mitigo. B. Verzagtende dingen. G. Schmertzen lindernde artzeney. Gall. *Paregoriques, Remedes qui calment les douleurs.*

PAREIRA BRAVA, eſt vox Luſitanica ſignificans vitem ſylveſtrem. Apud Braſilianos vocatur *Caapeba.* Radix eſt magna & craſſa, quæ ad renes à tartareo mauco expurgandos nuper magnopere fuit commendata. Videtur autem famam majorem fuiſſe, quàm realem effectum.

PAREMPTOSIS, eſt caſus, vel coincidentia: exempli gratia: quando è corde conſtricto, in arteriam magnam delabitur cruor, à παρεμπίπτω incido. Vide *Coincidentia.*

PARENCEPHALOS, idem quod *Cerebellum*, ex παρὰ juxta, poſt, & ἐγκέφαλος cerebrum. Gr. Παρεγκεφαλὶς *Herophilo*, Ε'γκρανον *Galeno*, Ε'πίκρανος. *Poll.* Ο'πισθιος Ε'γκέφαλος. Vide *Cerebellum.*

PARENCHYMATA, ſunt viſcera, quæ elaborant aliquid, quod uſui communi totius corporis inſervit: ſic pulmo & cor conficiunt ex alimentis in primis viſceribus contritis ſanguinem per ſuam actionem & fabricam, & iterum ex ſanguine conficiunt reliquos humores minores; Hepar elaborat bilem, quæ eſt Ciborum intimum reſolvens & miſcens: Pro omnibus viſceribus aliquando paulò latiùs ſumitur, à παρεγχύω transfundo. B. Ingewanden daar het bloed door vliet. Gall. *Parenchime*. A. Idem.

PARDALIANCHES ACONITUM, ſic vocatur quòd pantheras necet & pardos; πάρδος eſt pardus, & ἄγχω ſtrangulo.

PARESIS, eſt Paralyſeos ſpecies quæ poſt dolorem colicum inducitur, à παρίημι laxo, ſolvo. Vide *Paralyſis.*

PARIETALE OS, idem quod *Bregma* vel *Sinciput.*

PARIETARIA, MURALIUM, eſt planta, quæ habet caules rotundos, rubicundos, fragiles: folia oblonga, acuta, villoſa, aſpera, veſtibus facillimè adhærentia: flos eſt apetalus, quatuor plerùmque ſtaminibus conſtans ex-

calice quadripartito ſurgentibus, nunc campaniformi, nunc infundibuliformi, modo rotato: piſtillum autem abit in ſemen, ut plurimùm oblongum, in capſula, quæ floris calix fuit, reconditum. Gr. Ἑλξίνη & Περδίκιον ſic vocatur à parietibus, & muris, quibus accreſcat, vel juxtà proveniat. B. Glas-kruid. G. Tag und nacht, S. Peters-kraut, glaſz-kraut, Maur kraut. Gall. *Parietaire.* A. Pellitory of the wall.

PARIS HERBA, ſeu UVA LUPINA, & UVA VERSA, eſt Aconiti ſpecies; quæ habet caulem mediocriter craſſum, rotundum, ſolidum, in parte ſuperiori viridem, in inferiori rubicundum: folia ſunt in crucem diſpoſita, oblonga, ampla, venoſa, rugoſa, aliquantulùm acuta, nigricantia: calix quadrifolius, radiatim expanſus: flores ſunt tetrapetali, cruciformes, quatuor ſtaminibus donati; flori ſuccedit bacca mollis, globoſa, quatuor tubis inſtructa, in quatuor loculamenta diviſa, coloris obſcuri, odoris ingrati, continens ſemina oblonga, exigua, alba: radix longa, parva, nodoſa, repens: hæc planta creſcit in ſylvis. B. Wolfs-bezie / dolworteI / wolfswortel / ſpinne-kop. G. Wolfsbeer, einbeer, doll-wurtz. Gall. *Raiſin de Renard.* A. One Berrie & Herbe true love.

PARISTHMIA, ſive AMYGDALÆ, ſunt glandulæ duæ, in ore ad faucium initia poſitæ, ex convolutionibus in ſeſe conſtantes, quæ tenui, latâque productione inter ſeſe connectuntur, ſinum habent utrinque unum communem, amplum & ovalem in os apertum; uſus præcipuus eſt, materiam quandam mucoſam, ſive pituitoſam in fauces & os effundere. Vocantur etiam *Tonſillæ*, Ἀντιάδες, Μῆλα & Σπόγγοι. *Hippocrati*, *Antias*, ex παρὰ juxta, & ἰσθμὸς iſthmus. B. Amandelen. G. Mandeln. Gall. *Amygdales.* A. Almonds.

PARONYCHIA, eſt planta, quæ habet caules nodoſos, ſe extendentes, & repentes; folia polygoni, ſed minora & breviora: calix eſt pelviformis, ſectus in quinque partes cucullatas: flos quinque ſtaminibus conſtat: ovarium in calicis centro poſitum emittit tubam unam, erectam, fitque cum calice fructus pentagonus uno ſemine fætus: radix perennis, longa, ſatis craſſa, in multos ramos lignoſos diviſa, alba: hæc planta eſt alba, aut coloris argentei; & creſcit in regionibus calidis circa montes; her-

herbula hæc, sic fortè dicta, quod malis circa ungues medeatur, ex παρὰ ad, vel, juxta & ὄνυξ unguis, quasi ad unguem. A. Felon, Whit low, Whit-low graff.

PARONYCHIA, PANARIUM, PANARITIUM, sive REDUVIA, est inflammatio subcutanea in apice digiti manus, in periosteo vel unguis radice hærens, quæ primo vix exteriùs conspicitur, dolore nihilominùs acerrimo, qui vigilias molestas facit, cum ardore & pulsatione: sed tumore penè nullo in principio, aut rubore manifesto; tertio autem vel quarto die, cum tumor, tum inflammatio exteriùs elucent, & sæpè ad manum vel humerum usque extenduntur. Originem habet ex quacunque causa has partes inflammare, tum ex acri, & corrodente humore, tendines, nervos, periosteum, imò os ipsum corrodere valente, ex παρὰ juxta, & ὄνυξ unguis. Lat. *Panaritium.* B. Nyd-nagel / de vyt / worm / ziekte zonder naam. G. Finger wurm, grippeln, das bœse ding, nagel-geschwær. Gall. *Paronichie*, *Panaris.* A. A felon, or whitlow.

PAROPIÆ, sunt anguli oculorum minores, tempora versus spectantes, ex παρὰ juxta, & ὄπτομαι video. Vide *Canthus.*

PAROPTOSIS, antiqua quædam adustionis species est, quæ in variis morbis usu veniebat: item significat sudoris provocationem in balneo sicco cum prunis ardentibus à παροπτάω aduro. B. Branding / droogę stoving.

PAROTIDES, sunt glandulæ duæ post aures sitæ, occupantes foveam inter processum mammillarem, condyloidem & os jugale factam, quæ ab carotidibus externis sanguinem accipientes, salivam in magna copia conficiunt, eam communi ductui infundunt, qui circa tertium dentem molarem superiorem perforando musculum buccinatorem in os hiat. Item tumores glandulis, post aures, contingentes, ex παρὰ pone, juxta, & οὖς auris. B. Oorklieren / gezwellen achter 't oor. G. Die Ohren druesen, harte beutzel, geschwulst hinter den ohren. Gall. *Parotides.* A. A swelling behinde ones eares.

PAROXYSMUS, est pars periodi morborum, quâ intenduntur & exacerbantur: estque vel ordinatus, qui certis temporibus intensionis affligit, ut in febri tertiana, vel inordinatus, qui nullum certum intensionis tempus obser-

vat; ſed nunc hoc, nunc illo die redit; nunc citiùs, nunc tardiùs infeſtat, ut in febre erratica. Vocatur & *Periodus*, *Acceſſio* Celſo, *Exacerbatio* & *Invaſio*, aliis Παροξυσμὸς, Ἐισβολὴ *Gal.* Λῆψις *Ariſt.* cujus ipſius initium Ἀρχὴ & Ἐπασημασία Galeno dicitur, à Παροξύνω exacerbo. B. **Aanval/ overval/ verheffinge.** G. Entzuendung, der anſtoſz, anfall. Gall. *Accès*, *Paroxyſme*. A. Fitte of the diſeaſe

PARS, eſt corpus toti cohærens, communique vitâ conjunctum, actionibuſque perficiendis comparatum. Partes dicuntur ſenſibiles, ſpermaticæ, & ſanguineæ: ſimilares & diſſimilares; organicæ vel inorganicæ; principales & miniſtræ; continentes & contentæ &c. Gr. Μέρος & Μοῖρα. B. **Een deel.** G. Ein theil. Gall. *Partie*. A. Part.

PARTHENIS & PARTHENIUM, eſt planta cujus nomen variis imponitur herbis: ſic appellatur, quod morbis uterinis mulierum, præſertim virginum, medeatur: ſic vocatur Matricaria, & Artemiſia. παρθένος enim virgo eſt, in ſpecie aliquando camomilla fœtida eſt Fuſchio, quod vocat *Amaracum*, *Solis oculum*, *Millefolium:* Thuſcis *Canta* eſt; officinis & Herbariis *Cotyla fœtida* eſt, vide *Cotyla*.

PARTUS, eſt fœtus maturi in lucem editio, in parto ordinario fœtus membranis ruptis, caput antrorſum vertit, eoque versùs uteri collum inclinato, egreſſum conatur, ſolito more fœtus menſe nono excluditur, partus non fit abſque motu convulſivo muſculorum abdominis, dorſi, Diaphragmatis & aliarum partium: imò etiam non ſine dolore, anxietate & moleſtia, mereturque ſane morbis accenſeri convulſivis. Gr. Τόκος, Τέξις, Κύημα. B. **De baring.** Sumitur & pro ipſo fœtu. B. **De vrugt.** G. Geberung, geburt, frucht. Gall. *Le Fruit*. A. Delivreance. G. Kinds-nœth, in kinder nœthen arbeiten. Gall. *l'Accouchement*, *Travail*, *Delivrance*. A. Child Bearing.

PARTUS CÆSAREUS, eſt, quando infantes in difficili partu, ex abdomine & utero exſcinduntur, vivente vel mortuâ matre. *Scipionem Affricanum* primò ex utero ſectum teſtatur antiquitas, adhuc ſuperſtite matre; idem de *Manlio* aliiſque creditur, undè omnes Romani Cæſares nomen accepiſſe vulgò creduntur, quia ex eadem familia erant.

Qui

Qui Cæsaris nomen sit sortitus,
E Matris Cæsum fuisse utero.

B. De Keizerlyke snede. G. Der Kayserliche schnit. Gall. *Section ou Operation Cesarienne.* A. The Imperial cutting.

PARTUS DIFFICILIS, idem quod *Dystocia.*

PARVIVISCERULUS, Gr. Σπλαγχὸς, est, qui parva viscera habet, & nonnunquam prava. B. Klein van ingewanden.

PARYLIS, est inflammatio, putredo, aut excrescentia, juxta gingivas, ex παρὰ juxta, & οὖλον gingiva.

PASMA, idem quod *Diapasma.*

PASSA, & PASSULA UVA, est uva sicca solem passa.

PASSERINA, est Alsinis species, sic dicta, quia passeres hâc herbâ gaudent.

PASSIO, idem quod *Pathema.*

PASSIO BOVINA, vide *Phthiriasis.*

PASTA REGIA, idem *Martius panis.*

PASTILLUM, est pomum odoriferum, fit ex odoratis pulveribus, qui cerâ, styrace liquidâ, Balsamo indico, Tragacantho cum tantulo terebinthinæ excipiuntur, & in globum formantur: usus est ut gratus odor concilietur, sumitur aliquando pro trochisco. B. Een ruikbal. G. Ruech kieglein. Gall. *Pastille.* A. Pomander Balles.

PASTINACA, est planta, quæ habet caulem crassum, firmum, striatum, vacuum, ramosum: folia ampla, villosa, in margine dentata, pinnata, ex aliis sat crassis, & costa magna sustentata composita, saporis grati & aromatici: flos est luteus, rosaceus: radices sunt crassæ, carnosæ, longæ, esculentæ, exteriùs flavo-fuscæ, vel dilutiùs flavescentes, intùs albicantes: semina sunt parva, ovata, margine donata, per maturitatem sacculum deponentia: ejus nomen à pascendo dictum videtur; alit enim corpus & Venerem excitat, vel quod spontè in agris nascatur, eaque plebs sæpissimè depascatur: vel quòd pastinum habeat, & ibidem referat radix (pastinum est ferramentum bifurcum, quo semina panguntur, & pastinaca vulgaris tale ferramentum unica furca refert: sic & piscis pastinaca, à tela pastino simili nomen accepit) certè postulat ratio ut pastinaca eodem modo dicatur. Gr. Σταφυλῖνος. B. Pastinaken / pinsternakelen / witte wortelen.

len. G. Pastenach, weisse ruben. Gall. *Panais*, *Pastenade*. A. Parsneps.

PATELLA, idem quod *Mola*, *Genu*.

PATHEMA, est omnis passio, morbus, seu affectus præter ordinem, quo corpus nostrum laborat; Gr. πάϑος & Πάθημα, Παθήματα τῆς ψυχῆς, sunt animi affectus, à πάχω patior. B. **Lydinge / bewiginge des gemoeds.** G. Bewegung des gemuehs. Gall. *Affection*, *Disposition*, *Passion*. Ita quoque A.

PATHETICUS, est nervus quarti paris intrà cranium: quarto pari apud *Willisium*, & octavo apud *Fallopium* accensetur, hic cranio egressus per foramen tertium magnum oblongum, videtur totus impendi in musculum Trochlearem oculi, à πάχω patior. B. **De lydende zenuw.** G. Die leidende spannader. Gall. *Le Nerf Pathetique*. A. The pathetick nerf.

PATHOGNOMONICUM, est signum proprium inseparabile, quod soli & omni convenit, ejusque essentiam indicat, quod etiam à principio ad finem durat: ut in pleuritide vera, semper adest febris continua, respiratio molesta, lateris dolor punctorius & tussis, ex πάϑος affectus, & γινώσκω cognosco. B. **Een eigen teiken.** Gall. *Signe Pathognomonique*.

PATHOLOGIA, est pars Medicinæ, docens morbos corporis nostri, morborum differentias, eorumque caussas undè oriantur, & effecta quæ in corpore præstent, ex πάϑος affectus, & λέγω dico, narro. B. **Verhaal der ongezondheid.**

PATHOS, idem quod *Pathema*.

PATIENTIA, est corrupta vox ex Lapathum; si enim auferatur *La*, manet Pathum, ut patientiæ nomen resultare videatur.

PATIENTIÆ MUSCULUS, idem quod *Levator Scapulæ*.

PECHIAGRA, est arthritis circa articulationem cubiti, ex πῆχος cubitus & ἀγρεύω capio. Vide *Arthritis*.

PECTEN VENERIS, ACULA, Gr. Σκάνδιξ, est species Chærefolii sylvestris: dicitur quòd ejus seminum thecæ vel pecten referant, vel si singuli dentes sumantur, acui similes sint. B. **Naalde kervel.** G. Wilde mohren. A. Pinkeneelde, storkes-bill, wild chervil.

PECTI-

PECTINÆUS, musculus vide *Lividus*.

PECTINIS Os, idem quod *Os Pubis*.

PECTORALIA, seu BECHICA, sunt medicamenta, quæ agunt vel attenuando, vel incrassando & leniendo, ut ea quæ pulmonibus hærent & tussim excitant, ad expectorandum apta reddantur. Gr. Βηχικά. B. Borstmiddelen. Gall. *Remedes pectoraux*.

PECTORALIS MUSCULUS, duo sic vocati sunt musculi, alter est *Pectoralis major*, alter est *Pectoralis minor*. *Major* oritur à facie exteriore omnium costarum verarum & claviculæ, & inseritur ad latitudinem quatuor digitorum infra caput ossis humeri spinæ exteriori ejusdem, hujus musculi tendo duplicatur, & quasi intorquetur ut in tam parvo loco tot fibræ tendinosæ implantari possint, aliquæ etiam ejus fibræ carnosæ confunduntur cum deltoide, functio hujus musculi est Humerum ad pectus adducere. *Minor* oritur à facie externa 2.3.4.5. costæ dentatis productionibus circum circà ubi costæ cartilaginibus sterni junguntur, & inseritur processui coracoideo scapulæ, hinc anteriorem & superiorem scapulæ partem versùs inferiora & anteriora flectit B. De borstspier. G. Der brust-mausz. Gall. *Muscle Pectoral*. A. The Muscle of the breast.

PECTORIS Os, vide *Sternum*.

PECTUS, Gr. Στῆθος, Θώραξ, est pars thoracis anterior, quæ sub juguli clavicula est usque ad diaphragmatis regionem extensa, cujus posterior pars *Dorsum* appellatur. B. De borst. G. Die brust. Gall. *La Poitrine*. A. Breast.

PEDAMENTA, sunt, quibus stat recta vinea, hoc est, quibus veluti pedibus nititur. Nominantur quoque *Pedamina*.

PEDICULARIA, & PEDICULARIS, dicitur Staphis agria, sic dicitur, quòd pediculos necet.

PEDICULARIS, est planta, quæ habet folia crispata instar cristæ galli & crenata; caules angulosos, debiles, excavatos, partim repentes, partim rectos: flores sunt monopetali, personati, bilabiati, labio superiori galeato, in inferiori trifido, coloris purpurei, aut rubicundi, aut albi; post florem sequitur capsula compressa, acuta, ferè ovalis, inter duo folia latens, & dissiliens in duas partes, plurimis seminibus compressis & nigricantibus & figuram

renum referentibus fætus; radix eſt digiti minimi craſſitie, aſpera, alba, in multas craſſas fibras diviſa, ſaporis amari: hæc planta creſcit in pratis & in locis humidis. Gall. *Pediculaire des prez.* Ab effectu nomen habet, ſi enim à pecoribus, ut fertur, inter cætera pabula devorata fuerit, pediculorum ingentem copiam procreat. Gr. Ἀλεκτορόλοφος ceu criſta galli cenſetur, cui folia ſimilia gallinaceæ criſtæ ſunt, imò ob florum congeriem, multiplicis & denſæ gallinacei criſtæ modo faſtigiatam, ſic poſteriores dici putant: aliqui *Fiſtulariam* nominant quòd ad fiſtulas & ſinuoſa ulcera utilis eſſe credatur. Vide *Alectorolophos.*

Pedicularis Morbus, idem quod *Phthiriaſis.*

Pediculus, idem eſt quod *Petiolus*, quo nempè folium, fructus aut flos dependet. B. De ſteel. Gall. *La Queuë.*

Pediculus, eſt inſectum homini præſertim infeſtum. B. Een luys. G. Laus. Gall. *Un Pous.* A. The Louſe.

Pediculus Elephantis, eſt *Anacardus*, ſic ob magnitudinem, & fortaſſe ob analogiam ita appellatur.

Pediluvium, eſt balnei ſpecies, lavandis pedibus utilis, uti ipſo vocis ſono liquet. B. Een voet-bad. G. Ein fuſz bad. Gall. *Bain pour les pieds.* A. A. Footh bath.

Pedium, idem quod *Planta pedis.*

Pedra de Cobra, eſt lapis ovalis figuræ, ex uno latere planus, ex altero gibboſus, coloris fuſci & ſplendentis, poris aliquot interſperſus, reperiundus in ſerpente indico coronato, diademate ſeu conſpicillo inſignito, cujus virtus eſt alexicaca cum applicatur ſerpentum morſibus. Ita dictus lapis, vocabulo à Luſitanis impoſito, adversùs viperarum morſus præſtat auxilium, externè applicatus. In ſerpente, dicit Cl. *Kæmpferus*, quod vulgò credunt, non invenitur, ſed arte ſecretâ fabricatur à Brahmenis. Pro dextro & felici uſu, oportet adeſſe geminos, ut cùm primus veneno ſaturatus vulnuſculo decidit, alter ſurrogari illicò in locum poſſit; hinc geminos habere debent indigenæ; quos cum goſſypio capſulæ incluſos probè aſſervant: loquitur idem laudatus Autor de alia ophitide, quam poſſidebat, inſtar ſilicis duriſſima, ponderoſaque, uncialis longitudinis, figuræ quodammodo tornatilis, & quaſi ex annulis compactæ; quales inveniri in

in capitibus maximorum serpentum credulus persuadetur vulgus: ille verò Autor apophysin alius petræ, vel in ipsa petra molliori genitam judicat, velut lapides bufonius, aëtites, lyncius, oculus catti, glosso petra, & si quos alios vulgi error transcribit ex animalibus. Fidem ipsi fecit collis petrosus, quem bidui itinere ab Isphahano urbe offendit, cujus sabulum ex petra dissolutum, innumeros exhibebat variæ figuræ bufonios & judaicos, quibus vel plaustrum implevisset. Quo ipso fertur, ut istis lapidibus nihil efficaciæ inesse credat, nisi quam actuali frigiditate suâ, vel absorbendo præstant.

Pedra de Porco, est lapis quadrupedis Histricis dicti, constans ex tomento, fibrillis, & materia friabili, subrussa, amaricante, & desoris quibusdam in partibus, cetaceis, & subnigris quasi unguibus coöpertus, substantiæ solubilis facilè, ad linguæ attactum summè & illicò amaricans, ejus vis sudorifera est insignis. Dicitur etiam lapis Hystricinus: juxta Doctiss. *Kæmpferum*, coagulum est biliosum, rotundum, satis compactum, ut plurimùm nucis myristicæ vel juglandis magnitudine, leve, coloris rufi, substantiæ quodammodo unguinosæ, saporis subtilissimè amarescentis. Reperitur in vesicula biliaria hystricum terræ Malaicæ. Hoc coagulum bovino longè sui pretio ac virtutibus antecellere dicit, pro ut Bezoar Orientalis occidentali dicto vel aurum cupro præstat. Rariùs generari accidit, quod ipsum inprimis, præter eximias & præsentissimas facultates, pretium ejus extollit, ut in ditiorum duntaxat & principum nigritarum manibus versetur, qui illud sphæris aureis argenteisve armari curant, adnexâ ex eodem metallo catenulâ, cujus adminiculo tractari valeat: usus ejus est, ut suspendatur per horas aliquot, vel unâ alterâque vice agitetur in haustu aquæ communis, quam, vix grani pondere imminutus, amarore imbuit: haustus, ita præparatus, habetur summè cordialis & alexipharmacus, tum in ictero, febribus putridis, malignisque, & in quibuscunque viscerum obstructionibus medicamentum efficacissimum; addamus & mirabilissimum qui tot & tam oppositos effectus valet producere inprimis si illi major, quàm fides medica adhibeatur.

Peganum, vide *Ruta*.

Pelecanatio Chymica, idem quod *Circulatio Chymica.*

Pelada, ſic vocatur ſpecies capillorum deſluvii, præſertim ex morbo gallico oriundi.

Pelicanus, eſt inſtrumentum Chirurgicum, dentibus evellendis deſtinatum, forfex eſt roſtro incurvato, dentibuſque intùs, melioris apprehenſionis gratiâ, munito. Item Inſtrumentum eſt Chymicum circulatorium dictum à figura pelicani roſtro pectus ſuum fodientis nuncupatum, amplo ventre ſenſim in anguſtius collum vergente, quod retortum & recurvum os rursùm in ventrem immittit. Hoc vas in fundo canalem, per quem liquor infunditur, habet, qui, liquore infuſo, hermetico ſigillò occluditur, & calori admovetur. B. **Een Pellicaan.** G. Ein Pelican. Gall. *Pellican.* A. Idem.

Pelicanatio, vide *Pelecanatio.*

Pelidnus, eſt color faciëi plumbeus & lividus, Melancholicis frequens, à πέλος niger, fuſcus. B. **Loodverwige colcur.**

Pellicula, idem quod *Membrana* vel *Tunica.*

Pellis, cutis eſt brutorum, pilis aut lana necdum orbata, alias ſi præparationem ſubiiſſet corium appellaretur. B. **De huid / vel.** G. Die haut, fell. Gall. *La Peau.* A. The SPin, Hide.

Peltalis Cartilago, idem quod *Enſiformis Cartilago.*

Pelvis, eſt locus ille in ventre imo, quo veſica & uterus, continetur, & circumſcribitur oſſibus ilium, coxendicis, pubis, & oſſe ſacro; in mulieribus hæc oſſa magis à ſe invicem diſtant, & tenuiora ſunt quàm in viris, præſertim oſſa pubis, ut ſic cavitatem pelvis, & angulum inter oſſa pubis & Iſchii, majorem efficiant, pro fætûs commodiori geſtatione, faciliorique in partu excluſione. B. **Het bekken.** G. Das becken. Gall. *Le Baſſin.* A. A Baſen.

Pelvis Aurium, vide *Cochlea.*

Pelvis Cerebri, vide *Choana.*

Pelvis Renum, eſt receptaculum membranaceum in utroque rene, quod urinam ex duodecim papillis recipit, & in ureteres effundit. B. **Het nierbekken.** G. Das Nierenbecken. Gall. *Baſſin des reins.* A. Baſen of the Kidney.

Pemphingodes Febris, eſt, quæ ob caloris intenſionem puſtulas & bullulas, producit: aliis placet febrem

brem esse ventosam & flatuosam, seu *Ampullosam*, ex πέμφις flatus, bulla, pustula, & εἶδος forma.

Pemptæos, Quintana dicitur febris intermittens, quinto quoque die recrudescens. Sed an detur, in praxi mea necdum observare licuit, à πέμπτη quinta. B. **De vyfdendaagse koors.**

Penicillus, est instrumentum Chirurgicum ex pilis aut linteo carpto accommodatum, eluendisque ulceribus aliisque medelis destinatum. Gr. Κερκίσκος. B. **Een quastjen.** G. Ein pinsel. Gall. *Brosse*, *Pinceau*. A. A Pencil.

Penicilla, idem quod *Turundula*.

Penidium, est sacchari clarificati, & depurati species, quæ in bacillos arte redigitur. B. **Penyn-suiker.** G. Peny-sucker. Gall. *Penide ou Espenide*.

Penis, *Muto*, *Bolis*, *Colis*, *Veretrum* Suetonio: *Fascinus Virilis* Arnobio, *Caulis* Lucillo, *Nervus* Juvenali, *Tentum* Catullo, *Verbus*, *Virile* : *Virile membrum* Cic. *Scapus* Virgil. *Membrum genitale*, *Cercolipa* Catull. *&* *Sicula*, *à* Sica. *Mentula*, *Virga*, *Priapus*; *Hasta*, *cauda salax*, Σάθη, Πέος, Ἀναγκαῖον Artemidoro, Σάκανιον Cratino, Ταῦρος Suid. Δίμας Plat. in comm. Ἔμβολον, Βάλανος, Aristoph. Ἐρέβινθος, Οὐρὰ Eupolidi, Μύκης, Σῖνος, Στῆμα, Τύλος, Κάπρος, Ἀιδὼς Hom. Καλὴ Aristoph. Φλὲψ Γονίμη Epigr. quasi genitalis vena. Ῥοδωνιὰ, Ψωλὴ, Κορώνη in oraculo quodam. Ποσθὴ Xenoph. Κριθὴ, Νεῦρον, Τρίμβολον, Ψοὰ, Κορκώτης, Ἀνδρεία Artem. Est membrum virile, quod constat ex duobus corporibus nervosis, urethra, glande, cute, præputio &c. B. **De mannelyke roede.** G. Das mænliche glied. Gall. *Verge*, *le Membre Viril*. A. A Mans yard.

Penis Cerebri, idem quod *Conarium* seu *Glandula Pinealis*.

Penis Muliebris, idem quod *Clitoris*.

Pensilis Verruca, vide in *Verruca*.

Pentacula, seu Periapta, sunt signa, sigilla & delineamenta admirandis & incognitis aliquando literis & characteribus implicata, quæ collo appensa creduntur à malignis spiritibus. Et quovis fascino præservare. Idem quod *Periamma*.

Pentadactylon, vide *Palma Christi*, ex πέντε quinque, & δάκτυλος digitus.

PENTAMYRON, eſt unguentum ex quinque ingredientibus compoſitum: conſtat enim ex ſtyrace, maſtiche, opobalſamo, cera & unguento nardino, ex πέντε quinque, & μύρον unguentum.

PENTAPHARMACUM, non tantùm eſt medicamentum ex quinque conſtans medicamentis, verùm etiam ex quinque alimentis, ex πέντε quinque, & φάρμακον Remedium.

PENTAPHYLLUM, eſt *Quinque Folium*, quia quinque folia habet, unico inſiſtentia petiolo, ex πέντε quinque, & φύλλον folium. B. **Vyf-vinger-kruid.** G. Fuenf-finger-kraut, fuenf-blad. Gall. *Quinte feuille.* A. Cink foyl, five finger graſſ, five leaved graſſ.

PENTAPLEURUM, eſt *Plantago* minor, *quinque nervia* dicta, eo quod ejus folia coſtis quinque tanquam nervis diſtincta ſunt, ex πέντε quinque & πλευραὶ coſtæ. Vide *Plantago.*

PENTATHETON, eſt emplaſtrum ad colliſa, vibices flagellorum & cutim excoriatam deſtinatum, ex πέντε quinque, & τίθημι pono, quaſi diceres ex quinque rebus compoſitum.

PEPANSIS, eſt vitiati, corruptique humoris in convenientiorem ſanitatis ſtatum deductio, à πεπαίνω excoquo.

PEPASMUS, Vide *Coctio.*

PEPASTICUM, eſt medicamentum mitigans, & cruda concoquens, à πεπαίνω excoquo. Gall. *Digeſtif.*

PEPLION, PEPLIS & PEPLUS, eſt Eſulæ ſpecies: ſic nominatur, quòd ramulorum ambitu, & quaſi rotundo amictu velum efformet ac tellurem operiat: peplus enim ſive peplum, ſindon eſt, ſive veſtis prætenuis, propriè mulierum, vel nomen πέπλε accepit, ob purpuream foliorum ſuperficiem ſive xerampelinam, quæ huic in vinetis naſcenti, & peplidi in maritimis ſabuletis degenti, ut plurimùm ineſt. Interdùm ob colorem flammeum *Flammeolam* vocant. B. **Duivels-melk.** G. Teufeltz-milch. Gall. *Reveille matin des Vignes.* A. Devils-milk, Petty Spurge.

PEPO, eſt planta, quæ habet caules ſarmentoſos, craſſos, repentes, in longum & latum ſe extendentes, cum capreolis vicinis plantis vel lignis adhærentes: folia ſunt ampla, magna, inciſa, dura, aſpera, dentata, coloris viridis,

ridis, subfusci, splendentia, caulibus longis, duris, aut spinosis adhærentia: flores sunt monopetali, campaniformes, lanuginosi, aliquantulùm odorantes: flori succedit fructus oblongus vel rotundus, carnosus, corticem durum, & quasi lignosum habens, trifariam divisus, fætus seminibus planis, oblongis, annulo quodam cinctis, quæ habent sub cortice amygdalam albam dulcem, & gratam: hæc planta in hortis colitur. Gr. Πέπων, à πέπτω coquo, vel à πεπαίνεσθαι maturescere, est Melonum species, quæ mitis est & tenera, ac maturitate nactâ, facilè flaccescit. B. Pompoen / pepoen. G. Plutzeh, pfeben. Gall. *Citrouille*, *Pepon.* A. Pompion Gourde.

PEPSIS, est coctio, sive actio ventriculi, Intestinorum, salivæ, liquoris gastrici, pancreatici, & bilis in cibos assumptos, quâ acquirere incipiunt naturam à sua priori diversam, & similem ac corporis in quo continentur, & attenuantur, subiguntur, miscentur, ut cum modo dictis liquoribus in bonum chylum redacti per lactea vasa transire possint à πέπτω coquo. Vide *Coctio* & *Fermentatio.*

PERACUTISSIMUS MORBUS, vide *Acutus Morbus.*

PERACUTUS, vide *Acutus.*

PERCIPIOLUM, est Medicamentum ad Morbum comprobatum. B. Een geprobeert middel. G. Ein probiert artzney. Gall. *Remede éprouvé*, *experimenté.*

PERCOLATIO, est, quando liquor turbidus per pannum linteum, chartam, pannum laneum &c. transmittitur, ut mundior reddatur. B. Een doorzyging / doorkleinsing. G. Das durchseigen. Gall. *l'Action de faire couler une liqueur*, *pour la rendre plus claire.* A. Straining.

PERDICIUM, est planta, sic dicta, quòd perdices se ad id volutent, terramque suffodiant. Vide *Helxine.*

PERETERION, est Modiolus vel Terebellum rectum & acutum, à πειράω transfodio. B. Een boortuig. G. Ein trepan, bœhrlein. Gall. *Trepan.* A. Borer.

PERFECTA CRISIS, vide *Crisis.*

PERFOLIATA, est planta, quæ caulem habet tenuem, firmum, striatum, nodosum, ramosum, saporis aliquantulùm aromatici: folia simplicia, alternatim disposita, ovalia, vel ferè circularia, dilutè virentia, sapore oleraceo sed fervidiore: flores in summitate ramorum nascuntur

tur parvi, in umbellas flavas diſpoſiti, ſingula ex quinque foliis componitur, in orbem poſitis : radix ut minimi digiti craſſa, ſimplex, lignoſa, alba : ſemina longa, ſtriata nigricantia. Dicitur, quia folia circa caulem ſeſe ita comprehendunt, ac ſi eſſent mutuo coalita, ut vaccariæ, braſſicæ &c. ſpecies quædam. B. Deur-waſch / deur-blad. G. Durch-wachs, bruch-wurts. Gall. *Percefeuille.* A. Thorow-pape, Thorow-Teaſel.

PERFORANS MUSCULUS, perforato muſculo ſubſternitur *Perforans*, qui ſuperiori cubiti, radiique parti adnatus, tendine quadripartito priorem perforans, in tertium uſque excurrit articulum. Undè hos duos muſculos, ex pluribus ſuorum generum ſimplicibus conſtitutos eſſe cenſendum eſt. Vaginis includuntur, præter quæ ex carpi armilla erumpit, membranaceo cartilagineis, unumquodque circa internodium ſemicirculari obductis ligamentulo. Emittunt prætereà vaginæ hæ varias emiſſiones atque vincula, & digitos cum perforatore flectunt. Ita ut manus, ſic & pes ſuum perforantem obtinuit. Supernæ tibiæ, ut & tibiæ ex parte oſſis extremitati poſteriùs alligatus in quatuor inferiùs diſſectus tendines, tertiis affigitur digitorum oſſiculorum integumentis, perforat hic ut prior tendines muſculi perforati. B. De doorborende ſpier. G. Der durchbohrende mauſz. Gall. *Muſcle Perforant communement le Profond.* A. The perforating Muſcle.

PERFORATA, eſt Hyperici ſpecies, cujus folia plurimis punctis videntur pertuſa. Gall. *Mille-pertuis.*

PERFORATUS MUSCULUS, prior Muſculorum digitis adhærens, *Perforatus* dicitur, interno humeri oſſis tuberculo alligatus; circa carpum tendines diſpergit robuſtos quatuor, qui propè finem rimâ quâdam perforanti muſculo tranſitum præbente finditur, tandemque digitorum internodio ſecundo affiguntur, & cum perforante digitos flectit. In pede in planta ſitus eſt, ſuperiùs calcis oſſi adnatus; quatuor adhæret articulationibus ſecundis. Sic & *Coracoideus* etiam *Perforatus* dicitur. B. De doorgeboorde ſpier. G. Der durchgeborhte mauſz. Gall. *Muſcle Perforé communement le ſublime.* A. The perforated muſcle.

PERIAMMA, *Periapton*, *Amuletum*, *Xenechton*, medicamentum eſt quod de collo ſuſpenſum morbum arcere cre-

creditur, ac præcipuè peſtem, ex περίπτω circumverto. B. Een halsdracht. G. Das man anhencke an halſz oder arm. Gall. *Un Amulet*. A. An amulet.

PERIANTHIUM, ſive Calix, id eſt, circumvolutum flori integumentum, quod partim pro baſi & fulcimento, partim pro tegmine erupturis deinceps petalis & ſtaminibus inſervit, pro quorum vario exortu variæ magnitudinis & figuræ deprehenditur, eſtque vel Μονόφυλλον ut in Quinquefolio, Fragaria, Caryophyllata, Filipendula, & ſimilibus; vel Διφυλλὸν ut in Papavere, vel Τρίφυλλον, ut in Chelidonio minore, vel Τετράφυλλον, ut in Burſa Paſtoris non raro obſervatur, vel πένταφυλλον & Εξαφύλλον, ut in Ranunculo: imò quandoque in ſedecim & ultra ſolvitur folia, quæ iterum in ſummitatibus vel levioribus vel profundioribus gaudent ſegmentis, & copioſis interdùm pilis, fungis & ſpinis operiuntur, ut in Rubis, Roſis, & ſimilibus apparet, angulare enim calicis foliolum tenui capillitio obductum laterales profert appendices, quarum extremitates rubicundis fungis liquidum quoddam ſundentibus terminantur.

PERIAPTUM, vide *Periamma*.

PERICARDIUM, *Involucrum*, *Capſula*, *Burſa*, *Scrotum* ſeu *Sacculus Membranaceus Cordis*, eſt involucrum membranaceum, quo totum cor inveſtitur, & in quo liberè hæret, quod ex glandulis vel ipſi, vel cordis baſi inſidentibus accipit perpetuò humidum aliquod tenuiſſimum, pingue, exhalans ſponte, quodque perpetuò iterum abſorbetur, & inſervit humectando & flexiles tenendo fibras Cordis, duplici conſtat membrana, quarum exterior communis cum mediaſtino, interior propria, lubrica eſt, cum tunicis majorum vaſorum continua. Ex περὶ circum, & καρδία cor. B. Hertє zakje / hertє beurςje. G. Hertz-bændel, hertz-hauſzlein, vel tæſchlein. Gall. *Pericarde*, *l'Envelope du Cœur*. A. The purſe of the Heart.

PERICARPIUM, illud eſt, quod ſemen vel fructum ambit, in quibuſdam edule eſt, ut in pomis, pyris, in aliis non, ut in nucibus, caſtaneis, &c. dicitur & *Folliculus*, & *Siliqua*. B. Peele / peule. G. Die huelſen, darinnen der ſamen ſteckt. Gall. *La Gouſe ou l'Enveloppe*. A. The Huske of ſeed.

PERICHOLUS, eſt præter modum bilioſus, ex περὶ valde, & χολὴ bilis.

Periclymenum, eſt *Caprifolium*, cujus nomine & alii frutices ſcandentes, & circumvolventes vocantur, à περικλύζω circumvolvo : nam circumvolvendo ad ſe vicinas arbores aut frutices vocatur. Vide *Caprifolium*.

Pericranium, eſt membrana, perioſteo cranii ſuper inducta, ab aliis ipſum perioſtium cranii dicitur pericranium, ex περὶ circum, & κρανίον caput. B. Het pan-vlies. G. Das hirnhæutlein. Gall. *Pericrane*. A. The carnous membrane of te Skull of the head; or the Hairy-ſcalp.

Perinæum, ſeu Interfemineum, eſt ſutura illa ligamentoſa inter anum & Scrotum, quam *Ariſtophanes* Κοχώνην videtur dixiſſe, & Πωγαῖον. *Archippus* Προχώνην locum ſub pudendo, inter femora & nates medium, uti cum *Polluce* ſentit *Ariſtoph. Scholiaſt.* B. De bil-naad/ naad-ſteuf. G. Der ars-nath. Gall. *Perinée*, *Rhaphé*, *Periné*. A. The Buttocksſuture.

Perinyctides, ſunt papulæ, puſtulæ & tubercula papulis ſimilia.

Periodus Morborum, eſt tempus in morbis intermittentibus ex intenſione & intermiſſione conſtans, ex περὶ circum, & ὁδεύω iter facio.

Periodus Sanguinis, ſeu Circulatio, & Cyclophoria, eſt continua ſanguinis per totum corpus circumgyratio. Hæc eſt duplex, vel eſt in *Adulto*, vel in *Fœtu* : in *Adulto*, ſanguis omnis in venam vacam redux influit in ſinum venoſum ante dextram auriculam, indè impellitur in auriculam dextram cordis, hinc in cordis ventriculum dextrum, ex quo vi magnâ impellitur in arteriam pulmonalem, cum qua minima omnia loca pulmonis perfluit, & intrat venas pulmonales quæ ante auriculam ſiniſtram in unum ſaccum quoque deſinunt, ex hoc ſacco pellitur in auriculam ſiniſtram, indè in ventriculum cordis ſiniſtrum, ex hoc iterùm in arteriam magnam, quæ cùm diſpergatur ad omnia corporis viſcera & loca, nullo excepto, ſanguinem quoque ad omnes partes circumvehit; deſinit autem vel immediatè quævis arteria in venam, vel mediante cellulâ (ut in pene Virili &c.) Hinc ſanguis ex Arteriolarum finibus infunditur initiis Venarum, quæ omnes confluunt in venam cavam ſuperiorem, inferiorem, & azygon, quæ conjunguntur in ſinum

ſium venoſum ante auriculam dextram, ſoletque hoc circuitu ſanguis continuo ferri · verùm in *Fœtu* magna intercedit differentia ob placentæ Uterinæ vaſa, canalem venoſum in Hepate, canalem arterioſum ex Arteria pulmonali in Aortam hiante, & foramen ovale, quæ cuncta percolantur in fætu; & in adulto concreverunt; hanc circulationis differentiam vide in Anatomicis, ex περὶ circum & ὁδεύω iter facio. B. **De omloop des bloeds**. G. Umgang des bluts. Gall. *Circulation du Sang*. A. Circulation of the blood.

PERIOSTEUM, eſt membrana tenuis, oſſa, paucis exceptis, immediatè inveſtiens, ex περὶ circum, & ὀστέον os. B. **Het been-vlies**. G. Das hæutlein der beine. Gall. *Perioſte*, *Membrane des Os*. A. A Nervous membrane covering the bones.

PERIPHERIA, eſt corporis vel alicujus viſceris ambitus aut circumferentia, à περιφέρω circumfero. B. **De omtrek**. G. Der umfang. Gall. *Circonference*. A. The roundnes of any body.

PERIPLOCA, ſive APOCYMUM, eſt planta, quæ habet caules longos, lignoſos, flexiles, nodoſos, rubicundos, repentes, ſcandentes, & arbores vicinas amplectentes: folia ſibi invicem oppoſita, ampla, oblonga, venoſa, acuta: flores ſunt rotati, monopetali, quinquifidi, villoſi, tamen ſine lanugine: radix eſt fibroſa, repens: reliqua ut in Apocyno ſcandente: hæc planta ſuccum lacteum in magna copia dat, & creſcit in ſylvis: eſt Convolvuli ſpecies ſic vocatur quia circumvolvit & implicat cæteras herbas, à περὶ circum, & πλέκω plico, necto, texo. A. Dogs-bane.

PERIPHIMOSIS, vide *Phimoſis*.

PERIPNEUMONIA, eſt vaſorum arterioſorum pulmonalium, tum arteriæ pulmonalis, tum bronchialis inflammatio, cum febri acuta, reſpirandi difficultate, tuſſi, & dolore gravativo, rubore omnium partium faciei, pulſu exili, molli & omni modo inæquali, & maxima anxietate conjuncta: diſtinguitur ab autoribus in *Veram* & *Notham*. *Vera* oritur ex ſanguine phlogiſtico, *Notha* ex ſanguine pituitoſo: ex περὶ circum, & πνεύμων pulmo, à πνέω ſpiro. B. **Een ontſtekinge der longe/longe-zucht.** G. Lungenſucht, entzuendung der lungen. Gall. *Inflamma-*

mation des Poulmons, *Peripneumonie*. A. An inflammation vel diſeaſe in the Lightes or lungs.

Periscyphisus & Periscyphismus, eſt ſectionis chirurgicæ genus in ſincipite ad calvariam uſque, una tribuſve lineis.

Peristalticus Motus, eſt vermicularis inteſtinorum motus, incipiens à pyloro & deſinens circa craſſiora Inteſtina, contrahens Inteſtina perpetuo quaſi vermes repentes eſſent, quo motu mediantibus ſpiritibus animalibus, excrementa alvina ſenſim egeruntur & chylus oſculis lacteorum impellitur, à περιστέλλω contraho, arcto. B. Nederwaarts drukkende bewerginge, ingewands beweginge. Gall. *Mouvement periſtaltique.*

Peristeron, vocatur *Verbena*: Lat. *Columbina*, & *Columbaris*, quia columbæ hujus plantæ præſentia valdè delectantur: περιστερὰ enim eſt columba, dicitur etiam ἱερὰ βοτάνη, ſive *Sacra Herba*, quod ea olim apud Romanos domus purgabatur, familia luſtrabatur, Jovis menſam ad ſacrificium & epulas verrebant, & fœciales in ſacris legationibus illa coronabantur; vel quòd in expiationibus ſuſpenſa & alligata mirè utilis ſit. *Sagminalis* etiam vocatur, quòd inter ſagmina, hoc eſt, gramina ex loco ſacro, præſertim arce Capitolii, cum ſua terra evulſa, primum hæc honorem haberet. Vide *Verbena.*

Peristromata, ſunt ſtragula, quibus ægri ſolent inſterni. Item, tunicæ viſceribus circumjectæ, ex περιστρωννύω circumſterno.

Perisystole, eſt tempus quietis inter Syſtolen & Diaſtolen cordis. B. De ſtilſtand.

Peritonæum, eſt membrana tenuis, polita, & lubrica; muſculis abdominis tranſverſalibus proxima adhærens, quæ totum abdomen interius, ejuſque viſcera exterius circumveſtit, conſtat ex tunica velut duplici, innumeriſque vaſis ſanguineis, Lymphaticis, & abſorbentibus ſcatet. Arab. *Siphac*, à περιτείνω circumtendo. B. De Penſzak. G. Die haut, ſo um alle eingeweide gezogen iſt. Gall. *Le Peritoine*. A. The paunchſleece.

Perittoma, eſt excrementum, poſt humorum coctionem in corpore, relictum. Item reliquiæ morborum à περιττεύω redundo.

Perizoma, eſt cinguli ſpecies herniosis præſertim utilis. Vide *Amma.* Per-

PERLA, vide *Margarita.*

PERNIO, Gr. χίμετλον, & Μάλκη, *Theoni* eſt tumor rubens, pruriens, dolens, præternaturalis à frigore brumali, præcipuè in pedibus & manibus excitatus, qui tandem in ſciſſuras & ulcerationes terminatur. B. Kak-hielen/ winter-hielen/ ſchpt-hielen. G. Die froſt-beulen, das berſten und auffbrechen der erfrornen ferſen. Gall. *Mules aux talons.* A. A kibe or chiblain.

PERONA, ſive FIBULA, ſic dicta, quod tibiæ muſculos conjungere videtur; etiam *Sura*, *Canna Minor*, *Focile Minus* &c. eſt os minus & tenuius tibiæ extrinſecus attenſum, ut Radius cubito, undè *Peronæus* tibiæ primus & ſecundus muſculus ſic appellatur. Vide *Fibula.* B. Het kuit-been. G. Das waden-bein, die rœhre im untern ſchenckel. Gall. *Le Peroné.* A. A The ex ſmall bone of the leg.

PERONÆUS, vide *Perona.*

PERPERACUTUS, vide *Acutus.*

PERSEA, eſt arbor, fortè à regione Perſia, quia ibi, ut malus perſica in Perſide, exitioſa eſſet, ſed ambæ in Ægyptum tranſlatæ, mutari & in cibum recipi dicuntur.

PERSICA MALUS, eſt arbor, cujus rami ſunt longi extenſi, fragiles: folia oblonga, anguſta, acuta, in margine dentata, ſaporis amari: calix monophyllus in quinque vel ſex ſegmenta profundè ſectus, expanſus, cavus, intra hunc flos roſaceus, pentapetalus, vel hexapetalus, petalis ex margine calicis cavi interna enatis, & ſtaminibus triginta fæcundus: ovarium in imo fundo calicis, inſtructum tubâ longâ apice globoſo, ſcabro, prædita, fit fructus carnoſus, ferè globoſus, juxta longitudinem ſulcatus, fætus oſſiculo profundis ſcrobiculis exſculptis ornato, in quo nucleus rubicundus, oblongus, plerùmque unus, ejus caro eſt medulloſa, vinoſa, ſucculenta, ſaporis grati, nucleus eſt compreſſus, ſaporis aliquantulùm amari ſed grati; hæc arbor colitur in hortis, hujus fructus in Perſia dicuntur pernicioſi, ſed in Ægyptum tranſlata, vitioſam vim deponere creditur. Hinc ſic fortè appellata, quòd ex Perſide primum advecta ſit. B. Perſik-boom. G. Pferſich-baum. Gall. *Pecher.* A. Peach-tree.

PERSICARIA, eſt planta, quæ habet caules rotundos, excavatos, rubicundos, ramoſos, nodoſos: folia Perſicam referentia, aliquando maculata, aliquando non:

flores ſpicati ex alis foliorum ſupremorum naſcuntur, longis pedunculis adhærentes, quinque ſtaminibus donati, coloris purpurei, aliquando albi; calix quadrifidus: ovarium in centro calicis compreſſum, ovatum vel orbiculare, tuba bifida, fimbriata præditum: ſemen planum ex ovato acuminatum, nigricans; radix fibroſa; creſcit hæc planta in locis aquoſis, & habet ſaporem ad acidum vergentem: ſic dici videtur, quòd ejus folia perſicæ mali videantur æmula. B. Perſik-kruid / vloo-kruid. G. Muecken-kraut, flœh-kraut, waſſer-pfeffer. Gall. *Perſicaire.* A. Fleabane, ars mart, peach-wort.

PERSICUS IGNIS, denotat morbum cauſticum & igneæ indolis, eſtque vel *Anthrax* ipſa vel ei ſimilis. Vide *Anthrax* ſeu *Carbunculus*, ſumitur quoque pro *Gangræna.*

PERSOLATA, eſt *Bardana*, dicta ob foliorum magnitudinem, quibus ſi perſona faciem tegat, eam à ſolis calore defendat, idem quod *Perſonata.*

PERSONATA, & PERSONATIA, Gr. Προσώπιον, προσωπὶς, Ἄρκειον, eſt *Lappa* ſeu *Bardana*, appellata, quod ob foliorum magnitudinem, perſonæ faciem tegat, atque à ſolis calore defendat. *Perſonatia* hac quondam ad perſonas utebantur, quoties in theatris aliiſve locis qui cognoſci à populo nollent, egiſſe quippiam volebant. Vide *Lappa.*

PERSPIRATIO, idem quod *Diaphoreſis.*

PERSULTATIO, idem quod *Diapedeſis.*

PERVIGILIUM, idem quod *Agrypnia.*

PERVINCA, vide *Clematis Daphnoides.*

PES, Gr. Πȣ̃ς, ſumitur latè pro femore, tibia, & pede ipſo. Vel ſtrictè pro pede, qui dividitur in tarſum, metatarſum & quinque digitos. B. De voet. G. Ein fuſz. Gall. *Un pied.* A. The feet.

PES ANSERINUS, eſt ſpecies Atriplicis: ſic dictus quòd ejus folia pedem anſerinum referant. Gr *Chenopus*, vide ſuo loco. B. Ganzen-voet / verkens-dood. G. Gænſefuſz, ſchweins-todt, ſeutodt. Gall. *Pied ou Patte d'oye, mort aux porceaux.* A. Gooſe foote.

PES COLUMBINUS, eſt Geranii ſpecies, ob ſimilitudinem cum pede columbino dictus. B. Duiven-voet. G. Tauben-fuſz, ſcarter-kraut. Gall. *Pied de pigeon.* A. pigeonvel dove foot.

PES

Pes Cornicis, vide *Coronopus.*

Pes Leonis, vide *Alchimilla.*

Pes Leporis, idem quod *Lagopus.*

Pessarium, eſt medicamentum oblongum, quod adversùs varios uteri affectus, in craſſioris, longioriſque digiti figuram efformatum, in cervicem ejus immittitur. B. Sterk-pillen / moeder-pillen. G. Mutter zæpflein. Gall. *Pessaire.* A. Idem.

Pessulus, idem quod *Peſſarium.*

Pessus, idem quod *Peſſarium.*

Pestis, eſt morbus epidemius, contagioſus ex miaſmate venenato aëris nimis aculeato, & evecto, primum ſuſcepto, deindè per contagium propagato, ortum ducens, qui occultè & latenter homines plurimos ſimùl ſubitiſſimo aggreſſus, febres validiſſimas, ſpirituum extinctiones, cruoris ſolutiones vel coagulationes, ipſius & partium ſolidarum ſiderationes & Νεκρώσεις infert, cum apparentia exanthematum, Bubonum aut Anthracum, nec non horrendo aliorum ſymptomatum apparatu, ægros in vitæ periculum adducit. Gr. Λοιμὸς. B. De peſt / beſmettelyke ziekte. G. Peſtilentz. Gall. *Peſte*, *Contagion.* A. The peſt or plague.

Petale, idem quod *Phthiriaſis.*

Petalum, Gr. πέταλον, propriè bracteam vel laminam denotat. A Nicandro jam olim tranſlatum eſt ad foliola florum. Hodie frequentiſſimo in uſu eſt hic terminus technicus in arte botanica, crebroque audiuntur flores monopetali, dipetali, tripetali, tetrapetali, pentapetali, hexapetali, polypetali: de quo conſulendi ſunt botanicæ artis magiſtri. G. Die blumenblætter.

Petaloides, eſt urina foliacea aut ſquammea, ex πέταλον folium, ſquamma, lamina, & εἶδος forma. B. Schubachtige pis.

Petasites, eſt planta, quæ habet caules plures, craſſos, excavatos, lanuginoſos: folia initio anguſta, acuta: ubi caulis eſt deciduus, oriuntur folia ampla, ferè circularia, aliquantulùm in margine inciſa, ſuperiùs virido fuſca, inferiùs lanuginoſa & albeſcentia, pedunculis longis adhærentia, craſſis, rotundis, carnoſis: radix oblonga, digitum craſſa, ramoſa, reſinoſa, foris fuſca, albicans, ſaporis acris, aromatici, amaricantis, odoris fra-

grantis : nomen accepit à foliorum magnitudine, pileum seu petasum referentium. B. **Dokke-bladen / pestilentie-wortel.** G. Pestilentz-wurtz, negen-krafft. Gall. *Chaperonniere*, *Herbe aux teigneux*, *Glouteron*, *Petasite*. A. Butterbur, lagwort.

PETECHIÆ, sive PETECHIALIS, italica vox est, *Pulicaris* dicta, est febris quâ cutis maculis, pulicum morsui similibus, variegatur, derivatur à voce italica *Pettechio*, significans variolas purpureas. B. **Peper-koorn / bluts koors.** G. Fleck-fieber, blut flecken. Gall. *Fievre Petechiale*. A. Petechial feaver.

PETIA, est linteamentum ex quo sacculi formantur in usum medicum. B. **Een zakjen.** G. Ein sæcklein. Gall. *Sachet*. A. Sachell.

PETIGO, idem quod *Lichen*.

PETROLEUM, seu OLEUM PETRÆ, est liquamen, sive axungia Macrocosmi, pingue, liquidum ex bitumine fuso expressum, tenuissimum, levissimum, graveolens, inflammabile penitùs, aquæ fontanæ sæpè innatans, oleo stillatitio simillimum, è Petris & saxis effluens. In Italiæ regione Mutinensi stillat candidum & ruffum. In Sicilia fontibus innatat. Apud Mejanum pagum in tractu Parmensi Album est. Babylonicum autem in suo fonte flagrare dicitur, secus Italicum. B. **Steen-oly / peter-oly.** G. Stein-œhl. Gall. *Petrole*, *ou huile de Petrole*. A. Stone oyl.

PETROSELINUM, est Apii species : sic appellatur, quòd in petrosis rupibus, saxisve, locisque præruptis nascatur : vel quod calculi frangendi vim habet : vel quod Oreoselinum (id est selinum montanum) à linguæ græcæ imperitis, in Petroselinum mutatum sit. B. **Peterselie.** G. Peterlein, petersilg, garten eppich. Gall. *Persil*. A. Parsly.

PETROSUM OS, est interna ossis temporum facies, sic ob lapidis petrosam duritiem appellatum, canales tres semicirculares & cochleam continens ex πέτρος lapis, & εἶδος forma. B. **Het steen-been.** G. Das steinharte-bein. Gall. *Os petreux*. A. The stony bone.

PETUM, est Tabacum, dicitur Americanis *Petune*, hinc quia est vox barbarica, ejus etymologiam describere nescimus, vide *Tabacum* & *Nicotiana*.

PEU-

PEUCE, eſt *Pinus*, *Larix*, an à πευκὸς amarus, an quia πι〈θ〉 ἔχει aut à πίσσα pix?

PEUCEDANUM ſeu PEUCEDANUS, eſt planta, quæ habet caulem excavatum, ramoſum: folia fæniculi foliis majora, laciniata, trilobata: ſemina ſunt ovata, ampla, marginata, oblonga, involucrum deponentia: radix eſt craſſa, longa, externè nigreſcens, internè albeſcens, ſaporis pinguis, acriuſculi, ut fæniculi radix, odoris ſulphurei, eſt Fæniculus porcinus; nomen accepit à pinu, quæ Gr. πευκὴ dicitur, cui odore, ut & ſapore quodammodo par eſt. Hinc poſteriores Lat. *Pinaſtellum* eum vocarunt. B. Solfer-wortel / verkens-venkel. G. Haarſtrang, ſau fenchel, ſchwebel-wurtz, himmel. Gall. *Queue de Pourceau*, *Peucedane*, *Fenouil de Porc*. A. Hogs fennel, ſulphur wort, horſe-ſtrange, horſe-ſtrong, ſow-fennle.

PEZA: ſignificat imam plantam vel pedis malleolum.

PHACE, Gr. Φακὴ & Φακὸς, eſt *Leuticula*, quaſi ἡ τὰ φάη καττεκ, ὃ ον φακάκη, vel φάκακ〈ος〉, quòd oculos lædat & hebetet. Vel dicitur, quòd ſemen ejus formam & ideam maculæ faciei, ſive oculi referat. B. Linſe. G. Linze. Gall. *Lentille*. A. Lentil.

PHACIA, idem quod *Lenticula*.

PHACOS, eſt macula faciei lentem referens; undè *Lenticula* & *Lentigo* appellatur. B. Een ſproete. G. Schweiſz-flecke, ſommer-flecken. Gall. *Lentilles ou taches de rouſſeur*, *qui viennent au viſage & aux mains de la figure d'une lentille*. A. Freckle.

PHACOTOS, eſt ſcalpri Chirurgici genus, lentem referens, à φακὴ lens.

PHÆNOMENA, ſunt omnia quæ ſecundùm & præter ſanitatem in corpore noſtro apparent, à φαίνω appareo. B. Verſchynſelen. G. Erſckeinungen, zeichen. Gall. *Phænomenes*, *Apparitions*, *Accidens*. A. Anapeel.anc. or ſign.

PHAGEDÆNA, eſt cancer exulceratus, à φάγω edo & δάκνω rodo. B. De wolf. G Der wolff. Gall. *Cancer*, *Loup*. A. Wolfe. Item enormis edacitas, ut in *Bulimia*.

PHAGEDÆNICA, ſunt medicamenta carnem ſuperfluam ulcerum, eorumque latera calloſa exedentia; à φάγω edo, & δάκνω rodo. Item ulcera tumida, profunda, ſubjectas carnes erodentia, labia calloſa habentia, & ſanationi reſiſtentia ſic vocantur.

Phalacrosis, eſt calvities ſive capillorum decidentia & profluvium, ex ἄκρο- ſummas & φάλο- albus. B. uitvallen des hairs. G. Das ausfallen des haars. Gall. *Pelade*. A. The falling of ones Haire.

Phalangium & Phalangites, eſt planta floriſera, cujus flos eſt nudus, hexapetalus, amplectens ovarium ſubrotundum, fætum ſeminibus anguloſis: folia ſunt longa, anguſta, caulis ex imò foliorum erumpens, rotundus, ſic vocatur, quia creditur morſus Phalangii animalis poſſe ſanare.

Phalangosis, eſt palpebrarum vitium, quando duplicem aciem pilorum repræſentant, vel quando interiùs creſcunt, ita ut oculos pungant & lachrymas excitent, à φάλαγξ acies. Item eſt vitium palpebræ ſuperioris, quòd nimium ſit relaxatum, oculique aperturam & viſum impediat, niſi æger palpebram manu elevet. Gall. *Eſpece de Trichiaſe*.

Phalanx, eſt oſſium digitorum ſeries, velut in aciem ſtructa. B. Een order. G. Eine ordnung. Gall. *Phalange*, *Ordre*, *Diſpoſition*. A. An Order.

Phalaris, ſive Canarina, eſt planta, quæ habet caulem nodoſum; folia tritici, ſed minora; ſpica eſt craſſa, confecta ex glumis, ſemina oblonga, alba, ſplendentia condentibus, ſquammatim congeſtis; glumæ binæ, cavæ, carinatæ, ſemen medium utriculo involutum tenentes, faciunt ſquammulas apparentes: hæc planta creſcit in Hiſpania & regionibus calidis. Nomen habet ἀπὸ τοῦ φαλαρίς, quòd ſemen ſplendidum, candidumque reddat. B. Kanari-zaad. G. Kanarien-kraut. Gall. *Semence de Canarie*. A. Graſſe-corne, Petie panick, Canary-ſeed.

Phantasia, eſt ſenſus internus ſeu *Imaginatio*, quâ aliquid menti repræſentatur & imprimitur, ut ſuo tempore cum ejus expreſſione proferatur. Videtur quòd imaginatio ſit ſpirituum animalium quædam undulatio, interiùs in cerebri meditullio, & deinde versùs ambitum ejus undequâque expanſa, à φαίνω repræſento. Gr. Φαντασία. Lat. *Imaginatio*. B. Inbeelding. G. Einbildung. Gall. *Phantaiſie*, *Imagination*. A. Imagination.

Phantasma, idem quod *Phantaſia*.

Pharmaceutica, idem quod *Pharmacia*, vel ſunt ea, quæ ab arte Pharmaceutica dependent.

Phar-

PHARMACIA, eſt ars ſimplicia medicamenta colligendi, depurandi, ſolvendi, componendi, aliis miſcendi pro ſcopo medici in uſum ægrorum : eſt hæc una ex tribus medicinæ partibus, cujus auxilio Inſtrumenta, quibus morbi profliguntur, ſuppeditantur : aliæ enim duæ partes audiunt Chirurgiam & Diæteticam, à φαρμακεύω medicamentis purgo. B. **Konſt der Apotheken / artzeny-bereiding / kruid-meng-konſt.** G. Der Artzneykunſt, der Apotheker-kunſt. Gall. *La Pharmacie.* A. Preparing of Medicaments.

PHARMACOPÆA, eſt doctrina ſive deſcriptio rerum medicamentalium quoad notas diſtinctionis, colligendi & depurandi modum, earumque vires & doſin exhibens, in uſum medicorum & pharmacopæorum : ſeu eſt doctrina medicamentorum, adeòque & *Pharmacologia* eodem ſenſu dicitur. Vide *Diſpenſatorium*, à φάρμακον Medicamentum, & ποιέω facio. B. **Artzeny-konſt / kruid-meng-konſt.** G. Apotheker tax. Gall. *Pharmacopée*, *Apoticairie*, *boutique d'Apoticaire.* A. An Apothecaries Shop.

PHARMACOPÆUS, ſive SEPLASIARUS, eſt vir pharmaciæ peritus, qui novit medicamenta colligere, eligere & componere : eſtque Medici manus ſiniſtra, quamvis arte & ſcientiâ Chirurgus anteponendus ipſi.

Læva manus *Medici Doctoris*, *Pharmacopæus* :
Dextraque *Chirurgus* jure vocandus erit.

Ex φάρμακον medicamentum, & κόπτω tundo, vel ποιέω facio. B. **Een Apotheker / artzeny-bereider / kruid-menger.** G. Ein Apotheker, ein neun und neunziger. Gall. *Apothicaire.* A. A ſeller or preparer of medecin.

PHARMACOCHYMIA, eſt illa chymia quæ tantùm præparationes medicamentorum tradit, quæ ſanitati humanæ inſerviunt, ideòque hac in parte à *Metallurgia*, arte *Spagyricâ* & *Chryſopojeticâ*, facilè diſtinguitur. B. **Een Chimiſche artzeny / ſcheikonſtige kruid-menger.** G. Chymiſche artzney. Gall. *Medecine Chymique.* A. Chimical Medicine.

PHARMACOPOLA, eſt is, qui medicamenta divendit, ex φάρμακον Medicamentum, & πωλέω vendo. B. **Apotheker / kruid-bereider.** G. Apotheker. Gall. *Apothicaire.* A. A Seller vel preparer of Medicin.

PHARMACUM, REMEDIUM, seu MEDICAMENTUM, est quicquid manente vitâ morbos in corpore humano impugnat & profligit, estque vel *actuale* vel *potentiale* : *simplex* vel *compositum* : *dogmaticum* vel *empiricum* : *externum* vel *internum* : *naturale* vel *artificiale*, à φαρμακεύω medicamenta conficio, vel à φέρειν ferre, & ἄκος medela. B. **Een medicament / geneeß-middel / kruid-mengsel.** G. Eine artzney. Gall. *Medecine*, *Remede*. A. A Medicine, Remedie.

PHARYNGETRUM, nunc pro pharynge nunc pro osse hyoidis sumitur.

PHARYNGOTOMIA, idem quod *Laryngotomia.*

PHARYNX, est superior pars OEsophagi, movetur & constat ex tribus musculorum paribus, *Cephalopharyngæo*, *Sphenopharyngæo*, & *Stylopharyngæo*, quibus accedit *Sphincter*, qui & *OEsophagæus* vocatur, à φάγω comedo, deglutio. Latinis & *Fauces* & *Frumen* Donato. Gr. φαρύγγετρον, Ἀσφάραγος, Βρογχός. B. **Het keel-gat.** G. Der rachen, schlund. Gall. *Le Pharynx*. A. The Upper part of the Gullet.

PHASEOLUS & PHASELUS, est planta, quæ habet folia terna, Hederam terrestrem referentia, sed molliora, venosa : flores sunt leguminosi, papilionacei, albi : flori succedit siliqua longa, in acumen desinens, in initio viridis, post maturitatem albescens, in duas partes dehiscens: fæta seminibus reniformibus, quæ semina Phaseoli dicuntur, plerùmque albi, tamen aliquando inveniuntur nigri, rubicundi, & vario colore instructi; prima sunt ex Thracia delata, hinc Fabæ Turcicæ vocantur. Gr. Δόλιχος, utrumque nomen ab effigie & longitudine siliquarum, aut fructus accepit, qui lintrem, Lembumque seu Naviculam exprimunt. B. **Turkse of roomse-boon.** G. Welschebohnen. Gall. *Haricots*. A. Kidney Beanes.

PHEGOPYRUM, idem quod *Fagopyrum.*

PHELLANDRIUM, est aquatica planta cicutæ ferè æmula, odore Sii, habetque caulem crassissimum, striatum, excavatum, nodosum, in multos ramos divisum, qui rami se in alas extendunt : folia ampla, in margine incisa, saporis grati, aliquantulùm acris : flores in summitate caulium crescunt; semina sibi invicem juncta, Aniso crassiora, obrotunda, ferè ovalia, compressa, odorata,

ta, nigricantia, reliquum simile est cicutæ; crescit in locis aquaticis, fortè à φελλεύω fluito suberis more & ἀνδρίομαι virile robur assumo, in aquis enim non tardè fluentibus intrepidè quasi & viriliter se erigit. A. Water Hemlock.

PHELLODRYS, suberis est arbor, à φέλλος suber, & δρῦς quercus, quævis arbor.

PHELLOS, vide *Suber*.

PHEUTEUMA, an à φυτεύω dicatur, dubium non puto. Φυτεύω non tantùm *plantare* significat, sed etiam *producere*, *generare*, ac *parere*.

PHIALA, dicitur vas vitreum ex ventre amplo in modum sphæræ rotundæ, gracilem canalem in proceritatem emittens; ejus usus frequens Chymicis in coagulationibus & solutionibus. B. **Een phiool-glas.** G. Ein viole, phiole Gall. *Une Phiole*. A. A Vial, phial.

PHILADELPHUS, est Aparine, sic dicitur quod ob asperitatem vicinis herbis tanquam fratribus adhæret, ex φίλος amator, & ἀδελφὸς frater. Vide *Aparine*.

PHILANTHROPOS, est Aparine: sic dictus quod prætereuntium vestibus adhæret, ex φίλος amans, & ἄνθρωπος homo. Vide *Aparine*.

PHILIATHROS, est is qui Medicam artem amat & in ea studet, ex φιλὸς amator, & ἰατρὸς Medicus. B. **Een liefhebber der artzeny.**

PHILIPENDULA, est idem quod *Filipendula*.

PHILLYREA, & PHILLYRA, est Tilia, habetque folia oblonga, conjugata, semper virentia: flos est monopetalus, campaniformis, quadripartitus; calice quadrifido contentus: ovarium in fundo calicis fit fructus semine rotundo. Dictam volunt, quod in tenues assulas, sive Philyras discerpatur, alii derivant à φλοιὸς cortex, propter corticis utilitatem, vel dicitur à Phillyra Saturni filio. *Philyrea* propriè arbor est alterius generis. Gall. *Filaria*.

PHILOCHYMICUS, dicitur is qui Chymiam amat, ex φιλὸς amator, & χυμικὸς artis Chymicæ peritus. B. **Een liefhebber der chymie.**

PHILONIUM, est Medicamentum Electuarii consistentia, & quia recipit Opium, Opiatis annumeratur. Ita ab inventore *Philone* vocatur: sed hujus Medicaminis variæ occurrunt Descriptiones.

PHILOSOPHICA CALCINATIO, vide *Calcinatio Philosophica*.

PHIL-

PHILTRUM, eſt concavitas labro ſuperiori impreſſa & dividens, ſic quaſi amabile dicitur. Sumitur quoque pro medicamento amorem conciliante, *Amatorium virus* Plin. *Amatorium poculum* Cic. eſt, quale *Deliniamentum* vocat Afrianius. Gr. Φίλτρον, Ἴυγξ. B. Minne-dꝛank / voigt my na. G. Ein liebtrunck, das nach lauffen. Gall. *Philtre*. A. A Love Drink.

PHIMOSIS, eſt quando præputio arctè adeò obtegitur glans, ut denudari nequeat, à φιμὸς obturamentum.

PHLEBORRHAGIA, eſt venarum ruptio, à φλὲψ vena, & ῥήγνυμι rumpo. B. Een ader berſt. G. Ader bruch. Gall. *Rupture de Veine*. A. The Breaking of a Vein.

PHLEBOTOMIA, eſt venarum ſectio per lancettam. Vide *Venæ ſectio*, ex φλὲψ vena, & τέμνω ſeco. B. Bloed-lating / aderlating. G. Das aderlaſſen, œffnung der aderen. Gall. *Saignée*. A. Cutting of a Veine or bleeding.

PHLEBOTOMUS, eſt is, qui venas ſecat: item inſtrumentum quo venæ ſecantur, ex φλὲψ vena, & τέμνω ſeco. B. Vlym / lancet / laat-yzer / laat-mes. G. Ein lancet, fliete, laſzeiſen. Gall. *Lancette*. A. Idem.

PHLEGMA ſive PITUITA, eſt materia ſubalbida, limpida, tenax, ſero ſanguinis craſſior, ex ſanguine crudo viſcidoque, vel ſtagnatione diuturna lymphæ tenuioris in cavis ſuis collectæ, & tenuiſſimis particulis ſpoliatæ, oriunda; & imprimis in cavis narium, ventriculi, Inteſtinorum &c. hærens. B. Slym / ſnot / fluimen. G. Rotz, ſchleim. Gall. *Phlegme*, *Pituite*. A. Fleame, Snevil. *Phlegma* item eſt deſtillatus aquoſus, ſpirituoſo liquori contra diſtinctus liquor: item nubeculæ quæ in aquis deſtillatis aliquando apparent *Phlegma* vocantur. B. Slymigzetzel in 't gediſtuleerde water. G. Schleim. A. Phlegm. & Flegm. Apud *Hippocratem* inflammatio ſic ſæpè ſonat. Sumitur interdùm pro excretione viſcida. Item morbus gallinarum eſt. B. De pip. à φλέγω uro, incendo.

PHLEGMAGOGA, ſunt Medicamenta pituitam educentia, ex φλέγμα pituita, & ἄγω duco. B. Slymdryvende middelen. G. Schleim auſtreibende mittel.

PHLEGMASIA, eſt inflammatio, æſtus, ardor, à φλέγω uro. Vide *Phlegmone*.

PHLEGMATICI, ſunt qui nimia pituita abundant. B. Slymige luiden.

PHLEG-

PHLEGMONE, five INFLAMMATIO, Gr. Φλεγμονὴ & Φλεγμασία, eft ftagnatio fanguinis rubicundi in vafis arteriofis, anguftioribus quàm ut particulæ fanguinis tranfire poffint, cum attritu fanguinis à tergo prementis, hinc conjungitur cum tumore, calore, rubedine, pulfatione & dolore loci; etiam contingit quia vafa naturaliter lympham vehentia admiferint in initio fuo globulos rubros ob liquidi velocitatem & preffionem, vel quòd ipfa vafa fanguinea fuerint anguftata, vel quòd liquidum tranfmittendum fit nimis craffum, à φλέγω inflammo, uro. B. Een outfteking. G. Entzuendung. Gall. *Phlegmon*, *Inflammation*. A. Inflammation.

PHLEGMONODES, eft inflammatio levis, tumens, phlegmoni fimilis, ex φλεγμονὴ inflammatio, & εἶδος forma.

PHLOGIUM, eft violæ fpecies, ejus nomen videtur impofitum ἀπὸ τῆς φλογὸς à flamma, & ἴον viola, quòd ex violæ fit genere, floremque in quo flammei quid emicet, habeat.

PHLOGOSIS, idem quod *Phlegmone*, à φλογόω incendo.

PHLOGMOS ut & PHLOMOS & PHLOX, vocatur *Verbafcum*, quia flammæ feu facis in modum affurgit, φλὸξ enim eft flamma. B. Wolle-kruid / wolle-bladen / toors-kruid. G. Wull kraut, kertzen-kraut, breun-kraut, himmel-kraut, kœnigs-kertze, himmel brand, unholden-kertzen. Gall. *Bouillon blanc*, *Mollaine*, *ou Bon homme*. A. Higtaper, Wolwort, Mulien, Milleyne.

PHLYCTÆNA, five PAPULA, eft puftula vel veficula in cute excitata, alba, oriunda à ftagnatione lymphæ in vafis lymphaticis, vel à ruptione & effufione lymphæ ex fuis vafculis. B. Waterpuift / blaren. G. Waffer-bultz, hitz blætterlein. Gall. *Bouton*, *Phlictene*, *Puftule*. A. Blifters. Item fub cornea tunica, ab ulcufculo puris collectio, vocantur & Φλυκτίδης. Φλυζάκια. & Φλύζεις. Arab. *Saphati* ab aliis *Ignis Silveftris* appellatur. Item φλύκταινα φλυκτὶς, φλυζάκιον Galeno à Φλυκταινοῦμαι in puftulas erumpo, vel ἀπὸ τοῦ φλύειν vel φλύζειν quod bullire & fervere eft, puftulæ & veficulæ quafi à ferventibus & acerrimis humoribus excitatæ, iis, quæ ab igne vel fervente aqua excitantur, fimiles. B. Het wild vuur. G. Hitz-pocken, hitzige blattern, das wilde feuer, nachtbrandt, blafen, blattern. Gall. *Phlictene*, *feu volage*. A. The Wilde Fire.

PLY-

PLYCTÆNODES, ſunt puſtulæ phlyctænis ſimiles.

PHLYSIS, idem quod *Phlyctæna.*

PHLYSACIUM, idem quod *Phlyctæna.*

PHOENICIUS MORBUS, idem quod *Elephantiaſis*, ſic vocatus fortè, quia in Phœnicia aliiſque orientalibus plagis graſſatur, vel à colore rutilante, eſt & nomen alicujus Emplaſtri.

PHOENIGMUS, eſt Medicamentum, quod in cute per aliquod tempus applicatum, ſuâ validâ actione rubedinem excitat, uti & *Dropax* & *Sinapiſmus*, à φοινίσσω rubefacio. B. **'t Del roodmakend en blaartrekkend middel.**

PHOENIX, eſt palma ſeu dactyli arbor, quaſi φόινιξ, à ſanguineo cruentoque quarundam palmarum dicitur colore, à φοινίσκω rubefacio. B. **Dadel-boom.** G. Dattelbaum. Gall. *Palmier.* A. Date-tree, Palm-tree.

PHOSOPHORUS, eſt lapis Bononienſis, qui certo modo calcinatus, in tenebris lucem de ſe mittit. Sic quoque vocatur oleum Urinæ, quod ſummam ignis torturam paſſum; ignem in ſe intricat, & deſtillatione ex terrea retorta tranſſcendens, in aqua exceptum, formulis adaptatis infundi & figurari poteſt, & in tenebris ſe verum eſſe ignem oſtendit, ex φῶς lumen, & φέρω fero. G. **Ligt-brenger.** G. Liecht-trager, phoſphorus. Gall. *Phoſphore*, *Porte Lumiere.*

PHRAGMITES ARUNDO, ſic dicitur, quòd indè ſepes fiant, è φράσσω ſepio: φραγμὸς enim eſt ſeptum.

PHRENES, ſunt *Præcordia*, idem quoque quod *Diaphragma.*

PHRENESIS, idem quod *Phrenitis.*

PHRENITIASIS, idem quod *Phrenitis.*

PHRENITICI NERVI, ſunt qui ad diaphragma pertinent.

PHRENITIS, PHRENITIASIS, ſeu PHRENESIS, eſt delirium cum febre acuta continua, ſæpè cum furore & excandeſcentia, inquietudine, rubore oculorum & faciëi, aſpectu truculento, pulſu duro, reſpiratione rara & magna conjunctum, à ſpirituum animalium inordinato motu, ab exeſionibus meningum, inflammationibus &c. productum; nam ab irritationibus iſtis convulſiones totius cerebri fiunt, undè imaginatio perturbatur & objecta animæ

mæ non debitè repræſentantur. Clariſſ. *Williſius* phreneſin hoc modo definit, quòd ſit nempè, totius animæ ſenſitivæ, ſive ſpirituum animalium quoad totam eorum Hypoſtaſin, phlogoſis ſive inflammatio, à φρὴν mens, quia mens laborat. B. Razende koorts. G. Taub fieber, taub ſucht. Gall. *Phrènéſie*. A. The Frenſie.

PHRICE, idem quod *Horror*.

PHRICODES, eſt febris horrifica, in qua unà cum calore horrores ſentiuntur, ex φρὶξ horror, & εἶδος forma. B. Bevende koorts. G. Zitternde fieber. Gall. *Fievre Tremblante*. A. Trembling Feaver, dreadful Feaver.

PHRYGANIUM, ſive CREMIUM, eſt Suffrutex: ſic fortè dicitur à cremando, φρύγειν enim ſeu φρύττειν eſt cremare, arefacere quia ejus ſarmentis ignes ſtruuntur.

PHTHARTICUM, eſt Medicamentum corrumpens & deleterium, à φθείρω corrumpo.

PHTHEIROCTONON, eſt *Staphys Agria*, ſic dicitur quia ejus ſemen pediculos enecat, à φθεὶρ pediculus, & κτείνω occido.

PHTHORA, eſt Napelli deleterii ſpecies, à φθίω corrumpo, perdo, tela enim hujus ſucco illita parant vulnera deleteria, niſi exciſione pernicies antevertatur. Vide *Staphys Agria*.

PHTHIRIASIS, ſive MORBUS PEDICULARIS, eſt affectio quâ verminat corpus, ſcatetque pediculis. In hominis corpore primo exiguæ excitantur puſtulæ quæ ſi aperiantur, facilè curantur, ſin minùs in gravem morbum pedicularem incidunt. B. Luis-ziekte. G. Lauſe-ſucht. Gall. *Maladie Pédiculaire*, *Pouilleus*. A. The Lowſie Evil. Aliud genus eſt quod dicitur ἄγριον ſive ferum, quia ita corpori tenaciter adhærent, ut divelli nequeant, ne priori duriùs eſt. Gall. *Morpion* & *Paetas*. G. Filtzlæuſe. Aliud Genus dicitur *Petale*: ſunt lati pediculi in barba, palpebris, pectine & ſub axillis nidificantes. B. Platluizen. G. Filtzlæuſz. A. Crab-louſe. Huc referuntur *Syrónes*, *Dracunculi*, *Paſſio bovina*, *Ricinus* &c. quandoque infantibus *Pedicelli* ſuccreſcunt pedibus. B. Luis-ziekte / luis-zucht. G. Seuren, laus-ſucht. Gall. *Maladie Pediculaire*. A. The Lowſie evil.

PHTHIRIASIS, eſt palpebrarum ſcabies furfuracea & ſquammoſa, à φθειριάω pediculis ſcateo.

PHTHIRION, idem quod *Phtheiroctonon.*

PHTHISICUS, eſt qui pulmonum tabe laborat, à φθίω corrumpo. B. Die een teeringe heeft. G. Der die ſchwind ſucht am halſe hat. Gall. *Etique.* A. A conſumption.

PHTHISIS, TABES, Gr. Φθόη, φθίσις, φθίνας νόσος Plutarch. Τηκεδὼν πόη Aretæo, eſt univerſi corporis conſumptio, ex pulmonum, vel alterius viſceris nobilioris ulcere orta, cum febri lenta & continua conjuncta; cui ſæpè anhelitus fœtens, ſputa purulenta, & tuſſis comitatur, à φθίω corrumpo. B. Longe-zweer / teering. G. Darre, ettich, ſchwind ſucht, lungen-ſucht. Gall. *Phthiſie, Ethique.* A. Ulceration of the lightes, conſumption.

PHTHOE, idem quod *Phthiſis.*

PHU ſeu PHY, eſt Valeriana: illa vox à Ponti incolis Græcis mutuata: dici volunt à putore gravique odore, mixto nardeæ ſuavitati, quem *Phu* ſeu *Phy* adverbio admirantis, & abhorrentis adverſamur ſubodorati. Vide *Valeriana.* B. Speer-kruid / St. Joris-kruid / valeriane. G. Baldrian, katzen-wurtzel. Gall. *Valeriane.* A. Valerian.

PHYGETHLON, ſive PANUS, eſt tumor ex inflammatione glandularum ortus, ut in Peſte circa inguina &c. B. Een buil. G. Ein geſchwulſt. Gall. *Tumeur.* A. Tumour.

PHYLACTERIUM, eſt amuleti ſpecies, quâ venenati Morbi arcentur, ut Zenexton & alia.

PHYLLIREA, vide *Phillyrea.*

PHYLLITIS, eſt Scolopendriæ ſpecies: ſic dicitur quòd folioſus ceſpes appareat, ex φύλλον folium.

PHYLLUM, eſt Mercurialis: an ſic dicatur, per excellentiam ob frondes & folia? Frondoſa & folioſa enim eſt planta, & φύλλον eſt folium.

PHYMA, ſive TUBERCULUM, generaliter ſic vocatur omnis tumor p. n. præſertim in ambitu extremo corporis à cauſa quacunque interna proveniens. Gr. Φύμα & Φυτὸν quatuor vel quinque generum ſunt, Verrucæ, Calli, Vari, Furunculi & Hydroa ſive Deſudationes, de quibus ſuo loco. Aliis eſt tumor glandularum duntaxat qui ſtatim augetur & ad ſuppurationem feſtinat, à φύω creſco.

PHYMATODES, eſt tuberculum *Phymati* ſimile.

PHYMOSIS, idem quod *Phimoſis.*

PHYMUS & PHYMOSIS, idem quod *Phyma.*

PHYSALIS, est lupulus, vel potiùs ejus flores seu umbellæ : fortè dicitur à φυσάω inflo, quia cerevisia cum lupulo, cocta facilè in bullas elevatur. Eodem quoque nomine etiam vocatur Solanum vesicarium ob vesicas, φυσάλις enim est bulla, vesica. Vide *Lupulus.*

PHYSALOS, est Bufo, qui se mirum in modum inflare potest, à φυσάω inflo.

PHYSEMA seu PHYSESIS, est inflatio in quacunque corporis parte, intestinis vel abdomine, ut in Tympanitide. Item Resina pini, à φυσάω inflo.

PHYSESIS, idem quod *Physema.*

PHYSIOGNOMICA, sunt signa, quibus nonnihil ex vultu præsagiri potest, ex φύσις natura, & γινώσκω cognosco.

PHYSIOGNOMIA, est peritia in natura, hoc est, in creatis cognoscendis, à γινώσκω cognosco & φύσις, natura.

PHYSIOLOGIA, est medicinæ pars, quæ docet corporis humani constitutionem quatenùs sana est, quoad omnes ejus partes, fabricam tam solidorum quàm fluidorum, ex quibus constat exhibens, legesque tradens juxta quas hæc in se agant, quænam effecta producant, & cui usui omnia destinata sint, ex φύσις natura, & λέγω narro.

PHYSIS, idem quod *Natura.*

PHYSOCELE, idem quod *Pneumatocele.*

PHYSODES, est quod flatibus abundat : à φυσάω inflo, & εἶδος forma.

PHYTEUMA, est species Linaniæ vel Stæbes &c. hujus Etymon etsi omnibus plantis commune videatur (quia φυτεύονται omnes) tamen φυτεύειν non tantùm *Plantare*, sed *Producere*, *Generare* ac *Parere* significat. Hæc cùm ad amatoria maximè apta sit, & sic ad generationem, præ aliis φύτευμα est appellata.

PHYTOLOGIA, est pars Medicinæ, quæ strictè ad *Pharmocologiam* & latè ad Physicos pertinet. Est enim vegetabilium & plantarum cognitio, ex φυτὸν planta, & λέγω dico. B. Plantkenning. Vide *Botanica.*

PIA MATER, vide *Mater Tenuis.*

PICA, est appetitus vix superabilis eorum, quæ in nutrimentum commutari queunt, vel eorum quæ neutiquam apta huic operi : hujus mali causam observationes docue-

re esse humorem acrem prædominantem in visceribus chylopoïeticis, vel ad stomachum & intestina delatum, vix nisi insueto assumpto compescendum, circuitum cruoris mutatum, imaginationem depravatam; undè virgines, gravidasque mulieres, inprimis, mirabilis hic affectus occupat; raró autem viri eo infestantur, nisi qui aliquomodo Hypochondriaci. Vide *Citta*.

PICATIO, vide *Dropacismus*.

PICEA, Gr. πίτυς, est abietis species, picem proferens.

PICRA, vide *Hiera Picra*.

PICRIS, sic nominatur Cichoreum, aliquando Hieracium, idque propter amaritudinem: πικρὸν enim est amarum.

PICROCHOLUS, est is, qui amaram bilem eructat, eaque abundat, ex πικρὰ amara, & χολὴ bilis. B. **Galachtig.** G. Cholerisch, voll van galle. Gall. *Bilieux*. A. Gallish.

PIESTRUM, est instrumentum chirurgicum ad contundenda ossa capitis in extrahendo fœtu mortuo; dicitur & *Pissorium* & *Contusorium*, & *Embryothlastes*.

PIGRITIA, est maxima corporis tarditas cum appetitu otii & somni, metuque defatigationis, lassitudinisque, sed raró sunt macilenti, undè Pigritia non tam in macie vel tabe pinguedinis carnisque & succorum defectu, quàm in succis non satis agilibus & fibris motricibus, hinc indè obstructis, consistit. Ideo qui pingues, carnosi, crassique sunt, longi item & ventre tumidi, solent pigri esse: at pigritia unum est ex præcipuis scorbuti dicti symptomatis; quæ verò Pigritia aliquos tenet, qui cùm alacres sunt uni rei, ad aliam segnes existunt: Exempli gratiâ, qui ad studia lenti, magis amant vitam in strepitu, in militia, labore, peregrinatione, venatione, lusu, alea, joco, saltatione &c. quàm tranquilliorem & sedentariam: ea segnities non morbus in motu corporis tardiore, sed animi ægritudo ex aliis causis cum corpore nimium agili. Gr. ὄκνος. B. **Luiheid/ traagheid.** G. Faulheit, trægheit. Gall. *Paresse*. A. Slothfulnes, idlenes.

PILA, species mortarii est, ex varia materia fabricata, ut ænea, lapidea, vitrea, fictilitia &c. sumitur & pro pistillo. B. **Een morter.** G. Ein mœrsel. Gall. *Un Mortier*. A. A Morter.

PILARIS MORBUS, idem quod *Phalangosis* & *Trichiasis*.

PI-

Pili, sunt corpora teretia & tenuia, variæ formæ & coloris, intùs cava, in locis nonnullis exterioris ambitus corporis eminentia, per cutis poros penetrantia, radicem sub ea figentia bulbosam, multis vasculis ornatam, per pili substantiam distributis; inservientia fotui partium quibus supereminent, pororumque exhalantium defensioni ne ab externis comprimantur. Dicuntur & *Crines*, & *Capilli*, quamvis capilli capiti solùmmodo attribuuntur, quasi essent pili capitis. B. Hair. G. Das haar. Gall. *Cheveux*, *Poil*. A. The Haire.

Pileus, idem quod *Galea* in Fætu. Item est instrumentum chirurgicum metallicum, undique in vertice perforatum, quod exulceratis papillis nutricum applicari solet pro commodiori lactatione. B. Een hoedtje.

Pilosella, est Gnaphalii species, dicta à copiosis pilis quibus folia investiuntur. Vide *Filago*.

Pilula, sive Catapotium, est Medicamentum solidum sphæricâ figurâ, pisi magnitudine, ex pulveribus, gummis, extractis &c. glutinoso liquore exceptis, efformatum, deglutitioni faciliori inserviens. Suntque *purgantes*, *vomitum concitantes*, *sudoriferæ*, &c. B. Pillen. G. Pillulen. Gall. *Pillules*. A. Pilles.

Pilum, idem quod *Pistillum*.

Pimpinella, est planta, quæ habet caules rubros, angulosos, ramosos: folia oblonga, aut obrotunda, in margine dentata, bina uni costæ adhærentia: flores sunt monopetali, rotati, plerùmque quadrifidi ad centrum usque, quatuor vel multis ornati staminibus, prælongis, bracteis verò herbaceis, minutis, vix conspicuis, undè apetalon alii pronunciant: ovarium fit fructus quadrangularis plerùmque, utrimque acutus, modo unicapsularis, modo bicapsularis, fætus seminibus oblongis, coloris fusci vel subrufi, saporis subamari, adstringentis; odoris tenuis non ingrati: hæc planta crescit in pratis & montibus: dicitur etiam Pampinella, Bipinella, seu Bipennula, quibusdam *Pompenella*, quia pepones olet: ideoque corrupta vox à pepone erit: nisi velis deducere à Germanica voce *Bibinell*, sive à bibendo, quod vino indita illud ob meliorem saporem & gratitudinem, bibere facit: mutatis nempè ambo b. in p. facilè invenies nomen Pimpinellæ. B. Pimpernelle. G. Bibernell, bibinell, stein-

peterlein, boks-peterlein, kolbles-kraut, blut-kraut, megel-kraut. Gall. *Pimpernelle*, *sanguisorbe*. A. Burnet, Stone-parsley.

PINEALIS GLANDULA, vide *Conarium*.

PINGUEDO, vide *Adeps*.

PINNA AURIS, est superior & latior pars ipsius auris, quæ *Ala* dicitur. B. De oortop.

PINNA NASI, vide in *Pterygium*, & *Ala*.

PINUS, truncus hujus arboris est magnus, elevatus, rectus, crassus, in parte inferiori nudus, in superiori verò ramosus, corticem asperum & rubicundum habens, lignum durum, flavescens, & odoratum: folia abietis foliis longiora, bina semper ex una communi vaginula orta, parva, dura, semper viridia, acuta: flos mas amentaceus staminibus constat plurimis in uno plantæ loco: fructus in eadem planta loco à flore mare remoto fit conus, tuberculis tetragonis constans, inter squamas duobus scrobibus excavatas, sunt duo officula, sæpè alata, fæta nucleo oblongo; hæc arbor colitur in hortis, & crescit in montibus. Gr. πεύκη, an pinus à πίτυς picea? Mutato *t* in *u* an à spina: quòd folia habeat quasi spinosa, ablato tantùm *s*, quasi spinus? B. Pyn-boom/ pyn-appelboom. G. Hartz-baum, fichten-baum, kin-holt, foren-holtz. Gall. *Le Pin*. A. Pine-tree.

PIPER, ejus sunt variæ species, uti *vulgare piper* sive *nigrum*, *Melanopiper* Gr. Dictum. Secundo, *Album*, sive *Leucopiper*, & *Longum* Gr. *Macropiper*; in Malavar maxima piperis provenit quantitas; nascitur & in Malacca, insulis Javæ vicinis, Sunda & Cuda, aliisque locis. Seritur ad radices alterius arboris, ad cujus usque fastigium sese convolvendo scandere solet, foliis raris, mali assyrii effigie, sed minoribus, & per extremum acutis, virentibus gustu acri. Fructus uvarum ferè modo racematim cohæret, quamvis racemi & fructus minores sint: inter nigri & candidi plantam tam exigua est differentia, ut à nemine quàm ab incolis dignosci possint. Longum nascitur in Bengala, cujus planta eadem quidem, sed folia teneriora & pallidè virescentia habet, imò & petiolum breviorem. Virtute omnia calefaciunt, sed album superat nigrum, & illud iterùm longum sua præstantia. B. Peper. G. Pfeffer. Gall. *Poivre*. A. pepper.

Pi-

Piperitis, eſt planta cujus folia & præſertim radices acrem & mordicantem habent ſaporem, ideòque à piperis acrimonia nomen mutuatur. Gr. Λεπίδιον. B. Peper-kruid. G. Pfeffer-kraut. Gall. *Paſſerage*, *Poivrée*. A. Dittammer, pepper-wort.

Piso, idem quod *Mortarium*.

Pissaphaltus, eſt nativus vel factitius. *Nativus* deſcribitur à Dioſcoride, quòd narcatur in Apollonia Epirotarum. Item, quod ex Ceràuniis montibus devolvatur, & impetu fluminis raptum rursùs æſtu in littus expuatur, ibique concreſcat. Et hâc ratione nihil aliud eſſe videtur quàm *Aſphaltus*, de quo vide ſuo loco. *Factitius*, eſt mixtura ex pice ac bitumine, (undè & nomen accepit) videturque id eſſe, quod noſtrates *Aſphaltum* vocant, ſeu *Bitumen Judaicum*. Non deſunt qui putant Arabum eſſe *mumiam* attamen ipſo vocis ſono medium quid picem inter & bitumen notat; nigrum, terrenum, graveolens; forſitan variis coëuntibus pinguibus cum bitumine fuſco concrevit arte vel & naturâ.

Pisseleon, vide *Pix*.

Pistacia, Pistacium, eſt arbor nucifera, cujus nomen à Syris inditum; ideòque ejus originem neſcimus. B. Piſtaſſi-boom / fiſticen. G. Pimper-nusbaum. Gall. *Piſtachier*. A. piſtach-tree.

Pistillum, eſt inſtrumentum Pharmaceuticum, quo res in mortario tunduntur. In Botanicis ſic vocatur pars illa floris, quæ ejus centrum inter ſtamina occupare ſolet, & piſtilli oblongi pharmaceutici formam habet. Sumitur à Cl. *Tournefortio* pro ovario ſive ſeminali conceptaculo: eoque ſenſu eſt femininum plantæ organum ſemper benè tectum, & in intimo floris centro ut plurimum diſpoſitum, quod ſemina, quæ vera ſunt ova, uſque in perfectam maturitatem continet, conſervat, & ab externis injuriis defendit, & poſtquam fæcundata ſunt, uteri vicem gerit; hæc autem ſingula fœtus ad inſtar umbilicali fune inſtructa aſſurgenti ex utero ſtylo annectuntur, qui intùs cavus eſt; & ad ſuperiora exporrectus in veram vaginam expanditur, quæ diverſa plerùmque figura prædita mirum in modum in extremis oris fimbriata apparet; hinc quum totum ſtyli corpus maxima autem ejus ſuperior pars Tubis Fallopianis non abſimilis ſit, eodem à nonnullis nomi-

ne insignitur, non, quòd ipsa fœcundi pulveris grana, quæ staminum apices ejaculantur & in vaginam excutiunt, ad imprægnata nondùm ova deferat (hæc enim tantùmmodo vehiculi vices gerunt.) Sed, quòd spirituosus ille halitus pulvere suo expeditus, & vaginâ exceptus, per Tubas Fallopianas seu stylum delatus contenta ovario fæcundet femina. B. Een stamper. G. Ein ruhrpistill, stœsser. Gall. *Un Bistortier*, *un Pilon*. A. A pestle.

Pistolochia, est Aristolochiæ species fideliter partum expellens: hinc ejus nomen à πιϛὸς fidelis & λοχὸς puerpera, gravida, à λέγω, id est κεῖμαι jaceo, scil. ἐν τῷ λέχει, in lecto.

Pisum, est planta, quæ habet caules longos, cavos, fistulosos, fragiles, coloris viridis, albescentis, ramosos, repentes: folia sunt oblonga, à caule quasi penetrata, cætera pinnata, costis apposita: flores sunt leguminosi, albi, punctis purpureis instructi, flori succedit siliqua longa, inflata, cylindrica, fæta seminibus subrotundis, viridibus; sed post siccitatem angulosis, albis, aut florescentibus: radix est parva. Pisum primò distinguitur à magnitudine, secundò à colore, tertiò à figura. Gr. Πίσον, πίσσον, & λέκυθος, nomen accepit, vel ἀπὸ τοῦ πτίσσειν quod *Decorticare* significat; vel ab agro vel urbe Pisa, circa quam copiosissimè olim nascebatur. *Lecythos* est ovi vitellus cortice obductus, hinc pisa, quia cortice etiam vestiuntur. Gr. Λεκίθυς nominant. Gall. *Pois*.

Pittacium, est pannus modicus, qui medicamento illitus, affecto loco imponitur. Πιτλάκιον, Πλάτυσμα, qui latior videtur, ut *Splenium* oblongior: *Splenium* Plinio à splenis figura, longiusculum propriè emplastrum est. B. Wondplaaster. G. Wund-pflaster. Gall. *Emplastre pour les playes*. A. A Woud plaister.

Pituita, idem quod *Phlegma*.

Pituitaria Glandula, vide *Glandula Pituitaria*.

Pituitaria, vocatur *Staphys agria*, quia masticando pituitosam salivam copiosè elicit.

Pityriasis, vide *Furfuratio*, à πίτυρον furfur. B. Zemelachtig vel.

Pityroides, est urinæ sedimentum furfuraceum, ex πίτυρον furfur, & εἶδος forma. B. Zemelachtige pis.

Pi-

PITYS, eſt *Pinus*, *Picea*, quia à πῖ@, quaſi pingui abundat, vel à πίτlα, ſiquidem ex ea pix defluit. B. Pik-boom. Vide *Pinus*.

PITYUSA, eſt Ezula, cujus folia pini foliis proximè accedunt: hinc nomen venit à πίτυς pinus.

PIX, Gr. Πίσσα, eſt pars reſinoſa ex arboribus reſinoſis, uti Pinu, Abiete, Larice, Terebintho, Cedro &c. vi ignis, extorta, modus fit per deſcenſum. Primò venit pix liquida: deindè craſſior & craſſiſſima, affertur copiosè ex Finlandia, aliiſque circa Norvegiam locis. Pix liquida, dicitur *Piſſelæon Dioſcoridis*. Pix illa ubi denuò coctione purgatur, ſeu ſi mavis dephlegmatur, craſſeſcit magis & magis, diciturque pix ſicca, *Palimpiſſa*, *Pix navalis* (quòd navibus picandis adhibeatur) non quòd à navibus maritimis deraſa ſit, quippe hæc appellatur *Zopiſſa*. B. Pek/ pik. G. Pech. Gall. *De la Poix*. A. pitch.

PIX GRÆCA, vide *Colophonia*.

PLACENTA UTERINA, ſeu Hepar uterinum. B. De moeder-koek. Eſt ſubſtantia rubra hepati ſimilis plurimis acinis glanduloſis & innumeris vaſorum tenuiſſimorum myriadibus referta. Habet venam unam, & arterias duas ex funiculo umbilicali, & vaſa fortè lymphatica à partibus vicinis. Parte exteriore utero adhæret, alterutri lateri indifferenter, frequenter tamen in medio, quemadmodum fructuum petiolus arbori, interius Chorio obducitur, & quâ parte utero adhæret, membrana quoque intercurrit: ex uteri vaſculis minimis huc currentibus & cum orificiis vaſculorum placentæ communicantibus ſuccum nutrientem, (non ſecus ac in papillis inteſtinorum contingit, quæ chylum imbibunt & vaſis lacteis communicant) accipit, qui per venam umbilicalem, unà cum ſanguine refluo, in uſum fœtûs faceſſit, cujus pars ſuperflua ab arteriis in amnion fortè deponitur, ut fœtûs etiam per os nutriatur. Fortè vaſa ſanguinea placentæ, cum vaſis uteri ſanguineis communicant. Placenta illa unà cum membranis, poſt enixum fœtum, etiam expellitur, & *Secundinarum* nomine veniunt. B. De nageboorte / geboorte-koek. G. Leber kuchlein, die nach geburt, afterburt. Gall. *Le Gateau*, *ou l'Arriere faix*. A. Womb-cake, the womb-liver or Secondine.

PLADAROSIS, ſunt parva & mollia tubercula, inter-

næ parti palpebrarum accreſcentia. B. **Stukjes vleis aan de oog-ſcheelen.**

PLAGULA, vide *Splenia.*

PLANETICA ARTHRITIS, à πλανάω erro, vagor. Idem quod *Arthritis Vaga.*

PLANTA, eſt vegetabile integrum, ſive arborem velis, ſive fruticem, ſive herbam, eſtque corpus organicum, per radicem terræ affixum, undè nutrimentum capiens creſcit, ſicque diſtinguitur à reliquis rebus creſcentibus, viventibuſque. B. **Een plant.** G. Ein gewæchs, kraut, eine pflantze. Gall. *Une Plante* A. A plante.

PLANTA NOCTIS, idem quod *Hydroa*, & *Sudamina*, ſic dicitur, quòd à frigore nocturno potiſſimum inducatur.

PLANTA PEDIS, eſt pedis inferior carnoſa & concava pars, inter digitos & calcem. B. **De voetzool.** G. Die ſohlen am fuſſe. Gall. *Plante du pied.* A. The Sole of the Foot.

PLANTAGO, Gr. Ἀρνόγλωσσον: nomen devenit à planta. Vide *Arnogloſſum.*

PLANTARIS MUSCULUS, hic à latere inter ſoleum & gaſtrocnemium ab externo femoris inferiore tuberculo exilis, longiſſimo tendinis tractu, emiſſus, calcis teres infigitur externo lateri, plantamque tegens totam, omneſque adit digitos: ejus officium eſt retrorsùm extendere. B. **De plant-ſpier.** G. Der fuſz ſohlen mauſz. Gall. *Le Jambier Greſle, dit vulgairement Plantaire.* A. The Muſcle of the Sole of the Foot.

PLASTICA VIRTUS, dicitur quæ vim habet aliquid formandi. Veterum eſt locutio & ignorantiæ aſylum; quod enim rectè explicare non poterant, vim plaſticam vocabant: ut eſt vis oſſifica, oſſifraga, expultrix, attractrix &c. à πλάσσω fingo. Gall. *Vertus Plaſtique.*

PLANTARIA, eſt arundinis ſpecies, ob ſimilitudinem fructuum, quam globuli arboris platani habent, nomen accepit. B. **Riet-gras.** G. Igels knœpfe. A. Reed-graſſ.

PLATANUS, eſt arbor, de qua Herodotus, aliique ſcriptores tam multa locuti ſunt, dicitur & Platanus latus, quia hæc arbor in Aſia tam mirificè ramos expandit; ut plùs quàm mille homines ſua grata Umbra tegat; ſub tali arbore dicitur Hippocrates inveniſſe Democritum, eumque eſſe allocutus. Nomen habet, ob folia lata & am-

ampla, à πλατύνω dilato, ramos latè diffundo. G. Ahorn, masz holder. Gall. *Platane, ou Plane*. A. plane-tree.

Platyphyllos, eſt Eſculus: vox ſonat *Latifolia*, ergo à πλατὺ latum & φύλλον folium.

Platysma, eſt linteum latum, quod ulceribus ſuperimponitur, à πλατὺ latum.

Platysma Myodes, vide *Myodes*.

Plectrum, vide *Cion*.

Plenitudo, eſt *Plethora*, ſive boni ſanguinis abundantia; quæ dicitur eſſe vel ad vaſa vel ad vires. Vide *Plethora*.

Pleres Archonticum, eſt pulvis quidam cephalicus: ſignificans *Implens Principale*, à πληρόω impleo, & ἀρχὴ principium.

Plerotica, ſunt Medicamenta carnem reſtaurantia & implentia. Vide *Sarcotica*, à πληρόω impleo. B. Vleiſmakende middelen. G. Fleiſch machende mittel. Gall. *Remedes incarnatifs*.

Plethora, eſt cum ſanguis, alendo corpori utilis, in vaſis ſupra mediocritatem abundat, ita ut à minimo motu vehementiori, in ſtatu ſanitatis requiſito, ſtatim morbus inducatur: diciturque eſſe vel ad vaſa, cùm ſanguis ita abundet, ut vaſa quibus continetur, mole ſuâ diſtendat: vel ad vires, quando tanta eſt ſanguinis copia, ut vaſa quidem non ſupra modum repleat; viribus tamen ſit gravis. Sed illa differentia, potiùs ad morbos referri debet, quàm ad ſanitatem: nam ſi vaſa diſtendantur, craſſum ſanguinem & obſtructiones indicat: & ſi homines viribus fuerint graves, obſtructiones & compreſſiones vaſorum minimorum & nervorum ſignificat, à πλήθω impleo. B. Bloed-ryk / volſappig. G. Blut-reich. Gall. *Plein de ſang, Plethore*.

Plethoricus, eſt is, qui multo ſanguine & ſuccis abundat, à πλήθω repleo. B. Een die veel bloed heeft. G. Blutig, voll blut. Gall. *Plethorique, ſanguin*. A. Bloudie, bloudish.

Pleura, ſive Membrana Subcostalis, eſt membrana thoracem ejuſque viſcera intùs ſuccingens. B. Het borſt-vlies / ribbe-vlies. G. Das bruſt-fell, ribben-fell. Gall. *Pleure*. A. The Breaſts internal Membrane.

Pleuritis, eſt, ut dicitur, pleuræ & muſculorum

intercostalium inflammatio, cum febre acuta, continua, punctorio lateris dolore, aucto in inspiratu: in exspiratu, vel animæ retentione mitiori, quare conjungitur cum difficili respiratione, pulsu duro, tussi, sputoque interdùm cruento, estque vel *Vera*, ut suprà definivimus, vel spuria, à πλευρὰ latus. B. **Zyde wee / pleuris.** G. Das seiten stechen, seitenwehe, brust geschwær, stich. Gall. *Pleuresie.* A. The pleurisie.

PLEURITIS NOTHA, seu SPURIA, est species pleuritidis, in qua musculi Intercostales externi, vel Musculi alii his incumbentes verâ inflammatione corripiuntur, cum signis nonnullis pleuritidis modo discriptæ. B. **Een bastaart pleuris.** Gall. *Fausse Pleuresie, Pleuresie batarde.*

PLEURORTHOPNOEA, est lateralis morbus, in quo non nisi erecto collo respirare possumus, ex πλευρὰ latus, ὀρθὸς rectus, & πνέω spiro.

PLEXUS CHOROIDES, supra glandulam pinealem, velut supra fibulam suspendi videtur: iste plexus ad hunc modum constituitur: ex utroque medullæ oblongatæ latere, ubi cerebri limbus ei connectitur, duæ arteriæ è posterioribus carotidum ramis, ubi vertebralibus uniuntur, oriundæ, recta ascendunt; quæ statim divisæ, velut plures rivi juxta consiti, versùs glandulam pinealem evehuntur, ibidemque mutuò occursu terminari videntur; atque illic loci, è sinu quarto surculi venosi utrinque prodeunt, qui pariter in filamenta divisi, arteriis capillaribus obviam fiunt, inque illos pluribus in locis inosculantur, & variè complicantur; adeòque hæc vasa, inter se plurimùm irretita, & glandulis interserta, plexus admirandos constituunt. B. **De netwijs gevlogten vlegting.** G. Die netzgleiche geflochtene blut-gefæse. Gall. *Le Plexus, ou Lacis Charoide* A. The Net Choroides.

PLEXUS GANGLIOFORMIS, dicitur, quando varii nervi in unum nodum glanglio sive nodo similem coalescunt. B. **Zenuws vlegts knoop.**

PLEXUS NERVOSUS, dicitur, cum duo vel plures nervi coëunt, & extuberantiam velut nodum constituunt. B. **Zenuw-vlechten / zenuw-knooping.** G. Ein geflochten sennader knopff. Gall. *Noeud Nerveux.* A. The nervous plex.

PLEXUS RETICULARIS seu RETIFORMIS, vide *Plexus Choroides.*

Plica, eſt morbus *Polonis* endemius, quando capilli capitis; in unum cirrhum, vel plicam concreſcunt, inſtar caudæ vaccinæ, adhæc etiam gibbi fiunt, laxantur artus, membra conglobat & retorquet, pediculos fundit, aliaque ſymptomata indè proveniunt. Diligentiſſimus *F. Ruiſch* mihi plicam oſtendit, quam in muſæo inter alia rariora ſervat. B. Een vlecht. G. Maren-flachte & ſchrœtleins zœpf, ſalben-zœpf, alii maren-lock, vel moren-lock, wichtel zœpf, juden zœpffe.

Plumaceola, idem quod *Splenia*.

Plumbago, idem quod *Molybdæna*. Gall. *Plomb de mer*, *Plombagine*, *Mine de plomb noire*, *plomb de Mine*.

Plumbago, eſt Perſicaria, dicta quòd maculas habeat Plumbeas.

Plumbum, eſt metallum molliſſimum, ante ignitionem in igne liqueſcens, fumando avolans, & diu fuſum per vaſa pleraque tranſit, ante ignitionem calcem ejicit, vitreſcit citò, tum fuſum nullo vaſe in igne contineri ultrà poteſt: cum metallis impuris vitreſcit, tumque eadem ſecum ex cava ſuperficie catilli documaſtici abripit, ſolùm aurum & argentum pura à cæteris relinquit, in aqua forti, non in aqua regia ſolvitur, ſalemque dat dulcem. Minimè ſonorum eſt, coloris lividi, ſpecificæ gravitatis ad aquam, ut 11345. ad 1000. B. Loot. A. Gall. *Plomb.* Lead.

Pneumatocele, eſt ramex ſeu Hernia ventoſa: cum ſcrotum à flatibus diſtenditur, à πνεῦμα ventus, & κήλη tumor. B. Wind-breuk. G. Wind bruch. Gall. *Pneumatocelle*, *Hernie venteuſe*. A. A windy rupture.

Pneumatodes, eſt anheloſa reſpiratio, à πνέω ſpiro, & εἶδος forma.

Pneumatosis, eſt ſpirituum animalium generatio, quæ fit in glanduloſa corticali cerebri ſubſtantia, niſi fortè vaſcula ex ſanguineis rectè oriunda ſint nervorum communicatoria: illic arteriolæ deplentur, & ſpiritus extillantur, qui poſtquam cerebri meditullium ſubierint, totum nervoſum genus, motibus actionibuſque ſenſitivis perficiendis, irradiant, à πνεῦμα ſpiritus, & τίθημι conſtituo. B. Geeſtmakinge. G. Geiſtmachung. Gall. *Generation ou Production d'eſprits*. A. Generation of ſpirits.

Pneumatomphalus, eſt umbilici, à flatibus in ventre collectis, protuberantia, ex πνεῦμα flatus, & ὀμφαλὸς

λὸς umbilicus. B. Een wind-breuk in de navel. G. Des nabels windbruch. Gall. *Hernie Venteuse du nombril ; ou Pneumatomphale.* A. Windy rupture in the navil.

PNEUMON, Gr. πνέυμον, Lat. Pulmo, à πνέω ſpiro. Vide *Pulmones.*

PNEUMONANTHE, eſt Campanula autumnalis : & vox ipſa ſignificat *Florem Pulmonalem*, ſed an inſerviat morbis pulmonum, necdum compertum habeo, ex πνεύμων pulmo, & ἄνθος flos. B. Longe bloem. G. Lungen blume. A. Marsh-gentian.

PNEUMONICA, ſunt quæ reſpirationem facilitant, à πνέω ſpiro.

PNIGALIUM, idem quod *Epialtes*, à πνίω ſuffoco. B. De nacht-maar.

PNIGMUS, eſt ſuffocatio, ſeu ſtrangulatio, à πνίγω ſtrangulo.

PODAGRA, eſt Arthritis pedum, vide *Arthritis*, & πῦς, pes, & ἀγρεύω capio. B. Voeten-euvel / voet-ſlereyn. Cic. *Pedibus Captus*. B. Das zipperlein an den fueſſen. Gall. *Goute aux pied.* A. The gout in the feet.

PODAGRA DENTIUM, idem quod *Odontalgia.*

PODAGRA LINI, idem quod *Caſſutha.*

PODEX, idem quod *Anus.*

POEONIA, eſt planta, quæ habet caules rubicundos, in multos ramos diviſos ; folia ampla, polita, ſplendentia, in parte ſuperiori lanuginoſa, caulibus rubicundis adhærentia : flores ſunt roſacei, pentapetali, aut polypetali, rubentes, ſaporis fatui, odoris nullius ; piſtillum floris abit in fructum multis ſiliquis univalvulis conſtantem, in inferiori parte conjunctis, in ſuperiori à ſe mutuo ſecedentibus per maturitatem, repletis ſeminibus craſſioribus, oblongis, rotundis, nigris, lucidis, ſub cortice craſſiuſculo, membranaceo, includentibus pulpam albam, ſaporis ſubdulcis, odoris nullius : radix eſt oblonga, craſſa, tuberoſa, foris fuſca, intùs pallida, ſaporis dum recens eſt, ſubacris, cum levi quadam amaritie, odoris nullius. Gr. Γλυκυσίδη & παιονία, caſta herba Latinis. Γλυκυσίδη dicta, quòd grana mali punici acinis ſimilia habere videatur. Nam ſidia mali punici grana à Bœotis nominantur. *Pœonia* ab ejus inventore, medicinæ peritiſſimo, Pœone appellata eſt, qui ea nempè vulneratum Plutonem ab Hercule

le curasse perhibetur. Nisi fortè nomen illud acceperit ἀπὸ τοῦ παιομαι, sive παίω, vel τύπτω ferio, percutio. Vel à παίων vel παιωνίζω hymnos cano, quod ob insignes virtutes multùm laudaretur. B. Peoni/ buurblom. G. Peonie, benigroen, pfingst-rosen, sicht-rosen, konings blum. Gall. *Pivoine*, *Peone*. A. Peony, piony.

POLEMONIUM, nonnullis *Beën Album*, est planta flosculos albos producens, an habeat nomen à Cappadociæ urbe *Polemonium* dicta, asserere non audeo. A. Wild lage.

POLIUM, est planta graveolens, quæ hæbet caulem obrotundum, tenuem, durum, lignosum: folia oblonga lanugine flava instructa, dentata, crassa: flos est monopetalus, labiatus, cujus labii superioris locum occupant stamina, labium verò inferius in quinque partes dividitur; ex calice autem surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui abeunt in totidem semina in capsula, quæ floris calix fuit, recondita, obrotunda, minima; flores in capitulum collecti summis ramulis & caulibus innascuntur, suntque aurei coloris, odoris penetrantis, aromatici, saporis amari: crescit hæc planta in regionibus calidis in montibus. Dicitur à canitie, canisque capillamentis & tomento hirsuto, quæ non modò capitula corymbacea, sed etiam universam plantam incanam reddunt, perinde ac Gnaphalium. Gr. πολιὸς canus est. Gall. *Polium*.

POLLEX, vide *Digitus*.

POLLUTIO nocturna, est involuntaria seminis, cum titillationis sensu, per libidinosa insomnia, excretio. B. Onwillige zaadloozinge. G. Samen flusz. Gall. & A. *Pollution*.

POLYACANTHAS, est Cardui spinosi species, ex πολὺ multùm & ἄκανθα spina.

POLYANTHEMUM, est planta multos flores proferens, ex πολὺς multus, & ἄνθος flos.

POLYCHRESTON, est medicamentum multis morbis accommodatum: hinc hoc nomine nitrum sulphure accenso & ignitione præparatum donari solet. B. Een middel tot veele ziekten.

POLYCHRONIUS, est morbus diuturnus, qui ad menses & annos plurimos sæpè extenditur, ex πολὺς multus, & χρόνιος diuturnus. B. Een langduurige ziekte. G. Lang-

Langwierige kranckheit, eine ſtete krancheit. Gall. *Maladie longue*, *Chronique*. A. A long diſeaſe.

POLYGALACTOS, eſt fœmina, quæ multo lacte abundat, ex πολὺ multum, & γαλα lac. B. **Die vol ſog ofte melk is.**

POLYGALA, eſt herba lac generans, vel multum ſucci lactei habens, ex πολὺ multum, & γάλα lac: habet caulem tenuem, ſat durum, alterum rectum, alterum repentem: folia exigua, graminea, altera acuta, altera oblonga, & obrotunda: flores ſunt monopetali, perſonati, perforati, exigui, in ſpicas congeſti; labio ſuperiori erecto, & inferiori bifido, quod magis prominet: poſt florem ſequitur fructus compreſſus, in duo loculamenta, ſemina oblonga continentia, diviſus; floris calix quinquifidus hunc florem involvit: radix lignoſa, exigua, dura ſaporis amari & aromatici: creſcit hæc planta in locis incultis oves præ omnibus graminum ſpeciebus hanc eligunt, nullas vires præter eas, quæ gramini communes ſunt; habere videtur.

POLYGALUM, idem quod *Polygala*.

POLYGONATUM, eſt ſigillum ſalomonis, planta hæc habet caules rotundos, politos, nullos ramos dantes, in ſummitate aliquantulùm incurvatos: folia ad caulem alternatim & quaſi pendula, diſpoſita, oblonga, ampla, nervoſa, coloris ſubfuſci: flores ſunt monopetali, campaniformes, tubulati, nudi, multifidi, uni cauli adhærentes pedunculis brevibus, in ſex ſegmenta fiſſi, ſex ſtaminibus è latere interno floris enatis præditi: ovarium ex floris centro natus tubam emittit longam, apiculo fimbriato inſtructam, & fit bacca mollis, ferè rotunda, ovalis, viridis, aut purpurea, continens ſemina ovalia, dura, alba: radix eſt longa, digiti craſſitiēi, per intervalla articulata, & nodoſa, aut tubulata, alba, multas fibras poſſidens, ſaporis ſubdulcis: hæc planta creſcit in ſylvis. Sic dicitur à radice geniculorum frequentibus nodis ex intervallis tumente, ex πολὺ multum, & γόνυ genu, ſeu nodus. B. **Salomons zegel.** G. Weiſz-wurtz. Gall. *Seau de Salomon*, *ſigne de Salomon*, *Genouiliere*, *Geniculere*. A. Solomons-ſeal.

POLYGONUM, ſeu CENTUM NODIA, eſt planta, quæ habet caules longos, tenues, rotundos, ſolidos, tena-

maces, plerùmque repentes, creberrimè geniculatos : folia oblonga, angusta, acuta, viridia, caulibus brevibus adhærentia, & alternatim disposita; calix est quinquifidus, infundibuliformis, qui per maturitatem fit capsula seminalis : flores apetali, plurimis staminibus constantes, parvi, qui ad foliorum alas oriuntur : semen perfectè triangulare est, sat crassum, coloris castaneæ; radix longa, satis crassa, simplex, dura, lignosa, fibrosa, valdè repens, saporis adstringentis : hæc herba in viis frequens, ex πολὺ multum, & γόνυ genu. Vocatur etiam *Proserpinaca*, fortè à proserpendo : & *Seminalis*, à seminis multitudine : & *Sanguinalis*, à sanguine cohibendo : ut & *Corrigiola*, an quod morbos corrigat ? B. **Duizend-knoop / verkens-gras / kreupel-gras / knoop-gras.** G. Weg-gras, weg-krit, denn-gras, blut-kraut. Gall. *Sanguinaire*, *Centinode*, *Renouée*. A. Knot grass.

POLYGOPHORA, sunt potus seu vina plurimis spiritibus pollentia, ex πολὺ multum, & φορέω fero. B. **Sterke wijn / krachtige wijn.**

POLYMORPHUM OS, idem quod *Sphenoides Os* & *Cuboides*.

POLYNEURON, vide *Arnoglossum*.

POLYPHAGIA, est multi alimenti assumptio, ex πολὺ multum, & φάγω edo. B. **Veel-eting.**

POLYPHARMACON, idem quod *Polychreston*, ex πολὺ multum, & φάρμακον medicamentum.

POLYPODES, dicti *Aselli* & *Millepedes* : est insectum diureticum. B. **Zeugen / pisse-bedden / krobben / ezelkens.** G. Ein kellerwurm, schæffelein. Gall. *Cloportes*, *Pourcelets de saint Anthoine*. A. Sows, Hogs-lice, Many-feet.

POLYPODIUM, est plantæ genus nequaquam ramosum, cujus folia ad nervum penè in partes angustas & oblongas secari solent : fructus foliis innascuntur ; capsulæ scilicet membranaceæ sphæricæ in acervulos congestæ annulo carentes, quæ fibrarum contractione rumpuntur & semina fundunt minutissima : radix est oblonga, minimi digiti crassitie, foris rufescens, intùs herbacea, ex viridi pallescens, multis nodis & tophis quasi acetabulis geniculata, saporis subacris dulcis, quodammodo adstringentis & nauseosi : est species Filicis, in opacis sylvis & monti-

tibus ad petras muſcidas, imprimis ad radices caudiceſque vetuſtos arborum Fagi, coryli, Quercus naſcitur. Ex πολὺ multum & πȣ̃ς pes: repit enim quaſi plurimis pedibus, vel nomen accepiſſe ferunt, à radice ſc. quæ ſcirrhos & acetabula polyporum modo habet. *Filicula* etiam vocatur à ſimilitudine foliorum cum Filice. B. **Veelvoet / boom-varen / enge-zoet / eiken-varen.** G. Engel-ſueſz, ſueſz-fahren, baumfarn. Gall. *Polypode*. A. Polypody, Oakeferne.

Polypus, eſt tumor in cavitate narium excreſcens, eſtque duplex, vel turundæ formam refert, & *Sarcoma* generali nomine vocatur: vel ramulis aut pedibus variis ad oris interiora aut naſi exteriora ſe extendit; color eſt albus; ſæpè ad rubedinem vergit; aliquandò lividus, & niger, hujuſmodi excreſcentiæ in naribus, & finibus craſſæ meningis aliquando contingunt; In Corde quoque & Arteriis majoribus ſanguis pro tempore ſtagnans ob animi deliquia &c. concreſcit in maſſam ſolidam, tenacem, poſteà non diſſolvendam, quæ vel liberè in vaſis illis aliquamdiu fluctuat, donec impellatur trunco uni alterive, vel accreſcit lateri vaſis quod ſummè extendit, & vocatur *Polypus*, ex πολὺς multus, & πȣ̃ς pes. B. **Een ſlym prop / veel voet.** G. Viel-ſutz, ein naſen geſchwær. Gall. *Polype*. A. Tumour with many leggs.

Polysarcia, eſt nimia corpulentia corporis, ex πολὺ multum, & σάρξ caro. B. **Corpulentigheit / grof-lyvigheit.** G. Ungemeine dicke fettigkeit des leibes. Gall. *Corpulent*, *Charnu*. A. Corpulent.

Polyspaston, eſt machinamentum articulis reponendis accommodatum: ita dictum, quod multis orbiculorum circuitionibus facilitatem præſtat, ex πολὺ multum, & σπάω traho.

Polyspermos, qui ſemine dives eſt, ex πολὺ multum, & σπέρμα ſemen. B. **Veel-zadig.**

Polytrichum, eſt Capillus Veneris, ſic dicitur ob capillarem faciem, ex πολὺ multum, & θρίξ capillus, dicitur quaſi *Multicomum*, quòd capillos denſos ac multos faciat, ejuſque defluvia expleat. Eſt & aliud *Polytrichum*, quod muſci ſpecies eſt, aurei coloris, ſic dicta à ramulis, qui capillorum inſtar tenues ſunt. B. **Vrouwen-hair / venus-hair.** G. Frauenhaar. Gall. *Polytric*, *Gurguet*, *Rue de mur*. A. Maiden-hair.

Poly-

POLYTROPHIA, eſt nutritio multa, quando nempè quis maximoperè nutritùr. B. Veel-voedinge.

POMAMBRA, dicitur quaſi pomum ex ambra aliiſque odoramentis compoſitum. Ingredientia ſunt plerùmque ambra Gryſea, Moſchus, Zibethum, Ladanum, Benzoin, Styrax calamita, oleum cinamomi, oleum caryophyllorum &c. ex hiſce cum mucagine alicujus gummi, globuli majores ſeu poma odoris gratiâ componuntur. B. Een amber-bal / reuk-bal. Gall. *Paſtille*. A. A Smell-ball, Pomander, Muske-ball.

POMATUM, eſt unguentum grati odoris, pinguedinem porcinam & poma recipiens, undè nomen. B. Appel-zalf. G. Apfel-ſalbe. Gall. *Pomade*.

POMPHOLIGODES, urina eſt, cui in ſuperficie plurimæ bullæ innatant, quæ plerùmque in flatibus & doloribus corporis obſervantur. A πομφολιγόω bullas excito. B. Schuimachtige pis.

POMPHOLYX, eſt favilla tenuiſſima & volatilis, quæ dum æs in fornacibus perficitur, ſupernæ earum parti adhæreſcit. Coit ibidem in glomuſculos vellerum lanæ ſimiles, contactæque farinæ modo diſpergitur. Eodem modo & Cadmia, vi ignis violenti in favillam ſeu tutiam redigi poteſt. Arab. *Tutia*, Lat. *Bulla*, nam πομφόλυξ Bullam ſignificat, à πέμφιξ flatus; officinis *Nil*, undè Belgis Niet / ſive Witniet / ad differentiam Tutiæ, item dicitur *Nihili album*. G. Weitz nicht. Gall. *Calamine ou Tutie Blanche*. A. The White Tutty.

POMUM & POMUS, latius patet quàm malum, comprehendit enim ferè omnes fructus molliorem corticem habentes: fortè ſic dictum, quòd eorum plurima etiam ſitim tollant, ita ut ſimul ſint cibo & potui. Gr. Μῆλον, Ὀπώρα. Nonnulli à πόμα potus derivant.

POMUM ADAMI, eſt protuberantia illa in collo anteriùs conſpicua, ſic dicitur quia vulgò perſuaſum eſt, in Adami faucibus Pomi partem ex pœna divina remoratam eſſe, & ad poſteros tranſlatam. Nihil aliud eſt quàm capitis laryngis protuberantia. B. Adams appel. G. Adams apffel. Gall. *Pomme d'Adam*. A. Apple of Adam.

POMUM ADAMI, eſt mali Aurantii ſpecies: nomen accepiſſe ferunt, quod cortex rimis quibuſdam exaſperatur ac ſi dentibus demorſus eſſet.

Pomum Amoris & Pomum Aureum, seu Malum Aureum, sic vocatur ob pulchrum & amabilem aspectum.

Pomum Odoriferum, idem quod *Pomambra.*

Pondo, de ponderibus *Joh. Rhodius* hæc habet: inter pondera Romana reliquorum omnium tam Ponderum quàm Mensurarum veluti regula primas partes meritò poscit. *Libra.* Cujus schema *P. Celso* sine ulla adjectione, notat pondo solùm, hoc est, Libram, non Mercalem, negotiatoriam, Στατικὴν *Polluci*, Gallis Regiam, quæ Senum Denum *Budæo*, de Aſſ. lib. 2. fol. 38. Sedecim unciarum *H. Junio*, sed Romanam, quæ tam mensuralis à mole, quàm à gravitate ponderalis, Assis instar, Romanis usitatissimè XII. Unciarum sive 14. Denariorum erat: non quidem levi conjecturâ sed computatione legitimâ, nostræ æqualis. Hoc tamen discrimine, ut Libræ Unciæ XII. Mensurales, X. ponderales respondeant, ex *Galeni* lib. 6. de comp. Med. S. gen. cap. 8. Sili. Quod sciam, *Budæo* de Asse, duodecim & dimidiæ, cujus sententiæ momenta *Agricola* solidè infregit lib. 4. de ponderibus & Mensuris, nostris sic notatur Pond. & Lib. pro Regionum imò & urbium diversitate innumera penè dantur ponderum genera. Vide etiam *Libra.* B. **Een pond.** G. Ein pfund. Gall. *Une Livre.* A. A pound.

Pons Varolii, sunt Processus quidam cerebelli globosi, propè vermiformes, sic à *Varolio* inventore dicti. B. **De brug van Varolius.** G. Eine brucke von Varolius. Gall. *Pont de Varolius*, *Appendices vermiformes.* A. Bridg of Varolius.

Ponticum Absinthium, nomen habet à Ponto regione in qua nascitur.

Poples, est articuli istius, quo os femoris articulatur ossi tibiæ, pars interior, sive posterior, quâ crus flectitur. Gr. Ἰγνὺς & Ἰγνύα. **De Haassen.** G. Die kniebuege. Gall. *Le Jaret.* A. The hollow of the afterpart of the Kneethe Harm.

Poplitæus Musculus, est unus ex iis quo tibia movetur. Externo infernoque femoris osseo tuberi adnatus, oblique, itidem tibiæ superiori posteriorique eminentiæ quadrata ex parte figura inseritur. B. **De Haassen spier.** G. Der kniebuegen mausz. Gall. *Muscle Poplité*, ou *Jarretier.*

Poplitæa Vena, ex duplici ramo crurali misto constat, & sub cute tecta posteriùs per medium poplitis flexum, excurrit usque ad calcem, aliquando ad malleoli cutim. B. **De Haassen-ader.** G. Der kniebuegen ader. Gall. *Veine Poplitée.* A. Idem.

Populago, est planta, quæ habet caules ramosos, rotundos; folia rotunda, ampla, polita, leviter crenata in margine, coloris virido-obscuri, chelidonii minoris foliis satis similia: flores sunt polypetali, rosacei, nudi, ranunculoidei: pistillum floris abit in plurimas vaginulas, quæ deorsùm pendentes ferunt plurima semina plerùmque oblonga: radix fibrosa, albescens: hæc planta crescit in locis aquosis: est *Tussilago* altera, dicitur & caltha palustris, & chelidonia palustris, sic dicta ob foliorum albedinem, quam cum populo arbore communem habet. Gall. *Peuplier.*

Populeum, est unguenti nomen, sic dictum, quia componitur ex oculis seu Gemmis Populi, quibus additur *Bardana*, *Hyoscyamus*, *Lactuca*, *Mandragora*, *Papaver nigrum*, *Sempervivum majus* & *Minus*, *Solanum*, *Violaria*, *Umbilicus veneris*, *Rubi cymæ*, & *Porci axungia.* B. **Populier zalf / popeljoen zalf.**

Popularis Morbus, idem quod *Endemius* seu *Epidemius.*

Populus, seu Farfarus, est arbor procera, quæ habet folia ferè circularia, incisa, dura, nigricantia, semper tremula, licèt nullus adsit ventus: flos est amentaceus, plurimis nempè foliolis apicibus donatis constans, sed sterilis; teneri enim fructus innasci solent iis populi speciebus, quæ floribus carent, spicati, plurimis foliolis compositi, sub quibus latet campana quædam embryonem complectens; is autem abit deindè in siliquam membranaceam, bifariam dehiscentem, spicatam, seminibus fœtam pappis instructis: initio veris oculos seu gemmas producit, mucronatos, odorato, luteo, pingui, ac tenaci succo prægnantes: an à πάλλω vibro, quatio, concutio, quia à minimo aëris motu, Populi tertiæ speciei folia concutiuntur. B. **Populier-boom / abeel-boom / ratelaar / popelaar.** G. Alber-baum, pappel-baum, aspen. Gall. *Peuplier.* A. Asp-tree, popler-tree.

Porcello, est insectorum species, quæ & *Aselli* & *Mil-*

Millepedes dicuntur. B. Zeugen / krobben / pissebedden / ob odorem urinæ, quem ſpirant. Eorum pulvis valdè diureticus eſt.

PORI, dicuntur meatus exigui & inſenſiles cutis aliarumque partium, per quos ſudor & effluvia vaporoſa ex corpore decedunt. B. Sweet-gaten / pypjes / lucht-pypjes. G. Schweiſzlœcher. Gall. *Pores*. A. Idem.

POROCELE, eſt Hernia ex callo aut calculo excitata, in membrana erythroide hærens, renitens, dura, & inæqualis ex πῶρος callus, & κήλη tumor.

POROMPHALUS, eſt calculus aut callus, in umbilico protuberans, ex πῶρος, callus & ὀμφαλὸς umbilicus.

POROSIS, eſt calli generatio, à πῶρος callum induco. B. Eeltmaking.

POROTICA, ſunt Medicamenta callum generantia; ſeu quæ exſiccando, incraſſando, & aſtringendo partis alimentum in callum convertunt, à πωρόω calleſco.

PORPHYRITES, eſt lapis ex ſilice aut porphyre, ſuperficie lævi & æquali, ſuper quo, ancillante alio lapide, curſore dicto, alii lapides, gemmæ &c. in ſubtilem pulverem rediguntur. B. Een wryf-steen / prepareer-steen. G. Reib-ſtein, preparier-ſtein. Gall. *Porphyre*. A. Prepared-ſtone.

PORRACEA BILIS, vide *Bilis*.

PORRUM, eſt planta, quæ habet folia ex tunicis radicis enata, plana, quandoque carinata; caulis eſt rectus, craſſus, ſolidus, ſucculentus: flos hexapetalus, quaſi campaniformis, ornatus ſtaminibus latis, planis, in tria capillamenta exeuntibus, quorum medium apice donatur; flos in faſciculos globoſos colligitur: ovarium fit fructus ſubrotundus, trilocularis, fætus ſeminibus ſubrotundis: bulbi ſunt oblongi, anguſti, ferè cylindrici, tunicati, politi, ſplendentes, albi: tota hæc planta habet odorem allii, & colitur in hortis; planta hæc ita tunicata eſt, ut bulbus totus in tunicas poſſit reſolvi, & folia ſint tantùm elongatæ ſquammulæ bulbi: nomen habere dicunt, quòd porro eat & longè latèque graſſetur. Gr. Πράσον, à Πράω incendo, eſt enim calidum: habentur variæ ſpecies. B. Parei. G. Lauch. Gall. *Poireau*. A. Leke.

PORRUS, eſt Verrucæ ſpecies, quæ habet quaſdam radices ad extra, ad ſimilitudinem porrorum, & ita minutim fixa. Vulgo *Oculus Gallinæ*. POR-

PORRIGO, idem quod *Furfuratio.*

PORTA, Gr. πύλη, ſic vocatur Hepatis pars ſima, ubi duæ parvæ inveniuntur eminentiæ ſeu protuberantiæ, quas *Portas* appellarunt veteres Medici, putantes chylum per facultatem attractricem ſuctum ex Inteſtinis in venas meſaraicas ad Venam portarum attrahi, & per vim Hepatis aſſimilatricem in ſanguinem converti; quod falſum eſſe anatomicorum inventa, & imprimis Harveji obſervata evicerunt; *Vena* quæ ibidem loci ex viſceribus imi ventris ſanguinem in hepar ducit, ideo *Vena Portæ vocatur.* B. **De lever-poort.** G. Die leber-pforte. Gall. *Porte du Foye.* A. The Livers port.

PORTÆ VENA, vide *Vena.*

PORTULACA, PORTELLA, PORTICULA, eſt planta, quæ habet caulem rotundum, craſſum, rectum, ſucculentum, tenerum, politum, ſplendentem, rubicundum, in ramos diviſum: folia ſucculenta, oblonga, ferè rotunda, craſſa, ſatis ampla, ſplendentia, carnoſa, coloris albeſcentis aut flaveſcentis, ſaporis viſcoſi, ſubacidi: flos eſt roſaceus, plurimis petalis in orbem poſitis conſtans, ex cujus calice monophyllo & bifido ſurgit piſtillum, quod deindè ſimul cum calice abit in fructum, plerùmque ovatum, ſeminibus fætum orbiculatis, nigris, parvis, & duabus teſtis in ſummo donatum, quarum exterior, quæ calicis pars fuit bifida primo, interior verò, quæ aliud nihil eſt, quàm piſtillum ampliatum; poſtremò tranſverſa bifariam dehiſcunt, inferiori ſeu calicis alterâ parte pediculo affixa: radix eſt fibroſa, ſimplex. Gr. Ἀνδράχνη, Πυλὶς, Πυλίδιον quidam putant à porco, (quaſi porcorum lactuca) nomen habere, undè χοιροβότανον, porci herba; vel à πύλη porta. Ἀνδράχνη quaſi Ἀδράχη quaſi cum ἀιρᾶ ἄγνη pullulet. B. **Porcelein.** G. Portulak, burtſelkraut. Gall. *Pourpier*, *Porcelaine.* A. Purſlain, porcelain.

PORUS BILARIUS, ſeu HEPATICUS, eſt canalis, ex tota Hepatis ſubſtantia undique oriundus, ex minimis in majores canales deſinens, tandem in unicum, qui ductui Cholidocho inſeritur; vehitque bilem, in glandulis Hepatis præparatam, ex Hepate; eamque in inteſtinum duodenum amandat. *Porus* etiam omnem ductum & meatum ſignificat, à πείρω pervado. B. **Galleider.** G. Der Gallen-leiter. Gall. *Pores biliaires.* A. The Bile Channel.

POSCA, putatur dici à πόσις potio, idem quod *Oxycratum.*

POSSETUM, Gr. Συθόγαλα, eſt lac decoctum, cui ſub finem coctionis cereviſia infunditur, tunc liquidum ſerum in febribus ſorbendum datur, & coagulum removetur; potio eſt Anglis familiaris. B. **Een biermelkjen.** G. Biermolcke, Poſſet. Gall. *Poſſet.* A. Idem.

POSYBRACHIALE, idem quod *Metacarpus.*

POTAMOGEITON, Gr. Σταχυίτης, Lat. Fontalis, quia fontibus & præſertim fluminibus vicina eſt. Siquidem in aquoſis & paluſtribus locis naſci amat. *Stachyites* vocatur, quaſi ſpicata, ob caulem quem ex ſe mittit floribus & ſemine ſpicatum: ex πόταμος fluvius, & γείτων vicinus. B. **Fontein-kruid/ſwem-kruid/ſwam-kruid.** G. Schwemmen-kraut. Gall. *Epi-d'Eau.* A. Water-graſſ.

POTENTILLA, ſive ARGENTINA, an ita dicitur ob potentes vires ſiſtendi ſanguinem? Vide *Anſerina*, & *Argentina.*

POTERIUM, eſt Cardui ſpecies, quamvis illud nomen & aliis plantis imponitur. Sic dicitur, quòd ſit potrix herba, paludoſum riguumque ſolùm amet, vel fortè quaſi ποτὶς, quòd paludoſi riguique ſoli amans ſit, ſed etymologia non arridet, quia potiùs montes & loca arenoſa amat: potiùs quaſi πολὺ ἔριον, vel πότε ἔριον, quòd lanugine obducatur lanoſa.

POTIO, ſeu POTUS, à potare, eſt mixtura vel diſſolutio ex variis; vel decoctio, quæ bibitur, ut hauſtus, decoctum, emulſio, julapium &c. B. **Een Drank.** G. Ein tranck. Gall. *Potion.* A. A Drink.

PRÆCIPITANTIA, ſunt, quæ acidum in corpore noſtro infringunt, & quaſi præcipitant: eſt vox à Chymicis mutata, quia præcipitando res alterius indolis fiunt. Vide *Abſorbentia.*

PRÆCIPITATIO, eſt quædam minimarum particularum in liquore conveniente ſolutarum, & per contrarium liquorem infuſum, ſubſidentia & reviviſcentia. Si corallia aliive lapides, & Margaritæ, oculi cancri, argentum vivum &c. aquâ forti ſolutâ, & ſal aliquod alcalicum injiciatur, particulæ anteà inviſibiles, ſtatim ſub pulveris forma ſubſident. Ita ſulphurea, ut ſuccinum, lacca, reſina &c. ſpiritu vini ſoluta, ab infuſa aqua præcipitabuntur.

B.

B. Schifting / nederstooting. G. Niederschlagung, præcipitation. Gall. *Precipitation*. A. Idem.

PRÆCORDIA, Gr. Φρένες, sunt viscera omnia in thorace contenta. B. Borstingewanden. G. Das obereingeweide, die gegend da das hertz grublein ist. Gall. *Les Parties autour du cœur*. A. The Entrails in the Breast.

PRÆFOCATIO UTERINA, vide *Hysterica passio*.

PRÆPARANTIA VASA, sed meliùs *Testicularia*, sunt venæ & arteriæ ad testes & Epididymides euntes, sic à Veteribus appellantur, ex præjudicio putantes in iis semen præparari : Vena plurimis ramificationibus & anastomosibus: Arteria verò recto ductu, duabus aut ad summum tribus bifurcationibus incedit, & Anastomosibus Lateralibus in Venam hiat. B. Bereidende-vaten / zaatvaten / bloot-vaten. G. Die samen-gefæsse, die bereitgefæsse. Gall. *Vaisseaux Spermatiques*, *ou Pampiniformes*, *ou Pyramidaux*. A. The preparing Vessels.

PRÆPARATA, in pharmacia denotat medicamenta simplicia, videlicet solida, subtilissimum in pulverem, linguæ tactum fugientem, accedente aquâ convenienti, supra porphyritem lævigata, denuòque sub pastillorum formâ exsiccata : sic prostant corallia, cornu cervi &c. Nec non alia simplicia medicamenta, quæ interdum aceto, vino, vel alio liquore, per aliquot dies immerguntur, rursùmque exsiccantur, correctionis nimirùm, ut creditur, gratiâ, sub præparatorum numero quoque enumerantur, radices asari, ari, &c.

PRÆPUTIUM, Gr. Ἀκροβυστία & Πόσθη, est glandis, penis virilis, involucrum, estque tantùm continuatio Epidermidis, cutis, & membranæ cellulosæ : à putando dictum, ab Hebræis enim & Turcis resecatur, undè Appellæ & Recutiti appellantur. Item clitoridis projectura, estque Præputiolum in fæminis præter exilitatem à virili diversum in eo, quod partem glandis tantùmmodo superiorem tegit. B. De voorhuid. G. Die vorhaut. Gall. *Prépuce*. A. The fore Skin.

PRÆSEPIA, seu PRÆSEPIOLA, sunt foraminula illa utriusque maxillæ, quibus dentes continentur. Gr. Φάτναι & Φάτνια *Galeno*. B. Tant-verbels. G. Zahnhœlen. Gall. *Alveoles*, *Cavité des Dents*. A. The holes of the Teeth. Item Apum alvei sive cellulæ præsepia appellantur.

PRÆSERVATORIA INDICATIO, est modus quo per victûs rationem & remedia convenientia, à morbis futuris præservamur. B. Verhoedende inzicht.

PRÆSIDIUM, idem quod *Auxilium*, *Remedium*, aut *Indicatum*.

PRÆT. NAT. vel P.N. significat præter naturam.

PRASSINA BILIS, vide *Bilis*.

PRASUM, est *Porrum*, à πρέω incendo; quia porrum comestum sanguinem accendit, linguamque mordet. Vide *Porrum*.

PRASUM & PRASSIUM, vocatur *Marrubium* seu *Ballote*. Nomen impositum à cauliculis quadrangularibus videtur: πρασιαὶ enim dicuntur dispositione quadrangulares: vel quod ἐν ταῖς πρασιαῖς coleretur: adeo ut cum porro, ut viri docti voluere, nullam similitudinem habeat. Vide *Marrubium*.

PREGMA, vide *Bregma*.

PREHENSIO, vide *Catalepsis*.

PRESBYTIA, est obscuritas visûs in rebus propinquis, cùm tamen in distantibus aliqua sit perspicacitas, senibus familiaris, ex oculorum planiori figura oriunda, ex πρέσβυς senex. B. Blindheid van ouderdom / oud gezicht.

PRIAPISMUS, est *Tentigo*, sive pudendi diutina sine libidine erectio. Item membrum virile. Gr. etiam vocatur Σατυρίασις, à πρίαπος *Priapus*, *Veneris* & *Liberi* Filius. Vide *Satyriasis*. B. Roedestand tegens wil.

PRIAPUS, idem quod *Penis*.

PRIMORES DENTES, sive ANTERIORES, ab officio in cibis incidendis dicuntur *Incisorii*. Item Γελάσινοι quia inter ridendum primi denudantur, *Tonici* Celso, Τομεῖς Διχαστῆρες, Κτένες, Τομῖται &c. numero quatuor sunt superiùs, totidemque inferiùs. B. De vottertanden. G. G. Die vœrderste zæhne. Gall. *Les Dents de Devant*, *ou Incisives*. A. The fore Teeth.

PRIMULA VERIS, sive BETONICA ALBA aut HERBA PARALYSEOS, est planta, quæ habet folia ampla, oblonga, aspera, rugosa, repentia; ex his erumpunt caules lanuginosi, rotundi, nudi: flos est monopetalus, hypocrateri formis, & multifidus, ex cujus calice (qui tubulatus est) surgit pistillum infimæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deindè abit in fructum seu te-

stam

ſtam oblongam, in ipſo calice vel ferme reconditam, apice dehiſcentem, & ſeminibus fætam minimis, obrotundis, nigris, placentæ affixis: radix eſt ſatis craſſa, ſquammoſa, rubicunda, fibroſa, ſaporis adſtringentis, odoris grati & aromatici: hæc planta creſcit in pratis & ſylvis. Sic dicitur quod incipiente vere & ante illud tempus flores ſuos emittit. B. Sleutel-bloemen / Hemel-sleutel / back-kruid / St. Pieters-kruid. G. Schlueſſel-blum, Himmels-ſchlueſſel, St. Peters-ſchlueſſel, weiſz-betonie. Gall. *Coucou*, *prime vere*, *Bavillon*, *Primerole*. A. Cow ſlips, prim-roſe.

PRINCIPES DIES, vide *Critici Dies*.

PRINCIPIA, idem quod *Elementa*.

PROBOLE, idem quod *Apophyſis*.

PROCATARCTICA, eſt cauſa morborum præexiſtens, vel præincipiens, unà cum aliis agens, undè primò morbus producitur; ſive illa ſit externa ſive interna, ut ira vel æſtus aëris, Cacochymiam movens, febrimque inducens, à προκατάρχω antegredior. B. Voortreckende oorzaak.

PROCATARXIS, idem quod *Procatarctica*.

PROCESSUS, idem quod *Apophyſis*.

PROCESSUS CILIARES, ſunt quædam fibræ in oculo muſculares, quibus oculi pupilla dilatatur & contrahitur. Ab oculi pupilla, velut radii à corpore luminoſo profecti, in orbem diſponuntur; fibræ iſtæ ſerie denſa ordinatæ, anteriùs, ubi corneæ tunicæ cohærent, colore variegato inſigniuntur; interim ubi cryſtallini humoris margini, ac etiam tunicæ retinæ oræ contiguæ ſunt, ſemper nigræ apparent: Iſte proceſſus ciliaris ex minuſculis muſculorum faſciculis ſubalbidis componitur, numerum octogenarium excurrentibus, ligamento cuidam ex totidem nigricantibus extructo, alligatis. Harum utriuſque ordinis fibrarum quædam, ligamenti latitudinis margines ambos tangunt, quædam ad Medium pertingunt. Muſculoſa hæc contextura cum tota uvea membrana mobilis eſt. Ubi cryſtallini humoris limbum, ut & retinæ expanſionem tangit, nigra planè eſt. Non tantùm etiam oculi pupillam dilatant, aut contrahunt, quin & humorem cryſtallinum protrudunt, ac retrahunt, inque objectorum aſpectus huc illuc deflectunt. B. De regenboogs hairige kring. G.

Die augen winpren, der regenboge gleiche haar treiss. Gall. *Procès ciliaires*. A. Idem.

PROCESSUS CHYMICI, nihil aliud sunt quàm Operationes Chymicæ integræ; quando nempè in rei examine procedunt, & tandem ad scopum quæsitum perveniunt. B. Chymische voortgang. G. Chymische arszeney stucke. Gall. *Operations Chimiques*. A. Procession Chymical.

PROCESSUS PERITONÆI, describuntur, quòd sint veluti fistulæ duæ oblongæ, vel canales laxiores viris in scrotum descendentes, per foramina tendinum musculorum obliquorum & transversorum, in quibus productionibus, vasa seminaria descendunt & recurrunt, atque propè testes processus hi magis explicantur, fiuntque testium tunicæ: Verùm illud magis locum habet in brutis quàm hominibus: quia vasa ad testes euntia per peritonæi duplicatam membranam excurrunt, nam si hominibus contingerent, nemo ab Herniis esset liber. Verùm si detur, quid tum fit, quam quod intestina in scrotum delabantur, cujus lapsus, *Hernia intestinalis* vocatur. B. Pensszaks scheuten. G. Der anhang des bauchs hæutleins. Gall. *Procès, ou Appendices du Peritoine*. A. The process of the peritoneum.

PROCIDENTIA ANI, est intestini recti, propter nimiam laxitatem, per anum delapsus. Vocantur item *Procidentia* sedis *Plin.* procidua sedes *Eidem*, Προπίπτων ἀρχὸς, quando sedes prolabitur. Gr. Πρόπτωσις ἀρχȣ̃ ἢ ἕδρας. B. Als het lyf uit gaat/ uithangen des eindel darms. G. Das vorgehen, ausfallen des affter-oder mastdarms. Gall. *Chute ou Descente de l'Anus*. A. Falling down of the arse gut.

PROCIDENTIA UTERI, est relaxatio tunicæ internæ vaginæ, quâ per pudendum prolabitur, & à Medicis resecata fuit; olim & adhuc quidam uterum prolabi posse putant licet rarissimè fiat; & si fiat, per imprudentiam obstetricum fit, putantes se attrahere placentam, & ipsum arripiunt uterum. De quibus legendus Dom. *Portal* qui Gallicè librum edidit *de l'Accouchements des Femmes*. B. uitval vel zinking des lyfmoeder. G. Das heraus fallen, vorhergehen der bærmutter. Gall. *Abaissement*, *Chute*, *ou descente de la Matrice*. A. A Falling of the Womb.

PROCONDYLI, sunt ossa digitorum, Metacarpio proxima,

xima, ex πρὸ pro, & κόνδυλος digitus. Vide *Metacondyli.*

PRODROMUS, est morbus, ex suo genio alium superventurum indicans: ut angustia pectoris, Phthisin vel Rachitim præsagit, ex πρὸ pro, & δρόω fugio. B. **Voorlooper.** G. Ein vorlæuffer, vorbott. Gall. *Avant-coureur.* A. A Fore-runner or presage.

PRODUCTIO, vide *Apophysis.*

PROEGUMENA, est causa morbi Antecedens interna, in corpore ex alia remota ortum habens, & ita morbum producens, ut eâ sublatâ, morbus possit perseverare, quemadmodùm cacochymia, à vitiata victûs ratione producta, undè obstructio vasorum & meatuum vel constipatio viscerum producitur, à προηγοῦμαι antecedo. B. **Voorgaande-oorzaak.** G. Vorgehende ursach. Gall. *Cause antecedante.* A. Antecedent cause.

PROFLUVIUM, multiplex est, nempè sanguinis ex naribus, vulneribus, ex pudendo muliebri, ut in expurgationibus, & menstruis nimiis. Sic dicitur de semine ut in Gonorrhœa, sic de excrementis, ut in dysenteria, diarrhœa, lienteria; cœliaca passione: sic de lacte, nimiâ quantitate profluente, ita de capillis decidentibus. &c. B. **Vloed.** G. Ein flusz. Gall. *Ecoulement*, *Perte.* A. A Fluxion, Flixe.

PROFUNDUS MUSCULUS, idem quod *Perforans Musculus.*

PROGNOSIS, & PROGNOSTICA SIGNA, sunt quibus futura, quæ ægro accidunt, præcognoscimus. Quæ imprimis petuntur ex observationibus in simili morbo notatis ac præsens hic adest. 2. Ex viribus vitæ præsentibus cognitis, & comparatis cum causis morbi, quibus trutinatis num morbus diu, num brevi regnaturus, sit, satis benè tutoque prævideri potest. 3. Ex ægri prægressa vitæ ratione, corporis habitu firmo vel debili, ætate, sexu, clymate sub quo vivit, anni tempore, & prægressi in eodem corpore morbis. Si hæc omnia sollicitè perpendit medicus, singulaque exactè trutinat, tuto ex arte concludere potest quid in morbo secuturum sit, si nihil novi, quòd mutet ægri statum, accedat; similibus Hippocrates insistens viis, tantam sibi conciliavit famam, undè nihil medicum Deo magis similem reddere, quàm futura prædicere, asseruit, à προγινώσκω prægnosco. B. **Voorkenning/**

voor-

voorzegging. G. Das vorſagen. Gall. *Prognoſtique.* A. A. Prognoſtication or fore telling.

PROJECTIO, eſt terminus chymicus, & dicitur quando pulvis calcinandus crucibulo cochleatim ſive per vices injicitur.

PROJECTURA, idem quod *Apophyſis.*

PROLABIA, Gr. Πρόχειλα, ſunt extremæ labiorum partes prominentes. B. Voorlippen. G. Die Vorlæfftzen, vorlippen. Gall. *La partie anterieure des Levres, ou le devant des Levres.* A. The Fore Lips.

PROLAPSUS UTERI, vide *Procidentia Uteri.*

PROLEPTICUS, eſt morbus ſemper anticipans: ut ſi febris hodie horâ quartâ adveniat, cras verò horâ tertiâ vel ſecundâ, à προλαμβάνω anticipo. B. Een vervroegende ziekte.

PRONATORES MUSCULI, alter eſt *Rotundus*, alter verò *Quadratus*, & ambo radium movent. *Primus* à forma & munere dictus *Pronator Rotundus*, interiori humeri tuberculo alligatus, hinc ad radii medium, cui valido adhæret tendine, excurrit. *Secundus* dicitur *Quadratus*, ab interna ulnæ oſſis parte tranſverſim productus, interno itidem radii lateri annectitur. B. De voorombeerende ſpieren. G. Der herum fuehrende mauſz. Gall. *Muſcles Pronateurs.* A. The pronator Muſcle.

PROPAGO, dicitur vitis vetula depreſſa, atque in terram per inflexos arcus ſubmerſa, ut ex una plures emergant. B. Afloting / afzetting / afleiding. G. Ein alter rebeſtock, den man wieder einlegt; een reiſz, das man fortſteckt; das ein legen, fort pflantzen. Gall. *Provin de Vigne.*

PROPHASIS, eſt prænotio in morbis. Item, occaſio & cauſa antecedens, à προφαίνω præluceo.

PROPHYLACTICA, eſt pars Hygiëinæ, quæ morbos futuros & imminentes avertit, à προφυλάσσω præſervo. B. Verhoedende inzicht.

PROPHYLAXIS, idem quod *Prophylactica.*

PROPOLIS, eſt craſſior apum materia, flava, odorata, ſtyracem, ut ſcribunt, ſed potiùs reſinam odore referens, ceræ finitima; gluten in alveorum foribus repertum. Quidam *Ceram Sacram* vocarunt, quantùm ego judico, non tantùm ex aliorum relatione, ſed αὐτοψία teſte, nihil aliud eſt

est quàm rudis quædam resina, nullam habens nec odore, nec sapore, nec consistentia cum cera similitudinem : sapor subamarus est, igni si imponatur, lignum aloës redolet, & consistentia spissior est, imo & colore subnigra. Illa materia lateribus alvei non tantùm adhæret, ne aëris injuriæ apum generi nocuæ sint, sed hyemali tempore circa introitum sive alvei portam ob eandem causam, undè & ei nomen, maximè adhæret, ex πρὸ pro, & πύλη porta. B. Voorwasch. G. Die wachschwinden, vorstosz, nebenwachs. Gall. *Propole.* A. Idem.

Propoma, est potus ex vino & melle vel saccharo paratus, à προπίνω præbibo.

Propotisma, est Medicamenti propinatio, à προπίνω præbibo.

Proptosis, est partis alicujus procidentia : ut Oculi, Omenti, Uvulæ &c. à προπίπτω procido.

Proræ Os, vide *Basilare Os.*

Proserpinaca, vide *Polyganum.*

Prospheromena, sunt Cibi, vel Medicamenta, quæ intra corpus sumuntur, à προσφέρω offero, adhibeo, admoveo.

Prosphysis, est agnascentia, cohærentia & coalitio, cum sc. digiti sibi invicem connexi sunt & coalescunt, à προσφύω agnasci facio. B. Een t'zamen-wasz. G. Zusammen-wachsung. Gall. *Coalition.* A. Idem.

Prostatæ, Adstantes, sive Corpora Glandulosa, sunt duæ glandulæ infra vesiculas seminales sitæ, juxta meatum seminarium ; vel potiùs una, continua conica glandula, quæ adnascitur urethræ parti, quæ flaccida est ad vesicæ urinariæ collum, antequam bulbus sive corpus cavernosum ad urethram accedit, circumcincta est fibris muscularibus, & composita duodecim distinctis aggregatis glandularum ita, ut glandulæ cujusque aggregati per emissaria sua desinant in unum sacculum, cui infundunt suum humorem; hinc sacculi duodecim distincti totidem distinctis notabilibus emissariis hiantes in cavum urethræ ita, ut undique cingant exitum illum vesicularum : undè accuratè hic miscentur semen & humor prostatæ : dum vesiculæ & prostatæ eadem membrana musculari cinguntur : humor hic factus, est blandus, pinguis, candidus, copiosus ; post abstinentiam ab opere

opere venereo diuturnam actione deponendæ alvi aut reddendi lotii, sæpè expressius, animalcula, quæ in semine adsunt, non continens, ablata testium, & vesicularum seminalium, actione, superstes, nec tamen tunc prolifer, videtur hinc semen crassius & cineritium diluere, vehere, & fortè inprimis à coitu momentis nutrire animalcula in vero semine contenta, unde unà cum semine ejicitur; fortè & urethræ lubricationi inservit, titillationi ansam dare etiam perhibetur, simile quid in fœminis reperit Doctiss. *C. Barthol. T. F.* cum *R. de Graaf*, à προΐστημι prostituo, præsum. B. De voorstanders. G. Die vorstænder. Gall. *Prostates.* A. The Fore Standers.

PROSTETHIS, est pectus, sive thoracis anterior facies: Item, pars carnosa in manuum & pedum cavitate, nec non inter digitos nascens, ex πρὸ pro, & στῆθος pectus.

PROSTHESIS, est pars Chirurgiæ, quæ quod deficit, restituit. Exemplum habemus in solutione continui, ut patet in ulceribus cavis & fistulosis, quæ arte chirurgicâ carne supplentur, à προστίθημι appono.

PROTOPATHIA, est morbus primarius, sive Idiopathia, quæ ab alio morbo non est orta, ex πρῶτος primus, & πάχω patior. B. Een voorname ziekte / of die op zich zelven bestaat.

PROTUBERANTIA, vide *Apophysis.*

PROVOCATORII DIES, vide *Critici Dies* & *Intercalares.*

PRUNA, idem quod *Anthrax.*

PRUNELLA, sumitur aliquando pro *Aphthis* vel albicantibus, nigris vel puniceis, aliquando pro *Angina* vel *Febre Hungarica.* B. De bruine. G. Die bræune. Gall. *Prunelle.* A. Idem.

PRUNELLA, sive Brunella, planta hæc sic videtur dici, quòd conveniat in febribus ardentibus, quando os & lingua prunæ instar ardent recens planta veteribus incognita planè, quæ nomen traxisse videtur à vocabulo Germanico *de Bruyne*, quod est species anginæ, quæ semper intra paucos dies in gangrænam abit, estque morbus castrensis, & dicitur exercitus quidam hoc morbo ferè totus laborasse, multaque remedia esse adhibita, & tandem hæc planta esse inventa, quæ omnes ægros hoc morbo laborantes curavit, succum hujus plantæ in gargarismate

mate aſſumpſerunt, & foliis pro cataplaſmate uſi ſunt, undè perfectè curati fuerunt. B. **De brune/ brunelle.** G. Brunellen, gotsheil, St. Anthoni-kraut. Gall. *Herbe au Charpentier*, *Brunelle*. A. Self heal.

PRUNUS Sylveſtris, eſt arbor cujus cortex eſt griſeus, ferè purpureus: folia Prunum ſativum referunt, ſed minora, ſaporis ſunt ſubadſtringentis: calix eſt monophyllus, quinquifidus; flos eſt albus, roſaceus, pentapetalus, ſtaminibus triginta vel ultra præditus: ovarium in fundo calicis fit fructus niger, ſubcæruleus, ovatus, vel globoſus ſub tenui, glabra tunica pulpam mollem condens, in ſuo medio continentem oſſiculum oblongum vel ovale, compreſſum, utrimque acuminatum, unico intùs nucleo fætum: pediculus ſatis longus fructui ſuppoſitus fructus caro eſt dura, videſcens, ſaporis ſtiptici: radix lignoſa, nigra, ſe undique extendens: hæc arbor creſcit in locis incultis: Gr. Πρέμνη, Aſiaticis πρεῦμνη, an quia ei magnus & durus nucleus, ſive πυρήν. B. **Pruim-boom.** G. Pflaumen-baum, quetſchen baum, wetſchen-baum. Gall. *Prunier*, *Prunier ſauvage*. A. Plum-tree.

PRURIGO, ſeu *Scalpurigo*.

PRURITUS, habet aliquid ex titillatione, dolore & voluptate: ſed illud proprium eſt, ut ad ſcalpendum incitentur, undè clarum eſt, vires ad reſiſtendum hic minores eſſe, ſed tamen majores quàm in dolore, undè ſcalpendo novâ ſenſorio inductâ concuſſione, adeò videntur vires augeri, ut id quod titillat, excutiatur, & ad latus depellatur. Id etiam notandum, non ſentiri pruritum niſi in cute externa, adeòque comitem eſſe ſcabiëi &c. definitur ergo quòd ſit cutis inæqualitas ſicca, cum difficultate pruriginoſa, ortum habens à particulis ſalino fixis acriter pungentibus, in cutis glanduloſis acinis & poris ab aliis tenacioribus retentis, quæ circuitum abſolvere, vel per diaphoreſin emanare non poſſunt. Gr. Κνισμὸς, Κνησμὸς, Ξυσμὸς. B. **Jeukte.** G. Das jucken der hant. Gall. *Prurit*, *Demangaiſon* A. Itching.

PSAMMISMUS, eſt balneum ex arena ſicca & calida, quo Hydropicorum pedes exſiccantur, à ψάμμος arena. B. **Een bad uit zand.** G. Ein ſandbad. Gall. *Bain de Sable*. A. A bath of Sand.

PSAMMODEA, ſunt urinarum contenta arenoſa & ſabu-

bulosa, ex ψάμμος arena, & εἶδος forma. B. **Zandachtigheid in de pis.** G. Harn mit griesz. Gall. *Urine Sabloneuse*. A. Sandy Urine.

Psammos, est arena in corpore humano genita, quæ in passione nephritica sæpè emingitur. B. **Graavelig zand.** G. Griesz, sand kœrnlein. Gall. *Sable*, *Gravier*. A. Gravel Sand.

Pseudobunium, est Napus sylvestris Cretica cujus vires in stranguria celebres. A. Candy Wild navew.

Pseudoacacia, est arbor procera, valdè grata, quæ habet folia oblonga, terna conjugata : flores sunt albi, longi, leguminosi, papilionacei, odoris dulcis & grati ; ex horum calice fit ovarium membrana fimbriata obvolutum ; quod abit in siliquam planam, in duas partes dehiscentem, fœtam seminibus reniformibus : hæc arbor crescit in America : nomen à ψεῦδος falsum & Acacia quasi falsa Acacia. Gall. *faux Acacia*.

Pseudodictamnum, est planta, quæ habet cauliculos multos, minimos, lanuginosos, nodosos, albescentes : folia mollia, tomentosa, obrotunda, dictamnum creticum ferè referentia : flores sunt verticillati, densè congesti, coloris purpurei, monopetali, bilabiati, labium superius fornicatum est, plerùmque bifidum, inferiùs verò tripartitum ; ex calice autem infundibuliformi surgit pistillum, posticæ floris parti ad instar clavi infixum, ac quatuor embryonibus stipatum, qui deindè abeunt in totidem semina oblonga in capsula infundibuliformi, quæ floris calix fuit, recondita : radix est fibrosa, minima, lignosa. Est Dictamnum falsum, à ψεῦδος falsum, & dictamnum. Gall. *Faux Dictamne*.

Pseudoselinum, est Caucalidis minoris species, cujus usus culinarius. A. Hedg-Parsly.

Psidium, est Cortex mali granati, qui quoque vocatur *Malicorium*.

Psilothron, vide *Bryonia*.

Psilothron, seu Depilatorium, est Medicamentum, quo pili vel è corpore auferuntur vel propter hirsutiem attenuantur, à ψιλὸς tenuis, & λέω lavo, vel à ψιλόω deglubo, denudo & θρὶξ pilus. B. **Een hair uitvallend middel.** Gall. *Depilatoire*.

Psoas, sunt musculi lumborum, circa duas inferiores

tres thoracis & tres lumborum vertebras superiores, initium assecuti, obliquo descensu in rotatorem femoris minorem deferuntur, à quibus femur flectitur, à ψαύω contraho. B. Lenden-spieren. G. Der lenden mausz. Gall. *le Muscle Psoas.*

PSORA, est scabies fera, cutim in furfures mutans, cum pruritu magno à ψωριάω scabie laboro. Gr. ψώρα ἀγρία. B. Een zmelachtige schurft. G. Die ræudigkeit, eine abscheuliche krætze. Gall. *Galle*, *Rogne*. A. Scurft.

PSORIASIS, est scabies scroti sicca, pruriginosa, quæ sæpè cum exulceratione molestat.

PSORICA, sunt Medicamenta adversùs scabiem.

PSOROPHTHALMIA, est pruriginosa oculorum vel potiùs palpebrarum scabies, ex ψώρα scabies, & ὀφθαλμία oculorum dolor. B. Schurftheid der oogen. G. Die reudigkeit der augen. Gall. *Galle ou Gratelle des Paupieres.* A. Itching of the eyes.

PSYCTICA, sunt Medicamenta refrigerantia, à ψύχρος frigus.

PSYDRACIA, ut definivèrunt *Paulus* & *Alexander*, sunt exigua cutis capitis ulcuscula similia eis, quæ cutem exardere solent. *Celsus* paulò diversiùs definivit, quòd sit paulò durior pustula subalbida, acuta, ex qua quod exprimitur, humidum est. Verùm *Pollux* ex Medicis ipsis definivit psydracia esse igneas efflorescentias ulceratas spontè in capitis cute apparentes. *Psydraces* aliis sunt parvæ pustulæ, tanquam bullæ, supra cutim, à frigore hyemali efflorescentes, à ψυχρὸς frigus.

PSYLLIUM, est planta, quæ habet caules foliosos, sarmentosos, ramosos, repentes: folia oblonga, angusta, acuta, villosa, incisa, nervosa, & parùm laciniata instar coronopi: cætera sunt ut in plantagine & coronopo: semina sunt parva, oblonga, puliciformia, lubrica, lucida, ex fusco punicea, saporis primum mucilaginosi, postmodùm acris & nauseosi: hæc planta crescit in Italia & Germania: est herba cujus semen pulici apprimè simile est, vel ut nonnullis videtur, quia si viridis in domum feratur, generari in ea pulices prohibeat, à ψύλλα, vel ψύλλος pulex. Hinc *Pulicaris Herba* appellatur. B. Vlooykruid. G. Psillien-kraut, floh-kraut. Gall. *Herbe aux puces.* A. Flea-bane, flea-wort.

PSYLOTHRUM, vide *Psilothrum.*

PTARMICA, seu STERNUTATORIA, sunt, quæ majori, quàm Errhina, prædita acrimonia, tantopere irritando, & corrugando nervos olfactorios & membranam pituitariam in naso, pituitam circa nares exprimunt, ut magna copia tum expellatur, tum erumpat, à πταίρω sternuto. B. Nies-middelen. G. Niesz-kraut. Gall. *Sternutatoire.* A. Sneesing powder.

PTARMICA, est planta, quæ habet caulem unicum, tenuem, rotundum, fistulosum, satis firmum, undequaque instructum foliis Draconis esculenti foliis similibus, argutis, asperiusculisque denticulis circumquaque serratis, atro virore splendentibus, sapore acri & fervido Pyrethri mitiore: flos est radiatus, cujus scilicet discus ex plurimis flosculis, corona verò ex semiflosculis constat, embryonibus insidentibus, & calice squammoso comprehensis: embryones autem deindè abeunt in semina parva: radix est longa & filamentosa: crescit hæc planta in locis incultis & arenosis, est Herba sternutationem promovens, à πταίρω sternuto.

PTERIS, idem quod *Filix.*

PTERNA, idem quod *Calx.*

PTERYGIUM, est *Ala* seu *Pinna* nasi vel oculi aut processus aliformis ossis sphenoidis. Item, excrescentia membranosa, *Unguis* & *Ungula* dicta, supra corneam oculi tunicam, ab angulo ut plurimùm interno, versùs oculi pupillam excrescens, eamque sæpè obscurans. B. Een nagel G. Ein fell uber dem auge. Gall. *Ongle.* Item Nymphæ pudendi muliebris, à πτέρον ala.

PTERYGIUM idem quod *Ala.*

PTERYGOIDES, dicuntur processus & musculi ossis cuneiformis à parte inferiore, duo tales ossei sunt processus in osse cuneiforme, verùm duo sunt paria musculorum, quorum unum est *externum*, ortum ab externa parte alæ exterioris pterygoideæ, progressum retro inseritur forti tendine in spatio semilunari sito inter condyloidem & coronoidem maxillæ inferioris processum: alterum est *Internum*, ortum carneum & tendinosum ex tota interna superficie lamellæ externæ pterygoideæ, progrediens descendit, ac lato & robusto tendine affigitur fossulæ paulò supra angulum internum maxillæ inferioris sub

magnis

magnis apophyſibus; & hæc ambo maxillam inferiorem attollunt, ex πτέρον ala, & εἶδος forma. B. Vleugel-wyze spieren / of uitsteeksels. Gall. *Muſcles Pterygoidiens.* Item, cui ſcoptulæ opertæ alarum in modum extant, teſte *Galeno* & *Aræteo*, quod genus hominum tabi obnoxium eſt, Πτερυγώδης *Hippocr.* & *Aræteo.* Φθινώδης *Hippocr.* B. Dien de schouder-bladen uitsteeken. G. Dem die ſchultter herauſz ſtehen.

PTERYGOSTAPHYLINI, ſunt muſculi Gargareonis ſive uvulæ, qui à proceſſibus aliformibus originem trahunt, & in uvulæ lateribus finem conſequuntur; ſunt duo internus & externus; Pterygo ſtaphylinus internus ſive ſpheno-ſtaphylinus oritur propè ſupremam proceſsûs Pterygodei partem ex oſſe ſphenoïde, & finitur in parte poſteriori ac ſuperiori uvulæ hic ſalpingo-ſtaphylinus à Valſalva vocatur; quia è parte tubæ Euſtachianæ provenit: Pterygo-ſtaphylinus externus oritur juxtà latus externum præcedentis, deſcendit inter utramque lamellam proceſsûs pterygoïdei, tendinemque ſuper apophyſi tenui lamellæ interioris, quaſi per trochleam, ad anteriorem uvulæ partem reflectit, undè ab hoc pari ſursùm & antrorsùm, à reliquis retrorsùm, & ad latera videtur moveri: hic muſculus à Valſalva Muſculus novus tubæ vocatur, quia tubam Euſtachii, ut & nares ab eo dilatari exiſtimat: à πτέρον ala, & σαφύλη uvula. B. De lel-spieren. G. Des zapfſteins mæuſz. Gall. *Muſcles Pterygo-ſtaphylins*, *Muſcles de la Luette.* A. The muſcle of the roof of the mouth.

PTILOSIS, eſt oculorum vitium, ut incraſſatis palpebrarum marginibus, ciliorum pili excidant. B. Een dikte der oog-schelen met uitryzen des hairs.

PTISANA, eſt decoctio ex hordeo decorticato, paſſulis mundatis, glycyrrhiza &c. parata, à πτίσσω pinſo, decortico. B. Een koel-drank / gersten-drank. G. Gerſtenbruehe. Gall. *Ptiſane.* A. Ptiſan.

PTYALISMUS, eſt major, quàm naturaliter ſolet, ſalivæ ex ore ſecretio à πτύω ſpuo. B. Een gedurig spuwen. Gall. *Flux de Bouche*, *Salivation.*

PTYALON, eſt *Sputum* ſive illa materia quæ tuſſiendo ex pulmonibus ejicitur; *Saliva* namque propriè ſignificat liquorem per ductus ſalivales effuſum, *Humorem* è naribus & ſupra palatum, pituitam cerebri; at *Mucus* tonſil-

larum, eſt materia viſcida, quæ per tonſillas excernitur, à πτύω ſpuo. Vide *Saliva.*

PTYSMA, idem quod *Ptyalon.*

PUBES, eſt illa pars abdominis quæ pudendo proxima lanugine ſeu pilis tegitur, undè judicatur an quis maturuerit nec ne: ideòque qui hujuſmodi pilis non adornati ſunt, *Impuberes* dicuntur. Maribus decimo quarto accreſcit, fœminis verò duodecimo. B. 't Schaam-hair. G. Das ſchamhaar. Gall. *Le poil des parties honteuſes.* A. Hair in the drievie partes.

PUBIS OS, ſive PECTINIS OS, eſt pars oſſis innominati, quæ in junioribus cartilagine ab Iſchio & Ilio ſeparata, in adultis cum iis concrevit: eſt verò præcedentibus duobus minus, ſitum in parte anteriori ubi duo oſſa utriuſque lateris ſe invicem contingunt, in hoc oſſe, ubi cum Iſchio conjungitur, relinquitur foramen magnum, ferè ovale: ſic vocatur ob pudendorum viciniam. B. **Het ſchaam-been.** G. Das ſchaam-bein. Gall. *l'Os Pubis, l'os Bertian, l'os Barré.* A. The Share bone.

PUDENDAGRA, idem quod *Lues Venerea.*

PUERPERA, fœmina eſt, quæ jam jam peperit, & quamdiu ex incommodis puerperium ſequentibus decumbit. Gr. Παιδοτόκος. B. **Een kraamvrouw.** G. Eine kind betterin. Gall. *Une Accouchée, une femme en Couches.* A. A womam in child bed.

PUGILLUS, Gr. Δεσμίδιον, eſt menſura Medicorum, quâ herbæ menſurantur; continet pugillus, quantùm manu modicâ capi poteſt. Aliis tamen quantùm tribus digitis prehenditur. *Galenus* abuſive rutæ faſciculum dixit quantùm duobus digitis comprehendi poteſt. B. **Een handvol.** G. Ein handvoll. Gall. *Une Poignée, Pincée.* A. Smal Handfull.

PULEGIUM, eſt planta, quæ plures habet caules longos, quadratos, villoſos, quoſdam elatos, alios repentes: folia ſunt obrotunda inſtar Majoranæ, ſed tactui molliora, & nigriora, ex horum alis ramuſculi oriuntur vel parva foliola valdè tenuia: flores ſunt verticillati coloris cærulei vel purpurei, aliquando rubicundi, rarò albi, labiati, labium ſuperius bifidum: flori ſuccedunt ſemina minima: radix eſt fibroſa: ſic vocant, quòd ejus flores recentes incenſi, pulices odore ſuo interficiant. Gr. Βλήχων

ſeu

seu Γλήχων, quòd gustatum à pecore, cùm floret, balatum concitet. B. Polei/ pulei/ palei. G. Puley, poley, flœh-kraut. Gall. *Pouliot.* A. Penny-grass, pudding grass.

PULICARIA, seu PULICARIS, idem quod Psyllium.

PULMONARIA, idem quod *Peripneumonia.*

PULMONARIA, est planta, quæ habet caulem angulosum, villosum, coloris purpurei, Buglossum referentem: folia quædam ex radice erumpunt dispersa & repentia; alia stipiti adhærent sine caulibus; sunt oblonga, acuta, ampla, in medio nervum habentia, lanuginosa, & plerùmque maculata, semina obrotunda, in capsula inclusa: radix est fibrosa, saporis viscosi: crescit hæc planta in sylvis. Pulmonum morbis medetur: vel sunt ea, quæ à similitudine cum pulmonibus, sic denominantur. Gall. *Pulmonaire.* A. Idem.

PULMONES, Gr. Πνεύμονα, & Πλεύμονα. Spiramentum animæ *Virg.* est illud organum respiratorium, in Thoracis utraque cavitate positum, eamque sua bifida loborum divisione replens, constans vasis sanguini solo vehendo, & mutando (ut Arteria & Vena pulmonali) Aliis suo sanguine tantùm nutriendo hunc (ut arteria Bronchiali) Aliis solo aëri excipiendo (ut arteria aspera cum suis divisionibus) dicatis: atque innumeris nervis pari vago, & lymphaticorum copiosorum omni genere & magnitudine variis &c. Quatenùs aërem accipit per Asperam Arteriam, post ejus varias divisiones continuò decrescentes, tandem abit in substantiam ex vesiculis sphæroïdeæ figuræ conflatam, membranaceam, subtilissimam, ultimo cæcam, expansilem ab aëre inflato, contractilem propriâ vi ut & Thoracis compressu, hæ vesiculæ undique vasis trajectoriis sanguineis & nutrientibus cinguntur &c. de quibus cunctis Cl. *Malpighius* inventor optime disseruit. B. De longe/ ligte/ loose. G. Die lung. Gall. *Le poulmon.* A. The Lightes, or lungs.

PULPA, est caro fructuum, radicum, aliorumve corporum, quæ infusione, vel coctione extrahitur, eam per setaceum trajiciendo: ut pulpa tamarindorum, cassiæ, althææ, dactylorum &c. vel contundendo, ut in cucumeris, melonumve semine; vel eligendo, ut pulpa colocynthidis &c. B. Pleis/ merg. G. Das march, das fleischige, ohne gebeine. Gall. *Pulpe, Chair.* A. Flesh-Marr row.

PULSATILLA, est planta, quæ habet folia Pastinacæ sylvestris satis similia, sed minora, huic tenui divisura, pilisque respondentia, ex pediculo longiori palmari circiter admodùm villoso, & propè terram subrubente, appensa, odoris acris & admodùm nares ferientis dum digitis conteruntur, gustus acerrimi, ex horum medio producitur cauliculus rotundus, cavus, lanugine spissa obductus: flos est rosaceus, plurimis scilicet petalis in orbem positis constans, ex cujus meditullio surgit pistillum staminibus plerùmque obsitum quod deindè abit in fructum in quo velut in capitulum colliguntur semina in tenue capillamentum desinentia; folia etiam quædam caulem infra florem cingunt, non secus ac in Anemone, à qua differt semine nudo in caudam tenuato: radix est crassa, longa, nigra, in plura capita interdùm divisa. Est Anemones species: sic appellatur, quòd ostia anni quasi pullset, verque instare indicet; vocatur etiam Herba venti; quod sc. nimium tremuli pappi levissimo flatu huc atque illuc agitentur & propellantur: quare ὀρίγερον dici potest. B. **Keuken-kruid/ keuken-schelle.** G. Keuchen-kraut. Gall. *Coquelourdes.*

PULSATIO, vide *Palpitatio.*

PULSATIO, CORDIS, vide *Pulsus.*

PULSUS, sive PULSATIO CORDIS & ARTERIARUM, est alterna Cordis & arteriarum dilatatio & contractio, facta ex sanguine influente & dilatante tum cor tum arterias; & ex harum fibrarum musculosarum vi contrahente, in sanguinem dilatantem agente; eumque propellente; hæc actio in Corde dicitur *Diastole* & *Systole*, in arteriis dicitur *Pulsus*, hæ vicissitudines in Corde fiunt tempore contrario quam in arteriis, dum enim Cor constringitur, arteriæ à sanguine replente ex corde emisso dilatantur, prout igitur Cor vel arteriæ frequentius vel lentius agunt in sanguinem, pulsus variant, hinc observatur in morbis *Validus*, *Languidus*, *Celer*, *Tardus*, *Durus*, *Mollis*, *Plenus*, *Vacuus*, *Æqualis*, *Inæqualis*, *Deficiens*, *Myurus*, *Mediocris*, *Undosus*, *Vermicularis*, *Formicans*, *Tremulus*, *Serratus*, *Caprizans*, &c. B. **De pols.** G. Das puls. Gall. *Pouls*, *battement* vel *mouvement des arteres*, *pulsation.* A. Pulse Beating of the Heart, and arteries.

PULVERISATIO, est, quando contundendo res duræ in

in pulverem rediguntur. B. Poedermaking. G. Das pulvermachen. Gall. *Pulverisation.* A. Pulverisation.

PULVILLI, idem quod *Splenia.*

PULVIS, vide *Species.*

PUMEX, lapis est erosus, porosus, spongiosus, exiguisque cavernulis, seu foraminibus plenus. Ad Confluentiam Germaniæ invenitur. Probatur, qui candore, minimoque pondere, ut & qui quam maximè spongiosi, aridique sunt, trituque faciles, nec fricando arenosi &c. B. Puimsteen. G. Beimstein, reibstein. Gall. *Pierre ponce.* A. Pumice-stone. Gr. Κίσσηρις. Arab. Tanech.

PUNCTUM AUREUM, vox est Chirurgorum, hernias curantium, atque illud fit, quando peritonæum ab hernia in sacculum formatum, reducto Intestino in abdomine aureo filo constringitur, ne rursùs Intestina in eundem incidant locum. B. De gulde steek.

PUNCTUM LACHRYMALE, vide *Collicia.*

PUNCTUM SALIENS, dum ovum grandescit, in interiori ejus tunica Amnios dicta, nubecula quædam comparet, quæ sensim crassior evadens, mucosam materiam acquirit, in cujus medio primo punctum saliens, deindè rude Embryonis corpusculum, ut informis galba, conspicitur: quod indies augescendo majorem perfectionem nanciscitur.

PUNCTURA NERVORUM, est, quando nervus, tendo aut membrana, acu, spina, aut aliâ re acutâ compungitur, undè sæpè symptomata lethalia orta fuerunt. B. Een zenuw-steek. G. Senader stich. Gall. *Piqueure de tendon, tendon piqué, Nerf piqué.* A. A puncture of a newe or Sinewe.

PUNICUM MALUM, Rami hujus arboris sunt exigui, angulosi, spinosi; ejus cortex est rubicundus: folia exigua, Myrthum referentia sed minùs acuta, caules rubicundos habentia, contusa odorem satis fortem præbentia: flores sunt magni, rubicundi, rosacei, polypetali, ovario intra calicem innati, staminibus numerosissimis præditi: ovarium, excusso flore, emarcidis staminibus, calicem in umbilicum contrahens, fit fructus pomiformis, cujus cortex coriaceus, durus, rugosus, foris ex spadiceo luteo puniceus, intùs verò luteus, saporis amaricantis adstringentis, austeri; fructus est ferè globosus, coro-

natus, in plura loculamenta divisus, acinis succi plenis fæta, membranis tenuissimis distincta, & semine turgentibus ut plurimùm oblongo: punica mala triplicia sunt ratione saporis, 1°. dulcia, 2°. Acido dulcia, seu vinosa, 3°. Acida: hæc arbor crescit in hortis præsertim in regionibus calidis, ut in Hispania: dici volunt à Pœnis, quòd in Punica regione abundè inveniatur, aliis placet nomen diduci à colore puniceo, idem quod *Granatum*. Gall. *Grenadier*.

PUPILLA, seu PUPULA, est Choroides sive uveæ tunicæ apertio, in homine rotunda, quæ pro influxu spirituum animalium in fibras radiantes longitudinales, & orbiculares limbum internum constituentes, musculi in modum contrahi vel dilatari solet. Gr. Κόρη & Γλήνη. B. **Oog-appel**. G. Der stern in dem aug, der augapffel. Gall. *La prunelle de l'Oeil*. A. The Ball, vel Apple of the Eye.

PUPPIS Os, idem quod *Frontis Os*.

PUPULA, vide *Pupilla*.

PURGANTIA, sunt medicamenta, quæ externè vel internè corpori vivo applicata, irritando fibras musculares Æsophagi, ventriculi, Intestinorum ita agunt, ut hæ omnia in sua cavitate vel glandulis vicinis hærentia determinent suâ contractione versùs inferiora, & excernant per Intestinum rectum extra corpus. Gr. Καθαρτικά. B. **Buikzuiverende middelen / purgeer middelen.** G. Purgierende arszney. Gall. *Remedes purgatifs*. A. Purging Medicines.

PURGATIO, seu CATHARSIS, & COPROPHORIA, est ipsa excretio materiæ contentæ in ventriculo & Intestinis per anum, producta vel ab ipsa se exonerante natura, vel medicamentis purgantibus. B. **Buikzuiveringe / stoel-gang / afgang / kamer-gang / purgatie.** G. Eine Purgation, abgang, reinigung. Gall. *Purgation*, *Selle*. A. Purging.

PURPURA FEBRIS, est in qua corpus externè maculis purpureis coloratur, & inter lethiferas recenseri debet. B. **De purperkoorts.** G. Purper fieber. Gall. *Fievre pourprée*. A. A purple feaver.

PUS, vide *Pyon*.

PUSBA, idem quod *Posca*.

PUSTULÆ, sunt sanguinis vitiosi efflorescentia in cute ex-

excitatæ, quæ vel propter Diaphoresin impeditam, vel propter pustularum materiam nimis viscidam eo loco hærent & inæqualitatem quandam excitant. B. Puisten. G. Ein porpel, blætterlein, blatter. Gall. *Ampoules*, *Pustules*, *Vessies*. A. A Blister, wheale, pushe.

PUTREFACTIO CHYMICA, est corporis concreti, per putredinem ordinariam, in calore humido substantiam ipsam corrumpente, ejusque penetralia reserente, dissolutio. B. Verrottinge. G. Das verfaulen. Gall. *Putrefaction Chymique*. A. Putrefaction in Chymistry.

PUTRIDA FEBRIS, sic olim vocabatur, sed talis non datur, nec dari potest, corruptis enim sanguine & succis, cætera non vivunt. Vide *Synochus*.

PYCNOSIS, vide *Pycnotica*.

PYCNOTICA, idem quod *Incrassantia*.

PYELOS, vide *Choana*.

PYLORUS, sive JANITOR, est dextrum ventriculi orificium, Intestino duodeno annexum, per quod Cibi ex ventriculo expellendi in Intestina transeunt: à πύλη janua, & ὠρέω custodio. B. De poortier. G. Der pfortner, thuerhueter. Gall. *Le pylore*. A. The porter.

PYON sive PUS, est materia alba, viscida, tenax, æqualis coloris in vulneribus & ulceribus bonis hærens, facta ex affusa lympha ex vasculis ruptis, unà cum partibus vasculorum emortuorum mista, cujus pars tenuior avolavit vel absorptum est intra corpus, undè non nisi aliquo tempore post collectionem in vulnere dictis characteribus donatur. B. Etter / materie. G. Eiter. Gall. *Pus*, *Matiere d'une Playe*. *Apostume*. A. Matter.

PYOSIS, est puris in qualibet parte collectio, à πύον pus.

PYRACANTHA, dicitur spina acuta sive oxyacantha: ut & pyraster, sive pyrus sylvestris: priori arbori nomen minus respondet, sed magis posteriori, ex πῦρ ignis, hinc derivatur pyrus, quod ejus fructus flammæ in modum plerùmque formati sint, & ἄκανθα spina.

PYRAMIDALES MUSCULI, in abdomine locantur, & rectorum infimis tendinibus incumbunt, nec sunt rectorum partes, ut putant *Vesalius* & *Columbus*, sed distincti musculi, ut probat *Fallopius*, licèt rationibus quibusdam validis, quibusdam inanibus; membrana peculiaris,

quâ investiuntur, & fibrarum cursus, diversos à rectis esse musculos ostendit. Ortum ab externo pubis osse sortiuntur, & quanto longiùs ascendunt, tanto fiunt angustiores, circa umbilicum in alba linea terminum consequuntur. Aliquando desunt, vel sinister dextro minor est, vel dexter sinistro. G. Der pyramid-gleiche mausz. Gall. *Muscles Pyramidaux*. A. Idem.

PYRAMIDALIA CORPORA, sunt vasa semen præparantia dicta, de quibus suo loco. Item musculi narium & Abdominis pyramidales dicti, item duæ chordæ medullares circa basin medullæ oblongatæ, videatur *Willis* de cerebro cap. 3. à πυραμὶς corpus in superficie acuminatum.

PYRAMIS, vide *Conus*.

PYRENOIDES PROCESSUS, est dens secundæ Vertebræ: *Dentiformis* dictus.

PYRÆNUS, est Alcohol vini, ex πῦρ ignis, quia ignis ope destillatur, & οἶνος vinum.

PYRETHRUM, Latinis *Salivaris*: hæc planta nominatur à fervido, ac ignis simili, qui in ejus radice est, sapore, undè plurimum salivæ elicitur, à πῦρ ignis. B. Bertram-kruid / vuur-wortel / tand-wortel / quyl-wortel. G. Bertram, zahnwurtz, speichel-wurtz, geifer-wurtz. Gall. *Racine*, *Salivaire*, *ou Pyrethre*. A. Bartram, pellitory.

PYRETICA, idem quod *Antipyretica* & *Febrifuga*.

PYRETOLOGIA, est Febrium descriptio: continens eorum symptomata, effecta, causas, & sanandi rationem &c. ex πυρετός febris, & λέγω enarro. B. Koorts beschrypinge.

PYRIFORMIS MUSCULUS, vide *Quadrigeminus*.

PYROLA, est planta, quæ habet caulem angulosum, multa folia acuta habentem; folia ex radice erumpentia, quæ sunt satis carnosa, polita, totâ hyeme virentia, caulibus longis adhærentia: flos in spicam congestus, est polypetalus vel pentapetalus, quasi galeatus, coloris albi; pistillum floris fit fructus angulosus, in quinque loculos dehiscens, qui loculi continent semina exigua; radix flexilis, fibrosa, repens: tota planta habet saporem amarum & adstringentem. Limonium, Tintinabulum terræ, sunt synonima, suo loco videnda, sic appellatur quòd ejus folia

Pyri

Pyri arboris foliis similia sint. B. **Winter-groen.** G. Winter-gruen, holtz-mangolt, wald-mangolt, wald-kol, kuechen-schelle. Gall. *Verdure de Mer*, *Pyrole*. A. Wintergreen.

PYROS, vide *Triticum*.

PYROSIS, est ardens faciei rubor, qui illis præsertim contingit, qui fervidis diebus iter faciunt: à πυρόω accendo. B. **Hitte in 't aangezigt.** G. Hitze in angesicht. Gall. *Chaleur au visage*. A. Hotnesse of the Face.

PYROTECHNIA, idem quod *Chymia*, ex πῦρ ignis, & τέχνη ars.

PYROTICA, sive URENTIA, sunt Medicamenta potentia calida, quæ corpori humano adhibita valdè incalescunt, propterea quòd particulas & poros ita habeant dispositos, ut vaporibus vel humoribus in eos se insinuantibus, subtilis materia tales ibi inveniat meatus, ut ipsa ibi vehementiùs mota, terrestres quasdam particulas duras & acutas, in iis natantes, impetuosius in vicinas partes agitet, atque ita calorem magis vel minùs vehementem & diversimodè corrumpentem, vel immutantem, pro ratione sui motus & particularum movendarum diversitate excitet. Hæc sunt *Rubefacientia*, *Vesicantia*, *Cathæretica*, *Septica*, *Escharotica*, & *Psilothra*, à πυρόω incendo. B. **Inbrandende medicamenten.** G. Anbrennende mittlen. Gall. *Remedes caustiques*.

PYRUM, PYRUS, truncus hujus arboris est magnus, lignum flavescens, habitus procerior & erectior quàm mali: folia satis lata, obrotunda, aliquantulùm oblonga, acuta, viridia, in fine albescentia, finis pedunculi abit in ovarium oblongum, cujus margo suprema fit corona expansa, instar calicis, in quinque segmenta, stellatim expansa, in centro cava: flos ovario innatus habet petala quinque expansa instar rosæ, nata ex interstitiis segmentorum coronæ, & stamina viginti vel ultra, etiam indè nata ex ora calicis, ovarii supremi centrum emittit tubas quinque terminatas in apicem scabrum, orbicularem, & ovarium ipsum fit fructus oblongus, turbinatus, quinque locularis, carnosus, umbilicatus, divisus in quinque loculamenta, fæta seminibus nigris: hæc arbor crescit in hortis. Pyrorum infinitæ occurrunt differentiæ multò plures quàm Malorum, à fructûs scilicet magnitudine, figura, colore, odore, sapore, consistentia, cortice, pediculis, tem-

tempore quo maturantur, regione in qua proveniunt, duratione &c. desumptæ Gr. Ἄπιος, sic dicitur quod fructus ad pyramidis similitudinem è lato in acutum spectet & in mucronem turbinetur. B. Peer-boom. G. Birn-baum. Gall. *Poirier*. A. Pear-tree.

PYULCON, est instrumentum Chirurgicum, quo pus vel sanies, è profundis sinubus trahitur, ex πύον pus, & ἑλκω traho. B. Een etterloser. G. Ein eiter auszlæszer.

PYULCUS, est cannula argentea, rotunda, oblonga, vulneri vel ulceri proportione respondens, cujus extremitas, quæ vulneri immittitur, variis perforata est punctis, altera quæ extra vulnus eminet, lamellam orbicularem circum positam habet, ne vulnus intret, & alligari hinc parti potest.

PYXACANTHA, est buxea spina: nomen accepit, quòd planta sit spinosa foliis buxeis, πύξος enim est buxus, & ἄκανθα spina. B. Buks-boom met doorn / buksdoorn. G. Buchs-dorn. Gall. *Buys d'asne*, *Buys espineux*. A. Box-thorn.

PYXIS, Capsula est Pharmaceutica & Chirurgica; in qua nempè Medicamenta asservantur: hinc Unguentum quoddam olim, emolliens & inflammationes depellens, quia commodissimè in theca seu pyxide asservabatur, *Pyxidis* nomen sortitum est. Sinus item ossis coxæ quoque & *Pyxis* & *Acetabulum* & *Cotyla* appellatur. B. Busse. G. Eine buechse. Gall. *Une Boëte pour les Onguens*, *ou un Etuy pour les instrumens*. A. A Boxe.

PYXIDIS OS, vide *Basilare Os*.

Q.

Q. PL. in formulis medicorum scriptum significat, *Quantùm placet*.

Q. V. est quantùm vis, quantùm volueris.

Q. S. Hoc est, quantùm satis, quantùm sufficit.

QUADRANS, apud Medicos est pondus trium unciarum, id est Libræ Romanæ quarta pars. B. Een vierendeel / een vaandel. G. Ein viertheil. Gall. *La quatriéme partie de la livre*, *un quarteron & en general*, *la quatriesme part d'un Tout*. A. A Quarter, of a pound.

QUADRATUS MUSCULUS, sic vocatur *Musculus abductor Femoris*, qui oritur à parte posteriore & exterio-

re

re tuberositatis ossis ischii & inseritur ossi femoris in cavitate inter utrumque Trochanterem : hoc nomine quoque gaudet *Musculus depressor labii inferioris*, qui oritur à labio exteriore baseos maxillæ inferioris circa locum synchondroseos ejus , & rectè adscendens ab utroque latere junctus, inseritur toti musculo orbiculari inferiori. Item sic vocatur *Flexor lumbi*, qui oritur principio lato & carnoso ab interna costa ossis ilii & ab osse sacro , & desinit in transversis processibus vertebrarum lumbalium , & ultimæ dorsi. Vide porrò in *Quadrigeminus* , & *Pronator*. B. **De vierkante spier.** G. Der vierschrœtige mausz. Gall. *Muscle quarré*. A. A Foursquare Muscle.

QUADRIGEMINUS MUSCULUS, est unus ex iis qui femur movent quadrifariam , posteriùs supra femoris articulum collocati quatuor eique exigui sunt. Hujus cœtus primus titulo dignoscitur à situ assumpto, vocaturque *Pyriformis* seu *Iliacus externus* : externo ossis sacri margini, ut qui sequuntur *secundus* & *tertius*, ischii ossis tuberculo adnati , Trochanteris cavitatis integumento affiguntur. Ejusdem ordinis *quartus* nomen *Quadrati* obtinuit, ischii internæ tuberis sedi exteriorique inseritur femoris processui majori. B. **De vierdubbelde spier.** G. Der vierfache mausz. Gall. *Muscles quadrijumeaux* A. Foure double Muscle.

QUALITAS, est particularum minimarum dispositio seu contextus , undè corpus nostrum quâcunque ratione, quale denominari potest. Hæc est Manifesta , Occulta , Venenata, Contagiosa, Pestilens &c. B. **Hoedanigheid.** G. Beschaffenheit. Gall. *Qualité*. A. Qualitie.

QUARTANA FEBRIS INTERMITTENS, quam *Saturni Filiam* nominavit Antiquitas , *Octavio Horatiano* teste. Hodie *Opprobrium Medicorum*, quia difficulter, à Medicis antiquam sectam sectantibus, curabatur. *Quadrimi circuitus febris Plinio*. Gr. Τεταρταῖος, estque præter ordinaria sanguinis commotio cum suis symptomatibus , quarto quovis die hominem invadens , eumque deserens planè per duos intermedios dies. B. **De derdendaagse koorts.** G. Das viertægige fieber. Gall. *Fievre quarté*. A. A quartan Ague.

QUARTARIUM, idem quod *Quadrans*, item mensura est vini unciarum quinque , & olei unciarum quatuor cum semisse.

QUARTIO, dicitur *Talus*, five Aftragalus, à quatuor nempè lateribus. Vide fuo loco.

QUERCERA, idem quod *Phricodes*, & *Epiala*.

QUERULA, vide *Chamædrys*.

QUERCUS, eft arbor recta, crafta, diu durans, ramos fuos latè difpergens : truncus obductus eft cortice craffo, afpero, rubicundo : folia funt magna, oblonga, lata, finuofa quafi laciniata : flos mas amentaceus, conftans apiculis mafculinis, tenui capillamento longo per denfa agmina affixis, fructus loco à flore in eadem planta remoto, tribus tubis inftructus, natus in calice foliolis angulofis conftante tandem fquamofo, fit glans calice inferiùs excepta, fub putamine coriaceo integro, tegens nucleum bifariam fiffilem : hæc arbor crefcit in fylvis, collibus, & montofis locis; in ufum trahuntur, lignum, cortex, folia, glandes, earumque capfulæ, gallæ, vifcus, fungus, & nucamenta. Gr. Δρῦς, licèt prifci Græci omne genus arboris fub δρυὸς nomine intellexerunt, à verbo δρύω erumpo, alii dictam putant, quafi Weer-kouw / quod Belgis eft averto & prohibeo frigus, quòd præcipua quercuum utilitas fit, cafas & domos adversùs frigus munire, & ignem ftruere : ut & famem glandibus depellere. Vel à quærendo, quod glandes olim fub arboribus folebant quæri & colligi. Derivant nonnulli à κηκὶς galla, vel à κέρχω exafpero. Gr. Δρῦς à δρύω erumpo, pullulo. B. Eikeboom. G. Eichbaum. Gall. *Chêne*. A. Oak-tree.

QUID PRO QUO, *Succedaneum* dicitur & *Antiballomenon*. Eft, quando Medicamentum unius indolis & qualitatis pro altero fubftituitur à Pharmacopæis, hoc tamen, non nifi Medicorum confenfu faciendum. Gr. Ἀντιβαλλόμενον. B. 't Een voor 't ander.

QUINCUNX, Quincuncialis figura, ejus figuræ quæ decuffim antiquis fignificabat, media eft. Fiebat verò decuffis ad X literæ formam, quæ quidem apud Latinos decem fignificat, atque hæc fi per medium fecetur, remanebit V figura, quæ quinarium numerum, atque adeò quincuncem demonftrat. Sed hæc quidem multoties tum fuperiùs, tum etiam inferiùs multiplicata, figuram facit, quincuncialis appellatur. Talem planè trichomanis cauliculi efficiunt, Quincunx, ordo quincuncialis.

V. XXXX.

QUIN-

Quinque Nervia, vide *Pentapleuron.*

Quinquina, vide *Cina Cina.*

Quinta Essentia, vide *Essentia Quinta.*

Quotidiana Febris Intermittens, est, febris quæ omni die invadere solet & remittere, duratque ordinario per 12. horas, & per totidem desinit. Gr. Πυρετὸς Ἀμφημερινός. B. De dagelijkse koorts. G. Das tægliche fieber. Gall. *Fievre Quotidiene.* A. A quotidian Ague.

R.

R. Idem est ac si diceres *Recipe*, quod signum Jovis insigne quoque fert, quasi Medici Deum priùs invocarent, & notant ℞. vel *Jupiter* in Principio formularum reperitur.

Rabdoides, idem quod *Sutura sagittalis*, ex ῥάβδος virga, & εἶδος forma.

Rabies Hydrophobica, vide *Hydrophobia.*

Racemus, pro uva accipitur, neque tantùm ipsius vitis est, sed etiam Hederæ & aliarum herbarum, aut fruticum uvas quasdam producentium. Dicitur etiam ramosum id, è quo acini dependent.

Rachitæ & Rachiæi, sunt musculi ad dorsum pertinentes, à ῥάχις dorsi spina.

Rachitis, vide *Rhachitis.*

Radicales Dies, vide *Critici dies.*

Radicula, vide *Raphanus*, & *Struthium.*

Radix, vide *Raphanus.*

Radix Cava, est Aristolochiæ species, cujus radix cava est.

Radiæus, est Carpi musculus, *Externus* est vel *Internus.* Posterior ab eodem ferè cum cubitæo protuberculo descendens radioque incumbens, primi Metacarpi ossis involucro, sub Indice affigitur. Alter *Externus*, ab externo brachii processu latus erumpens, radio impositus, circa prima metacarpi ossa duplici ut plurimùm separatoque definit tendine; hic corpus flectit, ille verò extendit. B. Ellepyps-spier. G. Der elnbogen mausz. Gall. *Muscle Radial.* A. Muscle of the Elbow.

Radius, est os cubiti minus, *Focile minus* dictum, obliquius est ulna, & ab ea in medio nonnihil distat, ubi tenue interest ligamentum: supra verò ulna Radium excipit;

cipit; infra hic illam. Superior ejus pars cum externo brachii processu articulatur per diathrosin, undè motus pronus & supinus. Inferior per appendicem cum carpi osse ad maximum digitum. Hujus superior pars tenuior, inferior verò crassior. Gr. Στήρειγξ, Κερκὶς, Παραπήχιον. Item, os tibiæ minus. B. De kleine ellepyp. G. Armschiene, der kleine elnbogen pfeiff, die spindel im arm. Gall. *Le Rayon*. A. The elbows bone.

RADIX, est infima pars plantæ, terræ infixa, per quam nutrimentum capiens crescit, sive id, quo alimentum attrahitur: neutiquam tamen est tota illa pars, quæ ut à circumposita sibi nutriretur materia, terræ committitur, quæ propriè radicis truncus dicenda, & potiùs ad caulem seu caudicem, quàm ad radicem referenda est, quum implicatis iisdem vasorum generibus constet, verùm illa pars, quæ exteriori sui superficie matrici contigua, infinitis osculis pertusa acceptos humores promovet, ut per canales deinceps vasis lacteis non absimiles in ipsum plantæ corpus ferantur, propriè radix vocanda est: quæ quanquam stricta nimis videatur, generalissima tamen & omnibus plantis applicanda est definitio, competit enim æquè his, in quibus nulla, ut vulgo putatur, ac illis, in quibus manifesta sensibus occurrit radix, minimis undiquè foraminibus pertusa deprehenditur superficies, per quæ nutrimentum hauriunt, ut in Pomo Aurantio, Nephthuni piscatoribus dicto seu Pila Marina, & nonnullis terræ tuberibus apparet, adeòque tota in hisce superficies pro radice inservit, quod idem in plantis quibusdam submarinis planè, ut videtur, lapideis obtinere credibile est; & ex analogia animalium deduci & utcumque probari potest, hæc enim sui juris facta non tantùm per os alimenta ingerunt, sed tota quoque cutis humido aëri exposita eidem scopo inservire videtur; simile quid in ovis animalium observatur, quæ humore naturaliter in utero contento, & per membranas transeunte æquè ac colliquamento seu liquoris Amnii principio nutriuntur. Plantæ autem, quæ conspicua & sensibus magis obvia radice sunt præditæ, hac in parte multùm inter sese differunt, aliæ enim sunt Bulbosæ, quæ vel squammosæ vel Tuberosæ deprehenduntur, aliæ Grumosæ, aliæ Fibrosæ, aliæ denique Nodosæ, quas ut primarias radicum differentias notasse sufficiat:

inutile foret minora, quibus inter ſeſe differunt, ſignare diſcrimina, quatenùs aliis, multæ, longæ, altæque ſunt radices, ut Fico, Robori, Platano; aliis paucæ & ſummæ terræ adhæreſcentes, ut oleæ: Punicæ, Malo, aliis nervoſæ, ut Abieti: aliis carnoſæ potiùs, ut Robori, aliis veluti nodoſæ & villoſæ; ut oleæ, quæ cuicunque frutici, ſuffrutici, herbæ & ſimilibus applicari poſſunt.

RAMEX, vide *Hernia*, aut *Cirſos*.

RAMI, non tantùm dicuntur brachia vaſorum majorum, ſed & plantæ, qui ſunt ejuſdem ſtructuræ ac ejus truncus, & tantùmmodo ut ejus diviſiones conſiderandi veniunt: quemadmodum enim ex minimis ſimilibus collectis radiculis radicis truncus & caudex oritur, ſic ex caudice rami prodeunt: hic autem in nonnullis rectus aſſurgit, in aliis ilicò in folia & ramos explicatur: Priores (quales inprimis ſunt arbores) erectum habent ſtipitem, qui prolongatus tantùm eſt caudex, quod in poſterioribus ſeu plantis, quæ in folia explicantur, non ita obtinet: ambæ tamen in ramos expanduntur, qui in his foliacei, in illis ſtipitiformes deprehenduntur, in prioribus folia ſunt ipſi rami, & hæc alia magnitudine ſuâ longè exſuperant, in poſterioribus, uti in omnibus arboribus, ſtipites dividuntur in ramos iterùm ramoſos, & ſuæ ſubſtantiæ ubique ſimiles, quorum latera hinc indè, & ultimi fines in folia explicantur. Ramos autem iiſdem ferè partibus conſtare docet annotinus oblique in autumno abſciſſus ramus, in loco humido terræ commiſſus, depactæ enim partes inferiùs in radices, ſuperiùs in folia & novam fæcundamque arborem explicantur: hæc igitur omnia tantùmmodo ſunt productiones radicis, ſic caudex nihil continet, quòd non ſimiliter in radice reperiatur, & contra nihil in radice obſervatur, quin itidem in caudice appareat, quumque radix in omni parte videatur habere illud rudimentum, undè tota deinceps perfecta planta producitur, idem in caudice & ramis obtinere probabiliter indè conjicitur, quia ſcilicet, ſi ex quacunque ferè arbore. V. G. ſalice duo virgulta abſcindantur, & aſſumptis partibus ſuperioribus unum rectum, ſeu parte, quæ radici erat proprior, alterum inverſum terræ committitur, utrumque eodèm creſcit modo, niſi quod in poſteriori rami magis horizontales, & folia paulò majora deprehendantur undè

apparet in ramis quoque adesse illud rudimentum, quod in veras radices abire, & novam futuram plantam continere queat. B. Een tack. Gall. *Des Ramaux.*

RANINÆ VENÆ, sunt eæ quæ sub lingua manifestè visuntur. B. Kikvors aders. G. Die frœsch adern. Gall. *Veines Ranines.* A. The frogge vessels or veins.

RANULA, sive RANA, vide *Batrachium.*

RANUNCULUS, habet calicem pentaphyllum herbacei coloris ante floris perfectionem plerùmque fugacem: flos est perfectè rosaceus, pentapetalus seu polypetalus: radix nonnunquam fibrosa, vel granulosa & digitata, nunc tuberosa, aliquando planè intorta, foliatura est lata vel angusta, secta vel minùs secta, hinc nil characteris dat, folia quoque varia sunt, sed habet calicem pentaphyllum, & stamina innumerabilia, quæ circumcrescunt capiti frugifero, exceptis nonnullis. Gr. βατράχιον, à Ranis nomen accepit: quod limitibus humidis opacisque marginibus ranarum more lætetur: aut quòd aquis ubi Ranæ degunt, potissimum gaudeat: aut quia inter ejus frutices ranæ frequenter inveniuntur. B. Boter-bloem / Hanevoet. G. Schmaltz-blum, hanen-fusz, frosch pfeffer. Gall. *Renoncule.* A. Crow-foot.

RAPA, & RAPUM, est planta, quæ habet folia oblonga, magna, ampla, repentia, profundè incisa, aspera; flores sunt quadrifidi, cruciformes, flavi; flori succedit siliqua cornu fungosum referens, septo medio divisum, semine subrotundo & rubicundo prægnans: radix est crassa, expansa, carnosa, oblonga, aut rotunda, coloris viridis aut albi, aut rubicundi aut externè nigricantis, in parte inferiori fibras habens, internè dura, alba, saporis aliquando dulcis, aliquando acris: putant dici à ῥαπὶς & ῥαφὶς. Rapa vel Rapum, quasi Ruapum, vel Ruapa vocatur, quòd è rure eruatur; vel quòd facilè extra terram ruat; vel quod magis placet, quòd passim in cibis rapiatur: ergo nomen à rapiendo accepisse videtur: nam & à prætereuntibus etiam ex agris rapitur, & evellitur. Gr. γογγύλη, γογγυλὶς. B. Raap / knol / ruibe. G. Rueben. Gall. *Rave.* A. Turnepe, Rape.

RAPHANUS, habet folia magna, longa, lata, acuta, pulchrè viridentia, Rhapontici foliis satis similia: caulis est rectus, firmus, striatus, cavus: flores sunt parvi, quadri-

drifidi, cruciformes: his succedunt fructus parvi, ferè rotundi, & tumidi, quibusdam seminibus prægnantes: radix est oblonga, pollicis crassitudine ac etiam crassior, gustu acerrimo, sinapi haud absimili, odoris nullius; Ῥαφανὶς, seu Ῥαφάνη, nomen habet ἀπὸ τοῦ ῥᾶ, seu ῥαδίως φαίνειν, quòd nempè facilè appareat, nam die tertio à satu prosilit, hoc nomine potissimum gaudet *raphanus rusticanus*. B. **Rammelatzen.** Gall. *Grand Raifort*. A. Horse-radish.

RADICULÆ vel RADICES, est hæc planta *raphanus hortensis*, qui in obsoniis pro deliciis habetur, nomen sibi arrogavit, quòd cæteras amplitudine corporis superet, vel quam paucissimis magnitudine cedat. Etenim plerùmque in tantam molem coalescit, ut in frigidis locis, quibus gaudet, sicut in Germania, infantium puerorum magnitudinem æquet: folia habet magna, ampla, aspera, viridia, profundè incisa, Rapam referentia, sed magis sinuosa: caules sunt rotundi, ramosi, flores quadrifidos, purpureos, & cruciformes habentes: succedit fructus seu siliqua corniformis, crassa, spongiosa, duobus seminum subrotundorum ordinibus fæta, mediastino tenui discretis: radix est longa, crassa, carnosa, alba, rubicunda aut nigra, saporis acris aut penetrantis, sed grati: hæc planta in hortis colitur, radix è terra effoditur verè, quando est tenera, succulenta, fragilis, & esculenta. B. **Rades.** G. Rettig. Gall. *Raifort*. A. Radish.

RAPHE, vide *Sutura*.

RAPISTRUM, Monospermon, est Rapa sylvestris, est planta, quæ habet caules tenues, rotundos, ramosos, aliquantulùm villosos; folia repentia, crassa, Rapam referentia ad principium laciniata, dein subrotunda, leviter sinuata & subhirsuta: flos cruciformis, quatuor scilicet petalis constans, ex cujus calice surgit pistillum, quod deindè abit in fructum seu testam ferè globosam, unicapsularem, semine fætam ut plurimùm singulari, radix longa, fibrosa, & albescens. Gall. *Rave*.

RAPUM TERRÆ, vide *Cyclamen*.

RAPUNCULUS spicatus, est planta quæ habet folia ex radice erumpentia violam referentia, punctis nigris aliquando instructa, pedunculis longis adhærentia; caulis est angulosus, excavatus, succum lacteum præbens, fo-

lia oblonga, angusta habens: flores in summitate in spicam sunt congesti, coloris cærulei, purpurei vel albi; post florem sequitur fructus divisus in tria loculamenta, semina exigua, splendentia, & rubicunda continentia: radix alba Rapum referens: Rapunculus esculentus est campanula radice esculenta flore cæruleo: est diminutivum à Rapa. Gall. *Reponse*.

RAREFACIENTIA, sunt remedia, quæ moderato calore; vapores humoresque difflando, poros partium majores faciunt. Gr. Ἀραιωτικά. B. Dunmakende middelen.

RASETTA, idem est quod *Carpus* aut *Brachiale*.

RASORIUM, est cultelli species, quo utuntur chirurgi in abradendis capillis, & ossibus cariosis, à radendo vocatum. B. Een scheer-mes. G. Ein scheermesser, scharsach. Gall. *Rasoir*. A. Barbers Shop, Rasour. Idem quod *Raspatorium* aliquando.

RASPATORIUM, seu SCALPRUM RASORIUM, est instrumentum Chirurgicum, ossibus cariosis & squammosis abradendis, confectum. Gr. Ξυστήρα vocant. B. Een rasper. G. Das schroteisen, schrotmeisel. Gall. *Rugine*, *Ratissoire*. A. A Grater or rape.

RASPATORIUM, seu RADULA, à radendo, est instrumentum ex lamina ferrea pertusa & asseri parvo affixa, cujus inæqualitate & scabritie, radices, ligna &c. raduntur, Gr. Ξύστρα. B. Een raspe. G. Raspel. Gall. *Rape*, *Racloir*, *Ratissoire*. A. Rasp.

RATIONIS Os, idem quod *Sincipitis*.

RAUCEDO, Gr. Βράγχος, est vox rauca, acutie strepens, absque ulla soni glabritie vel claritate, & exilis, sic ut sæpe non audiatur, nisi à prope adstantibus, adest etiam in hac sibilus aliquis: orta à siccitate vel asperitate Instrumentorum formandæ voci inservientium, hinc consequitur vel tussim, vel susceptum frigus, vel crapulam, vel nimios clamores, vel pulverem in fauces illapsum, vel consumptionem Instrumentorum vocalium à lue venerea: vel denique abusum ciborum aut Medicamentorum acrium. B. Heesheid. G. Heischerkeit. Gall. *Enrouement*. A. Hoarsness.

RAVED SENI, est Rhabarbarum Orientale.

RECEPTACULUM CHYLI, idem quod *Sacculus Chyliferus*.

RE-

Receptaculum Chymicum, est vas amplum, in quo guttæ & vapores destillantes ex rostro vasis, in quo Corpus destillandum habetur, excipiuntur : vocatur & *Recipiens*, & *Excipulum*. B. De ontfanger. G. Vorlege glasz, receptackel, eine recipient. Gall. *Un Recipient, Balon.* A. A recipient, receiver.

Receptum, idem quod *Formula*.

Recidivus Morbus, est, quando materia à priore morbo relicta, vel corporis morbosa diathesi non satis mutata in sanitate requisitam conditionem, denuò recrudescit & eundem similemve morbum resuscitat.

Recrudescentia, est, quando morbus jam desinens, aut mitis factus, denuò, ad eundem vigorem redit.

Rectificatio, est destillatio repetita liquorum jam antea destillationi subjectorum, ad eos magis purificandos & exaltandos. B. Verbeteringe. G. Verbesserung, das rectificiren. Gall. *Rectification.* A. Idem.

Recti Musculi, habentur inter externos abdominis Musculos : in quibus arteriæ & venæ Epigastricæ ab interna parte ascendunt, tum à mammariis interius propè mamillam descendunt. Circa Medium abdominis in latitudinem majores inscriptionibus binis, ternis, interdùm & quaternis, in plures veluti musculos dirimuntur. Ad mucronatam pectoris cartilaginem, costarumque trium vel quatuor cartilagines, exortu carnosi sunt, in osse vero pubis, valido tendinosoque corpore defixi. Duo porrò paria dicuntur *Musculi recti Majores* & *Minores capitis*. Par rectum majus, parvum est carnosum & gracile. Oritur à secunda colli vertebra, & definit in Medium occiput, *Minus rectum* sub priori latet, venit à prima colli vertebra, & in Medium occiput terminum assequitur. Caput ambo retrorsùm leviter ducunt & ad latus. B. De regte spier. G. Der rechte mausz. Gall. *Muscles droits.* A. The Right muscles of the Abdomen.

Rectum Intestinum, est omnium & præcipuè Crassorum intestinorum ultimum, incipit à coli fine, & definit in anum, gaudet musculis sphinctere, & duobus dilatatoribus. B. Den aars-darm / endel-darm. G. Der mast-darm, ars-darm, afterdarm. Gall. *Le Boyau Culier, le Gros Boyau, le Rectum.* A. The stright Gut.

Recutitus, sive Apella, est cui portio præputii re-

resecta fuit, ut in Judæis & Mahometanis. B. Besneden. G. Beschnitten. Gall. *Circoncis*. A. Circumsised.

Reducia, idem quod *Paronychia.*

Reductio, est Metallorum ab acido aliquo corrosorum, mediante Alcali quopiam, nempè acidum absorbente, vel mutante, in pristinam denuò formam fusio.

Reduvia, est levis quædam cuticulæ ad unguium radices fissura. Nonnulli sic quoque Paronychiam vocant. B. Pijn-nagel. G. Nagelzwang, der wurm oder das ungenant am finger. Gall. *Panaris*. A. The Loosness or cleft of the Skin about the root of the nails.

Refectiva, idem quod *Analeptica.*

Reficientia, idem quod *Analeptica.*

Refrigeratorium, est vas ligneum, aquâ plenum, cui fistula recta vel spiralis ex stanno vel plumbo inest, quâ aqua destillata, refrigerandi gratiâ perfluit. B. Een koelvat. G. Ein kuehl-fasz. Gall. *Refrigerant*, *Refrigeratoire*. A. A cooling vessel.

Regeneratio, sive Palingenesia, Chemicis vocatur quando res quædam operationibus in aliam formam redactæ, ope aliarum operationum, vel peregrinorum additorum, in eandem naturam, quâ priùs gaudebant, reducuntur.

Regimen, vox recepta est in arte Medica, denotans certam & à medico imperatam diætæ & victûs rationem, tam in statu sano quàm morboso. Chymicorum turba etiam de Regimine ignis jactat, atque in eo suos habet gradus. Vide *Gradus*. B. Bestuur / regeeringe. G. Regierung. Gall. *Regime*. A. Idem vel Governing.

Regina Prati, est *Ulmaria:* sic dicitur, quod tam lætè caput in pratis præ cæteris plantis erigit. Vide *Ulmaria.*

Registeres, Registra seu Ventila, spiracula furni sunt, quæ aër ingreditur sub venti specie, vel quibus supernè exit, & quibus hinc pro operatoris intento dirigitur ignis, iis enim clausis, ignis debilior fit, verùm apertis intensior. Gr. Επιστόμια. B. Logtgaten / regeerpypen. G. Lufftloch. Gall. *Soupirail*. A. A hole to let in Aire.

Regius Morbus, vide *Icterus.*

Regnum, est certa quædam reductio rerum in tellure

re nostra reperiundarum ad aliquam classem generalem, quæ omnes in quibusdam proprietatibus conveniunt: Tale in medicina constitutum fuit triplex. 1. *Vegetabilium*, continens sub se omnium plantarum genera. 2. *Mineralium*, continens omnia, quæ ex terra effodiuntur, neque tam manifestam ex suo semine ac vegetabilia originem habent. 3. *Animalium*, complectens omnia animantium genera in quovis medio vitam suam degentia. B. Ryk / geslagt. G. Reich. Gall. *Regne.* A. Kingdome.

Regulus, Chymicis usitatissima vox est, qui in probatione aut fusione alicujus mineræ, illud quod manet in crucibuli fundo vel cupula, *Regem* vel *Regulum* appellarunt, fortè quia erat totius nobilissima essentia. B. Koningsken. G. Der Kœnig. Gall. *Regule.* A. Regule.

Relaxantia, vide *Chalastica.*

Relaxatio, est quarundam partium, uti musculorum, vasorum & membranarum dilatatio ultra elasticitatis suæ, h.e. virtutis contractoriæ, tonum, quâ partes in functionibus suis sanis impediuntur; uti in Strabismo, Varice, Aneurismate, Hernia &c. Gr. χαλασμὸς, Ἄνεσις, Χαύνωσις. B. Een verwijdering / verlamming. G. Das nachlassen, das erweitern. Gall. *Relachement.* A. A rereleasing, loosing.

Remedium, idem quod *Medicamentum*, seu *Auxilium.*

Reminiscentia, Gr. Ἀνάμνησις, est perceptio, quâ rerum anteà perceptarum ideæ, menti sensatione, vel aliâ perceptione impressæ, per earum vestigia vel imagines cerebro impressas, vel voces aut alia earum signa oblata, animæ mediantibus spiritibus animalibus, in sensorio communi, rursùs offeruntur; vel reminiscentia est arbitraria rerum cerebro antea impressarum, ad suos usus depromptio. B. De geheugenisse. G. Gedæchtnus Gall. *Reminiscence*, *Souvenance*, *Souvenir.* A. Remembrance.

Remissio Febrium, est incalescentiæ supra modum sanguinis cessatio, quæ in febribus intermittentibus absolvi integrè solet, in continuis verò partialis.

Remora Aratri, est Ononis, dicitur quòd in opere arantes boves subindè sistat. Vide *Anonis.*

Remora, est Instrumentum Chirurgicum apud Hildanum, quo os femoris restituitur.

Remulus, vide *Costæ*.

Renes, Gr. Νεφροὶ, bini sunt in abdomine, sub peritonæi duplicatura positi, propè diaphragma, multa pinguedine involuti, ad eandem ferè altitudinem quam Hepar & lien, quæ illos quoque tegunt; dexter in homine inferior est quàm Sinister, accipiunt arteriam ab aorta perpendiculariter emissam, quæ dividitur in plurimos ramos vermiculari reptatu currentes, & in se hiantes, ex quibus fistulæ laterales minimæ oriuntur, quæ in corpora papillaria duodecim terminantur, & Urinam à sanguine secretam evehunt in pelvim renis, in qua pariter similes fistulæ ab innumeris glandulis oriundæ in eundem usum desinunt: uterque ren emittit unam Venam, *Emulgentem* dictam in *cavam* statim terminatam; Nervisque quamplurimis & lymphaticis vasis gaudet. B. De nieren. G. Die nieren. Gall. *Les Roignons*, *Reins*. A. The Reynes, Kidneys.

Renes Succenturiati, vide *Capsulæ Atrabilariæ*.

Repellentia, sunt, quæ ut dicunt, Veteres, suâ frigiditate, vel astringendi vi, fervorem & affluxum humorum reprimendo, ac poros & meatus partium claudendo, intumescentiam partis imminuunt, & allabentes humores alio pellunt. Hæc horum medicamentorum actio à nonnullis medicis circulationi sanguinis & humorum repugnare asseritur: tamen experientia multiplex, & solida ratio pro his medicinis militare videntur. Gr. Ἀποκρουστικά. B. Te rugdrijvende middelen. G. Zu rueck treibende mittel. Gall. *Repercussifs*.

Repercutientia, idem quod *Repellentia*.

Repositio, est operatio Chirurgica, quâ membrum aliquod, quod loco suo debito excidit, cum violentia & artificiosè, in pristinum locum reponitur. B. Herstelling. G. Herstellung. Gall. *Replacement*. A. Idem.

Reseda, est planta, quæ habet caulem excavatum, striatum, villosum, ramosum, curvum: folia alternatim dispotita, profundè incisa, crispata: flores sunt anomali, in summitate caulium crescentes, coloris flavi, flori succedit capsula membranacea, triangularis, oblonga, continens semina exigua, obrotunda, nigra: radix est longa, tenuis, lignosa, alba, acris: hæc planta crescit in pratis: dici videtur, à resedandis doloribus, collectionibus, inflam-

flammationibusque, habet succum mollissimum hinc credibile est eum dolores sedare. B. **Dreemde raket.**

Residentia, est crassamentum seu fæces quæ in liquoribus turbidis ad fundum subsident.

Res Naturales, sive Res Debitæ aut Ordinatæ, vulgò recensentur tres: Sanitas, Sanitatis caussæ, & Sanitatis effecta. Alii septem enumerant, ut Elementa, Temperamenta, Humores, Spiritus, Facultates, Actiones: sed Elementa & Temperamenta pertinent ad Physicam: Humores, Spiritus & Partes, sanitatis causis annumerantur, quæ constant ex bona temperie & apta conformatione; Facultates & Actiones, sub Sanitatis effectis constituuntur. B. **Natuurlijke dingen**, vel potiùs **de behoorlijke** vel **ordentelijke dingen.** G. Natuerliche sachen. Gall. *Choses Naturelles.* A. Natural things.

Res Non Naturales, sunt sex, Aër, Cibus & Potus, Motus & Quies, Somnus & Vigiliæ, Animi pathemata, Excreta & Retenta, sic appellantur, quia si modum excedant, sæpè morbis ansam præbent. Hisce meritò à Sennerto aliisque adjunguntur *Applicata* corpori externa, uti sunt balnea, fomenta, emplastra &c.; omnia enim hæc bono usu adhibita, corpori prosunt, & ipsi naturalia fiunt; verùm abusu, nocent. B. Dicuntur **niet natuurlijke dingen**, sed potiùs **noodzakelyke dingen.** G. Unnatuerliche sachen. Gall. *Choses non Naturelles. A.* Not natural things.

Res Præter Naturam, sunt Morbus, Morbi causæ, & Symptomata sive morbi effecta, quorum præsentia, illa quæ in corpore sano fieri debebant, nunc impediuntur, adeòque abundant in corpore. B. **Tegennatuurlijke zaken** vel **zondigende dingen.** G. Uber natuerliche sachen. Gall. *Choses contre Nature.* A. Things Against Nature.

Resina, est corpus in certò frigoris gradu durum, fragile, pellucidum, ad calorem liquescens, & diffluens, in aqua non solvendum, in oleo, & in alcohole diluendum, in igne ardens instar olei. Gr. ῥητίνη, sunt arborum aut herbarum concretæ lachrymæ, ut *Mastix*, *Thus*, *Ammoniacum*, *Terebinthina* &c. quæ tempore & solari calore indurantur, substantiæ pinguis, inflammabiles, & in oleo solubiles sunt B. **Hars.** G. Hartz. Gall. *Resine.* A. Rosin.

Resolventia, ſunt medicamenta, quæ liquidorum animalium moleculas, quæ præternaturaliter coiverant in ſe, in naturales iterum diſcerpunt, adeòque eas vel circulantes attenuant, vel hærentes in loco dividunt, & circulationi reſtituunt. B. Openende of ontſtoppende middelen. Gall. *Remedes Reſolvans*, *Aperitifs.*

Resolutio, idem quod *Paralyſis.*

Resorbentia vasa, vide *Abſorbentia.*

Respiratio, eſt thoracis alterna dilatatio & collapſus; quâ priori aër per os, nares, aſperam arteriam in veſicularem pulmonum ſubſtantiam intrat, eam ſuâ gravitate & elaſticitate expandit, ſanguinis fluxum per arterias venaſque adjuvat, & in ſanguinem agit ob Thoracem ampliatum per contractionem muſculorum intercoſtalium, & diaphragma planius redditum: & quo poſteriori aër ex pulmonis compreſſi veſiculis, aſpera arteria, ore & naribus expellitur, ob thoracem collapſum vi cartilaginum coſtarum agentium, ceſſante ſc. causâ actionis muſculorum intercoſtalium, ſed preſſione muſculorum abdominalium agente in viſcera, adeòque diaphragma intùs in Thoracem intrudente, & ſimul juvantibus contractionem Thoracis muſculo triangulari aliiſque &c. Binæ hæ actiones ſunt maximè neceſſariæ ad Vitam in animali perfecto, iis enim impeditis vita ceſſat, quia humorum circulatio per vaſa ſua ceſſat. B. De ademhaling. G. Das athem holen, die lufft ein-und autz ziehen, athemzuge. Gall. *Reſpiration*, A. A breathing.

Resta Bovis, eſt *Ononis*, dicitur, quòd arantes boves nonnunquam ſiſtat. Vide *Anonis.*

Resumptiva à *Reſumere*, ſeu *Reſtaurantia* à *Reſtaurare*, dicuntur pectoralia & alimentoſa, ad ægros extenuatos reſtaurandos.

Rete Mirabile, ſic dicitur ob mirabilem ſtructuram, conſtat ex plurimis arteriolis & Venulis, ſubjicitur cerebri baſi & glandulam pituitariam in ambitu ſuo complectitur, à lateribus oſſis ſphenoidis: uſus eſt ne ſanguis ſubitò nimis ad cerebrum ruendo, aliquo modo ſupprimatur; in homine & equo, qui generoſos effectus edunt, non ita invenitur. B. Het wondernet. G. Das wundernetz. Gall. *Rets merveilleux*. A. The wonderful net.

Reticularis plexus, idem quod *Choroides.*

Re-

Reticulum, eſt membrana complicata, tenuis, plurimis arteriis, venis, & copioſâ pinguitudine conſpicua, inteſtinis ſuperextenſa: ſitum eſt in abdomine per totam ferè ejus anteriorem partem, immediatè ſub Peritonæo expanditur ſuperiùs lienem, jecur, quâ parte cavum eſt, ventriculi fundum, ejuſque partem poſteriorem, Pancreas, inteſtinum Colon, ac ipſum dorſum attingit, hinc ſuper inteſtina latum, iiſque immediatè incumbens, ad umbilici regionem ferè ſemper deſinere videtur, ſed ad os pubis uſque plerùmque pertingit, ſemper enim eo uſque extendi poteſt, idque confirmat ejus aliquando in ſcrotum delapſus, licèt id plurimi negent Anatomici, quia in demortuis ad umbilicum uſque retractum obſervatur: duabus lamellis compoſita videtur, quarum poſterior ſeu inferior à Peritonæo oritur, cui ad undecimæ circiter thoracis vertebræ altitudinem, ubi Aorta ſub diaphragmate deſcendens venam cavam tangit, conjungitur, ejuſque interventu firmiſſimè dorſo alligatur, hinc ſiniſtra ejus pars Colo quatenùs ventriculo ſubjacet, nec non Pancreati adnata, versùs anteriora ſiniſtrorsùm tendit, lienis cavo nectitur ac fini anterioris lamellæ continuatur; dextra verò inteſtino duodeno & ventriculo connaſcitur ad hepatis cavum, ubi vena portarum illud ingreditur, pergit, parvo ejus lobulo ſeſe jungit, & ſuperior lamella dici incipit; hæc itaque hic loci inferiori continuata concavæ jecoris parti adhærens, ad ſiniſtrum latus reflexa, duodeno, pyloro, fundo ventriculi inſeritur, hinc ad lienem delata lamellæ inferiori occurrit, unamque continuam membranam cum ea conſtituit, adeòque reticulum hoc orbicularem quaſi format ellipſin ad ſpinam dorſi elatiorem, ad fundum, ventriculi decliviorem; cæterum inferior lamella ſubter ventriculum progreſſa toti ejus poſteriori ſedi ſubſternitur, via declivi versùs anteriora vadit, ibi ſuperiorem membranam contingit, indeque ambo ſibi invicem incumbentes in quibuſdam locis liberè, in aliis arctiſſimè affigitur inteſtinis. vide *Epiploon* & *Omentum.*

Retiformis Plexus, vide *Plexus Retiformis.*

Retiformis Tunica, eſt quædam interioris ſubſtantiæ nervi optici in oculo expanſio, inſtar veluti ſericei villos formans eminentes, tenerrimos, poſticè & lateraliter humorem vitreum ambiens, quæ ſe habet ut paries al-

albatus in camera obſcura, qui ſpecies viſibiles per foramen cameræ atratæ admiſſas excipit repræſentatque. Vide *Amphibleſtroides*. B. Het netvlies. G. Das netz-hæutlein. Gall. *La Rétine*. A. The netlike tunicle.

RETINA TUNICA, vide *Retiformis* & *Amphibleſtroides*.

RETORTA, CORNUTA ſive MATRACIUM, eſt vas Chymicum, ex vitro, lapide, ferrove conflatum, figura rotunda, ad cujus latus roſtrum eſt flexum, retortum, & cavum, quo deſtillanda ingeruntur & egeruntur. B. Een retort/ kromhals. G. Eine retorte, ſtorckenſchnabel. Gall. *Cornue*, *Retorte*, *Matras*. A. A Retort.

REVERBERATIO CHYMICA, eſt ignitio, quâ corpora igne vivo, in furno reverberii, calcinantur. Vide *Ignis actualis*.

REVERBERIUM, eſt fornax chymica, quâ corpora ignienda vel deſtillanda, per ignem undique à parietibus reflexum in ipſa corpora vel vaſa continentia, calcinantur vel reverberantur. B. Een weerſtuit oven. G. Ein reverbirer ofen. Gall. *Reverbére* A. Reverberatory.

REVIVIFICATIO, eſt, quando ex gr. Mercurius ex cinnabari, additione ſalis alicujus, de novo ſuſcitatur. B. Herlevendig-making. G. Wiederum lebendig werden. Gall. *Revivification* A. Reviving.

REVULSORIA V.S. eſt operatio quâ, ſanguis in partem aliquam irruendo nimis agens, in contrariam, per venam, in parte ſatis remota oppoſita inciſam, avertitur, ut ex parte affecta id quod hæret expellatur, vel ſi vaſa rupta ſint, minori vi nunc preſſa tempus ſe conſtringendi adipiſcantur: hæ leges circulationis, licèt contradicantur, ex legibus hydraulicis verè demonſtrantur. B. Afleyding der vogten. G. Das ableiten. Gall. *Revulſion*. A. Idem.

REVULSIO, vide *Antiſpaſis*.

RHA, idem quod *Rheum*, & ita per excellentiam vocatur *Rhaponticum*, ab amne *Rha* nominatur, qui ſuas aquas per Tanaim fluvium tandem in Pontum Euxinum evomit. Alii putant rha ſignificari radicem, & radicem eſſe ponticam. Eſt radix purgans, flava, longior Rhabarbaro.

RHABARBARUM, eſt Lapathi ſpecies: quæ habet folia ex radice erumpentia valdè magna, ampla, lata, ferè ro-

rotunda, crassa, caulibus longis, crassis, & nigricantibus adhærentia, coloris sunt saturatè viridentis, gustus acidi satis grati, in medio hujus foliorum secundo aut tertio anno protruditur caulis crassus & robustus, non tam altus quàm Lapathi hortensis Patientia dicti caulis, quam amplectuntur folia minora, sed etiam rotunda: in summitate caulis spicatim proveniunt flores herbacei, albidi, hexapetaloidei, in limbo exteriori muscosi, herbacei in medio; floribus deciduis succedunt semina triangularia, splendentia, subflava, vel rufa, tribus foliolis vice capsulæ aliorum Lapathorum more inclusa: temporis lapsu radix grandescit, multis propaginibus hinc indè propendentibus, oblonga, tuberosa, circularibus zonis rugosa, tuberibusque inæqualis, communiter ponderosa, foris est coloris rubentis vel fusci, intùs crocei; ablato cortice exteriori, radix apparet sublutea, multis venis rubicundis ipsam percurrentibus; saporis est amaricantis, & lentâ viscedine subadstringentis, nauseosi odoris pontici debilis, idem ferè, ac *Rheum*; sed melior radix est flavi coloris, quæque rara existit, & minorem stypticitatem habet, & quæ in mandendo glutinosa est cum levi tamen adstrictione, & croceæ tincturæ, cum varietate coloris dilute ex carneo colore rubens, & intùs variegata instar nucis moschatæ diffractæ: commendatur etiam quæ est gravis cum raritate sua, & in qua etiam confractis frustis invenitur digregatio ex russo & glauco: frustis majoribus, cùm difficiliùs siccantur, & sæpiùs intùs putrescant, non fidendum, quandoque enim superficies exterior elegans, interior verò putrida existit atque cariosa, adeòque sæpiùs frustra mediocria sunt meliora: Rhabarbarum quod itinere terrestri advehitur, præfertur illi, tanquam citiùs corruptibili quod navibus adfertur; mitissimè purgat, & astringit. Volunt nomen componi ex *Rha* radice, & barbarum, ac si esset Barbarorum radix. Duplex est *Verum de Levantes*, quod flavum & meliùs de quo actum: alterum *Muscoviticum*, quod habet corticem crassum, lignosum, colorem obscurum, valdè est ponderosum, humidum, & corrumpi proclive, adeòque deterioris notæ. Dicitur Arabibus *Raved*. In China provenit, undè in Indiam & Turciam, hinc Venetas defertur, & quidem vel navibus vel itinere terrestri. Gall. *Rubarbe*. Vide *Rhaponticum*.

RHAB-

RHABDOIDES SUTURA, idem quod *Sagittalis*.

RHACHIS, idem quod *Spina Dorsi*.

RHACHISAGRA, est *Arthritis Spinalis*, in dorso.

RHACHITÆ, vocantur musculi dorsales, qui universis costarum commissuris, in toto thorace, superinjecti sunt, à posteriore parte, nihil relinquentes, quod non contegant, sed omnes costarum radices, & vertebrarum processus, qui à lateribus sunt, adhæc, quid inter ipsas radices est, complectuntur. B. **De ruggegraads spieren.** G. Die mæusse des rueckgrades. Gall. *Muscles de l'Epine du dos*. A. The muscles of the Chine bone.

RHACHITIS, est medulla spinalis, quæ suo loco videatur. Item, morbus ex Anglia oriundus, ad Batavos, Germanos &c. dispersus, infantes juniores anno ætatis plerùmque secundo invadens, qui est inæqualis nutritio cum partium laxitate, mollitie, debilitate, languore, ignavia, torpore, capite justo majore, infra caput macie, protuberantiis circa articulos, incurvatione ossium, angustia pectoris, tumida abdominis impletione, Hypochondriorum tensione, siti inextinguibili, tussi &c. nomen ab Anglis inditum est, *the Rickets*: sed quia dorsi spina in progressu morbi quandoque afficitur, semper ferè versùs dextrum latus se incurvando, haud incongruè à Cl. Glissonio Rhachitidis nomine indigatur. G. **Lendevang / engelsche ziekte.**. G. Lenden kranckheit, die englische siechte. Gall. *Rhachitis*, *ou Charte*.

RHACHOS, à ῥήγνυμι rumpo, est linteamentum lacerum & detritum, & exinde ulcera quædam hoc modo nominantur, quæ lacera sunt & detrita. Dicitur & *Rhacosis*. B. **Een gescheurde zweer.**

RHACOSIS, idem quod *Rhacos*.

RHAGADES, Latinis *Scissuræ*, *Fissuræ*, *Rimæ*, ut in aliis corporis partibus accidunt, ut manibus, pedibus, labiis, uteri ostio: ita etiam in ano, ac recti intestini extremitate, ac in sphinctere seu musculo anum claudente accidere possunt. Suntque rhagades seu scissuræ ani, oblonga quædam ulcuscula sine tumore, iis similia, quæ interdùm in manibus à magno frigore excitantur. Suntque alia superficialia saltem, alia profundiora: alia sine duritie & callo, alia callosa latera habentia: alia humida & saniem fundentia, alia sicca & cancrosa, à ῥήγνυμι, rumpo.

po. B. Berſten / klooven des fondaments. G. Die ſchrunden an hænden und fueſſen von der kælt. Gall. *Fentes, ou crevaſſes qui viennent à pluſieurs parties du corps.* A. Chinks, Clefts.

RHAGOIDES, eſt *Uvea Tunica* oculi, quæ & *Perforata* à ſtructura vocatur, alias & *Choroïdes*. B. Het druiven-vlies. G. Das trauben hæutlein, das ſchwartze hæutlein des augs umb den ſtern. Gall. *l'Uvée.* A. The grape-like tunicle of the eye.

RHAMNUS, eſt arbuſcula ſpinoſa creſcens aliquando ad altitudinem arboris, ejus truncus eſt mediocriter magnus, corticem ſimilem ceraſo habens: lignum eſt ſubflavum: rami ſpinas quaſdam Pyrum ſylveſtrem referentes habent: folia ſunt ampla, viridia, mali foliis minora, in margine leviter denticulata: flos parvus, monopetalus, infundibuliformis, quadripartitus, in cujus fundo ſtamina ſurgunt cum piſtillo, quod deindè abit in baccam mollem, ſucco virente plenam, Frangulæ parem, magnitudine piſi, per maturitatem nigram; in qua grana ut plurimùm quaterna, Pyrorum granis penè ſimilia, figurâ ferè triangulari, cortice nigricante, calloſa, hinc gibba, indè verò plana; ſapor baccarum amarus & ſubadſtringens, & qui facilè guſtanti nauſeam movet; habet & ſuccus peculiarem ſibi odorem: volunt dici quaſi ῥῶον μένος, corrumpens robur. B. Rhyn-bezie-boom / duinbezie-boom. G. Kreutz-beer, wegen-dorn, ſand-dorn, weiden-dorn. Gall. *Bourg-Epine*, *Nerprun.* A. Rhamn, Chriſts thorn.

RHANTERES, dicuntur oculorum anguli interiores, naſo proximi: qui & Πηγαὶ vocantur, ſeu *Fontes Lachrymarum.* Vide *Canthus.*

RHAPHE, SUTURA, quando vulnera conſuuntur mediante emplaſtro conglutinante. Item ſuturæ cranii ita vocantur, de quibus ſuo loco. Vide *Sutura.*

RHAPHANUS, idem quod *Rhaphanus.*

RHAPONTICUM, eadem ferè radix eſt ac *Rhabarbarum*, ſed magis oblonga, imò & vires eædem. Sunt qui putant *Rhabarbarum* & *Rhaponticum*, eandem eſſe radicem, prout hodie in officinis proſtat; ſuprema nempè & craſſa radicis pars eſſet *Rhabarbarum*, inferior & craſſa *Rhaponticum*, ut cenſet Cl. *Comelinus* cum *Hermanno*; credit autem Cl. *Tournefortius* peculiarem eſſe plantam, quæ

quæ etiam nunc in hortis colitur, & à Prospero Alpino descripta reperitur. Est species Lapathi, quæ florem habet monopetalum, campaniformem, & multifidum; ex cujus fundo pistillum surgit, quod deindè crassescit semine fætum triangulari, capsulæ triangulari pariter per maturitatem ita affixo, ut ab ipso divelli nequeat; differt quoque à Rhabarbaro, quòd radix sit levior, minùs compacta, minùs odora, minùs amara, si masticatur Rheo est viscosior. Defertur ad nos ex Asia, sic fortè vocatur ex *Rha*, radice, & *Ponticum*, quia in Ponto nascitur. B. **Rapon- ticum.** G. Rhapontick. Gall. *Rhapontic.* A. Idem. Datur & alias species Rhapontici, quæ est Rhaponticum vulgare, seu centaurium majus, sive Pseudo Rhaponticum, quæ est planta, quæ caules dimittit quatuor vel quinque pedes altos, rotundos, rectos, ramosos: folia sunt magna, oblonga, valdè divisa: flos est flosculosus constans flosculis multifidis, Embryoni insidentibus, & calice squammoso non aculeato comprehensis; Embryo autem abit deindè in semen pappis instructum, oblongum, splendens: radix longa, crassa, recta, carnosa, extùs nigricans, intùs rubescens, saporis dulcis, postea adstringentis & acris: crescit hæc planta in montibus. Gall. *Grande Centaurée.*

RHEGMA, est partis alicujus ruptio: ut ossis, peritonæi, oculi &c. à ῥήγνυμι rumpo.

RHEUM, idem quod *Rha.*

RHEUMA, dicitur vulgò humoris è naribus in subjectas partes fluxio; verùm est, obstructio vasorum minimorum lympham vehentium, undè tumor cum dolore partis, sed non veluti in inflammatione sanguinea, non enim suppuratur, & contingit in partibus plerùmque tenerioribus & membranosis, ut in membrana narium, faucium, œsophagi, &c. à ῥέω fluo. B. **Een vloepinge / snof / zinkinge.** G. Ein flusz. Gall. *Rhume, Catharre, Fluxion.* A. Rheume, Catharre.

RHEUMATISMUS, est dolor atrocissimus, dilacerans, & minimo motu summopere excitatus, vagus, obsidens atticulos nunc hos, nunc illos, sæpè fixissimus in parte, cum tumore & rubedine loci quem occupat, & cum febre continua incipiens, quæ postea lenitur & ex intervallis longis quandoque redit; cujus causa est inflammatio, in

in arteriis lymphaticis membranarum juncturas ambientium ob materiæ inflammantis naturam non suppuranda, estque hic morbus arthritidi & podagræ affinis, à ῥέω fluo, unde Rheumatici dicti. B. **Vloepinge.** G. Das fliessen, ein flusz. Gall. *Fluxion*, *Rhumatisme*. A. Rheumatism. Lusit *Curimentos*.

RHEXIS, idem quod *Rhegma*.

RHINENCHYTES, est siphunculus, quo medicamenta naribus immittuntur, ex ῥίς nasus, & ἐγχύω immitto. B. **Een neus spuit.** G. Nasen spruetze. Gall. *Siringue pour le nez*. A. The nostrils syringe.

RHIZOTOMUM MEDICAMENTUM, est quod mortuum funditus & radicitus evelit, ex ῥίζα radix, & τέμνω seco. B. **Iets dat tot de wortel uptdrpft.**

RHODELÆON, est oleum rosarum, ex ῥόδον rosa, & ἔλαιον oleum. B. **Rosen-olie.** G. Rosen-oel. Gall. *Huile de roses. Huile rosat*. A. Oly of roses.

RHODIA RADIX, est Telephii species, sic dicitur quòd ejus radix contrita Rosas oleat: ῥόδον enim est rosa. B. **Roze-wortel.** G. Rosen-wurtzel. A. Rose wort.

RHODINUM, est acetum rosaceum, aut aliud quid ex *Rosis* paratum, à ῥόδον rosa.

RHODIUM LIGNUM, Asphalatorum quatuor modernis innotuerunt species, cortice cinereo, ligno purpureo seu Dioscoridis. Secunda, colore Buxi. Tertia, Albicans torulo citreo. Quarta rubens. Verùm officinæ nostrates non nisi secundam & tertiam suppetunt. Prior est Asphalati species Lobelii. Posterior dicitur *Rhodium*, *Lignum*, quibusdam *Agallochum*, *Oleaque Æthiopica*, *Rhodium Lignum* vulgare roseum habet odorem, durum est, in Insula Rhodo insulisque fortunatis, altitudine unius hominis crescens, crassitie cerasi, colore ferè macis. B. **Rhodes hout & rozen hout.** G. Rodiser-holtz, rosenholtz. Gall. *Bois de Roses*. A. Rose-wood.

RHODODAPHNE, est Nerion seu Oleander, sonat Laurum roseam: sic nuncupatur à flore, rosæ simili & foliis Laurinis, ῥόδον est rosa, & δάφνη Laurus. Vide *Nerion*.

RHODODENDRUM, idem quod *Rhododaphne*, ex ῥόδον rosa, & δένδρον arbor.

RHODON, sive ROSA, vetustas ex sanguine Veneris & Turcæ ex sanguine Mahometis, ortam sibi persuadent,

cujus nomine folia roſarum humi jacere non patiuntur: hæc Gr. Ρόδον dicitur, quaſi ὄδον pro ὄζον, ut Plutarcho, qui ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδωδῆς (vel ὀδμῆς) ἀφίησι, quòd largum odoris effluvium emittat, à ῥέω fluo. B. **Roos.** G. Eine Roſe. Gall. *Roſe.* A. Roſe.

Rhodomeli, eſt mel roſarum, ex ῥόδον roſa, & μέλι mel. B. **Rozen honing.** G. Roſen honig. Gall. *Miel Roſat.* A. Hony of roſes.

Rhodonia, idem quod *Rhodon.*

Rhodosaccharum, eſt ſaccharum roſaceum, ex ῥόδον roſa, & σάκχαρον *Saccharum.* B. **Roze ſuiker.** G. Roſen zucker. Gall. *Sucre Roſat.* A. Sugar of roſes.

Rhodostagma, eſt aqua roſarum, ex Ρόδον roſa, & ςάζω ſtillo.

Rhoe, vide *Rhus.*

Rhoeas, fortè à ῥέω fluo, quia floſculi ſtatim decidunt, ſic vocatur Papaver Rhœas, ſive Papaver erraticum rubrum, quod & inter frumenta ſæpè reperitur. Contra affectus pleuriticos ejus ſyrupus & decoctio valdè prædicatur. B. **Roodenheul / wilden heul / holle bloemen / kanker bloemen / klapper rozen / koorn rozen.** G. Clapper roſen & korn roſen. Gall. *Coquelicoc*, *pavot ſauvage*, & *Conſanons.*

Rhomboides, eſt par muſculorum, initium habens à tribus inferioribus vertebrarum colli, totidemque ſuperioribus vertebrarum dorſi ſpinoſis proceſſibus: mox obliquè deſcendens, principio, fineque carnoſum, ad ſcapulæ baſin fertur; quam retrorsùm, ſed & obliquè ſursùm agit, ex ῥόμβος figura quadrata, & εἶδος forma. B. **Tarbots gelijke ſpieren.** G. Der rauten gleiche mauſz. Gall. *Muſcle Rhomboide.* A. The rhomboide muſcles. Eſt etiam faſciarum ſpecies rhombi figuram repræſentans. B. **Tarbots gelijke vierkante zwagtel.** Gall. *Bandage de figure Rhomboide.*

Rhombus, eſt ſpecies deligationis chirurgicæ, figura rhombum referens, hoc eſt quadrangulum æquilaterum, ſed non rectangulum: hujus deligationis variæ deſcribuntur ſpecies. B. **De tarbots band / ſcheeve-ruits zwagteling.** Gall. *Le Rhombus.* Dicitur & alia *Semirhombus* quæ vulneribus circa auris loca advenientibus inſervit. B. **Scheeve-ruits-gewyze zwagtel / oor-zwagtel.** Gall *Demi-Rhombus.*

Rhus

RHUS five RHOE, RHUS CULINARIUM, SUMACH, eft Arbufcula, quæ aliquando crefcit ad altitudinem arboris; folia funt pinnata, lata, oblonga, in margine incifa, rubicunda, Fraxini foliis ferè fimilia: flores in racemos funt congefti, albi; his in terram delapfis fuccedit capfula quædam, compreffa, ferè ovalis, membranofa, rubicunda, femen ejufdem figuræ habens inclufum, coloris rubri; fapor foliorum, florum, & fructuum eft adftringentiffimus; crefcit in locis lapidofis, ejus fructus olim folebat cibis afpergi & in culinis adhibebatur loco falis ad carnem condiendam, hinc *Rhus culinaria* five *Obfoniorum* appellabatur: & quia ufurpari cæperat à coriariis, *Rhoë Coriaria* dicebatur. Tinctores etiam illam plantam adhibent; femen, quod officinis in ufu eft, Botri in modum crefcit. Provenit in Hifpania, Italia, Ponto, & quod fumach virginianum vocatur, crefcit in virginia. Nomen accepit à colore coccineo acinorum, à voce ὀξυ-. Latinorum ruffum manaffe contendunt, fortè à ῥέω fluo, alii ab ἔρυθρον rubrum derivant. B. Smak. G. Färberbaum, gerberrinden. Gall. *Rh.* A. Sumach.

RHYPTICA, funt medicamenta detergentia & fordes abluentia. Quidam fumunt pro *Ruptoriis*, à ῥύπτω fordes abluo.

RHYTHMUS, eft certa pulfuum, temporum, vitæ, ætatum &c. proportio, à ῥυθμίζω ad numeros aptos refero.

RHYTIDOSIS, eft corrugatio alicujus partis, à ῥυτιδόομαι in rugas contraho.

RIBES, five RIBESIUM, eft frutex, qui habet ramos duros, tortuofos: folia fubrotunda, viridia, dentata; flores funt in racemos congefti, pentapetali; poft flores fuccedunt baccæ rotundæ, albæ, vel rubræ, politæ, molles, fuccum rubicundum vel album continentes, faporis acidiufculi & grati, quæ baccæ multa parva femina includunt: vox Mauritanica, ideòque græcam nec latinam originem habet. B. Aalbezien / Jenivers / Wynbezien / St. Jans-bezien / St. Jans-druifjes / bezien over zee. G. Johannes-beer, riebefel. Gall. *Crofelier rouge de Jardin, ou blanc.* A. Corence, Corents, Curranss.

RICINUS, eft planta, ad arboris altitudinem fæpè excrefcens, ejufque formam habens, habet caules craffos, excavatos, lignofos, in fuperiori parte ramofos, coloris

purpurei, pulverem album farinam referentes habentes: folia in initio rotunda, sed postea angulosa, profundissimè incisa, mollia, ampla: flores apetali, steriles, exigui: fructus à flore remotus in eadem planta, trigenus, plerùmque membranula involutus, tres loculos conficiens, in quibus singulis semen instar testitudinis oblongum, sat crassum, coloris lividi, saporis subdulcis, acris, nauseosi, medullam albam & teneram continens, hæret: hic fructus benè maturus, semina cum magno impetu ejicit: radix est crassa, longa, dura, alba, fibrosa: vulgò *Catapu-tia* major vel *Palma Christi*, vel Manus Christi, item Mirabilis Arbor ab proceritatem, foliorum amplitudinem, florum suavitatem, seminum picturam, & exsilitionem, Ægypt. Gr. Κικι, & Κρότων. Ricinus & Croton à similitudine animalis, quod semen ejus referre videtur, nominata est. Sunt enim Gr. Κρότωνες & Latinis Recini, insecta animantia, quæ canibus præsertim adhærent, quibus cibi nullus exitus est, colore livido, nullis discreta membris, in globum continuò crescentia, donec pleniùs saginata, post aliquot dies sponte suâ decidant. B. **Wonder-boom / molle-kruid / kruis-boom.** G. Wunder-baum, kreutz-baum. Gall. *Ricin*, *Palme de Christ.* A. Palme de Christ, wonder-tree, mole-wort.

Ricinus, est insecti species sub cute nostra.

Rigor, Gr. Ρ῾ῖγος à ῥιγέω rigeo, est convulsio subitò incidens in cute, & quibusdam musculis artuum, lumborum ac colli, ita ut, qui corripitur rigore, primum sentiat concussionem ex subita & improvisa contractione, deindè aliquandiu ita contractus rigidusque manet: undè in hoc differt ab Opisthotono & Emprosthotono, quòd in rigore nullum membrum distorqueatur ab ordinaria, quæ in motu corporis esse solet, figura, at si ritè perpenderis, *Rigor* est primus gradus, & viam sternit ad Opisthotonum vel Emprosthotonum, utpotè qui non sinè rigore fiunt, sed ultra procedentes rigorem efficiunt cum insolita corporis figura: hic verò Rigor, de quo loquimur, vix alibi observatur, quàm in initio febrium intermittentium, & in omnibus fermè, qui moriuntur, undè manifestum, quòd fiat ab obstructione vasorum, per musculos quosdam currentium. B. **Styvigheid.** G. Das erstarren vom frost, wen einen frewert im fieber. Gall. *Frisson.* A. Stiff.

RIMA PUDENDI, ſive FISSURA MAGNA, eſt pudendi muliebris oculo apparens rima, quæ ſic dicitur quia ab oſſium pubis inferiore parte ad anum uſque ferè pertingit; ita ut inter illam & anum ſpatium, quod perinæum ſive interfœmineum appellatur, vix pollicis tranſverſi latitudinem excedat. Hæc repetito coïtu dilatatur; uſus eſt ejus canalis modo penem tanquam in foſſam dirigere, urinæ & menſtruis exitum præbere, & fœtus excluſioni inſervire. B. De ſchamelheids ſpleet. G. Die rieſz der ſchamen. Gall. *La Grande Fente ; Fente de la partie honteuſe.* A. Split of the privities.

RIMA, eſt oſſis fiſſura, quando os aut cranium ferè ruptum fuerit. B. Een ſpleet. G. Ein ſpalt, riſz. Gall *Fente.* A. Split, Cleft.

RIMULA LARYNGIS, eſt ea, quæ à cartilaginibus duabus Arytænoideis efformatur, & quæ ab epiglottidis cartilagine clauditur, ne quid cibi aut potus in laryngem incidat; nam ſi quid caſu illabatur, illicò tuſſis oritur, & non raró ſuffocatio, tunc nos Belgæ dicimus. B. 't Is in de verkeerde keel/ het ſpleetjen des ſtrottenhoofts. G. Eine ſpalt der gurgel. Gall. *Ouverture ou fente du Larynx*, *Sifflet la Glotte.* A. Split of the gullet pipe.

RISIGALLUM, vide *Arſenicum.*

RISUS APIUM, eſt Ranunculi ſpecies; nomen accepit, quod in cibo ſumptum mentis alienationem cum labiorum contractione, eas convulſiones faciat, quæ riſus ſpeciem videntibus præbent, vocatur illa convulſio *Spaſmus Cinicus* & *Riſus Sardonius.* Sic etiam appellatur *Apiaſtrum*, ſive *Citrago*, quia ea planta apes delectentur, iiſque quaſi riſum pariant.

RISUS SARDONIUS, eſt ſpaſmus utriuſque maxillæ, *Oudaan* p. 333. eſt riſus, ſive faciei contractura riſum ſimulans, in quo riſu, nec voluntas, nec intellectus, ut cauſæ ullo modo concurrunt, ſed illud ſenſitivum omni animali commune, hinc oritur à quacunque cauſa partes faciei contrahens, quæ in riſu verò agunt: nomen Sardonii traxiſſe videtur ab Herba Sardoa vel Sardonia, ita dicta, à ſolo nativo Sardinia, ubi primo inventa fuit, quæ vocatur & Riſus Apium.

ROB, idem quod *Apochylis.*

ROBERTIANA, ſeu ROBERTI HERBA, eſt Gera-

nii ſpecies, haud dubiè à ſuperſtitione aliqua Divi, quâ ſuperior ætas mirificè imbuta fuit, appellatur.

ROBIGO, idem quod *Rubigo.*

ROBORANTIA, idem quod *Cordialia.*

ROBUB, idem quod *Apochyliſma.*

ROBUR, eſt arbor glandifera, ſic à vaſtitate & firmitate dicta.

ROCHUM ALUMEN, ſive RUPEUM, orta à Gallica voce *Roc*, quod *Rupem* denotat, vulgò *Alumen Rochæ* vocatur. B. Klip-aluin. G. Stein-alaun. Gall. *Alun de roche, ou de glace.* A. Rock alum.

ROHOB, vide *Apochyliſma.*

ROBELLA, vide *Ros Solis.*

RORIFERUS DUCTUS, idem quod *Ductus Chyliferus.*

ROS, Antiquis dicebatur, cum prima humiditas ab extremitatibus vaſorum excidit, & in membrorum ſubſtantiam diſperſa eſt. Ros, inquit *Galen.* 7. method. 6. tertia humiditatis ſpecies undè partes corporis noſtri nutriuntur, quæ continetur in omnibus animalis partibus; ceu Ros quidam per earum ſubſtantiam ſparſus: hæc eſt Antiquorum opinio, optimè verò ſic vocari poteſt ille humor vaporoſus, qui in abdomine animalium ſemper adeſt, ſub ſpecie vaporis exit, dum animal exenteratur, ſimilis ros eſt in Thorace, & pericardio aliiſque partibus perpetuo præſens, exhalans è vaſculis minimis, ad obliniendas partes ac humectandas deſtinatus, per alia vaſcula continuò quoque abſorptus. B. Dauw. G. Thau. Gall. *Roſée.* A. Dew.

ROSA, eſt planta, quæ habet ramos duros, lignoſos, ſpinoſos, corticem plerùmque ſpinoſum: folia oblonga, dentata, aſpera, pinnata, in impar extremum exeuntia, finis pedunculi format ovarium ſphæricum, coronatum in faſtigio ſuo corona profundè quinquefida, radiata, cujus ſegmenta longa, atque laciniata calicem referunt: flos eſt pentapetalus, cujus petali oriuntur ex margine interno calicis, undè & ſtamina numeroſiſſima: ovarium emittit ex centro apicis capitulum tubis multis, fimbriatis ornatum, quod fit fructus unicapſularis, fætus ſeminibus plurimis, anguloſis, villoſis, inſtructus apice foliaceo: hæc arbuſcula creſcit in hortis. B. Rozen. Gall. *Roſe.* Gr.

Ῥόδον

Ῥόδον, dicunt vocari ab oleo, vel per antiphrafin, quòd minimè oleat, num odorata exiſtat, vel à Gr. ῥόδω, vel quòd rubricanti colore rubeat. Vide *Rhodon.*

Rosa, idem quod *Eryſipelas.*

Rosmarinum, Rosmarinus, eſt Arbuſcula, quæ habet caulem longum, tenuem, cineritium, habentem folia anguſta, dura, non flexilia, in parte ſuperiori viridia, in inferiori alba, odoris penetrantis, aromatici, ſaporis acris: flos eſt monopetalus, labiatus, cujus labium ſuperius bifidum, & ſursùm versùs poſteriora revolutum eſt cum ſtaminibus aduncis, inferius verò in tres partes diviſum, media cochlearis inſtar excavata: ex calice autem bidentato vel tridentato ſurgit piſtillum, poſticæ floris parti adinſtar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deindè abeunt in totidem ſemina ſubrotunda, in capſula, quæ floris calix fuit, incluſa, & ad ſe invicem juncta: radix eſt fibroſa, minima: creſcit hæc Arbuſcula in regionibus calidis, ei nomen impoſitum videtur, quòd folia quâ parte minùs viridia ſunt, quandoque albedine quâdam aſperſa ſint quæ rorem videntur mentiri, quæ ipſa albedo quandoque etiam in parte viridiore obſervatur, vel nomen illud accepit, quòd collibus roribuſque gaudeat marinis. Gr. Λιβανωτὶς, quòd odorem thuris ſeu olibani reddat. B. Rosmarpn. G. Roſmarin. Gall. *Roſmarin.* A. Roſemary.

Rossalia & Rossania, ſunt nomina Neapolitana, ab aliis *Purpuræ* vocantur & *Rubores*, ac Gr. Ἐρυτρήματα. Sunt maculæ rubræ & quaſi ignitæ, cum vix affatu digno tumore, per univerſum corpus, quaſi quædam Eryſipelata parva, in principio morbi ſeu die quarto vel quinto morbi erumpentia. Progreſſu morbi totum corpus occupant, ut id quaſi ignitum appareat, ac ſi Eryſipelate laboret; qui color in declinatione iterum, ut in principio, in maculas mutatur, quæ tandem ſeptimo vel nono die evaneſcunt, epidermide ſquammarum inſtar decidente.

Ros Solis, Rorella, Drosum & Salsirora, Sponsa Solis, nomen habet, quòd ejus folia, ſemper quaſi rorida ſint, eſt planta, quæ habet cauliculos exiguos, longos, inferiùs lanuginoſos, folia obrotunda, concava, pallide viridia, tenuium rubeſcentiumque ſtaminum veluti cilio circumquâque fimbriata, aſpergine rori-

 dâ

da guttularum, etiam per ferventiſſimos æſtus pilis adhærescentibus, madida: flos eſt roſaceus, plurimis ſcilicet petalis in orbem poſitis conſtans, ex cujus calice tubulato ſurgit piſtillum, quod deindè abit in fructum ovatum vel acuminatum, apice dehiſcentem, ſeminibuſque fætum ſubrotundis, vel oblongis: radix fibroſa, & tenuis inſtar capillorum. B. Zonne-dauw / loopig-kruid. G. Sonnenthau, ſonthau, ſondauw. Gall. *Rosée du Soleil.* A. Sonne dewe, ſeu-dew, moror-graſſ, red-rot, youth-wort.

ROSTRIFORMIS PROCESSUS, vide *Coracoides.*

ROSTRUM PORCINUM, vide *Dens Leonis.*

ROSTRUM, dicitur fiſtula illa quæ galeis ſeu capitellis deſtillatoriis continua eſt, per quam ex galea liquor deſtillatus in receptaculum ſuppoſitum deſtillatur. B. De bek / de ſnuit. G. Ein ſchnabel. Gall. *Bec, Tuyau.* A. Snoute.

ROSTRUM, eſt forceps exciſoria, & dicitur, pro varia figura, *Pſittacea* & *Vulturina*, valet ad oſſis aliquod fruſtulum, in curatione vulnerum capitis, partim rumpendo, partim incidendo, auferendum. B. Een papegais-bek / gieren-bek.

ROTATOR MAJOR, & MINOR, ſunt duæ Apophyſes in ſuperiore oſſis femoris parte, Trochanteres dictæ, quarum major externa, minor interna; in quibus plurium muſculorum tendines terminantur. B. De dyebeens draeyers. G. Des oben ſchenckels umdreher. Gall. *Le Trocantere.* A. Turner of the thig.

ROTULA, idem quod *Mola genu.*

ROTULÆ, vide *Tabellæ.*

ROTUNDUS MUSCULUS MAJOR brachii, qui brachium retro deorsùm trahit, & deltoidi muſculo contrariatur. Ab inferiore ſcapulæ margine & extimo angulo, undè tranſverſas quaſdam complectitur fibras radioſas, pronatus, brevi latoque tendine, brachii oſſis infra cervicem deſinit. Alter *Rotundus Minor* eſt ſeu *Brevior*, totus carnoſus eſt, qui initio acuto ex infimo ſcapulæ angulo pullulat; poſteà magis magiſque craſſeſcit ad medium uſque ventrem, indè ſenſim gracileſcens, acuto fine finitur in ligamentum, quo humeri caput veſtitum eſt, obliquè ſitus eſt, aliiſque *Tranſverſus Muſculus Brevior* appellatur. Videtur non ſine ratione, partem eſſe præceden-

tis

tis rotundi majoris. Tertius *Rotundus* radii eſt, *Pronator* dictus, vide *Pronator*. B. **De ronde ſpier.** G. Der runde mauſz. Gall. *Le grand Rond.* A. A round brawne.

RUBEFACIENTIA, ſunt medicamenta, quæ externè cuti applicata, titillationem, ruboremque illi inducunt, adeòque inflammationem levem, ſuntque hæc varii gradus Gr. φοινίζοντα, & conveniunt ubi humores in locum alliciendi ſunt. B. **Rootmakende of blaar trekkende middelen.**

RUBEOLA eſt planta, quæ habet caules plurimos, tenues, quadratos, repentes: folia caulem ambientia, anguſta, ſplendentia: flores in ſummitate ramorum creſcunt, parvi, in quatuor partes diviſi, coloris rubri, aliquando albi, odoris grati, Jaſminum redolentes: ſuccedunt floribus ſemina bina ſibi mutuò adhærentia, aſpera, oblonga, pulpam albam continentia: radix eſt fibroſa, longa, lignoſa, craſſa, nigra: Rubeola dicitur quaſi Rubia parva, quia hæc planta parvam Rubiam refert; vocatur etiam Cynanchica à Cynanche Angina, quia Anginam curare dicitur.

RUBEOLA, eſt ſpecies variolarum vel morbillorum, ſunt enim exanthemata tubercula rubra, cum calore ac tuſſi invadentia, morbillis minùs periculoſa. Invadunt autem quandoque ſola, quandoque inter variolas inſperguntur, quandoque iis ſanatis ſuperveniunt. B. **Roodjonſt.** G. Ein rœtheln ſive rœtteln à rubore appellant.

RUBIA, eſt planta, quæ habet caules longos, ſarmentoſos, quadrangulares, nodoſos, aſperos: folia oblonga, anguſta, caulem in formam ſtellæ ambientia, numero incerta, aſpera: flos eſt monopetalus, campaniformis & multifidus; calice abeunte in fructum ex gemellis baccis conſtantem ſemine utplurimùm fætis umbilicato; baccæ ſunt nigræ, ſibi invicem adhærentes, ſucco plenæ: radix oblonga, tenuis, ſucculenta, extùs & intùs rubicunda, ſaporis ex dulci amaricantis & adſtringentis; odoris nullius. Gr. Ἐρυθρόδανον, officinæ *Rubiam Tinctorum* appellant: à radicis rubro colore nomen accepit, quo lanæ & lintea tinguntur: ſic græca vox fluit ab ἔρυθρον rubrum. B. **Krappe/ mee/ mee-krappe/ rotte.** G. Rœthe, Færber-rœthe, ferber-wurtz Gall. *Garance.* A. Maddiz.

RUBIGO, ROBIGO, USTILAGO, Gr. Ἐρισίβη, eſt fru-

frumentum vitiosum, cujus spica quasi ob nigredinem, adusta conspicitur. B. Brand / koren-brand. G. Mel-thaw, brand im korn. Gall. *Mielle au bled*, *Brulure*. A. Bligt, brand-korne, blasting of korn, est quoque flos ferri vel cupri, aëre vel acri liquore exesi & versi in calceam materiam. B. Roest. Gall. *Rouille*.

RUBINUS, est Gemma diaphana rutilans, rubensque (exigua portiuncula est rubicundi coloris) ac limam respuens. Rubedo ipsius est instar sanguinis, laccæ Indicæ coloris coccinei. G. Kermsine. Gall. *Escarlatte*. A. Scarlet, Crimson colour. B. Schaarlaken koleur. Nobiliores Rubini in Insula Zeilan nascuntur, alii minores, in Coria, Calecut, Cambria, & Bisnagari; Optimi in flumine Pegu. Exploratur Bonitas ore & linguâ: nam duriores & meliores reputantur. Nascuntur in lapidea matrice rosei coloris, primumque candicant, deindè paulatim rubescentes ruborem contrahunt. Hinc albi immaturi. Nascuntur plerùmque in aurifodina, ubi Saphiri reperiuntur. Gr. Ἄνθραξ. Arab Jacut. Lat. Carbunculus, κατ᾽ ἐξοχὴν. B. Rubyn. G. Ein Rubin. Gall. *Rubis*, *ou Carboncle*. A. Ruby, rubin.

RUBRICA, vide in *Impetigo*.

RUBUS, est Arbuscula, quæ habet ramos longos, flexiles, debiles, virides, medullosos, spinis acutis instructos: folia oblonga, acuta, dentata, dura, aspera, in parte superiori viridia, in inferiori coloris albi, trifoliata: calix est quinquefidus: flores sunt rosacei, pentapetali, in summitate ramorum crescentes, exigui, pedunculis brevibus adhærentes, numerosis staminibus stipati in centro calicis, cui adnascitur fructus globosus, ex pluribus acinis succulentis compositus, placentæ affixis, in initio rubicundis, sed post maturitatem nigris, saporem dulcem habentibus, fœtis seminibus oblongis, singulis instructis sua tuba; radix parva, repens: hæc arbuscula crescit juxta vias: inter dumeta & secus margines agrorum. Gr. Βάτος, à rubicundo succo nomen habere putem, vocatur etiam, *Sentes*. Aliquibus *Moravaticana*, corruptâ voce, ejus fructus dicuntur, cùm dicendum esset *Mora Vacinia:* Nam in hodiernum usque diem Græci mora illa à βάτος, βάτινα & βατίνια cognominant. Virgilius in Bucolicis unius literæ immutatione *Vaccinia* vocavit, nunc *Mora Bacci* appellantur,

tur, cùm dicendum esset *Mora Bati*. Gall. *Meure de Renard*. Vocatur etiam *Chamæbatos*, quasi humilis rubus. B. Braam-bezie / brommel-bezie. G. Brombeer, bromen. Gall. *Ronce*. A. Rouces, bramble busse, black-berje busse, black-berry tree.

RUBUS IDÆUS, est Frutex, sic à monte Idæo appellatus, producens fructus moris ferè similes, rubros vel albos. B. Braam-boizen / hinne-bezien. G. Hun-bramen, hind-beeren, hin-beeren. Gall. *Framboisier*. A. Rasberrys, rasp-berry-tree.

RUCTATIO, sive RUCTUS, BOMBUS, aut ERUCTATIO, est flatuum ex ventriculo per Oesophagum adscensus, & ex ore egressus cum sonitu majore vel minore, qui oriuntur ex quacunque materia elastica in ventriculo rarefacta & aliquandiu retenta, sed subitò explosa sursum. Sed quatuor gradus agnoscit. I. Cum flatus copiose ejiciuntur. II. Cum eructandi conatus est major quàm ructus, sæpè non sinè dolore & flatuum ascensu in oesophagum cum descensu eorum mox subsequente. III. Cùm in Nausea & ante Vomitum Ructus fiunt, aut magnus conatus. IV. Cum Ructus sonori sunt, & acres, acidi, salsi, fætidi aut humidi. Gr. Ἐρευγμὸς, Ἐρευγὴ, Ἐρυγμὸς. B. Rispinge / rupzinge / opripzing. G. Ein groltzer, sawre Upper, oder rultzer lassen. Gall. *Rot*, *Rottement*. A. Belching vel Breaking of wind upward.

RUCTUS, vide *Bombus* & *Ructatio*.

RUGITUS, est aëris in Intestinorum circumgyrationibus contenti, ob eorum motum perpetuum, de loco in locum migratio, sive ob leves spasmos intestinorum diutius quàm par est hæsitet & rarefactus fuerit, sive ob cibos aëris magna copia scatentes assumptos oriatur. B. Rommelinge. G. Gemurmel, ein getœse. Gall. *Grouillement*. A. Murmur.

RUMEX, est Lapathi species: hanc propriè Romani appellarunt Rumicem, forsitan quòd ab ea succus non aliter atque ex mamma, quam *Rumen* Veteres dixerunt, sitientibus exugi soleat. Rumo Antiquis erat lacto.

RUPTIO, vide *Rhegma*.

RUPTORIUM, est Medicamentum causticum, quod cuti applicatum exedit, & quo abscessus sæpè aperiri solent, paratur vulgò ex lixiviis, vel ex crystallis lunæ aliisque rebus.

RUS-

Ruscum, Ruscus, eſt arbuſcula, duos vel tres pedes alta, quæ habet ramos multos, flexiles, fractu difficiles: folia Myrti, ſed rigidiora, duriora, acuta, pungentia, nervoſa, inodora, ſine caule, ſaporis amari & adſtringentis: Calyx monophyllus, multifidus; intra hunc flores monopetali, campaniformes, globoſi, exigui, lutei: flori ſuccedit bacca rotunda, mollis, rubens, Aſparagi baccis major, continens ſub tenui pellicula modo unum, modo bina ſemina duriſſima, flava, ſaporis ſubdulcis: radix craſſa, oblonga, tortuoſa, obliqua, implexa, inæqualis, dura, repens, alba, fibras craſſas demittens: creſcit in locis incultis, ut in ſylvis, ex Italia & Gallia huc adfertur; colitur hic in hortis. Officinæ litteram addunt, appellantque *Bruſcum.* Gr. Ὀξυμυρσίνη & Κεντρομυρσίνη, forte nomen habet, quòd *Ruri* ex Ruſco fiant ſcopæ, vel quod folia Myrti acuta & ſpinoſa ſunt; μυακάνθα etiam dicitur, quia ruſtici olim ſupra ſuum corpus ponebant, ut illud à muribus defenderent, vocatur etiam Laurus, quia Laurinis coronis nectendis inſervire poſſe videtur, & Alexandrina, quia in Alexandria creſcit. An non Myrſine Dioſcoridis? Jure meritò ſuſpicatur. B. **Muizen-doorn / ſteekende-palm / keer-bezien.** G. Mæuſe-dorn, bruſch. Gall. *Houx frelon*, *Petit Houx*, *Fragon*, *Bruſc.* A. Butchers Broom, tree-holly.

Ruta, Hæc planta creſcit in formam arbuſculæ, caules habet craſſos, lignoſos, ramoſos, cortice albeſcente obductos; folia ſunt in ſegmenta diviſa, exigua, oblonga, carnoſa, ſatis craſſa, polita, bina: flores tetrapetali, roſacei, coloris flavi: poſt florem ſequitur fructus in quatuor loculos per diaphragma diviſus; continens ſemina parva, recurva, ſemilunata, coloris modo flavi, modo nigricantis, ſaporis ingrati, odoris gravis: in capſulis ſeminalibus eſt omnis vis, ex illis enim plus olei extrahitur, quàm ex integris ſeminibus & caulibus: radix fibroſa, lignoſa, & flava eſt; tota planta habet odorem ingratum, ſaporem amarum & acrem, creſcit in hortis ubique. Gr. Πήγανον, Ῥύτη, dictam volunt rutam, quòd una ex omnibus plantis, propter multiplicem ejus uſum maximè eruatur. Alii ἀπὸ τοῦ ῥυτῆρος derivant, quòd libidinoſos nimiumque veneri addictos frenet. *Peganum* appellatur quòd ſiccitate & caliditate ſuâ coagulet ac condenſet ſemen;

men; hinc uterum gerentibus inimicum esse ajunt, à πήγνυμι compingo, concresco. B. Rute/ wyn-ruit. G. Raute, wein-raute. Gall. *Rue*. A. Idem.

Rutabulum, est instrumentum ligneum vel ferreum, quo materia igni imposita, vel coquenda sæpè agitatur. B. Een roer-stok. G. Ruehrhacke. Gall. *Fourgons* A. Coal-rake, Maukin.

Ryas, est nimia lachrymarum fluxio non ordinaria.

S.

S. N. idem quod Secundum Naturam, S. Gr. Σ vel etiam C. utrumque characterem enim Græcis in usu fuisse docent Numismata. Alias Latinum S. est nota characteristica ponderis vel mensuræ, denotans dimidium præcedentis, vel *Semis*.

Sabina seu Savina, est frutex, qui perpetuò viret, folia habet foliis Tamarisci similia, sed duriora & magis spinosa, odoris fortis, saporis acris & urentis: flos est amentaceus extremitati ramorum innascens, sed sterilis; embryones autem seu baccæ baccis juniperi similes, nucleis turgent angulosis, & asperis: datur & altera sabinæ species, quæ est arbor instar Amygdali magna. Gr. Βράθυς, & Βάρυθρον, dicitur Romanis à regione, in qua multùm nasceretur, an à σέβεσθαι Deos honorare, quia dicuntur Sabini præ cæteris gentibus Deos veneratos esse. B. Zeben-boom/ zavel-boom. G. Siben-baum, seven-baum, sade-baum. Gall. *Savinier*, *Sabine*. A. Savin.

Sabulum, sive Arena, sunt granula solida, parva arenæ terrestri similia sed naturæ ejusdem ac Calculus humanus, quæ in urina reperiuntur, eminguntur, in renibus vel vesica nata. Gr. Ἄμμος & ψάμμος. B. Zand/ gravel. G. Sand, griesz. Gall. *Du Sable; du Gravier*. A. Gravel.

Saccharum, seu Sacchar, Zuccharum, Zachar, Zaccharum, Succharum, Mel Arundinaceum, Mel Cannæ, arundo hæc non tantùm in India Orientali & Occidentali, sed & in Africæ locis, imò & in quibusdam Europæ regionibus crescit. Exhibet autem Saccharum, partim incisione Cannæ undè Saccharum instar lachrymæ exstillat, quod candidum est & rarum; partim elixatione potissimùm medullæ ac radicis, donec scil. Saccharum est succus ex arundinibus expres-

pressus, dulcissimus, concretus, & in salis formam redactus: ideòque *Sal Essentiale* jure vocari potest. Pro varia præparatione varia sortitur nomina, ut *Nigrum*, *Rubrum*, *Album*, *Albissimum*, *Cantum* id est *Angulosum* seu *Crystallinum*, *Penidium* &c. Ex plumbo etiam paratur cum acetò destillato *Sal*, quod ob dulcedinem *Saccharum Saturni* appellatur. Gall. *Sucre de Saturne*. B. Suiker. G. Zucker. Gall. *Sucre*. A. Sugar. Arab. *Zazar*, *Sudur*, *Sutter*.

Saccus, à Σάττω onero: est intestinum cœcum quod sacci instar propendet. B. Een zak. G. Ein sack. Gall. *Sac*. A. A Sack.

Sacculi seu Ductus Adiposi, seu Vesiculæ Adiposæ aut Lobuli, observamus, ubicunque pinguedo est, præcipuè circa cutim & in musculorum interstitiis, ibi inveniri multiplices membranas sacculorum adinstar, & lobulorum excavatorum, quæ substratæ cuidam membranæ crassiori adhærent. Per hanc propagari Venas & arterias, quarum trunco à lateribus pinguedinis moles, veluti milii acervus, cumulatur. Vasa sanguinea expandi in ramos, arborum instar, quorum extremitatibus appenduntur membranosi sacculi seu lobuli, pinguedinosis globulis referti, qui veluti folia arboris adnata, arboris exactam figuram complent. Membranosi isti sacculi variè figurantur. Sunt enim leviter depressi & ovalem penè figuram habent, instar glandularum conglomeratarum. Nectuntur ad invicem membranis, quibus efformantur, & vasorum rete. Glandulas habet copiosissimas, mediantibus quibus pinguedo & adeps ex arteriis immediatè accipitur & exindè in sacculos adiposos defertur. B. Smeer zakjen. G. Die fettsæcke. Gall. *Vesicules adipeuses*, *ou graisseuses*. A. The fat sacks or ducts.

Sacculus Chyliferus sive Roriferus est Receptaculum chyli (saccus lacteus D. *van Horne*, Cisterna Lumbaris aliis) est inferior pars ductus chyliferi, in homine est sacculus membrana tenui conflatus, qui fibrosis quibusdam vinculis eam ambientibus constringitur, & hinc diversam, pro ut hæc magis minusve solvuntur, capacitatem obtinet, ferè ut intestinum Colon varium deprehenditur, dum vincula ejus sensim solvuntur, undè justa Receptaculi hujus magnitudo & figura vix determinari possunt; nam modo unicus apparet sacculus, & solutio

latio fibris pluribus constare videtur, hinc plura dari Receptacula in uno homine dixere egregii viri: tenuis adeò est membrana hujus receptaculi ambitum firmans, ut pelluceat, & hinc, ubi hoc chylo repletum, à transparente ejus colore, albida appareat, sed & indè fit, ut Receptaculum vacuum, & proindè collapsum, difficulter in conspectum veniat; quæ fortè ratio est, quod Bartholinus id in homine non animadverterit, nec depinxerit, ejus loco glandulas novas substituens. Ponitur ad dextram corporum superiorum vertebrarum lumborum, hisque immediatè incumbit; tum ipsi à dextris accumbit, & pro parte incumbit appendix musculosa dextra diaphragmatis, à sinistris verò illud supraſcendit arteriæ Aortæ descendentis truncus, anterius emulgens dextra arteria ab Aorta, supra illud tendit ad renem dextrum; supra quam descendit vena cava inferior, ibi quoque suas venas emulgentes utrimque emittens. Deindè perfectissimè in homine ejus pars infima reperitur sub vena emulgente sinistra, inter Venæ Cavæ inferioris & Aortæ descendentis truncum; estque summa cura adhibenda, ne ille locus inter eximendum intestina lædatur, si enim illæsus manserit, semota nimium molesta intestinorum mole, ipsum Receptaculum, in quovis subjecto, quocunque post mortem tempore, facilè demonstratur: circumponuntur receptaculo glandulæ lumbares, quod jam animadvertit Rudbek, minùs tamen benè illustravit, tum pariter sibi in homine visum testatur Cl. *van Horne*, & eædem sunt, quas pro receptaculo Chyli descripsit Bartholinus. Porrò huic receptaculo loculoso inseruntur venæ lacteæ secundi generis, & venæ lymphaticæ propemodum omnes inferiorum partium, undè quasi communis cisterna, accipiens & commiscens maximam chyli, (excepto qui per absorbentes venas, oris, œsophagi, ventriculi, intestinorum, immediatè in venas infunditur) & lymphæ totius corporis partem. B. De gyl-zak. G. Der speis sack, der gyl sack. Gall. *Sac Chylifere.* A. The chyle sack.

Sacculus Cordis, vide *Pericardium*.

Sacculi Medicinales, componuntur ex variis simplicibus, scopo Medici convenientibus; eaque si opus fuerit conteruntur, sacculoque, cujus figura parti affectæ quadrat, excipiuntur, qui sæpè, ne materia in unum locum

cum coacervetur, acu, in quibusdam locis intersuitur. B. Popjes. G. Sæcklein, beutel. Gall. *Un sachet*. A. A little sack, bag.

Sacer Ignis, vide *Herpes exedens*.

Sacer Morbus, vide *Epilepsia*.

Sacerdos Penis, vide *Arum*.

Sacra Fistula, idem quod *Medulla Spinalis*.

Sacrum Os, Gr. Πλατὸ, ἢ Ἱερὸν Ὀστῦν, Ὑποσπόνδιλος, Τρητὸς Κόκκυξ est os triangularis figuræ, vertebris lumborum suppositum, à lateribus ossibus innominatis conjunctum, constat, ex vertebris inferioribus sex, cui ossa coccygis annectuntur, in abdomine à parte posteriori constituit pelvim. B. Het heilig been. G. Das heilige bein, das grosse rueck bein. Gall. *l'Os Sacrum*. A. The holy bone.

Sagapenum, lachryma seu gummi est Ferulæ in Media nascentis, ejusdem cum succo nominis, ex qua sauciata educitur. Nascitur in Media regione, undè Alexandriam, ac hinc Venetias atque in alia Europæ loca transportatur. Optimum debet esse sincerum, transflucidum, foris colore fulvo vel ruffo, intùs albido, gustu acre, odore gravi, porrumque æmulans. Appellatur & *Sacoponium*, *Serapinum*, *Sacopenium* &c. B. Gom sagapeen. G. Serapinsafft. Gall. *Sagapene*. A. Sagapen, serapin.

Sagitta, palustris Planta est, & species Ranunculi, quæ habet folia aquis innatantia raræ formæ, pulchræ alatæ sagittæ mucronem æmulantia, fuscis hinc indè in superna parte maculis notata, quædam ex primis in acumen non desinunt, sed rotundantur, saporem obtinent nonnihil subdulcem, & viscidum, cum vestigiis obscuræ acrimoniæ: ex radice erumpunt plures caules, obrotundi, excavati, fungosi, in summitate habentes flores visui gratos, tetrapetalos, rosaceos, albos, plura stamina habentes in medio rubra; floribus succedunt fructus parvi, rotundi, fragorum magnitudinis, asperi, coloris viridorubri; qui singuli continent plura semina, tenuia, acuta, in capitulum unum congesta; & figuram unguis avis habentia: radix fibrosa, longa, crassa, spongiosa, pallida; sic dicitur à foliorum forma tricuspidi, supernè in unam, infernè in duas desinentium. B. Serpents-tong / slange-tong. G. Pfeil-kraut. Gall. *Queue d'Arondelle*, *espece de Renoncule*. A. Adders-tongue or arrow klad.

Sagit-

SAGITTALIS SUTURA, vel veruculata, Gr. ὀβελιαία est illa quæ à Coronali incipit, & in Lambdoidem desinit, inter duo ossa bregmatis decurrens. B. De pyl-naad. G. Die pfeilnath. Gall. *Suture Sagittale.* A. Shaft suture, streight seam.

SAGMINALIS, vide *Peristeron.*

SAL, est materia in aqua solubilis, igne liquescens; adeò simplex, ut quælibet ejus particula eandem toti naturam referat, linguæ saporem inprimat, estque *Fixum*, vel *Volatile*: *Acidum* vel *Alcalinum*: vel *Sal Compositum*, seu *Neutrum*. *Fixum* est quod magna ignis vi non avolat, sed ejus torturam securè patiatur, ut sal tartari; cardui benedicti &c. *Volatile* est quod spontè, vel minimo ignis calore sursùm evehitur & in auras evanescit, uti omnia salia Volatilia arte facta. *Acidum* est quod sapore tali se prodit, vel solutum cum alcalicis effervescit, uti Vitriola. *Alcalinum* est quod ignei vel urinosi saporis, cum acidis solutis ebullit, ut sal Tartari. *Neutrum* est, quod nec ebullit cum acidis, nec cum alcalinis, ut sal marinum, gemmæ &c. Omnia salia naturalia cognita sunt, Sal maris, Sal gemmæ, Sal de fontibus salinis, Nitrum, Borax, Sal ammoniacum spontaneum, alumen, acidum vagum fodinarum. Sal fossile, cujus purior pars, Sal Gemmæ appellatur, in fodinis variis, per orbem sparsis, copia ingenti, ad summas profunditates, perfectum eruitur. Sal Fontanum, aqua dilutum, scaturiens, depuratum, inspissatum, simillimum est Sali marino. Sal Maris, in eo diffusum, solâ exhalatione, & defæcatione, in crystallos reducitur. Hæ tres, ab ortu diversæ, salis species, ejusdem naturæ, eâdem aquæ copiâ solvuntur, sc. in $3\frac{1}{4}$; in aëre deliquescunt nostro suâ sponte; crystallos formant ferè similes, cubicas, parallelopipedæas, vel pyramidales, lentiore vel celeriore coactu; affusæ ad aquam fortem aurum solvunt, vi ignis destillant in spiritus acidos ejusdem naturæ; solutæ in aëre humido multùm terræ deponunt; & liquorem pinguem, acrem, austerum, relinquunt; crepitant in igne; fluunt in igne magno; diu in illo fixi manent, si puri funduntur; nec tum mutantur; nec spiritus fundunt, & parùm modo aquæ; alcali non dant; nec putrescendo mutantur. Reliqua salia vid. suis locis: derivatur à Gr. ἅλς. sal. B. Zout. G. saltz. Gall. *Sel.* A. salt.

SALACITAS, vide *Satyriasis*.

SALICARIA, vide *Lysimachia*.

SALICORNIA, est Kali marini species, plurima cornua salsi saporis habens. Vide *Kali*.

SALIVA & SALIVUM, quibusdam *Sputum*. Gr. πτύελον & σίαλος, est liquor insipidus pellucidus, igne non concrescens sed avolans, albus, spumans, imprimis si conquassatur, in ore reperiundus, cui infunditur ex glandulis Parotidibus & submaxillaribus per ductus patentes à glandulis maxillaribus emissos; ut os & œsophagum madefaciat, masticationi, solutioni, dilutioni, & miscelæ probæ ciborum inserviat, eosque in ventriculo aliquomodo digerat & fermentet. B. Speekzel. G. Geiffer, speichel. Gall. *Salive*. A. Spittle.

SALIVANTIA, sunt medicamenta quæ salivam copiosè eliciunt, inter quæ Mercurialia Principem sedem obtinent. Gr. σιαλαγωγά. B. Quyl-middelen. G. Geiffer treibende mittel. Gall. *Remedes, qui excitent ou produisent la salivation*. A. Remedys causing spitting.

SALIVARIS, vide *Pyrethrum*.

SALIVATIO, est sputi vel salivæ per medicamenta salivantia evacuatio, ut sunt mercurialia; quandoque tamen in morbido statu pro pytalismo sumitur. B. Een salivatie / speekſel-making. G. Salivation, das gæfern. Gall. *Salivation*, *Flux de Bouche* A. Salivation.

SALIUNCA, Germanicum est vocabulum, quo significatur *Spica celtica vera*, quam in pharmacopoliis, *Spicam Romanam* appellant. Vide ulterius de *Spica celtica*, eleganter ejus radix Orcitunica est appellata, quæ facci se habet instar vel tunicæ. Dioscorides à patrio nomine *Aliungiam* vocari scribit. *Celtica* dici videtur à loco natali, hinc nonnunquam Gallica appellatur. Germani plerique eandem herbam adhuc proprio veterique nomine *Seltunck*, quasi animam juvenilem reddens, appellant.

SAL NITRUM, sive HALINITRUM, idem quod *Nitrum*, seu *Salpetra*.

SALIX, arbor est satis magna, mediocriter crassa, cortice polito, tactui molli & flexili obducta; ramorum cortex est purpureus vel albus: lignum est album, flexile, fractu difficile: folia sunt oblonga, angusta Oleæ similia, supernè virentia, infernè candicantia, utrinque hirsuta,

po-

potiſſimùm verò parte inferiore ac in extremitatibus virgarum ſupremarum, quandoque tamen glabra, interdùm ſerrata, ſaporis amaricantis: flos eſt amentaceus, plurimis nempe ſtaminibus in ſpicam congeſtis conſtans, ſed ſterilis; embryones autem iis ſalicis ſpeciebus innaſci ſolent, quæ floribus carent, ſpicati pariter, abeuntque deinde in fructum ſeu capſulam corniformem bifariam dehiſcentem, ſeminibuſque fætam pappis inſtructam: aquoſis nitroſiſque ſuis exhalationibus aëris æſtum refrigerat, unde in muſæis ægrorum febricitantium aquæ imponi ſolet: dicitur à ſaliendo, quod ea celeriter creſcat, ut ſalire videatur. Gr. Ἰτέα ab ἰέναι, quia it creſcendo celeriter. B. Wilge-boom / wind-hout-boom / bint-hout-boom. G. Weide, weiden-baum, felber baum. Gall. *Saule*. A. A. Willow, Ozier, Sallow-tree, Withie.

SALOMONIS SIGILLUM, vide *Sigillum Salomonis*.

SALPETRA, idem quod *Nitrum*.

SALVATELLA, eſt vena quæ à brachii ramis tendit ad digitum minimum. B. De hoofd-beſchermſter pink-ader. G. Die miltz-ader. Gall. *La Salvatelle*. A. The Salvatelle.

SALVIA, eſt planta, quæ habet caulem ramoſum, lanuginoſum, lignoſum, coloris viridis albeſcentis: folia oblonga, ampla, obtuſa, rugoſa, aſpera, albeſcentia, craſſa, lanuginoſa, ſicca, parùm ſucculenta, ſpongioſa, diverſi coloris, odoris penetrantis, fortis & grati, ſaporis aromatici, amari, & acris, os calefacientis: flores in ſummitate ramorum creſcentes, & in ſpicas quaſi congeſti, ſunt verticillati, galea falcata vel fornicata, barba trifida, ſegmentum medium vix excavatum: ſemina obrotunda, nigricantia, in capſula, quæ flori tanquam calix inſervivit, incluſa: radix fibroſa, dura, lignoſa: quaſi Salvatrix, quod multis incommodis medeatur, ægroſque ſalvos præſtet. Gr. Ἐλελίσφακον: quoniam illa herba ſemper retorrida & exſucca videatur, factum eſt, ut Græcis *Elelisphacon*, quaſi in tabem redacta vel in ſyderationem flacceſcens dicta ſit: ἐλελίζειν & σφάκος, vocibus in unam coaleſcentibus appellationem, eſt autem σφάκος ſeu potiùs σφάκελος malum in Plantis, cum per æſtatem & ardentiſſimum canis æſtum, vi ſolis altiùs penetrante, humoreque quo nutriuntur deficiente, languent & areſcunt. B.

Salie/ zelf/ zavie. G. Salbey. Gall. *Sauge*. A. A Sage.

SAMBUCUS, Arbor eſt vel Arbuſcula, cujus rami ſunt longi, rotundi, medullâ multâ, albâ repleti, lignum rarum habentes, initio virides, deindè gryſei: truncus cortice aſpero obductus eſt, fiſſo, colore cinericeo, ſub hoc exteriori cortice latet alter virideſcens, cujus in Medicina uſus eſt cognitus: ejus lignum eſt ſolidum, flaveſcens: folia quinque vel ſex ad unam coſtam inſtar Nucis juglandis, ſed minora, in margine dentata, & odoris fortis: rami in ſummitate habent umbellas amplas & latas, quibus adhærent flores parvi, monopetali, rotati, multifidi, albi, odoriferi, quorum meditullium à mucrone calicis tanquam à clavo perſoditur: calix autem deinde abit in baccam inſtar grani juniperi craſſam, rotundam, initio viridem, ſed per maturitatem nigram, ſucco valdè rubro repletam, ſeminibus ut plurimùm tribus oblongis fætam; vocantur Baccæ grana Actes: creſcit hæc arbor humectis præſertim & tenebroſis locis, juxta ſepes & muros; hujus cortex medianus vi purgante famoſus in uſu eſt; videtur ab Authore appellata, cui nomen *Sambyx* fuit, vel à *Sabuca* muſico inſtrumento, quod alii pectida nominant, alii Magadin. Gr. Ἀκτὶς & Ἀκτὴ fortè à littore, quòd fluviorum littora amet, vel ab ἄγω frango, quòd undæ littoribus alliſæ frangantur: ſed à contrario ἀκτὴ dicta eſſe poteſt, quòd non facilè à ventis propter flexibilitatem frangatur, vel ab ἄγω, quòd facilè ob eandem flexibilitatem ducatur. B. **Vlier-boom/ vlaar-boom/ flier-boom.** G. Holder-baum, hollunder-baum, hollunder-ſtande. Gall. *Sureau*. A. Elder tree. Nonnulli derivant ab Hebr. *Savac* implicari.

SAMPSUCHUM, & SAMPSUCHUS, dicitur Majorana, vel Amaracum: undè Etymologiam trahat, in Lexicis inveniri nequivi.

SANAMUNDA, dicitur *Fuſchio* Caryophyllata: quia ſanat & mundat, appellationem ſibi videtur adſciviſſe. Vide *Caryophyllata*.

SANDARACHA ARABUM, vulgò vernix, eſt Gummi Juniperinum, colore Maſtichem referens, ſed globulos habet longiores, eſt friabile, ſaporis reſinoſi, & odoris cum accenditur fragrantis. B. **Sandrak/ vernis/ jenever-gom.**

SAN-

SANDARACHA GRÆCORUM, eſt Arſenicum rubrum, ſed in pulverem redactum, color mutatur in intensè croceum ſeu flammeum, inſtar corticis mali aurantii. B. Rus-geel. Vide *Arſenicum*

SANCTI VITI CHOREA, vide *Chorea Sancti Viti.*

SANGUIFICATIO, vide *Hæmatoſis.*

SANGUINALIS & SANGUINARIA, vide *Coronopus.*

SANGUIS, eſt liquor rubicundus, venis, arteriis, aliiſque ſinubus corporis contentus; compoſitus ex cibis potibuſque per lactea vaſa in Venas infuſis, & circulatione diuturna, actione cordis, pulmonum, aliorumque viſcerum & arteriarum mutatus in animalem indolem, & colore adſcititio indè rubro gaudens; inſerviens nutritioni & vitæ ſuſtentaculo, & ex quo omnia reliqua liquida animalia ſecernantur, detexitque microſcopium quod ſanguis ruber ex globulis componatur, qui ſinguli ex ſex minoribus pellucidis, albis, in unum compreſſis, & rubrum globum formantibus, conſtant, vocatur etiam *cruor*, anima *Virgilio.* Ψυχὴ *Ariſtoph.* Αἷμα, Ἔαρ *Poët.* B. Het bloet. G. Bluet, gebluet. Gall. *Du Sang.* A. Blood.

SANGUIS DRACONIS, eſt Lapathi ſpecies cujus coſtæ rubicundum habent colorem. B. Drake-bloed/roo ridder/ ſwarte of roode patich. G. Roth-ritter. Gall. *Sang de dragon, ou Patience rouge.* A. Dragons-blood.

SANGUIS DRACONIS, eſt reſina rubra, penitùs in ſp. Vini alcoholiſato ſolubilis, ſaporis adſtringentis, profluens ex arbore *Draco* dicta, diebus canicularibus partim ſponte, partim vulnere cortici illato, quæ Solis æſtu tum exſiccatur: adfertur nobis in folliculis ex foliis hujus arboris convolutis. Arbor iſta creſcit in inſula Porto ſancto, truncus eſt admodùm durus, ſuperiùs dividitur in octo & plures ramos, qui iterum ſubdividuntur, in cujus extremitate folia ſe erigunt inſtar Pancratii, vel juccæ Americanæ, memini me hanc plantam vidiſſe Amſtelodami. Fructus ceraſis ſimiles ſunt, colore ſubflavo, guſtu ſubacido. Intùs dicunt, detractâ pelle, draconem repræſentare. Sunt qui *Dioſcoridis* cinnabarim eſſe velint. Accuratiſſimus *Kæmpferus* notat duplicem nobis exhibere ſanguinem Pharmacopolia, haud quaquam ſolâ puritate, quod creditur, ſed ipſo genere arborum, ex quibus colligitur, differentem: unum nimirùm in glebis, cujus ex

Occidente quoque; alterum in guttis, cujus ex solo Oriente nobis fit copia : Ille in Canariensi insula manat, ex dehiscente caudice arboris pruniferæ cujusdam, Draco, dictæ, si Chusiano candori fides est; si Arabibus Persisque credendum; idem ex arbore santalina rubra prolicitur : hos ita sentire persuasit communis lachrymæ cum Santalo color, bonitatis nota, virtus & demùm patria, videlicet Cholomandela (vulgò Cormandel) Madagascar & Æthiopia, sive potiùs Æthiopiæ ora illa, quæ sangibara, vel Zanguebara inscribitur suffulcit opinionem etymi inter diversas gentes cognatio & consensus : quandoquidem vocabulo, quo Persæ Draconis succum *Chuni Sengijoon*, id est sanguinem sangibarensem nuncupant, eodem quoque gentiles Gangetici, santali rubri lignum indigitant, id appellantes, vel linguâ suâ populari Decanicâ : *Reket Tsjandan*, id est sanguineum santalum : vel docta Brahmenum samscretica : *Rakta Tsjandoonam*, quod idem sonat : vel, *Rakta Tsjandooram Sangghi*, id est sanguinem santalum sangibarense, sive Æthiopicum. Ex alia rursùs arbore eundem succum derivari contendunt alii : nec mirùm, dissenteri de illius natalibus, addit Cl. Autor : varium enim adulterium, quin suppolititium hujus nominis genus, quod arte componitur, & pro encaustis & pictoribus venale prostat, variam conjecturæ & erroris occasionem ignaris rimatoribus suppeditant. De hoc verò posteriori, quem sanguinem in guttis appellant, inter Nigritas Orientis, Malajos, Javanosque exploravit Autor, quòd artificio eliciatur ex fructu parvulo, strobili figura, arboris μονοβλαςυ spinosissimæ : eliciendi hic modus est : reponuntur fructus in craticula supra vas amplum, fictile, quod aquam ad sui dimidium continet; quo facto, vas leviter operculatum supra prunas collocatur, eo fine, ut elevatus aquæ bullientis vapor fructus emolliat, atque emaciet; ita fit, ut tinctura sanguinea, quæ in dissecto fructu, calente halitu extricatus, exsudet, & in superficie fructuum ustatur. Hæc bacillo abrasa, in folliculos reconditur, ex folio arundinaceo complicatos, mox filo nectendos in seriem, & in aë e tamdiu suspendendos, donec inclusus sanguis exaruerit. Ab aliis simplici coctione opus perficitur; nimirùm usque eo strobili excoquuntur, donec rubedinem in aqua deposuerint; hæc, rejecto fructu, coctione ulteriori

tiori in ſpiſſum ſuccum redigitur, folliculis pariter involvendum, hujus plantæ deſcriptio apud Cl. *Kæmpferum* videri poteſt. Gr. Αἷμα Δρακόντιον. B. Draken-bloed. G. Drachen blut. Gall. *Sang Dragon.* A. Dragons-blood.

Sanguisorba, eſt herba Pimpinellæ ſimilis, ſic dicta quòd vulneribus injecta ferrum & ſpicula facilè & citra ſenſum doloris exigat, ut nonnulli arbitrantur: ſed potiùs quòd ei in ſiſtendo ſanguine undecunque emanarit, mira admodùm inſit efficacia; adeò ut hunc ipſum abſorbere videatur. Idem quod *Pimpinella.*

Sanguisuga, idem quod *Hirudo.*

Sanicula, Planta officinalis, quæ plurima folia habet ex radice erumpentia lata, obrotunda, dura, in quinque partes diviſa, denticulata, polita, pulchri coloris viridis, ſplendentis, & interdùm in margine rubra, pediculis longis adhærentia: caules ex his enaſcuntur, inferiùs rubicundi; & in ſummitate habentes flores roſaceos & umbellatos in capitulum conglobatos; plurimis petalis conſtantes in orbem poſitis ad centrum floris plerùmque reflexis, & calici inſidentibus: is autem abit in fructum ex duobus ſeminibus compoſitum, hinc gibbis & echinatis, indè verò planis: ex floribus nonnulli ſæpè ſteriles ſunt: dicitur & *Diapenſia*, à vulneribus ſanandis nomen traxiſſe vulgò conſtat. B. Sanikel. G. Sanikel, ſanikle. Gall. *Sanicle.* A. Idem.

Sanies, eſt in vulneribus vel ulceribus materia purè tenuior, acrior, ſanguinolenta, omnia vaſcula quæ in ſinu ulcerato attingit, erodens cum dolore. B. Bloedige etter. G. Blutig eiter, duenner eiter. Gall. *Sanie*, *matiere ſanguinolente.* A. Bloodie matter.

Sanitas, vide *Hygieia.*

Santolina, eſt planta, quæ inſtar Arbuſculæ habet caules vel virgas lignoſas, leviter lanugine obductas, teneras, ramoſas: folia parva, valdè anguſta, cana, minutim denticulata, ita ut quatuor ferè denticuli in eadem phalange agminatim diſpoſiti conſpiciantur, odore medicamentoſo, & cum quadam ſuavitate gravi, ſapore partim acri, partim amaro: flos eſt floſculoſus, globoſus, plurimis ſcilicet floſculis conſtans multifidis, embryoni inſidentibus, foliolis imbricatis intermediis, & calice ſquamoſo quaſi hemiſphæriis comprehenſis: embryo autem

deindè abit in femen, pappis nequaquam inftructum : eft Chamæcypariffus : nomen videtur habere à Santonibus Galliæ Aquitaniæ populis. Gall. *Garderobe.*

SANTONICUM, feu SEMENTINA, dicitur à Santonibus Galliæ Aquitaniæ Populis, apud quos copiofiffimè provenit. B. **Worm-kruid/ zever-zaad.** G. Zitwenfamen, wurm-famen. Gall. *Barbotine*, *Poudre à vers*, *femence contre les vers*, *Santoline*, *Semencine*, *Xantoline.* A. Worm-wood.

SAPA, vide *Apochylifma* & *Defrutum.*

SAPHÆNA, eft venæ cruralis ramus internus, qui per interius cruris latus fub cute fertur ad malleolum internum, ubi cum aliorum ramulis variè inofculatur : hanc antiqui in uteri affectibus frequentiffimè fecabant. Fortè à Σαφὴς manifeftus, quia manifeftè demonftrari poteft. B. **De moeder-ader.** G. Die frauen, vel rofen-ader. Gall. *La Saphène.* A. The faphene.

SAPHATUM, eft exulceratio cruftofa in capite, non abfimilis Achori. Vide *Achor.*

SAPHYRUS, eft Gemma cæruleo colore, pellucida & diaphana. Sunt aliquæ colore cæruleo albidæ, æliæ cæruleo faturo : hæ mares, illæ fœminæ appellantur; aliæ omni colore carent, albæque vocantur. Orientales inveniuntnr in Calecut, Cananor, Bifnagar, Zeilan, & præftantiffimæ in regno Pegu. Occidentales, variis in locis reperiuntur. Confinia Bohemiæ, & Silefiæ fatis præftantes ferunt. Præftantiores tamen funt orientales, Color in igne facilè aufertur. B. **Zapphier.** G. Ein faphir. Gall. *Saphir.* A. Saphire.

SAPIENTIÆ DENTES, vide *Dentes.*

SAPINUS, eft Abies, five ipfius arboris infima pars, quæ enodis eft.

SAPONARIA, Planta officinalis, lychnidis fpecies, quæ plures habet caules tenues, rotundos, nodofos, rubicundos, valdè teneros : folia funt ampla, nervofa, Plantaginis foliis fimilia, fed minora : flores crefcunt in fummitate ramorum umbelliferi ; pentapetali, ut plurimùm coloris pulchrè purpurei, interdùm rofei, aliquando albi, odoriferi : floribus fuccedunt fructus plurimis feminibus tenuibus, obrotundis, rubris, fæti; radix eft longa, rubra, nodofa, obliquè repens in terra : fic dicitur,

quod

quod ſaponis loco ſubſtitui poteſt ob ſuccum ei inſidentem verè ſaponaceum. Gr. Στρούθιον, aliis *Radicula*, & *Lanaria*. Vide *Struthium*. B. Zeep-kruid. G. Waſchkraut, ſeiffen-kraut, ſpeichel-wurtzel. Gall. *Saponaire*, *Herbe à Foulon*. A. Saop wort.

Saponea, eſt linctus ex amygdalis confectus.

Sapo, eſt compoſitum ex Sale alcalino & oleo expreſſo vel deſtillato, coctione unitis, & redactis ad materiam conſiſtentem vel planè ſolidam, virtutis miſcendi oleoſa aquoſis, & abſtergendi quaſvis ſordes, qui cum oleo expreſſo fiunt *Vulgares* ſunt: qui cum deſtillatis oleis, ſapones philoſophorum nuncupantur. B. Zeep.

Sapor, vide *Guſtus*.

Saracenica Solidago, à nonnullis corrupta voce *Cartafilago*, vel magis depravata *Filago* nominatur, cum dicendum eſſet Ceratophylace, quia nimirùm partem oculorum corneam ſeu ceratoida defendat, ſalutique percuſſam ac læſam reſtituat. Dicitur etiam *Herba Fortis*, vel quibuſdam placet *Sortis*, fortè à Saracenis reperta fuit. B. Heidens-wond-kruid. G. Der Heidniſch wundkraut. Gall. *Verge dorée*. A. Confound of ſaracyns.

Sarcites, idem quod *Anaſarca* & *Leucophlegmatia*.

Sarcocele, eſt Hernia carnoſa teſticulorum, quando proceſſus peritonæi vaſa ſpermatica in ſe continens intumeſcit, & increſcit in carneam ſubſtantiam, figuræ farciminalis, cumque eodem, ac Herniæ, loco fiat, κήλη vocata fuit, quamvis hic Hernia propriè non adſit, ex σάρξ caro, & κήλη tumor. B. Een vleeſ-breuk. G. Carnueſſel, fleiſch bruch. Gall. *Sarcocele*.

Sarcocolla, eſt lachryma gummea in granulis, mannæ ſeu pollini Thuris ſimilis, colore ſubruffo vel flavo, ſapore amaro, dulcedinemque glycyrrhizæ æmulantem poſt ſe relinquente, profluit ex arbore quadam exotica, ſpinoſa & nodoſa, ejuſdem cum lachryma nominis, quæ tum ſpontè, tum fauciata lachrymam illam profundit. Adfertur nobis ex Perſia, ex σάρξ caro, & κόλλα gluten, quia dicitur oſſa conglutinare, vel potiùs carnes; Oſteocolla oſſa agglutinare dicitur. B. Vleis-lym. G. Fleiſch leim. Gall. *Colle chair*, *ou Sarcocolle*. A. Idem.

Sarcoepiplocele, eſt *Hernia carnoſa omentalis*, quando omentum in carneam ſubſtantiam accreſcit, & in-

duratur, sive circa umbilicum, sive in scroto fiat, ex σαρξ caro, ἐπίπλοιον omentum, & κήλη tumor. B. Een navels-vleis-breuk. G. Des nabels-fleisch-bruch. Gall. *Hernie charneuse du nombril*, ou *sarco-epiplocele*. A. A fleshy omental rupture.

SARCOMA, est carnis in naribus, vel alio corporis loco p.n. excrescentia. Item molarum in utero productio; à σαρξ caro, & κομίζω porto, affero. B. Een vleezig uitwas. G. Ein fleischern auswachs. Gall. *Sarcome*. A. Fleshy excrescency or mole.

SARCOMPHALUM, est carnosa in umbilico excrescentia, ex σάρξ caro, & ὀμφαλὸς umbilicus.

SARCOPHAGUM, idem quod *Cathæreticum*.

SARCOSIS, vide *Sarcoma*.

SARCOTICA, sive carnem generantia sunt, quæ moderato calore & vi detersoria, sordes è vulneribus & ulceribus tollendo auferunt simul impedimentum illud, cujus virtute impediebatur efficacia illius causæ, per quam omnia in nobis nutriuntur, à σαρκόω incarno. B. Middelen die vleis doen groeijen. G. Fleisch machende mittel. Gall. *Sarcotiques*.

SARDIUS LAPIS, seu SARDA, est Gemma semidiaphana, loturæ carnis, seu carni sanguinolentæ similis, unde *Carneolus*, vel corruptè *Corneolus* vocatur. Non omnes unjusmodi inveniuntur coloris, alii enim sunt rubri, alii exiguâ sanguinis rubedine. Laudatissimus Carneolus in Sardinia invenitur, hinc in Epyro & Ægypto, sed Babylonius cæteris præfertur, Indici & Arabici etiamnon contemnendi, ut nec Europæi. Nam in Bohemia, Silesia, aliisque regionibus præstantes inveniuntur. B. Sardus carneool. G. Ein carneol. Gall. *Cornaline*. A. A Sardis stone, Carneol.

SARDONIUS RISUS*, est risus præter voluntatem nobis adveniens, ex convulsionibus ortus, cum labiorum oris diductione. Esse in insula Sardinia fontes dicunt, circa quos maximè *Herba Sardonia* succrescit, Apio similis, quæ comesta vescentium nervos contrahit, rictu ora diducit; ut, qui ita moriuntur, ridentium facie intereant.

SARE, idem quod *Essere*.

SARMENTA, prælongæ sunt vitium virgulæ, in quas vitis luxurians spargitur, hoc est, vitis ipsius, brachiorum

rum & caulium ligna, tam dum ſunt in ipſa vite, quàm dum exſecta vel exempta ſunt. Gall. *Sarment.*

SARSA PARILLA, Radix eſt ferè inſipida, lignoſa, fibroſa & uniformis. Color externus obſcurè griſeus, vel aliquantulùm flaveſcens. Adfertur ex nova Hiſpania, Peru, aliiſque locis Americanis, quam maximè Smilacem aſperam referre aſſerunt. Præſcribitur in podagricis doloribus, Lue venerea, aliiſque morbis. B. Salsa paril/ ſtekende winden. G. Sarſa parille. Gall. *Sarcepareille.* A. Salſa Parille. Dicitur & *Zarzapillo.*

SARTORIUS MUSCULUS, ſive FASCIALIS LONGUS, eſt inter eos qui tibiam flectunt. Hinc interiori Ilii oſſis tuberculo affixus, decuſſatim cæteris ſuperſtratus muſculis anteriori ſub genu tibiæ oſſis acutæ eminentiæ implantatur. B. De windel-ſpier / ſnyer-ſpier. G. Der windel mauſz. Gall. *Le Couturier.* A. A ſwadle Muſcle.

SASSAFRAS, arbor eſt prægrandis, naſcens in Florida, folio ficulneo, cortice ex fulvo nigricante, aliquantùm acri ſapore ſed aromatico, odore ferè fœniculi & cinamomi mixto redolente. Dicitur & *Paname.* Cortex & lignum in morbis podagricis & Lue venerea in maximo uſu ſunt, præſertim ſi ex radice fit, quippe radix reliquis partibus prævalet, adeòque & ejus cortex. B. Saſſefras-hout. G. Fenchel-holtz. Gall. *Saſſafras.* A. Idem.

SATURANTIA, ſunt quæ acidum è corpore noſtro abſorbent. Vide *Abſorbentia.*

SATURATUS, terminus eſt Chemicus, uſurpatur quando ſalia duo cum invicem efferveſcentia, affunduntur ſibi pedentim eâ copiâ, donec unum aut alterum ſal non magis prædominetur, vel efferveſcentia inter ambo obſervetur.

SATUREIA, ſive CUNULA, eſt herba aromatica, quæ habet caulem parvum, rotundum, acutum, lanuginoſum, rubicundum, ex uno pedunculo plures tales caules naſcuntur: folia anguſta, parva, oblonga, Hyſſopum referentia, aliquantulùm lanuginoſa, multis foraminibus pertuſa, quæ non penetrant, odoris Thymi, ſed debilioris & minùs penetrantis, ſaporis acuti, grati: flores ſunt parvi, in alis foliorum ſparſi, non in capita congeſti, nec verticillatim diſpoſiti, in pedunculis ramoſis creſcentes, galeâ erectâ, bifidâ, barbâ triſidâ, ſegmento medio crenu-

nulato : ſemina minima, ferè rotunda, in capſulâ, quæ floris calix fuit, incluſa : radix minima, ſimplex, lignoſa : hæc planta in hortis colitur; putatur à ſaturando nomen habere; ſed alii à Satyris nomen traxiſſe putant, quod ſc. marceſcentes ad coïtus ſtimulet. *Theoph.* Θύμβρον fortè ἀπὸ τοῦ θύειν ob fragrantiam. B. **keule / kunne / kunneke / boon-kruid.** G. Sengen-kraut, garten-yſop, faturey. Gall. *Sariette*, *ſardrée*, *ſavorée*. A. Savory.

SATURNUS, per eum intelligunt Chymici *Plumbum* Unde *Saturnina*, quæ ex plumbo parantur.

SATYRIASIS, SATYRIASMUS, PRIAPISMUS, vel SALACITAS, eſt nimia in Venerem propenſio, hinc Saturiaſis dicta, quod Satyri tales eſſe creduntur. *Priapiſmus* autem eſt Priapus ſive virilis membri invita erectio, etiam abſque appetitu congreſſus, convulſo & Tetano diu affecto pene, quod non ſinè dolore fieri ſolet, ita ut tenſio à coïtu peracto non remittat, uti in Satyriaſi accidere ſolet; licèt & in hac mox nova erectio, eaque ſæpius ſubſequatur; habet tamen Priapiſmus id quoque, quod ſubindè remittat, mox iterum revertatur, undè partim convulſio, partim motus convulſivus eſt : Reperiuntur verò hi affectus complicati cum aliis morbis, & quidem Satyriaſis cum Elephantiaſi, Priapus cum Gonorrhœa, & Salacitas in iis qui multi roboris ſunt, in hernia, colica cum multis flatibus, Calculo, Epilepſia, & cæteris aliquando incidit Priapiſmus, ſubſequente pollutione, id quod etiam in animi deliquio & iis evenit, qui laqueo ſuſpenduntur : huc quoque ſpectat *Pollutio* dicta *Nocturna*, quæ etiam diurna eſt, ac verius diceretur ſomnoſa, id eſt, in ſomno & inſomnio contingens. Dicitur & *Tentigo Veretri*, à σάτυρος ſimius ſilveſtris hominem referens, & venerem ſummoperè appetens, vel à σάθη membrum virile. B. **Venus quelling / ſchagts-ſtevigheid.**

SATYRIASMUS, idem quod *Satyriaſis*.

SATYRION, hujus plantæ ſunt variæ ſpecies, variaque nomina, à Satyris nomen ſibi inveniſſe putatur, qui primi ſylveſtres Dii colludentes Nymphis per ſylvas & antra ad firmiorem venerem herbam hanc invenerunt. Vel dicitur παρὰ τὴν σάθην, τὸ αἰδοῖον. Gr. Σάθη enim eſt pudendum virile, & αἰδοῖον inguen, pudendum. Vide *Orchis*.

SAURE, Gr. Σαύρη, putatur eſſe Naſturtium, quòd inſtar lacertæ mordeat ſua acrimonia.

SA-

SAXIFRAGA, SAXIFRAGUM, & SAXIFRAGIA, eſt herba, quæ habet caulem minimum, tenerum, rotundum, villoſum, ramoſum, purpureum: folia obrotunda, in margine inciſa, Hederam terreſtrem ferè referentia, ſed ſucculentiora & magis alba, pediculis mediocriter longis & villoſis adhærentia: flos eſt roſaceus, pentapetalus, calici quinquefido innatus; poſt florem apparet fructus obrotundus, qui in duo loculamenta per maturitatem dehiſcit, fundens ſemina minima, rubicunda, longiuſcula: radix eſt fibroſa, cui adhærent tubercula inſtar ſeminum Coriandri craſſa, coloris partim purpurei, vel rubicundi, partim albi, ſaporis amari; hæc tubercula vocantur ut plurimùm ſemina ſaxifragæ: hæc planta creſcit in locis incultis, ut circa montes, quâ dicitur ſaxa ſeu renum calculos poſſe frangi: dicitur etiam ἔμπετρον, quoniam in ſaxis proveniat. Gall. *Saxifrage.*

SAXIFRAGA, ſeu LITHONTRIPTICA, ſunt ea medicamenta, quæ valent calculum in renibus vel veſica hærentem frangere, & expellere ex corpore. B. Steenbrekende middelen. G. Steinbrechende mittel.

SCABIES, eſt durior cutis aſpretudo, leviſque exulceratio pruriens, & interdùm rodens, in hac puſtulæ oriuntur modò humidiores, modo ſicciores: his ruptis ulcus fit; id purgatâ ſanie cruſtula tectum obdureſcit, eo autem gravius malum eſt, quo magis cutem aſperat, quoque prurit magis, & quo plures occupat partes, & quo ſomnum magis aufert: pravis ea radicibus, quæ talis eſt, nititur, magnoque negotio tollitur, itaque hanc Græci ἀγρίαν, id eſt feram nominaverunt: ſcabies aliis quidem ex toto deſinit, aliis certo anni tempore revertitur; ægerrimè autem in ſenibus ſaneſcit, peſſimaque in capite eſſe ſolet, Gr. ψώρα, vel potiùs ξυσμὸς: ſcabies eſt humida vel ſicca; humida eſt cutis inæqualitas ab obſtructione vaſculorum lymphaticorum, cum puſtulis humidis & purulentis cum prurigine quadam conjuncta: Sicca eſt quadruplex, Pruritus, Impetigo, Pſora & Lepra; de quibus ſuo loco. B. Schurft. G. Die ræudigkeit, grind, krætze, ſchebigkeit der haut. Gall. *Gale*, *Rogne*. A. A Scab, ſcabbie, vel ſcabbedneſſe.

SCABIOSA, eſt planta, quæ folia habet ex radice erumpentia oblonga, ampla, villoſa, formâ Valerianæ ma-

majoris, profundius fubindè laciniata, aliàs minùs, fapore fubacri : ex his erumpunt caules rotundi, villofi, cavi; foliolis quibusdam cincti inferioribus fimilibus, fed minoribus : flos eft flofculofus, plurimis fcilicet flofculis inæqualibus conftans, calice communi comprehenfis : horum autem alii, qui meditullium occupant, quadrifidi, aut quinquefidi, cæteri ad oram pofiti, bilabiati funt. finguli embryonis fupremæ parti coronatæ infident, & calice proprio comprehenduntur, qui deinde abit in capfulam vel fimplicem vel infundibuliformem, femine fœtam coronato, quod prius embryo fuit : radix eft longa : crefcit in arvis, in fegetibus planis, & levioribus paffim obvia : Herba hæc appellatur vel à fcabro herbæ habitu, vel quod fcabiei medeatur. B. Schorft-kruid, apoftem-kruid. G. Apoftem-kraut, grind-kraut. Gall. *Scabieuse.* A. Scabious.

SCALA, eft inftrumentum Chirurgicum, quo articuli diflocati reftituuntur, dicitur quoque *Ambe.* Gr. κλίμαξ. B. Een ledder, ladder. G. Ein leiter, ftegen. Gall. *Efchelle.* A. A Ladder. Item fic vocatur lamella partim offea partim membranacea, quæ cochleam auris internæ dividit bifariam, ita ut ejus dimidia cavitas cum altera non communicet. Vide *Cochlea.*

SCALENUM, eft par mufculorum cervicem extendentium; oritur à prima thoracis cofta vertebrarumque cervicalium proceffibus tranfverfis, anteriori tamen parte fibris obliquis adhærentes in ipfis finem fuum confequuntur. Perforati funt ut nervis cervicalibus ad brachium tendentibus, venis & arteriis viam præbeant. B. De ongelijke driehoekige fpier. Gall. *Le Scalene.*

SCALPELLUM, vide *Scalprum.*

SCALPELLUM UMBILICARIUM, Gr. Ὀμφαλητόμος. *Poll.* Eft cultellus, quo obftetrix præcidit infantium umbilicos.

SCALPRUM, eft cœlum, quo non tantùm digitorum, verùm etiam cubiti & radii capita amputantur. B. Een beitel.

SCALPRUM CHIRURGICUM Celfo, *Scalpellus* eid. *Phlebotomum* Ifidor. Φλεβότομον, Μάχαιρις Ammonio, Μάχαιρ; Ὀξυβολὴς Hippocr. Galenus Φλεβότομον vocat. Idem Μαχαιρίδα Στηθοειδῆ nominat, quod Σμιλίον Γαστροειδὴς Galenus; nimirum cujus medius alvus latior fit & ventricofior.

tior. Vide *Lancetta*. B. Vlym / laat-yzer / lancet. G. Ein flietmesser, laszeisen, ein lanzet. Gall. *Lancette*. A. Launcet.

SCALPRUM RASORIUM, idem quod *Raspatorium*.

SCAMMONIUM, SCAMMONEUM, SCAMMONIA & SCAMMONEA, est succus inspissatus ex lactescente radice alicujus convolvuli, Scammonea dicti; Extrahitur succus vel radicem adhuc crescentem incidendo, eandem (dubio procul cum foliis & caule) prælo submittendo. Planta smilax est, & flosculos producit albos. Estque Planta Syriaca, Monspeliaca, Valentina &c. Optimum est quod ex Antiocha adfertur, dein Armenium, Europæum omninò pravum est. Probatur quod nitidum, splendidum; (instar Gummi) rarum, citò liquescens, friabile, colore, cum frangitur, fulvo, non valdè ponderosum, tactu linguæ lactescens, nec vehementer eam calefaciens, (nimirum hoc Tithymalli admisti signum est) purgans est egregium. Scammonium cum cydoniis præparatum dicitur *Diacrydium*, quasi diceres δακρύδιον, sive lachrymulam. Gall. *Scammonée*.

SCAMNUM HIPPOCRATIS, est Instrumentum longitudine sex ulnarum seu cubitorum, membris luxatis & fractis restituendis, accommodatum. B. De bank van Hippocrates. G. Ein schemel van Hippocrates. Gall. *Le Banc d'Hippocrate*. A. Bench of Hippocrates.

SCANDIX, est planta, quæ habet folia longis pediculis appensa, Coriandri divisura tenui, sapore subdulci, subacri, & nonnihil nauseoso; caules habet tenues, ramosos, villosos, superiùs virides, inferiùs rubicundos: flos est rosaceus & umbellatus, plurimis scilicet petalis constans in orbem positis, & calici insidentibus; is autem abit in fructum compositum ex duabus partibus acum referentibus semine fætis: radix est digiti minimi crassitudine, simplex, alba, saporis dulcis: est Pecten Veneris, aut Gingidium: an à σκίω, id est ξίω seco, quia semen ei acutum. Vide *Pecten Veneris*. Gall. *Peigne de Venus*.

SCAPHA, est fasciarum species capiti propria, inserviens venæsectioni in fronte institutæ. B. Schuit-zwagtel. G. Schiflein-windel. Gall. *Le Scafa*.

SCAPHA, dicitur Cavitas, quæ inter bina Anthelicis cornua excavata est, & versùs anteriora, Helicis portione, terminata.

SCA-

SCAPHOIDES, eſt tertium os tarſi in pede, *Naviculare* dictum, à ſcaphæ ſeu cymbæ ſimilitudine: connectitur cum talo, & tribus oſſibus poſterioribus. Gall. *l'Os Scaphoïde.*

SCAPUS, eſt caulis qui in ſtyli modum ſursùm proreptat, aut in altum fertur, dicta à columnaribus ſcapis ſimilitudine.

SCAPULA, vide *Homoplata.*

SCARIFICATIO, eſt inciſio cutis ſcalpello vel phlebotomo, quæ ſit cum vel ſine cucurbitulis; ſine cucurbitulis fit in membris & partibus gangræna corruptis, ut viva pars à mortua ſeparetur, & liquores ſtagnantes inferiùs atque perpetuò putreſcentes, liberiùs exhalare queant. Cum cucurbitulis autem fit, ut extrahatur ſanguis ex vaſculis cutaneis, inſervitque loco Venæ ſectionis. Gr. Ἐγχάραξις, Καταχασμὸς. Ἀπόσκηψις *Hippocr.* Ἀποχασμὸς. B. Insnydinge / ſcarificering / vliemen / ſchrabben. G. Das ſchrœpffen, kopffen, auffbickung der haut. Gall. *Scarification.* A. Idem.

SCARIFICATORIUM; eſt inſtrumentum, quo ſcarificatio ſive inciſio fit. B. Een ſcherf-yzer. G. Das ſchrœpffeyſen. Gall. *Scarificatoire.* A. Ferè idem.

SCARIOLA, vox *Arabum Interpretibus* uſurpata, pro endivia vulgari; penult. corr. quia ſpecie diminutivi ſeſe infert, ut Tulliola, areola, filiola, palliolum, &c. Idem imitatur lavendula, pruneola, calendula, paſſulæ, cocculi, &c. vide *Seriola.*

SCARLATINA FEBRIS, hæc à Sydenhamo deſcripta invadere ſolet tempore æſtivo imprimis infantes, maculis parvis rubris, crebrioribus & multò latioribus magiſque rubentibus, ſed non tam uniformibus quàm in Morbillis, cutis univerſa inficitur, quæ ad 2 vel 3 dies perſiſtunt, poſtea evaneſcunt, cuticula ſquammatim decidit, quod bis vel ter abit reditque. Gall. *Fievre Pourprée.*

SCARLEA, idem quod *Sclarea.*

SCAURUS, eſt is cui tali ſunt extantes.

SCELERATA, vide *Batrachium.*

SCELETUM, eſt oſſium totius corporis arida compages, arte anatomicâ articulis ſuis conjuncta, & locis debitis repoſita, à Σκέλλω arefacio. B. **Een been geraamte.** G. Ein beincœrper, ein ſcelet. Gall. *Un Squelette.* A. A Skeleton.

SCELOTYRBE, est cruris perturbatio, nunc ad hanc, nunc ad illam partem inclinans, sæpe ex scorbuto proveniens, ex Σκέλος crus, & τύρβη tumultus, undè aqua scelotyrbitis, quæ adversùs scorbutum usurpatur. B. **Blauw-schupt**. G. Mund-fæule, der scharbock. Gall. *Scorbut*. A. Scurvy.

SCHESIS, est corporis dispositio: undè schetica febris, quæ in dispositione est, non in habitu, à χηματίζω dispono, effingo.

SCHETICA FEBRIS, opponitur Hecticæ, schetica quippe in sanguine ita modo radices egit, ut facilè curam admittat; Hectica verò in ipsa ἕξει sive partibus solidis ita altiùs radicata est, ut non nisi difficulter medicamentis curetur.

SCHIDACEDUM, est fracturæ species, per ossis longitudinem, non per transversum factæ, quæ Καυληδὸν vocatur. Vide *Cauledon*.

SCHISMA, est scissura in dura vel molli parte, à χίζω findo: strictè de pudendo muliebri dicitur.

SCHIATICA, vide *Arthritis*.

SCIRRHOSIS, idem quod *Scirrhus*.

SCIRRHUS, & SCIRROMA, Barb. *Sclirosis*, est tumor durus, lividus, renitens, & doloris expers, in parte glandulosa, oriundus à quacunque causa materiam in folliculo glanduloso hærentem inspissante vel comprimente, ut exire nequeat, inflammationem prægressam plerùmque habens. à σκιῤῥόω induro. B. **Verhard gezwel / een knoest-gezwel**. G. Hærte, ein geschwulst, das hart ist geworden. Gall. *Scirrhe*. A. Idem.

SCHOENANTHUM, & SCOENANTHUM, juncus est arabicus, qui & fœnum Camælorum appellatur, est valdè aromaticum, & ferè roseo sapore, altitudine unius pedis; flosculos etiam aromaticos in summitate gerit, crescit in Arabia, uti hic loci graminum species. B. **Kemels hop /** vel **Kemels strop**. G. Camels-heu, camel-stroh. Gall. *Schœnante, ou jonc odorant*. A. Camels-hay, ex Σχοῖνος fœnum, & Ἄνθος flos, vocatur & *Squinanthum*.

SCHOENOS, Gr. Σχοῖνος, est juncus, παρὰ τὸ χεῖν, id est retinendum, ligandum, junco enim vincitur. Vide *Juncus*.

SCHOENOPRASUM, est porrum junceum, ex χοῖνος

 jun-

juncus, & πράσον porrum. B. Bies-look/ bies-parrei/ honds-look/ ast-look. G. Schnitt-lauch, bryſz-lauch, vintzen-lauch, aſtlauch, abſlauch. Gall. *Petit poireau*, *appetits*. A. Porret, cive.

SCILLA, eſt planta quæ habet folia longa, ampla, lata, carnoſa; viridia, ſuccum viſcoſum & amarum habentia : flores Ornithogalo vel Hyacintho ſtellari ſimiles : in ſpica creſcentes, antequam folia apparent : fructus eſt rotundus, trigonus, fætus ſeminibus nigris : radix bulboſa, maxima, pugnum craſſa, cepacea, ex plurimis tunicis vel lamellis compacta, inferiùs multis craſſis fibris prædita, ſaporis acris, amari, odoris nullius : hæc planta creſcit in Hiſpania, Luſitania, & Sicilia circa mare; nomen accepit vel quod inter hanc & marinum teſtaceum piſcem, à tunicata ſquammarum compactili ſerie, *Scyllam* vocatum, magna ſimilitudo. Vel ἀπὸ τοῦ σκελήμοτος, id eſt, *Ariditate*, quòd in ſabuletis marinis, ſole retorridis oriatur, dicitur etiam *Squilla*. B. Zee-ajuin. G. Meer-zwiebel. Gall. *Scille*. A. Squills, Sea onion.

SCINCUS, animal eſt quadrupes, oviparum, magnitudine & figurâ lacerti viridis, ſquammis exiguis & frequentibus tectum, coloris ſublutei, in Arabia, & circa mare rubrum reperiundum; ingreditur Mithridatium ob vires alexipharmacas. Gall. *Scinc*.

SCIRPUS, eſt *Juncus*, ſic fortè dictus, quaſi ſine ſcrupulo, hoc eſt ſine nodo; hinc naſcitur proverbium in meticuloſos & nimium circumſpicientes, nodum in ſcirpo quærit, quia ſcirpus nullos nodos habet. Vide *Juncus*.

SCLAREA, ſeu SCARLEA, Gallitricum, Orvala, Tota Bona, eſt Horminum, dicitur quòd oculos claros reddat; eſt planta, quæ habet caulem duos circiter pedes altum, digitum minorem craſſum, lanuginoſum, quadratum, fortem, medulla alba repletum, in alas aut ramos ſibi invicem oppoſitos diviſum : folia magna, ampla, lanuginoſa, rugoſa, albeſcentia, aſpera, in baſi ſua magis ampla, deinde in apicem obtuſum deſinentia, in margine inciſa, caulibus longis adhærentia, inprimis inferiora, quæ ex radice erumpunt, alia bina ſibi invicem oppoſita juxta longitudinem caulium & ramorum : flores in ſummitate caulium creſcunt verticillati, in ſpicas longas congeſti, galea longa, falcata, adunca, barba tripartita, ſegmen-

mentum medium, bifidum, & cavum; galea major labium pedemque Leonis referens: semina satis crassa, polita, subrotunda, rubicunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit, inclusa: radix est lignosa, longa, fibrosa, coloris fusci, saporis non ingrati, sed qui os quasi inflammat; tota planta habet odorem penetrantem, & saporem amarum: notandum, quod vina, vel cerevisiæ, in quibus vel per se, vel cum floribus sambuci fuit infusa, citò inebrient, capitisque dolores insignes excitent: nomen etiam habet à σκληρὸς durus, siccus, quia hæc planta habet caulem durum & siccum. B. **Scarlei / algoede.** G. Scharlach, scharleyen. Gall. *Orvale*, *toute bonne.* A. Clary.

SCLERIASIS, est alicujus partis induratio, à σκληρόω induro: propriè de palpebrarum interiori duritie dicitur.

SCLEROMA, idem quod *Scleriasis.*

SCLEROPHTHALMIA, est Lippitudo dura, cum dolore, motu oculorum tardo, rubedine & siccitate, à σκληρὸς durus, & ὀφθαλμία dolor oculorum. B. **Hardigheid der oog-schelen.**

SCLEROSARCOMA, est abscessus progerminans plerùmque in gingivis, carneus, durus, interdùm galli coronam vel cristam, interdùm ostracodermi carnem referens, differens aliquantùm ab Epulide.

SCLEROTICA, vide *Cornea*, à σκληρόω induro.

SCLEROTICA, sive indurantia sunt, quæ partes firmiùs inter se conjungunt: idque vel tenues & molles dissipando, vel eas interdùm retinendo. Illud fit, ubi per nimis calefacientia scirrhus induratur; hoc, ubi, per sempervivum, solanum, portulacam, vel lentem palustrem, aliave refrigerantia & astringentia, pars ex. gr. œdematosa duritiem acquirit. Ideòque horum materia, in calefacientibus, & refrigerantibus, ac astringentibus, est quærenda, à σκληρόω induro. B. **Verhardende middelen.**

SCLERUNTICA, idem quod *Slerotica.*

SCLIROSIS & SCLIROMA, idem quod *Scirrhus.*

SCOLIASIS, est spinæ dorsi, in hoc aut illud latus distorsio, à σκολιόω intorqueo.

SCOLOPENDRIA, SCOLOPENDRUM, sive ASPLENIUM, planta officinalis est, dici putatur, quòd ejus folia scolopendræ animalis similia sint. B. **Herts-tong.** G.

 Hirsch-

Hirsch-zunge. Gall. *Langue de Cerf.* A. Harts-tongue.

Scolopomachærion, eſt cultellus chirurgicus, quo vulnera thoracis anguſta dilatantur, magnis item tumoribus aperiendis ſummopere convenit; abdominis item aperturæ maximè utilis, ex σκολόπαξ gallinago, & μάχαιρα culter.

Scolymus, eſt *Cinara*, ſeu *Articocalus*: appellari volunt à σκολύπτειν, hoc eſt κολύειν, & ἐκτίλλειν λιμὸν, quòd famem arceat, cohibeat, extinguat, vel à σκόλος ſpina. Vide *Articocalus*.

Scoptula, idem quod *Scapula.*

Scopus, in vegetabilibus eſt racemoſum id, è quo dependent acini.

Scorbutus, eſt morbus omnibus accollis maris ſeptentrionalis frequentiſſimus, & endemius, quâ manus, pedeſque, maculis ſæpè lividis conſpurcantur, ac accedit item crurum debilitas, & tumor eorum accedens & recedens, oris fætor, dentes vacillantes, ſanguinem manantes gingivæ, ſpaſmi, dolores, arthritideſque vagæ, colica & ſexcenta alia; prædominantem acrimoniam in toto corpore habens vel acidam, alcalinam, vel muriaticam & ſanguinem ita afficiens, ut partim ſit acer & feroſus, partim craſſus, ita ut V.S. eductus ſcateat muco flavo-viridi &c. Antiquitati hunc morbum non fuiſſe incognitum liquet ex *Hippocrate.* Lib. 2. Cap. 42. Ubi Scorbuti ſymptomata enarrat evolvitque, ut & ex aliis auctoribus liquet. B. **De ſcheurbuik/ blaauw-ſchuit/ ſchimmelziekte/ blaauw-zugt.** G. Schurbuck, ſcharbock, ſchorbock, ſchor-mund. Gall. *Scorbut.* A. Scurvie.

Scorbutica, ſunt medicamenta acrimoniam ſcorbuti emendantia, & cauſam mali ex corpore eliminantia, quæ proin pro varia acrimonia variant. B. **Scheurbuiks middelen.**

Scordium, eſt planta, quæ habet caulem ramoſum, quadratum, repentem, villoſum; folia mollia, villoſa, in margine inciſa, oblonga, albeſcentia: flores ſunt parvi, labiati, quinquefidi, in alis foliorum creſcentes, coloris rubri: flori ſuccedunt quatuor ſemina tenuia, rotunda, in capſula, quæ floris calix fuit, incluſa: radix fibroſa, oblique repens in terra: eſt herba Allium olens: à Σκόρδα ab Allio nomen habet; vel propter Allii acrimoniam. B.

Wa-

Water-look. G. Wasser-batehnig, lachen-knob lauch. Gall. *Scordion*, *Germandrée d'eau*; *Chammaraz*. A. Water germander.

SCORIÆ, sunt recrementa metallica, sive partes metallorum, quæ in fusione, vel in cudendo, vi ignis corroduntur in massam mortuam, non sulubilem ampliùs; & quæ à vivis partibus sponté separantur. B. Schuim der metalen / slek / hamerslag. G. Schlacken, metallen schaum. Gall. *Ecume*, *Impuritez*, *scories*. A. Droff, Rust or refuse of Metals, Scories.

SCORDOTIS, est planta Marrubio non absimilis: an verò sit Scordium? An Alliaria, quia allium olet, an ejus, ut videtur, species, in medium relinquo? Videtur derivari à Σκόροδον Allium.

SCORODON, est Allium: dicitur quasi σκαιὸν ῥόδον, id est, rudis rosa, quòd aspere supra modum redoleat, & olfacientium nares offendat, vel à σκῶρ ὄζειν, quòd *fœdo oleat*, tanquam stercus. Vide *Allium*.

SCORODOPRASUM, est planta inter Allium & Porrum media. Σκόροδον, est allium, & πράσον porrum. B. Look-parei. G. Acker-knob lauch. Gall. *Ail poireau*. A. Leek schallot, Italis *Rocobole*.

SCORPIO, SCORPIUS, sive DORONICUM, est Aconiti species, cujus radix scorpii caudæ similis est, à σκορπίζειν à spargendo veneno.

SCORPIOIDES, est parvula planta, quæ habet caules tenues, angulosos, aliquantulùm villosos, in latitudinem se extendentes, repentes: folia oblonga Bupleurum vel Perfoliatam referentia, sed pinguiora & magis nervosa, saporis acidiusculi: flores sunt exigui, leguminosi, flavi; post florem sequitur siliqua villosa, longa, hispida, articulosa, Cochleæ aut Erucæ ad instar eleganter in se convoluta, continens in singulis articulis semen ovatum: radix est exigua: hæc planta crescit in regionibus calidis, præsertim in locis aridis: est legumen, cujus siliquæ scorpii similitudinem habent, ex Σκορπίος scorpius, & εἶδος forma. Gall. *Chenille*.

SCORPIURUS, est Heliotropii species, cujus summitates caudæ scorpionis similitudinem habent, ex Σκορπίος scorpio, & οὐρὰ cauda.

SCORSONERA vel SCORZONERA, est planta, quæ ha-

habet caulem rotundum, ſtriatum, cavum, in plures ramos longos diviſum, levi lanugine obductos: folia ſunt longa, ſatis ampla, Tragopogoni foliis ſimilia, polita, baſi caulem amplectentia, aliquando parùm criſpata & ſinuoſa, nervoſa, in acumen ſatis longum deſinentia, coloris virido-obſcuri: flores in ſummitate ramorum naſcuntur, ſemifloſculoſi, calice oblongo, tenero, ſquammoſo comprehenſi: his ſuccedunt ſemina longa, tenuia, alba, pappis inſtructa: radix longa, digiti vel pollicis craſſitie, ſimplex, foris nigra, intùs alba, tenera, fragilis, carnoſa, ſucculenta, lactea, ſubdulcis ac grati ſaporis, odoris nullius: Hiſpanis *Scurzonera*, ab Hiſpanica voce *Scurzo*, quod eſt vipera: hinc dicitur *Viperina*, *Viperaria* vel *Serpentaria*: ita dicta quòd hujus plantæ radix habeat eximias vires contra viperarum morſum. B. **Gift-wortel / ſlange-wortel / adders-kruid.** G. Schlangen-mord. Gall. *Sorzonere*, *Cercifi d'Eſpagne*. A. Vipersgraſſ.

SCORTUM, idem quod *Scrotum*.

SCOTODINOS, idem quod *Scotomia*.

SCOTOMA, idem quod *Scotomia*.

SCOTOMIA, VERTIGO, Gr. Δῖνος, Ἴλιγξ, Ἴλιγγος, Σκότωμα Σκοτωματικὸν Πάθος, *Ægin.* Σκοτόδινος *Hippocrat.* Σκοτοδινία *Platoni*, eſt illa oculorum conditio mala, quâ objecta externa videantur circumrotari, orta à quavis cauſa ſanguinem vehementiùs determinante ad caput; vel ſpirituum animalium fluxum in nervos opticos tumultuatum excitante, undè retinæ villi nervoſi nimis concutiuntur, & imagines per radios lucis depingendæ, non placidè per aliquot puncta temporis ſuper eoſdem villos retinæ pinguntur, ſed omni momento ſuper alios vicinos; quare mens hos motus percipiens, judicat imagines moveri, veluti olim per ſimiles motus factum verè cognoverat, à σκοτόω obſcuro. B. **Draejinge in 't hooft / ſuiſelinge / zwymelinge / hooft-zwymel.** G. Der haupt ſchwindel. Gall. *Vertige*, *tournement de tête*. A. A turning round, vel giddineſſ in ones head.

SCRIPTULUS, vide *Scrupulus*.

SCROBICULUS CORDIS, idem quod *Anticardium*.

SCROFFA, idem quod *Scrophula*.

SCROFULA, ſeu STRUMA, CHÆRES, Gr. Χοιράδες, quia porcas infeſtare ſolent, ſunt tumores p.n. glandu-

dularum colli, vel aurium, renitentes, propriâ tunicâ contenti, oriundi à materia secreta in folliculis glandulosis, stagnante in cavo ob frigus, ductus emittentes constringens, & partes indurans, vel quia materia exitui inepta, orbatur tenuissimo suo vehiculo. B. **Klieren/ kropzweren.** G. Ein kropf, oder schlier am halse. Gall. *Ecrouelles*. A. The kingsevill.

SCROPHULARIA, seu SCROFULARIA, planta officinalis, quæ habet caulem rectum, quadratum, coloris purpurei nigricantis, intùs excavatum, in summitate in ramos, in alas se extendentes, divisum: folia oblonga, acuta, ampla, in margine incisa, urticam urentem referentia, sed ampliora, obscuriora, non urentia, caulium nodis sibi invicem opposita: flos est anomalus, monopetalus, utrinque patens, ferè globosus, quasi ollam rotundam repræsentans, parte anteriori bilabiatus, superiori binis folliculis constans, tecto inferiori trifido: post florem succedit fructus, vel capsula semi-rotunda septo medio distincta continens semina exigua: radix est crassa, inæqualis & nodosa: tota planta habet odorem ingratum, & saporem amarum, sic vocatur, quod strumosa radix ex multis granorum frumenti grumis videtur coaluisse, vel quod strumis, quas imitatione Græcâ, scrofulas vocant, medeatur. B. **Speen-kruid.** G. Braunwurtz, feig-wartzen-kraut, knotten-kraut, saue wurtz. Gall. *Scrophulaire*. A. Scrophulary, Fig-wort, Pile-wort, Celandine.

SCROTOCELE, est Hernia scroti. Vide *Hernia*.

SCROTUM ut & BURSA, Gr. Ὄχεος, Ταῦρος, Ποιὲν *Nicand. Schol.* Πήνιρα & Παυίρα Θορριάην invenio apud *Erotianum*, fortasse rectiùs Πυρῖνα, sunt duo sacculi distincti, in medio ubi sutura decurrit ad invicem accreti, qui singuli testiculum virilem vaginis suis inclusum possident, constantes cuticula, cute, Tunica cellulosa, Tunica dartos, quæ musculosa Scrotum corrugat, & ab interiori parte juxta Malpighium est glandulosa, facit hæc membrana quasi duo scrota, & ex hac duplicatura oritur septum medium scroti. B. **Het kloot-zakje/ bal-zak.** G. Der hoden sack. Gall. *Le scrotum, la bourse des testicules.* A Sack of the stones or cod.

SCROTUM CORDIS, vide *Pericardium*.

SCRUPULUS, est tertia pars drachmæ, continet scru-

pulus grana viginti ſeu obolos duos, vocatur item *Scriptulus* & *Scripulus*. B. Een ſcrupel. G. Ein ſcrupel. Gall. *Scrupule*. A. Idem.

SCUTALIS CARTILAGO, idem quod *Enſiformis*, item idem quod *Thyroides*.

SCUTIFORME OS, idem quod *Mola Genu*.

SCUTIFORMIS CARTILAGO, vide *Enſiformis* & *Thyroides*.

SCUTUM, idem quod *Mola Genu*.

SCUTUM, item eſt emplaſtrum *Scutum* referens, quod ſtomacho, cordi, aliiſve locis applicatur. B. Een ſchildgelyke pleiſter. G. Ein ſchild pflaſter. Gall. *Ecuſſon*, *Emplaſtre ſcutiforme*. A. Shield-like plaiſter. *Scutum* quoque ſignificat patellam ſeu molam genu, ideòque *Os Scutiforme* appellatur, vide ſuo loco.

SCYBALA, ſunt excrementa alvina in globulos formata, velut ab ovibus aut capris excernuntur.

SCYPHO, eſt infundibulum in cerebro: item meatus palato pituitam, ab oſſe cribriformi adducentes, ſic appellatur, quod Scythæ ſimili vaſe vinum bibebant.

SCYTALIDES, vocantur oſſicula digitorum ſingulorum terna, excepto pollice qui duo habet, mutuo inter ſe colligata, & ordine ſuccedentia, veluti in acie, turma equitum, quæ σκυτάλη vocatur. Latinè *Internodia*.

SCYTHICA RADIX, vide *Glycyrrhiza*.

SEBEL, idem quod *Pannus Oculorum*.

SEBESTEN, prunorum ſpecies eſt, dicuntur & *Myxæ* & *Mixaria*. Creſcunt in Ægypto pruni inſtar, folia obrotunda, in margine dentata; flores parvi, albi, pentapetali, roſacei in racemos congeſti, & Geranio proximi, à quibus fructus creſcunt parvis rotundiſque prunis ſimiles, quorum nuclei tricoſtati cernuntur, viſcoſi ſunt admodùm maſticati, exteriùs, ſiccati nigri: pro tuſſi aſſumuntur. B. Borſt pruimen/ ſebeſten. G. Bruſt beerlein. Gall. *Sebeſten*. A. Idem.

SECACUL, dicitur ſigillum Salomonis, eſt vox Arabica.

SECALE, eſt planta, quæ habet caules valdè altos, hominis altitudinem ſuperantes, rectos, firmos, folia gerentes pauca, longa, ſed tritici foliis anguſtiora: flos apetalus, per faſciculos in ſpicam diſpoſitus, ſinguli nempè flores

flores plurimis ſtaminibus conſtant ex calice ſurgentibus; piſtillum autem abit dein in ſemen oblongum, tenue, farinaceum, gluma, quæ floris calix fuit, obvolutum; hanc tamen facilè deponit: ſinguli faſciculi axi dentatæ affixi ſpicam, tritici ſpica magis compreſſam, conſtituunt: grana ſunt triticeis longiora, ſtrigoſiora, tenuiora, & intenſius flaveſcentia, aut fuſca, ſaporis farinacei, ſubdulcis, eſt frumenti ſpecies, à ſecando dici videtur, quod meſſis tempore falce ſecari ſolet, dicitur & *Farrago*, *Rogga*, *Siligo*, *Briza*. B. Rogge. G. Rocken, korn. Gall. *Segle*. A. Rye.

SECTIO CÆSAREA, vide *Hyſteromotia*.

SEC. NAT. ſignificat Secundum naturam, vide infrà ſuo loco.

SECUNDÆ, idem quod *Secundina*.

SECUNDINÆ, ſunt tres membranæ, Chorion, Alantois & Amnion, quæ unà cum placenta uterina & lochiis ex utero poſt partum excluduntur. B. De nagebooꝛte. G. Nachgeburt, affter geburt. Gall. *l'Arriere fais*. A. The ſecundine.

SECUNDUM NATURAM, res ſic fieri dicuntur in corpore animali vivo, quando ſeſe debito modo habeant, ut in ſtatu ſanitatis. Cui opponitur *Præter Naturam*, in eo ſtatu omnia malè aut peſſimè ſunt, vide quid de *Natura* dixerim.

SECURIDACA, eſt planta, quæ habet caules ex radice erumpentes, ramoſos, repentes: folia oblonga, plura uni coſtæ adnaſcentia: flores ſunt leguminoſi, flavi, in umbellam radiatim diſpoſiti: poſt florem ſequitur ſiliqua longa, plana, recta, anguſta, articuloſa, annulata, carinata, in ſingulis articulis continetur ſemen Rhomboïdeum introrsùm emarginatum, coloris rubicundi, ſaporis amari; ſiliquæ ſecurim militarem exhibent, ut veterum Dacarum, vel gladium Hungarorum: radix longa, alba, fibroſa: hæc planta creſcit in locis incultis, eſt Hedyſari ſpecies; ſic appellatur ad formam ejus ſeminis ſecurim referentis. B. Bylkens-kruid. G. Beil-kraut. A. Axede, Axwurt.

SEDIMENTUM URINARUM, ſunt particulæ, quæ in urina natantes, tandem ſuâ gravitate præponderante ſubſident; ſuntque pro vario morbo, ejuſque ſtatu diverſo

ſo variæ formæ, gravitatis, coloris, & Naturæ. Gr. Ὑπόστασις. B. Zetzel / grond-zetzel. G. Das dicke, dasz ſich im urin auff den boden ſetzt. Gall. *Sediment.* A. Sediment, ſubſiſtence.

SEDUM Majus, eſt planta, quæ habet folia ſucculenta, oblonga, acuta, craſſa, carnoſa, tenerrimæ ſtructuræ, pulpoſa, terræ ac radicibus proxima, ſemper viridia, in latum ſe extendentia: flos eſt roſaceus, polypetalus, coloris purpurei: caulis eſt rectus, & craſſus, folia habens anguſtiora & acutiora; calix multifidus; floribus ſuccedit fructus ex plurimis veluti capſulis vaginarum æmulis, in capitulum quoddam collectis compoſitus, ſeminibuſque fœtum ut plurimùm exiguis; radix parva & fibroſa: eſt *ſemper Vivum*, ſeu *Barba Jovis*: eſt planta ſeſſilis, nam ſupra ejus radicem ſedere videtur, datur & ſedum minùs. Gall. *Trique madame.* B. Huys-look / donder-baard. G. Hausz-lauch, hausz-wurtz. Gall. *Joubarbe.* A. Hous leek.

SELENITIS, eſt *Lunaria;* dicitur à Luna, quæ Gr. eſt Σελήνη. Vide *Lunaria.*

SELIBRA, eſt libræ dimidia pars, ſive unciæ ſex. B. Een half pond.

SELINUM, vocatur *Apium:* dictum ſcribunt ab ἕλος, à *Palude*, quòd in locis paluſtribus libenter naſcatur: alii à Σελήνη diducere volunt, quòd epilepſia laborantibus obſit ac novum paroxyſmum creët, aliis quaſi ἕλεος σεινόμενον, hoc eſt paludibus impulſum: paludoſis enim gaudet, & in iis enatum lætiùs exurgit. Vide *Apium.*

SELLA EQUINA, ſeu TURCICA, eſt cavitas oſſi ſphenoidis inſculpta, interius intra cranium conſpicua, quatuor protuberantiis ad angulos eminentibus gaudens, quæ continet glandulam pituitariam, & rete mirabile in brutis. B. Het ſaal-been. G. Das ſattel-bein. Gall. *Selle ſphenoïdale, ſelle de Turquie, ou Foſſe Pituitaire.* A. Saddle bone.

SELLA SPHENOIDIS, vide *Sella Equina.*

SELLA TURCICA, vide *Sella Equina.*

SEMEIOSIS, idem quod *Diagnoſis.*

SEMEN VIRILE, eſt humor albus, calidus & ſpirituoſus, craſſus, viſcidus, ſubſalſus, ex ſanguine tenuiſſimo & liquido nervoſo mixtis, in teſtibus & Epididymi-

di-

dibus elaboratus, qui ad generationem fœtûs, per vias proprias in uterum muliebrem ejaculatur, conſtatque infinitis numero anguillulis viventibus, rapidiſſimè in alio liquido natantibus, capite grandiore caudâ tenuiori donatis, per microſcopium facilè conſpicuis: & in ſemine omnium animalium hactenùs obſervato talia animalia inſunt; in nullis verò aliis humoribus totius corporis ſimile quid reperitur: eſt & in *fœminis* alia materia, ſemen appellata, ea enim ex lacunis, proſtatis glanduloſæ vaginæ ſubſtantiæ inſertis, provenit, quod non raró in laſcivientibus prorumpit & foris emittitur; facit plurimùm ad titillationem, ut concupiſcibilis eſſet coïtus, Secus in fœminarum ovariis ſive teſticulis, in quibus ova reperit *Inſigniſſimus de Graaf*, quæ maturitatem adepta, à Tubis & foliaceo ornamento comprehenduntur, uteroque materno traduntur. Vocatur item Genitura *Plin.* ſemen genitale, Urina genitalis. Gr. Σπορὰ, Σπέρμα, Δρόσος. Ariſtoph. Γονὴ, Θορὸς, Θορὴ, *Aretæo*: in vegetabilibus ſemen eſt plantæ Embryo cum placenta uterina ſeu cotyledone ſimplici, duplici vel multiplici, cui fune umbilicali nectitur embryo. B. Zaad. G. Samen. Gall. *Semence.* A. Seed.

SEMEN, in officina minutiores plantarum fructus denotat, ex quibus ſimilè naſci poteſt.

SEMICONGIUS, eſt dimidium congii, eſt nomen menſuræ liquidorum, continens aquæ libras quinque, olei libras quatuor cum dimidia.

SEMICOTYLE, eſt dimidium cotylæ. Vide *Cotyla.*

SEMIMEMBRANEUS, ſeu SEMIMEMBRANOSUS MUSCULUS, eſt inter tibiæ motores: ab eadem, cum bicipiti meta provectus, in tibiæ uſque oſſis involucrum tendinis, lati productione extenditur; hic à diſſimili tendinum, ſupra carneam ſuperficiem, inflexione tendinis reſpectu, membranæ præ ſe fert ſpeciem. B. De half vlieſige ſpier. G. Der haut gleiche mauſz. Gall. *Muſcle Demi-Membraneux.* A. The ſemimembranous muſcle.

SEMINALIS, vide *Polygonum.*

SEMINERVOSUS MUSCULUS, eandem hic cum ſemimembranoſo ſortitur alligationem, præterquam quod poſteriùs paulò atque inferiùs, tibiæ affigitur, uſque etiam ad oſſis medium provehitur, antequam tendinis arripit occaſionem; hujus tendines ſeparatas, cùm teneant carneas claſ-

classes, musculum constituunt, intuitu primo, in duos divisum, cùm revera unus idemque maneat. B. De half zenuwagtige spier. G. Der halb sehnige mausz. Gall. *Muscle Demi-Nerveux*. A. The seminervous muscle.

SEMIOBOLUS, est oboli dimidium, vide quantitatem *Oboli*.

SEMIOTICA, est par Medicinæ, sanitatis & morborum signa tradens, à σημειόω significo, vel signa exhibeo.

SEMIS vel SEMISSIS, est unciæ demidia pars, & scribitur S. vel ℥. ß.

SEMISIDERATUS, idem quod *Hemiplegia*.

SEMISPECULUM, est instrumentum Chirurgicum, ad dilatandum vulnus in collo vesicæ, ut lithotomus forcipem faciliùs inducere valeat, quæ cùm sit magna, dilatationis ope tamen per parvam incisuram ingredi potest. B. Een halve spiegel.

SEMISSIS, vide *Semis*.

SEMISPINATUS MUSCULUS, est dorsi musculus, oritur à spinis ossis sacri & lumborum, omnibus apophysibus lumborum transversis, spinisque vertebrarum thoracis omnibus affigitur, easque amplectitur, donec in spina thoracis prima sibi ponit terminum, dorso movendo unà cum aliis musculis & extendendo destinatus. B. De half gratige spier. G. Der halbe rueckgrads mausz. Gall. *Le Demi-Epineux*, *ou Transversaire du dos*. A. Muscle semispinate.

SEMIUNCIA, seu SEMUNCIA, est uncia dimidia, vide *Semis* & scribitur ℥ß. B. Een half once. G. Ein loth. Gall. *Demie Once*. A. Halfe an Ounce.

SEMPERVIVUM, Gr. Ἀείζωον, id nominis sibi vendidicat, quoniam ejus folia semper vireant. Vide *Sedum*.

SEMPERVIVUM MARINUM, vide *Aloës*.

SEMUNCIA, idem quod *Semiuncia*.

SENECIO, est Erigerum, est planta, quæ habet caulem rotundum, excavatum, striatum, aliquando rubicundum, ramosum, habentem folia uncialia & longiora, pediculo vidua, hirsuta, circumrosa, sapore aliqualiter acidulo, colore obscurè viridicante: calix admodùm oblongus, simplici petalorum vallo constans: flores flosculosi sunt in summitate ramorum, singuli umbellam habentes, radiati: floribus succedunt semina pappis instructa: radix fibro-

fibrosa : nascitur passim in hortis, in agris secus vias, sylvosisque gaudet & arenosis locis, sic appellatur, quòd flores capillorum ritu vere canescant, sive senectutem induant, dicitur etiam *Senetio*. Vide *Erigerum*. B. **Kruis-kruid/ kruis-wortel/ grind-kruid.** G. Kreutz-wurtz, grind kraut, bald greisz. Gall. *Seneçon*. A. Grounsell.

SENTIS, est *Rubus:* dicitur quod à tangentibus quamprimùm sentiatur. Vide *Rubus*.

SENNA, est duplex Alexandrina, quæ & Orientalis, Ægyptiaca, & Syriaca dicitur, quæ habet folia acuta, & ea est præstantissima; vel Italica, foliis magis obtusis, quæ priori substituitur. Appellatur & *Sena*, est planta, quæ habet caules lignosos, ex quibus erumpunt folia oblonga, acuta, coloris subflavescentis: flores sunt rosacei, pentapetali: flori succedit siliqua plana, crassa, carnosa, valdè succulenta, incurva, bivalvis, membranosa, coloris obscuri, continens semina instar gigartorum renem figura referentes, à se mutuo distincta parvis sepimentis, nigra aut alba: hæc arbuscula crescit in regionibus calidis, præsertim in Indiis Orientalibus, in Alexandria, Ægypto & Arabia, ut & in Italia; virtute purgante folia sunt celebria. B. **Zenebladen.** G. Senneblætter. Gall. *Senné*.

SENSORIUM COMMUNE, est illa pars in cerebro ubi sensuum nervi terminantur vel incipiunt; olim à *Cartesio*, hæc assignata fuit glandula pinealis; ab aliis Initium medullæ oblongatæ; hic enim omnes motus corporis per nervos delatos afferri, & ab anima percipi voluerunt; verùm quamdiu veram originem nervorum ignoramus, nihil certi stabiliri & probabilia multa dari poterunt. Gr. Τὸ πρῶτον Αἰσθητήριον. Vide *Aistheterium*.

SENSUS, Gr. Αἴσθησις, est receptio, quâ motus à corpore aliquo objecto, fibrillis nervorum impressus sensorio communi, vel potiùs animæ, mediantibus spiritibus animalibus in nervis existentibus, communicatur. Vide *Aisthesis*. B. **Zin/ bevat.** G. Empfindlichkeit, der sinn. Gall. *Les Sens*. A. The sense, perceiving.

SEPARATIO, Chirurgis est, quando caro emortua, à sana, & caries ossis ab integro osse, arte separatur. B. **Scheidinge.** G. Absonderung, das scheiden. Gall. *L'exfoliation*, *separation*. A. Separating.

SEPARATORIUM, seu HYPOCLEPTICUM, est vas

vas Chymicum vitreum oleis ab aqua ſeparandis deſtinatum. Eſt vas tranſmittens quodammodo uniforme, oblongum, orificio ad capacitatem auricularis digiti aperto, cui materia infunditur, & fundo, in modum acus acuato materiam rursùs emittendi gratiâ, præditum: in Medio ventricoſum eſt, ad capiendam materiæ ſufficientem capacitatem. B. **Schei-glas/ schei-tuig/ schei-trechter.** G. Der ſcheid-trichter. Gall. *Un ſeparatoire*, *Vaiſſeau propre à ſeparer.* A. Separator by ſifting.

SEPHIRUS, eſt inflammatio alicujus partis induratæ.

SEPIÆ OS, vide *Os Sepiæ.*

SEPLASIARIUS, à foro Capuæ in Italia nomen habet *Seplaſia* dicta; erant ii, qui odoramenta & unguenta aromatica divendebant. Tunc temporis circumforanei ita vocabantur, & Pharmacopœis illud nomen, ſed impropriè, quoque attribuitur.

SEPTA, idem quod *Septica.*

SEPTANA, dicitur de febre, quæ ſeptem diërum ſpatio periodum abſolvit. An detur dubitandum? B. **Zevendaagse koors.**

SEPTICA, ſive PUTREFACIENTIA, ſunt, quæ calore & acrimoniâ malignâ, carnem tenuem colliquant, putrefaciunt, & corrumpunt, à σήπω putrefacio.

SEPTIFOLIUM, vide *Heptapleuron.*

SEPTUM AURIS, eſt membrana Tympani. Vide *Tympani membrana.*

SEPTUM CORDIS; eſt carnoſum interſtitium Ventriculum dextrum à ſiniſtro dividens, ſic apparet inſpicientibus; verùm concipiendum eſt Cor ſiniſtrum, quaſi unum corpus cavum, rotundum; cui externè accreſcit ſemiſacculus, qui eſt Cor dextrum; undè ſeptum cordis propriè eſt paries ipſe Cordis ſiniſtri, nec quidquam diſtinctum inter ſiniſtrum & dextrum Cor. B. **Het harte schot.** G. Der hertz zaun. Gall. *La Cloiſon du Cœur.* A. The middle parting of the Heart.

SEPTUM LUCIDUM, eſt ſepimentum, propter tenuitatem diaphanum, cerebri ventriculos deſtinguens. B. **Het doorschynende spiegelvlies.**

SEPTUM NARIUM, eſt Sepimentum illud partim cartilagineum, partim oſſeum, membrana glandulosa obductum, quo nares ab invicem in duo foramina dividuntur.

tur. B. Het neusschot. G. Der nazen zaun. Gall. *La Cloison du Nez ; L'entre deux des narines* A. The Middle-part, or Bridge of the nostrils.

SEPTUM TRANSVERSUM, vide *Diaphragma.*

SEPTUNX, est pondus unciarum septem.

SERAPIAS ORCHIS, est Satyrionis species: dicitur quòd hujus flores insecta quædam referant lasciva & fœcunda, tanquam à Serapide Ægyptiorum idolo nomen habentia, cujus in Canopo Ægypti urbe, magnificum templum erat, ubi lascivis & impudicis cantibus, & saltationibus colebatur. B. Bosse-kullekens / vlieg-bloem.

SERAPIUM, idem quod *Syrupus.*

SERICUM, est tegmen bombycinum. Illud crudum & integrum folliculi serici dicuntur, qui Hyacinthorum confectionem ingrediuntur. B. Zyde. G. Seiden. Gall. *Soye.* A. Silke.

SERIOLA, idem quod *Seris.*

SERIPHIUM ABSINTHUM, dicitur marinum Absinthium: à Seripho insula nomen habet, in qua copiosissimè crescit.

SERIS, SERIOLA, est *Intubus*, sive *Endivia ;* nomen quidam à serendo derivant, quia cùm sylvestris sit planta serendo melior fiat: alii quòd aqua tacta, quasi recenter sata foret, virescat, sed nomen non Latinum sed Græcum est, & originem potiùs à σαίρειν vel σάρειν, *Mundare*, *Purgare ;* non quòd purgandi vim obtineat, sed quòd uti mundata & purgata, inanis & vacua sit, à caulè itaque cavo nomen potiùs habere videtur. *Seris* itaque à σαίρω *Inanis sum.* Vide *Endivia.*

SERPENTARIA, dicitur Scorzonera, quòd serpentum morsibus venenatis medeatur. Item sic Bistorta appellatur, sed quare, nescio. Ita quoque Ari species vocatur, ob nigras & purpureas, quas habet caulis, maculas. Vide *Dracontia*, & *Centum morbia.*

SERPENTARIUM LIGNUM, vide *Colubrinum.*

SERPENTINA, est Stellariæ species, sed latere fateor me ejus nominis Etymon, quia proserpit & folia Stellæ in modum explicat ?

SERPIGO, vide *Lichen.*

SERPILLUM, est Thymus sylvestris, est planta, quæ habet plures caules quadratos, duros, lignosos, rubicundos,

dos humiles, parùm villosos, quosdam rectos, alios repentes, folia Thymi latiora, cætera cum Thymo planè conveniunt. Gr. Ἕρπιλλον, à serpendo tam Græcis quàm Latinis dictum: quoniam si quæ ejus particula terram attingit, inibi radices demittit. Gr. Ἕρπω enim est serpo. B. **Quendel/ wilde thym/ onzer vrouwen bedstroo.** G. Quendel, hunerhohl, kuenlein, kumel, wild poley. Gall. *Serpolet.* A. Mother of thyme, wild-time.

SERRA, est Instrumentum Chirurgicum lamellâ dentatâ constans, quâ ossa serrando auferuntur. Gr. Πρίων. B. **Een zaag.** G. Eine sæge. Gall. *Scië.* A. A sawe.

SERRA VERSATILIS, est instrumentum chirurgicum, tympanis duobus, iisque dentatis præditum; utile maximè ad intercidenda duorum vel trium, modiolis factorum, interstitia. B. **Draey-zaag.**

SERRATA, vide *Chamædrys.*

SERRATULA, est planta, quæ habet folia oblonga, ampla, Betonica majora, incisa: caulis ad altitudinem duorum pedum crescit, rectus, striatus, rubescens, in parte superiori in multos ramos divisus, folia gerentes instar scabiosæ incisa, & ab inferioribus diversa: flores ut in jacea; his succedunt semina pappis instructa: radix est fibrosa, saporis aliquantulùm amari: hæc planta crescit in sylvis, in pratis, & in locis tenebricosis & humidis. Planta sic vocatur à foliis primum è terra erumpentibus, serramque æmulantibus. Vide *Chamædrys.*

SERRATUS MUSCULUS, quadruplex est, *Postici*, habentur duo & totidem *Antici.* *Posticus Primus Superior*, tenui ac membranoso principio, à tribus inferioribus vertebrarum colli posticis processibus, primaque spinæ productus, post in descensu carnosus ad tres quatuorve superiores costas fertur, prout duobus aut tribus dentatis productionibus præditus fuerit, costas sursùm trahere videtur. Alter *Posticus Inferior*, non minùs dorso quàm lumbis adhæret. Ab ilii ossis margine, sacri posteriore sede, spinosisque lumborum processibus ortus, à costis, quibus omnibus inferiùs duplici tendineâ insertione, trium circiter digitorum à spinis spatio alligatur, maximum fibrarum accipit acervum. Alterum par *Anticum* est. Istius inferior musculus major est, latus & undique carnosus, cum abdominis obliquo descendente serratam compagem efficit.

efficit. Oritur carnofus ex bafi interna fcapulæ, alii à coftis duabus fupernis ufque ad claviculam, quæ coftæ videntur immobiles. Porrigitur tendineis quinque inæqualibus extremis ad coftas quinque fuperiores, nonnunquam & ad inferiores feu breviores duas, quas attollit. Alterum par *Superius Anticum Minus*, fub pectorali mufculo latens. Coftis fuperioribus quatuor, prima excepta, totidem extremitatibus adnafcitur, hinc ad fcapulæ proceffum coracoïdem implantatur. Antrorsùm ad thoracem fcapulam adducit. B. **De zaagfpier.** G. Der fægen gleiche maufz. Gall. *Mufcles Dentelés.* A. The Sawe Mufcle.

SERRIOLA, vocatur endivia, ut & lactuca fylveftris: fic dicitur quòd ejus foliorum cofta media, à pofteriore parte, fpinis ferræ in modum, fit aculeata. Vide *Endivia.*

SERTULA CAMPANA, vide *Melilotus.*

SERUM, Gr. ὀῤῥὸς, eft fanguinis humor aqueus, tenuis, fubflavus, & fubfalfus, conftans ex plurima aqua, mediocri fale & pauco fulphure; ufus eft ut fit vehiculum fanguinis rubri, feu alimenti, deindè ut fanguinem diluat, ut per vafa minima fluat, ea nutriat, & ex illo tenuiffimi corporis liquores fegregentur. Apud Hippocratem vocatur ὄχημα τὴν τροφῆς. B. **De wei van 't bloedt.** G. Schotten, molcken, floret, maticken. Gall. *La Serofité du Sang.* A. Whey.

SESAMOIDEA OSSA, funt officula, 16, 19, 20, & plura aliquando, à figura fefami feminis dicta, quæ in internodiis manuum & pedum reperiuntur, ut offium tendines hæc fuperfcandentes majorem vim in elevanda parte acquirant. B. **De zaadbeentjes.** G. Die faamen beinlein. Gall. *Les os Sefamoïdes.* A. Seed-bones.

SESAMUM, planta hæc nomen habet ἀ σήθω, quod quandoque σείω denotat, *Concutio, Impello*; & ἀμάω *Meto*, quod fubitò & quafi impetu ad meffem propelleretur. Vel, nomen accepit ab Ægyptiis, Syrifve fortè Indis. Ægyptiis *Sempfem* dicitur. B. **Vlas-dotter.** G. Leindotter, flachs-dotter. Gall. *Jugeoline*, *Sufame.* A. Sefamy.

SESCUNCIA five SESQUIUNCIA, continet unciam unam & femiffem, five drachmas duodecim. Sic notatur ℥i ß.

SESELI, SESELEOS, & SESELIS, planta eft offici-

 ci-

cinalis, dicitur & *Sesedi*, hinc manavit vitium lectionis vulgatæ *Sili*, sed haud scio an vox *Sili* sit rejicienda. *Silatum* Antiqui dicebant, quod nunc jentaculum dicimus, eo quod tum jejuni, vini sili herba conditum, absorbebant, Veteres etiam *Seli* vocabant, dicitur & Fæniculum tortuosum, quod est planta, quæ habet caulem striatum, medulla alba repletum, qui statim ubi ex radice erupit, dividitur in plures ramos, firmos, tortuosos, nodosos, satis crassos, dispersos: folia fæniculi foliis similia, sed aliquantulùm crassiora, breviora, duriora, & magis à se invicem remota, coloris similis ferè Anethi foliis: flos est rosaceus & umbellatus, pentapetalus, coloris albi, interdùm purpurei: flore deciduo calix fit fructus compositus ex duobus seminibus oblongis, ab una parte gibbis, sulcatis, planis, ab altera parte figura ad Fæniculi semina accedentibus, coloris grisei albi vel pallidi, odoris valdè aromatici, saporis acerrimi: radix est longa, digiti interdùm crassitie, alba: tota planta odorem habet fortem, & gratum, crescit in locis arenosis & in regionibus calidis. Gall. *Seseli de Marseille, ou Fenouil tortu.*

SESQUI, vocabulum cum aliqua mensura vel modi, vel numeri vel temporis collocatum, non integrum modo id cui jungitur explicat, sed integrum & semis. Sic sesquilibra libram unam & semissem significat. Sesquimensis integrum mensem & semissem.

SESQUIHEMINA, est Hemina una & dimidia.

SESQUILIBRA, est libra una & dimidia.

SESQUIOBOLUS, est obolus unus cum dimidio sive grana quindecim.

SESQUICYATHUS, est Heminæ quadrans, vel sextans cum uncia dimidia.

SESQUIPLUM, est libra una cum dimidia.

SESQUISEXTARIUM, est sextarius unus cum dimidio.

SESQUIUNCIA, idem quod *Sescuncia.*

SETACEUM, à seta dictum, pertinet ad Operationes Chirurgicas, est, cum cervicis cutis perforante utrimque acu compungitur, vulnusque per setas aut ligulam apertum servatur, ut per id vitiosi humores evacuentur. Sed intentio illa nullius est momenti, nam per illud ulcus nihil evacuatur quàm pus in ipso ulcere generatum, ideòque

que materia morbifica non exantlatur : Et si quis attentus fuerit ad rem, nunquam experietur, morbos hoc modo, nisi casu, vel ab aliis medicamentis, aut bona diæta, curari; idem sit dictum de *Fonticulis*, hæc enim circuiti Sanguinis contrariantur. B. **Een seton.** G. Idem, uti & Gall. & A.

SEUTLOMALACHE, vel SEUTLOMACHIUM, quidam Betam, alii Spinachiam esse tradunt. Gr. Σεῦτλον enim vel τεῦτλον enim Beta est, & Μαλάχη Malva.

SEVUM, est pinguedo duriuscula, sumiturque à solis quadrupedibus corruptis.

SEXCUNX, idem quod *Semiuncia.*

SEXTANS, est libræ sexta pars, uncias duas continens.

SEXTARIUS, mensuræ Romanæ genus est; quod si melle repleatur, pendet uncias triginta; si oleo, uncias octodecim; si verò aquâ repleatur, pendet aquæ uncias viginti. Capit (ut alii dicunt) mensurales uncias viginti olei: pondere verò habet uncias sedecim, Drachmas quinque & scrupulum unum, continet duas heminas vulgo, seu uncias decem & octo. Dicitur sexta pars Congii. Aliis est vini libra cum unciis octo, & olei libra una cum semisse. B. **Een halve mate.** G. Ein nœsel. Gall. *Setier.*

SEXTULA, pendet scrupulos quatuor.

SEXUNX, est pondus sex unciarum, sive libra dimidia.

SEXUS, sive CUNNUS, est differentia inter marem & fœminam. B. **Geslagt / kunne / sexe.** G. Geslecht, oder art. Gall. *Sexe.* A. A Kind, or sexe.

SIAGONAGIA, est arthritis Maxillarum, à σιαγὼν maxilla, & ἀγρεύω capio. B. **'t Flerecyn der kake.**

SIALAGOGA, sunt Medicamenta, quæ salivam movent.

SIALISMUS, idem quod *Ptyalismus.*

SIALOCHUS, idem quod *Ptyalismus.*

SIALON, seu SIELOS, idem quod *Saliva*, à σιελίζω salivam emitto.

SIBILUS AURIS, idem quod *Tinnitus Auris.*

SICILICUS, seu SICILIUM, ponderis nomen veterinariis usitatum, pendens unciam dimidiam sive drachmas quatuor; alii putant esse quartam unciæ partem.

SICYS & SICYOS, est *Cucumer* : dici volunt à σεύεσθαι & κίειν moveo : quia cucumeres citò crescunt : hinc

Σίκυα *Cucurbita ;* alii à σεύεσθαι concitari & κύειν osculari, vel utero gerere, quoniam dicunt eo cibo venerem accendi; sed hoc verum esse nequit, nisi à contrario veritas eluceat. Vide *Cucumer.*

SIDA, alii Althæam volunt : sed alii Malum punicam ejusque fructum; alii quid simile putant : nomen est à Sida Bœotiæ oppido.

SIDERATIO, idem quod *Sphacelus*, & *Apoplexia.*

SIDERITIS, dicitur Herba judaica, aut Millefolium &c. Est planta, quæ habet caulem lanuginosum, quadratum, flavum; folia sibi invicem opposita, oblonga, in margine incisa, lanuginosa, rugosa, saporis adstringentis, aliquantulùm acris: flores verticillati, in alis foliorum plerùmque incisorum congesti, coloris albi, subflavescentis, punctis rubris notati; singula pars horum florum sustinetur à duobus foliis subrotundis instar cristæ galli incisis, quæ folia multùm ab aliis foliis in parte infirma crescentibus differunt : semina sunt oblonga, nigricantia, in capsula, quæ floris calix fuit, recondita : radix lignosa : hæc planta odore Lamium refert; crescit in montibus, locis siccis & incultis. Latinis *Ferraria*, quia vulnera ferro icta firmiter conglutinat. Σίδηρος est ferrum, ensis. Gall. *Crapaudines.*

SIEF ALBUM, est Collyrium siccum. Vide *Collyrium.*

SIELISMUS, idem quod *Salivatio*, à σιελίζω sputum emitto.

SIELOCINETICA, idem quod *Salivantia*, ex σίελον sputum, & κινέω moveo.

SIGILLUM SALOMONIS, sive POLYGONATUM, planta est sic dicta ob characteres sigilli modo radicibus impressos. Vide *Polygonatum.*

SIGMOIDES, sunt Apophyses ossium semilunares; ut processus Ancyroïdes scapulæ, & sinus ossis radii, Græcorum antiquorum C. referentes.

SIGMOIDES, sunt valvulæ tres arteriæ magnæ, circa cor foris spectantes, sanguinem ex ventriculo sinistro in Aortam quidem admittentes, sed illi regurgitare conanti suo explicatu & immediata clausura resistentes, dictæ à littera C. seu sigma & εἶδος forma. Vide *Valvula.*

SIGNUM MORBI, Gr. Σημεῖον, est, quidquid sensibus nostris est obvium, vel aliquid ad ipsum pertinens, quod

quod poteſt indicare, quare id quod ad curationem neceſſariam pertinet, indicatur. Signum eſt morbi cauſa vel Symptoma: ſignum eſt proprium vel commune: hoc ſeparabile; proprium inſeparabile ſive Pathognomonicum, Synedreuon, Epiphainomenon, Bonum, Malum, Certum, Incertum, Salutare, Lethale &c. *Signa Sanitatis* ſunt, Actiones integræ, Qualitates convenientes, excreta & retenta benè convenientia. B. Teikenen der ziekte. G. Die zeichen der kranckheiten. Gall. *Signe de Maladie.* A. A Token of the diſeaſe.

SILER, eſt Liguſtici ſpecies, & dicitur *Montanum*, hinc corruptâ voce, in omni lingua, *Sermontaine* appellatur; derivant nonnulli à ſaliendo, ſed quare, me latet: eſt planta, quæ habet caulem valdè altum ad hominis quidem altitudinem, ramoſum, pedunculos longos projicientem, qui habent folia ampla, magna, in alas extenſa in plures partes diviſas, quibus tria adhærent foliola ut in Meliloto, ſed anguſtiora & molliora, aliquantulùm odora, ubi contunduntur: flos eſt roſaceus & umbellatus, pluribus ſcilicet petalis conſtans in orbem poſitis, & calici inſidentibus: is autem abit in fructum compoſitum ex duobus ſeminibus ſibi invicem adhærentibus oblongis, hinc gibbis & ſulcatis cum liris veluti foliaceis: indè verò planis, odoris ingrati: radix craſſa, longa, rugoſa, alba, odora, Paſtinacæ ſimilis: creſcit inprimis in locis calidis in montibus. Gall. *Livèche ou Sermontaine.*

SILIGO, eſt tritici albiſſimi ſpecies. Gr. ὄλυρα, & σίλιγνις vel σίλιγνις, putant derivari ab Hebraïca voce *Scheley*, nix, ob farinæ ejus albedinem.

SILIQUA, Gr. Κεράτιον, ſeu KIRAT, eſt dimidium lupini, & ſiliquæ ſex pendent ſcrupulum. Semen autem in ſiliqua contentum, non tota ſiliqua, intelligitur, & id mediocre, non enorme & habitius; neque ſtrigoſum & emaciatum, quare hordei aut tritici grana uſurpamus, quæ hodie minimum pondus faciunt, velut olim grana lentis, nonnullis eſt pondus quatuor granorum.

SILIQUA, eſt folliculus ſive integumentum, cui grana, leguminum vel herbarum ſemina concluduntur. Nam non modò Legumina, ſed & complures quoque & herbæ & frutices ſiliquas proferunt.

SILIQUA, eſt etiam *Folliculus* ſive Integumentum, cui grana leguminum includuntur.

Siliquæ Dulces, quarum arbor *Ceratonia* appellatur; quæ eſt mediocris magnitudinis, habens plurimos ramos, magnos, duros, in latum ſe extendentes: folia pinnata, oblonga, carnoſa, nervoſa, dura, ad rachin communem cum impari extremo: flores ſunt apetali, numeroſis ſtaminibus conſtantes ortis ex calicis ſiſſura; in calicis centro fit ſiliqua oblonga, compreſſa, paululùm intorta, craſſa, digito longior, pollice latior, fuſca, ſplendens, coloris obſcuri, rubicundi, dorſo elatiore includens pulpam carnoſam, ruſam, dulcem, ſub qua intra membranaceos loculos latitant ſemina plana, ſubrotunda, compreſſa, fuſca, lucida: dulcedo major in pulpa quàm in cortice: Creſcunt in Regno Neapolitano, inſula Creta, Syria, Hiſpania &c. Fructus ſunt ſiliquæ inſtar oblongi & plani, extus colore caſtanei; intùs ſemina ferè continent, ut caſſia fiſtula; fructus ipſi dulces ſunt, ideòque in morbis pneumonicis uſui veniunt. B. St. Jans-broodt. G. St. Johannis-brodt. Gall. *Carouche*. A. S. Johns-bread.

Siliquastrum, ſeu piper Braſilianum, eſt Capſici ſpecies, à ſiliquis ſiliquaſtrum dictum: eſt arbuſcula, quæ habet ramos à ſe invicem diſtantes, corticem purpureum, nigricantem habentes: flores ſunt papilionacei, ante folia verè erumpentes, leguminoſi, purpurei, plures ſimul juncti, pedunculis brevibus & nigris adhærentes, quinqueſidi, ex quibus duo in inferiori parte poſiti ſuperiores exſuperant magnitudine: poſt florem ſequitur ſiliqua longa, plana, membranacea, purpurea, ſeminibus reniformibus & duris fæta: folia ſola & alterna naſcuntur rotunda, Aſarum referentia, ſed majora, nervoſa, in parte ſuperiori viridia, in inferiori albeſcentia, alæ vexillo ſupereminent: creſcit hæc arbuſcula in regionibus calidis circa flumina. Gall. *Gainier*.

Silo, eſt is, qui habet naſum reſimum, hoc eſt, ſurſùm versùs repandum, more ſimiæ. B. Kamuis neus. G. Rumpffnaſz, der eine übergeſtilpte naſen hat. Gall. *Camus*.

Silphium, eſt ex genere ferulacearum. Cyrenenſibus Σίρφι, aut Σίλφι, item Σέρφι, undè Gr. Σίλφιον, Lat. *Sirpe*, *Silpe* & *Serpe*, atque porrò *Lac Serpicium*, unde *Laſerpicium*. Vide *Laſerpicium*.

Si-

SIMILARES PARTES, ſunt, quæ ſibi ubique per totum ſimiles ſunt, nec variationem aliquam ullibi obtinent, tales autem partes ſolæ ſunt fibrillæ ultimæ, ſolidæ, non magis vaſculoſæ, omnium partium firmarum corporis animalis, hæ enim ſunt meræ expanſiones longitudinales, & firmæ; ac ubique in tota longitudine eædem, oriundæ & compoſitæ ex meris particulis elementaribus, antea fluidis, nunc conſolidatis; fibræ hæ erunt proin ſibi ſimiles; verùm omnes partes de quibus Anatomici tam ſollicitè agunt ſuis diviſionibus in *Similares* & *Diſſimilares*, non ubique ſunt ſimilares, ſed ex plurimis componuntur: veluti *Os*, conſtat ſubſtantia duriſſima, ſed ubique habet vaſa ſanguinea, membranas in cancellulis ſuis, glandulas, medullam, ductus medullares &c. Undè id minimè pars ſimilaris dicenda erit. B. **Eendaantige deelen / enkele deelen / ſimilare deelen.** G. Theile die einander gleich ſeyn. Gall. *Les Parties Similaires.* A. The ſimple Parts, ſimilar Parts.

SIMPLICES PARTES, vide *Similares Partes.*

SIMPLICIA, ſunt medicamenta unius generis & nominis, ex quibus ſeorſim collectis componitur materia medica, ut ſunt radices, herbæ, ſemina, flores, gummi, ſucci, partes animalium &c. B. **Enkele geneeſ-middelen.** Gall. *Des Simples.*

SIMUS, eſt cui nares depreſſæ ſuperius. Gr. σιμὸς. B. **Kamuis.** G. Schaff naſz, der eine flache, oder mitten eingedruchte naſen hät. Gall. *Camus.* A. Flat noſed.

SINAPI, & SINAPIS, eſt planta, quæ habet folia Rapæ, ſed minora & magis aſpera; caulis quatuor vel quinque pedes altus eſt, rotundus, villoſus, in multos ramos diviſus: flores quadrifidi, cruciformes, flavi, poſt florem ſequitur ſiliqua oblonga, brevis, anguloſa, acuta ſepto intermedio (cui valvæ utrinque adhæreſcunt) in duo loculamenta diviſa, ſeminibus fœta ut plurimùm ſubrotundis, rubicundis, aut nigricantibus, parvis, ſaporis acris, fervidi; ſiliqua in cornu quoddam fungoſum ſimili ſemine prægnans plerùmque deſinit: radix eſt lignoſa, fragilis, alba, fibroſa. Gr. Νάπυ vel σίνηπι, ejus nomen venit è Græcia in Latium, cenſeturque dici, ὅτι σίνεται τὰς ὦπας ἐν τῇ ὀδμῇ, hoc eſt, quod olfactu luminibus officiat, ergo à σίνειν lædere, & ὤψ oculus, vel à νὴ & πάω, quod pa-

parùm paſcat, vel à νὴ & πίω, quod ob acrimoniam non poſſit bibi. Pleraque Græcia *Napy*, nominat, quaſi *Naphy*, quòd ſit acris, & proindè incommoda. Alii *Napy* per privationem videlicet Νήπιον, quaſi immitè dici volunt, quoniam acrimoniæ vehementis particeps ſit. B. Moſtaart. G. Senff. Gall. *Moutarde*. A. Muſtard.

SINAPISMUS, eſt medicamentum, ardorem, ruborem, doloremque cuti, cui applicatur, inducens; forma ejus eſt ſimilis cataplaſmati, vel maſſæ duriori. Paraturque, ex *Sinapi*, *Raphano Silv. Sale* & *Fermento Acido*, à σίνηπι ſinapi ſemen. B. Een moſtert-pap. G. Eine artzney von ſenff, damit man die haut auffbeitzet. Gall. *Sinapiſme*. A. Muſtard Cataplaſme.

SINAPIUM, eſt embamma vel intinctus, ex ſemine ſinapi paratus.

SINCIPUT, Gr. Βρέγμα, eſt pars anterior cranii, à fronte uſque ad ſuturam coronalem excurrens. B. 't Voorſte deel des hoofds. G. Der halbe kopff, die fœrdere theil des haupts. Gall. *Le Devant de la Tête*. A. The fore Part of the Head.

SINGULTUS, Gr. Λυγμὸς. & Λύγξ à λύζω ſingultio. Eſt convulſio fibrarum muſcularium œſophagi, quâ diaphragma, cui annectitur inter tranſeundum, & ipſum ventriculum, ubi deſinit, ſursùm trahit validâ vi; dum ſimul eodem tempore ipſum diaphragma deorsùm convellitur, undè ex compreſſione ventriculi, aër ſursùm pulſus ſonitum aliquem edit, & ſi diu durat malum, partes quibus diaphragma annectitur, uti cartilagines ſunt enſiformis & coſtarum ſpuriarum dolent, quod tam validè intùs trahantur. Laborant autem Singultu, qui cibo aut potu non ſatis bono ſe impleverint; maximè autem nonnulli febricitantes, Hyſtericâ affectione afflictæ fœminæ: imò ſæpè ii, qui Pleuritidem, Colicam, Nephritidem, Iliacam paſſionem, gravem Vomitum, alvi fluxum vel Dyſenteriam patiuntur: quinimò cum aliis convulſionibus incidit, & à vomitoriis & catharticis, aut julapiis refrigerantibus perperam datis, à cibis nimis celeriter ingeſtis ſæpe efficitur; quinetiam moribundos exercere ſolet. Deniquè reperitur ſingultus non lethalis, qui per aliquot hebdomadas perſeverare ſolet. B. De nik / hik. G. Das ſchlucken, der hetſch, hecker. Gall. *Le Hoquet*. A. Yexing, Hicket, Hiccough.

Si-

SINUS, eſt, cum abſceſſus & ulceris initium ſatis anguſtum apparet, profunditas verò ſe in latitudinem diffundit. Gr. Κόλπ@, Υ'πόνομον Ε'λκ@ Dioſc. B. **Vogt-gezweer/ boefem-zweer.** G. Ein eiterſtock, ein ſchwær ſo ſich in die kruemme zieht. Gall. *Fiſtule.* A. Boſome of an ulcer.

SINUS MENINGIS, ſunt cavitates, quas Galenus ventriculos craſſæ membranæ vocat; non enim ſunt Arteriæ, vel venæ, ſed inter ambas jacent intermediæ, quare meritò alio nomine donantur: primus & ſecundus ſive laterales inter cerebrum & cerebellum ſitum habent, & deſinunt in ſinubus vertebralibus; tertius ab oſſe cribriformi incipit, & in medio priorum ſinuum finem conſequitur; quartus à glandula pineali oritur & in medio lateralium ſinuum deſinit: quorum inſertio vocatur *Torcular Herophili:* cranio egreſſi partim venis jugularibus continuantur, partim per totam medullæ ſpinalis partem ad os ſacrum uſque deſcendunt, uſus eſt venarum vicem agere, nam omnem ſanguinem à cerebro & cerebello accipiunt ex venulis tenuiſſimis, & breviſſimis, valvula ſemper in hos terminatis, & partim in venas jugulares, partim in ſinus vertebrales ſe exonerant. B. **Boezem-hollen / hock-hollen.** G. Die kruemme, oder buſen der hirnhæutlein. Gall. *Sinus de la dure Mere, entre les quels on comprend le Torcular Herophili, c'eſt à dire le Preſſoir d'Herophile.* A. Cavitie of the meninx.

SINUS OSSIUM, ſunt cavitates, quæ capita aliorum oſſium admittunt.

SION, & SIUM, eſt planta, quæ habet caules craſſos, anguloſos, ſtriatos, excavatos, in ramos diviſos, quatuor vel quinque pedes altos: folia conjugatim adnata uni coſtæ, in margine inciſa, craſſa, oblonga: flores in umbellas creſcunt, ex quinque petalis albis conſtantes, in orbem poſitis; floribus ſuccedit fructus ex duobus ſeminibus compoſitus ſubrotundis, minimis, hinc gibbis & ſtriatis, indè verò planis: habitus reliquus hujus plantæ eſt inſtar Paſtinacæ: radix eſt parva, fibroſa, nigra: tota planta odorem bituminis habet, eſt Becabunga ſeu Anagallis aquatica & Laver quibuſdam, aliis verò Phellandrion, vel Naſturtium aquaticum &c. Nomen ſibi adſcivit à concuſſu, quod Gr. à σείειν derivant: nam excutiendi vim nactum eſt, utpotè quòd à renibus calculos pel-

 lat,

lat, urinam & menses ducat. Vel ut aliis placet ab eodem σείειν, quod in aquis vacillando, ab aquis præterlabentibus succitiatur. Vide *Laver.*

SIRENES, idem quod *Sirones.*

SIRIASIS, est cerebri & meningum, ab ardore solari, inflammatio, seu (rectiùs) incalescentia; pueris propter tenuitatem cranii, vel fontanellam tenuissimam frequens, à σίριος cavitas sincipitis. G. Das blatfallen, schiessen, oder eine enszundung am hirn und hirnhæutlein der kleine kinder. Gall. *Sorte de maladie causée par l'Inflammation des membranes du cerveau, qui arrive souvent pendant les jours caniculaires par les grandes chaleurs.*

SIRONES seu CHIRONES, sunt pustulæ, quæ in vola manûs & pedum plantis oriuntur, in quibus minutissimum quoddam vermiculorum genus sub cuticula latet. G. Seurn, reitlæuse.

SISARUM, & SISER, est planta, quæ crescit ad altitudinem duorum circiter pedum: folia plura uni costæ adhærent ut in pastinaca, sed minora, viridiora, & molliora, leviter in margine incisa: flos est rosaceus, & umbellatus, parvus, quinque petalis ut plurimùm constans albis, in orbem positis, odorus: hunc sequitur fructus parvus ex duobus seminibus compositus, oblongis, paulùm Petroselini seminibus majoribus, angustis, hinc gibbis & striatis, indè verò planis, coloris obscuri: radices ex uno capite plures pendulæ, glandulosæ, teneræ & fragiles, rugosæ, cortice tenui, pallidoque obductæ, pulpâ candidâ, digitali crassitudine, pedales quædam, quædam breviores multo, dulci & grato sapore nonnihil aromatico: dicitur esse radicula saccharea: vocatur nonnullis, quòd singulæ radices colli ac summi pectoris ornamenta, quæ ex auro, argento, gemmisque quondam fiebant, mentirentur. Sed malunt alii à sio & sione. Sunt qui extritis prioribus literis diminutrice formâ *Servillum* aut *Servellam*, aut *Chervillam*, pro *Siserculo* nominent. B. Suikerwortel. G. Gierlein, zucker-wurtzel, klingel-rueblein. Gall. *Chervi.* A. Scirrets.

SISYMBRIUM, est planta aquatica, quæ habet caules tres pedes altos, striatos, aliquando rubicundos, excavatos: folia oblonga, acuta, profundè laciniata, dentata, alternatim caulibus adhærentia: flores in summitate ramo-

morum crescentes, pedunculis longis & tenuibus adhærentes, quadrifidi, flavi, cruciformes: flori succedit siliqua exigua, brevis, divisa in duos loculos continentes semina obrotunda ferè: radix oblonga, alba, acris, minimi digiti crassitiei: hæc planta crescit in paludibus, & locis aquosis, est Cardamine, ut & Mentha aquatica: dicitur à sisymbrio, quæ fuit Veteribus in comœdiis meretricula, appellatur etiam *Corona Veneris*: vel quod ob odoris suavitatem, quam præ se fert, eo juventus quæ amoribus gaudet coronata, in commessationibus suis blando odoris oblectamento suas illecebras commendaret. Vel potiùs, quod Sisymbrii caulis articulatim per internodia verticillato florum ambitu concinnè coronatur.

SISYRINCHIUM & SISYRICHION, est Iridis species, seu bulbus esculentus: dicitur vel à pabulosa atque carnosa radice: vel à rostrata forma hujus plantæ, rostro suillo simili. σῦς, est porcus: & σίρος fovea in usum Granarii excavata. Gall. *Comme qui diroit Groin de Cochon.*

SITANION, est frumenti species, à σῖτος frumentum.

SITIS, est defectus humoris (salivæ nempè) ad irrigationem oris, linguæ, labiorum, faucium, dein partium internarum, necessarii; quo sensus indè excitatus sibi imaginatur potum esse in auxilium vocandum, ut id incommodi, quod corpus ex defectu humoris patitur, tollatur. Sitis etiam est ordinaria, quæ homini sano obtingit; vel præterordinaria & nonnunquam depravata quæ ægris. Gr. Δίψος. B. Dorst. G. Der durst. Gall. *La Soif.* A. Thirst.

SIUM, vide *Sion.*

SMILAX, nomen hoc variis plantis imponitur; ut Sarsaparilla vocatur smilax aspera Peruana; convolvulus dicitur smilax lævis, Phaseolus smilax siliqua sursùm rigente: & unifolium dicitur smilax unifolia humillima: smilax verò aspera est planta, quæ habet caules longos, duros, striatos, ramosos, flexiles, scandentes, spinis instructos, arbusculas vicinas & arbores apprehendentes: folia sigilli B. Mariæ foliis ferè similia, sed longè crassiora, rigida, nervosa, spinis non tantùm per margines horrentia, sed & secundum nervos, nunc ampla & viridia, modo angustiora, & albis maculis conspersa, acrimoniam aliquam habentia: flores hexapetali, nudi, albi, exigui, in spi-

ſpicas digeſti, inodori : Ovarium in fundo floris ſphæricum, brevi tubâ inſtructum ſit bacca ſphærica, mollis, poſt maturitatem rubicunda, ſub tenui pellicula recondens ſemina ſphærica, lævia, mollia, exteriùs coloris rubri obſcuri, intùs albi; ſaporis ingrati : radix parva, perennis, repens, fibroſa, alba, ſaporis ſubdulcis : hæc planta creſcit in ſylvis, Gr. σμίλαξ & μίλαξ, Lat. *Convolvulus :* eſt nomen puellæ, quæ amore Croci pueri capta extabuit, mutataque eſt in fruticem ſui nominis, quæ ſimilis eſt Hederæ. B. Winde. G. Winde-kraut. Gall. *Liſeron*, *Liſet*. A. Bind-weed.

SMILE, eſt *Scalpellum*, ſive inſtrumentum chirurgicum, quod utrinque aciem habebat, & lineas utraſque, utrinque curvas; ſed alteram concavam, alteram verò illi oppoſitam, gibbam. Cuſpis autem acuta erat; diverſi generis erant; aliud magnum, aliud parvum, aliud mediocre. Gall. *Biſtouri*.

SMYRNA, idem quod *Myrrha*.

SMYRNIUM, eſt planta, quæ habet caulem tres pedes altos, ramoſos, ſtriatos, aliquantulùm rubicundos : folia Apii foliis ſimilia, ſed majora, incisa in partes magis rotundas, odoris aromatici, ſaporis Petroſelinum referentis : flores roſacei & umbellati, parvi, albi; pentapetali: his ſuccedit fructus ferè globoſus compoſitus ex duobus ſeminibus ſibi invicem junctis craſſiuſculis, obrotundis, ſtriatis, nigris, ſaporis amari, odoris Myrrhati : radix mediocriter magna, circularis, alba, ſuccum amarum guſtui præbens, & ſaporem & odorem Myrrhæ habens : nomen accepit, quòd radix lacrymam emittat Myrrhæ ſimilem : vel, quòd huic idem odor ſit, qui Myrrhæ : σμύρνη enim eſt Myrrha. Vulgò vocatur *Leviſticum*; quibuſdam *Liguſticum*. Gall. *Maceron*.

SOCOTORINA ALOE, vide *Succotrina*.

SODA, idem quod *Cephalalgia*.

SODA, idem quod *Ardor ventriculi*.

SODA, ſunt cineres ex herba kali uſti, quibus vitra conficiuntur.

SOL, quid ſit notum. Sed à Chymicis ſumitur pro *Auro :* adeò ut Medicamenta ſolaria ſint ex auro parata.

SOLANUM, vulgare ſive hortenſe, eſt planta, quæ habet caulem ſeſquipedem circiter altum, ramoſum : folia

lia oblonga, acuta, ſatis ampla, mollia, nigricantia, aut virido obſcura, quædam anguloſa, altera crenata, quædam integra, ſaporis herbacei, inſipidi, ſuccum viridem habentia : flores ſunt monopetali, quinquefidi, ſtellæ inſtar expanſi, coloris albi, in medio pluribus ſtaminibus donati : calix eſt monophyllus, quinquefidus, ſtellatus non veſicarius : flori ſuccedit bacca initio viridis, per maturitatem fit mollis, ſucculenta, ovata, vel globoſa, nigricans, fæta ſeminibus planis, exiguis, flavis : radix longa, fibroſa, albeſcens : hæc planta creſcit juxta vias, ejus Plantæ variæ ſunt ſpecies, plerùmque ſomnum conciliantes : dicitur & *Solatrum*, *Cuculus*, *Uva Lupina*, *Uva Vulpis* & *Morella*. Gr. Τρύχνος, vel στρύχνος, fortè à ſolamine dictum, quòd dolores intenſos ſopiendo ſiſtat : hinc Gr. τρύχνος vel στρύχνος mollis, lenis, quòd emolliat, leniatque dolores ardentes. B. Nacht-ſchade / bol-kruid. G. Nacht-ſchatten, ſau-kraut. Gall. *Morelle*. A. Nightshade.

SOLDANELLA, & SOLDANA, aliàs *Convolvulum Marinum*, eſt *Braſſica Marina*, quæ eſt planta habens caules tenues, flexiles ſarmentoſos, rubicundos, repentes : folia obrotunda, polita, ſplendentia, Chelidonium minus referentia, ſed craſſiora, ſucco lacteo repleta, caulibus longis adhærentia : flores ſunt utplurimùm campaniformes, monopetali, ora repanda; his floribus ſuccedit fructus obrotundus, membranoſus, includens ſemina anguloſa, nigra, aut alba : radix minima, fibroſa : tota planta habet ſaporem amarum, & ſalſum : creſcit circa mare, nonnulli à voce *Solidus* Etymologiam trahunt, ſed ratio non videtur ſuadere, an à ſolidandis vulneribus ? An à Belgica fictitia voce *Sautenelle*, vel *Soutenelle*, quaſi diminutivum à *Saut*, *Sal*. B. Zee-winde / zee-kool. G. Meer-winde. Gall. *Soldanelle*, *Chou marin*. A. Sea-kole, ſea-bind-weed. Gr. Κράμβη θάλασσια.

SOLEN, Chirurgis eſt inſtrumentum oblongum, intùs cavum, in quod membrum fractum, crus aut femur, imponitur, aut continetur.

SOLEUS MUSCULUS, eſt latus & tibiæ fibulæque oſſis commiſſuræ poſteriùs inſertus robuſtiſſimus exiſtit, ſuræque maximam conſtituit molis partem. Variam ob tendinum connexionem, varios fingit, ut Gaſtrocnemios, muſ-

musculos. B. De zool-spier. G. Der sohlen gleiche mausz. Gall. *Muscle Soleaire*. A. The sole Muscle.

SOLIDAGO SARACENICA, vide *Saracenica Solidago.*

SOLIDAGO, est Herba vulnera consolidans: derivatur ergo à solido, sano. Gr. σύμφυτον.

SOLIDUM, est Antiquorum pondus pendens scrupulos quatuor.

SOLUTIO CHYMICA, est operatio quâ corpus quodcunque vel naturaliter, vel arte variis aliis heterogeneis partibus constans, in sua principia, Spiritum nempe, Salem, Acidum, Sulphur, Aquam & Terram, ex quibus omnia mista conflata sunt, resolvitur & reducitur. B. Ontdoening der scheikonst. G. Die entbindung durch die chimie. Gall. *Solution.* A. Idem.

SOLUTIO CONTINUI, est separatio partium anteà cohærentium in unione à quacunque causa facta, in vulneribus, ulceribus, fracturis &c. B. Een scheiding des geheels. G. Das auflœsen, die entbindung der theilen. Gall. *Solution de Continuite.* A. Solution of the parts.

SOLUTIVA, à solvendo, quia humores intestinales solvunt, idem quod *Laxantia.*

SOMNAMBULO, vide *Noctambulo.*

SOMNIFERA, Gr. Ὑπνοτικὰ, sunt, medicamenta quæ valent somnum producere, & plerùmque agunt duplici de causa; nimirum 1. per causas naturales tollendo impedimenta somni naturalis, qualia plerùmque sunt Objecta externa, Dolores, Calores, sudor, animi curæ, & quæcunque sanguinis circuitum augent, his igitur sublatis per varia varii generis medicamenta, quæ tamen omnia vocari solent ὑπνοτικὰ, sequetur somnus: 2. agunt per causas nonnaturales, opprimendo scilicet causas naturales vigiliarum, & impediendo fluxum spirituum animalium per nervos; quare hoc medicamentorum genus maximè in Cerebrum & nervos agit. B. Slaapmiddelen. Gall. *Remedes Somniferes.*

SOMNIUM, Gr. Ἐνύπνιον. *Insomnium*, est quando dormiendo nobis varia videntur occurrere, eodem modo ac si essemus vigiles, estque regulare, quando apparentiæ seu phantasmata connexionem quandam habent; vel irregulare, quando contrarium evenit. B. Een droom. G. Ein traum. Gall. *Songe.* A. A Dreame. SOM-

Somnolentia continua, eſt aſſidua in ſomnum procidentia & inclinatio; oritur, quod pori extremi corticalis ſubſtantiæ cerebri viſcoſitate quâdam obliterantur, vel clauduntur quacunque ex cauſa comprimente, ita ut liber tranſitus ſpiritibus animalibus denegetur in muſculos voluntariis actionibus inſervientes. Gall. *Aſſoupiſſement*, *envie de dormir*.

Somnus, eſt pororum cerebri & nervorum conſidentia & anguſtatio, à quiete vel defectu, vel impedito fluxu ſpirituum animalium à compreſſo Cerebro orta, quâ ſenſus externi ab operationibus externis deſiſtunt. Somnus dicitur *Naturalis* vel *Præternaturalis*, qui iterùm divinus vel diabolicus, vocatur item *Sopor* & *Quies*. Gr. ὕπνος. B. **Slaap.** G. Der ſchlaf. Gall. *Sommeil*. A. Sleepe.

Sonchites, vide *Hieracium*.

Sonchus, duæ dantur ſpecies generales, una quæ eſt lævis, altera aſpera; prior eſt planta, quæ habet caulem ſeſquipedem altum, intùs excavatum, tenerum, purpureſcentem: folia longa, lævia, ferè glauca, dentis Leonis diviſura, latiora, inciſa vel laciniata, alternatim diſpoſita, alia pediculo longo, alia nullo gaudentia, ſed latiore baſi caulem amplectentia, in circuitu quaſi dentata, in quibus vel nullæ ſpinæ vel molles, lacte prægnantia, ſalſa, amara: flores ſemifloſculoſi, plurimi ſcilicet ſemifloſculis conſtant embryoni inſidentibus, & calice craſſo comprehenſis, qui per maturitatem conicus ferè evadit: embryo autem abit deindè in ſemen pappis inſtructum, thalamoque affixum, oblongum, rubicundum: radix minima, fibroſa, alba. Sonchus verò aſper habet folia ſonchi lævis craſſiora, obſcurius viridia, in crebras lacinias diviſa, ad Endiviæ folia accedentia, baſi ſuâ caulem inanem amplectentia, ſpinulis longioribus, & rigidioribus aſpera, (quin etiam folia extrema & laciniæ in anguſtiores & acutiores mucrones deſinunt) lac fundentia ſalſum & amarum: cætera quæ de ſoncho lævi dicta fuerunt, huic conveniunt, dicitur παρὰ τὸ σῶον χέειν, quòd ſalubrem ſuccum de ſe fundat; vel nuncupatur quaſi σομφὸς ab inanitate caulium. Lat. *Cicerbita*, *Lactuca Leporina*, *Lactucella* & *Lactero*, quia lac fundit, & nutricibus lactis copiam præbet. B. **Haze-latouw / haze-zalade / konynen-kruid / ganzen-diſtel / hazen-ſtruik / dauw-diſtel /**

ſtel / melk-wepe. G. Haſen-kohl. Gall. *Palais de Lievre*, *Laiteron*, *Laiteron epineux*. A. Sow-thiſtle.

SOPHIA CHIRURGORUM, eſt naſturtium ſylveſtre, quaſi Chirurgorum ſapientia : quia fortè ad illam plantam, ob ſalubres effectus, ſolebant effugere, ac ſi illorum tota ſapientia in iſtius herbæ uſu conſiſteret. A. Flixweed.

SOPHRONESTERES, ſunt ſapientiæ dentes. Vide *Dentes*.

SOPORARIÆ ARTERIÆ, idem quod *Carotides*.

SOPORIFERA, idem quod *Somnifera*.

SORA, idem quod *Eſſere*.

SORBETTUM, vulgo *Serbet*.

SORBITIO, eſt ea actio, quâ clauſis naribus interiùs velo palatino, ore anteriùs arctato, ut fiat parvum foramen, vacuum excitatur Boylianum in ore, dum lingua aërem in eo contentum ſuo applicatu ad palati fornicem versùs poſteriora pellit, & genæ gingivis appoſitæ omne liquidum prohibent, quâ fit, ut applicata ori liquida unà cum aëre intrantia, ſpeciem ſoni excitent. B. Slorping.

SORBUS, SORBUM, eſt fructus ſorbi ſativæ pyrum moſchatellinum parvum æquantes, turbinati, umbilicati, magis minuſve rubentes, prout ſolem ſenſere, carne flaveſcente, & antè maturitatem adeò auſtero ſucco, ut ſtrangulet, colore in rutilum tranſeunte, at ubi velut fermentatione quâdam emolliti fuere, vix mutato interno colore, dulci ſatis & veſcâ carne non ſine adſtrictione : hujus arbor eſt magna, ramoſa, truncum habens rectum, cortice aſpero & pallido obductum : lignum eſt valdè durum, compactum, rubicundum : folia ſunt oblonga, plura uni coſtæ adnata inſtar Fraxini, in margine dentata, villoſa, mollia, inferiùs alba, ſaporis ſtyptici : flores ſunt parvi, albi, plures ſibi invicem juncti, pediculo ex foliis enato adhærentes; quinque foliis in orbem poſitis conſtantes; his deciduis ſuccedit fructus ſuprà dictus : ita vocatur vel à ſorbendo, quòd fluxus alvinos abſorbeat : vel, quòd fructus ore abſorbeatur, vel quòd diu ſervetur. Gr. ὄη, vel ὄα, & fructus ὄον, & ὄον ab ovi forma. B. Sorben-boom / ſpree-boom / ſpreuw-bezien-boom / haver-elzen. G. Sperber-baum, ſpier-baum, ſparr-baum, ſpeiren. Gall. *Sorbier*, *ou Cormier*. A. Sarvicetree.

SORGUM, eſt frumenti ſeu Milii ſpecies : ab Italica voce

voce *Sorgi* nomen habet : vocatur etiam *Melica*. B. Sorg-saad. G. Sorg-ſaamen. Gall. *Blé Barbu*. A. Sorgh ſeed.

SORY, eſt minerale lapidoſius & vehementius compactum quàm *Chalcitis* aut *Miſy*, ſed & craſſiſſimum, fricatum ſcintillas *Miſeos* emittens, *Chalcitis*, *Miſy* & *Sory* mineralia ſunt, inter ſe origine & viribus conjunctiſſima. Nimirùm ex Sory fit chalcitis, ex hac Miſy : in Ducatu Brunsvicienſi inveniuntur. Gall. *Sory*.

SPAGYRICA CALCINATIO, vice *Calcinatio Philoſophica*.

SPAGYRICA MEDICINA, quam vocem nonnulli ἀπὸ τοῦ σπᾶν & ἀγείρειν, à ſegregando, & conjungendo, quòd heterogenea ſeparet, & homogenea iterum conjungat, deductam putant, idem quod *Hermetica Medicina*, quæ nimirùm fundamenta ſua medica, & mutationes corporis animalis, humorum, ſtatum morbi, & actiones medicamentorum ponit & explicat ex mutationibus, quæ inducuntur corporibus aliis ope vulgaris ignis, adeòque analogicè ubique & in quocunque corpore ſic fieri ſtatuuntur : à σπάω traho & ἀγείρω congrego.

SPANACHIA, vide *Spinachia*.

SPARADRAP, ſive SPARADRAPUM, eſt linteum utrinque unguento ſpiſſo vel emplaſtro tinctum, & hoc modo fit ; poſt liquationem unguentorum vel emplaſtrorum, linteum penitùs immergitur, quod tinctum extrahitur, extenditur & in uſum medicum aſſervatur, dicitur etiam Tela Gualteri, ſeu Emplaſtrum ad Fonticulos Gall. *Toile Gautier*, *Sparadrap*.

SPARAGUS, idem quod *Aſparagus*.

SPARGANIUM, eſt gladiolus aquatilis, vel platanaria : eſt planta aquatica habens caulem rotundum, tres circiter pedes altum, politum, tortuoſum, medullam albam habentem, in multos ramos diviſum : folia longa, anguſta, acuta, aſpera, ſcindentia, ſaporis ſubdulcis : flores mares polypetali, herbacei, numeroſiſſimis ſtaminibus fæcundi, arctiſſimè congeruntur ad caulem in formam globi : ovaria naſcuntur in eodem caule, ſed infra priores flores maſculos, ſuntque tubæ incurvæ, parvæ, ſiliculoſæ, quæ maturæ fiunt capſulæ ſeu oſſicula, unicapſularia, vel bicapſularia, nucleo quodam farinaceo plerùmque fæta, colliguntur & hæc ovaria in globos inſtar

nodorum : radix fibrosa, nigra, repens : hæc planta crescit in locis humidis : an à Σπάργανον fascia, vel Σπαργάνιον fasciola, quòd foliis ejus pro fasciis uterentur nutrices ? Vide *Platanaria.*

Sparganum, vide *Fascia*, à σπαργανόω fasciis ligo.

Sparganosis, est mammarum, à nimia copia lactis, distensio, à σπαργανόω fasciis distendo.

Spargiria, idem quod *Spagirica.*

Sparsi Morbi, vide *Sporadici Morbi.*

Spartum, Spartium, est Arbuscula, cujus duæ dantur species, una dicitur spartium primum Clus. Hisp. habet caulem pollicis crassitiei, sesquipedem circiter altum, cortice aspero & striato obductum, in plures ramos divisum, virgulas exiguas, tenues, flexiles, instar junci virgularum germinantem, folia exigua, oblonga in initio habentes, quæ folia floribus apparentibus cadunt : flores sunt leguminosi, exigui, flavi, inodori, pediculis adhærentes, qui è virgularum lateribus producuntur : flori succedit siliqua brevis, oblonga, aut rotunda, turgidula, cartilaginea, fæta semine reniformi, duro & nigro : radix est dura, lignosa : altera species spartium secundum Clusii Hispanic. est : utraque species provenit in regionibus calidioribus præsertim Hispania, locis sabulosis, & sterilibus : est Genistæ species; ita dicitur quòd funiculi ac vinculi usum in alligandis vitibus præbeat, à σπειράω, quia in spiram flecti & convolvi potest.

Spasma, idem quod *Spasmus.*

Spasmodica, sunt medicamenta spasmum pellentia, influxum spirituum vel sanguinis inordinatum vel corrigendo vel acre quodcunque stimulans & in musculo hærens tollendo, vel sensum partis nervorum compressu hebetando. B. **Kramp en stuip-middelen.** G. Krampff stillende mittel.

Spasmologia, est de contractione nervorum & tendinum enarratio, à σπασμὸς contractio, & λέγω enarro. B. **Verhalinge der kramp.**

Spasmus, & Spasma, ut cum *Doctiss. Willisio* loquamur, denotat quemlibet motum convulsivum in genere : nam *Cardanus* affectus convulsivos dividit dupliciter, in Tetanum & Spasmum ; per illum contractionem constantem, quâ membrum rigidum & inflexile evadat ; per hunc

hunc verò motus celeres & concussiones, quæ interjectâ quiete, alternatim cessent redeantque, intelligit. Spasmus fit cum acri dolore in artubus, crure, sura, pede, &c. Spasmus fit, qui aut momento uno aut altero, aut aliquot horis perseverat; accidit verò ægris & iis qui utcumque sani sunt; in febribus, scorbuto, crapula, & sæpe in somno: ac cui semel evenit, ei solet sæpe contingere, ita ut somnus interrumpatur. Hujus species sunt, spasmus in vulneribus, spasmus cynicus, Strabismus, Risus sardonius &c. à σπάω contraho. B. De kramp / de klem. G. Der krampf, der einen zeuckt. Gall. *Spasme.* A. Crampe.

Spasmus Cynicus, sive Canina Convulsio, est convulsio musculorum oris. Hoc est, quando musculi maxillares convelluntur, & os, nasus, oculus, atque adeo dimidii faciei pars in obliquum & rugas torquetur, imò & irati canis effigiem repræsentant, ita ut qui correpti, efflare aërem, aut humorem expuere nequeant, saliva ex ore fluente. B. Honds trekking / honds kramp. G. Hunds krampf. Gall. *Ris Sardonien.* A. The doggs Crampe.

Spatha, Gr. Σπάθη & Ἐλάτη, est integumentum fructus palmarum; à σπαθάω texo.

Spatha, est instrumentum oblongum, ex argento, chalybe, cupro aut ligno confectum: inferius latum, quo electuaria vel conservæ & emplastra absque manuum inquinatione commodè tractantur, Chirurgis & Pharmacopæis, familiare. Vide *Spatula.* B. Een spatel. G. Ein spatel. Gall. *Une Spatule.* A. A spatule.

Spathomela, sive Specillum Latum, vide *Spatha.*

Spatile, est species alvi lubricæ.

Spatula, vel Spathula, est instrumentum minori formâ, quàm *Spatha.* Significat quoque *Scapulam*, à σπάω traho, ut putatur. B. Een spateltje. G. Ein spatel. Gall. *Spatule.*

Spatula Foetida, est Iridis species: à foliorum figura ita dicta, *Spata* enim gladium significat. Est enim illi folium ancipiti novaculæ similius, acutiore acie, & tenuiore, rigidioreque quàm gladioli aut iridis mucrone. *Fœtida* cognominatur, quod gravem exhibet odorem. Gr. Ξυρὶς gladius, novacula. B. Wand-luis-kruid / stinken-

de lis. G. Wandt-lausz-kraut. Gall. *Espatule ; Glayeul puant*. A. Stinking gladwin.

SPECIES, seu PULVIS, dicuntur in officinis simplicia (ingredientia) pro compositis conficiendis coördinata. Sic dicuntur species theriacæ, id est ex quibus theriaca compilatur : sic sunt & species decoctorum usualium, præ reliquis tamen hoc nomen sibi vendicant pulveres nonnulli, tum aromatici, tum catharctici. Forsan quia ordinati fuerint olim, ut indè conficerentur electuaria, morsuli vel rotulæ, sic sunt species aromatic. rosac. Species Diaturbith cum rhabarbaro, &c. B. Poeder. G. Pulwer, staub. Gall. *Poudre*. A. Powder.

SPECIFICA MEDICAMENTA, sunt, quæ vi specificâ tantùm in eam causam agunt, quæ morbum in corpore producit, partem affectam tantùm movendo, & mutando, nihil verò in reliquas corporis partes efficiendo; sic oleum viperinum applicatum morsui viperæ ; Cortex peruvianus in febribus intermittentibus; Opium in conciliando somno & quamplurima alia sunt : solet tamen plus de aliis jactari, quàm quidem sana ratio, & genuinus candor concedunt.

SPECILLUM, est instrumentum chirurgicum, Spithamæ longitudine, tenue ex argento, vel chalybe, ab una extremitate latum, rotundum & nonnihil incurvatum; ab altera verò rotundum nodulum habet ; specillis vulnerariis, vulnerum, fistularumque altitudo pertentatur. Videtur esse diminutivum à *Specium*, quo usus est *Pacuinus*. Μήλη, Τραυματικὴ Μήλη *Galeno*, Ἰχνὴ *Hippocr*. à tentando imperitum vulgus *Tentam* vocat. B. Een tintel-yzer / tenten-yzerken / probet / wond-yzer / proef-yzer / zondeer. G. Ein such-eisen, wund eisen, pruffeisen. Gall. *Sonde*. A. A Lancette.

SPECULUM ANI, est instrumentum chalybeum, quo Chirurgi anum dilatant, & spinas, aliaque inhærentia extrahunt, vel innata absumunt. B. Een aars-spiegel. Gall. *Speculum Ani*.

SPECULUM LUCIDUM, idem quod *Septum Lucidum*.

SPECULUM OCULI, est *Aranea Tunica Oculi*.

SPECULUM MATRICIS, vide *Dilatatorium*.

SPECULUM ORIS, G. Mund-stuck. Matricis &c. Vide *Dilatatorium*.

Spelta, Gr. ζέα : nonnullis *Far*. Vox videtur defcendere à *Spelta Italorum*, quæ eft Frumenti fpecies. B. Spelt. G. Dinckel & duenckel-korn. Gall. *Speautre*, *Blé locular*, *Froment locar*, *Froment rouge*. A. Spelff.

Speragus, idem quod *Afparagus*.

Spergula, dicitur etiam Πολύγαλα, an à σπείρω fero, femino, fpargo, & γάλα lac : quia ejus femen lactis gratiâ fpargitur, nam creditur vaccis lac augeri, fi illa planta vefcatur. B. Spurie. G. Spergel. Gall. *Efpece de Morgeline*. A. Franke or fpury.

Sperma, idem quod *Semen*.

Sperma Ceti, quid propriè fit, necdum conftat. Alii Balænæ femen putant, & mari inftar fpumæ fupernatans. Alii alicujus Ceti Macrocephali cerebrum, lixivio peculiari purificatum autumant. Alii adipem collectam in cervice pifcis alicujus ex balænarum genere, quæ vocatur. B. Een potvifch / autumant : fed verofimiliùs videtur effe oleofa materies, quæ reperitur ingenti copiâ in cavo maxillæ inferioris iftius animalis, quæ infervit iftius partis motui ; non eft cerebrum, fed eft oleofum quid, olei enim dotes refert, eft pingue, molle, recens verum olei faporem habet, & ubi diu affervatur, rancefcit inftar olei, & flavefcit; fluit & ardet in igne; aquæ non mifcetur fed cum ovi vitello diffolvitur. Poft artificiofiffimas præparationes maffa producta eft fubftantia pinguedinofa, facilè flammam fufcipiens, alba, adipis ferè odore. B. Walfchot. G. Walrath. Gall. *Nature de Baleine*, *ou Blanc de Baleine*. A. Parmacity, Seed of the whale.

Spermaticæ Partes, funt venæ & arteriæ, fanguinem à tefticulis abducentes & adducentes. *Item*, vafa feminis excretoria. *Item*, partes albidæ, quæ olim propter albedinem cenfebantur ex femine duntaxat generari, ut nervus, membrana, os, cartilago &c. Verùm omnes partes ex femine fucceffivè generantur, quia ex ovo, quod totius fœtûs rudimentum continet, generantur: imò & omnes partes, quotquot habentur ; fi fanguis aliique fucci eluantur, etiam albidæ apparent. Hinc omnibus illud nomen ex æquo competit. Ex Σπέρμα femen. B. Zaad-delen. G. Saamen theilen. Gall. *Les Parties fpermatiques*. A. The Spermatick Parts.

Spermatocele, impropriè ita dicitur, quia non fe-

ſemen, ſed vas ſeminis ejaculatorium corrugatum in Scrotum delabitur, ex σπέρμα ſemen, & κήλη tumor.

SPERMATOPÆA, medicamenta ſunt, quæ liquidi proſtatarum, Veſicularum ſeminalium, & Teſtium generationem & elaborationem augent in maribus, ita ut deficiens ex ægritudine ſemen reſtituatur, & quæ in fæminis humores ad ſuſcipiendum requiſitos elaborant. B. Zaadmakende middelen.

SPERNIOLA, ſeu SPERNIOLUM, vocatur *Sperma Ranarum;* eſt enim mucilaginoſa quædam ſubſtantia, aquis innatans. B. Kikvorſch ſchot. G. Der ſaamen der frœſchen. Gall. *Frais de Grenouilles.* A. Seed of Frogg's.

SPHACELODES, eſt quid ſphacelo ſimile, ex Σφάκελος ſphacelus, & εἶδος forma.

SPHACELUS, eſt Sideratio, ſive ſenſûs & vivificationis in quacunque parte extinctio, ad oſſa uſque plerùmque penetrans: à σφάττω interficio. Gr. Σφακελὸς, σφακελισμὸς, τελεία νέκρωσις. B. Het heet vuur. G. Der kaltebrand, die vœllige erſterbung. Gall. *Sphacele*, *Mortification.* A. Sphacele.

SPHACELUS, vide *Salvia.*

SPHÆRITIS, quaſi planta globoſa, ſeu capite globoſo, quia capitula habet rotunda & globiformia, à σφαῖρα globus.

SPHÆROCEPHALUS, eſt cardui ſpecies, capitula habens rotunda, à σφαῖρα globus, & κεφαλὴ caput.

SPHAGITIDES, ſunt venæ jugulares in collo, à σφαγιάζομαι jugulo, macto.

SPHATULA FOETIDA, idem quod *Spatula Fœtida.*

SPHENDAMNOS, ſic vocatur Acer. Gr. σφένδαμνος dicitur durus, firmus, ob ligni duritiem.

SPHENOIDEA OSSICULA, vide *Cuneiformia.*

SPHENOIDES, vide *Cuneiforme Os.*

SPHENOIS, ſive SPHENOIDES, vide *Cuneiforme Os.*

SPHENOPHARYNGÆUS, eſt par muſculorum, à ſinu alæ internæ oſſis cuneiformis ortum ducens, atque obliquè deorsùm inclinans, in œſophagi latera extenditur; gulam dilatat, ex σφὴν cuneus, & φάρυγξ œſophagi caput ſive fauces. B. Wiggebeens ſtrotſpier. Gall. *Muſcles Sphæno-Pharyngiens, ou Spheno-Salpingo-Pharyngiens.*

SPHINCTER, hoc nomine in variis partibus muſculi gau-

gaudent qui hanc proprietatem habent, ut circulariter ambientes partem rotundam mollem, vim hanc planè constringendi possident, uti est musculus constrictor œsophagi, Ani, Vesicæ &c. à σφίγγω constringo. B. Sluitspier. G. Der schliesmausz. Gall. *Muscle Sphincter*. A. Muscle Sphinctere.

Sphondylium, est planta, quæ habet caulem duos vel tres pedes altum, rectum, rotundum, nodosum, villosum, striatum, excavatum: folia sunt ampla, laciniata, in multas partes divisa, lanuginosa, saporis dulcis: flores in summitate ramorum in umbellas crescunt, singuli ex quinque foliis constant; liliacei, coloris ut plurimùm albi, aliquando purpurei, sed raro: flore deciduo calix fit fructus ex duobus magnis seminibus compositus, compressis, striatis, marginatis à parte superiori, in dorso striatis; ubi se invicem tangunt duabus lineis nigris notantur; radix est simplex longa, perennis, altissimè depacta, & sat crassa, carnosa, inordinatè divisa, succo flavo prægnata, saporis acris; idem quod *Spondylium*. Gall. *Berce, ou Branc Ursine batard.*

Spygmica, est pars Hygieinæ, agens de pulsibus, à σφύζω pulso.

Sphygmus, vide Pulsus.

Spica, in frumento dicitur totum illud quo granum continetur, & ad similitudinem plurimæ plantæ, earum summitates spicatæ spica nominantur, ut lavendula, spica celtica, indica &c. *Spica* dicta quasi *Specu*, à spe, nam quum fruges in spicam exeunt, spem præbet hominibus. Aliis dici putant à figura spiculi, quam refert, ubi primum è folliculis erumpit. Tria verò continet, Granum, glumam & aristam. Spica mutica est, quæ non habet aristam, & *Mutica* quasi mutila nominatur. Gr. στάχυς à στὶξ ordo, quia certos habet granorum ordines, vel à ςαω & χύω fundo. Seges suo stat caule, & spicæ fluitant quasi à vento fusæ alii derivant, quòd verticillato ambitu florem & orbibus spicarum caules cingentibus coronetur. Gall. *Epy de Blé.*

Spica Celtica, sive Nardus Celtica, crescit in Liguria, Carinthia, Styria, in Alpibus Tyrolis, montibusque Pyrenæis, ad spithami altitudinem: folia ferè salici similia habet, undè *Saliunca* fortè dicitur,

ſed minora, erigit ſpicam, huc mittuntur folia cum radice fibroſa, aromaticum ſpirant odorem. B. Celtiſche ſpicenard. G. Celtiſcher narden. Gall. *Spica nard.* A. Celtick Spikenard.

Spica Indica, vide *Nardus Indica.*

Spica, deligationis ſpecies eſt unius vel utriuſque humeri luxati, alia eſt, cujus faſcia ab una extremitate voluta eſt; alia quæ ab utraque.

Spina, vide *Acantha.*

Spina Dorsi, Vocatur Columna illa oſſea, à capite ad anum uſque extenſa, ſpinalem medullam continens. Vide *Acantha.*

Spina Ventosa, Barbaris vocatur *Flatus*, ſeu *Ventus. Spinæ*, & *Ventoſitas ſpinæ.* Eſt exulceratio circa articulos cum oſſis ſphaceliſmo cum doloribus in initio magnis, ab inflammatione membranæ medullam in cancellis oſſium continentis, ſubſequente tumore molli, indolente, ex quo aperto ichor acris, ſeroſuſque cum corrupto oſſe exit, quod malum imprimis corripit infantes. Vocatur & *Caries Oſſis*, *Teredo*, *Pædarthrocace*, vide ſuo loco. B. Een beenvreter / winddoorn. G. Beinfreſſer, beinfæule. Vide *Caries.*

Spina, eſt pars ſcapulæ acuta, ob figuram ſic appellata.

Spina Alba, Gr. Ἄκανθα Λευκὴ, nomen herba hæc ab albis foliis ſeu lacteis maculis, quibus folia conſperſa ſunt, accepit. Officinæ *Bedegarim* ſeu *Bedeguar* pœno nomine appellant. Gall. *Chardon commun*, *ou Artichaut ſauvage*, *ou Epine blanche ſauvage.*

Spina Christi, ſive Spina Judaica, eſt Paliurus, ſic dicta, quia creditur coronam, quâ Chriſtus à Judæis coronabatur, ex Paliuro fuiſſe contextam. Vide *Paliurus.*

Spina Judaica, idem quod *Spina Chriſti.*

Spinachia, & Spinacia, eſt planta, quæ habet folia ampla, acuta, inciſa, anguloſa, tenera, mollia, ſucculenta, pediculis longis adhærentia, coloris viridis, obſcuri: caules rotundos, fiſtuloſos, ramoſos: flores ſunt apetali, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes calici quadrifido inſidentibus, ſed ſteriles; embryones enim innaſcuntur ſpeciebus ſpinaciæ, quæ flore carent, & deindè abeunt

abeunt in semen turbinatum, in capsula nunc ejusdem formæ, nunc cornuta, vel angulata, reconditum : radix est simplex, tenuis, alba, parvis fibris instructa : hæc planta colitur in hortis; est olus vulgò notum, sic vocari videtur à spinoso semine ; vel quòd ejus folia in acumen desinant. Gr. σπανάχια. Arabicæ factionis Principes *Hispanach.* hoc est, *Hispanicum Olus* nominant Spanachiam. haud dubiè ab oleris raritate dixerunt Græci ; raro enim illo utebantur Medici, quòd cibo magis forsitan, quàm Medicinæ nata esset, nec quicquam illustre sortita. B. Spinagie. G. Spinet, spinat, binetsch. Gall. *Espinars.* A. Spinach, spinage.

SPINALIS MEDULLA, vide *Medulla Spinalis.*

SPINATI MUSCULI, duo habentur in cervice, inter spinas totam cervicem occupant, suntque longi & ampli. Oriuntur à quinque spinis vertebrarum colli, septemque thoracis. In totam inferiorem spinæ secundæ vertebræ partem validæ implantantur. Usus est, extendere vel in posteriora flectere, & obliquè movere. B. Graatspieren. G. Der stachel mausz. Gall. *Muscles epineux.* A. Muscle spinate.

SPIRÆA, est arbuscula humilis quæ crescit ad altitudinem trium circiter pedum, plures ramos tenues germinans, cortice rubro obductos ; folia per ramulos sparsa, longiuscula, & angusta instar salicis, per ambitum serrata, supernè dilutiore viriditate prædita, infernè veluti ærugine aspersa, exsiccantis cum quadam amaritudine conjuncti gustus : calix est monophyllus, quinquefidus, stellatus ; flos rosaceus pentapetalus, ex calicis margine interiore ad interstitia segmentorum nascuntur petala & stamina valdè numerosa : ovarium in fundo calicis fit fructus compositus ex quinque siliquis fætis semine oblongo, exiguo, compresso, flavescente : Arbuscula hæc colitur in hortis & locis præsertim umbrosis, nomen invenit ἀπὸ τοῦ σπείρας, quod frutex sit lentus, & vitilis, ita ut in spiram torqueri possit : σπεῖρα enim est spira. B. Zwitsche wilge.

SPIRITUS, dicuntur triplices; *Animalis* in cerebro : *Vitalis* in corde ; *Naturalis* in Hepate, dichotomiam amant, & dicuntur *Animales* in cerebro, sed *Vitales* & *Naturales*, qui idem sunt, in massa sanguinea collocantur.

Alii hunc numerum respuentes, unicum tantùm agnoscunt, & reverâ rem benè intuenti, apparet quod unicus modo datur succus cerebralis: cui notus est sanguinis circuitus, etiam non ignarus erit, per arterias carotides sanguinem in cerebri corticalem substantiam vehi, quæ glandulosa est, & ab illis glandulis succum tenuissimum ex sanguine in medullarem seu fibrosám substantiam transcolari; qui latex tandem ad nervos penetrans totum corpus irradiat. Hinc satis liquet, unicum tantùm esse spiritum, vel potiùs succum *Cerebralem*, qui & *Nervosus Succus* dicitur, spiritus enim dici non meretur. Ille succus, qui jam in omnes partes influxerit, partim exhalavit, partim iterum per vasa lymphatica in ductum thoracicum revehitur. Sunt igitur hi spiritus, tenuissima, elaboratissima, agilissima sanguinis pars, nam in nervis vel Cerebro vix deprehenditur, nisi mador aliquis albus pellucidus, subitissimè exhalans, nullo modo igne concrescens: undè sunt multò subtiliores quàm lympha, neque ignem alunt uti facerent spiritus fermentati vegetabilium, neque acres sunt, eroderent enim nervos illicò, quare optimè comparari possent cum Aqua subtilissima; licèt tamen id non sint, uti origo eorum evincit. Usus istius succi est sensibus non tantùm inservire, sed & actionibus, sive motibus tam voluntariis, quàm involuntariis, imò & nutritione. Gr. πνεῦμα. B. Geesten vel Herzenzap / zenuwzap. G. Die geister, sennader feucht. Gall. *Esprits*. A. Spirits.

Spiritus Chymici, sunt liquores, qui distillando non tantùm tenuissimi sunt redditi, sed incorruptibiles & majoris efficaciæ. Sunt triplices, *Sulphurei*, *Acidi* & *Salsi*. *Sulphurei* sunt, qui facilè flammam concipiunt, atque post plenariam vegetabilium fermentationem producti sunt, ac inter destillandum decurrunt striatim juxta latera capitelli; leviores & mobiliores sunt quàm aqua, & constant ex particulis oleosis, ut est spiritus vini & omnes spiritus ardentes ex baccis ribium, fragorum, sambuci &c. *Acidi* sunt qui constant ex particulis acidis & aqua, ut sunt spiritus vitrioli, sulphuris, salis &c. Qui veri spiritus non sunt. *Salini* sunt, qui ex sale volatili & aqua constant, ut spiritus salis armoniaci, spir. urinæ, fuliginis &c. Alii sunt simplices, ut jam recensiti; alii *Compositi Sulphurei*, ut spir. aromatici, spiritus diuretici. *Acidi Compositi*, ut Aqua for-

fortis, ſpiritus nitri dulcis, aqua regia &c. *Salini Compoſiti*, ut ſal volatile oleoſum, ſpir. ſalis armon. acidus &c. B. Geeſten. G. Subtile geiſter, oder ſpiritus. Gall. *Eſprits*. A. Chymical Spirits.

SPLANCHNICA, ſunt Medicamenta, adversùs morbos inteſtinorum, à σπλαγχνεύω, exta in manus ſumo.

SPLANCHNON, eſt viſcus, ſive pars organica, in magna cavitate contenta. Vide *Inteſtina*.

SPLEN, ſive LIEN, Gr. σπλὴν, eſt infimi ventris viſcus, à parte ſiniſtra ſitum, poſt ventriculum, rubrum ſeu ſanguinolentum quidem, ſed & ſæpè lividum, adeò ut obſcurè rubeat. Pars ventriculum ſpectans ſima eſt, ubi & vaſa ſanguinea cum nervis & vaſculis lymphaticis conſpiciuntur. Ab altera parte gibba, & lumbis & diaphragmati, & peritonæo adhæret. Interior ſubſtantia conſtat ex plurimis veſiculis ſeu ſacculis, quibus glandulæ interſperſæ ſunt, qui vicem venarum gerunt, plantæ pedis non abſimilis eſt, in vaccis & bobus bovinam linguam aſſimbre refert. Uſus eſt à ſanguine lympham ſegregare, eandemque in ciſternam chyli ablegare, & ſanguinem præparare, ut ex eo indè ad Hepar delato bilis generetur; hinc lienes tam obſcurè rubent; nam ſanguis limphâ ſuâ orbatus, intenſum colorem amittit. Hinc olim putarunt receptaculum eſſe humoris melancholici. Sive ut alii excrementorum ſalſorum & terreſtrium, ut ibi mediantibus ſpiritibus animalibus volatiliſentur, & ſanguine denuò ad ulteriorem fermentationem inſpirentur. Sed hoc verùm non eſt, & ſi liveat, & atro ſanguine turgeat, caſu hoc factum aut à morbo & incraſſato ſanguine puta. Cum Lien non habet emiſſarium, ut alia viſcera, per quod humorem ſingularem ſuâ fabricâ factum emittat, ſed effert omnia miſſa ſimul per ingentem venam lienarem, apparet, quòd omnis hujus actionis fructus ipſi neutiquam inſerviat: verùm quum omnis, ſic confectus humor eat in unam venam Portarum, & hepar; patet uſum ſplenis inſervire hepati bilem paranti. B. De milt. G. Die milſz. Gall. *La Rate*. A. The Milt. *Lienis Morbidi*, valdè obſtructi & tumentes, etiam vocantur, *Lienes*. à σπλάγχνον viſcus, vel à σπάω λίαν contraho valdè. B. Milt gezwellen. G. Milſz krancheit, milſz-ſucht. Gall. *Rateleux*, *Mal de Rate*. A. A Diſeaſe in the milt.

SPLE-

Splenetica, ſunt Medicamenta, adversùs ſplenum morbos. B. **Milt middelen.**

Splenia, Plumaceoli, ſeu Placulæ, componuntur ex linteo, ter, quater & quinquies duplicato, ita ut *Spleni* craſſitie quadret, quæ vulneribus, ulceribus & fracturis imponitur. Sic à figura & craſſitie lienis, dicta plumaceola antiquis, quia vulgò ex pluma inter duos pannos conſulta conſtabant à ſplenis figura, ſplenia dicuntur. Item pulvilli, quòd pulvinaris formam referant. Differunt ratione figuræ, longitudinis, latitudinis & craſſitiei. Figura triplex eſt, pro poſitionis ſc. eorundem modo. Quidam enim parti ſecundum longitudinem rectè, quidam obliquè, quidam verò tranſversè imponuntur, & quidem nunc ſinguli, nunc plures; pro uſu parti affectæ debito, ad deligationem firmandam, membra craſſitudine inæqualia, aut partes graciles & concavas æquandas & explendas, ut tota deligatio æqualis evadat; partes item à faſciarum & vinculorum onere defendendas & ſaniem ichoreſque exprimendos & imbibendos. Imponuntur interdùm ſicca vel liquore aliquo imbuuntur & madefiunt. B. **Plumeꝫolen/ compꝛeſſen/ wondkuſſentje.** G. Plumeſole, trucktuch, compreſſen. Gall. *Plumaſſeaux*, *Compreſſes*. A Bolſters.

Splenica, ſunt, quæ validiùs attenuando, incidendo, & volatiliſando, obſtructionibus ſplenis corrigendis conducunt. B. **Milt-middelen.**

Splenii Musculi ſeu Triangulares, ſunt, origine geminâ, partim à quinque ſpinis vertebrarum colli inferiorum, partim à totidem apicibus vertebrarum thoracis ſuperiorum prodeunt: atque obliquatis nonnihil fibris inſeruntur; caput ad poſteriora trahunt: ſic à laterum figura nomen inditum eſt. B. **De ſpalk-ſpieren.** G. Die længlichte mæuſe. Gall. *Muſcles*, *Splenius*, *ou les Maſtoidiens poſterieurs*. A. The Spleen Muſcles.

Splenion, eſt Scolopendriæ ſpecies, dicitur ſpleni, ſeu lieni mederi. Conſtatque ſic inventum, cum exta ſuper eam projecta eſſent, fertùr adhæſiſſe lieni, eumque exinaniſſe. Ob id à quibuſdam *Splenium* vocatur. Narrant ſues, qui radicem ejus edunt, ſine ſplene inveniri. Vide *Aſplenium*. B. **Steen-varen / milt-kruit.** G. Stein-farn, miltz kraut.

Sple-

Splenitis, eſt Inflammatio, vel obſtructio arterias ſplenicas occupans, cum tumore, dolore ardente obtuſo, febre acuta: vel cum ſenſu ponderis in ſiniſtra hypochondriorum parte. Gall. *Inflammation*, *ou Obſtruction de la Rate.*

Spodium, eſt favilla eadem ac *Pompholyx* ob gravitatem in pavimentum decidens. Dicitur *Spodium Græcorum* ad differentiam *Spodii Arabum*, quod nihil aliud eſt, quàm radix Alcannæ combuſta, & Officinæ noſtrates *Uſtum Ebur* ejus loco ſubſtituunt. *Spodium Græcorum* uti ſpecie à Pompholige non differt, ita & viribus inter ſe conveniunt. Gr. Σπόδιον & Σποδὸς, Lat. *Spodium Græcorum*, *Offic. Nil* vel *Nihili Gryſeum.* B. **Grauwe tutia / ſpodium.** G. Grau nichts. Gall. *Tutie Griſe.* A. Spodium, Grey Tutey.

Spondylis, vel Spondylium, eſt Panacis Heraclei ſpecies, nomen habet à vertebris vel verticillis fuſorum: ſed alii malunt ab odoris gravitate, à Spondyle ſc. inſecti ſpecie odoris gravis.

Spondylus ſeu Vertebra, Verticillus, ſunt oſſa triginta capiti ſubjecta, in medio excavata pro tranſitu medullæ ſpinalis, variis proceſſibus, pro inſertione muſculorum, & foraminibus, pro vaſorum & nervorum tranſitu, prædita. Septem collo; duodecim dorſo, quinque lumbis, & ſex oſſi ſacro tribuuntur. Connectuntur per ginglymum. Gr. Σπόνδυλος, Στροφεῖς, Ἀστράγαλοι Hom. Κύβοι, Σπόνδυλον deducunt, à σφίγγω, quòd vertebræ inter ſe conſtrictæ ſint: alii à σπᾶν δύνειν, quòd altera alteram quaſi attrahat & ſubingrediatur. B. **Werbel-beenen.** G. Die gelencke im rueck-grade. Gall. *Vertebre.* A. Bak bone Chine bone.

Spongia, ſpongias inter vegetabilia Antiqui olitores vocarunt radiculas illigatas & connexas. Hinc Aſparagi ſativi & altilis radices multis irretitæ capillamentis coaleſcentes, & inter ſe implicatæ, ac quaſi in unitatem coëuntes ſpongiolæ, & ſpongiæ, ſpongioſæque appellantur. Sic aliquando muſcus quidam comoſus eſt, in meditullio continens alveolos præduros, vermiculari ſobole inſtructus, ex variis fibrillis villoſis conſtans, ut in Cynosbato fieri inquit Cl. *Hagedornn.*

Spongia, eſt Muſci marini ſpecies rupibus adnaſcens, ſive plantæ ſpecies mollis, levis, poroſa, quæ fungum

gum refert, in mari rupibus adhærens, coloris nunc albicantis, flaveſcentis & ſpadicei, odore & ſapore carens; omnes ferè adferuntur ex mari Mediterraneo : eſt Inſula quædam in Aſia Icaria dicta, ubi in magna copia inveniuntur, ibi juvenes, qui uxorem ducere volunt, in mare ſe immergunt ad ſpongias educendas, & qui plus in mari degit, illi virgo præmii loco datur : qui mos indè eſt ortus, quia Turcarum Domino, has ſpongias tanquam tributum dare debent : ſi microſcopio luſtretur ſpongia, vera planta videtur, totum quod apparet ſpongioſum, è mare extractum, apparet limoſo corpore plenum; hujus natura fungis eſt proxima, de vegetabilium marinorum genere, combuſta tamen ad partes animalium accedit, & dat odorem cornu cervi calcinati, per deſtillationem dat ingentem copiam olei & ſalis volatilis : aquam quaſi attrahunt ſpongiæ, & tunc in omnem dimenſionem extenduntur, & deindè aquam attractam diutiſſimè retinent, & niſi exprimatur, non facilè dimittunt : recentes è mari emerſæ graves ſatis ſunt ob limum in earum foraminibus contentum; verâ radice firmantur in fundo maris, & quamdiu ibi hærent, habent motum quaſi ſyſtoles & diaſtoles, contrahuntur, & tunc difficulter avelli poſſunt; motum ineſſe negari non poteſt, ſi extracta ex mari, pars una in aqua, altera verò ſit in aëre, pars ſub aqua motum contractilem & diſtractilem retinet : duo genera ſpongiarum conſtituit Dioſcorides marem atque fœminam, marem denſioribus atque minoribus foraminibus conſtare docet, fæminam majoribus & rotundis; alii tertium addunt, in quibus lapides naſcuntur duriores, qui credebant ſpongiam eſſe animal, dicebant eſſe calculos in ejus corpore generatos. Gall. *Pierre d'Eponge;* vivunt ſpongiæ ſcropulis, teſtaceis & arenæ radice affixæ; avulſa à ſua radice repullulant, & ut aliæ plantæ creſcunt : dicitur παρὰ τὸ σπᾶν τὰ ὑγρὰ, quòd liquida attrahat & combibat. Gall. *Eponge.*

Spongiosum Os, idem quod *Cribiforme Os.*

Spongioidea Ossa, vide *Cribriformia Oſſa.*

Sporadici Morbi, ſunt, qui ſpecie differentes, plures homines ſimul uno tempore, & in una regione infeſtant : item venarum propagines hinc indè palantes, à σπείρω ſero. B. Verſpreidende ziekte. G. Eine ſeuche. Gall.

Gall. *Maladies epidemiques*. A. Sprinckling disease.

Spurii Morbi, ut febres spuriæ, pleuritis & angina spuria &c. sunt qui ordinarium rhythmum non absolvunt, item *Costæ* breves, dicuntur *Spuriæ*. Vide *Nothæ Costæ*.

Sputum, est liquor saliva paulò crassior, ab Amygdalis &c. in os effusus. Gr. πτύελον. B. Spog / spouzel. G. Speichel. Gall. *Crachat*. A. Spitle.

Squammosa Sutura, vide *Lepidoides*.

Squilla, bulbus est, ex Italia vel Hispania huc allatus, non procul à mari crescens, Floribus subalbidis, ad sulphureum colorem, quantùm memini, nonnihil vergentibus. Exindè componuntur trochisci pro Theriaca, & acetum scilliticum; dicitur & *Scilla* & *Cæpa marina*. Vide *Scilla*. B. Zee-ajuin. G. Meer zwiebel. Gall. *Scille*, *Oignon marin*. A. Sea-onion.

Squinanthia, barbaro vocabulo dicitur Angina. Vide *Angina*.

Squinanthum, idem quod *Schœnantum*.

Srint, morbi apud Hungaros familiaris nomen, quo omnis tumor in ore, gutture vel ano inflammatorius indigitatur.

Stachys, dicta quod verticillato florum ambitu, & orbibus spicarum caules cingentibus coronetur. Vide *Spica*.

Stacte, sive gutta, à ϛάζω stillo, sunt guttæ alicujus gummi, ut styracis, myrrhæ &c. Item significat lixivium per cineres guttatim destillans. G. Zimmet und mhrchen safft.

Stagma, sunt latices, qui destillationi exponuntur, à ϛάζω stillo.

Stalagma, est id quod à stagmate destillatum est, à ϛάζω stillo.

Staltica, idem quod *Sarcotica*.

Stamina, in plantis sunt qui in medio calycis erumpunt apices: sic dicta, quòd veluti filamenta ab intimo floris sinu prosiliant, Stamina autem utpotè nobilissimæ plantarum partes (quamquam vilissimas abjectissimasque Celeberrimus Tournefortius habuerit) inter alia generationis organa non ultimum sortiuntur locum: mascula quippe in his & multiplicandæ proli idonea virtus eminet, haud secus ac in animalium maribus fieri observatur, ubi simil-

ſimillimæ his partes ſimili quoque ſcopo inſerviunt. Componuntur hæc ſtamina Capitulis, quæ vulgò Apices dicuntur, & caudis quæ filamenta & columnæ vocantur.

Stannum, eſt metallum, poſt plumbum molliſſimum, flexile, ductile, facillimo igne liqueſcens & avolans fumos edens ſulphureos, à parte metallica facilè ſeparandos, & ferè combuſtiles, per ſe vix ſonorum, candidi coloris, & metallorum leviſſimum, nempè gravitatis reſpectu aquæ, ut 7321. ad 1000. crudum proprio cum adhærente ſulphure à ſola aqua regia ſolvitur, calcinatione à ſulphure purius & aceto liqueſcit, minimumque ſolventis requirit: plumbo & Antimonio adeo reſiſtit in tigillo documaſtico, ut quàm difficillimè indè ſeparari queat, & ne ſic quidem abſque auxilio Cupri. Chemicis vocatur Jupiter. B. Tin. G. Zinn, weiſzbley. Gall. *Etain*, *Plomb blanc*. A. Tin, Piuter.

Stapes, eſt oſſiculum parvum in aure interna poſitum; eſt ultimum quatuor oſſiculorum auditus ſi ſitus ſpectetur, à Veſalio Græcorum literæ Δ ac triangulo ob ſimilitudinem comparatur, ſtapedis nomen habet, quia ſtapedem equeſtrem exactiſſimè refert: articulatur extremo apici convexo roſtri incurvi proceſſus longioris incudis, ſeu potiùs lateri poſteriori convexo ovalis oſſiculi ſylvii (ligamento parvo tenui membranoſo totam hanc articulationem ambiente, firmante, oſſiculum ſylvianum includente.) Mediante parvâ cavitate capitulo ſtapedis inſculptâ, cui os orbiculare ſuperpoſitum eſt: hujus ſc. ſtapedis bina crura, ſeu latera, tenera, ad capitulum unita, ſenſim magis à ſe invicem recedentia, incurva, quâ parte ſe invicem reſpiciunt ſulcata, versùs interiora elongata, efficiunt, ut ſtapes quaſi horizontaliter introrsùm procedat, & ad intima tympani pertingat, ubi baſios ſuæ ellipticæ, latæ, planæ, tenuis, teneræ, non foraminulentæ, ſed in pluribus iiſque minimis locis præ tenuitate pellucentis, parte convexâ interiora ſpectante (cum altera capitulum reſpiciens concava ſit) foramen à figura ovale dictum, in parte poſteriori & ſuperna conchæ internæ è regione membranæ tympani poſitum, habens ſitum ipſi parallelum, & configurationem ſtapedis baſi reſpondentem, replet, & membranulæ tenuiſſimæ, tenerrimæ illud occludenti accreſcit, ſervatâ interim mobilitate requiſitâ, cum

hâc

hâc membranâ in adferendis fonis contremifcit. B. De ftpfbeugel. Gall. *L'Etrier.*

STAPHIS AGRIA, delphinii fpecies eft, quæ habet caulem fefquipedem vel duos pedes altum, rectum, rotundum, nigricantem, ramofum : folia funt magna, ampla, in plures partes profundè incifa, viridia, Ricini vel Platani folia referentia, pediculis longis adhærentia : flores funt polypetali, anomali, ex plurimis nempè petalis diffimilibus conftantes, quorum fuperius in caudam tenuatur, excipitque aliud petalum bifidum, & pariter caudatum ; piftillum medium occupans abit in fructum, in quo veluti in capitulum colliguntur vaginæ fecundùm longitudinem dehifcentes, feminibus fætæ inftar parvorum piforum craffis, triangularibus, rugofis, afperis, arctè fibi invicem junctis & unitis, extùs nigris, intùs albefcentibus aut flavefcentibus, faporis acris, urentis, amari, valdè ingrati : femen, quod piper Murium aut Glirium appellatur in ufu eft ; ad pediculos arcendos & abigendos, pulvis ejus capiti & veftibus infpergitur : nomen à foliorum divifuris accepit, quibus vitem imitatur fylveftrem : vocatur & *Pedicularis*, quia enecat pediculos : & *Pituitaria*, quia manducando falivam pituitofam elicit. B. Luis-kruid. G. Læufz kraut, fpeichel-kraut, bifzmuent, mæufe-pfeffer, ratten-pfeffer. Gall. *Herbe aux pouilleux* vel *aux poulx*. A. Staves ager.

STAPHYLE, idem quod *Cion.*

STAPHYLEPARTES, eft inftrumentum chirurgicum, quo uvula laxior elevatur & attollitur, dicitur & σαφυλάγρα. B. Een huig-ligter. G. Ein zæpfleins-zange. Gall. *Pincettes pour la luette.* A. The roflifto.

STAPHYLINOS, eft *Paftinaca*, à σταφὶς uva, fed cur, divinare nequeo, cùm paftinaca uvas non ferat : neque folia vitis fimilitudinem habent.

STAPHYLODENDRON, Arbor eft vel arbufcula denfa, cujus lignum flexile, medullâ albâ repletum : folia ut plurimùm quinque aliquando feptem uni coftæ adnafcuntur, fambuci folia referunt, fed aliquantulùm minora funt, in margine dentata : flos eft rofaceus, pentapetalus, erectus velut in campanam, ftaminibus quinque fætus : ovarium in fundo calicis tubis duabus præditum, fit fructus membranaceus, inflatus inftar veficæ, divifufque in locu-

lamenta fæta ſeminibus Nucibus Avellanis ſimilibus, cortice ligneo obtectis, ſed tenui, coloris rubicundi, fragili; horum ſubſtantia eſt virideſcens, ſaporis ſubdulcis, inſipidi, & nauſeoſi: gaudet locis humidis præſertim in Helvetia: eſt nux veſicaria, ferens nuces in veſiculas elevatas. Σταφὶς uva eſt, ſed hic potiùs nucem denotat, & δένδρον arbor. B. Pimpernoten. G. Pimpernuſz. Gall. *Nez Coupez.* A. Bladder-nut.

STAPHYLOMA, eſt oculi vitium, quando cornea rupta, & tunica uvea ei ſubjecta, acini inſtar excidit, à σταφὶς uva, Latinis *Uvatio.* B. Druif gezwel. Gall. *Staphylome.*

STATER, eſt nomen ponderis unciam ſemis pendentis.

STATUS MORBI, vide *Acme.*

STEATOCELE, eſt tumor ſcroti ſebaceus, ex στέαρ ſebum, & κήλη tumor. B. Kloot zaks-ſpek gezwel.

STEATOMA, eſt tumor propriâ tunicâ contentus, originem trahens à materia ſebo ſimili, ejuſdem ubique coloris, mollis, ab exiguo principio augmentum paulatim ſumens, digitis difficulter cedens, ab iis remotis facilè ad primam magnitudinem rediens, in folliculis panniculi adipoſi plerùmque originem habens, ex στέαρ ſebum. B. Een ſpek-gezwel. G. Ein ſpeck geſchwulſt. Gall. *Steatome.* A. Idem.

STEGNOSIS, eſt porrorum conſtrictio & conſtipatio à στέγω conſtipo.

STEGNOTICA, idem quod *Aſtringentia.*

STELLÆ HERBA, idem quod *Coronopus.*

STENOTHORACES, vocantur homines diſpoſiti ad Phthiſin, qui ſunt anguſto & breviori Thorace, quia brevius eſt intervallum à claviculis uſque ad extremum ſterni, vel quia pectus anterius eſt nimis planum, ac proinde capacitate anguſtius.

STERCUS, eſt excrementum craſſum, ab alimentis reſiduum, bile permixtum, & nutritioni inutile, quod per inteſtinum rectum & anum excernitur, vocatur item *Excrementum Alvi*, *Alvus*, *Merda*, Horat. Gr. Σκὰρ Κόπρος Ἀποπάτημα, Ἀπόδευσις, Πύραθος *Nicandro*, Σπατίλη *Ariſtoph.* Πάτος, Σκύβαλον, Ἀφόδιον Γαστρὸς *Nicandr* Ἀφόδευμα, Διαχώρημα. B. Stront / Drek / uitgezet. G. Roth, dreck, miſt. Gall. *Eſtron*, *merde*, *fiente*, *ordure* A. Dung, Excrement.

STERILITAS, idem quod *Agonia.*

STERNOHYOIDES, eſt muſculorum par oſſis hyoïdis quod recto ductu deorsùm movet, à ſupremo ſterno exteriùs profectum, in baſin oſſis hyoïdis aſcendit, à στέρνον pectus, & ὑοειδὴς os Hyoïdis. B. Tongbeens borſt-spieren. G. Bruſt-blats mauſz. Gall. *Muſcles Sterno Hyoïdiens.* A. The breaſt bones muſcle.

STERNOIDEI MUSCULI, idem quod *Triangulares Muſculi.*

STERNOTHYROIDES, eſt par muſculorum cartilaginis ſcutiformis, eamque deorsùm trahens, à ſuperiore atque interna parte profectum, inferiori ſcutiformis cartilaginis lateri inſeritur, ex στέρνον pectus, & θυρεοειδὴς ſcutiformis. B. Schild-wyze-krake-beens borſt-spieren. Gall. *Muſcles Sterno-Thyroïdiens.*

STERNUM, eſt os quod in anteriore thoracis parte coſtarum cartilaginibus adnatum eſt & innititur, undè *Sternum* dici putant; conſtat nunc ex quatuor oſſibus, in adultis ſæpè in unum ſolidum os faceſcit: inferiùs ei cartilago enſiformis adhæret. B. Het borſt-been. G. Das Bruſt-bein. Gall. *l'Os de la Poitrine, le ſternum.* A. Breaſt Plate. The breaſt bone.

STERNUTAMENTUM, idem quod *Sternutatorium.* Vide *Ptarmica.*

STERNUTATIO, Gr. Πταρμὸς, à Πταιρῶ ſternuto. Eſt fortis ac ſubita aëris inſpirati & diu retenti efflatio per nares potiùs quàm per os: ſed ita, ut in altum ſublatis viſceribus abdominis, imò altius quàm ſolent, per convulſionem muſculorum abdominalium, tum etiam & pulmonibus fortiùs conſtrictis, valida ac ſubita exſpiratio ſubſequatur cum forti pænè totiùs corporis concuſſione, atque ita fit ſternutatio, quæ raro unâ vice, plerùmque bis vel pluries ſucceſſivè contingit, ſed cùm ſæpiùs reperit, admodùm moleſta eſt non modò naribus, à quarum vellicatione incipit, ſed toti corpori & maximè ventri ex illa concuſſione, aliquando cum tuſſi illis in morbis reperitur. Sunt etiam ſani, nares humidas habentes, qui ſæpiùs de die ſternutant. Sic à ſternutatoriis frequens eſt ſternutatio. B. Niezinge. G. Das nieſen, brauſen. Gall. *Eternuement.* A. Neeſing, ſneſing.

STERNUTATORIUM, STERNUTAMENTUM,

Cic. Gr. Πταρμικὸν, est medicamentum quod naribus inditum, membranæ Schneiderianæ nervos in motus convulsivos concitando per sternutationem quicquid in lacunaribus propinquis hæret, expurgat. B. Nies-poeder. G. Nies-pulver, nies-kraut. Gall. *Sternutatoire.* A. Sneesing Powder.

Stertor, Gr. Ῥόγχος à ῥέγχω sterto, est sonus insolitus, qui inter respirandum auditur, maximè vexat quosdam moribundos, cum viribus detritis, loquela abolita est. Sed etiam multi inter somniandum stertunt, sic ut alios secum dormientes excitent; iisque molesti sint. In Asthmate verò, Apoplexia & Epilepsia frequens est stertor. Sed Asthma nunquam sine stertore, aut si gradus minor sit, sinè sibilo, sivè sonitu paulo arctiore respirationem difficilem facit: cum tussi deniquè etiam, stertor sæpè auditur, & tum Asthmatis initium; & in tussi etiam sonus auditur, qui tamen non est stertor. B. Ronking/ snorking. G. Das schnarchen. Gall. *Rouflement*, *le Rale.* A. Snooring, snorting.

Stibialia, sunt quæ ex stibio seu Antimonio parantur.

Stibium, quod & *Stibi* & *Stimmi*, Gr. Στίμμι, idem quod *Antimonium.*

Stichas, idem quod *Stæchas.*

Stica, sunt astringentia externa, ut bolus, sanguis draconis &c.

Sticticum Emplastrum, est vulnerarium, fortificans, desiccativum, consolidans.

Stigma, est cicatrix undè cutis deformatur, à στίζω pungo. B. Een lid-teiken / brandmerk. G. Brand-mal, brandzeichen. Gall. *Cicatrice, ou Marque de quelque Playe.* A. A Skarr, gash, marke.

Stillicidium Supra Partem, vide *Embroche.*

Stillicidium Urinæ, idem quod *Stranguria.*

Stimulantia, sunt medicamenta, quæ motus oscillatorios fibrarum motricium vasorum augent, tum motu magno, tum frequentia hos accelerando, undè per vasorum crebriores & majores contractiones liquida intùs contenta velociùs propelluntur; undè stimulantia non movent liquida nisi per secundam causam. B. Prikkelende middelen.

Stipes, est pars plantæ inter radicem & ramos, idemque quod caulis.

Stipulæ, sunt folia culmum ambientia.

Stoebe, est species Scabiosæ, Jaceæ &c. dici volunt à στοιβάζειν instipando, cogendo: fortè quia juxta vias calcandas succrescat.

Stoechas & Stichas, est planta Arabica spicata, arbusculam referens, plures habens caules vel virgas sesquipedem vel duos pedes altas, lignosas, in ramos divisas: folia Lavendulam referunt sed non tam magna, angusta, spissa, crassa, densa: flos monopetalus est, labiatus, cujus labium superius erectum est, bifidumque, inferius verò tripartitum, sic tamen secantur ambo, ut primo aspectu flos quinque partitus videatur, flores varia serie disponuntur in capitulis squamosis, è quorum cacumine aliquot foliola eminent visui grata, quæ Clusius membranaceas ligulas vocat: ex calice autem surgit pistillum, posticæ floris parti ad instar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deindè abeunt in totidem semina ferè rotunda, nigricantia, in capsula, quæ floris calix fuit inclusa: radix lignosa: tota planta est odoris aromatici, saporis acris subamari: colitur in hortis. Stichas nomen accepit à Stœchadibus ex adverso Massiliæ sitis Galliæ insulis, in quibus provenit, Arabicæ factionis Authores patriam stichada reliquis omnibus prætulerunt, hinc sequaces illorum gentili cognomento *Arabicam* nuncuparunt. Sunt qui rectiùs *Stachyn*, quasi spicam, dici existiment. B. Stæchas bloemen. Gall. *Stecas Arabique.*

Stolones, vocatur coliculorum soboles, inutilisque è radicibus fruticatio, quibus evulsis plantantur Coryli &c. Vide *Nodus*.

Stoma, Os, seu cavitas, lingua, dentibus, palato &c. præditum. Item, oscula vasorum dehiscentia, dicuntur *Stomata* & *Ora*. B. Mondekens. G. Mundlein.

Stomacace, est scorbuti symptoma, illud ob oris malè olentis & putridi vitium cum gingivarum erosionibus, & spontaneis hæmorragiis ex vasculis gingivarum, tum & in illis gangræna, dicitur. B. Scheurbuyks stinkende aassem. G. Durch-feuele.

Stomacia, idem quod *Stomacace*, & *Scelotyrbe*.

Stomachica, sunt medicamenta, adversùs stomachi

morbos. B. Maagmiddelen. Gall. *Remedes Stomachiques.*

STOMACHUS, quandoque ſumitur pro toto ſtomacho, verùm ſtrictè refertur ad ſiniſtrum & ſuperius ventriculi orificium quod eſt Oeſophagi terminus in ventriculum, ſive Oeſophagus continuatus, ſitum eſt magis ad undecimam thoracis ſpinæ vertebram, quàm cartilagini enſiformi propinquius, perpendiculari lineâ ventriculi medio ferè incumbit; eſtque cibis recipiendis deſtinatum, & plurimis nervis ex ramo paris vagi & intercoſtalis intertextum, ex ϛόμα os, & χεω fundo: vel à σόμα os, & ἄγχω coarcto: aliis à ϛενὸς & μακρὸς, anguſtus & longus. B. Krop der maag / de linker mond des maags. G. Das unterſte an der ſpeiſe-rœhr, der magen. Gall. *l'Eſtômac.* A. The ſtomak.

STRABILISMUS, idem quod *Strabiſmus.*

STRABISMUS, ſeu STRABILISMUS & STRABOSITAS, eſt oculi ſpaſmus, quo pupilla versùs nares, vel tempora, vel frontem, vel genas trahitur: ita ut objecta cerni nequeant è directo, ſed in contrarium flexo oculo. Eſt verò hic ſpaſmus plerùmque perpetuus, vel in uno tantùm, vel in utroque oculo, atque iis versùs unam partem, vel altero versùs contrariam, contortis. Hinc evenit, quod objecta dupliciter repræſentantur. Cauſa non tantùm à ſpaſmo ſed à relaxatione, paralyſi, nimia muſculorum oculos moventium longitudine, aut brevitate &c. à ϛραβίζω ſum oculis diſtortis. B. Scheel-oog / dubbelt gezigt. G. Das ſchielen, ein ſchielender. Gall. *Louche, Bigle.* A. Aſquint.

STRABOSITAS, idem quod *Strabiſmus.*

STRAMONIA, *Pomum Spinoſum*, *Malum Spinoſum*, *Nux Methel*, *Datyra*, ſynonima ſunt: eſt planta, quæ habet caulem duos circiter pedes altum, digiti craſſitiei, in ramos diviſum: folia ampla, lata, anguloſa, acuta, ſolanum referentia, ſed majora, mollia, pinguia, graveolentia, ſummam narcoſin ſpirantia: flores ſunt monopetali, pentagoni, infundibuliformes, oblongi: piſtillum fit capſula ſeminalis aculeis donata, quadrangularis, in quaterna loculamenta diviſa ſepto cruciformi, in quorum ſingulis eſt placenta, cui ſemina adnaſcuntur plurima, reniformia: colitur in hortis. B. Doorn-appel. G. Stech-apfel, rauch-apfel. Gall. *Pomme epineuſe.* A. Thorn apple.

Stranguria, five Urinæ Stillicidium, eſt, quando urina guttatim cum dolore & ardore ſtillat, cui adeſt indeſinens mingendi conatus, fit autem vel ex potu, &, ut paſſim creditur diverſo, unâ vice hauſto; vel gonorrhæa, in dyſuria, veſicæ calculo, & cauſa eſt, quod materia mucoſa, quæ naturaliter oblinit internè veſicam, ne ab acrimonia urinæ erodatur, abraſa ſit à tunica veſicæ, vel ſecerni impediatur ex ſanguine, undè nuda hæc tunica ab acrimonia urinæ exeditur, & ſenſum hunc excitat moleſtum, &c. ex ζράγξ gutta, & ὖρον urina. B. Drooppel pis de koude pis. G. Kale piſſe, der harn winde. Gall. *Strangurie, difficulté d'uriner, retention d'urine.* A. The ſtrangury.

Stratificatio, eſt corroſio per pulveres corroſivos; fit cum crucibulum, metallo laminato & pulveribus corroſivis repletur faciendo S. S. S. hoc eſt ponendo aliquid de pulvere corroſivo in crucibulum, & huic ſuperſternendo tenuem laminam corporis metallici, & ſic pergendo, donec vas repleatur, poſtea ponuntur carbones per circuitum, vel datur ignis reverberii paulatim augendo, ut res poſtulat.

Stratiotes, vide *Millefolium.*

Stratiotes, vide *Militaris*, à ςρατεύω milito. Στρατιώτης eſt miles.

Stratum Supra Stratum, vide *Stratificatio.*

Striæ, in plantis partes ſunt quædam quæ protuberant & eminent. Hinc ſtriatus caulis, qui hujuſmodi ſtriis ſeu fibris longitudinalibus eminentibus eſt præditus, aut ſtriaturis eſt exaſperatus. *Strigiles* etiam, ſi Vitruvio credimus, appellantur.

Strictor ſeu Constrictor, idem quod *Sphincter.*

Strobilus, eſt Articocalus ſeu ſcolymus: ſic dicitur quod ejus capitulum ſtructili nucleorum ſerie pineam nucem referre videtur, à Στρόβος vertex, turbo. Vide *Articocalus.*

Struma, idem quod *Scrophula.*

Struthiofera, eſt Filicis ſpecies; ſic dicta, quòd ejus folia avem ſtruthium referant.

Struthium, vocatur *Oſtruthium*; ſed Theophraſtus aliam plantam innuere videtur, quâ fullones utuntur.

Nomen non habet à στρουθίζεσθαι quòd lanas purget, candidaſque reddat: ſed vox στρουθίζεσθαι à στρουθίου derivata eſt, quod herbâ hâc lanæ mundarentur. Veriſimiliùs nomen illud impoſitum à floris pulchritudine & ſimilitudine alarum paſſeris, quàm ſitus foliorum ſtruthii præ ſe fert. Vide *Saponaria*, à præcipua & utiliore parte *Radicula* Romanis eſt appellata.

STRYCHNOS, STRYCHNON, dicitur & Στρύχνος, vide in *Solanum*.

STRYPHNA, vide *Aſtringentia*.

STUPEFACIENTIA, idem quod *Narcotica*.

STUPHA ſeu STUPA, eſt linteum liquori intinctum & parti dolenti admotum, idem quoque quod *Laconicum balneum* vel *Sudatorium* aut *Vaporarium*.

STUPOR, eſt ſenſus tactus obtuſus, inductus à Nervorum compreſſione vel obſtructione, ita ut ſpiritus animales functionibus ſuis fungi non poſſint, ut in Paralyſi: vel quando quis ex caſu, lapſu aut alia plaga in caput ſtupet, & talis ſtupor vocatur. Gr. Ἔκπληξις. Idem fit in *Hæmodia dentium*. Vel quando pes, brachium, diu in eodem ſitu retinentur, & poſticè muſculos premendo, influxus ſanguinis & ſpirituum in muſculos non benè proceſſerit, dicuntur dormire, & quando remittuntur, punctionis ſenſus ſubſequitur. B. Doof-gevoelig / een ſlapend gevoel. G. Erſtarrung, erſtummung. Gall. *Engourdiſſement*. A. Numneſſ.

STUPPA vel STUPA, vide *Stupha*.

STYLUS, vide *Piſtillum*.

STYLOCERATOHYOIDES, ſunt muſculi oſſis Hyoidis obliquè ſursùm trahentes, oriuntur à Styliformis appendice externo, qui in oſſis Hyoïdis cornua porriguntur, ex στύλος ſtylus, & κεραθοειδὴς cornuformis. B. Priem-wyze tong-beens hoorn-ſpieren. Gall. *Stylo-Hyoïdiens*.

STYLOGLOSSUM, eſt par muſculorum linguam attollens, à ſtyliformi appendice natum, quod circa linguæ medium inſeritur, ex στύλος ſtylus, & γλῶσσα lingua. B. Priemwyze tong-ſpieren. Gall. *Les Stylo Gloſſes*.

STYLOHYOIDES, idem quod *Styloceratohyoïdes*.

STYLOIDES, ſeu BELENOIDES, ſunt proceſſus oſſei ſtyliformes, poſteriùs baſi ipſius cranii infixi, ex στύλος ſtylus, & εἶδος forma.

Stylopharyngæus, eſt par muſculorum gulam dilatans; ab appendice ſtyliformi deſcendens, in gulæ latera exporrigitur, ex στύλος ſtylus, & φάρυγξ gula. B. **Des priemwyſzigen ragchen-ſpier.** Gall. *Les Stylo-Pharyngiens.*

Stymma, eſt ſpiſſamentum ſeu craſſamentum rerum (florum, rerumque aliarum) quod remanet poſt macerationem & expreſſionem oleorum.

Styptica, idem quod *Aſtringentia*, à στύφω aſtringo.

Styrax, ſive Storax, eſt *Siccus* & *Liquidus*, ſiccus dicitur *Calamita*, à cannarum calamis ſic dicta, in quibus olim ex Pamphilia apportabatur. Eſt gummi alicujus arboris Betulæ vel Cydonio non abſimilis, ſed folia habet minora, oblonga, firma, ſuperiùs viridia, inferiùs alba, & lanuginoſa: flos eſt monopetalus, albus, parte inferiore tubulata, ſuperiore multifida, inſtar ſtellæ expanſilibus laciniis: ovarium ex centro calicis dentati, multifidi, ampulloſi, fit fructus ſubrotundus, Avellanæ Nucis magnitudine, albus, cortice carnoſo obtectus, ſaporis aliquantulùm amari, uno vel altero oſſiculo plerùmque fœtus, in quo continetur nucleus medulloſus, oleoſus, odoris ut gummi ſtyracis, ſaporis ingrati: ex cortice ſtillat illud gummi ſeu reſina, quæ concreſcens odoris eſt ſuaviſſimi. Fertur ad nos non in cannis, ut olim, ſed in globulos concretus. Venit ex Syria, Silicia, Pamphilia &c. Debet eſſe pinguis, lentus, fragmentis albicantibus ruffeſcens, vel flavus, odore perſeveranti, qui dum mollitur, melleum liquorem reddit: *Styrax* porrò *Liquidus*, inſtar Terebinthinæ ſpiſſus eſt & graveolens. Undè veniat necdum ita planum: quidam putant eſſe factitium quid, alii quod ex fructibus & corticibus ejuſdem arboris exprimatur: Alii eſſe Myrrhæ ſtacten. Gr. Στύραξ dicitur tela ſeu canna, in quibus olim ſolebat colligi & conſervari. Gall. *Storax.*

Subactio, eſt, quando res quædam manibus tractatur; & dicitur de miſtione & emollitione Emplaſtrorum ceræ & ſimilium maſſarum, manibus vel in mortario cum piſtillo facta, vox hæc etiam uſurpatur, dum cibos in ventriculo ſolutos, & cum omnibus liquoribus tum ingeſtis externè, tum interiùs hoſpitantibus permiſtos tam benè conſpicimus, ut modo una maſſa uniformis appareat:

ſic etiam chylus in ſanguinem infuſus, integrè cum eo miſtus, vocatur ſubactus. B. Onderbrenging. G. Auffweichen, erweichen. Gall. *Subaction.* A. Idem.

SUBCARTILAGINEUM, idem quod *Hypochondrium.*

SUBCLAVIA VASA, ſunt venæ & arteriæ quæ ſub clavicula tranſeunt, & majores ſunt, qualis eſt illa utrinque vena, in quam unam hiat Ductus Thoracicus infernè & ſiniſtrorsùm, modò & ſupernè Vena jugularis; tum & omnes venæ brachiorum; & qualis eſt illa Arteria utrinque, quæ ex aorta oriunda proſpicit mammis & brachiis. B. Onder ſleutelbeens vaten. G. Des unterſchlueſſelbeins gefæſſe. Gall. *Vaiſſeaux Souclaviculaires*, & *Souclaviers.* A. The Veſſels under the Channel Bone.

SUBCLAVIUS MUSCULUS, ita dictus quòd ſub clavicula ſitus ſit, ſpacium replet inter claviculam & primam coſtam. Oritur carnoſus à parte interiore & inferiore claviculæ: inſeritur carnoſus in partem ſuperiorem primæ coſtæ, quam ſursùm & extrorsùm trahit. B. De onderſleutelbeens ſpier. G. Der ſchlueſſelbeins mauſz. Gall. *Muſcle Souclavier.* A. The under Muſcle of the Channel Bone.

SUBER, eſt Arbor mediocris magnitudinis Quercui ſatis ſimilis, parùm ramoſa, ſed truncus eſt craſſior, & corticem habet multò craſſiorem, valdè levem, ſpongioſum, coloris ex griſeo flaveſcentis, facilè fiſſilem, & ab arbore ſeparabilem, quia à ſuppoſito novo cortice propellitur foras: incolæ regionum, in quibus ſuber occurrit, circumſcindunt arborem, quâ ſtipes telluri committitur ad lignoſam uſque materiam, aut uſque ad novum ſubtùs naſcentem corticem, pariterque in ſummis humeris, antequam in brachia dividat ſeſe arbor, mox à ſummo ad imum finditur & detrahitur cortex. Hic deindè in fruſta diſſectus diverſæ magnitudinis, & craſſitiei aquæ committitur, lapidibuſque oneratur, ut hoc mediante quaſi prelo denſior minùſque poroſus evadat, & admodùm planus reddatur. Quo facto exſiccatur, & per omnem ferè terram diſtribuitur & divenditur: Arbores interim non intereunt, ſed novo cortice teguntur, qui in tantam craſſitiem excreſcit, ut ulnam & ultra, ſi fides authoribus eſt habenda, ſuperet: dicunt à ſubire, quòd mergi nequeat, vel à Græca voce σύφαρ, ſive corium, nam cortex eſt; vo-

vocatur etiam φελλὸς à φελλεύειν à levitate, quòd aquis semper innatet, nec obruatur. B. Kork-boom / vlot-hout. G. Korck-baum, pantoffel-holtz-baum. Gall. *Liége*. A. Cork, an à Σῦφαρ, cortex exuvium.

SUBETH AVICENNÆ, idem quod *Coma*.

SUBLIGACULUM, idem quod *Bracherium*. Vide *Amma*.

SUBLIMAMENTUM, idem quod *Enæorema*.

SUBLIMATIO, est sicca subtiliorum partium per ignem in sublime elevatarum, & vasi adhærentium destillatio. Uti sunt Mercurius dulcis &c. significat quoque exaltationem alicujus rei, quando à debiliori statu res in statum majorum virium elevatur. B. Opheffinge / verheffinge. G. Erhœhung. Gall. *Sublimation*. A. Idem.

SUBLIMATORIUM, est instrumentum vitreum vel figulinum, instar cucurbitæ cum capitello non rostrato, in quo res volatiles & siccæ in altum elevantur, uti sunt Mercurius sublimatus, cinnabaris flores, salis armoniaci &c. nomen habet à sublimando, indè *Sublimatum*, materia ignis ope elevata; & *Sublimatorium*, instrumentum quo elevatur. B. Een sublimmeer-tuig. G. Ein sublimier-gefæsze. Gall. *Sublimatoire*. A. Sublimatorie.

SUBLIMATUM, est res elevata per ignem, uti flores sulphuris &c. B. Sublimaat / bloem / opheveling. G. Sublimat. Gall. *Sublimé*. A. Idem.

SUBLIMIS MUSCULUS, idem quod *Perforatus*.

SUBLINGUALES GLANDULÆ, sunt duæ sub lingua positæ, à Bartholino inventæ, quæ ad apicem linguæ ductum in os apertum emittunt, per quem salivam in sua fabrica secretam emittunt. Gall. *Glandes Sublinguales*.

SUBLINGUALES PILULÆ, sive Hypoglottides, sunt quæ sub lingua collocantur, ad bonum halitum, ad tussim &c.

SUBLUXATIO, sive elongatio, est quando os paululùm tantùm promovetur à sinu: ita ut non omninò ex illo exciderit; vel est ossis alicujus de loco suo aliqualis dimotio. B. Verwringing. G. Das verrencken, verrucken. Gall. *Luxation*, *Dioslocation*. A. Idem.

SUBSCAPULARIS MUSCULUS, vide *Infrascapularis*.

SUBSIDENTIA, idem quod *Hypostasis*, & *Sedimentum*.

SUB-

SUBTILISATIO, Chymicis dicitur diſſolutio, quâ partes craſſiores à ſubtilioribus ſeparantur. Illa eſt quando corpora brevi temporis ſpatio diſſolvuntur, eſtque iterùm duplex, *Elevatio* vel *Deſcenſio.* Hæc dicitur, quæ tempore longiore res diſſolvit. Eſtque *Exaltatio Digeſtio.*

SUBVOLA, idem quod *Hypothenar.*

SUCCAGO, vide *Apochyliſma.*

SUCCEDANEUM, idem quod *Antiballomenon.*

SUCCENTURIATI RENES, vide *Capſulæ Atrabilares.*

SUCCIDUS, idem quod *Oeſypus.*

SUCCINUM, à quibuſdam inter mineralia recenſetur; alii tamen illud pro terebinthina habent, quæ æſtivo tempore ex arboribus (quæ juxta aquas creſcunt, in aquam, & ex ejuſmodi ſortis arboribus, in terram, quæ certis temporibus, maris nempè fluxu & refluxu, aquâ marinâ obducitur) deſtillat; poſtea hinc & indè aquæ ſuperficiei innatans, vel potiùs fundum petens, in ſuccinum mutatur. Colore differt, habetur enim *Album*, *Flavum* ſive *Phalernum*, *Citrinum* ſive *Cereum* & *Nigrum*, quod omnium vilius eſt, ſed album præ omnibus eſt præferendum. Chymica Analyſis docet, *Succinum* ex multo oleo, pauca aciditate, & magna ſalis volatilis parte conſtare, illud oleum & ſal volatile, optima ſunt medicamenta: ſed ipſum ſuccinum crudum tanti non eſt æſtimandum, juxta nonnullos ſuccinum ex arboribus ſtillat, & ratione originis eſt lacryma aut reſina arborum reſiniferarum Pini, Abietis, Alni, Populi, in mare defluens & ab eodem congelata & ad littora delata: ſed meliùs videntur judicare illi, qui ſtatuunt ſuccinum eſſe bituminis ſubterranei ſpeciem ſcaturientem vel è fundo maris, vel in prope poſitis locis, potiſſimùm invenitur in regionibus ad mare Germanicum & mare Balticum ſitis, Pruſſia præprimis, & hinc Pomerania; ut & versùs Pillaviam: in primo ortu ſuccinum liquidum eſt, quod teſtari videntur varia animalcula, quæ involuta in eo reperiuntur, uti muſcæ, culices, araneæ, feſtucæ &c. uti inter rariora mea videre eſt: in rarioribus habetur etiam fruſtum, in cujus cavo liquidum, mobile, bituminoſum datur, undè evidenter patet ſuccinum in ſua origine fuiſſe liquidum, & ſulphuris bituminoſi eſſe progeniem, nam in igne ardet & fluit; docet inſu-

ſuper Analyſis Chemica Sale acido liquido, imò & concreſcente in glebas, adeoque formâ ſolidâ, conſtare, tum & oleo foſſili, quod quàm proximè Petroleum refert. Dicitur *Ambra; Electrum; Chryſolectrum; Carabe; Gleſſum;* (*Gentarum* Pruſſorum, *Smalternium* Scytharum; *Sacul* Ægyptiorum putatur) Paracelſo. B. Amber/barnſteen/ emmer. G. Agſtein, bernſtein, gentar, bornſtein, brennſtein. Gall. *Succin*; *Ambre jaune*. A. Amber.

SUCCISA, eſt *Morſus Diaboli*, ſic dicta, quod ejus radix ſemper quaſi ſucciſa & commorſa exiſtat. B. Duivels beet. G. Teuffels-abbiſz, abbiſz. Gall. *Succiſa*. A. Devils bit.

SUCCOLLATA, vide *Chocolata*.

SUCCOTRINA ALOE, dicitur quibuſdam quaſi conſtans ex ſucco citrino, quia pulverem præbet crocei coloris; vel denominatio venit ab inſula *Socotra* ubi copiosè creſcit.

SUCCUBUS, eſt *Incubus* mulieribus noctu adveniens, putantes ſe cum incubu rem veneream habere. Idem quod *Epialtes*, vide *Ephialtes*.

SUCCUS, ſucci in officinis vocantur expreſſi liquores, ſeu expreſſæ eſſentiæ ex radicibus, foliis, floribus, fructibus &c. ſucci aliquando in ſpiſſam condenſantur conſiſtentiam, evaporando nempè, ut ſuccus glycyrrhizæ, acaciæ, hypociſtidis, &c. item, qui ex arbore, vel frutice ſauciata emanat, ut ſuccus vitis, betulæ &c. B. Sap. G. Safft. Gall. *Suc*, *Jus*. A. Juice.

SUCCUS CEREBRALIS, vide *Spiritus*.

SUCCUS NERVOSUS, *Spiritus*.

SUCCUS PANCREATICUS, vide in *Callicreas* & *Ductus Pancreaticus*.

SUCCUS NUTRITIUS, idem quod *Chylus*.

SUCTIO, eſt ea actio, quâ infans ore papillam uberis materni amplectens, velum pendulum palatinum per Muſculos pterygoſtaphilinos applicat foramini narium interno, idque exactè claudit, tum genas gingivis immediatè apponit, lingua aërem in cavo palatino contentum deglutit, eam palato adducendo, tum os anterius vacuum Boyleanum habens, lac ex uberibus maternis in hunc locum minùs reſiſtentem pulſum ab aëre externo recipit. Gr. Μύζησις. B. Zuygen.

SUDAMINA, Gr. Ἱδρῶα, ſunt exanthemata in ſumma cute corporis hærentia, granis milii ſimillima, quæ ἑλκώδως cutem exaſperant, à *Plinio* papulæ ſudorum appellantur. Affectus familiaris eſt pueris & juvenibus, præſertim temperamento calidioribus, qui ætatis tempore nimis moventur, & exercentur, in collo, ſcapulis, pectore, brachiis, & femoribus, frequentiùs tamen circa pudenda & anum accidens. B. Zweet-zweertjes / water-puisjes. G. Grubel-ſucht, ſchwuelen, ſchweiſz-flecke. Vide *Hydroa.*

SUDATIO, eſt ſudoris eruptio, hoc eſt, materiæ fluidæ ex vaſculis quibuſdam parvis extùs in cuticula totius corporis terminatis, ſub ſpecie parvarum guttularum, quæ fit à morbo, ab exercitio, aut medicamentis diaphoreticis. Gr. Ἵδρωσις. B. Zweetinge. G. Das ſchwitzen. Gall. *Suement.* A. A ſweating.

SUDATIONES, idem quod *Sudamina.*

SUDOR, eſt humor aquoſus, ex plurima aqua, mediocri ſulphure & ſale conſtans, caloris & motus corporis vehementioris ope, interdùm quoque & ſanguinis fluiditate & tenuitate per cutis poros, ſive glandulas, aut tubulos lymphaticos, expulſus, qui in cute in guttas colligitur. Iſtum humorem, cutis glandulæ, ſi calor fuerit paulò intenſior, à ſanguine ſeparant, qui deindè per lymphatica vaſa, & tubulos foras erumpit. Gr. Ἱδρώς. B. Zweet. G. Schweiſz. Gall. *Sueur.* A. Sweat.

SUDOR ANGLICUS, ſive HYDRONOSOS, & HYDROPYRETOS, in Anglia febris eſt ſpecies, quâ quis unico die liberatur vel moritur, vagabunda eſt & contagioſa, finitur ut plurimùm per ſudorem, undè & febrem etiam *Sudorem* appellant incolæ. Quibus per ſudorem ſolvitur, ferè omnes evadunt, ſin minùs, maxima pars perit. B. Zweet-koorts. G. Schweiſz fieber. Gall. *Fievre Suante.* A. The Sweating feaver.

SUDORIFERA, vide *Hidrotica.*

SUFFERSURÆ, dicuntur exanthemata, vel puſtulæ, quæ pueris ex calore ſolent evenire, interdùm ſicciores, interdùm humidiores.

SUFFIMENTUM, idem quod *Suffitus.*

SUFFITUS, eſt pulvis craſſiuſculus, ex plurimis odoriferis paratus, qui ſuper carbones vivos injectus, non ingra-

gratum odorem & fumum à se diffundit. Inservitque vel aërem inquinatum depurando vel morbos quosdam profligendo; sic per suffitum rerum adstringentium curantur hæmorroïdes externæ, Coryza narium, odontalgia, &c. nonnulli quoque per suffitum mercurii salivationem excitare soliti fuerunt. Vocatur & *Suffimentum Plin. Suffitio Ibidem*, *Suffimen Ovidio*. Gr. Θυμίαμα, Θυμίασις. B. Rooking. G. Das ræuchern, beræuchert. Gall. *Parfum*, *Parfumement*. A. A Perfuming, fumigation.

SUFFOCATIO HYPOCHONDRIACA, vide *Hysterica Passio*.

SUFFOCATIO UTERINA, vide *Hysterica passio*.

SUFFRUTICES, sunt plantæ quæ compluribus ramulis, surculisque lignosis scatent, sed minutis constant foliis.

SUFFUMIGABULUM, est instrumentum, quo utimur in suffimentis accendendis. B. Een rooktuig. G. Rauch-zeug. Gall. *Encensoir*. A. A Censor, smoaking vessel.

SUFFUMIGIUM, vide *Suffitus*.

SUFFUSIO, vide *Hipochyma* & *Cataracta*.

SUGILLATA, vide *Enchymoma*.

SUGILLATIO, vide *Enchymoma*.

SULPHUR, est resina, sive terræ pinguedo vitriolica, aciditate gravida, igne liquescens & in aëre aperto inflammabilis, totum deflagrans cum flamma cærulea, & vapore volatili, animalibus lethali: in vase clauso totum & immutatum ab igne elevatur sulphur, Aquæ non miscibile; neutiquam malleabile, & in forma sicca friabile. *Nativum* seu *Vivum* prostat in officinis & *Factitium*. *Nativum* ex terra effoditur, purum, solidum, interdùm scissile & ignis expers. Habetur & *Solare Americanum Pellucidum*, quam speciem inter alia sulphura reservo. *Factitium* vel ex vivo sulphure impuriori vi ignis educitur, vel ex aquis sulphureis excoquitur. *Sulphur Caballinum* fæces sunt è coctione sulphuris vivi impurioris relictæ & in urceos admixtis nonnunquam squammis martis transfusæ. Adhærescunt quoque interdùm quædam striæ sulphureæ camino, ubi vitriolum ex sua vena excoquitur, quæ nihil aliud sunt, quàm sulphuris flores ex vitriolo, dum excoquitur, elevati. Horum copiam exhibet Suecia sat magnam. Exhibet chymia & artificialia sulphura, ex Antimonio, cinnabare &c. sulphur stillatitium, nitidissimè figu-

figuratum, & puriſſimum, inter κειμήλια mea reſerſvo. Eligatur colore optimè flaveſcens, facilè inflammabile, luculenter ardens, fumumque magis cæruleum halans. Gr. Θεῖον. Arab. *Cibut*, *Chybut*, *Crybtit*, *Rabric Albuſao*. Chym. *Akiboth*, *Abuſal*, *An*, *Anerit*, *Anerick*, *Alnerick*, *Kibrith*, *Kaprili*, *Lamare*, *Tiſaſum*, *Tin*, *Uſiſur*. B. Zwavel / ſolpher. G. Schwefel, ſchweffel. Gall. *Soufre*. A. Brimſtone, ſulphur. Omnia etiam olea, reſinæ, Adipes & pinguedines Chymicis ſub nomine ſulphuris veniunt, ſive ex vegetabilibus, ſive ex animalibus; imò omne, quidquid eſt inflammabile, ſulphur habet. Sulphur propriè conſtat ex particulis ramoſis, facilè aliis adhærentibus.

SULPHUR COELESTE, eſt Alcohol vini.

SUMACH, eſt vox Arabica: idem quod *Rhus*.

SUMMITATES, ſeu COMÆ, aut CORYMBI, ſunt cacuminula herbarum, *Summitates* dictæ, & dicuntur de herbis foliorum minutiorum, aut abſinthii, centaurii &c. B. De opperſte topjes. G. Der wipffel, das oberſte ann kræutern. Gall. *Le Sommet*. A. The tops.

SUPERBUS MUSCULUS, eſt is qui oculum attollit, ſuperius locatus & ex quatuor rectis unus: oritur juxta foramen ubi nervus opticus oculi orbitam intrat, venter ei carnoſus eſt & teres: finis tendo tenuiſſimus eſt ad corneam porrectus. B. De hovaardige ſpier. G. Der hoffærtige mauſz. Gall. *Muſcle Superbe, ou Releveur*. A. High minded muſcle.

SUPERCILIUM, dicitur quod *Super cilium* ſit. Gr. Ἐπισκύνιον & Ὀφρῦς. *Supercilia* ſunt duo arcus circa oculi orbitam ſuperiorem, compoſiti ex pilis conicis, rigidiſſimis, radices habentibus versùs nares, apices versùs tempora: radices eorum inhærent glandulis ſub cute ſitis bulboſis, ex ultimis nervorum finibus producuntur; excipiunt quæcunque corpora à capite defluunt, ne in oculos delabantur. B. Wynbrauwen. G. Die augenbrane, augen wimpren. Gall. *Les Sourcils*. A. An eye browe. Partes ad ſinuum orbem inſtar labrorum circa oſſa prominentes, & ſinûs cavitatem augentes, *Supercilia* quoque dicuntur & *Labra*.

SUPERFOETATIO, ſeu EPICYEMA, eſt cum poſt conceptum fœtum, intercurrente aliquo tempore, ex congreſſu

greſſu iterùm novus concipiatur, undè partus quoque non uno, ſed diverſo tempore horum duorum evenit, cujus exempla apud *Sennertum* alioſque proſtant. B. Over bevrugting. G. Uber empfangung. Gall. *Superfetation.* A. Idem.

SUPERGEMINALIS, idem quod *Epididymus.*

SUPERHUMERALIS, idem quod *Epomis.*

SUPERIMPRÆGNATIO, idem quod *Superfœtatio.*

SUPERLIGAMEN, idem quod *Epideſmus.*

SUPERLIGULA, idem quod *Epiglottis.*

SUPERPURGATIO, vide *Hypercatharſis.*

SUPERSCAPULARIS SUPERIOR, idem quod *Supraſpinatus.*

SUPERSCAPULARIS INFERIOR, idem quod *Infraſpinatus.*

SUPINATOR MUSCULUS, eſt duplex, amboque movent radium. Primus eſt *Supinator Longus*, ab extremo humeri oſſis tuberculo, ad radii apicem tendine membranaceo, funiculoſo ac valido deſcendit ad inferiorem. Alter *Brevis* & *Supinator*, ab extremo brachii proceſſu emergens, circa radii medium tendineus ut ſupra, deſinit. Hi ambo radium extrorsùm movent. B. De achter-omkeerende ſpier. Gall. *Muſcle Supinateur.*

SUPPLANTALIA ſive HYPOPEDIA, ſunt Medicamenta externa, quæ in formam cataplaſmatis pedibus alligantur: componuntur utplurimùm, ex fermento acido, ſinapi, raphano ſilveſtri, ſale, ſapone, pulvere pyrio &c. B. Voet-pappen. G. Fuſz-umſchlag. Gall. *Supplantales.* A. Feet pultiſe.

SUPPOSITORIUM, à *Supponendo*, dicitur & *Glans* & *Balanus*, eſt Medicamentum rotundum, longitudine digiti medii in adultis: in pueris digiti minimi aut paulò minùs, ex melle, ſale, & ſpeciebus purgantibus, utplurimùm confectum, quod ano inſeritur. B. Een zetpil. G. Stulzæpflein. Gall. *Suppoſitoire.* A. Suppoſitorie.

SUPPRESSIO MENSIUM, eſt, quando mulierum menſium expurgatio ceſſat, ſive à morbo, ſive ab imprægnatione, aut lactatione. B. Ophouding van de vrouwe zuivering. G. Stillſtand der monatfluſſes. Gall. *Suppreſſion de mois.* A. A ſtopping of the menſtrual fluxe.

SUPPRESSIO URINÆ, idem quod *Iſchuria.*

SUPPRESSIONIS IGNIS, eſt terminus Chemicus, quando vas deſtillatorium in arena poſitum, non tantùm excipit ignem infernè, ſed majoris effectûs ergò ponitur quoque ignis ſupra arenam.

SUPPURANTIA, ſunt ea quæ alicujus loci vaſcula à ſuo liquido obſtructa, rumpunt, liquidum effundunt, idque cum ſolidis fractis miſcent, liquidiſſimum diſſipant, reliquum movent & coquunt in materiam albam, craſſiuſculam, pus dictam. B. **Etterende middelen.** G. Eiter machende mittel. Gall. *Suppuratifs.*

SUPPURATIO, vide *Abſceſſus.*

SUPRASCAPULARIS, idem quod *Infraſpinatus.*

SUPRASPINATUS MUSCULUS, ſive SUPERSCAPULARIS SUPERIOR, aliis *Rotundus minor*, ſupra axillam carnoſus & oblongus implet cavitatem inter coſtam ſcapulæ ſuperiorem, & ejuſdem ſpinam, è qua naſcitur. Inſeritur verò tendine lato & valido cervici humeri ad articuli ligamentum, articulum primum ſupervectus. Brachium ad exteriora circumagere retrorsùm videtur. B. **Bovengraadt ſpier.** Gall. *Muſcle Sus-Epineux.*

SURA, eſt poſterior, intra genu & pedem infimum, maximè carnoſa & extuberans pars. Gr. Γαςροκνημία. B. **De brape / de kuit.** G. Die waden am ſchenckel. Gall. *Le Gras de la Jambe.* A. The Calſe of the Legge. Item *Os* ſignificat *Fibulæ.* Vide *Fibulæ Os.*

SURCULUS, eſt quod ex ramis ſimplex ac individuum oritur, eſtque velut germen quoddam ex ipſo trunco vel caudice productum.

SURDITAS, idem quod *Cophoſis.*

SUSPIRIUM, eſt cum magno nixu profunda reſpiratio ſit, rursùmque cum ſonitu efflatur ſuſceptus aër. Hoc evenit triſtibus & iis, qui ſæpè contriſtantur, in conſuetudinem tranſeunt, ut etiam inſcii, & ſinè triſtitia ſuſpirent in morbo quoque Melancholico, in Cachexia, in debili valetudine, & maximè cum quis ab animi deliquio revertitur: fœminæ quoque magis ſuſpiriis afficiuntur quàm viri. Gr. Στεναγμὸς & Στεναχὴ. B. **Zugting.** G. Seuffzer. Gall. *Soupir.* A. Sigh.

SUSURRUS, idem quod *Tinnitus.*

SUTORIUM ATRAMENTUM, idem quod *Vitriolum.*

SU-

Sutura Ossium, est connexionis species, imitans compagem duarum serrarum, vel vestium ex plurimis pannis laceris compositionem. In cranio suturæ sunt Coronalis. B. Kroon-naad. G. Scheytel-nath. Tum Sagittalis, Lambdoïdes & Mendosa. Commissuræ cranii item vocantur. Gr. Ῥαφαι, Συμβολαὶ, Γραμμαὶ. B. Een naad. G. Eine fuge, nath. Gall. *Suture*, *Jointure*. A. Suture.

Sutura, est connexio labiorum vulneris aut aliarum partium mollium, quæ duplex est; *Actualis* quæ fit acu triangulari, cannulâ & filo cerato. Sutura autem hoc modo fit: in medio vulneris acu duplex filum trahente, si vulnus sit magnum, vulneris labia transfiguntur, & facto nodo filum paulò supra nodum resecatur, deindè in mediis utrinque spatiis alii punctus simplici filo fiunt, & facto nodo similiter filum abscinditur, idque continuandum donec labia vulneris rectè consuta sint. Quæ sutura interscissa vocatur, quod post singulos punctus facto nodo filum abscinditur; prospiciendum ne nimis rara nec nimis crebra fiat, monendum, suturas ita faciendas esse, ne ore ipsæ extorto se contingant, ut si quid intùs humoris concreverit, sit, quâ emaneat. Unde Chirurgi turundas vel penicilla unguentis illita, immittere solent. Est & alius suturæ modus, qui prorsùs eâ ratione perficitur, quâ pelliones pelles consuere solent, vulneratis intestinis & venis & arteriis dissectis accommodatus. Aliam describit *Celsus* quæ fit duabus acubus. Et *Potentialis*, sivè emplastro firmiter conglutinante, quæ vocatur sutura per glutinum, est in hac apparatus talis: lintea comparantur valida, æqualia, mollia, quadrangularis, triangularis, vel alterius figuræ, prout vulneris situs & membri, cui applicari debent, constitutio requirit, quæ in parte, quâ vulnus respiciunt, complicentur vel suantur subtiliter & fila per latitudinem eorum aliquoties trajiciantur: linteis illis annectuntur ansulæ è filo duplicato vel multiplicato & contorto cerâ oblito, eâ distantiâ, quam suturæ habere solent, aut etiam minore: linteis istis inducatur glutinum ex medicamentis astringentibus & viscosis compositum, qualia sunt *Albumen Ovi*, *Bolus Arm. Thus*, *Mastix*, *Sarcocolla*, *Farina Volatilis*, *Gypsum*, *Tragacantha*, *Gummi*, *Resina pinguis &c.* Suturæ hæ, circa corpora aut vulnera tenera adhibentur, quæ acum non ferunt. B. Een

vegting. G. Eine fuge, nath, hæfftung. Gall. *Connexion*, *Conjonction*, *Suture*. A. Suture.

SYCAMINOS, & SYCAMINEA, est Morus; volunt dici quasi σύκῳ ἀμείνω, quòd fructum ferat, *Qui Ficubus Melius Sapiat*. Sed alii à παρὰ τὸ σύειν sivè σεύειν καὶ κάμινον *& Movendo, Expellendo & Colore*: quòd lignum cùm sit validissimum & firmissimum; unâ nocte, magno cum impetu expellat germina, florem, fructumque, adeo ut sonitum etiam excitet. Quidam derivant à particula σὺ & κάμινος, quasi dicerent, tu nigra es morus. Vide *Morus*.

SYCE, Gr. Σικη, Συκέη, ficus arbor, Σῦκον ficus fructus, à σεύω quod celeriter crescat. Alii à σεύεσθαι concitari, & κύειν osculari & uterum gerere.

SYCOMA, idem quod *Sycosis*.

SYCOMORUS, sic dicitur, quòd cum ficu & Moro similitudinem habeat.

SYCOSIS, SYCOMA, MARISCA, seu FICUS, est carnis excrescentia circa anum à ficûs similitudine appellata. Est etiam ulcus, quod à fici similitudine Συκωσις à Gr. nominatur, quia caro in eo excrescit: & id quidem generale est. Sub eo vero duæ species sunt. Altera ulcus durum & rotundum est: altera humidum & æquale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido plus & mali odoris. Fit utrumque in iis partibus, quæ pilis conteguntur: sed, id quod callosum rotundum est, maximè in barba; id verò quod humidum, præcipuè in capillo, à συκῆ ficus. B. Een vyggezwel. G. Feigwartzen. Gall. *Fic*, *Sarcome*, *Fungus*, *ou Champignon*, *ou le mal de st Fiacre*. A. Fig tumour.

SYDERATIO, vide *Apoplexia*.

SYLVÆ MATER, vide *Matrisylva*.

SYMBEBEGOTA, sunt accidentia sanis contingentia: nam Symptomata ægris obvenire dicuntur, à συμβάλλω accido.

SYMMETRIA, est bona temperies, sivè pars sanitatis, in conveniente qualitatum constitutione consistens, ex σὺν cum, & μέτρον mensura. B. Een gematigtheit. G. Mæszigkeit. Gall. *Temperament*. A. Temperance, Temper.

SYMPASMA, idem quod *Catapasma*.

SYMPATHIA, est morbus ab alio morbo dependens. Ut

Ut si quis nephritide laboret, per consensum sæpè vomitus est. Sic à Pleuritide, spirandi difficultas subsequitur, à συμπάσχω compatior. B. Medelydigheid. G. Mitleiden. Gall. *Sympathie*, *Accord*, *Convenance*. A. Consent.

SYMPATHETICUS, dicitur de vitriolo pulvere, quo vulnera sanantur, modo sanguinem attingat, sed hæc nugæ sunt, nam vulnera absque illo pulvere, simplici deligatione, ne ab aëris injuriis afficiantur, sanantur. Porrò, an habeant astra, lapides, signa quædam fictitia, consensum, influxum, aut sympathicum nobiscum, esset inquirendum, ad me quod attinet, nego. De pulvere Sympathetico integrum librum scripsit *Kenelmus Digbæus*. Gall. *Poudre de Sympathie*.

SYMPEPSIS, est humorum in abscessum abeuntium coctio, à συμπέπτω concoquo.

SYMPHONIA, idem quod *Harmonia*.

SYMPHYSIS, est ossium coalitio, quæ fit absque motu, & duo tamen ossa se invicem tangunt, vel ad se mutuo appropinquant; estque vel absque medio, ut *Rhaphe*, *Harmonia*, *Gomphosis*: vel per medium, ut in cartilagine, ligamento, carne, à συμφύω concresco. B. Aangroeping. G. Anwachs. Gall. *Symphyse*. A. Joining.

SYMPHYTON, vide *Emphyton*.

SYMPHYTUM, est Consolida major: est planta, quæ habet caules duos vel tres pedes altos, digiti crassitie, villosos, asperos, excavatos: folia quædam ex radice erumpunt, alia juxta caules, sunt ampla, longa, acuta, aspera, lanuginosa, coloris viridis obscuri: flos monopetalus, infundibuliformis, oblongus, & quasi campaniformis, ex calice secto surgit pistillum, quatuor veluti stipatum embryonibus, qui abeunt in totidem semina capitis viperini æmula, splendentia, nigra in calice ampliato maturescentia: radix pollicem crassa, oblonga, nigra, intùs alba, surculosa, fragilis, succum glutinosum, in quo ejus virtus inest, in se habens tam magnum, ut ex hujus usu nimio damnum sæpè irreparabile inferatur. Saporis subdulcis, mucilaginosi & viscidi; odoris nullius: hæc planta crescit in locis humidis, dicitur à συμφύω concresco, conglutino, quia vulnera citissimè consolidat. *Solidago* & *Consolida*, è consolidando etiam appellatur. Vide *Consolida*. Gall. *Grande Consoude*, *ou Consiere*.

SYMPTOMA, ſive ACCIDENS, eſt res contra ſanitatem in corpore noſtro à morbo profecta. Eſtque vel morbus à morbo ortus, vel morbi cauſa à morbo nata: vel Symptoma ſimplex. Hoc poſtremum eſt actio læſa, excrementorum vitium, qualitas corporis immutata, à συμπίπτω accido. B. Een toeval / een accident. G. Ein zufall, accident. Gall. *Symptome*, *Accident*. A. An Accident, Chance or Symptom.

SYNACTICA, ſunt Medicamenta contrahentia, à συνάγω contraho.

SYNAITIA vel SYNÆTIA, vide *Continens Cauſa*, ex σὺν cum, & αἰτία cauſa.

SYNANCHE, eſt Anginæ ſpecies, quæ dicitur vel à ſuſpendii ſimilitudine, quòd non ſecùs, quàm laqueus præfocans enecet. Gr. Ἀγχόνη enim laqueus eſt; vel à συνέχειν, quòd ſpiritum continendo reſpirationem inhibeat, ut *Aurelianus* inquit, eſt anginæ ſpecies, ſivè inflammatio p. n. in muſculis faucium exterioribus. Vide *Angina*, à συνάγχω coarcto. B. Quade keel. G. Brauene, kælen geſchwær, halswehe. Gall. *Eſquinancie*. A. The quinſey.

SYNARTHROSIS, eſt articulatio duorum oſſium cum invicem, cum motu parvo & obſcuro, interveniente cartilagine, uti oſſium carpi & metacarpi &c. à συναρθρόω. B. t Zamen-leding na uw in malkander geſlote leding. Gall. *Synarthroſe ou Coarticulation, c'eſt adire, Articulation conjointe*. Vide *Articulatio*.

SYNCAMPE, eſt flexura, ſivè locus, ubi pars brachii inferior committitur cum ſuperiore, & ad hanc inflectitur.

SYNCAUSIS, eſt combuſtionis ſpecies, quando excrementa, æſtu quaſi febrili, indurata ſunt.

SYNCHONDROSIS, eſt oſſium interveniente cartilagine concretio uti in oſſibus pubis ad anteriora connexis obſervatur ex σὺν cum, & χόνδρος Cartilago. B. Kraakbeens vereeniginge / kraak-been binding. Gall. *Synchondroſe ou Symphyſe cartilagineuſe*.

SYNCHYSIS, eſt ſanguinis aut humorum confuſio p. s. in oculo, à συγχύω confundo.

SYNCIPUT, vide *Sinciput*.

SYNCOMISTUS, vide *Antopyrus*, item eſt cataplaſma ex pane cibario paratum, à κομίζω conveho.

SYN-

SYNCOPE, est magna omnium virium cum pulsu debili aut deficiente & motûs sensûsque privatione conjuncta prostratio, à σαυκοπτω concido. *Defectio Animæ Celso. Deliquium Animi. Præceps Virium Lapsus.* Vide *Deliquium Animi.* B. Onmacht zwymelinge, hert-vang. G. Eine schnelle und grosse ohnmacht, das beschweimen. Gall. *Defaillance.* A. Feebleneß.

SYNCRITICA, sunt medicamenta relaxantia.

SYNDESMUS, idem quod *Ligamentum.*

SYNDROME, est congressus variorum symptomatum in uno morbo concurrentium. Gr. Σαυδρομὴ concursus.

SYNEDREUONTA, sunt signa communia, quæ unà cum morbo invadunt: hæc cum morbis necessariò non cohærent, nec fluunt ab eorum essentia, declarant tamen aliquid circa morbum: magnitudinem sc. durationem, morem &c. à σαυεδρεύω consideo.

SYNNEUROSIS, est ossium nexus seu alligatio, quæ fit interventu partium, ligamentorum sc. ut os femoris cum tibia &c. ex σαὺ cum, & νεῦρον nervus. B. Band-hegting, bandige t'zamenvoeging. Gall. *Syneurose ou symphyse ligamenteuse.*

SYNNYMENSIS, est talis connexio, quæ fit ope membranarum, ut in recens natis ossa sincipitis junguntur cum osse frontis, ex σαὺ cum, & ὑμὴν membrana.

SYNOCHA, est Febris continua, quæ continuò intenditur & remittitur, quæ ad plurimos dies extenditur, cum insigni ardore & nonnunquam putredine conjuncta. Estque vel quotidiana, tertiana, vel quartana, à σαυοχέω una veho, sustineo. B. Een geduurige verminderende en verheffende koorts.

SYNOCHOS, est febris continens, nullas remissiones habens, quæ ad plurimos dies quandoque extenditur, nec gravia secum fert symptomata: Estque *Simplex* vel *Putrida*, prout intensius vel mitius sæviat, à σαυέχω contineo. B. Een geduurige koorts zonder verminderinge.

SYNOVIA, est liquor glutinosus intra articulorum commissuras, majori copiâ collectus hærens. Item, recensetur inter species luis venereæ quando ille succus acris sit factus, membranas & ossa erodat &c. B. Lid-water. G. Glied-wasser. Gall. *Synovie.*

SYNTASIS, est partium, à tumore vel aliàs, distensio, à σαυτείνω distendo.

SYNTENOSIS, idem quod *Syneurosis.*

SYNTERETICA, est pars *Hygieinæ* quæ præsentem sanitatem tuetur.

SYNTEXIS, *Plin. Consummatio Ciceroni*, est contabescentia & colliquatio corporis, quâ mollis primùm caro tabescit, mox etiam solidarum partium substantia, à συντήκω colliquo. Vide *Marasmus.*

SYNTHESIS, est totius corporis structura & compages : sed strictè pro ossium compositione anatomica accipitur, à συντίθημι, compono. Gall. *La Charpente osseuse du corps humain.*

SYNULOTICA, vide *Cicatrisantia*, à συνουλόω cicatricem infero.

SYPHILUS, idem quod *Lues Venerea.* Ex σῦς porcus & φιλέω amo : vel ut alii ex σὺ cum & φιλία amor. B. Verkens-lust.

SYPHON, idem quod *Syringa.*

SYRINGA, est instrumentum, quo liquores in anum, uterum, & aures, &c. injiciuntur. Item, vas fistulosum, ut arteria aspera. B. Een spuyt / spring. G. Eine spruetze. Gall. *Syringue.* A. A spout or syringe.

SYRINGA, Arbuscula est pulchra, in latum se valdè extendens, caules & rami sunt nodosi, & cortice rubicundo obtecti vel cinereo, medullâ fungosâ albâ, repleti : folia sunt oblonga, lata, venosa, in margine leviter dentata, acuta, Pyri foliis ferè similia, sed asperiora, sibi mutuo opposita, saporis aliquantùm acris : calix est monophyllus, quadrifidus, segmentis magnis expansis : flos est rosaceus, pentapetalus, staminibus plurimis fætus : ovarium in fundo calicis instructum quatuor tubis erectis, apiculatis, fit fructus turbinatus, quadrilocularis, niger, quadrifariam dehiscens, fætus seminibus exiguis, & oblongis : radix in multos ramos est divisa : colitur hæc Arbuscula in hortis, derivatur à Σύριγξ fistula, quòd ex illa arbuscula fistulæ fiant, vel quòd fistulis utilis sit, sed quod inanis fit & totus concavus, ad fistulæ instar, minimumque habeat carnis & ligni.

SYRINGOMATA, sunt cultelli chirurgici, quibus fistulæ incidunt, quibus variæ sunt formæ pro loco vario & ipsa differentia ulceris, quos vide apud Scultetum, aliosque Chirurgos. B. Fistelmesjes / pyp-snyders / fistel-

ſiſtel-ſnyders. G. Ein fiſtelmeſſer. Gall. *Syringotome*. A. Idem.

SYRINGOTOMIA, eſt Fiſtularum inciſio, ex σύριγξ fiſtula, & τέμνω ſeco.

SYRINGOTOMUS, eſt culter, quo fiſtula inciditur: vel is qui fiſtulam incidendo accomodat, ex σύριγξ fiſtula & τέμνω ſeco. Gall. *Syringotome*.

SYRONES, vide in *Phthiriaſis*.

SYRUPUS, SERAPIUM, Gr. Δρόσατον Nic. Σεράπιον Actuario, aliis Συρσπὸς, quaſi Κύριος ὀπὸς, ut cuidam placuit. Aliis à σύρω traho & ὀπὸς ſuccus, vel à *Sirab* voce Arabica ſignificans potionem. *Serapium* fortaſſis à *Sirapa*, quam vocem adulta Latinæ linguæ ætas, quæ *Columellam* tulit, agnoviſſe videtur, pro uſitato quodam conditaræ olivarum genere: unde ad ſimiles condituras tranſlata ſit vox; eſt medicamentum internum fluidum, ex decoctis, ſuccis, vel infuſione, cum addito ſaccharo vel melle, in eam conſiſtentiam coctum, ut gutta in marmore non diffluat: eſtque ſimplex vel compoſitum: item Alterans, Purgans, ad Tuſſim, Confortans, Stomachicum, Nephriticum, Scorbuticum, &c. B. Een ſyroop. G. Sirup. Gall. *Syrop*. A. Syrup.

SYSSARCOSIS, eſt connexus oſſium mediante carne, ut in Hyoïdis oſſe conſpicitur. Ex σὺν cum, & σαρκόω incarno. B. Vlies-band / vleis-hegting. Gall. *Syſſarcoſe ou ſymphyſe charnue*.

SYSIRINCHIUM, vide *Siſyrinchium*.

SYSTEMA, idem quod *Syntheſis*, à συνίστημι conſtituo.

SYSTOLE, eſt cordis contractio, ejuſque ventriculorum commiſſio, quâ cruor in arteriam aortam expellitur, à συστέλλω committo. B. Toeſluiting des herts. G. Das zuſammen drucken des hertz. Gall. *Syſtole, contraction du cœur*. A. Contraction of the heart.

SYSYGIA, eſt debita temperies, ex σὺν cum, & ζεῦγος jugum.

T.

TABACUM, eſt Petum; nomen habet ab inſula Tabago. B. Cabak / toubak / bilzen-kruid van peru. G. Indianiſch-bein welle, Indianiſch-wund-kraut, Heilich wund-kraut, toback. Gall. *Tabac*, *Nicotiane*, *Herbe de la Reine*, *de l'Ambaſſadeur*, *Petum*. A. Tobacc.

TABELLA, eſt medicamentum internum, ſolidum, ex pulvere & triplo vel quadruplo ſacchari, in liquore accommodato ſoluti, ad ſpiſſam ſyrupi conſiſtentiam cocti & ſupra lapidem marmoreum in orbiculos effuſi, confectum. B. Koekjes / vide *Morſuli*. G. Kuechlein, morſell. Gall. *Tablette*. A. A Morſel.

TABES, vide *Atrophia*.

TABES DORSALIS, ex ſpinali medulla præcipuè vere recentes ſponſos & libidinoſos corripit: hi ægri Febris ſunt expertes, benè comedunt & colliquantur; quod ſi ita affectum percuncteris, aſſerent, ſibi videri ex ſuperioribus partibus à capite velut formicas in ſpinam demitti, cumque urinam aut ſtercus reddunt, ſemen genitale copioſum & liquidum eis effluit, neque generatio fit, & inter dormiendum, cum uxore dormiant, nec ne, veneris ludibria patiuntur. Cumque alias, tum præcipuè cum per locum arduum iter fecerunt aut cucurrerunt, anheloſi, & imbecilles evadunt, caput gravatur, & aures ſonant. Sic temporis progreſſu vehementibus febribus correpti pereunt ex lipyria febre. B. Rugge tering. G. Schwindſucht, ruecken darre. Gall. *Conſomption*. A. A Conſumption in the ſpinal marrow.

TABULA, vide *Tabella* & *Morſuli*.

TABUM, eſt ſanies tenuis varii ſæpè coloris, aliquando ſubſanguinei è malo ulcere exiens. B. Waterig bloed. G. Wæſſerich blut, dicker oder zeher eyter. Gall. *Sanie*. A. Waterish blood.

TACAMAHACA, reſina eſt, ex Hiſpania nova huc allata. Colligitur ex vulnerata arbore inſtar Populi procera, admodùm odorata, cujus fructus rubet, pœoniæ ſemen æmulans. Reſina autem colore accedit ad Galbanum, unguibus eſt albis, uti Ammoniacum, odorum ac ſaporem gravem refert, cutique tenaciter adhæreſcit.

TAC-

Tactus, eſt ſenſus, quo tactiles quorumvis corporum tactilium qualitates, ex diverſo motu nervorum, per totum corpus diffuſorum, (& præcipuè eorum, qui ad digitorum apices tum manûs, & pedis, cutem tranſeuntes, retis in modum expanduntur, & ſuis villis prominentibus in theculis cuticulæ defenduntur, qui ut ibi copioſiſſimi ob accuratiorem ſenſum, ſic alibi per totum corpus pauciores ſic diſpoſiti erunt) communi ſenſorio offeruntur, ibique percipiuntur; vel Tactus eſt rei tactæ, mediante cute, per nervos ſenſorio communi oblatæ, ibique perceptæ, ſenſus. B. 't Gevoel. G. Das fuehlen. Gall. *Le Tact*, *l'Attouchement*. A. The ſenſe of touching.

Tæniæ, ſunt lumbrici lati, vide *Lumbrici*, ubi *Cucurbitini* vocantur.

Tagetes, planta eſt, cujus plures dantur ſpecies; habent caulem plus minuſve altum, & craſſum, nodoſum, ramoſum, plurimâ medullâ albâ repletum: folia Tanaceti foliis ſatis ſimilia, oblonga, acuta, in margine dentata, viridia, plura ſupra unam coſtam diſpoſita terminatam per unum foliolum; odoris nec valdè gravis, nec grati: flores radiati, quorum ſcilicet diſcus ex plurimis floſculis multifariam inciſis, corona verò ex ſemifloſculis componitur, embryonibus inſidentibus & calice monophyllo & tubulato comprehenſis: Embryones autem deindè abeunt in ſemina longa, angulata, nigra, capitulo foliato inſtructa, & thalamo affixi: radix ex multis fibris tenuibus, & mollibus conſtat. Etymon vide in Tanacetum. Gall. *Oeillet d'Inde.*

Talpa, eſt tumor ita dictus, quod ſicut talpa ſub terra repit, hic ſub cute cranium depaſcit dum ſæpè materiam albam in ſe continet: referri poteſt ad ſpecies atheromatis. B. Een blint gezwel. G. Eine blinde geſchwulſt. Gall. *La Taupe*. A. Mole tumour.

Talparia, idem quod *Talpa.*

Talus, vide *Aſtragalus*.

Tamarindus ſeu Thamarindus, eſt arbor Fraxini aut juglandis, caſtaneæve amplitudine; Folia ſunt ſolſequia, noctu ſe contrahentia, interdiu ſe explicantia, minutim inciſa, vere formâ & virore ciceris arietini, palmi magnitudine: flores fert albos & odoratos mali aurantii floribus perquam ſimiles, è quorum medio exeunt quatuor

tuor fila alba & tenuiſſima, ex quibus ſiliquæ craſſæ producuntur; primo virides, tandem maturæ cineritiæ, quæ intùs nonnulla ſemina craſſa, rubentia, dura, & inæqualia, lupinorum magnitudine, pulpamque nigram guſtui acidam, continent, per totam Indiam orientalem ferè. *Tamar* Arabibus & *Tamar Indi* idem vult ac *Dactylus* Indi, quamvis dactylum vel glandem non referat. Gr. ὀξυφοίνιξ Palmula acida: fructus conditi ad nos vehuntur. B. Tamarinde. G. Tamarinden. Gall. *Tamarins*. A. The Tamarind-tree.

TAMARISCUS, TAMARICE, TAMARIX, & AMARIX, Eſt arbor mediocriter alta; cortex eſt aſper, extùs griſeus, intùs rubicundus: lignum eſt album: folia ſunt parva, longa, rotunda, tenuiſſima, cupreſſi foliis ferè ſimilia coloris viridis palleſcentis: calix eſt exiguus: flores in ſummitate ramorum creſcentes, exigui roſacei, pentapetali, albi, & purpurei: ovarium eſt capſula oblonga, membranacea, bivalvis, ſeminibus papposis & nigris plena: radix craſſa, lignoſa, in multos ramos diviſa: creſcit hæc arbor in regionibus calidis circa flumina, hujus fruticis cortices in uſu medico adhibentur, vi adſtringendi maximè pollentes: nomen ex Gr. factum volunt à Μυρίκα, præpoſita ſyllaba τα, & υ littera mutata in α *Tamarica*. Latini dum Tamaricem nominant, non aliud dicere videntur quàm adſtrictas & minimè luxuriantes aquarum divitias; quâ è *Tammer-ryk*: amat enim loca aquoſa. B. Tamariſchboom. G. Tamariſchen-holtz. Gall. *Tamaris*. A. Tamarisk wood.

TAMUS vel TANUS, eſt vitis ſylveſtris ſeu Bryoniæ ſpecies: eſt planta, quæ habet ſermenta exigua ſinè capreolis ſerpentia, & plantas vicinas amplectentia: folia caulibus longis adhærentia, & alternatim diſpoſita, cyclaminis folia figura ferè referunt, coloris viridis ſplendentis, ſaporis viſcoſi: flores ex alis foliorum erumpentes, hexapetaloidei, nudi, ſtellati, ſex parvis ſtaminibus prædití, è latere interno floſculi enatis ad intermedia ſegmentorum, coloris flavi, virideſcentis, aut pallidi: hi flores ſunt hermaphroditi; ſed & ſunt flores mares, abſque ovario nati ſimili modo in aliis plantæ locis: flores digeruntur in racemis: finis pedunculi ſuſtinet ovarium, quæ eſt bacca oblonga, ovata, pulpoſa, rubicunda, aut nigricans,

cans, continens tubam longam, membranaceam, cylindricam, in faſtigio trifidam, ſegmenta iterùm bifida, incurva, villoſa, fœtam ſeminibus ſubrotundis: radix eſt magna, craſſa, tuberoſa, ferè rotunda, extùs nigra, intùs alba, profundè in terra depreſſa; dantur duæ ſpecies Tamni; Tamnus racemoſa flore minore luteo palleſcente, cui hæc deſcriptio inprimis convenit; altera Tamnus baccifera flore majori albo. Etymologiam non inveni. Ejus baccæ ſunt rubicunde coccineo colore & uvæ Taminiæ dictæ: an à Minio? Vel an à *Tanus*, qui eſt in Peloponneſo fluvius per Argiam fluens? Vel, an à monte Siciliæ ejus nominis? B. Wilden-Wyngaart. Gall. *Sceau de Notre Dame, ou Racine Vierge, ou Couleuvrée Sauvage.*

TANACETUM, eſt planta, quæ creſcit ad altitudinem duorum vel trium pedum; caules ſunt rotundi, radiati, medulloſi: folia magna, longa, inſtar alarum extenſa, & in margine dentata, coloris virido-flaveſcentis: flores ſunt floſculoſi, in ſummitate caulium creſcentes & in capitulum quoddam congeſti; coloris aurei ſplendentis, raò albi, calice ſquammoſo & quaſi hemiſphærico comprehenſi: his ſuccedunt ſemina parva, oblonga, per maturitatem nigra: radix longa, lignoſa, diviſa in multas fibras repentes: tota planta eſt odoris ingrati, & ſaporis amaricantis: dicunt eſſe corruptum nomen à voce *Tagetes*; vel derivant ab *Athanaſia*, quaſi immortalis, quia ejus flores longæ ſunt durationis. Alii à tannaco, quo nomine Parthenium appellatum fuit. *Tagetes*, an à ταγεύω primus ſum, quia primas partes in Medicina habeat? B. Wormkruid/ rein-vaar G. Reinfarn, wurm kraut. Gall. *Tanéſie.* A. Tanſey, Tanſie.

TAPSUS BARBATUS, eſt *Verbaſcum*: putatur dici à voce *Taxus*, quia animal Taxus à ſerpentibus morſus illâ plantâ ſe reſtituere poteſt, ſic ergò dicitur quòd Toxicis adverſetur: & *Barbatus* à Lanugine. Vide *Phlomos.*

TARAXICUM, eſt *Dens Leonis*, ſivè cichoreum ſylveſtre: eſt planta, humilis, quæ ex radice habet folia erumpentia longa, mediocriter ampla, repentia, utroque margine profundis inciſuris, veluti per lacinias, diviſis, cichorei ſylveſtris æmula, ſed læviora, cuſpidata, ſaporis amaricantis: flos eſt ſemifloſculoſus, plurimis ſcilicet ſemifloſculis conſtans embryoni inſidentibus, & calyce com-

comprehenſis; embryo autem abit deindè in ſemen pappis inſtructum, in capitulum globoſum collectum, & thalamo affixum: radix in plures ramos diviſa, minimi digiti craſſitie, tenues, lacteo ſucco turgentes, amaricantes: hæc planta in omni parte habet ſuccum amarum & lacteum, ſed non tantùm ac ipſum cichoreum: creſcit ubivis in campis, pratis, hortis, agrorum marginibus; à ταράσσω altero, quia ſanguinem alterat. B. **Paarde-bloemen/ hengſte-bloemen/ papen-kruid/ kanker-bloemen/ honds-rozen/ ſchorſt-bloemen.** G. Pfaffen-blat, muench-kopff, korl-kraut, pfaffen-orlein, lewen-zahn. Gall. *Piſſe en Lict*, *Dent de Lyon.* A. Dande lyon, dent de Lyon.

TARAXIS, eſt humorum oculi, ventriculi, aut alvi perturbatio, à ταράσσω turbo.

TARSUS, eſt palpebrarum extremitas cartilaginoſa, ex qua pili erumpunt, eſt ſegmentum circuli cartilaginei poſitum in extremo margine palpebrarum, ab angulo minori ſeu temporali procedit uſque ad angulum majorem, quem non abſolvit, finitur membrana tenuiſſima; à Latinis *Cilium* dictum. Item octo oſſa pedis poſteriora, cratium more ordinata. Gr. Στῆθος *Rufo* Πρόστηθις. B. **Voorvoet.** G. Die fuſz biege, der rieſz auf dem fuſz. Gall. *Le devant du pied*, *Tarſe*, *Le cou du Pied.* A. Inſtep.

TARTARUS, & TARTARUM, ſignificat illum Salem, qui rubri vel albi coloris, vini doliis inſtar lapidis accreſcit; & verus ſal eſſentialis plantæ eſt: ſed & latius deducitur ad quodvis ſabulum in rebus fermentantibus, imò ad craſſamentum ſabuloſum in corpore humano. B. **Wynſteen.** G. Weinſtein. Gall. *Tartre.*

TATURA, vide *Datura.*

TAXIS, ſivè reductio, eſt vox familiaris iis, qui Hernias reſtituunt.

TAXUS, eſt Arbor, quæ Abietem refert, lignum eſt valdè durum rubicundum; folia abietis foliis ſimilia: flos eſt amentaceus, plurimis nempè apicibus plerùmque fungiformibus conſtans, ſed ſterilis; embryo autem deindè abit in baccam concavam ſeu campaniformem, ſucci plenam, & ſemine fætam: occurrunt quandoque & fructus glandiformes, cupula ſcilicet donati, ſemen complectentes: videtur derivari à τοξικὸν venenum, quia eſt arbor ve-

venenata, præſertim in Hiſpania : vel à τάσσω ordino, quod folia ejus in ordinem ſunt diſpoſita. B. Iben-boom. G. Eiben baum. Gall. *If.*

TECMARSIS, eſt morborum conjectura, cum ob intricatas cauſas, mira & anomala ſymptomata medicus morbi genium ignorat, adeoque de dignotione, prognoſi & cura conjecturas ſuas probabiliſſimas format, à τεκμαίρω conjicio.

TELEPHIUM, idem ulcus eſt cum *Chironio*, ita à *Telepho* dicitur, qui tali ulcere longo tempore afflictus fuit.

TELEPHIUM, ſive CRASSULA, aut FABARIA, eſt planta, quæ habet caules craſſos, rotundos, politos, in parte inferiori rubicundos : folia Portulacæ foliis ſimilia, ſed majora, carnoſa, ſucculenta, plurima in margine leviter inciſa : flores in ſummitate caulium creſcunt in umbellas, ſunt polypetali, roſacei, coloris flavi, pallidi: poſt florem ſequitur fructus triangularis, ſemina ferè rotunda includens : radix in plurima tubercula alba dividitur : hæc planta creſcit in locis arenoſis, & vocata ſic fuit, quod ulceribus malignis & deploratis, quibus Telephus Myſiæ Rex ab Achille vulneratus conſenuit, (quæ eam etiam ob rem *Telephia* dicuntur), auxilietur. B. Smeer-wortel / hemel-ſleutel. G. Wund-kraut, knaben-kraut, donner bonen, fette henne. Gall. *Joubarbe des Vignees*, *Orpin*, *Repriſe*, *Graſette*, *Feve epaiſſe.* A. Orpyne.

TEMPERAMENTUM, eſt qualitas ex unione & miſtione elementorum, reſultans. Vide *Craſis.*

TEMPERANTIA, ſunt ea quæ acria prædominantia in corpore noſtro immutando, diluendo, vel obtundendo temperant. Vide *Abſorbentia.*

TEMPERATA, ſunt, quæ nec nimis calida, nec nimis frigida ſunt, nec ſuâ acrimoniâ nocere poſſunt.

TEMPERIES, idem quod *Craſis.*

TEMPORALIS MUSCULUS, Gr. κροταφίτης dictus. Nomen ſortitur à ſitu, nam Temporum cavitatem occupat. Ejus exortus circularis eſt è temporum regione, pericranio obductus infra os jugale deſcendens, ſenſimque ſuis fibris veluti radiis coëuntibus ad centrum, attenuatus in tendinem brevem atque validiſſimum, maxillæ infe-

ferioris acuto processui inseritur, cui elevando est destinatus. Musculus hic levissimo negotio in varios ac multiplices secundùm longitudinem, id est, à circumscriptione ad tendinum punctum vergentes findi potest. Secundùm latitudinem in duos sivè biventralem; non solùm respectu intermediæ tendinosæ membranæ, sed & carnearum fibrarum apparentiæ dividendus est. Horum enim tendinosæ & motrices fibræ membranoso septo ab invicem distinguuntur. B. De slaap-spier. G. Der schlaf mausz. Gall. *Muscle Crotaphite*, *Muscle temporal*. A. The temples Muscle.

TEMPUS, Gr. Κρόταφος, est pars cranii lateris inter oculos & aures media, ossis temporum magnitudine definita: in qua emplastra cephalica ad odontalgiam & cephalæam applicantur. B. De slaap of slag van 't hooft. G. Die schlæfe. Gall. *La Tempe*. A. Temporal.

TENACULUM, idem quod *Forceps*.

TENDO, est musculorum continuata pars, coloris albi, durior, tenuior, parti movendæ annexa, constans ex fibris muscularibus hic tenuioribus & magis compactis redditis, ac proin liquidum tenuiùs tantùm admittentibus, sunt igitur fibrarum hic ultimi fines, quæ cum nervis originem suam, debere videntur, dictæ fuerunt ἀπονευρώσεις id est, nervorum fines. Gr. τένων à τείνειν, tendere. B. Een pees. G. Eine sennader, spanader, die senne, das geæder der fleisch mausz; haarwachs. Gall. *Tendon*. A. A tendon.

TENESMUS, TENASMUS, Gr. Τηνισμὸς & Τεινεσμὸς, est continua considendi cupiditas, quâ tamen nihil præter pauca cruenta, mucosa aut purulenta excernitur: aliquando Vermes & præsertim Ascarides in causa sunt. Hic morbus sæpè diuturnus esse solet, & in gravidis non raró abortûs est causa, *Tenesmus* dicitur ἀπὸ τάσεως, id est contentione & nisu, qui tum fit cum vehementi cupiditate egerendi, & lassi crebrò exurgere coguntur. B. Persing/ krupinge/ dzukkinge/ waan-stoelgang/ lang-eubel/ dwang tot stoelgang. G. Das trucken oder treibende noth des stuhlzwang, mit weinig wirckung. Gall. *Tenesme*. A. Idem. Lusitan. *Pucho*.

TENTA, idem quod *Mela*, vel quod *Turunda* aut *Penicillus*.

TENTIGO, idem quod *Priapismus*.

TEN-

Tentipellum, eſt Medicamentum, quod cutim explanat, rugaſque, videtur ex *Tendere*, ſive *Extendere*, & *Pellus*, ſive *Cutis* derivari.

Tephrion, eſt collyrii nomen.

Terebellum, idem quod *Modiolus*.

Terebinthina, in officinis duplex eſt *Veneta* & *Vulgaris*. Veneta quæ etiam dicitur *Chia*, & *Cypria*, eſt liquidiuſcula, referens Balſamum, ſive Oleum craſſiuſculum, colore ex albo flaveſcens, ſapore acris, lenta, cutique tenaciter adhærens. (Avicennæ eſt *Gluten Albotin.*) Paracelſus *Lorchet* appellat. Optima debet eſſe clara, pellucida, alba, vitrei coloris in cæruleum vergentis, acris & odorata. Venit ex Chio, Lybia, Cypro, Ponto, Syria, Judæa, Arabia &c. Ipſius arbor non admodùm procera eſt, multós emittit ramos, cujus folia inſtar Fraxini ferè diviſa ſunt, & ſinguli nervi habent ſeptem, novem vel plura folia, ut in fraxino, roſis, ſambuco &c. videre eſt. *Terebinthina Vulgaris* depromitur ex Larice arbore, ideoque & *Laricea* appellatur, & ex aliis plurimis arboribus reſiniferis, ut Abiete, Pinu &c. obtinetur; vulnerantur nempè hæ arbores terebra ad cor uſque, ſic exſtillat Terebinthina. Hæc quanto priori ſimilior, tanto quoque præſtantior. Pollet viribus cum priori, aſt non eſt adeò pellucida. Gr. τερέβινθος & τέρμινθος. An nomen à ſerpente, quod ejus corniculum in modum ſerpentis, contortum ſit? B. Terpentyn / termentyn. G. Terpentin. Gall. *Terebenthine*. A. Idem.

Terebrum, vide *Modiolus*.

Teredo ſive Caries oſſis, vocatur & *Teredum*, Gr. *Pædarthrocace*, & ab Arabibus, *Spina ventoſa*. Idem quod *Caries Oſſis*. B. Been-vreter. G. Bein-freſſer. Gall. *Carie*, *ou Vermouliſſure des Os*. A. Worm-eating of Bones or Caries.

Teredum, idem quod *Caries*.

Tereniabin, vide *Manna*.

Teres Radii Musculus, vide *Pronator Rotundus*.

Teretrum, vide *Modiolus*.

Tergum, vide *Dorſum*.

Terminthus, eſt tumor in cruribus ſupra quem puſtula nigra eminet, fructus terebinthini magnitudine. G. Die braune blatter, hunds-blatter.

TERRA DAMNATA, idem quod *Terra Mortua*, & *Caput Mortuum.*

TERRA JAPONICA, vide *Catechu.*

TERRA MORTUA, quæ poſt deſtillationem, vel combuſtionem ignis aperti, dein diutinam elixiviationem reſidua, omnibus ſalibus oleis, & facultatibus efficacibus deſtituta. B. Doode aarde. G. Todte erde. Gall. *Terre Morte.* A. Dead Earth.

TERRÆ PANIS, vide *Cyclamen.*

TERRÆ TUBER, vide *Cyclamen.*

TERTIANA FEBRIS INTERMITTENS, eſt febris, quæ tertio quovis die (id eſt, uno tantùm die vacuo inter duas exacerbationes) ægrum invadit, & detinet per 12. plerùmque horas, tum planè remittit, & poſt diem liberum unicum rursùs invadit: diſtinguitur à medicis in *Vernales* & *Autumnales*, quòd hæ diu durent & vix niſi arte curentur; illæ brevi & ſpontè ceſſent; ſuntque vel *Exquiſitæ*, quæ modò per 12 horas ægrum detinent; vel *Nothæ* quæ per plures horas excurrunt. Gr. Τριταῖος. B. De anderendaagſe koorts. G. Dreitægiges ſieber. Gall. *Fievre Tierce.* A. A Tertian Feaver.

TESSELLÆ, idem quod *Rotulæ* aut *Tabellæ.*

TESSERÆ, vide *Cuboides.*

TESTES MULIEBRES, dicuntur *Ovaria.* Vide *Orchis.*

TESTES VIRILES, ſunt duo ovalia corpuſcula Scroto incluſa, in quibus ſemen generatur: exteriùs variis tunicis obducuntur. *Colei* Cic. & Mart. *vaſa* Plauto, Ὄρχεις, Δίδυμοι, Μέζεα Heſiodo, & Μήδεα Hom. Ὀρχίδια, Ὄλχοὶ Oppiano, *Poma Amoris* quibuſdam. Vide *Orchis*. B. Ballen. G. Mænliche hoden, hœdlein. Gall. *Teſticules.* A. Teſticles, Stones.

TESTES CEREBRI, ſunt prominentiæ duæ poſteriores cerebri ob ſimilitudinem teſtes dictæ, propè glandulam pinealem, & adhærentes duabus majoribus protuberantiis, quæ nates vocantur.

TESTICULUS, vide *Teſtis* & *Orchis.*

TESTICULUS VENEREUS, eſt, quando teſtis poſt contagioſam Venerem valdè intumeſcit, indureſcit, non ſinè doloris ſenſu. B. Zand-kloot / venus-kloot. G. Sand-balle, venus-balle, venus-hoden. Gall. *Teſticule Venerien.* A. Swiling of the Stones. TE-

TESTUDO CEREBRI, vide *Fornix*.

TESTUDO, eſt tumor magnus, mollis, vel non valdè durus in capite, latiore forma in modum teſtudinis, à cujus ſimilitudine accepit nomen, in principio in caſtaneæ, poſtea verò in formam ovi excreſcit, in quo mollis materia, tunicâ quâdam obducta, continetur, (undè ab authoribus ad Melicerides refertur) quæ calvariæ ita inhæret, ut ipſam plerùmque vitiet, ipſique cariem inducat. B. **Een ſchildpat gezwel.** G. Ein ſchildkrœt geſchwulſt.

TETANUS, eſt convulſio ſivè tenſio ex Emproſthotono & Opiſthotono compoſita, contractis utrimque muſculis extenſoribus, proin antagoniſtis in cervice, ſpina & artubus: ita ut corpus rigidum efficiatur & inflexile: quo ipſo patet Tetanum eſſe Rigorem vehementem, qui à communi rigore vehementia differt & duratione; tum etiam quod alter ille febrilis Rigor plus aſſligat fibras in cute, ſeu panniculo carnoſo. Tetanus verò muſculos utrinque, ita tamen ut ſemper vel Emproſthotonus, vel Opiſthotonus, nonnihil excedat. Aliquando quoque *Particularis* eſt, qui membrum quoddam, vel articulum privatum reſpicit, à τείνω extendo. B. **Kramp-trekkinge/ regt-ſtyvigheid/ ſpanning.** G. Die halſz ſtarre. Gall. *Convulſions.* A. Conſtant Contraction.

TETARTÆUS, idem quod *Quartana*.

TETRADRACHMON, ſunt quatuor unciæ.

TETRAPHARMACUM, eſt Medicamentum ex quatuor ingredientibus conſtans, ut eſt unguentum Baſilicum; ex τέτρας quatuor, & φάρμακον medicamentum. Gall. *Onguent Baſilic.*

TETROBOLON, eſt pondus quatuor drachmarum.

TEUCRIUM, eſt Arbuſcula utplurimùm ſatis parva & humilis, aliquando ad hominis altitudinem creſcens: caulis eſt minimi digiti craſſitiei, cortice albo obtectus, & in ramos albos diviſus, quorum duo ſibi invicem oppoſiti: folia oblonga aut obrotunda, in margine inciſa, chamædrios foliis paulò majora, quæ verò virgularum faſtigia ornant, ad Hormini folia quodammodo accedunt, nequaquam per ambitum inciſa, & circa baſin latiora, in acumen deſinunt, ſaporis acriuſculi, cum amarore non ingrato: flores ſunt labiati, albi, calice albo comprehenſi; his ſuccedunt quatuor ſemina obrotunda: hæc planta

ſemper eſt viridis, & creſcit in regionibus calidis, ut in Italia circa mare: aliis *Chamædrys:* ita à Græcis pariter ac Latinis, quòd Teucer Ajacis frater hanc herbam invenerit; cum exta in ſacrificio ſuper eam projecta fuiſſent, lieni adhæſit, eumque exinanivit; proinde quod caſus oſtenderat, obſervatumque à Teucro fuit, ad æternum humani beneficii decus & famam illa accrevit. B. G. & A. *Gamandeclin.*

TEUTLON, Gr. τεῦτλιον σεύτλον, eſt beta, à σεύω concutio, agito, ab impulſu nempè, quod facilè excreſcat. Vide *Beta.*

THALAMI NERVORUM OPTICORUM, ſunt 2. protuberantiæ magnæ in Cerebro, ſupra quas nervi optici decurrunt, & ab iis tanquam Thalamis ſuſtinentur. Gall. *Les Couches des Nerfs Optiques.*

THALICTRUM ſeu THALIETRUM: eſt planta, quæ habet caules ad hominis altitudinem creſcentes, rigidos, ſtriatos, ramoſos, quaſi anguloſos, intùs excavatos, coloris utplurimùm rubicundi purpuraſcentis, & aliquando viridis: flos eſt roſaceus, plurimis ſcilicet petalis in orbem poſitis conſtans, ex cujus meditullio ſurgit numeroſa ſtaminum congeries piſtillum cingens, quod deindè abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur, capſulæ modò alatæ, modò alis carentes, ſeminibus fætæ ſingularibus, ut plurimum oblongis: radix fibroſa eſt, repens, coloris flaveſcentis, ſaporis amaricantis, ingrati: dictum volunt ἀπὸ τοῦ θάλλειν virere, quod dum germina protrudit, eleganter vireat: tamen ita non eſt, cùm ſint punicei purpurei coloris. Fortè ſic dictum, quod folia, cum primum expanduntur, ac præſertim minora eleganter vireant. Veriſimiliùs dicitur ἀπὸ τοῦ θαλλοῦ vel θάλλου ſurculo, ramulo, καὶ ἴτρου geniculo, quòd cauliculos ſeu ſurculos geniculatos proferat. B. **Water-ruit/ poel-ruit/ valſche-rhabarber.** G. Wieſen raute. A. Baſtard rubard, meadow rue.

THAMAR, Arabibus *Dactylum*, palmæ arboris fructum ſignificat; undè confectio quædam *Diathamaron*, corruptè *Diacamaron.*

THAMARINDUS, vide *Tamarindus.*

THAMNOS, *Thammion*, *Thamniſcos*, *Thamnoides*, eſt *Frutex;* videtur dici, quaſi creber ramis, à θαμινὸς, creber & quaſi denſus.

Thapsia, eſt planta Ferulæ ſimilis, foliis tenuiter diſſectis: flos eſt roſaceus & umbellatus, plurimis ſcilicet petalis conſtans, in orbem poſitis, & calici inſidentibus: is autem abit in fructum, ex duobus ſeminibus compoſitum, longis, ſtriatis, ala cinctis ampliſſima, ſoliacea, utrinque introrsùm plerùmque emarginata: in uſu medico adhibetur radix, quæ violenter purgat. Vocatur à Thapſo inſula, in qua primum creditur inventa. Gall. *Tapſie*, *ou Turbith batard*. A. Deadly Carrots.

Thapsus, vide *Tapſus Barbatus*.

Thee, Frutex eſt Chinenſibus, Japonenſibus, & Tartaris indigena; dicitur & *Chà* vel *Chià*. Folliculum amygdali foliis ferè ſimilem, obſcurè viridem profert. Eſtque virgultum quod in ramulos varios aut virgulas ſeſe diffundit. Flores fert Ciſti fœminæ & Goſſipii mediam faciem referentis, quinis foliolis albicantibus aut pallidis conſtantes, ſtaminulis multis medium florem occupantibus. His demùm ſuccedunt fructus, dum adhuc vigent, ut ferunt, virides, reſiccati autem cortice magis rugoſo, ex ſpadiceo fuſco veſtiti; Figura ſæpè globoſa eſt, magnitudine globuli luſorii, ſemen tantùm unicum continentes: Alii contra geminati, ſive in duos loculos ſeu ſcrotum caninum diſpertiti: Alii verò trigoni, & tria ſemina continent. Folia porrò hujus fruticis colligunt, & ignis calore in ſartaginibus reſiccant, quæ poſtea, urgente ſiti, aquæ fervidæ injiciuntur, quorum tinctura tunc ex vaſculis myrrhinis ſorbillando ebibitur: Folia maſticata leviter aſtringunt, & non ingratum ſaporem relinquunt. B. & Gall. *Thé*.

Thelygonos, ſic dicuntur plantæ, quæ ſunt ex fœminino ſexu. Gr. θῆλυς eſt fœmineus, & γόνος ſoboles, generatio.

Thelypteris, vide *Filix*.

Thenar, eſt unus ex muſculis pollicem abducentibus, qui oritur à ligamento annulari, & inſeritur in totam ſuperficiem primæ phalangæ, & parti ſuperiori ſecundæ. *Thenar* quoque habetur pro cavitate omni interiore manuum & pedum, quæ dicitur *Vola*: item pro *Planta*: ſuntque carnoſæ portiones ſub digitis manuum & pedum, ſed ſtrictè ſumitur pro *Vola Manus*, ſive *Palma*. B. De hand-palm. G. Die flache hand. Gall. *Le Thenar*, *ou la Pau-*

Paume de la main, ou la Plante du pied. A. The palme of the hand.

THEODORETOS, quod & Διανακαρδίων vocatur, eſt Antidotus, ad frigidas capitis affectiones.

THEOPHILION, eſt collyrium quoddam.

THEOPHRASTICI, ſunt Sectatores *Paracelſi.*

THEOREMA, vide *Theoria.*

THEORETICA, vide *Theoria.*

THEORIA, eſt pars Medicinæ, quæ ratiocinando agit de fabrica partium corporis humani, tam ſolidarum, quàm fluidarum; de earum naturali conſtitutione, uſibus vel publicis vel privatis, effectibuſque ſolidorum in fluida, horumque in illa, juxta regulas quaſdam in aliis ſcientiis demonſtratas, & huc aſſumptas, uti hæ ſcientiæ imprimis ſpectant huc Mechanica, Chemia, & Anatomia, à θεωρέω contemplor, undè Theorema, quod eſt ſpeculatio: & Theoretica, quæ ad Medicinam ſpeculativam pertinent. B. Beſpiegelende deel der medicynen. Gall. *Theorie.*

THERAPEUTICA, eſt pars Medicinæ, quæ materiam medicam inſtruit ex variis medicinis, vario tempore & obſervatione notatis, quarum quoque ritam præparandi methodum, ut ſcopo propoſito ſatisfaciant, edocet: diætæ obſervandæ regulas tradit: Tandemque veram medendi methodum, ſive manuum operam, ſive remedia pharmaceutica requirat, à θεραπεύω ſano. B. Geneezende deel der medicynen.

THERENIABIN, ſive Tereniabin, eſt Manna orientalis; quæ *Droſomeli* & *Aëromeli* Gr. dicitur. Gall. *Manne liquide.*

THERIACA, eſt medicamentum venenum expellens, à θὴρ fera, quia ferarum morſibus medetur: vel quia viperinæ carnes ejus compoſitionem ingrediuntur; ab ἀκέομαι ſano. B. Triakel. G. Theriac. Gall. *Theriaque*, *Antidote.* A. Treacle.

THERIOMA, eſt ulcus ferum, carcinomati ſimile, à θηριόω in ferinam indolem degenero.

THERMÆ, ſunt balnea, vide *Balaneum*, à θερμαίνω calefacio.

THERMANTICA, ſunt Medicamenta calefacientia, à θερμαίνω calefacio.

THERMINTHUS, vide *Terminthus.*

THER-

Thermometron, eſt calor debitus qui ex pulſibus deprehenditur, à θερμαίνω calefacio, & μέτρον motus. B. Vulgo De natuurlyke warmte. G. Die naturliche hitze. Gall. *Chaleur naturelle* A. Natural heat. Eſt etiam fiſtula vitrea cum vitreo globo, vini ſpiritu plena, qui calore & frigore rarefactus vel condenſatus, gradus quoque eorum docet, hinc utiliſſima eſt machina in calore febrium ardentium &c. dimetiendo. B. Een weer-glas. G. Ein wetter-glaſz. Gall. *Termometre*. A. Idem.

Thlapsi, eſt planta, quæ habet caules rotundos, ramoſos, villoſos: folia habentes ſine pediculis, inſtar minimi digiti longa, ad baſin ampla, & ſenſim ad apicem acuta facta, dentata, coloris viridis, ſaporis acris: flores ſunt exigui, albi, Burſam Paſtoris referentes, cruciformes, quatuor ſcilicet petalis conſtantes: poſt florem ſequitur fructus, ſeu capſula ſeminalis orbiculata, compreſſa, ora plerùmque foliacea & ſuprema fiſſa, in duo loculamenta diviſa ſepto intermedio, reſpectu valvarum, ad perpendiculum obliquè poſito; ſeminibus fæta parvis, oblongis, compreſſis, ruſis, ſaporis acris & fervidi: radix eſt ſatis craſſa, & fibroſa, lignoſa, alba, aliquantulùm acris: hæc planta creſcit in locis deſertis. Gr. Θλασπίδιον, Σίνηπι Ἄγριον, item *Capſella* & *Scandulaceum*. Sunt hujus temporis Herbarii qui *Naſturtium Tectorum*, & *Sinapi Ruſticum*, quòd digitis fricatum ſinapim ſuboleat, appellent. Alii *Burſam Paſtoris* vocant, non ſanè quod ſit revera ejus herbæ ſpecies, ſed quòd ad formam illius quamproxime accedat. Propriè eſt naſturtii ſpecies. Græci à fructûs forma dictum volunt, qui naſturtio ſimilis eſt, ſed latior velut infractus & contuſus. Θλᾶσθαι enim iis contundi eſt & infringi, infringendoque, quod globoſum tumidumve erat malleo, lapide, pedeve cum dilatatione exæquare.

Thlipsis, eſt vaſorum compreſſio, à cauſa externa, quâ eorum interna cavitas tollitur, ac proin liquidi tranſmittendi fluxus impeditur, à θλίβω comprimo.

Tholus Diocletis, eſt faſciarum ſpecies, quæ vulneribus circa aurium regiones applicatur. B. Sluitbalks zwagtel/ of zwagtel. Gall. *Tolus de Dioclete*.

Thora, eſt Napelli ſpecies: dicitur & Phthora, Vide *Phthora*.

THORACICA, ſunt medicamenta adversùs pectoris mala.

THORAX, ſive medius venter, eſt totum id, quod circumſcribitur ſuperiore parte, à claviculis; inferiore, à Diaphragmate; parte antica, ſterno; poſtica, ab oſſibus dorſi; lateribus à coſtis; ovalis figuræ eſt, continet cor, & pulmones, intus membranâ pleurâ circumtenditur; ab *Hipp.* & *Ariſtotel.* pro thorace ſumebatur totum id quod à claviculis, ad pudenda uſque excurrit, hoc eſt, medius & infimus venter, à θορέω ſalio, quia in eo cor continuo ſalit. B. De borſthollígeid. G. Die ganſze bruſt. Gall. *La Poitrine*. A. The bulke, breaſt.

THOREXIS, eſt vini generoſioris potus, pectus calefaciens & quaſi loricis circumdans, à θωρήσσω lorico.

THROMBUS, eſt ſanguinis, aut lactis in grumos coagulatio, à θρομβόω grumeſco. B. Geronne bloed. G. Geronnen blut. Gall. *Grumeaux de ſang*, *ou ſang caillé* vel *Coagulè*. A. Clodded boud.

THRYALLIS, eſt Verbaſci ſpecies, ex quo Elychnia ſolebant fieri. Θρυαλλὶς enim eſt Elychnion, à θήρω & ἅλλομαι: quòd *Caleat* & *Surgat*: quod convenit Elychnio accenſo.

THUS, ſive OLIBANUM, Gr. Λίβανος & Λιβανωτὸν. Reſina eſt duriuſcula, obſcurè pellucida, profluens ex arbore Arabica, quæ, ut ajunt, lentiſcum appoſitè refert, quod tamen incertum. Genera thuris traduntur duo, *Maſculinum* ſc. quod propriè *Olibanum* vocatur, ſeu *Melax*, Arab. *Melaſon*: & *Fœmininum*. *Maſculinum* ex albo flaveſcit, & teſticulorum inſtar rotundum eſt, guttarumque formam referens, candidum intùs & pingue: *Fœmininum* magis reſinoſum eſt ac molle, citò ardens & flavum. Præfertur *Maſculinum*, ut quod ex arboribus montanis colligitur. *Cortex* etiam in uſu eſt, debet eſſe craſſus, pinguis, odoratus, recens, minimè ſcaber. *Manna Thuris*, ſunt micæ fragmenta, pollen ac farina Thuris, quæ ex colliſione, dum in ſaccis vehitur, colliguntur. Dicitur *Tus*, à tuſis glebis: ſed potiùs à græco verbo Θύω ſacrifico nomen habere videtur, quod Veteres Thure ſacrificabant & ſupplicabant. Gr. Λίβανος καὶ δενδρολίβανος: quemadmodùm lachryma λιβανωτὸς, quæ Hippocrati λιβανωτοῦ καρπὸς dicitur, Λίβανος à λείβω ſtillo: licet Græci fabu-

len-

lentur à Juvene Assyrio hujus nominis, quòd Deos studiosè coleret, ab invidis occiso & in hunc fruticem converso dici: hinc Diis Thure gratius nihil esse. B. Wierook. G. Weyrauch. Gall. *De L'Encens*. A. Frankincense. Arab. *Lovan*, *Conder*, *Thus* vel *Tus* oriri putent à tundendo.

THYMA, idem quod *Ecthyma*.

THYMBRA, est herba aromatica, fortè ἀπὸ τοῦ θύειν *Odores Accendere*, idque ob fragrantiam: vel à *Thymus* ob similem fortè odorem.

THYMELÆA, est Arbuscula, cujus truncus sæpe instar pollicis crassius est, plures habens virgulas vel ramos sesquipedem circiter longos, pulchros, rectos, foliis Lini foliis ferè similibus instructos, sed majoribus, latioribus, semper viridibus, viscosi quidquam, si dentibus atterantur, præbentibus: flos monopetalus, utcunque infundibuliformis, quadrifidus: ovarium in centro floris fit fructus ovatus, succi plenus, fætus semine oblongo, habente pelliculam nigram, splendentem, fragilem, sub qua invenitur medulla alba fervidi saporis: radix longa, crassa, dura, lignosa, externè grisea, aut rubicunda, internè alba; in initio dulcis, sed postea acris & caustica: hæc planta crescit in locis incultis: quibusdam *Chamælæa*: dictam volunt quasi Tithymelæam, ex tithymali & oleæ mixta facie. Sed malunt alii nomen esse compositum, ex Thymo & olea: ast Thymum non olet, neque eam, ut Thymum, consectantur apes, dicitur potiùs quod oleæ fert folia, & tithymali instar alvum solvat: vel quòd foliis sit oleaceis, angustis, admodùm viscidis, pinguibus, inter Tithymalum, Cyparissium & Paralium. Gall. *Garou*.

THYMIAMA, idem quod *Suffitus*.

THYMION; est verruca minor super corpus in cute eminens, ut *Acrochordon*, tenuis, supra latior, subdura & in summo aspera. Idque summum colorem thymi repræsentat floris, à quo denominatur, habet magnitudinem fabæ Ægyptiacæ. Modò unum, modò plures nascuntur in palmis, talis & plantis pedum: pessima sunt in obscœnis locis, maximè ubi sanguinem fundunt.

THYMUM, THYMUS, est planta, quæ habet caulem tenuem, lignosum, album: folia parva, opposita, tenuia, angusta, albescentia, vel virido obscura, saporis acris: flo-

res sunt in capitula collecti, minimi, purpurei, galea surrecta plerùmque bifida, barba tripartita : semina quatuor obrotunda his succedunt in capsula, quæ floris calix fuit. inclusa : ab odore, etiam dici videtur à θύω suffio : quòd eo Veteres primum usi sint in sacris, quæ accenso igne fiebant, vel à θυμὸς animus, quia ejus odor corroborat : quodque iis adhibitur, qui animi deliquium patiuntur B. Thym. Gall. *Thym.*

THYMUS, est tuberculum p. n. carnosum, quod supra corpus instar verrucæ eminet, florem thymi referens : unde ei nomen impositum est. Item est glandula conglomerata, sita in superiori parte Thoracis, anterius immediatè sub jugulo, & extensa secundum longitudinem aortæ & venæ cavæ inferioris usque ad pericardium, quæ, quo animal est magis juvenile, eo major est, secernit lympham à sanguine, quam per peculiares ductus pulmonum vesiculis pro obliniendo infundit. B. De borst-klier. G. Brust-druesen. Gall. *Thyme.* A. The breast glandule.

THYROARYTÆNOIDES, est par musculorum, ortum habens à cartilagine scutiformi, anterius in latera Arytænoinoidis conscendens, laryngis rimulam astringit, ex θυρεὸς scutum, ἀρύω aërem haurio, ἀνοίγω aperio, & εἶδος forma. Gall. *Muscles Thyro-Arytenoidiens.*

THYROIDÆÆ GLANDULÆ, sunt numero duæ, substantiam habent viscidam, solidam, sanguineam, vasis omnis generis communibus, membranâque duriore mirè perfusam, ovi gallinacei ferè magnitudinis atque figuræ, sitæ circa laryngis sedem humiliorem, ad latera cartilaginum, thoracis, cricoidis, primorumque aliquot annulorum asperæ arteriæ, quibus partibus immediatè incumbunt, ita tamen ut facillimè ab iis separentur, nisi, ubi pertinacius adhæreant circa principium & finem; per ductus peculiares intra asperam arteriam suum oblinientem humectantemque liquorem effundentes. Gall. *les Glandes Thyroïdiennes.*

THYROIDES, est *Scutiformis* seu *Clypealis Cartilago*, laryngis omnium maxima, & antice in collo prominens. Item foramen ossis pubis, ex θυρεὸς janua, scutum, & εἶδος forma. B. Het schilt-gelijke kraakbeen. G. Das schildgleiche knorpelbein. Gall. *Le Cartilage Thyroïde.* A. Shield like gristle.

THYR-

Thyrsus, eſt caulis, idque nomen ſibi vendicavit, quòd virgulæ in modum, vel teli in rectitudinem aſſurgat.

Tibiæ Os, Gr. Κνήμη, eſt pars inter genu & talum: oſſibus duobus conſtat; unum exteriùs quod *Focile Minus*, alterum interiùs & majus, totius nomine donatur & *Tibia* dicitur, Κνήμη aliis *Focile Majus*, *Canna Major &c.* ſuperiùs proceſſum habet à femoris cavitate exceptum, & ſinus binos oblongos, pro femoris capitibus, quorum ſinuum profunditatem auget annexa per ligamenta cartilago, mobilis, mollis, lubrica & humore unctuoſo delibuta, in ambitu craſſa, centrum versùs attenuata, undè lunata dicitur, anterius aſpera veniunt ligamenta, quæ cartilagines lunares augent. Anterior pars acuta & longa, ſpina dicitur inferiùs, adeſt proceſſus ex interno latere gibbus & prominens juxta pedem, diciturque malleolus internus. Anterior pars *Crea* & *Ocrea* quibuſdam dicitur. B. Het ſcheen-been. G. Das ſchein-bein. Gall. *Le Tibia, un des os de la Jambe.* A. A Shin, Shin-bone.

Tibiæus Musculus, idem quod *Tibialis Muſculus.*

Tibialis Musculus, *Anticus* dicitur & *Poſticus. Primus* flectit pedem antrorſum. Tibiæ fibulæque ex parte oſſis ſuperiori extremitati alligatus, tibiæque involucro lateris exterioris affixus, ſub annulari pedis ligamento provectus tarſi oſſis pollici ſubjecto ligamentaceo ligamento, ut plurimùm adhæret, bifido namque nonnunquam tendine metatarſi, ut & innominato pedis oſſi affigitur; inferior hic tendo ubi ſub extimo fibrarum faſciculo, oſſiculum abſcondit minuſculum, Seſamoideum appellatum. Alter, ſivè *Poſticus*, Tibiæ fibulæque oſſa interlocatus horumque involucris, ubi dehiſcunt, penniformiter ſivè radiatim affixus, juxta interioris malleoli poſteriora, tendinem tarſi oſſis, quod teſſeræ conterminum eſt, ligamentaceo integumento inſeritur: atque hic inter obliquè moventes & adductores & ab aliis inter extenſores numeratur. B. Scheen-ſpieren. G. Der ſchien-mauſz. Gall. *Le Jambier anterieur & poſterieur, Muſcles de la Jambe.* A. The Shin Muſcle.

Tigillum, idem quod *Crucibulum.*

Tinctura, ſeu Elixir, eſt Coloris, qualitatis & virium alicujus rei, mediante convenienti menſtruo, extractio.

tractio. B. **Verffel/ afverffel/ uittrekfel.** G. Die farbe, færbung, ein tinctur. Gall. *Teinture.* A. A Tincture.

Tinea, eft fcabies capitis, cutem erodens cum fquammis & cruftis, pilorumque evulfione, colore cinericio; odore fætido, orta ab acrimonia fanguinis in glandulis fubcutaneis hærente, Triplex ejus datur fpecies 1. fquammofa, dum enim fcalpitur multas furfuraceas fquammas de fe remittit. 2. ficofa dum hæc cruftâ fuâ flavâ denudatur, apparent vivæ rubræque carnis grana ficuum interioribus granis fimilia cruentam materiem ex fe emittentia. 3. eft Achor, quem vid. fupr. morbus hic infantes, fed plerùmque adultiores invadit: dicitur *Tinea* quia haud rarò in eo latent vermiculi copiofi, vel pediculi, vel quia proferpit erodendo ut Tinea in veftibus. B. **Quaad zeer/ drooge fchurft.** G. Eine fchabe, motte, kinder wurmer im leib. Gall. *Tigne.*

Tinearia, dicitur etiam Ageratum, & Stichas citrina, ita vocatur, quòd ejus flores, veftes ciftis affervatas, à Tineis arceat, confervetque.

Tinus, Tinnus & Tynnus, eft Arbufcula, quæ habet virgas longas, quadratas, ramofas: folia magna, ampla, bina, juxta ramos fibi invicem oppofita, nigra, fplendentia, aliquantulùm lanuginofa, femper virentia, inodora, faporis amari cum aliqua adftrictione: caliculus eft geminus, inferior trifidus, fuperior quinquefidus, uterque monophyllus: flos eft monopetalus, rotatus, quinquefidus, infra breviter tubulatus, quinque ftaminibus ex pariete interno tubuli floris ortis: ovarium in fundo calicis, tubâ longâ, triquetrâ, fcabrâ inftructum, fit fructus olivæ fimilis, umbilicatus, fætus femine unico pyriformi: hæc Arbufcula crefcit in locis faxofis. Eft Laurus fylveftris: Gr. Δάφνη Α'γρία. Gall. *Laurier-tein.*

Tinnitus Aurium, five Sibilus, eft fufurrus quidam aurium, ab obftructione arteriarum membranam tumpani perreptantium, vel re intùs vel extùs aurem irritante, quâ aër in auris cavo ab arteriis pulfantibus continuò movetur & tympanum leviter verberatur, unde fufurrus & bombus producitur. B. **Ruifchinge in het oor/ oortuiting/ oorfuiffing.** G. Das faufen, und braufen, das klingen der ohren. Gall. *Bruit dans l'Oreille*, *Tintement.* A. The noife of the ears in Ohren.

Tin-

TINTINABULUM TERRÆ, eſt Pyrola, dictum à floribus ejus Tintinabulo ſimilibus.

TIPHA, vide *Typha*.

TITHYMALUS, eſt planta, quæ habet unum pluresve caules, ſeſquipedem altos, rotundos, minimi digiti craſſitie; folia dura, oblonga, Amygdali minora: ex ſummitate ramorum naſcuntur ramuſculi gerentes flores nigros, monopetalos, campaniformes, globoſos, multifidos, & duobus foliolis cinctos, quæ calicis vice fungi videntur: flori ſuccedit fructus exiguus, trigonus, & in tria loculamenta, ſingula unicum ſemen oblongum continentia, diviſus: radix dura, lignoſa, lacte acri, mordicante turgidula; ubique ferè ſat copiosè provenit in locis aridis, incultis, ſterilibus, *Lactaria*, *Lactuca Caprina*, à τιτθὸς mamma, quia lac fundit & μαλακὸς tener, quaſi tenera Mamma; vocatur etiam Characias Dioſcoridi id eſt vallaris à χαρακόω vallo, dicitur & Euphorbia, & Eſula major, vid. Eſula. B. **Groote ſpurge / groote wolfs-melk / groote duivels-melk.** Gall. *Titimale*. A. Graat Spurge.

TITHYMELÆA, idem quod *Thymelæa*.

TITILLATIO, eſt in voluptatis ſenſu gradus, propè dolorem proximus: nam ut voluptatem percipiamus, cum organum ſenſus ita concutitur, vires uti ſint ad reſiſtendum majores: ita, ſi concuſſio fiat aliquantulùm major, minor verò vis, quæ reſiſtat, oritur *Titillationis Senſus*, qui cum habet aliquam conjunctam moleſtiam, proximè ad dolorem gradum ſtruit, quare ad morbos referri debet: ſolet autem maximè ſentiri in latere, & ſub planta pedum, ubi nudiſſimi jacent nervi, & in iis, quibus cutis tenera eſt, & non aſſuevere titillationi. Gr. Γάργαλος. B. **Kittelinge.** G. Das kuetzeln. Gall. *Chatouillement*. A. Tickling.

TOETICA, idem quod *Attenuantia*.

TOMENTUM, Latinis omne id quod culcitræ ad molliorem & calidiorem quietem infarcitur, dicitur, ſive id lana ſit ſive pluma, ſive quod voluerit aliquis, excipiendis molliter & fovendis calore corporibus noſtris aptum. Sic dictamni folia, quod mollia videntur eſſe, tomentitia & lanea dicuntur, hoc eſt γναφαλλοειδῆ: ita ex graminis Eriophori lanuginoſis ſummitatibus anaclinteria ſeu culcitræ fiunt. Gall. *Duvet*.

Tomici Dentes, vide *Dentes*.

Tomotocia, idem quod *Hyſterotomia*, ex τέμνω ſeco, & τόκος partus, à τίκτω pario.

Tonica, ſunt quæ membris foris illinita, nervis & tendinibus robur conciliant, à τείνω porrigo, tendo.

Tonicus, idem quod *Tetanus*.

Tonotica, idem quod *Tonica*.

Tonssillæ, vide *Pariſthmia* & *Antias*.

Topasius, idem quod *Chriſolithus*.

Tophus, Gr. πῶρος, eſt concretio quædam lapidoſa, ſeu gypſea, calci non abſimilis, in quacunque parte, præſertim oſſibus, excitata. B. **Kalk-builen / Kalk-knobbels.**

Topiarium, opus eſt, quod ex arbore, frutice vel herba ad decorem componitur in teſtudines aut cameras fornicatum. Hinc *Topiariæ* dici merentur arbores vel herbæ, quæ nimirùm huic operi, quod flexiles ſunt, ac ſuo lentore ſequaces, accommodantur.

Topica, ſunt medicamenta externa, quæ medentur ſingulari corporis parti, actione quâdam illi parti propria, v. gr. Emplaſtra vulneribus; Epicarpia febribus; &c. à τόπος locus. B. **Plaats middelen.** G. Platz-mittel. Gall. *Remedes Topiques*. A. A Topike.

Topinaria, idem quod *Talpa*.

Torcular, vel Torculum, eſt prælum, quo olea vel ſucci exprimuntur. B. **Een pers.** G. Eine kelter, preſſe. Gall. *Un preſſoir*. A. Preſſ.

Torcular, eſt inſtrumentum, quod chorda duobus bacillis, circumagitur, in extirpandis membris, ut vaſa ſanguinea conſtringantur. B. **Draejer.** G. Ein crott, ein drehſtoch. Gall. *Un Tourniquet*. A. A preſſe.

Torcular Herophili, eſt ille locus ubi quatuor ſinus craſſæ meningis cerebri conjunguntur. B. **De pers van Herophilus / herſſen persbak.** G. Die preſze von Herophilus. Gall. *Le Preſſoir d'Herophile*. A. Preſſ of Herophil.

Tordylium, eſt Seſeli creticum, ſive planta, quæ habet caulem pedem circiter altum, ſtriatum, villoſum: folia ſunt oblonga, obrotunda, aſpera, villoſa, dentata, plura uni coſtæ adnata & diſpoſita: flos eſt roſaceus & umbellatus, plurimis ſcilicet petalis conſtans inæqualibus, cor-

cordiformibus, in orbem positis, & calici insidentibus: is autem abit in fructum ferè orbicularem, ex duobus seminibus compositum, planis, margine elato, ut plurimùm denticulato, involucrum facile deponentibus: radix tenuis, lignescens, alba, simplex & annua: nomen ei impositum, quòd semen ferat copiosum, circinatum, quasi Toreumatis elaboratum, orbiculatum, compressum, geminisque valvulis conflatum, clypeoli speciem referens, dicitur etiam *Torgylium*, *Tordilium* & *Tordylon*. A. Heartwort.

TORI, sunt in vegetabilibus prominentes partium calli & in se pulparum modo collecti; Gr. Κονδύλες vocant. Hinc κονδυλώδης, id est, torosus, quod idem Latinis est ac nodi formam præ se ferens.

TORMENTILLA, Gr. Ἑπταφύλλον, sivè SEPTIFOLIUM, quia ejus folia ex septem constant incisuris, sic dictam volunt, quod tormentum cruciatumque dentium sævissimum placet, atque venenatarum quarundam rerum compescat furorem, & cruciatum. B. Zeven-blad. G. Birck-wurtz, roth-heilwurtz, roth-guntzel, blad-wurtz, ruhr-wurtz. Gall. *Tormentille*. A. Tormentill.

TORMINA, vide *Dysenteria*.

TORMINA ALVI, idem quod *Colica Passio*.

TORMINA HYSTERICA, sunt hystericæ *Passiones*, vide *Hysterica Passio*.

TORMINA INFANTIUM, sunt dolores infantium ventris.

TORMINA POST PARTUM, sunt dolores, quos puerperæ post partum patiuntur, quando nempè lochia ritè non procedunt, vel adhuc qui torminibus partus sunt nonnunquam planè similes; post laboriosissimos partus etiam sæpè dolores aliqui remanent. B. Naweeen. G. Nachwehe. Gall. *Douleurs apres l'Accouchement*, *ou l'Enfantement*. A. Pangs, or throwes afer Child bearing.

TORREFACTIO, idem quod *Tostio*.

TOSTIO, est actio quâ medicamenta igne torrentur, ut vires mutentur, uti fit in tostione Rhabarbari, quod cum ante fuerit purgans, nunc fit adstringens; torrentur quoque turundæ nonnullæ; quæ orificiis ulcerum ad dilatandum intruduntur, ut sic tostione imminutæ, per alluentia ulceris liquida tumere eo plus possint.

TOXI-

Toxica, ſunt Medicamenta venenata, quibus Barbarorum ſagittæ illiniebantur.

Trachea, idem quod *Aſpera Arteria*.

Trachelagra, eſt Arthritis cervicis.

Trachelium, eſt Campanulæ ſpecies: Lat. *Cervicaria* fortè dictum, quòd cervicis & colli malis medeatur. Gr. τράχηλος eſt collum. B. **Hals-kruid.** G. Halſzkraut. Gall. *Gantelet*, *Ganteletz*. A. Throot wort.

Trachoma, eſt, quando palpebræ invertuntur, denſiores & inæquales factæ; vel cum aſperitate etiam ruben cum pruritu & puſtulis, inſtar milii granorum; vel cum inveterato malo, inſuper à parte interiore exulcerantu cum fiſſuris & callis, à τραχαίνω aſpero. B. **Rouwe oog ſcheelen.** Gall. *Dartre des Paupieres*.

Trachomaticum, eſt Collyrii ſpecies, quæ olin in uſu erat.

Tragacantha, ſeu Tragacanthum, eſ Gummi fruticis ejuſdem nominis pellucidum, album, ſub dulce, leve ac ſincerum, in granis plerùmque fragmen tiſve contortis: ejus frutex pumila admodùm eſt, habet que ramos lanuginoſos, ſpiniſque inſtructos, rigidos, fir mos; lentis ferè folia & pallida, pinnata, velut conjuga ta, coſtæ adhærentia, abeuntia in mucronem albeſcentem flos eſt papilionaceus, ex cujus calice ſurgit piſtillum quod deinde abit inſiliquam ſecundum longitudinem di viſam, bicapſularem, brevem & quaſi ovatam, continen tem ſemina reniformia. Frutex hirſuta eſt, unde nomen τράγος Hircus, & ἄκανθα ſpina, hic dicitur *Spina Hirc*. Gall. *Barbe-Renard*, *ou Epine de Bouc*. Exudat hoc gum mi radice inciſa, vel ut alii volunt, ſponte ſuâ. Præſta pellucens, gracilis, levis, ſincera & ſubdulcis. B. **Dragant.** G. Tragant. Gall. *Gomme Adragant*. A. Gum-Dra gant, tragacanth.

Traganos, & Tragos, eſt uva marina: à τρώγω comedo: quia fructum edilem fert.

Tragopogon, eſt planta, quæ habet caulem ſeſqui pedem circiter altum, rotundum, ſolidum, in plures ra mos diviſum: folia longa, anguſta, acuta, croci folia re ferentia, ſed breviora, & latiora: flos eſt ſemifloſculoſus. plurimis ſcilicet ſemifloſculis conſtans, embryoni inſiden tibus, & calice comprehenſis multifido, ſed nequaquam

ſquammoſo,

ſquammoſo, in multas lacinias diviſo, quæ ita longæ ſunt, ut ipſum florem recondant: embryo autem deindè abit in ſemen membrana ſeu involucro obvolutum, pappis inſtructum, thalamoque affixum: creſcit in paludibus & locis aquoſis, eſt *Barba Hirci*; ex τράγος Hircus, & πώγων barba. Nomen ſibi adſcivit, quòd è calycis ſummo, floribus evaneſcentibus, pappoſa prodeat cæſaries, ſeu comoſa lanugo, cui cum hirci barba nonnulla ſimilitudo. Vel ita vocarunt propter ramulos florum fœtura racemoſa amictos, in prælongas quaſi comantes barbulas effigiatos, aruncos ſpirilloſque caprarum imitantes: candore niveo, puniceo, roſeoque colore intermixto, viſu & odoratu perjucundo. B. Boks-baard/ Josephs-bloemen/ morgen-ster. G. Bocks bart. Gall. *Barbe de Bouc.* A. Buckesbearde, goats beard.

Trageæ, non differunt à pulveribus, niſi quod tenuiſſimè adeo Medicamenta, ex quibus parantur, haud terantur, & vel externè adhibentur corpori, appoſitæ aut in fumum reſolutæ; vel ſacculo lineo incluſæ in vino aut alio liquore detinentur, ut vires ſuas liquori communicent. Aliquando tamen componuntur etiam ex ſpeciebus Antidotorum, odoratiſque aliis rebus & medicamentis ſimplicibus in pulverem redactis, ſaccharo addito. In his conficiendis communiter capitur uncia una ſacchari, ad ſingulas drachmas ſpecierum, præſertim amariorum & minùs gratarum. Fortè τράγημα à τράγος Hircus, caper, lacte quippè caprino in inſula Rhodo educatus Jupiter: videtur dici quaſi *Panis Jovis.* B. Koekjes. G. Pfaffen futter, kuchlein. Gall. *Dragées.* A. Cake.

Tragema, idem quod *Trageæ.*

Tragi, Trasi, vel Trassi: vocatur & *Dulcichinum*, & *Ciperus*: eſt nomen origine Italicâ.

Tragium, vocatur Fraxinella: à τράγος Hircus, quia Hircum olet.

Tragoceros, eſt *Aloë*, ob folia cornuformia, Hirci cornibus ſimilia, à τράγος Hircus, & κέρας cornu.

Tragos, eſt *Caprificus*; à τράγος caper. Vide *Caprificus.*

Tragopyrum, ſic aliquando vocatur *Fagopyrum*: quaſi Hirci frumentum, ex τράγος Hircus, & πυρὸς frumentum. Vide *Fagopyrum.*

TRAGORCHIS, est satyrion Hircidum vel caprinum: ex τράγος hircus, caper, & ὄρχις Testiculus.

TRAGORIGANUM, est origanum Hircinum. Non alia forsitan ratione sic dictum, quàm quòd ejus pabuli voluptate animal hoc caperetur, ex τράγος hircus, & origanum.

TRAGUS, seu Hircus est auris eminentia, quæ tempora spectat, posita sub Helicis exortu, erecta, formæ triangularis pilis aliquot hispida, in quibusdam densam hirci barbulam exprimens. B. Het bolt. G. Der bock. Gall. *Le Tragus, ou le petit bouton anterieur, qui est au dessous de l'extremité anterieure du pli de l'oreille.* A. Bucke.

TRANSFUSIO, est deductio sanguinis vivi & in vasis animalis fluentis, ope tubulorum sibi continuatorum in vasa alterius animalis vivi; in scopum vasa inanita languentis animalis replendi, sanguinem mutandi, morbos curandi, vitamque longiorem ducendi; quod in majoribus animalibus, & ipsis hominibus, postquam circulatio sanguinis inventa fuit, sæpè tentatum est; aliquando felici, sæpè infortunato successu; vasa enim in uno animali suæ capacitati proportionatum liquidum continentia, non respondent robori, magnitudini &c. vasorum in alio animali; liquida pariter vel sunt nimis solida, crassa, & alterius indolis, vel nimis fluida, facilius resolvenda in uno quàm alio animali, adeoque, quod uno animali conveniebat salubre liquidum, in alio est lethiferum, atque hæret in minimis, obstructiones irresolubiles excitat, vel si liquidum tenuius fuit, ex vasculis omnibus excretoriis effluit, neque viribus vitæ sustinendis par est; undè hæc medicinæ methodus jure exoluit. B. Bloedbrenging upt 't eene dier in 't ander. Gall. *Transfusion.*

TRANSPIRATIO, idem quod *Diaphoresis.*

TRANSVERSALES MUSCULI, primum par exhibet sese membranoso principio, ab ipsis tranversis lumbalium vertebrarum processibus, osse item Ileum cartilaginosoque: præterea costarum confinio interiùs protectum, peritonæo subjecto inhæret, & ad eandem cum cæteris abdominis metam fertur. Alterum par cervici extendendo vel in posteriora flectendo destinatum, oritur à sex aut septem primarum vertebrarum processibus externis, & inferuntur exterius in omnes vertebrarum cervicis transver-

sos

ſos proceſſus. B. **Dwers ſpieren.** G. Der zwerch-mauſz. Gall. *Muſcles Tranſverſes*, *ou Tranſverſaires*, *ou Tranſverſaux*. A. Over Thwart Muſcle.

TRANSVERSUS MUSCULUS HUMERI, idem quod *Rotundus Minor*.

TRAPESIUS MUSCULUS, ſic dictus à figura Geometrica. Vide *Cucullaris Muſculi* deſcriptionem.

TRAULUS & TRAULOTES, eſt blæſitas, ſive vitium in L & R pronunciando, à τραυλίζω balbutio. B. **Liſpende/ een liſper of liſperaar.** Gall. *Begayer.*

TRAUMA, vide *Troma.*

TRAUMATICA, ſunt, medicamenta quæ in decoctis & potionibus aſſumpta, ſeroſos & acres humores ſeu ſuccos è corpore educunt, vel mitigant, ſanguinemque nimis torpidum movent, vel nimis motum retardant, nimis fluidum inſpiſſant; nimis craſſum ita attenuant, ut in partes vulneratas, ruptas vel contuſas commodè propelli poſſit; & quibuſdam partibus adſtringunt, & detergent: hinc videmus quod vulneraria medicamenta ſpecifica nulla ſunt, quæ in omni conveniunt ægro, verùm quod dato ægro accommodanda ſunt pro ægri viribus, ſtatu, & liquidorum ac vulneris conditione: iſta lapſis, contuſis, & vulneratis conducentia, *Vulneraria* nuncupantur, à τραυματίζω vulnero. B. **Wond-middelen.** G. Wund artznei. Gall. *Remedes Vulneraires*. A. Wound remedy.

TREMOR, Gr. τρόμος, à τρέω tremo, eſt motus convulſivus minùs vehemens, in quo contractiones & alternæ ſunt & crebriores, ſed non ita violentæ versùs principium, quare Motus convulſivus plus habet de convulſione, at Tremor plus de motu ordinario. B. **Schuddinge/ bevinge.** G. Das zittern, ſchaudern, beben. Gall. *Friſſon*, *Tremblement*. A. Trembling, Quaking.

TREPANATIO, eſt operatio Chirurgica, quâ Trepano ſive Modiolo hominis viventis cranium perterebratur, cùm vel fractum & intropreſſum fuerit cranium, vel ſpinæ oſſeæ abruptæ pungunt cerebrum, vel extravaſatus ſanguis ex vaſis ruptis, qui comprimit cerebrum, &c. ut hæc cuncta ex foramine facto educi poſſint. B. **Trepanetingen.** G. Trepanirung. Gall. *Trepan.* A. Trepanation.

TREPANUM, idem quod *Modiolus*.

TRIANGULARE OSSICULUM, eſt illud os quod
 in

in Cranio inter ſuturam Lambdoidem & Sagittalem ſitum eſt; quod ad epilepſiam quoque conducere ferunt. Gall. *Os Triangulaire.*

TRIANGULARES MUSCULI, eſt aliquando unicus, ſed non ſemper, à ſummo cubiti ortus, & circa medium ejuſdem carnoſo, anguſtoque fine deſinens. Verum *Caſſerius* putat ſe inveniſſe duos parvulos, circa articulum cubiti exiles, & oppoſito modo incedentes, atque inſtar trochleæ pronum & ſupinum radium moventes. Sunt & alii Triangulares muſculi, dicti Sternoidei, ſub ſterno oriuntur è medio ſternoidei muſculoſi faſciculi, pro parte triangulari linea circumſcripti, ſi obliquè coſtarum extremis partibus ut & cartilaginibus quatuor, quinque & ſex ſuperioribus alligantur, cum intercoſtalibus tam indiſſolubili nexu ſæpè cohærent, ut alterutrorum faſciculi ſine laceratione ſeparabiles non exiſtant: imò verò, nonnunquam radiata ſolummodò intercoſtalium muſculorum fibrarum veſtigia longè ab invicem remota inveniuntur, atque hoc in caſu, pleura ſub ſterno ſolito craſſior reperitur. B. Borſt-beens ſpier / drykantige ſpier. G. Der bruſtbeins mauſz, der dreiſchrœtige mauſz. Gall. *Muſcle Triangulaire; les Muſcles Sterno coſtaux communement le Triangulaire du ſternum.* A. Idem.

TRIBULUS, terreſtris eſt planta, quæ habet caules ſemipedem circiter longos, repentes, rotundos, nodoſos, villoſos, rubicundos, in ramos diviſos: folia pinnata Lenticulæ, incana, piloſa: flores ſunt roſacei, plurimis ſcilicet petalis in orbem poſitis conſtantes, lutei: ex horum calice ſurgit piſtillum, quod deindè abit in fructum, quodammodò cruciformem vel turbinatum, ex pluribus partibus plerùmque compoſitum, muricatis, in capitulum collectis, & ſeminibus fætis, ut plurimùm oblongis, in loculis nidulantibus: radix fibroſa; hæc planta creſcit in pratis præſertim in regionibus calidis; dici volunt ἀπὸ τοῦ τρίβειν à *Terendo*, *Tundendo*, quòd attritum, tactumque non admittat; lædit enim ac pertundit, vel παρὰ τὸ τείρειν, quòd moleſtus ac infeſtus ſit, affligit enim & vulnerat tangentem. Vel dicitur quaſi τρὶς βολεῖν à *Triplici Cuſpide*, ad ſimilitudinem ferreorum muricum, qui forma trigona ſunt, vel παρὰ τὸ τρὶς βάλλειν, quòd fructu ſuo tria vulnera infligat, vel quòd cuſpidatum trifariam feriat. Malunt alii

alii à ſeminis triquetra figura tribulo bellico inſtrumento ſimili. B. **Angels / munk-pzers / voet-angel.** G. Waſſer-nuſz, weiher-nuſz, ſtachel-nuſz. Gall. *Tribule.*

TRICA INCUBORUM, eſt plicæ polonicæ ſpecies. G. Marenflechte, ſchrœtleins zepff, maren lœck, vel morenlock.

TRICHIASIS, eſt ciliorum introreflexio, ita ut pili oculum pungant; quod ſit vel phalangoſi, vel cum alia pilorum ſuccreſcit ſeries. Item Urina piloſa, cui ab humoribus pituitoſis, pili innatare videntur, à θρὶξ pilus. Gall. *Trichiaſe.*

TRICHISMUS, eſt fracturæ oſſeæ quædam ſpecies tenuiſſima, & veluti pilaris, plerùmque juxta oſſis longitudinem excurrens, rimæ tenuis inſtar, ita ut ſenſum ferè effugiat, hinc etiam mortis aliquando cauſa exiſtit, quia ſe non facilè prodit, admodùm dolorifica, & magnis cum ſymptomatibus: à θρὶξ pilus. B. **Hair-ſcheur.** Gall. *Fente Capillaire* A. Hair-cleft.

TRICHOMANES, planta eſt, quæ plures parvos caules habet rotundos, fragiles, nigricantes, quibus adhærent folia minima obrotunda, leviter crenata, tenera, ordinatim diſpoſita, in dorſo habentia multa corpuſcula minima, quæ microſcopii ope apparent eſſe fructus hujus plantæ, in quibus occurrunt capſulæ ſphæricæ funiculo vi elaſticâ donato inſtructæ, qui contractione ſuâ has capſulas ſemina minutiſſima includentes, aperit: radix eſt filamentoſa, & nigra: hæc planta creſcit in petris & muris juxta fontes & rivos; totâ hyeme viret, *Filicula*, *Capillaris*, *Polytrichum*, dici volunt, quòd fluentem capillum expleat, & ſubnaſci faciat: μανὸν enim rarum vocant, & τριχὰ capillum: hinc quoque *Capillaris* vocatur. B. **Weder-dood / vrouwen-hair / ſteen-breeke.** G. Wieder-todt, ſtein-brech, abthon. Gall. *Politric.* A. Maydenhair, Venus golden locks.

TRICHOPHYLLON, ſunt plantæ cujus folia capillorum ſimilitudinem habent, ut fœniculum, corallina &c. ex θρὶξ capillus, & φύλλον folium.

TRICHOSIS, idem quod *Trichiaſis.*

TRICOCCOS, eſt Meſpili fructus, ſic vocatus à tribus nucleis quos continet, à τρὶξ tria, & κόκκος nux, bacca, granum.

Tricongius, eſt menſura octodecim ſextariorum.

Tricuspides Valvulæ, ſic vocantur tres membranulæ, figurâ tricuſpidis, variis lacertulis præditæ, ante oſtium venæ cavæ in Corde locatæ, ſic ſitæ ut ſanguinem ex vena cava quidem admittant in Cor, non verò remittant; ſed à ſanguine ex Corde contracto egredi conante explicantur, viam omnem intercipiunt, undè in arteriam pulmonalem ſolam impellitur. B. Driepuntige klapvliezen. Gall. *Valvules Triglochines ou Tricuſpides du ventricule droit du cœur.*

Triens, eſt tertia pars libræ medicinalis, continens uncias quatuor. Continet quatuor cyathos.

Trifolium, eſt planta, quæ caules habet ſeſquipedem circiter altos, tenues, rotundos aliquando parùm lanuginoſos, quoſdam rectos, alios repentes : folia terna, rarò quaterna aut quina, nunc rotunda, nunc oblonga, acuta, villoſa, interdùm ſpiculatis lineis albis notata, nonnunquam obliquis candicantibus ſtriis virgata : flores ſunt exigui, albi, papilionacei, ſimul cum ovario vagina fimbriata obvoluti, in ſpicam congeſti : ovarium fit capſula calice recondita, & fæta ſemine ut plurimùm reniformi, rubicundo, per maturitatem arctè adhærente capſulæ: radix parva, fibroſa, tortuoſa, lignoſa, alba : hæc planta creſcit in pratis. Gr. τριφύλλον, planta vocatur à tribus, quæ habet, foliis. Ejus ſunt in pratis variæ ſpecies. B. Klaver. G. Klee. Gall. *Trefle des Prez.* A. Trefoil.

Trinitas, idem quod Trifolium : à tribus nempè foliis. *Viola Tricolor* etiam vocatur *Trinitas*, ob tres diverſos colores.

Triobolon, eſt pondus drachmæ dimidiæ, ſive trium obolorum.

Triorchis, eſt Satyrion ſpecies, quæ non duabus, ſed tribus teſticulatis radicibus in terra nitatur, ex τρὶς tres, & ὄρχις teſticulus.

Triphyllon, eſt trifolium, à tribus foliis ſic dictum, ex τρὶς tria, & φύλλον folium.

Triploides, eſt inſtrumentum Chirurgicum, ſic ob triplicem baſin, *Trioides* dictum, in uſu fuit ſi Cranii depreſſio tam magna eſt, ut cæteri vectes, ob infirmitatem, non ſufficiant. B. Drievoetig hef-tuig.

Tripolis, vel Terra Tripolitana, eſt ſubſtantia terrea,

rea, facilè friabilis, coloris citrini intensi, saporis adstringentis, eruta ex fodinis. B. Trypel-steen. A. Englisch oker.

TRIPOLIUM, est Asteris species; dictum quod ejus flos ter de die colorem mutare perhibetur: ita ut manè candidus, meridie purpureus, vesperi puniceus aspiciatur: idque fortè, cum flores omnes non simul, sed particulatim & sensim floreant, & perficiantur, facilè contingit, tres florum colores conspici incipientium, completorum & deficientium, ex τρὶς ter, & κολέω muto, verso. Sed alii, quasi dicas ter causum seu canescens: πολιὸς canus est. B. Zee-sterre-kruid, blauwe kamille/ blauwe madelieven. G. Meer-stern-kraut. Gall. *Espargoute de Mer*. A. Sea star-wort.

TRIPSIS, est contritio, sive contusio, à τρίβω tero.

TRISMUS, est dentium stridor: sive convulsio violenta & invita musculi Temporalis & Masseteris, quâ dentes tam validè contra se invicem contrahuntur, ut ad minimum motum obliquum supra se invicem, exteriùs vel interiùs per musculos pterygoideos factum, sonus acutissimus oriatur & ingratus auribus, qui stridor vocatur, à τρίζω strido. B. Knersinge der tanden. G. Das knirschen der zæhne. Gall. *Grincement des dents*. A. Grinding of the teeth.

TRISSAGO, & TRIXAGO, vocatur Scordium, & ob similitudinem cum Trixagine, sive Chamædri, Trixago vocatur.

TRITÆOPHYES, est febris continua remittens, quæ tertio quoque die exacerbatur, ex τριταῖος triduanus, & φύω cresco. B. Een geduurige anderendaagsche koors.

TRITÆUS, idem quod *Febris tertiana intermittens*.

TRITICUM, est planta, quæ plures habet caules vel culmos quatuor vel quinque pedes altos, satis crassos, rectos, per intervalla nodosos, excavatos, foliolis quibusdam longis, angustis instar graminis instructos: flores sunt hermaphroditi, apetali, constantes staminibus masculinis, simplicibus, ferentibus suos testiculos tenues, gracilesque; intra hos positum est ovarium binis, recurvis tubis instructum: utraque hæc defenduntur binis foliis petaloidibus, sæpè aristatis, per appendicem longam, acutam, gracilem, jam pilosam, alias glabram; cinguntur rursum

duobus foliolis cavis carinatis calicis vicem præſtantibus : ſuſtentantur hæc uno pedunculo, qui cum aliis accretis uni axi facit ſpicam denſam : ſemina ſunt magna, oblonga, gibba, unâ parte ſulcata, extùs coloris flaveſcentis, intùs albi, farinoſa, nutrimenti optimi : radix tenuis, filamentoſa : eſt frumentum, dictum, quod ex ſpicis fit tritum, vel, quod trituræ deſtinatur. Gr. Πυρὸς & πυρὸν quaſi σπυρὸν vel σπορὸν, ἀπὸ τοῦ σπείρειν ſeminando dictum volunt, vel nomen habet ab acutie, aut à ſimilitudine, quam cum nonnullorum fructuum granis, vel Gygartis habet, quæ πυρίναι dicuntur, vel πυρὸς à flavo rutilantique igneo colore ac fulgore, dicitur & Σῖτος, cibus, quæ vox omnibus Cerealibus convenit. B. Tarw / terwe / weit. G. Weitzen. Gall. *Froment*, *Blé*. A. Wheat.

TRITORIUM, idem quod *Infundibulum*.

TRITURATIO, eſt contuſio, quâ medicamenta in pulverem rediguntur, ut eo aptiùs cum aliis miſceri, vel virtus eorum extrahi poſſit.

TROCHANTER, idem quod *Rotator*.

TROCHISCI, eſt medicamenti interni & ſicci genus, nempè ſunt rotulæ ſeu orbiculi ſignati : fiunt ex pulveribus cum mucilagine exceptis, & in paſtam redactis, ex qua orbiculi in umbra ſiccandi formantur, à τρόχος rota, vocantur item *Paſtilli*, Δακτύλιοι *Hippocr.* ab annuli ſpecie, Ἀρτισκὸς, quòd panem referat, Κυκλισκὸς à circuli figura. B. Koekjes. G. Kuechlein, troziſchten. Gall. *Trochiſques*. A. Troches.

TROCHLEA, vide *Bathmis*, & *Trochlearis Muſculus*.

TROCHLEARIS MUSCULUS, eſt Muſculus oculi obliquus ſuperior, ſive major, & omnium tenuiſſimus, habens tendinem longiſſimum, oculum circumagit ad angulum internum : nam communi principio, cum primis quatuor ortus, ad internum angulum recta fertur, ibi per trochleam cartilagineam intra anteriora orbitæ ſitam tranſit, & recto angulo adſcendit ad eum locum, ubi quintus inſerebatur. Dicitur *Trochlearis*, quia quaſi per trochleam circumrotatur, quæ trochlea cartilago eſt in oculo propendens, ſita ad os Maxillæ ſuperioris juxta internum oculi angulum. Hic cum altero obliquo, *Amatorius* appellatur. *Trochlea* venit è τροχίζω torqueo. B. Katrolſpier. G. Der rollen-mauſz. Gall. *Muſcle ſuperieur de l'Oeil*,

l'Oeil, ou le Muſcle Trochleateur. A. The Pully Muſcle.

TROGLODITICA MYRRHA, eſt ea quæ optima eſt, & in Trogloditi patria nata. Vide *Myrrha.*

TROMA, eſt vulnus, à cauſa externa inflictum, à πτρώσκω vulnero.

TROMBOSIS, eſt coagulatio lactis, vel ſanguinis in corpore humano. Vide *Coagulatio.*

TROMOS, idem quod *Tremor.*

TRUNCUS, dicitur illa pars arteriæ magnæ & venæ cavæ, quæ deſcendit à corde ad vaſa iliaca, verùm hoc in genere; verùm ſpecialiter attribuitur ramulis majoribus, qui è trunco magno emittuntur ad viſcera ſpeciatim, ut truncus ſplenicus, hepaticus &c. B. De ſtam. G. Ein ſtamm. Gall. *Le Tronc.* A. The Trunc.

TRUNCUS, eſt totum animalis corpus, exceptis capite & artubus adhærentibus. B. 't Lyf/ romp.

TRYPANUM, idem quod *Modiolus.*

TRYSMUS, vide *Triſmus.*

TUBA EUSTACHIANA, eſt canalis amplus, tenuiorem calamum ſcriptorium admittens, apertus, ad palati extrema vel narium poſteriora tendens, ortus à tympani parte anteriori & inferiori, propè tympani membranam, principio ampliori, patente, elliptico, mox iterùm ſenſim coarctatur perfectè tubæ inſtar, ſic conum ellipticam baſin habentem referens, obliquè deorsùm versùs interiora, inferiora, anteriora delatus, ante canalem oſſeum arteriam carotidem internam continentem ſitus, poſt trium circiter vel quatuor linearum progreſſum in plures partes inæquales, rupta quaſi ſpatia efficientes, deſinit, hactenùs oſſeus eſt, & oſſi petroſo inſculptus, ſenſim interim in circulum mutatâ ellipſi. Huic apponitur dein canalis alius, priori continuatus & ſimilis, ſed eo duplo longior, anguſtus admodùm in ſuo principio, multoque anguſtior quàm eſt canalis oſſeus (tota enim tuba eo in loco quaſi arctiore ſulco excavata videtur) ſenſim dilatatus, hinc etiam conicus, inverſus, tandem ad finem multò rursùs, quàm eſt oſſea pars, amplior, conſtans partim ſubſtantiâ cartilagineâ, reſpiciente occiput, & conſtituente partem ſuperiorem, lateralem, poſteriorem pro majori, lateralem anteriorem pro minori parte, & maximam partem labrorum orificii, partim membranacea, reſpiciente foramen

 auris,

auris, conſtituente & abſolvente reliquum tubæ partem, ſic ſupplente cartilaginis defectum. Deniquè cartilaginea hæc pars, ad extremum tubæ finem præcipuè verò ad poſteriora lateſcens, expanſa, incraſſata, reflexa, conſtituit marginem ſemilunarem, cartilagineum, robuſtum, extuberantem, cornua ſua in interiora narium procurrentia habentem, formantem labra orificii ampli, patuli, elliptici conniventis, nunc aperti, nunc iterùm valvula hac cartilaginea (quæ fini tubæ quaſi janitor præfecta videtur) adducta claudendi, eaque ſemper muniti, quo tandem totus hic canalis definit ad latus internum alæ internæ pterigoidei proceſſus oſſis ſphœnoïdalis, à latere foraminis poſtici narium, ſupra palatum mobile, velum pendulum palatinum vulgò dictum, ubi ſupra uvulæ baſin terminatur. Hujus neceſſariam exiſtentiam primus intellexit Ariſtoteles, dixit enim, quòd ex aure in oris palatum uſque ſemita pertendat: ut &, quod Alcmæon capras aliquando auribus ſpirare, obſervaverit: cæterùm veteribus incognitus, ab accuratiſſimo Euſtachio inventus & deſcriptus, à *Stenone*, *du Verneyo*, multiſque aliis, præſertim Gallis Aquæ ductus vocatur; ſed ad evitandam confuſionem cum Aquæ ductu Fallopii, cum quo à multis docente *Schelhammero* paſſim confunditur, nomine à ſimilitudine inventoriſque cognomine deſumpto, & à *Valſalva* excogitato, Tuba Euſtachiana potiùs appellandus. B. De Trompet van Euſtachius. Gall. *La Trompe d'Euſtachius*.

TUBA UTERI, idem quod *Tubæ Fallopianæ*.

TUBÆ FALLOPIANÆ, ſunt duo canales ferè conici, tortuoſi, membranoſi, ex binis ſuperioribus foraminibus uteri exeuntes, utrinque unus, ex anguſtatata capacitate circa matricem ſenſim dilatati, in hemicyclos celluloſos flexi, VI. VII. vel quandoque VIII. circiter digitos longi; horum amplitudo circa medium ferè parvum digitum æquat: pervii ſunt; ſi enim per tubulum in eorum principium immiſſum flatus verſùs extremitatem propellatur, per eam illicò erumpet, quod in omni animalium genere ſemper obſervavit Graafius: extremitas utero juncta & in ejus cavum hians minima eſt, fetam enim tantùm aut ſtylum tenuem tranſmittit; at in progreſſu ſenſim dilatatur, & circa medium latiſſima: altera verò extremitas

tas in abdomine fluctuans quartam solummodò digiti auricularis crassitiei partem admittit, fimbriisque multis muscularibus ornata est, ovario, quando opus est, se applicantibus. Tubarum substantia membranacea est, duplicique constant membranâ, quarum interna originem habet aut saltem communis est cum illa quæ internam substantiam uteri cingit, hæc glandulosa est, intusque rugosa, & lubrico humore imbuta: externa verò membrana communis est cum ea, quæ externam uteri substantiam obvelat, estque propè uterum crassior: vasa copiosissima corpus cavernosum intra membranas earum efficientia, ut erigi sive rigidæ reddi queant, quando ovario applicandæ; à quibus etiam humectantur: si diligenter aperiantur & dilatentur, tubæ cujusdam æneæ extremum orificium exprimunt. Usus est, ut ova à testibus recipiant, & in uterum deferant, secundum Doctiss. *R. de Graaf*: ex inspectione cuniculorum &c. Nunc hæc veritas manifesta est. B. Trompetten / eyer-leiders. G. Fallopianische mutter rœhre. Gall. *Trompette de Fallope*. A. The Fallopian pipe or duct.

TUBERCULA, idem quod *Phymata*.

TUBEROSA, est Hyacinthus Indicus tuberosus, flore Hyacinthi orientalis: nomen à tuberosa radice ab Italis datum. Vide. *Tuberose*. Tuberosa etiam dicitur radix, quotiescunque veræ radici, quæ in medio est, multa undique & magna satis adnascuntur tubera, quæ perperàm vulgò pro radicis partibus habentur, quum potiùs gemmarum species dicendæ sint, novam enim (ut certis constat exprimentis) plantam in se continent, imò propriis fibrosis, undè nutriuntur, gaudent radicibus ab inferiori parte sibi appositis, ut in Asphodelo & Pæonia observatum fuit: hyeme verò perit omne plantæ capillitium, & remanent sola cum crassioribus radicibus tubera, quæ sequenti anno germinant: sic ratio in promptu est, quare radices officinales, quæ eo modo constructæ sunt, hyeme, saltem antequam vigere incipiant, effodi & colligi debeant, quia tunc scilicet radix totam jam futuram plantam, omnesque ejus vires concentratas & collectas continet, quæ radicem deinceps pro maxima parte destituunt, & per omnes plantæ partes disperguntur.

TULIPA, est planta, quæ habet caulem unicum, rotun-

tundum, medullosum, duobus vel tribus foliis longis, latis, crassis, duris, in margine undosis, acutis, instructum: flos est liliaceus, hexapetalus, formâ quodammodò urcei, nudus, in fastigio caulis, unicus, erectus, sex staminibus præditus: ovarium, quod fit fructus oblongus; trifariam dehiscens, in tria loculamenta divisus, seminibusque fætus planis bino ordine sibi incumbentibus: radix est bulbosa interdùm brevior, nonnunquam oblongior, crassa, foris vel flavescente vel magna ex parte, nigricante membranâ obducta, quæ internâ parte lanuginosa est, castanearum corticis instar, aliquando autem adeò denso tomento plena, ut mollissimè recubet bulbus, qui solidus est, firmus, & velut albumen ovi coctum candidus, gustanti dulcis, saltem non ingratus: nomen accepit à Pilii Sclavonici similitudine, qui Turcis dicitur *Tulipant*, *Dulpant*, *Dublent*. Hunc pileum videtur hic flos forma exprimere. B. Tulp. G. & Gall. *Tulipe*. A. Tulip.

TULUS, idem quod *Callus*.

TUMOR, Gr. ὄγκος, οἴδημα, est Morbus quo partes humani corporis præter solitum modum ampliantur, & extenduntur, per affluxum plurium liquidorum, vel concretionem solidorum, ita ut destinatam operationem perficere, ut par est, nequeant. B. Een gezwel. G. Schwulst, geschwulst. Gall. *Enflure; Tumeur*. A. A Swelling.

TUNETANUS FLOS, est Flos Africanus aurei coloris, sic dictus, quòd in regione Africæ Tunetensi crescat. Hinc Theunis/ & S. Anthonis bloem.

TUNICA, inter vegetabilia est tenuis cortex & veluti membranaceus, quo vel arbor, vel radix investitur. Sic cæpe folliculis est tunicatum.

TUNICA, est Betonica, detractis duabus litteris prioribus: eo nomine etiam veniunt flores caryophyllei: fortè ob odoris florum similitudinem.

TUNICA, idem quod *Membrana*.

TUNICA CORNEA, vide *Cornea Tunica*.

TUNICA RETIFORMIS, vide *Retina* & *Amphiblestroides*.

TURBITH, seu TURPETUM, putatur esse radix purgans alicujus convolvuli Indici, quæ vario, longoque reptatu ad tres quatuorve cubitos ascendit. Radix pollicem & ampliùs crassa, lignosa, in aliquot ramos divisa, cras-

craſſo fuſcoque cortice tecta, qui ruptus, ſtillat ſuccum lacteum, glutinoſum, & pallidè flaveſcentem reſinam, illicò concreſcentem. Folia habet althææ, floremque monopetalum convolvuli vulgaris magnitudine, & forma candidum. Adfertur nobis ex Guzarata, Canara, Goa, Cambaja, Dio inſula, Bacia &c. in officinis eligitur non carioſa, intùs alba, & reſinoſa. Fortè ſpecies erit ſcammonii, cujus radix etiam reſinoſa, & ejuſdem indolis: aliqui à turbando deducunt, quòd propter magnam violentiam, purgando corpus turbet. B. Turbit-wortels. Gall. *Turbith.*

TURBITH MINERALE, ſeu TURPETHUM MINERALE, eſt pulvis flavus ex Mercurio præparatus. Gall. *Turbith mineral.*

TURBO, inter vegetabilia dicitur quidquid ex acumine tendens in ampliùs ſpaciatur. Hinc turbinatum, quod ex anguſto continenter in latius prodit. Sic turbinata conſpicitur pyrorum forma. Permulta etiam herbarum folia in mucronem turbinantur. Gall. *Ce qui va en pointe.*

TURGESCENTIA HUMORUM, idem quod *Orgaſmus.*

TURIONES, ſunt teneritates ſummitatum ipſarum arborum, quæ ſingulis annis creſcunt.

TURPETHUM, vide *Turbith.*

TURRITIS, TURRITA, eſt Naſturtii ſpecies; ſive planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, oblonga, villoſa, ſinuoſa, repentia; caulis ex his naſcitur ſolidus, rotundus, habens folia exigua, acuta, inſtar acetoſæ, ſine pediculis: flores in faſtigium turris inſtar aſſurgentes, exigui ſunt, albi, quadrifidi, cruciformes: flori ſuccedit ſiliqua compreſſa, continens ſemina exigua, rubicunda, ſaporis acris: radix eſt fibroſa, alba: hæc planta creſcit in pratis, ſic dicta, quòd caulis ejus ſe turris in modum erigat.

TURUNDA, idem quod *Turundula.*

TURUNDULA, ſeu TURUNDA Varr. *Linamentum* Celſo, *Pannus* Colum. Μοτὸς, Ἔμμοτον, eſt linteum concerptum, quod unguento illitum, ulceribus imponitur. B. Een wieke. G. Die wiecken, turundlein. Gall. *Turonde*, *Charpie*, *Tente.* A. Idem. Turundula oblonga, B. Kapittel-stokjen.

TUS,

TUS, idem quod *Thus.*

TUSSEDO, idem quod *Tuſſis.*

TUSSILAGO, eſt *Farfara*, eſt planta, quæ plures habet caules tenues, qui in ſummitate habent florem radiatum, citiſſimè caducum, cujus diſcus ex floſculis corona ex ſemifloſculis componitur, embryonibus inſidentibus, & calice multifido comprehenſis: embryones poſtea abeunt in ſemina pappis inſtructa: flos ante folia menſe Martio vel Aprili erumpit: radix eſt ſaporis ſubacris cum levi lentore, odoris nullius: folia ex radice erumpunt magna, ampla, anguloſa, circularia ferè, ſupernè viridia, infernè alba: creſcit in locis humidis, quòd hæc planta tuſſientibus medeatur, appellationem habet. B. **Hoefblad/ paards-klauw.** G. Koſz-huff, brand lattich, huflattig. Gall. *Pas d'Aſne*, *Tuſſilage.* A. Colts-foot, Folefoot.

TUSSIS, Gr. Βὴξ à Βήττω, tuſſio. Eſt motus convulſivus muſculorum & motricium fibrarum, quibus reſpiratio peragitur, ita ut exſpiratio variis vicibus interrupta, iterùmque repetens, aërem expellendo è pulmonibus, & repellendo contra latera ramorum Aſperæ arteriæ, tandem poſt aliquot ictus, & niſus cum ſonitu graviore, vel acutiore, non ſine vi, & ſæpè humoris vel phlegmatis excretione peragitur: hinc ex tuſſi perindè ut in ſternutatione concuſſio corporis fit, adeò ut in vehementiore tuſſi non levis labor ſit, & motus ſuffocationis, ideòque facies & oculi rubore & livore afficiuntur, atque à tuſſi aliquot horas durante identidem, repentè vires admodùm franguntur, & venter, pectus atque caput dolore affliguntur, præſertim in *Sicca tuſſi;* aliquando etiam vomitus ſubſequitur, aut ex illa concuſſione viſcerum, Hernia in inguine, vel umbilico fit. Verùm Tuſſis comitem agit in Aſthmate, Pleuritide, Hydrope, Empyemate, vulneribus pectoris, malo Hypochondriaco, Hæmoptoë, gravedine, phthiſi &c. Dividitur in *Tuſſim ſiccam* in qua nihil, vel parùm excernitur, uti omnis tuſſis in Principio eſt. In *Humidam* in qua ſanguis, pus, pituita vel tenuis liquor excernitur, ſed ea ex accidenti fit. In *Nocturnam* & *Infantium convulſivam*, quæ & etiam ex accidenti eſt. Dicitur quoque *Tuſſedo.* B. **Den hoeſt.** *Sicca* dicitur **Kink-hoeſt.** G. Der huſten. Gall. *La Toux.* A. Cough.

TU-

TUTIA, five CADMIA FACTITIA, eft corpus denfum, ex fuligine æris, dum in fornace conficitur, concretum, adhærens lateribus, camerifque fornacum, vel & in partem infimam delabens. Triplicis id fit generis, nominibus à re, quam repræfentare videtur, fumptis. *Botritem* appellant, quæ uvæ fpeciem refert: *Oftracitem*, quæ teftis fimilis eft: *Placitem*, quæ cruftis. *Botritis* reperitur in fornacis parte media. *Oftracitis* in infima; *Placitis* in editiore. Sunt qui *Capnitem* & *Calamitem* addunt. *Capnitem*, quæ in ipfo fornacum ore reperitur, tenuiffima, exufta & nimiâ tenuitate fimili favillæ. Verùm hæc à Pompholige vix vel parùm differre videtur. *Calamitem* vocant, figurâ calami, quam à pertica ferrea acquirit. Nimirùm decutitur hæc à ferreis perticis, quibus cadmia, dum æs fufum iis agitatur, adhærefcit. Optima eft *Botritis*, denfa, modicè gravis & in lævitatem magis inclinans, racemosâ facie, quæ fracta cinerulenta eft. Vulgò in officinis dicitur *Tutia*, vel *Cadmia Græcorum*. Gr. Καδμεία. Arab. Climia, vel Chlimia. B. Tutie / niet / kleimet / ooguiet. G. Augen nicht, huettenrauch. Gall. *Tutie*. A. Tutty.

TYLOMA, idem quod *Callus*.

TYMPANIAS, idem quod *Tympanites*.

TYMPANITES, TYMPANIAS, *Aqua intercus ficca*, eft tumor abdominis fixus & conftans, æquabilis, durus renitens, & à pulfione fonitum edens, plerumque in faftigium affurgens, abfque gravitatis multo fenfu; oriundus ex paralyfi partis Inteftini, & à flatu intercepto fummoperè dilatati: vel ab humoribus in abdomen exhalantibus, non reforbtis, fed putrefcentibus, & aërem fic ex fe veluti generantibus; vel à vermibus peredentibus Inteftinorum tunicas, undè aër tum abdomen intrat, calore expanditur, & tumorem excitat; dicitur quoque *Hydrops ficca*, à τυμπανίζω tympani inftar fono. B. Trommel-water / wint-water / wint-sucht. G. Windig waffer fucht, trucken-waffer-fucht. Gall. *Hydropifie Tympanite*. A. Tympany.

TYMPANI MEMBRANA, ita dicta, quia fubjectæ cavitati tympani nomine infignitæ fuperinducta eft, fita ad finem meatûs auditorii, quem terminat, claudit, à tympano feparat, & fic aërem internum ab externo hic

loci

loci secludit, & corpuscula quæcunque per aërem volitantia, insecta, cæteras aëris externi injurias, & similia ab interioribus arcet, & ita tandem apprimè defendit: situs ejus non perpendicularis, sed valdè obliquus, ita ut ad superiora meatus inclinet, ab inferioribus excurrat, hinc ad superiora & posteriora obtusum, ad inferiora & anteriora acutum cum meatu angulum format, sic auget superficiem plus, quàm si ad perpendiculum apponeretur, hinc locum facit ampliorem pluribus radiis sonoris incurrentibus, inprimis autem efficit, ut incurrant radii præcipuè in medium hujus membranæ centrum, ut sic facilius & validius tremat. Accipit sic etiam figuram ellipticam, quæ aliàs esset circularis, ut in Leone & Fele testante *Perraulto*; estque sua circumferentia elliptica infixa sulco cuidam paris figuræ, parietibus meatus ossei ad marginem interiorem insculpto, non integram ellipsin absolventi, sed in suprema suæ peripheriæ regione paululùm deficienti, qui idem est cum crena, parti interiori annuli, jam descripti, in fætu & junioribus incisa, satis profunda, ampla, tympani membranam excipiente quæ cava est à parte meatûs auditorii, convexa à parte ossis petrosi: est hæc membrana in omnibus junioribus, adultis, senibus, etiam brutis quibuscunque, semper integra, nunquam foraminulenta, aut etiam quodam aperto & naturaliter patente foramine pertusa; sed ablato musculo mallei externo, verum foraminulum ibi adest, oritur enim ille extra tympanum, ut illud intret, transit inter os & membranam tympani ad superiora, ubi annulus in fætu, in adultioribus meatus auditorius finis deficere observatur, hinc dictam membranum ibi quasi perforat, undè hoc ablato foramen conspici debet, & naturaliter musculo transeunte, nullum adesse debet, sed in quibusdam casibus verè morbosis, laxatis partibus, locus ille magis dilatatus & ampliatus esse poterit, & sic satis facilè fluidam materiam, præsertim pressam transmittere. Membrana hæc est tenuissima, hinc pellucida, etiam minimè aspera, undique foris ac intùs lævis, polita, interim tamen non ex una simplici, sed ex tribus distinctis lamellis, sibi invicem applicatis, unitis, connexis, ut in fætu optimè patet, constans: dum cutis meatum auditorium investiens, sensim tenuior facta, ad finem meatus tenuissima, det lamellam

externam

externam attenuatiſſimam, meatus cavum reſpicientem; cui internè ſimiliter applicatur lamina admodùm tenuis, tympani cavitatem ſpectans, quæ duræ matris, in tympani cavum protractæ, illudque intùs obveſtientis, propago eſt; inter quas binas intercepta eſt celluloſa quædam ſubſtantia, ſlatu immiſſo detegenda, & in cavernulas elevanda, collapſa laminam membranaceam tenerrimam referens, nullam unquam pinguedinem continens, à membrana celluloſa, meatum inveſtiente, & ſub cute hærente, hic protracta, expanſa, oriunda, vaſculoſa admodùm, dum extremæ lamellæ vix vaſa habent, accipiens, tranſmittens, ordinans, vaſa arterioſa & venoſa, hic elegantiſſimo, & ſingulari reptatu, prorſuſque diverſo ab eo, qui in aliis partibus, etiam in membrana tympani cavum obvelante, conſpicitur, diſperſa, dum ramulus arteriæ carotidis externæ, ut ipſa vaſorum artificioſa repletio docet, accedens ad malleum, ſecundum ejus manubrium pergens, ad centrum tympani membranæ delatus, emittat undique numeroſos minimos, arterioſos ramuſculos, à centro ad peripheriam radiorum inſtar diſtributos, & ſic denſiſſimâ ramificatione totam membranam ſtelliformi decurſu perreptantes. Hæ tres lamellæ ad dictam crenam pertingentes, eam ingrediuntur, ejus ſubſtantiæ oſſeæ anneɕtuntur, in ſulco firmantur, inde iterùm emergunt, ſibi invicem applicantur, uniuntur, concreſcunt, & ſic membranam tympani formant, quæ per totum annuli intermedium ſpatium extenſa eſt, ſic cum externa & interna aure quam maximè communicans, & ſimul ab hac compoſitione plurimum roboris accipiens. B. **Het trommel-vlies.** G. Das trummel hæutlein im ohr. Gall. *Le Tympan de l'Oreille.* A. The drum of the ear.

TYMPANUM, eſt cavitas ponè tympani membranam versùs interiora, temporalis oſſis parti petroſæ inſculpta, ampla, lata, cæteris cavitatibus, in eodem oſſe petroſo etiam reperiundis, major; habens ſuperficiem aſperam & inæqualem admodùm, cavernulis, eminentiis, ſinubus, foraminibuſque maximè interruptam; hinc ſortita figuram valdè irregularem, ad ellipticam tamen optimè accedentem; parte ſuâ anteriori clauſa membrana tympani; per ſinuoſitatem maſtoideam, in parte poſteriori & ſuperiori tympani ſitam, communicans cum mammillaris oſſis tem-

porum processus cellulis multis, magnis, amplis, cavis, in se invicem patulis, in infante recenter nato non inveniendis, sensim cum tempore formatis, tympani cavo unitis, illudque quam maximè augentibus, ampliantibus, complentibus, hinc ab eo non distinguendis, præsertim cum in iis animalibus, in quibus hi cancelli non adsunt, ipsa tympani cavitas multò amplior observetur. Hujus autem cavi interna facies tota obducta est membranâ quâdam tenui, tenera, à dura matre, per commissuram inter os temporale, & partem petrosam occurrentem tympanum ingrediente, ibique sese expandente, suppeditata; hinc falsò à Vesalio, aliisque, pro nervi auditorii expansione habita; cavernulas mastoïdeas etiam ingrediente & investiente, sic verum periosteum hic efficiente; ditata interim vasculis arteriosis quam plurimis à carotide duram matrem perreptante oriundis, mirabili & prorsùs singulari reptatu hic distributis, ut artificiosâ horum vasorum repletione detexit primo dexterrimus Ruyschius: hæc vascula videntur ex ultimis suis ramulis per fistulas minimas laterales emissas, nullo mediante glanduloso folliculo in cavum tympani hiantes, ibidem eructare liquidum tenuissimum, aqueum, ad membranam omnia investientem irrigandum, humectandum, obliniendum, laxandum. Tympanum dicitur hæc cavitas ob aliqualem cum bellico hoc instrumento similitudinem, ab aliis Concha interna (sed minùs rectè ob confusionem cum Cochlea externa & vestibulo, quod quidam etiam concham vocant. B. De trommel. Gall. *La Caisse du Tambour*, *le Tympan.*

Typha, seu Tipha, est planta palustris, quæ habet plerùmque caulem unicum, rectum, politum: folia longa, angusta, crassa, spongiosa, subdulcia, quædam ex radice, alia ex nodis caulium erumpentia: flos mas, solis staminibus nudis, valdè pulverulentis constans, flores in gracilem densè compacti congeruntur spicam: ovaria in spicam densissimam composita hærent sub spica priori, sunt tenuia, multisque instructa filamentis: utræque spicæ in formam clavæ per eandem continuatam longitudinem porriguntur: radix repens, internè albissima, saporis insulsi: à τῖφ© palus, locus uliginosus. B. **Lis-dodde/ donsen/ dullen/ polsen/ papen-kul/ zots-kap.**

G.

G. Kolben rohr, narrenkolben, liefz-knofpen. Gall. *Maffe.* A. Cattys-tayle, Reede Mafe.

Typhodes, eft febris fymptomatica continua & ardens in qua primo ftatim die ægri copiosè fudant, fudore ipfo parùm aut nihil allevante; hinc fudorifera vocatur; velut ab inflammatione vifcerum, ex τύφ@ fumus & εἶδ@ forma.

Typhomania, eft delirium cum phrenefi, & Lethargo, ex τύφω incendo, effero, & μανία furor. Vide *Coma Vigil.*

Typhonia, idem quod *Typhomania.*

Typus, five Periodus & Circuitus, eft ordo febrium, conftans ex intenfione & remiffione, à τύπτω verbero, tundo.

Tyria, idem quod *Ophiafis.*

Tyriasis, idem quod *Elephantiafis* & *Satyriafis.*

Tyroides, vide *Thyroides.*

Tyrosis, eft quando lac comeftum, in materiam cafeofam coagulatur, à τυρὸς cafeus. B. **Kaas-achtigheid.**

V.

Vaccaria, eft planta in pratis proveniens: fortè nomen à vacca, quod à vaccis adametur. B. **Deurwas/ deur-blad.** G. Durchwachs, bruchwurtz. Gall. *Perfoliate.* A. Thorouw-waxe, Cow bafil.

Vaccinia, Vaccinium, fic vocatur viola, quæ nomen habet ab Io, quæ in vaccam mutabatur: atque Io fignificat vaccam, undè Vaccinia illud nomen fibi etiam adfcivit uva urfi, five Myrtillus: idque à baccis *Baccinia*, & mutato. B. in V. *Vaccinia* manet. Vide *Viola.*

Vacuatio, vide *Evacuatio.*

Vacui Dies, funt, quibus rariffima & imperfecta ac mala crifis plerùmque contingit: iique funt 6. 8. 10. 12. 16. 18; quibus nonnulli addunt 22. 23. 25. 29. 30. 32. 33. 35. 38. 39. Hi Medicinales appellantur, quòd in iis medicamenta exhiberi poffint, verùm illi dies hic loci non obfervantur tam exactè.

Vaga Arthritis, vide *Arthritis Vaga.*

Vagina Uteri, dicitur & *Matrix*, uteri oftium, uteri cervix, Αἰδοῖον, Γυναικεῖον, Κόλπ@ Γυναικεῖ@. Eft

meatus ille, cui virilis in coitu penis inditur, non aliter quàm vaginæ gladius aut culter; ſita eſt in regione pubis, figura oblonga; magnitudo, pro ætate & Veneris uſu variat. Craſſities ejus in ſuperiori parte latitudinem ſtraminis adæquat, in inferiori verò propter accretionem, eandem duplo vel triplo ſuperat. Latitudo, qualis recti inteſtini, internè nervea & rugoſa. Perforatur plurimis porulis, præſertim in inferiori parte circa meatus urinarii exitum, lacunæ, ut circa urethram, ita & in tota vagina, uterique cervice hinc indè reperiuntur, ſetas ſæpè admittentes, & liquidum mucoſum excernentes. B. De ſcheede der lyfmoeder. G. Die ſcheide der mutter. Gall. *Le Vagin*, *ou le grand Conduit de l'Uterus*, *ou le col de l'Uterus*. A. The sheath of the womb.

VAGINA PORTÆ, idem quod *Capſula Gliſſonii.*

VAGINA HEPATICA, idem quod, *Capſula Communis Gliſſonii.*

VAGINALIS TUNICA, vide *Elythroides.*

VALERIANA, eſt planta, quæ habet caules tenues, rotundos, excavatos, ramoſos; folia conjugata, quædam integra, alia profundè laciniata: flores monopetali, infundibuliformes, multifidi, in ſummitate caulium, in umbellas vel ſpicas congeſti ſunt: poſt ſingulum florem unicum ſemen naſcitur, ut plurimùm oblongum ferè planum, pappis inſtructum: radix eſt oblonga, rugoſa, digitum craſſa, ſuperficie geniculata, foris ex cinericeo fuſca, intùs pallida, numeroſis fibris dotata, ſaporis acris, aromatici, odoris fragrantis & gravis, qui ad Nardum accedit. Gr. Φοῦ, & Νάρδος Ἀγρία, à *Valere* ſibi nomen adſciviſſe videtur: quia eâ utentes ſe à venenis defendunt: inſignibus enim & plurimis pollet viribus. *Nardus dicitur* ab odore radicis. G. Ratzen-kraut, & augen-wurtzel, quòd ſc. catti odore radicis ejus, quo eorum oculi roborantur, intensè delectentur. Vide *Phu.* Gall. *Valeriane.*

VALERIANELLA, eſt planta, quæ habet caulem debilem, rotundum versùs terram repandum, rubicundum, ſtriatum, excavatum, nodoſum, ad ſingulos nodos utplurimùm in duos ramos diviſum, & hi rursùs in alios minores ramuſculos: folia ſunt oblonga, tenera, delicata, colore herbaceo, nullo pediculo appenſa, interdùm ſerrata ſuperiora, ſapore ſubdulci & inſipido: flos eſt monope-

petalus, infundibuliformis, & calici insidens; qui abit in fructum monospermon, semina continentem compressa parumper, in summo acuta, & per obliquum rugis quibusdam exornata, albicantia, satis magna pro plantulæ modo: radix parva, fibrosa, alba: crescit hæc planta in regionibus calidis, est diminutivum à *Valeriana*.

VEEL GUTTA, est Oreoselinum: quasi diceres *Multibona*: est vox composita ex duabus Belgicis vel Germanicis: à **Veel goed**/ vel viel gut; quia planta est ad plurimos morbos utilis.

VALETUDINARIUS, est is, qui optimâ sanitate non fruitur, verùm continuò morbis obnoxius est. Gr. Νοσώδης. Νοσηματικός. B. **Zieckelyk**. G. Einer der immer siecht und kranckt. Gall. *Maladif*, *Valetudinaire*, *Infirme*, *sujet à être malade*, *mal sain*. A. Sicklie, subject to Sickness.

VALGUS, est is, cui pedes vel crura extrorsùm versa sunt. Vide *Blæsus*.

VALETUDO, est partium nostri corporis qualiscunque sive bona sive mala agendi dispositio. B. **Welvarendheid**/ **gezondheid**. G. Gesundheit. Gall. *La Santé*, *une bonne Santé*. A. Health.

VALVULÆ, sunt membranulæ tenues in vasis aut corde sitæ, valvam referentes, à varia figuratione variam denominationem accepere, ut *Sigmoides*, *Semilunares*, *Tricuspides*, *Mitrales* &c. reperiuntur in venis, arteriis, vasis lymphaticis, lacteis, & juxta me in fibris musculosis, quas nostra curiositas primo detexit, usus est sanguinem & alios liquores à regressu impedire. B. **Klap-vliezen**. G. Fall-hæutlein. Gall. *Valvules*. A. Idem.

VALVULÆ, etiam reperiuntur in intestinis, in tenuibus & crassis, præsertim in jejuno & circa initium intestini ilei, quæ à figura semicirculares vocantur. Hæ valvulæ, non uti priores in corde integrum canalem claudunt, sed sunt modò eminentes plicæ, quæ quo propius accedunt ad ileum, paulatim incipiunt magis magisque obliquari, & in principio ilei minùs obliquantur quàm in progressu ejusdem. Similiter propè finem jejuni, plicæ sensim longius ab invicem distant: & in ileo similiter quo ulterius descendit, adhuc longius. In principio & medio jejuni vix semi pollicem distant; in ileo, pollicem integrum

& ampliùs. Digito impulſæ aliquantulùm cedunt, & huc atque illuc mobiles ſunt. In principio coli valvula carnoſa & circularis eſt, & præter hanc varias adhuc obtinet colon. *Uſus* eſt cibos nonnihil remorari, ut melius miſceantur cum ſucco pancreatico, bile, liquore gaſtrico, muco Inteſtinali, itaque ut ulteriùs aſſimilentur humoribus noſtris, attenuentur, & quaſi fermententur, chylus in lactea diſtribuatur, adjacentes partes calore foveantur, poſtremò ne iterùm adſcendant. B. **Dal-vliezen / klap-vliezen.** G. Fall-hæutlein. Gall. *Valvules*. A. Idem.

VAPORARIUM, ſive ÆSTUARIUM, eſt, cùm non in liquore ſedet æger, ſed vapor ex ſella perforata exhibetur. Ollâ ſubditâ, decocto calente ex rebus morbo curando convenientibus, quantitate ſufficiente parato plenâ, quo frigido, aliud infunditur. B. **Zweet-ſtoof / bad-ſtoof.** G. Bad-ſtub. Gall. *Bain de Vapeur.*

VARICIFORMES PARASTATÆ, epididymidibus continuæ ſunt, ita nominata vaſa, quòd varicum inſtar flexuoſa, contortaque ſpectentur, ad majorem, ut putant ſeminis elaborationem. Præ cæteris nervoſa eſt, atque tangenti duriuſcula deprehenduntur, hiſce continua ſunt vaſa ſemen ad veſiculas ſeminales deferentia.

VARICOSUM CORPUS, dicitur ille plexus vaſorum ſanguineorum, qui teſticulos ingreditur. Dicitur & *Corpus Pampiniforme*, ut & *Corpus Pyramidale*.

VARIOLÆ, eſt morbus contagioſus, plerùmque Epidemicus, infantes imprimis corripiens, febre acutâ continuâ incipiens, cum dolore capitis & lumborum, anxietate & inquietudine conjunctus: ſuccedentibus 3. vel 4. die punctis parvis rubris inſtar morſus pulicum, quæ faciem, manus & brachia, tum totum corpus deturpant, quæ ſuppurantur deindè poſt 3. 4. ve dies, & ſub epidermide cutem exedentes, non raro fœdiſſimas profundas foveas in facie relinquunt: oritur hic morbus ex contagio infecti communicato, vel ex aëris contagioſo & ignoto ſtatu, quo nunc mitiùs, nunc ferociùs, ſævit. Arab. *Bothor*, *Luſitanis Beſigas*. Gr. Ἐξανθήματα. B. **Kinder-pokjes.** G. Die kindsblatters, die purpulen à colore rubro, bocken, pocken, urſchlechten. Gall. *Les Petites Veroles*. A. Small Poxe.

VARIX, vide *Circos*.

VARUS, vide *Jonthus*. *Varus* quoque ſumitur pro *Arthritide vaga;* vide ſuo loco, item pro eo, cui pedes introrsùm flexi ſunt, & valgis oppoſiti.

VASA, ſunt canales cavi, ex convolutis in ſe membranis compoſiti, conici, vel cylindrici, per quos liquores tranſeunt in noſtro corpore ad omnes partes; ut ſunt vena, arteria, vaſa lymphatica, ductus chyliferus, ductus ſalivales &c. *Vas*. Gr. Ἄγγος, Ἀγγεῖον. B. Een vat. G. Gefæſz. Gall. *Vaiſſeaux*, *Canaux*. A. Veſſels.

VAS BREVE, vide *Breve Vas*.

VASA CAPILLARIA, vide *Capillaria Vaſa*.

VASA DEFERENTIA, dicuntur, quæ ſemen ex teſticulis in veſiculas ſeminales deferunt, ex teſte ſingulo emittitur unum, quod coloris albi, inſtar nervi craſſioris, ſursùm fertur per proceſſum peritonæi cum vaſis ſpermaticis, quæ deſerit circa abdominis introitum, & reflectitur ad poſteriora veſicæ urinariæ, tandemque veſiculis ſeminalibus inſeritur. B. Zaadaanbrengende vaten. G. Rœhre die den ſaamen anfuhren. Gall. *Les Vaiſſeaux deferents*.

VASA LACTEA, ſunt vaſa tenuia in meſenterio; ab inteſtinis præſertim tenuibus principio minimo orta, plura minora coëunt ad angulos acutos, creant majorem fluvium, iterùm à ſe mutuo recedunt, iterùmque, facta inſula, coëunt in canalem unum, qui mox cum ſimilibus eadem patitur, ut indè fiant majores fiſtulæ, quæ omnes valvulis plurimis, ubique ferè interſtinctæ, deindè, recta, obliqua, decuſſata, diviſa, via, tendunt ad glandulas vagas, in meſenterio ſparſas, valdè molles, eo concurrunt, has intrant, velant, cingunt, ſed iterùm exeunt, minùs ramoſæ, quæ ſunt primi generis; deindè quæ ſecundi generis ſunt ab iſtis glandulis ad ſacculum chyliferum deducuntur; *Uſus* eſt chylum ab inteſtinis ad ſacculum chyliferum & ductum thoracicum vehere. Eorum inventor primus *Aſellius* eſt, in quibus poſteà dexterrimus *F. Ruiſchius* valvulas detexit, quæ ſunt utriculares, geminatæ ſemper, ſuâ parte convexâ receptaculum chyli, parte concavâ venam ſubclaviam reſpicientes: præter has valvulas etiam ſemilunarem, aperturæ ductus thoracici in venam ſubclaviam appoſitam, ita ut cornua ejus venam ſubclaviam reſpiciant, admittentem liquidum ex du-

ductu in venam fubclaviam, fed regreffum ipfi negantem, pingit Lower. B. **De melk-aderen / melk-vaten / chyl-vaten.** G. Die milchadern. Gall. *Les Veines lactées.* A. Milkey veffels.

Vasa Lymphatica, vide *Venæ Lymphaticæ.*

Vasa Præparantia, vide *Præparantia Vafa.*

Vasa Seminaria, dicuntur venæ & arteriæ ad tefticulos euntes. Vulgò *Præparantia.* B. **Zaad-vaten.** G. Saamen-gefæffe. Gall. *Vaiffeaux Spermatiques.* A. The Preparing veffels, feed veffels.

Vasa Spermatica, idem quod *Vafa Seminaria.*

Vasa Umbilicalia, funt duæ arteriæ & una vena: arteriæ oriuntur ab hypogaftricis, quarum primi rami funt; decurrunt primo per latera pelvis; poft à lateribus veficæ urinariæ, fub peritonæo: dein obliquè umbilicum versùs, inter peritonæum & tranfverfos abdominis mufculos: toto hoc decurfu inhærent fubftantiæ cellulofæ, quæ exteriori parti peritonæi adhæret, cujufque interventu cum peritonæo partibufque vicinis cohærent: procedunt ad umbilicum & ibi cum vena umbilicali coëunt, & fubftantia cellulofa connectuntur in fe: unà dein exeunt umbilico; & primo lineam albam quafi perforant; linea alba, quæ ex conjunctione tendinum tranfverforum & obliquorum abdominis mufculorum fit, in umbilico foramen habet rotundum, tendinei marginis, quo vafa exeunt; hoc foramen tam magnum eft, ut non ftringat vafa, nec tam facilè elabi finat inteftina: neque multùm metuendum erat, ut elaberentur, quoniam, cùm fætus non refpiret, neque tam validè, neque inæquabiliter premuntur: cum perforarunt lineam albam immergunt fe funiculo umbilicali, is propriè cuti circa umbilicum continuatus eft, quamquam & epidermis in ejus fuperficiem externam abeat; fed fubftantia ejus planè fingularis eft, ipfique propria, homogenea, duriufcula, obfequiofa tamen, per hanc decurrunt vafa ad placentam ufque, fic ut eam fibi circumfufam habeant, & undique adnexam: undè vafa toto tam longo decurfu, & conjuncta funt in unum funiculum, & fuftinentur, ne facilè collabantur aut comprimantur: indè & firmior ille funiculus, è quo pendet embryo primis temporibus, quem diverfimodè premit grandior fœtus: non recta autem per funiculum de-

decurrunt hæc vaſa, ſed ſe quaſi in ſpiræ modum contorquent, tanquam ſi triplex filum torqueretur, ut unitas fieret; undè per totum hunc decurſum arteriæ venam contingunt, juvantque ſanguinis per venam fluxum : ubi funiculus ad membranas ovi, Amnion & Chorion deſinit; arteriæ penetrant ad ſuperficiem externam Chorii, & ubi penetrant, ſtatim in ramos abeunt, qui tanquam ex centro radii, quaquâverſum decurrunt per exteriora Chorii, & in ramos minores minoreſque paullatim ſe ſpargunt ſpecie radicularum : in Chorii autem ſuperficie arteriarum venarumque ramuli mutuâ implicatione quâdam laxâque cohæſione placentam efficiunt, quæ adnexa utero, cujuſque interventu ovum fætus, atque adeò ipſe fætus cohærent cum matre; & quo vaſa hæc propiora illi ſuperficiëi placentæ, quæ utero adnexa, eo ramoſiora & ſubtiliora, ultimoque ad totam illam ſuperficiem in myriades vaſorum ſubtilium deſinunt, quæ infixa utero; & videntur ultimi arteriarum venæque umbilici ramuli ſe cum venis & arteriis uterinis, ad ſuperficiem internam uteri deſinentibus conjungere, & ita quidem ut ex arteriolis placentæ humores penetrare in venas uteri poſſint; ex arteriolis uteri in venulas placentæ : ſed notandum quod ubi vaſa umbilicalia ad placentam pervenere, primum ab externa ſuperficie funiculi abſcedit Amnios, poſt ipſa funiculi ſubſtantia ſe explicat, efficitque Chorion, per cujus deindè externam ſuperficiem nudi vaſorum rami, quo dictum eſt modo, decurrunt, ſic ut majores rami ipſi Chorii ſubſtantiæ adhæreant, & quaſi inhæreant; minores autem qui à majoribus illis producuntur, quique ſenſim fiunt ramoſiores, efficiant placentam. B. Navels aderen. Gall. *Vaiſſeaux umbilicaux.*

VASTI MUSCULI, extendunt tibiam, quorum *externus* à radice tota trochanteris magni, & cruris oſſe ſubjecto : *internus* à trochantere parvo, utrinque paulò patellam infrà ad latus Recti inſeruntur. B. De vaſte ſpier. G. Der ſtarcke mauſz. Gall. *Muſcles Vaſtes externes & internes.* A. The great Muſcle.

VECTIS, eſt inſtrumentum Chirurgicum, quo in fine perforationis cranii utimur, nam labiis inciſi oſſis immittitur, ad oſſiculum hinc indè movendum, ut vacillet, & volſellæ parte dentatâ auferri poſſit. Item inſtrumentum, quod

quod in depreſſionibus cranii elevandis uſurpamus. B. Hef-boom/ been-lichter. Gall. *Levier.*

VEGETABILE aut VEGETANS, ita vocatur Corpus Hydraulicum, variis vaſis diverſos humores gerens, quod parte quâdam ſuâ externâ alteri corpori adhæret, undè per hanc partem haurit materiem nutrimenti & incrementi ſui: Vegetabilia proindè ſunt omnes plantæ molles, frutices, arbores, mucagines, lichenes &c.

VEHICULUM, vide *Ochema.*

VELAMENTUM BOMBICINUM, eſt lanuginoſa quædam ſubſtantia interiorem ventriculi, Æſophagi, Inteſtinorum partem, cruſtæ inſtar, aut muſci villoſi ſuccingens. Alii *Vermicularem cruſtam* vocant; in inteſtinis ſi membrana villoſa levi in aqua tepida maceretur, & crebro abluatur, & lubrica viſciditas concavæ inteſtinorum parti adhærens detergatur, & tunc inteſtinum invertatur, & in liquore limpido ſuſpendatur, tota interior intimæ tunicæ facies nitidum quaſi holoſericum mentitur; dum ſcilicet microſcopio in ſole examinata, innumera quaſi filamenta pendula totam illam ſuperficiem obſidere videntur; ex injectionibus & variis præparationibus liquet, maximam partem horum villorum eſſe tantùm arteriolas & venulas minimas, ex vaſculis, quæ per celluloſam internam ſive juxta alios nervoſam membranam decurrunt, & ad internam tunicam copiosè accedunt, oriundas, accepta ab illa vagina, productas intra cavum inteſtini, ibidemque pendulas; omnibus ſimul ad extremum finem abſciſſis quaſi & patulis. B. De fluweele darmrok. G. Das ſammetgleiche darm hæutlein. Gall. *Tunique ou membrana veloutée.* A. Veluet Membrane of the Guts.

VENA ARTERIOSA, eſt Arteria pulmonalis, cujus ope ſanguis ex dextro cordis Thalamo in pulmones ducitur, tres obtinuit valvulas cuſpidales, ne ſanguis regurgitet, è dextro cordis ventriculo oritur, ferè directè ſurſùm aſcendit, & ad curvaturam Aortæ in duos ramos laterales dividitur, quorum unus dexter vocatur arteria pulmonalis dextra, alter verò ſiniſtra dicitur, dextra ſub curvatura, aortæ procedit, hinc major eſt ſiniſtra: ambæ toti pulmoni impenduntur & mirè ſe dividunt. B. De long-ſlagader/ de ſlag-aderlyke ader. Gall. *La veine arterieuſe, ou l'Artere Pulmonaire.*

VE-

VENA CAVA, Gr. Φλὲψ, Ἐπανθισμὸς *Eudoxo*, Δεξαμένη *Hesychio*, species sunt Vena Cava, Portæ, Lymphaticæ, & Lacteæ. Arteriæ aliquando pro venis sumuntur. Constant ex quatuor tunicis, nervosa sc. glandulosa, musculari & membranosa, & additur *Cellulosa*. Vena cava propriè vocatur truncus ille magnus, in quem omnes venæ se exonerant ab Iliacis usque ad sinum venosum Cordis dextri, dein à venis jugularibus usque ad Locum eundem: ejus rami superiores vocantur. Venæ jugulares; quæ ad Brachia tendunt *Axillares*; in cor, vasa *Coronaria*, in pulmones *Pulmonaria*; sic dicitur *Hepatica*, arteria in hepate; *Phrenica* in diaphragmate; in cruribus *Cruralis*; in renibus *Emulgentes* seu *Renales*, & sic à varia ramificatione variam denominationem accepit, hæc format amplum, atque membrana arteriosæ simili obductum sinum, qui in cava auris dextræ cordis, & in thalamum dextrum partim, desinit. B. **De holle ader.** G. Die hohle ader. Gall. *La Veine Cave.* A. The great vein.

VENA AZYGOS, vel SINE PARI, aut JUGO, vide *Azygos*.

VENA PORTÆ, est vena ex Venis lienis, ventriculi, mesenterii, Intestinorum, pancreatis, & omenti composita, Hepar transeuns, ibique arteriæ formam induens, ejusque crassitiem, & omnem sanguinem à dictis visceribus per Hepar ferens, tandem in venam cavam desinit. B. **Poort-ader.** G. Die pfort ader. Gall. *La Veine Porte.* A. The Port veine.

VENA UMBILICALIS, oritur ab uno trium magnorum ramorum, in quos se vena portarum hepar ingressura dividit; decurrit ad umbilicum, exit eo cum arteriis, cum quibus & per umbilicalem funiculum pergit, penetratque ad superficiem Chorii externam, inque ramos, earum ad exemplum, ipsis etiam in universum comites abit; vena multò major est arteriis, unitatemque ejus natura compensavit magnitudine; imò major est utrisque arteriis simul sumptis; & quidem juxta Cl. *Rouhaultum* diameter venæ ut plurimùm est quatuor linearum, cujusque verò arteriæ tantùm duarum: descendit, recta petens umbilicum: cùm itaque ramus venæ portarum à quo oritur, in dextra parte abdominis situs sit, umbilicus autem in medio; à dextris descendit obliquè sinistrorsum: primum au-

autem decurrit ſub hepate, utpotè ſub quo oritur; ibique in hepate ſinus primum oblongus, per quem decurrit, factus, ne hepatis moles eam comprimeret; illeque ſinus amplior eſt, quàm venæ requirit magnitudo, quo ſit ut hepar ſitum ſuum paululùm mutare poſſit, ut mutat variâ inclinatione corporis, nec tamen premat venam: dein pergit per fiſſuram, quam unam habet hepar hominis, in imo tenui margine ſuo; atque hoc etiam factum eſt, ut liberior ſit ab omni preſſione; poſt pergit ad umbilicum per geminatum peritonæum, ad ſimilitudinem meſenterii: cùm enim, ubi ab hepate recedit, diſtet aliquantùm à partibus continentibus abdominis, ne indè ad umbilicum uſque quaſi vaga eſſet, produxit natura proximam partem peritonæi, eaque circumdedit venam: conſtat hæc peritonæi productio è duabus lamellis, quæ ſibi invicem applicatæ ſunt; mediaque ſubſtantia celluloſa cohærent, per quam vena incedit. Gall. *Veine umbilicale.*

Venæ, vegetabilium ſunt coſtæ, quæ in plantarum foliis, imò & fructibus apparent, & ramulos & humorem habentes.

Venæ, ſunt canales ſimiles ferè arteriis figura & diſtributione; ſunt amplitudine majores, numero fortè plures; membranis omnibus longè tenuiores, inertiores; valvulas habent, ſolitarias ferè oblongas, digitabuli formâ utcunque, ad loca inſertorum in truncum majorem ramorum, & binas ut plurimùm junctas in venarum majorum truncis rectis, à corde remotioribus, atque perpendiculariter ſursùm vehentibus cruorem, quæ ſic factæ ſunt, & cavis canalium applicatæ, ut humorem ex minori ramo in majorem truncum admittant, retrogreſſum caveant corde contracto, molemque ferant. Ea verò vaſa ipſa vitæ actione non micant, neque ſaliunt; habent extrema ſua varia, ut in arteriis obſervatur, initia radicum venularum vel ex bibulis cuticulæ oſculis, vel à reſorbentibus in membrana omni interiore poſitis, vel ex arteriæ fine in venulam porrecto, vel ex ſimilibus quibuſdam ſingularibus, ut in pene, clitoride, liene, vel ex pulpa fortè glanduloſa. B. Aderen. Gall. *Veines.*

Venæ Lacteæ, vide *Vaſa Lactea.*

Venæ Lymphaticæ, vaſcula ſunt parva, pellucida, alba, nodoſa ubique ob binas valvulas elevatiles, ca-

cavitatem exactè claudentes, quæ ſuam lympham à vaſculis arterioſis lymphaticis, vel à glandulis conglobatis accipiunt, hanc in venas ſanguineas, vel in chyli ciſternam exonerant. B. **Water-vaten.** G. Waſſergefæſze. Gall. *Veines Lymphatiques.* A. Lymphatik veſſels, Lymphatik ducts.

VENÆ SECTIO, eſt ſanguinis, qui in vaſis continetur, per venam arte ſectam, evacuatio. B. **Een aderlating.** G. Das aderlaſſen. Gall. *Saignée.* A. Letting of bloud, opening of a vein.

VENENUM, Gr. Φάρμακον, eſt omne illud quod corpori noſtro communicatum, illud deſtruendo, ſive ſolida erodendo, ſive fluida circulationi inepta reddendo mortem adfert, ut ſunt Arſenici genera, & pleraque Mercurialia deleteria qualitate prædita. B. **Fenyn.** G. Gifft. Gall. *Poiſon*, *Venin.* A. Venom, poiſon.

VENEREA LUES, vide *Lues Venerea.*

VENERIS OESTRUM, idem quod *Clitoris.*

VENTER, dicitur triplex *Infimus* ſumitur pro Abdomine. *Medius* pro Thorace, & *Supremus* pro Capite. Vide *Cavitates.* Sed ſtrictè ſumitur pro Abdomine. B. **Buiſt.** G. Bauch. Gall. *Ventre.* A. The Bellie.

VENTER EQUINUS, Chemicis dicitur & fimus equinus, in quo, ob lenem calorem, ſuas tincturas & eſſentias collocant. B. **Paarde-miſt.** G. Roſz-miſt. Gall. *Fumier de Cheval.* A. Horſe-dung.

VENTER INFIMUS, vide *Hypogaſtrium.*

VENTOSA, vide *Cucurbitula.*

VENTRES, vide *Cavitates.*

VENTRICULUS, eſt viſcus membranoſum, ſitum in abdomine ſub diaphragmate inter hepar & lienem, hepar quidem à dextris ipſum ad unguem complectitur, lien vero à ſiniſtris ſima ſuâ parte adjacet: Os ſuperius connectitur diaphragmati, mediante gulâ: quæ foramine facto ſuperiorem partem muſculi inferioris & ſiniſtri diaphragmatis penetrans ventriculo continuatur, tunicæ nerveæ ſuos inſigens terminos: Os inferius duodeno: Fundo ejus adhæret ala anterior omenti. Poſterior eſt aorta: ſubjacet Colon & pancreas; huic tanquam molli pulvinari incumbit: tibiam utricularem figura eleganter exprimit, præſertim Oeſophago inteſtinoque adhuc connexus; ab an-

gusto enim ore in latam capedinem sinuatus, rursus in angustum desinit; in sinistro tamen latere multò amplior, quàm in dextro; ut & infernè quàm supernè: dividitur in dorsum, fundum, & orificia. Dorsum vocatur illa pars inter orificia superior. Fundus illa inferior pars multò amplior & sinuosa. Orificiorum quidem alterum superius, alterum inferius nuncupatur. Superiùs in sinistro latere, non quod elatius situm, cùm ambo sint in ventriculi superiore regione, sed eo, quòd cibum & potum prius admittat, quidam veterum cor appellarunt: vocatur & stomachus: inferiùs alterum in dextro latere situm, ratione officii πυλωρὸς, sive janitor vocatur, quoniam portæ in modum ea, quæ excreturi sumus, emittit: constans ex plurimis tunicis, prima, est illa externè lævis membrana, quæ totùm ambit ventriculum, pro sobole Peritonæi ab omnibus agnita anatomicis, undè ipsi ventriculo non est propria, videtur hæc nata ad ventriculi robur, & firmitatem: secunda est carnosa sive musculosa, plurimis fibris triplici serie distinctis constans, prima series transversarum statim avulso peritonæo se prodit; hæ satis numerosæ ac invicem contentæ à summo orificio incipiunt, & in pylorum terminantur: altera series est orbicularium; quæ itidem ab ore summo incipientes ad pylorum progressæ, orbiculariter vel spiraliter ventriculi cavum ambiunt; tertia series constat ex duplici fibrarum ordine, oriuntur juxta superius orificium, idque ambiunt, & à sinistra parte dorsi ipsius ventriculi, undè aliquæ per idem dorsum recta feruntur ad inferius ostium, quod & ambiunt, sed pleræque ad fundum versùs idem ostium inferius: hæc cingitur & tegitur cellulosa *Ruyschiana*, quæ oleum suppeditat fibris musculosis laxandis, lubricandis, necessarium; tunc sequitur nervea dicta à *Willisio*, sive potiùs vasculosa, & in non admodùm distento ventriculo rugosa, quæ in convexa parte donatur mira textura vasorum, cui adhærent glandulæ sive potiùs cryptulæ quam plurimæ, quarum excretoria in concava parte ceu tot punctula atque meatus se produnt; prætereà in hac concava parte conspiciuntur (præsertim si in aqua calida aliquantisper demersus fuerit ventriculus) innumeri villi penduli, qui videntur tantùm esse extremitates arteriarum, venarum, & nervorum; qui ultimi famis sensum vacuo ventriculo exci-

excitare videntur. Officium in genere eſt cibos accipere & concoquere; vocatur item Stomachus, Aqualiculus. Gr. Γαςὴρ, ἡ Ἄνω Κοιλία, Στόμα Κοιλίας. B. **De maage.** G. Der magen, der bauch. Gall. *Le Ventricule*, *l'Eſtomac*. A. The ſtomack.

VENTRICULI CEREBRI, ſunt quatuor cava in Cerebri medulla; duo anteriora diſtinguuntur per fornicem, tertium versùs cerebellum à fornice bifurcato conſtituitur, quartum autem ſub Cerebello medullæ oblongatæ inſculpitur, in his cavis colligitur continuò lympha, ea humectans, quæ per pelvim deducitur partim ad glandulam pituitariam, partim per venas plexûs choroidei reſorbetur. B. **Holligheden der herſſenen/ herſſengroefjes.** G. Die hœhlen im hirn. Gall. *Ventricules du Cerveau*. A. The Ventricles of the Brain.

VENTRICULI CORDIS, duo ſunt cava magna, circiter liquidi ℥ij capientia, in medio corde reperiunda: ventriculus primus ſive Dexter ſanguinem è vena cava & auricula ſua dextra, dum contrahitur, recipit & pulmonibus tradit: Alter ſive ſiniſter à pulmonibus ſanguinem refluentem in ſaccum venoſum & Auriculam ſiniſtram recipit, & per arteriam magnam in totum corpus propellit. In contractione ventriculorum ſive Syſtole, apex cordis attollitur & accedit ad baſin ejus latiorem, cor pallet, brevius fit & durius, fibræ muſculares ventriculorum cava ambientes ſpiraliter in ſe recedunt, cava imminuunt, & ſic in iis contentus ſanguis exprimitur: in Diaſtole ſeu expanſione & dilatatione, ſanguis recipitur & admittitur. B. **De holligheid des herts.** G. Die hœhle im hertzen. Gall. *Ventricules du Cœur*. A. Ventricles of the Heart.

VENUS, vide *Cuprum*, *Æs*.

VERATRUM, eſt Helleborus: dici volunt, quod mentem motam in ſanitatem convertat. Vide *Elleborus*.

VERBASCUM, ſive Tapſus Barbatus, eſt planta, quæ habet caulem ſatis altum, ramoſum, durum, lignoſum, craſſum, lanuginoſum, rotundum: folia ſunt magna, longa, ampla, mollia, villoſa, lanuginoſa, alba, quædam repentia, alia caulibus alternè adhærentia, latiora, & hirſutiora ſunt Blattariæ foliis: flores monopetali, multifidi, rotati, & tamen profundè inciſi, ut ex quinque petalis conſtare videantur, in arctiores ſpicas quàm Blattariæ flores

res congesti : post florem succedit capsula ovato acuminata, lanuginosa, septo intermedio in duo loculamenta divisa, semina exigua, nigra, & angulosa continentia : radix est oblonga, sat crassa, alba, lignosa : hæc planta crescit in locis arenosis : puto dici quasi *Herba Barbata* : videtur mihi vocem esse contractam : sunt qui *Candelam Regis*, *Candelariam*, *Lanariamque* nominent, quia caulibus ejus adipe, sevo vel aliquo pingui illitis, nonnulli pro lucernis utantur. Vide *Phlogmos*. B. **Wolle-kruid.** Gall. *Bouillon blanc*, *ou Mollaine*, *ou Bon homme*.

VERBENA, est planta, quæ habet caules angulosos, duros, aliquantulùm villosos, interdùm rubicundos, ramosos : folia profundè incisa, oblonga, rugosa, saporis ingrati & amari : flos est monopetalus, labiatus, cujus labium superius surrectum & plerumque bifidum est, inferius verò tripartitum, sic tamen secantur ambo, ut flos quinque partitus, primo aspectu videatur : ex calice fit capsula, continens semina tenuia, oblonga, sibi invicem juncta : radix est fibrosa, oblonga, crassiuscula, saporis amaricantis; crescit in locis incultis : *Verbenaca*, *Columbaris*, *Columbina*, dicitur quasi *Herbena*, ab Herba, quia Antiqui propriè non Verbenam intellexerunt, sed quaslibet herbas in Sacrum usum destinatas. Vide *Peristeron*. G. **Yzer-kruid / yzer-hard.** G. Eisen-kraut, eisen-reich, eisen-hart, dauben-kraut. Gall. *Vervéne*. A. Vervain, Frengies.

VERETRUM, idem quod *Penis* seu *Membrum Virile*.

VERMES, vide *Lumbrici*.

VERMICULARIS CRUSTA, est interior tunica Intestinorum villosa & gyrosa, seu rugosa, reliquis longior, vide *Velamentum Bombycinum*.

VERMICULARIS, est sedum minus, à similitudine nempè foliorum, quæ rotunda sunt, & figuræ ovalis, ut vermiculos putes, undè & *Crassula* minor appellatur. B. **Kleine donderbaart.** G. Kleine hausz wurtz, kleine donderbaar. Gall. *Petite joubarbe*. A. Trick-madam.

VERMICULATUM, in plantis est, quod rosæ modò, quasi purpurisso, rutilat.

VERMIFORMIS PROCESSUS, est prominentia cerebelli, sic à figura dicta. B. **'t Wormwyse uitsteeksel.** Gall. *Appendices Vermiformes*. A. Wormlike Processes.

VERMI-

VERMIFORMIS APPENDICULA, est canalis parvus crassitiei instar vermis oblongi, qui hiat & accrevit Intestini Cæci fundo; substantia tunicarum est satis crassa; supra Colon se contorquet veluti vermis, & peritonæi membranæ annectitur, extremitate verò suâ Reni dextro; à mesenterio autem est liber, longitudinis est quatuor digitorum, latitudinis digiti unius, intùs angustissimæ capacitatis, secernens copiosissimam lympham ex suis glandulis, quæ obliniendis fæcibus inservit; fortè quoque absorbet quicquid tenuis bonique chyli huc cum fæcibus devolutum est, qui lactea vasa præterivit nimis subitò. Gall. *Appendice vermiculaire.*

VERMIFUGA, à *Verme* & *Fuga*, idem quod *Anthelmintica.*

VERMIS CEREBRI, vide *Febris Ungarica.*

VERNACULUS MORBUS, idem quod *Endemius.*

VERNIX, quod & *Vernisium* & *Sandarache*, sive *Gummi Juniperinum* vocatur. Sed aliquando vocatur sic compositio quædam liquida, inserviens obducendæ crustæ aliis rebus ne corrumpantur; sic ex lacca, masticthe, Copal, Succino, simplicibus vel mixtis in alcohole vini, oleo Terebinthinæ, aut lini, coctis & solutis fit propriè *Vernix*. B. Vernis. G. Vernisz. Gall. *Vernis*. A. Varnish.

VERONICA, est planta, quæ habet caules exiguos, longos, nodosos, repentes, lanuginosos, rotundos: folia sibi invicem opposita, juxta caulis longitudinem nascuntur, Pruni foliis similia, villosa, in margine incisa, saporis amari & acris: flores sunt monopetali, rotati multifidi, ex quorum calice sit fructus membranaceus, in duo loculamenta divisus, plurima semina exigua, rotunda, & nigricantia continens: radix est fibrosa, hinc indè in terra sparsa & repens; hæc planta crescit in locis petrosis & arenosis: quamvis alia sit herba quàm vulgaris Betonica, tamen à Betonica videtur descendere *Veronica*, mutato B. in V. & *t* in *r* quod lapsu temporis ut & ab rerum ignaris facilè fit. B. Eer-en-prijs. G. Ehren-preisz, grundheil. Gall. *Veronique*. A. Luellin, Fluellin.

VERRICULARIS TUNICA, idem quod *Amphiblestroides Tunica.*

VERRUCÆ, sunt species tuberculorum; Gr. Ἀκροχορδόνες. *Acrochordones* dicuntur, eo quod si vertices horum

tuberculorum inſpiciantur, ſimiles ſunt reſectæ chordæ *Celſus* hujus appellationis eam cauſam videtur attuliſſe quòd in fundo ſint anguſtiores, in ſummo latiores; adeo ut pendere videantur, ideoque à pleriſque verrucæ pen ſiles appellantur. Dicuntur Porri, eo quod ſi inſpiciantur ſummitates ipſorum, videntur æmulari brevia illa capillamenta porrorum. Eſt tuberculum durum, eminens, è cute erumpens, calloſum, parvum, & in omnibus corporis partibus naſcens, imprimis ubi inæqualis preſſio & attritus fieri ſolet. B. Een wratte/ werte. G. Wartzen. Gall. *Verruë*. A. A wart.

Verrucaria, dicitur Heliotropium, quia creditur ea verrucas abigi. Sic etiam vocatur Tithymalli ſpecies, cujus ſucco lacteo verrucæ decidunt. B. Zonne-wende. G. Sonnen-wende. Gall. *Tournefol*, *herbe aux verrues*. A. Turn-ſole.

Verumontanum, vide *Caput Gallinaginis*.

Vertebra, idem quod *Spondylus*.

Vertex, eſt pars capitis inter ſynciput & occiput media altiſſima omnium & gibboſa. Gr. Κορυφή. B. De kruin. G. Der wirbel auf dem haupt. Gall. *Le Sommet* A. The Tope of the Head.

Verticilli, idem quod *Cotyledones*.

Verticillum, in plantis florum vel foliorum ambitus, qui cauliculos aut ramulos herbarum coronat, exiſtit; ab inſtrumenti muliebris ſimilitudine dictum, quod fuſo vertendi gratiâ ſolitum eſt adhiberi.

Vertigo, vide *Scotomia*.

Vesania, eſt furoris ſpecies vel delirium ex nimio amore.

Vesica, eſt pars membranacea cava, in qua liquor excernendus colligitur & continetur: ut Veſica urinaria, Bilaria, Seminaria. Gr. Κύστις, Οὐροδόχος Κύστις. B. Een blaas. G. Die blaſe. Gall. *Veſſie*. A. A bladder.

Vesica Ænea, eſt cucurbita magna cuprea, deſtillationi plantarum inſerviens.

Vesica Bilaria, eſt Veſicula ad figuram pyri accedens, ſita in parte hepatis concava, parvo ovo gallinaceo ut plurimùm ſimilis; fundus, nobis erectis deorsùm, collum verò ſursùm ſpectat, habetque quaſi ſphincterem peculiarem, incumbit veſicula Colo, illudque ſuo colore tin-

tingit; constat ex quatuor membranis: 1°. communi: 2°. vasculosa; 3°. musculari, ex fibris rectis, obliquis & transversalibus 4°. nervea, intùs rugosa seu reticulata, humore unctuoso imbuta, in qua subinde minimæ glandulæ apparent, quæ fabrica ductibus biliariis communis esse videtur; exit in ductum qui cum poro biliario ad angulum acutum jungitur, & sic uniti faciunt ductum communem majorem prioribus; obliquè descendentem, qui ad angulos acutos appositus duodeno, penetrat exteriorem ejus tunicam, dein inter hanc & alteram descendens, mox perforata & hâc, inter secundam & tertiam longo itinere progressus, foramine rotundo in cavum intestini libere exit, idem quod *Folliculus fellis*.

VESICA DESTILLATORIA, est vas æneum sive ahenum cupreum, superius capitello cum tubo donatum, qui inferitur tubo serpentinis ductibus incurvato; inservit destillationibus plantarum aquosis, spirituosis, decoctis &c. B. **Een blaas**: per vesicam destillare, **Door een blaas distilleren.**

VESICA URINARIA, Gr. Κύστις: est ea, quæ in viris posteriùs intestinum rectum habet: in fœminis verò uterum, cujus vaginæ alligatur, semper extra abdomen in loco tutissimo à concursu ossium sacri, Ileon, Ischion, & Pubis formato, & mediante supra expansa peritonæi lamellâ, cui fundus vesicæ accretus, à contentis abdominis separato, hæret; qui pelvis dicitur: habet hæc vesica tres membranas, externa peritonæo ortum debet, hujus officium est vesicam investire: media membrana est muscularis, fibris longitudinalibus, & spiralibus prædita, huic in toto corpore similis non reperitur, valdè explicabilis, & magnâ vi elasticâ prædita: intima membrana glandulosa est, valdèque sensibilis, si microscopii ope conspicitur, deteguntur infiniti exigui folliculi, rotundi, humore mucoso instar olei amygdalarum pleni; undè hæc membrana tam lubrica est, ut attrectationes digitorum eludat; quo vesica contractior, & minùs stimulatur, eo dicti folliculi magis clauduntur, humorem mucosum colligunt, & ad usum reservant; quo verò magis dilatatur & stimulatur, eo oscula folliculorum patentiora redduntur, & humor ille majori copiâ fluens vesicam ab irritante quocunque acri vel stimulante defendit: tandem ne urina continuò

effflueret ex vefica appofitus eft fuperiori cervici veficæ fphincter. Accipit urinam ex renibus per ureteres, eamque per urethram, quæ in viris quàm fœminis longior eft, deponit. B. **De pis-blaas.** G. Harnblafe, die blafe. Gall. *La Veſſie.* A. The urine bladder.

VESICARIA, vocatur Alcea veneta, ut & Alkekengi, quia ejus fructus & femen in veficulis continetur: vel quoniam veficæ & calculis prodeft.

VESICATORIA, funt medicamenta, quæ externè cuti applicata, in locum determinatum tumorem quendam ex liquido ibi ante non hærente conciliant, illud liquidum nempè eo hâc vi derivando, ut per illud ultimum vafculum nimis diftentum rumpatur, adeoque in locum fracturæ liquidum exeat, communique cavitate colligatur; Veluti fit à Cantharidibus. Vocantur quoque *Attrahentia*, *Derivantia.* Gr. Ἐπισπαστικά. B. **Bleintrekkende dingen/ ſpaanſe vliegpleiſter.** G. Ein pflafter von fpanifchen fliegen; blatter machende mittel. Gall. *Veſicatoires.* A. Veficatorie.

VESICULÆ ADIPOSÆ, vide *Sacculi Adipoſi.*

VESICULA FELLIS, idem quod *Folliculus Fellis.*

VESICULÆ SEMINALES, funt receptacula quædam, feu inteftinula cæca in gyros, cryptas, receffus, complicata, quæ collo veficæ à parte pofteriori nectuntur per membranas; folummodò in viris reperiuntur, nunquam in fœminino fexu; fedem habent inter veficam urinariam & inteftinum rectum, duæ funt & conftant ex membrana fatis tenui, & avium minorum inteftinorum inftar variis modis contortæ funt, nifi quod hinc inde varicum adinftar mirum in modum dilatatæ & internâ cavitate magis contractæ confpiciantur, in has definit vas ejaculatorium fenfim latius & finuofum, rursùs anguftius, ubi incurvatum ingreditur ferè recto itinere in hæc inteftinula versùs horum fundum capaciffimum: quæque veficula prædita eft alio canale emifforio cum priori ad angulos acutos juncto, qui bini emifforii in urethra ad angulum obtufum junguntur, & in unum canalem emifforium in urethram patentem definunt, qui medius & unus, inter alios binos longè minores, & altiores, ab utroque ejus latere appofitos, locatur; ut ita per tria diftincta ofcula feminalis humor huc expellatur: interimque ambæ

hæ

hæ veſiculæ membrana muſculoſa colligatæ ſunt, & ſemen aſſervant, & tempore orgaſmi venerei, excernunt. B. Zaad-blaasjes. G. Saamen-blæſlein. Gall. *Veſicules Seminales.* A. The Seed Veſſels.

VESPERTILIONUM ALÆ, ſunt ligamenta duo lata & membranoſa, utrinque unum, quibus uteri fundus oſſibus Ilii laxè connectitur: *Aretæus* Veſpertilionum alis aſſimilat. B. De vleermuis gelyke banden. G. Die ſlader mauſz gleiche naſen bænder, die beide ſeitlein zu unterſt an der naſen. Gall. *Ailes de Chauve ſouris.* A. Bats-wings.

VESTIBULUM, in aure dicitur pars media inter labyrinthum & inter cochleam; eſt verò cavitas oſſea, ſuperficie inæqualis; ejus pars anterior obducitur membrana feneſtræ ovalis, oppoſita pars ſpectat membranam Tympani, in eo hiant novem foramina 1. feneſtra ovalis 2. duo foramina nervorum. 3. quinque foramina canalium trium ſemicircularium, 4. ſuperior pars cochleæ à parte faciëi huc aperitur. B. Het poortaal van 't doolhof. Gall. *Le Veſtibule.*

VETERINARIA MEDICINA, eſt ea ars quæ de Medicatione circa jumenta & pecudes agit, vulgò *Mulomedicina.*

VETERNUS, vide *Lethargus.*

VETONICA, *Vettonica*, *Vettonicum*: eſt Betonica, ſic ab inventoribus Vetonibus, Hiſpaniæ populis, nominata eſt. Gr. Κέςρον, idque à varietate & copia remediorum dicta eſt. Vide *Betonica.*

VIBEX, vide *Enchymoma.*

VIBRATIO, eſt agitatio & motio corporis & membrorum involuntaria, ut conquieſcere non liceat, etiamſi ſtrenuè renitaris. B. Schuddingen. G. Das erſchuettern, ſchwingen, wackeln. Gall. *Branlement*, *Agitation*; *ſecouſſe.* A. Shaking, Quaking.

VIBRISSÆ, dicuntur pili, qui è naribus excreſcunt. B. De neus-hairen. G. Die naſen-hærlein. Gall. *Le Poil des Narines.* A. The haire in the noſe.

VIBURNUM, eſt arbuſcula, cujus rami longi, digitum craſſi, valdè flexiles, corticem albeſcentem habentes: folia ad Alnum vel potiùs ſorbum Alpinam accedunt, lata, ſublonga, craſſiuſcula, in ambitu crenata, hirſuta, & pulviſculo albo, maximè infernâ parte, quæ ob id etiam

magis candicat, conſperſa, guſtu adſtringente: flos eſt monopetalus, rotatus, quinquefidus, umbellæ in formam digeſtus, ſtaminibus quinque præditus: ovarium in ora ſuperiore coronatum caliculo quinquefido, inſtructum tubâ erectâ veluti triglobofa, abit in fructum ſeu baccam mollem, ſucci plenam, unico ſemine oſſeo, compreſſo, ſtriato, fœtam; hæc arbuſcula creſcit in locis incultis, ſaxoſis, & montibus: à *Viendo*, id eſt, *Ligando*, dictum, quo ruſtici utuntur ad colligendos faſciculos. Vulgò *Viorne*.

VICIA, eſt planta, quæ caules habet anguloſos, villoſos, excavatos: folia oblonga, anguſta, villoſa, bina. quaſi conjugata, coſtæ innaſcentia, in claviculas abeuntia: flores ſunt leguminoſi, purpurei aut cærulei: flori ſuccedit ſiliqua villoſa, fæta ſeminibus ſubrotundis, aut angulatis, nigris: fortè & ſecundum veri ſimilitudinem à Gr. Βικία vel Βικίον nomen habet. Dici videtur à vinciendo, quòd item ut vitis capreolos habeat, quibus ſursùm versùs ſerpit, vel quòd inter frumenta vitium ſit. B. Vitſen/ wikken. G. Wicken. Gall. *Veſſe*. A. Vetch.

VICTORIALIS, dicitur *gladiolus*, ut & *allium montanum*. B. Victori-wortel / das-look / veld-look. G. Sieg-wurtz. Gall. *Ail Serpentain*. A. Victory root, wild & broad garlick.

VICTORIOLA, vide *Laurus Alexandrina*.

VICTUS RATIO, eſt modus vivendi, quo ſanitas per convenientia alimenta, quibus in humano uſu vulgò utimur, conſervatur & morbus propellitur: conſiſtit in recto uſu rerum neceſſariarum, eſtque in Morbis triplex. Craſſa, Mediocris, Tenuis: item eſt tenuis ſimpliciter, tenuior & tenuiſſima, vide *Diæta*.

VIGILIA, eſt ſpirituum animalium in cerebro & per nervos facilis agitatio, quâ per organa ſenſuum noſtrorum motus objectorum ſenſorio communi, facili negotio, offeruntur. Si nimis hi ſpiritus agitantur, vigiliam pervicacem inducunt. B. Waken. G. Das wachen. Gall. *Veille*. A. Watching.

VIGILIA NIMIA, idem quod *Agrypnia*.

VIGOR MORBI, vide *Acme*.

VILTRUM, idem quod *Filtrum*.

VINACEI, grana ſunt acinorum, Γίγαρτα Gr. nominan-

nantur, quæ pressis uvis cum folliculo abjiciuntur.

Vinca Pervinca, vide *Clematis Daphnoides*.

Vince toxicum, est Hirundinaria, seu Asclepias: quidam dici putant Νικητοξικὸν, quòd illi adversùs venena insignis vis insit. Derivatur à *Vincere* vel νικᾶν quod idem est, & τοξικὸν venenum. Vide *Hirundinaria*.

Vinum Cos, est vinum Colore, odore & sapore pollens; Gall. *Vin Theologal*. Anglorum Schola Salernitana nitorem addit hoc versiculo :

Vina probantur, odore, sapore, nitore, colore.

Vinum Hippocraticum, est cui saccharum & aromata infusa fuerint, quæ post per manicam Hippocratis colantur. B. Hippocras-wyn / specery-wyn. G. Hippocras. Gall. *Hypocras; Vin d'Hippocrate.* A. Wine of Hipocrates.

Vinum Medicatum, est vinum, cui medicamenta infusa sunt in usum ægrotantium. Præsertim quando cum musto ad fermentandum reponuntur. B. Genees-wyn. G. Kræuter-wein. Gall. *Vin Medicinal*.

Viola, est planta, cujus folia ex radice erumpentia, sunt obrotunda, ampla, in margine incisa, viridia, caulibus longis adhærentia : flos est pentapetalus, anomalus papilionacei floris æmulus, hujus enim duo petala superiora vexillum, duo lateralia alas, inferiùs verò, quod in caudam desinit, carinam quodammodò repræsentant, coloris purpurei aut cærulei, odoris suavis & grati : post florem apparet capsula, per maturitatem in tres partes divisa, continens semina exigua, obrotunda, albescentia : radix est fibrosa: putatur dici ab Ion, quòd Nymphæ quædam Ioniæ, florem illum Jovi primum dederit muneri : sed alii, quòd cum Io in vaccam à Jove conversa esset, terra florem illum pabulo bovis ejus fuderit. Latini quoque detrita. t. litera, violam quasi vitulam imitatione Gr. videri possunt appellasse : alii dici volunt ἀπὸ τοῦ ἱέναι; quoniam prius cæteris floribus veris tempore proveniat. Hinc ejus folia *Violaria* vocantur. B. Viole. G. Viole. Gall. *Violette*. A. Violet.

Viola Matronalis, vide *Matronalis Flos*.

Viorna, seu vitis alba, sed Fuchsio vitis nigra : videtur corrupta vox à *Viburno* : fortè sic dicta quòd propter

ter flexibilitatem, clematis in modum, omnes adſtantes plantas circumligat, vinciatque.

VIPERINA, vide *Echium*

VIRGA PASTORIS, vide *Dipſacus.*

VIRGA, vide *Penis.*

VIRGA, in vegetabilibus eſt, quæ ex radicibus, aut caudicis lateribus exit; à nonnullis virgæ appellatæ ſunt ſoboles.

VIRGA AUREA, & ſolidago ſaracenica, eſt planta, quæ habet caules rectos, rotundos, ſtriatos, firmos, & medullâ albâ repletos: folia ſunt oblonga, acuta, in margine inciſa: flos eſt radiatus, caulium ſuprema faſtigia floribus abundant, qui quaſi in ſpicas colliguntur, quæ rursùs in adunatam quaſi virgam conjici ſolent; ſunt flores coloris flavi aurei, calice tubiformi & multifido comprehenſi: his ſuccedunt ſemina pappis inſtructa: radix fibroſa, ſaporis aromatici. B. **Heidens wondkruid / gulden roede.** G. Heidniſch wundkraut. Gall. *Verge Dorée.* A. Conſolide Saraſine, Golden Rod, Saracens Conſound. A. Sort of Red Comfrey.

VIRGINALE CLAUSTRUM, vide *Hymen.*

VIRIDE ÆRIS, vide *Ærugo.*

VIRGINEUS MORBUS, vide *Chloroſis.*

VIRGULTUM, ſurculus is eſt, qui terræ committitur, ut in arborem inſurgat.

VIROSUS, eſt, in quo *Virus* ſive *Venenum*; ſæpè etiam pro teterrimo & graveolente ſopore aut odore ſumitur.

VIRUS, eſt humor fluens, & accipitur quoque pro *ſemine*: *venenum* etiam ſignificat, nec non *ichores* ex ulceribus manantes.

VISCARIA, eſt floris Amerii ſpecies, quæ & *Muſcipula* vocatur, muſcas ob foliorum viſcoſitatem, irretiens.

VISCERA, ſunt organa, in cavitatibus majoribus contenta, quæ elaborant aliquem humorem in uſum publicum & toti corpori inſervientem; ſic ventriculus & Inteſtina elaborant cibos nutrituros univerſum corpus, ſic Cor compingit, comminuit, movet ſanguinem, undè poſtea omnes liquores fiunt & ſecernuntur &c. vocantur item *Extra*, *Interranea*. Gr. Σπλαγχνὰ, Ἔγκατα. Ἐγκοιλία. B. **Ingewanden.** G. Das eingeweide. Gall. *Entrailles.* A. Bowells, Entrailes.

VISCUM, vel VISCUS, est frutex peculiaris in arborum quarundam ramis enatus, semper virens: uti est viscus quercinus, dicitur etiam lignum sanctæ Crucis; species est fruticis, quæ ad altitudinem duorum circiter pedum crescit, caules habet ut plurimùm digiti crassitiëi, duros, lignosos, compactos, graves, extùs coloris fusci, rubri, intùs albi, flavescentis: plurimos germinat ramos lignosos, flexiles, intricatos, cortice viridi obtectos: folia sunt bina opposita, oblonga, crassa, dura, Buxi foliis satis similia, sed aliquantulùm longiora, venosa, coloris viridis flavescentis: flos est monopetalus, pelviformis, quadrifidus, verrucis consperfus, tanquam apicibus pulverem effundentibus: ovarium alio à flore loco natum, tenerum, quatuor foliolis succinctum, fit bacca subrotunda, glutine plena, mollis, alba, splendens, fæta semine plano & cordiformi, per totam hyemen viret hæc planta. Mira de hujus visci generatione narrantur: quidam cum Theophrasto & Plinio credunt, quod tantummodò nascatur ex semine baccarum per alvos turdorum palumbarumque, & aliarum avium, postquam acinorum pulpam concoxerunt, reddito, undè & cum Plauto dicunt de Turdo, quòd ipsi sibi avis mortem creat, & Turdus exitium sibi cacet, ob gluten, quod ex eo fit, quo postea aves capiuntur: huic sententiæ autem uterque Bauhinus & Scaliger se opponunt acriter, qui viscum ex arboribus, quasi cornua ex ossibus animalium educi persuadere volunt: sed R. J. Camerarius in Eph. Nat. Cur. demonstravit, baccas visci deferri posse ad ramos arborum, tam delapsu raptuque ventorum, quàm ab avibus non solùm devoratas, & redditas per alvum, sed rostro delatas; nec sphærica sua figura à ramulis rotundis tam facilè decidere, quàm ruptas vel spontè vel ab avibus, suo glutine adhærere: adhæret viscus non tantùm quercui, sed & aliis arboribus, abieti, tiliæ pyro, pomo, corylo &c. Gr. ἰξὺς & ἰξία. B. **Marentakken**. G. Mistell. Gall. *Guy*. A. Missel or Misseltoe.

VISUS, est sensus, quo ex materiæ lucis in retinam sani oculi impingentis motu, lumen & colores ab anima percipiuntur. Gr. ὄψις. B. **Gezigt**. G. Gesicht. Gall. *Vuë*. A. Seeing, Sight.

VITA, in animali perfecto, est præside ac movente ani-

anima, continuus fluxus ac refluxus, plus minusve sensibilis, aëris, sanguinis, & spirituum animalium, per organa & ex organis vitalibus, satis probè constitutis, & mutuo atque alternè plus minusve sensibiliter agitatis & agitantibus : in animali verò nondùm perfecto vita non requirit aëris actionem in pulmones respiratoriam, quare in hoc erit vita modò circulatio sanguinis per viscera vitalia, & motus spirituum Cerebellosorum per nervos à Cerebello oriundos: de his lege *Lancisium* de mortibus subitaneis. Gr. Βίος, Ζωή. B. Leven. G. Leben. Gall. *La Vie*. A. Life.

VITALIA, idem quod *Cardiaca*.

VITALIS FACULTAS, est actio in corpore excitata, quâ mediante homo vivit, quæque peragitur ipso vel inscio, vel involuntariè; qualis est motus Cordis, Arteriarum, respiratio; quæque dependet maximè à Cerebello, & nervis ab eo oriundis, vel in eo terminatis.

VITALIS INDICATIO, est cognitio conditionis viscerum & virium vitalium, quæ in homine, cui medicinam facit medicus, nunc præsens est, simul cum scientia remediorum, quæ vel augendis, minuendis, vel conservandis, aut restituendis viribus vitalibus conducunt pro scopo præsenti requisito; habetur autem cognitio illius conditionis ex pulsu perspecto, & respiratione observata. B. Het leevens inzigt.

VITEALIS, vide *Helxine Cisampelos*.

VITELLINA BILIS, vide *Bilis*.

VITEX, est *Agnus Castus*; est arbuscula, quæ habet ramos longos, flexiles, fractu difficiles, cortice cinereo tectos : folia sunt longa, angusta, acuta, lanuginosa; flores sunt monopetali, tubulosi, in spicas congesti : his succedit fructus sphæricus, in quatuor loculamenta divisus, continens semina obrotunda, grisea, Coriandrinis ferè paria magnitudine, coloris gryséi, saporis acris aromatici. Gr. Ἄγνος, id est, Castus : item Λύγος vimen, propter invictam ferè ramorum exilitatem, undè fortè nomen viticis, à vico. Vide *Agnus Castus*.

VITICELLA, vide *Bryonia*.

VITICULÆ, non palmites aut sarmenta sunt, sed flagella, quæ vitis modò repentia longè latèque vagantur, ac vicinos frutices nacta sic intricant eos, ut iis perinde quasi pedamentis abutantur : vel scandentia suis irretiunt cla-

claviculis, quibus quasi digitis adhærent, quales in nasturtio indico, cucurbitis & plerisque aliis inveniuntur.

VITILIGO, vitiliginis tres species sunt. Gr. Α'λφ☉, ubi color est albus, ferè subasper, & non continuus, ut quædam quasi guttæ dispersæ esse videantur. Interdùm etiam latius, & cum quibusdam intermissionibus serpit. Μέλας colore ab hoc differt, quia niger est, & umbræ similis. Cætera eadem sunt. Λευκὴ habet quiddam simile Alpho, sed magis albida est, & altius descendit, in eaque albi pili sunt, & lanugini similes. Omnia hæc serpunt, sed in aliis celeriùs, in aliis tardiùs. *Vitiligo* volunt dici vel è vitio, vel à vitulo, Festo teste. B. Witte ruidigheit. G. Weisse ræudigkeit. Gall. *Gratelle blanche.* A. White leprosy.

VITIS, est Arbuscula, quæ habet caulem tortuosum, obductum cortice fisso, rubicundo; sarmenta plurima longa veluti brachia dimittentem, quibus vicinas arbores & pedamenta apprehendit: folia sunt ampla, variè laciniata, ut ficus, alia majora profundius incisa, quandoque ad pediculum usque in lacinias acutas divisa; alia tenuiora, alia crassiora, alia viridia, alia rubentia, alia maculata, alia ad tactum duriora, alia molliora, alia lævia, alia subhirsuta: flos est rosaceus, pentapetalus, staminibus quinque præditus: ovarium in fundo floris natum, tubâ brevi, pilosâ, instructum, fit bacca mollis, pulposa, succulenta, rubra, aut alba, seminibus plurimis, plerùmque quatuor, fæta: fructus & flores in racemos congeruntur: à vinciendo, quòd arbores &c. claviculis vinciat: vel quòd invitetur ad uvas pariendas: vel dicitur à vino ferendo. Gr. Α'μπελ☉, ab ἅμα *Una*, & πηλὸς Jon. pro οἶν☉ *Vinum*, hinc Οἰνοφόρ☉ *Vinum Gerens*: ab οἶν☉ vinum, & φέρω fero. B. Wyngaard / druive-boom. G. Weinstock, wein-reben. Gall. *Vigne.* A. Wine, *vel* grape bearing, veine tree.

VITIS IDÆA est Arbuscula, quæ habet ramos tenues, cortice viridi obductos: folia sunt oblonga, ampla, in margine leviter incisa, saporis adstringentis, flores monopetali, campaniformes, globoso ovario innati, coloris albi, subrubicundi: flori succedit fructus mollis, seu bacca umbilicalis succo plena, juniperino ferè similis, per maturitatem violacea potiùs, quàm nigra, sapore grato & acido

acido primulum deguſtata, quæ tamen paulò poſt aliquid nauſeabundi in ore relinquit, purpureo violacea ſatiſque pertinaci tinctura, cui grana immerguntur multa, parva, albeſcentia vel rubentia: radix lignoſa, tenuis, repens. B. Myrtil. G. Heidelbeer, ſtandelbeer, bickbeer oder bickelbeer. Gall. *Airelle, ou Myrtille.* A. Shrub like Myrtle-tree.

VITIS ALBA, ſeu VITALBA, contractâ voce, dicitur non modò quòd Vitem ſativam foliis utriculiſque referat, verùm etiam, quòd fructum in exiguæ uvæ ſimilitudinem, acinis licet raris confirmatum producat. Vide *Bryonia.*

VITIS NIGRA, Gr. Ἄμπελος μέλαινα; nigra dicitur vitis à radice nigra, & quòd vitis ſimilitudinem obtineat.

VITREA TABULA, vide *Diploë.*

VITREUS HUMOR, vide *Humores Oculi.*

VITRIOLUM, eſt ſal minerale metallis proximum, ac præcipuè cupro &c. varia ſunt ejus genera pro indole mineræ, quam in ſe continent, differentia; præcipua autem, quorum hoc tempore eſt exiſtimatio, ſunt primo *Cæruleum*, Sapphyri inſtar, compactum, ut ſaccharum candum, tactu ſiccum, *Hungaricum* vocant, vel *Cyprium*, aut *Gallicum* ex agro Lugdunenſi; Secundo *Subviride*, herbacei coloris, magis granulatum, grumoſumque inſtar ſalis communis, paulum unctuoſum, manuique tangentis adhærens, quale *Goſtarienſe*, *Suecicum* &c. Tertio *Album*, in formam parvulorum panum effictum, tactu ſiccum. *Eduardus Brouw*, etiam de *Rubro* mentionem facit. *Cæruleum* & *Album*, de cupro participat, *Viride* autem de ferro. Vitriola ſunt vel nativa ſive foſſilia; vel artificialia, ſive factitia: nativa duplicia reperiuntur, alia ex ferro, quæ colore viridi præſtant, ex ære alia, quæ cærulea plerùmque amænitate commendantur: cætera metalla vix ſoluta in fodinis apparent, quia illorum ſolventia, nitri acida, vel marini ſalis ſpiritus haud reperiuntur in fodinis; undè Auri, Argenti vivi, plumbi, ſtanni, ſucci ſoluti vel concreti nunquam ferè inveniuntur, utique non multa. Sed tamen metallica plumbi levi acido ſolvi poſſe ut conſtat, ita ſimul difficillimè in criſtallos cogi poſſe, ars Chemica docet, ſed ſtatim ferè in pulverem ceruſſæ, excuſſo iterùm acido, verti; id & de ſtanno ita verùm.

Om-

Omne ergo foſſile vitriolum, quod erutum hactenùs, ex ſolo ferro aut ære habetur: tamen ramenta fortè vel pulveres aliorum metallorum ſoluto vitriolo, inter concreſcendum immiſceri poſſe nihil vetat; ſed eodem ſolvente ſoluta alia metalla, iis intimè nupta eſſe, necdum conſtat: ſolvens Martis & Veneris idem acidum, igne violento indè ſeparandum titulo ſpiritûs aut olei vitrioli; quod ipſum ex alumine exprimitur arte, aut de ſulphuris accenſi fumo colligitur; imò vitriola & ſulphura eâdem matrice concipiuntur, foventur, eduntur, lapide ſcilicet Pyrite dicto effoſſo, aëri expoſito, ſulphuri abundanti liberato, contuſo, in aqua ſoluto ad bacillos ligneos cryſtalliſato; aut etiam ex Miſy veterum naturali ſolutione & criſtalliſatione ilicò producitur: undè vitriolum eſt quintuplex. 1. Viride ex ſolo ferro & ſpiritu ſulphuris, medicatis viribus laudatum, atramento optimum. 2. Cæruleſcens, ferro plurimo, pauciori cupro, per ſpiritum ſulphuris ſoluto, conſtans; cujus ſolutio aqua facta lamellas ferri immiſſas rubro æris colore tingit, ſic parùm admiſti æris demonſtrans. 3. Vitriolum album videtur parùm differre à vero viridi, fortè paulò majori calori originem debens, ut in factitio apparet: namque omni cæterum dote idem omninò exhibet. 4. Chalcites, verum Chalcanthum, vel vitriolum rubrum, quodque ſimillimum viridi, in eadem reſolvendum; fortè & aliquid admiſti æris capiens: inprimis ferro & acido ſulphuris compoſitum videtur. Cyprium vel Hungaricum, cæruleum penitùs; ſolo cupro fit, & eodem acido ſulphuris liquore. Factitia fiunt, quoties ſales ſolventes, acidi inprimis, diſcerpſerunt metalla in ramenta minima, atque iiſdem arctè adhæreſcentia, concreſcunt unà in glebulas, in aqua dilui aptas integrè, ſine ulla fæce omninò, quamdiu nimirùm hanc vitrioli veram formam obtinent: talia igitur numerantur auri, argenti, plumbi, mercurii, martis, veneris, ſtanni vitriola, quamdiu acido ſolvente idoneâ parte aquæ, metalli particulis, ita certâ proportione adunatis conſtant, ut maneant perſpicua, & liquida, criſtalli aut vitri inſtar. Quo autem uberior copia acidi ſolventis metallo in vitriolum coacto affunditur, eo ſemper faciliùs illud in aqua deindè dilui poterit: quando autem aqua calore leni difflatur ex vitriolo, ut jam opacæ evadant glebulæ, tum ſolent ilicò diſpo-

poni partes metallicæ ita, ut dein in aqua adeò facilè dissolvi nequeant, quàm quidem prius: imò verò si continuatur hæc cristallorum exsiccatio, tum tandem materies evadit penitùs dissolvi impos; licet interim multùm acidi solventis retinuerint in se: igitur omnibus nativis vitriolis ferrum & æs, basin dat, acidus sulphuris succus solvens præbet, aqua verò diluens acidum, glebulasque metalli ordinans, figuram dat & perspicuitatem: undè pro varia proportione horum trium omnis diversitas in his intelligi videtur. Gr. χάλκανθον. Arab. *Cancantum*, *Calcant*, *Alcalcadis*. B. Vitriool/ koperrood. G. Victriol, kupfferroth, kupfferwasser. Gall. *Vitriol*. Vitriolum nomen accepisse videtur à vitro, quia vitrum aliquatenùs, modò purum fuerit, refert.

Vitta, dicitur pars tunicæ Amnios, quæ capiti infantis, cùm in lucem prodeat, adhæret, atque hoc locum habet in sexu fœminino, verùm in masculis *Galea* appellatur. Vide *Galea*.

Ulceratio, vide *Exulceratio*.

Ulcus, est solutio continui, à materia erodente ortum ducens, in mollibus corporis partibus, cum imminuta magnitudine: differt igitur à vulnere, quòd ibi sit solutio recens & cruenta, hic verò plerùmque purulenta aut ichorosa, ibi sit causa solvens illicò, & externa, scindens; hic autem causa lentiùs solvat, interna, & erodens inveniatur, vulnus igitur antiquum & purulentum, erit ulcus. Gr. Ἕλκος. B. Een zweeringe. G. Ein geschwuer, eiterstock, eiterbeule. Gall. *Ulcere*. A. Botch, Sore ulcer.

Ulmaria, est planta, quæ habet caulem tres pedes circiter altum, rectum, angulosum, ramosum, excavatum, coloris rubicundi, purpurascentis: folia oblonga, in margine incisa, rugosa & superiùs viridia instar Ulmi, inferiùs alba: flores sunt parvi, rosacei, pentapetali, in racemos congesti, odoris grati; pistillum floris fit fructus, ex plurimis vaginulis membranaceis intortis, & in capitulum congestis compositus, semineque fætûs ut plurimum singulari & exiguo: radix digiti crassitiei est, odora, extùs nigra, rubro-fusca intùs, plurimis fibris rubris instructa: crescit locis udis juxta flumina & similia loca: sic vocatur ob ulmi foliorum similitudinem: alias *Regina* vocatur *Prati*, idque quia ob folia explicata, ut & flosculos ni-

nitidos caput inter prata extollit. B. Reinette / geitenbaart. G. Geis-bart. Gall. *Reine des prez.* A. Mede-wurte, Mede ſweete, Meadow-ſweet.

Ulmus, eſt Arbor valdè procera, valdè ramoſa, cujus truncus eſt craſſus, cortice fiſſo, aſpero, flexili, obductus, extùs coloris cinerei, intùs albidi; lignum durum, flavum: folia ſunt ſatis ampla, rugoſa, venoſa, oblonga, in margine inciſa, acuta: flos eſt monopetalus, campaniformis, ſtaminibus inſtructus: piſtillum in centro floris fit fructus membranaceus ſeu foliaceus veluti cordiformis, in cujus meditullio capſula pyriformis poſita eſt; membranacea pariter, ſemine fœta ejuſdem formæ. Gr. Πτελέα. Ejus ſemen *Samera* vocatur. Vermiculi creſcentes in ſeminum folliculis κνίπες dicuntur; Lat. quandoque *Culiones*, & *Culices*, aſt quia culices ex aquis originem habent, ut Ephemera, non credo poſſe dici culices, ſed muſcæ erunt. Putatur dici, quia ſi viminibus ſalicis aut ulmi ligaveris, increſcens vitis ſe ipſam præcidit. Quidam dici putant ab uligine, quia circa uliginoſa loca creſcit. Vel ab ὕλη materia, quia fabris lignariis materiem præbet. B. Olm-boom / yperen-boom. G. Almen, ilm, lind baſt, ruſt-baum, Iſſen-holſz. Gall. *Orme*, *ormeau*. A. Elm-tree.

Ulna, *Focile Majus*. Gr. Πῆχυς, Προπήχιον, eſt os inter brachium & carpum, parte ſuperiori cum humero per γίγγλυμον articulatur: ideò habet ibidem proceſſus & ſinus. Proceſſus ſunt duo oblongi, & quaſi triangulares, aſperi, ut ligamenta articulum validè ambiant. Dicuntur Κορῶναι id eſt roſtra ſeu glandes. Anterior & ſuperior minor, humeri ſinum ſubit: poſterior craſſior & amplior in obtuſum angulum deſinit, & humeri ſinum poſteriorem ſubit. Vocat *Galenus* Ὠλέκρανον *Hippocrates* Ἀγκῶνα, Latini *Gibberum*, in medio horum eſt magnus ſinus ſeu cavitas inſtar ſemicirculi, undè dicitur Σιγμοειδής, habet adhuc alium ſinum lævum externum, lateralem pro radii capite. Parte inferiore articulatur cum carpo, tum per mediam cartilaginem, tum per proceſſum acutum, ideoque ſtyloidem dictum: undè ligamentum oritur, cubitum carpi articulo firmans. B. De groote elle-pyp. G. Ellen bein, elle, das fordertheil am arm. Gall. *l'Os du Coude.* A. The el bow.

Ulnaris Musculus, vide *Cubitæus.*

Ulo-

Ulomella, eſt totius membri integritas, ex ὅλος integer, & μέλος membrum.

Ulva, eſt herbæ paluſtris ſpecies : dicitur fortè ab uliginoſis, ſeu aquoſis locis, in quibus reperitur. B. Zeemoß / wier. G. Waſſer-moſz. Gall. *Feuille de mer.* A. Sea graſſ, Sedge.

Umbella, eſt floris, ſeminiſve pedamentum, in plures digeſtum longiores pediculos, qui ſimul ex faſtigio eodem orti, in latius continuò radiantur, ſingulique vel florem, vel ſemen ſuſtinent, in orbem circumactum. Græci hunc floris habitum σκιάδιον, Latini verò, quoniam umbellæ, quâ mulieres vultum vindicant à ſole, & æſtum arcent, circinatam effigiem gerit, umbellam dixerunt.

Umbilicalis Funiculus, continet præter Urachum, tria notabilia vaſa ſanguinea, duas ſcilicet arterias, atque unam venam, cujus diameter ad minimum unius cujuſque arteriæ duplum eſt, inſuper corpore ſpongioſo, quod ipſis tutum tranſitum præbet, componitur : hoc corpus ſpongioſum, ſubcartilagineum ſatis mobile & non facile comprimendum, ſecundùm plurimos anatomicos, duplici membranâ conſtat, externa, quæ à panniculo adipoſo, interna, quæ à peritonæo ortum ducit; ſecundum alios verò ab epidermide, cute, & panniculo adipoſo : ſed D. *Rouhault* illum unicâ ſolummodò membranâ tenui ſuccinctum eſſe invenit, ſub qua infinitarum cellularum compages ſe prodit, in quibus humor pellucidus, viſcoſus, quem *Warthon* gelatinam nominavit, magna copia reperitur; quo continuò affluente, hujus funiculi flexibilitas, quæ fætûs motui obſequi debet, conſervatur : in hujus funiculi umbilicalis longitudine, quæ non ſemper eadem eſt, conſpiciuntur aliquot quaſi varices ſive veſiculæ ſanguine plenæ, nodorum ſimilitudinem habentes; *ex quorum copia*, inquit Harvæus, *obſtetrices de futuræ ſobolis numero divinare ſolent, & ſi nulli ejuſmodi nodi adfuerint, ſteriles in poſterum fore pronuntiant puerperas : ex eorundem quoque ab invicem diſtantia de puerperiorum intervallo ; & ex colorum varietate de ſexûs diſcrimine aniliter hariolantur :* Natura eos non paravit, ut hâc arte caveret, ne ſanguis in fætum confertim refluat, ut vult Harvæus : verùm obſtetrix, dum funiculum umbilicalem prehendit, eumque tanquam filum Ariadnæum

riadnæum ad placentam usque sequitur, ut tuto eam ab utero separare possit, variis eum in locis comprimit, eoque exprimit sanguinem è locis compressis, cogitque in minùs compressa cedere quæ indè intumescunt: quâpropter similes vesiculæ in arteriis umbilicalibus quoque inveniuntur, sed minores; poterunt simili modo oriri à vasorum umbilicalium contorsione: sic autem produci apparet, si vasa umbilicalia aquâ, aliove idoneo liquore implentur; statim enim ita evanescunt, ut æquè inani opera nodos in his vasis, quàm in scirpo, quæri possunt: hujus funiculi crassities circum circa digitalis est, aliquando tamen tenuior, vel crassior. Vid. Funiculus Umbilicalis; & vasa Umbilicalia.

UMBILICUS, Umbo, ὄμφαλκ@, ῥίζα γαστρὸς *Aristoteli*, est umbo in medio abdominis situs, cui in fœtu intestinulum umbilicale conjungebatur, quod post partum abscinditur. B. **De navel.** G. Der nabel. Gall. *Le Nombril.* A. The navel.

UMBILICUS MARINUS, est testaceum quiddam, planum, ab una parte rubrum, ab altera fuscum: habentur majora & minora. B. **Zee-navel.** G. Meerbonen. Gall. *Nombril Marin.* A. Sea-navel.

UMBILICUS, id in pomis est, quod in iis medium vel prominet, vel conditur.

UMBILICUS TERRÆ, vide *Cyclamen.*

UMBILICUS VENERIS, & cæteræ herbæ, quæ umbilici nomen ferunt, dicuntur sic à foliorum similitudine cum umbilico humano.

UNCIA, est duodecima pars libræ medicinalis; continet uncia drachmas octo. Gr. ὀγκία. B. **Een once / twee lood.** G. Ein untze, zwey loth. Gall. *Once.* A. Ounce.

UNCUS, idem quod *Hamus* & *Hamulus.*

UNDEMIA, idem quod *Oedema.*

UNEDO, putatur esse Mespilus; quidam tamen illud nomen Arbuto attribuunt. Gr. Ἐπιμηλὶς, quæ etiam ab Italis rusticis vocatur *Unedo*, estque quasi Malus Sylvestris. Indè nomen habens quod plures edi non possunt.

UNGARICUS MORBUS, sive HUNGARICUS, est species febris Epidemicæ malignæ, plerùmque cum nimio capitis dolore, delirio, aut angina periculosissima invadens, aliquando cum petechiis, sive maculis pulicaribus.

Unguentum, ab Unguere, eſt Medicamentum externum, quod conſiſtentiam linimento paulò craſſiorem habet, vocatur etiam *Unguen* Plin. Gr. Ἄλειμμα & Ἄλειφαρ. B. Zalf. G. Salbe. Gall. *Onguent.* A. Ointiment.

Unguiculi, idem quod *Alabaſtri.*

Unguis, Gr. Ὄνυξ, eſt pars corporis animalis flexilis, alba, dura, digitos ab externis injuriis defendens, & quodammodò exornans, eorum extremitati dorſali impoſita; radix ejus ligamento cuidam jungitur, & ob vicinos adſitoſque ei tendines, ſenſilis eſt. Conſtitui videtur, ex collectione minimarum fiſtularum, densè ſibi invicem adhærentium & in longitudinem excurrentium. Ubi incipiunt, inveniuntur quædam fibræ nervoſæ in modum papillarum elongatarum, quarum elongatæ partes ad unguem uſque conſpiciuntur. Si autem vi abrumpantur, foramina diverſa relinquuntur. Ita ut cornea unguium ſubſtantia retis figuram obtineat. Hiſce accedit corpus papilloſum ungui ſubjectum, unà cum ſuis vaſis excretoriis. Apices unguium ſunt, qui ultra carnem exſeruntur, Ἀκρωνυχίαι ſive Extremitates; partes quæ præciduntur, *Segmina unguium* dicuntur; partes ſub ungue, Κρύπτα, pars alba & ſemilunaris radici proxima, Ἀνατολὴ, ſive exortus, & Ἄργεμος ab albedine, ipſa initia eorum cuti adnata, Ῥιζώνυχες, unguium radices vocantur; latera Ῥᾶγες καὶ Κορυφαὶ, rima & vertices; anguli, Γωνίαι, maculæ albæ, Νεφέλια, nubeculæ & cicatrices albæ. B. Nagelen. *Unguis* etiam dicitur *Pterygium*, oculi quoddam vitium, vide *Pterygium.* B. De nagel. G. Ein nagel. Gall. *Ongle.* A. A Nail.

Unguis Odoratus, vide *Blatta Byzantia.*

Ungues, in roſis & foliatis floribus intellexerunt Veteres imas ſuorum foliorum partes, quibus in capite ſuo cohærent, decoloreſque dependent, vel unguis infima pars foliorum roſæ alba appellatur.

Ungula, Ὄνυξ *Hippocr.* eſt uncinus ſeu Hamus educendo mortuo fœtui comparatus. Embryorectes *Tertulliano*, dicitur lib. de Anima, niſi placeat eo loco reponere ex *Galeno* Ἐμβρυθλάστης, ſic enim ille nominat, aut Ἐμβρυουλκὸς quâ voce *Hippocrates* utitur, à quo idem inſtrumentum etiam Ἑλκυστὴρ, item Πίεστρον, lib. de mulieribus, & Ἰχθύη dicitur. Gall. *Un Crochet.*

Ungula Caballina, eſt Tuſſilago ſeu Farfara: ſic

ſic dicta ſc. quòd iſtius plantæ folia equinæ ungulæ perſimilia ſint. Vide *Tuſſilago*.

Ungula Oculi, idem quod *Pterygium*.

Unicornu, ſæpè à Medicis maximoperè laudatur, verùm, an verum detur necdum demonſtratum eſt, nuperrimè fruſtum dimidii ſpithami oſtenſum eſt, quod quia ſtriis carebat, non videbatur mihi eſſe de dente piſcis in Groenlandia *Narhval* dicti. Intùs erat albi coloris & ſine medulla. Sed ſi daretur, quis diceret, tantis viribus valere, ut ignota Medicorum turba clamitat: facilè eſt credere non aliis virtutibus, quam cornu rhinocerotis, aut cornu cervi gaudere. Quod pro eo venditant, eſt dens alicujus piſcis Groenlandici, *Narhval* dicti: Piſcis iſte in juventute duos habet dentes, quod illi mihi narrarunt, qui illas regiones frequentarunt, imò & ſtigma & locum ſive foramen, in quo collocatus fuerat, vidi: cum adoleverit ſiniſter excidit, & loculus evaneſcit, verùm dens dexter, qui remanſerat, ut eſſet piſci æquilibrium, non recta via enaſcitur, ſed ſiniſtram versùs partem magis ac magis inclinat. Aſini cujuſdam Africani cornu pro vero monocerote ſæpè divenditur. Cornua illa, ſive potiùs dentes, aliquando ſex pedes ſuperare vidi: albi ſunt inſtar eboris ſed cochleæ in modum ſtriati. Gr. Μονοκερὼς. B. **Eenhooren**. G. Einhorn. Gall. *Unicorne*. A. Unicorn.

Unio ſeu Margarita aut Perla, eſt Gemmæ maritimæ quædam ſpecies, in oſtreis, muſculis & fortè aliis conchis naſcens. Ob vires inſignes valdè laudatur. Sed ſi res intimiùs inſpiciatur, nihil aliud faciunt quàm acidum temperare, uti & mater perlarum, & omnia conchilia faciunt. Vide *Margarita*.

Vola, eſt poſtbrachialis pars interna manuum, *Palma* dicta, Gr. Δᾶρον, Κοῖλον χειρὸς, Θέναρ, Pind. Schol. Item vola eſt concavitas pedis. Gr. Κοτύλη, Κοῖλον ποδὸς. B. **Het hol van de voet/ of hand**. G. Die hœhle an der hand oder fuſz. Gall. *La Paulme de la main*. A. The palme of the hand.

Volatica, idem quod *Lichen*.

Volatilia, ſunt, quæ facilè avolant, uti ſunt omnes ſpiritus & ſalia volatilia, Mercurius &c.

Volsella, ſeu Vulsella, & Acantabolus, Gr. Μαδιστηριὸν, Τριχολαβὶς: Τριχολάβιον, eſt inſtru-

men-

mentum, quo pilos prehenſos radicitùs è corpore exſtirpant; ſeu forceps chirurgica, quæ pro vario uſu varia forma eſt. B. Een hair-trekker / nyptang / horentang. G. Kornzænglein, rauffzænglein. Gall. *Pincettes.* A. A Paire of Pincers.

Volva, eſt ſpecies fungi, ovi vitellum referens: volva dicitur, ceu in ovo eſt Luteum, Italis *Boloccioli* & *Ovole* dicuntur, quòd ovorum vitellum referant.

Volubilis, dicitur planta, quæ ſub ſmilacis nomine venit, cujus ſunt variæ ſpecies: à circumvolvendo ergo nomen habet, quod juxta creſcentibus plantis, ſtipitibus &c. circumvolvendo adhæret.

Volvulus, vide *Iliaca Paſſio.*

Vomica, eſt tuberculum in Pulmone natum p. n. membranâ propriâ incluſum, pure plenum: ortum à quacunque cauſa partem pulmonis priùs inflammante, dein ſuppurante, ſed tamen ita, ut in membrana quadam, quæ ſimul creſcit ac extenditur, contineatur: nec ſputo excernatur; aliquando in initio nec tuſſim nec febrem inducit; poſtea verò cum ſenſim aucta, vaſa Sanguifera vicina comprimit, quin ſanguini præterfluenti effluvia ſua imprimit, proindè febricula, cum inquietudine & marcore ſuccedit, tandem illa ad plenitudinem aggeſta & diuturnâ concoctione in pus ſincerum maturata, cyſtin ſeu nidum diſrumpens vel ſolvens, pus ſolum vel ſacculo incluſum ejicitur. B. Longe zweer. G. Lungen geſchwer, eiterbeule. Gall. *Vomique; Abcés dans le Poulmon.* A. Impoſtume of the lights.

Vomitorium, eſt Medicamentum internum, cujus vehementi irritatione materia in ſtomacho contenta, violento motu per gulam in os & ex eo ejicitur, adeoque motus periſtalticus planè invertitur, vide quid de *vomitu* mox dicetur. Vide *Emetica.* Gr. Ἐμετικὸν. B. Een braakdrankje. G. Ein ſpeytranck, artzney, davon man ſich brechen muſz. Gall. *Un Emetique*, *Vomitif.* A. A Vomiting Drinke.

Vomitus, Gr. Ἔμετος, ab Ἐμέω vomo. Eſt ventriculi & æſophagi & muſculorum abdominalium convulſivus motus, quo verſùs ſuperiora contrahitur ventriculus, Pyloro occluſo & fundo ac lateribus in ſe coactis verſùs ſiniſtrum orificium, & compreſſis omnibus vi muſculorum

rum abdominalium, undè per partes convulſo etiam œſophago ab imo ad fauces, contenta, ſi quæ ſint in cavitate, expelluntur in os & ultra; Hinc Anxietas, Dolor in cordis & ventris regione, Reſpiratio nonnihil eſt impedita, facies rubet & tumet ſæpè, caput diſtenditur, labia tremunt, ſudor exprimitur, ſi vomitus diu durat, & identidem repetit, ut ſolet: nam convulſio hæc per vices repetit, undè contentorum ejectio unâ vice major, alterâ minor eſt: neque enim Reſpiratio concedit diuturnam convulſionem, & quaſi Tetanum, ſed ſursùm actus ventriculus ab Inſpiratione aliiſque cauſis, brevis deorsùm urgetur, licèt mox revertantur convulſiones, quæ rursùm remittunt: atque in tali viciſſitudine vomitus fit. Hujus ſpecies ſunt, ab Ebrietate, Faſtidio, cibis vel potibus acribus, venenis, Emeticis, Catharticis, in gravidis, vulneribus cerebri, viſcerum inflammatione, eorumque dolore, ut in colica, ileo, nephritide, Febribus, &c. Eſtque vel rei ingeſtæ, ſanguinis &c. B. **Braking/ ſpouwing/ geubeling.** G. Das brechen, ubergeben, ſpeyen. Gall. *Vomiſſement*. A. Vomiting, Caſting, Spewing.

VOPISCUS, dicitur is, qui ex duobus conceptibus, uno abortu excluſa, ad partum legitimum reducitur.

URACHUS, eſt canalis in fætibus exilis, membranoſus, figuræ depreſſæ, craſſitiëi circiter acus textoriæ, coloris placenta obſcurioris, à fundo veſicæ exeuns, tranſeuns infra amnion, recta uſque ad cervicem allantoidis, pervius, vel ſaltem tranſitum urinæ permittens, intra aliquot dierum ſpatium, ex ſubſtantia mucoſa in veram membranam mutatus: eſt verus ductus urinarius, tranſmittit enim ex veſica in Allantoidem urinam à ſola veſica fætûs in Utero hærentis per tantum temporis ſpatium non retinendam; hic verò poſt fætûs editionem in ſubſtantiam ligamentoſam faceſſit, & veſicæ pro ſuſpenſorio cedit. Conjungitur umbilico & veſicæ fundo. Græc. οὐραχὸς. B. **Water-vat/ blaas-band.** G. Der blaſen-band. Gall. *Urache* A. Urinary paſſagie, urakus.

URANIA, eſt iridum nomen, à colore & figura Iridis cæleſtis: οὐρανὸς enim cœlum eſt.

URCEOLARIS, & URCEOLA, vocatur Parietaria, quòd detergendis Urceolis vitreis polleat. Vide *Helxine*.

URENTIA, vide *Pyrotica*.

Ureter, eſt vas fiſtuloſum & membranoſum ab utroque rene emiſſum, ex ejus pelvi oriundum, ferè conicum, ut plurimum inæquale, ſcilicet in diverſis locis anguſtius; conſtatque tribus membranis; externa eſt proles peritonæi, media eſt muſcularis, fibris motricibus prædita, tertia & intima ſimilis eſt membranæ veſicæ interiori: hic canalis in ſtatu ſano nullam præternaturalem extenſionem paſſus valdè anguſtus eſt, undè fit ut ſibi commiſſus ob tunicam muſcularem ferè clauſus exiſtat, donec materia ſecreta in pelvim continuò ſtillans ſenſimque augeſcens, ad ſuperandam vim contractilem ſatis virium acquirat; undè liquor ſecretus non ilicò ex pelvi effluere poteſt, quod in hunc finem factum videtur, ne liquor ipſo momento, quo in pelvim ſtillat, effluat, ſed ibidem continuò adſit, ut papillarum oſcula hunc liquorem ſtillantem humectet, & impediat, ne præ ſiccitate concreſcant, aliàs de Urinæ ſecretione brevi actum eſſet, hinc liquor hic in pelvi retardatus inſtar balnei fovet, & humectat, papillas ſuis oſculis in pelvim hiantes à concretione præſervat: hæc fiſtula, ut ad veſicam, in quam terminatur, perveniat, utitur primo recto, mox verò ad anteriora flexo itinere, ſub peritonæi lamella decurrens, in poſteriorem veſicæ partem, duorum digitorum ab alterius renis inſerto uretere, uti & à cervice diſtantia; ergò in talem locum, ubi mutationibus veſicæ modò plenæ, modò vacuæ minimè obnoxius eſt, inſeritur: tunc obliquè deorsùm inter tunicas veſicæ ſpatio parvi digiti procedit, & ibi intima veſicæ membrana penetrata ſuam urinam infundit: hæc mirabilis inſertio nullo operculo vel valvula prædita, retrogreſſum urinæ ex veſica in ureterem omninò impedire valet, obliquè intra veſicæ membranas ſe aperiens; undè urina à renibus, veſicæ traditur. Vena alba *Celſo* dicitur, ab οὖρον urina. B. **Een pis-leider/ pisbuis.** G. Harn-gænge. Gall. *l'Urethere.* A. Urine-pipp, the ureter, urinary Paſſage.

Urethra, vel Fistula, Gr. Οὐραχὸς, Οὐρήθρα, Πόρος Οὐρητικὸς, eſt meatus urinarius; quo ex veſica per penem, vel vulvam ſive pudendum muliebri, urina excernitur. Item, inſervit ſeminis ejectioni. In initio ſuo per duo foramina veſiculæ ſeminales, quum opus fuerit, ſe exonerant, iiſque proſtatæ glanduloſæ, etiam plurimis fo-

foraminibus circumſiſtunt : quibus caruncula apponitur : Canalis eſt miræ ſtructuræ; conſtat binis membranis, ubi primò ex veſica, cujus protractio tantùm videtur, ſed his deindè interponitur corpus cavernoſum ſive fungoſum, quod inter binas has lamellas decurrit, ad latera ſenſibilius quàm in medio, inter finem proſtatæ & unionem corporum cavernoſorum eſt craſſiſſimum, dein toto decurſu gracilius, ad anteriora penis craſſeſcit, & extrorsùm flexum, linquit in medio apertum os urethræ, in glande, deindè verò conſtituit ſuperficiem exteriorem ſpongioſam glandis, terminatam in eminenti ejus fimbria circa nexum præputii; in cavum ſuæ fiſtulæ recipit emiſſaria obliqua ex glandulis Cowperianis confectum humorem blandum præcipuè flaccido veretro dimittentia in uſus neceſſarios ſuperficiëi interiori urethræ; tum & plurima hic patent oſcula majora, minora, hæc fines ſunt canaliculorum ſub urethræ membrana, eructantes humorem blandum, quo lubricatur meatus, & à concretione defenditur : urethræ progreſſus non eſt rectus, ſed ſingulari modò progreditur, inprimis in viris, ubi per anfractus deſcendit, aſſurgit, incurvatur, deſcendit; & variis ſui decursûs locis in latitudine ſua etiam variat; ab οὖρον urina, vel οὐρέω urinam reddo. B. De pis-gang / de ſchaft. G. Harn rœhre. Gall. *l'Urethre*, *Conduit de l'Urine*. A. The urinary Paſſage.

URETICA, idem quod *Diuretica*.

URINA, vide *Uron*.

URINA PERICARDII, vide *Aqua Pericardii*.

URINALIS HERBA, dicitur *Linaria*, quia urinam pellit ſic vocatur.

URINARIA FISTULA, idem quod *Urethra*.

URINOSA, ſunt Medicamenta Urinam pellentia, ut ſpir. Urinæ, ſalis armon. &c. ea poros cerebri dilatant & excitant, undè in affectibus comatoſis laudatiſſima ſunt.

URINA, eſt magna Veterum menſura, continens vini quadraginta libras, & triginta quinque olei circiter.

UROCRISIS, idem quod *Urocritica*.

UROCRITERIUM, eſt judicium de urina, ex οὖρον urina, & κρίνω judico.

UROCRITICA, ſunt ſigna quæ ex urinis obſervantur, ex οὖρον urina, & κρίνω judico.

UROMANTIA, vide *Urocriterium*.

Uromantis, eſt qui ex urinis aliquid divinare valet, ex οὖρον urina, & μάντις vates.

Uron, *Urina*, *Latium*, Οὖρον & Οὔρημα, eſt excrementum ſeroſum à ſanguine in renibus, cum multo ſale, pauco ſulphure, terra & ſpiritu, per ureteres ad veſicam delatum, donec convenienti tempore & loco excernatur, ab οὐρέω urinam reddo. B. De pis. G. Der harn, bruntz, waſſer. Gall. *Urine*, *Piſſat*. A. Urine, Piſſe.

Uroscopia, eſt urinæ inſpectio, ab οὖρον urina, & σκοπέω inſpicio.

Uroscopium, idem quod *Matracium*.

Urtica, eſt planta, quæ habet caules plùs minùſve altos, quadratos, rigidos, lanuginem pungentem habentes, excavatos, ramoſos: folia in caule bina oppoſita, oblonga, plùs minùſve ampla, Meliſſam referentia, acuta, in margine inciſa, ſpiculis urentibus obſita: flos eſt apetalus, ſtamineus, mas, calici tetrapetaloïdi, cruciformi inſidens ut plurimùm; in medio caliculi habens ſtamina aliquando quatuor, quandoque plura; teſticuli in foliacea plana diſſiliunt: fructus plerùmque in planta non florifera fit vel capſula bivalvis, ſemine fæta, & aliquando in globulos congeſta, vel volſella ſemen comprehendens, tuba filamentoſa inſtructa, & caliculo, ſed & ovaria in planta mare inveniuntur: undè fiunt urticæ mares, fœminæ & hermaphroditæ: radix fibroſa, repens, coloris flaveſcentis; plures dantur urticæ ſpecies, maxima, minor, & Romana ſive mas cum globulis: planta hæc dicitur ab urendo, quod pruritum puſtulaſque igni ſimiles excitet. Gr. Ἀκαλήφη ab α priv. καλὴ & ἀφὴ, quia non bona tactu, & pruriginem excitet. Item Κνίδη vocatur, à κνίζειν quòd vellicet, pungat, à ſuo morſu ſenſum laceſſat. B: Netelen. G. Bren-neſſel. Gall. *Grande Ortie*, *Petite Ortie*, *Ortie Romaine*. A. Nettles.

Urticatio, eſt Operatio Chirurgica, quâ membra corporis urticis recentibus percutiuntur, ad calorem nempè revocandum.

Usnea, eſt muſcus oſſibus vel arboribus adnaſcens. Propriè tamen ſumitur pro muſco calvariis humanis increſcente, eſt vox Arabica. B. Mosch. G. Mosz. Gall. *Uſnée humaine*, *ou des plantes*. A. Moſſe.

Ustilago, ab urendo dicitur. Vide *Rubigo*.

Ustio

USTIO, eſt, quando res in cineres rediguntur, ut arte ſalis ex vegetabilibus elixiviatio fiat. Vel ut res meliùs in pulverem redigantur, uti fit in cornu cervino calcinando. *Uſtio* Chirurgis quoque familiaris, quando cauteriis urunt. B. Branding. G. Verbrennung. Gall. *Brulure ou action de bruler*. A. Burning.

UTERI ASCENSIO, idem quod *Hyſterica Paſſio.*

UTERI LIGAMENTA, vide *Ligamenta Uteri.*

UTERI OSCULUM, vide *Oſculum Uteri.*

UTERI PROCIDENTIA, vide *Procidentia Uteri.*

UTERUS, *Loci*, *Matrix*, Gr. Δελφὺς, Ὑςέρα, Νηδὺς Heſiod. & *Homer*. Γονὴ Hippocr. Μήτρα, Ἄγγειον κυητήριον Galeno. Eſt pars organica in abdominis inferiori parte, pelvi dicta, mulierum ſita, quæ in fundum, collum & vaginam dividitur. Ligamenta duo lata & totidem teretia habet. Subſtantiam obtinet nervoſam & fibroſam; craſſities variat pro ætate, & tempore geſtationis fœtûs. Intùs in fundo oſculum habet, ex cujus cavitate menſes profluunt, in quo & conceptio & generatio contingit: anteriùs veſicam habet, poſteriùs inteſtinum rectum, & ſic homo inter ſtercus & urinam naſcitur. B. De moeder / de lyf-moeder. G. Der leib, die bærmutter. Gall. *La Matrice.* A. The Wombe, Matrixe.

UVA, idem quod *Cion.*

UVA CRISPA, frutex eſt: volunt dici ab intortis, ferèque in circulum verſis, (*Criſpam* alii vocant) foliis & acinis quos producit. Latinius fortè *Uva Intorta* nuncuparetur. B. Kruis-bezie-boom / ſtekel-bezien / kroesbezien / knoezelen. G. Kreeſz-beer, kræuſel-beer, kloſter-beer, krauſel-beer, ſtichel-beer. Gall. *Groſeilles.* A. Gooſe-berry.

UVEA TUNICA, dicitur & *Uviformis*, vide *Rhagoides.*

UVEA MEMBRANA, ACINIFORMIS TUNICA, ſive CHOROIDES, eſt hæc tunica poſteriùs oriunda à pia matre Nervi optici, & bulbum oculi ambiens immediatè ſub Sclerotica, anteriùs ubi illa pellucida Corneam facit, ab ea reflectitur intùs paulum, & perforatur apertura pupilla dicta, quæ ope muſcularium longitudinalium & circularium fibrarum Iridis contrahi & dilatari poteſt. B. Druyf-bezie-vlies. G. Das trauben hæutlein. Gall. *l'Uvée.* A. The Grapelike membrane.

Uvularia, vide *Laurus Alexandrina.*

Vulneraria, vide *Traumatica.*

Vulneraria, eſt planta, quæ habet caules pedem altos, tenues, rotundos, villoſos, aliquantulùm rubicundos, incurvatos : folia bina, coſtæ adhærentia, Galegam referentia, ſed magis medulloſa, in parte inferiore villoſa, in ſuperiore albeſcentia, flaveſcentia, viridia, ſaporis dulcis, ſubacris : flores in ſummitate ramorum creſcentes in umbellam diſpoſiti, leguminoſi, flavi : calix tubulatus, turgidulus, lanuginoſus, coloris argentei : flori ſuccedit ſiliqua brevis fœtâ ſemine ſubrotundo, in calice membranaceo floris recondita : radix longa, recta, lignoſa, nigricans, ſaporis leguminoſi : hæc planta creſcit in montibus. Gall. *Vulneraire.*

Vulnus, ſolutio eſt continui, externo aliquo inſtrumento, ſcindente &c. recens in parte facta, cum cutis apertione : eſtque varium, tam ratione loci & partis affectæ, undè aliud nervi eſt, aliud carnis : quàm inſtrumenti infligentis, undè ſi ab aliquo acuto cæſim illud fiat, *Sectio* vel *Inciſio*, ſi verò ab acuto punctim fiat, punctura, vel punctio dicitur. Gr. τραῦμα & τρῶμα. B. **Een wonde.** G. Eine wunde. Gall. *Playe.* A. A Wound, a Hurt.

Vulsella, vide *Volſella.*

Vultus, idem quod *Facies.*

Vulva, eſt *Pudendum Miliebre*, ſive foramen majus dicitur, infra os pubis poſitum, vide *Cunnus.*

Vulva Cerebri, eſt fovea quædam, inter eminentias cerebri, oblonga.

Uvula, vide *Cion.*

Uvulæ Casus, vide *Cion.*

X.

X. ℥. In quibuſdam ſcriptis Medicis denotat unciam.

Xanthium, eſt planta, quæ habet caulem ſeſquipedem altum, anguloſum, villoſum, punctis rubris notatum, ramoſum, in latum ſe extendentem : folia Bardanæ, ſed minora, viridia, in margine inciſa leviter, ſaporis acris & aromatici : flores ſunt floſculoſi : fructus oblongus, aculeatus, veſtibus adhærens, in duos acutos, rigidoſque mucrones deſinens, qui diſtinctis loculis duobus totidem grana oblonga condit : radix parva, alba, fibris

bris satis crassis instructa: hæc planta crescit contra parietes, & in paludosis locis exsiccatis. B. **Kleine klitten**. G. Klein kletten, betterlæuse. Gall. *Petit Glouteron*. A. Burdock the less. est Lappa minor seu Lappa inversa, sic dictum quòd ξανθὰς, hoc est, flavos capillos faciat.

XENEXTON, idem quod *Zenechdon*.

XENICON, Gr. ξενικὸν, sic appellatur venenum, quo olim teste Aristotele, utebantur venatores Celtæ, quod tam præsentis erat virtutis, ut quamprimum cervus vel animal sagitta hoc lurido veneno tincta læderetur, concideret, & confestim accurrere venatores necesse habuerint; ne virus illud penitus per totum corpus dispergeretur, carnemque circum adjacentem telo exciderint; quam effodere solebant circunquâque circa vulnus ad spithamæ latitudinem, ut tuti essent à veneno; hoc experimentò itaque clarè evincebant quòd loca in corpore humano à venenatis animalibus læsa illicò largiter undiquâque exscissa, non habeant venenum tam citò dispersum, ac proindè hoc modo optimè curabilia sint: veneni hujus antipharmacum dicuntur esse *folia querci* vel *fagi*, aut *coracina* applicata illicò locis vulneratis.

XERAPHIUM, est medicamentum adversùs capitis & menti exanthemata utile.

XERASIA, est capillorum vitium, quando lanuginis instar apparent, & velut pulvere conspersi. Inter species Alopeciæ referri debet.

XEROCOLLYRION, est collyrium siccum.

XEROMYRUM, est unguentum desiccans, sive compositio ex aromatis, pro suffitu, amuletis &c. constans, utimur quoque adversùs fœtorem axillarem.

XEROPTHALMIA, est arida & sicca lippitudo, ex ξηρὸς aridus, & ὀφθαλμία oculorum dolor. B. **Droogjeukende oogen.**

XEROTES, est sicca corporis dispositio, à ξηραίνω sicco.

XIPHIUM, sive GLADIOLUS, est juncus floridus, à foliorum similitudine dictus, à ξίφος gladius, habet folia longa, lata, mollia, coloris viridis, pallidi, aut albescentis: flos & fructus sunt Iridis: radix bulbosa, externè nigricans, internè alba, saporis dulcis: crescit hæc planta in regionibus calidis ut in Hispania.

XIPHOIDES, est cartilago pectoris mucronata, inferiùs ster-

ſterno adhærens, ipſo tenuior & flexilior, in acumen ex lato abeuns, adeoque enſi ſimilis, ex ξίφ⊙ enſis, & εἶδ⊙ forma.

Xylagium, eſt lignum ſanctum.

Xyloaloes, eſt lignum aloës, vide *Agallochum*. G. Aloes holtz. Gall. *Du Bois d'Aloes*. A. Aloes Tree.

Xylobalsamum, eſt frutex vel ſarmentum aut ſurculus Balſami. Amputabatur enim ab incolis, & vænibat propterea, quod eo decocto in unguentis vice Opobalſami multi uterentur; etiamſi ex toto Balſamo minima illi ineſſet odoris gratia. Vide *Balſamum*.

Xylocassia, ſive Cassia Lignea, vide *Cinamomum*.

Xylon, eſt Goſſipium. Barbaris & Arabibus *Cotum* & *Bombax* ſeu *Bombaſum*. Linum ejus *Cotonium* vulgò vocatur, ſicut lanugo ipſa *Cotonum*, ab hujus generis planta *Veſtes Xylinæ*, & *Lina Xylina* nominata ſunt. Juriſconſulti *Lanam* hanc *Ligneam*, nuncupant, ξύλον enim lignum eſt. Vide *Goſſipium*.

Xylosteum, eſt Arbuſcula, Periclymeno ſatis ſimilis, habens caules mediocriter craſſos: lignum eſt album; rami rotundi, corticem initio rubicundum poſteà albeſcentem habentes: folia ſunt oblonga, mollia, viridia, albeſcentia, aliquantulùm lanuginoſa; pedunculi finis format calicem conſtantem binis foliolis majoribus, quatuorque brevioribus; quorum duo hinc indè majoribus interponuntur: calici huic gemina ovaria innaſcuntur rotunda, in apice ſuo coronata caliculo quinquefido, emittuntque ex centro ſui faſtigii tubam longam, apice globoſo donatam: flos apici ovarii, intra calicem innatus, monopetalus, oblongus, tubuloſus, campaniformis, quinquefidus, expanſus, quinque ſtaminibus ex pariete interno tubuloſæ partis floris enatis præditus: flori ſuccedunt baccæ gemellæ, molles, ſemineque fætæ compreſſo & ſubrotundo; hæc Arbuſcula creſcit in montibus & ſylvis, quaſi lignum oſſeum, eſt ceraſus canina, ex ξύλον lignum, & ὀστέον os.

Xymphysis, idem quod *Symphyſis*.

Xyntasis, idem quod *Syntaſis*.

Xyris, quaſi raſorium cultrum; ſic appellantur folia gladioli, ob raſorii vel enſis figuram, à ξυρέω rado.

Xy-

XYSTER, eſt ſcalprum raſorium, radendis oſſibus aptum, à ξύω rado.

Z.

Z. Olim ſignificabat *Seſcunciam*, pleriſque octavam unciæ partem, ſi *Denarium*, hoc eſt *Drachmam*, vel *Semiſicilicum*, ex veteri quadam ænea tabella conſtat *Duellam* fuiſſe, quæ tertiæ unciæ pars octonis ſcrupulis terminatur.

ZAPHARA, vel ZAFFERA, eſt materia mineralis ex *Biſmutho*, ad *Smaltha* vel *Amauſa* pertinens, quæ tingit vitrum cæruleo colore, undè figuli utuntur ad tincturam cæruleam vaſis obducendam.

ZARATHAN, ſpecies eſt Cancri mammas occupantis, undè vocatur *Cancer ſpurius:* propriè enim eſt tumor durus, tactui inæqualis ob ſcabroſa cacumina, & valles, dolorem comitem habens nunc remittentem, nunc verò exacerbatum, & ardorem moleſtum nonnunquam ſimul; videtur itaque hoc nomine indigitari Cancer mammarum quidem verus, aſt non exulceratus, in quo interdùm dolor percipitur, quando nimirùm materia ſtagnans à cauſa quacumque reſolvitur in ichorem, acris fit, & de novo partem nondùm mortuam aggreditur & exedit, dum verò illam priùs inflammat, ardoris ſenſum excitat.

ZARSA PARILLA, eſt Smilacis aſperæ ſpecies, à ſimilitudine nomen accepit, quam cum Smilace aſpera habet, quæ Hiſpanis *Zarca-parilla* dicitur, quæ rubus viticula dicitur. *Zarſa* enim iis eſt Rubus, *Parra* verò vitis, *Parilla Viticula.*

ZEA, Gr. ζεὰ & ζεία, vocatur etiam *Spelta* Italis: Latinis *Semen*, idque à præſtantia frugis appellarunt: dictum quoque ab Homero ζείδωρον ἄρουραν, alii derivant, ἀπὸ τοῦ ζῆν quod vitam ſuſtentat: nonnulli à ζέω ferveo, quod dum ſolis ferveſcit vi, mortalibus donet omnia: *Quibuſdam* à B. Zieden. Vide *Spelta.*

ZEDOARIA, eſt radix è China & extremis Indiæ finibus allata, quæ eſt tuberoſa, brevis, compreſſa, foris cinerea, intùs candida, quando cortex exterior eſt detractus, paucis fibris intertexta, ſaporis amaricantis aromatici, odoris fragrantis, ad camphoram aliquantùm accedentis: folia ad curcumæ folia accedunt, ſuntque palmæ magni-

magnitudine; fert florem in peculiari ſpica ut Galanga, quos flores ſequuntur loculamenta terna. Habetur *Longa* & *Rotunda*, quæ promiſcuè uſuales. Item *Tuberoſa Nigricans* & *Geiduar* minùs uſitatæ. Priores ſpecies externè cinerei coloris, intùs verò fuſci ſunt. Odor & ſapor aromaticus valdè & acris. Quoad vires non differunt, dicitur & *Zerumbet Serapionis*, & à quibuſdam *Anthora*. B. Zedoar. G. Zitwer. Gall. *Zedoaire*, *Gingembre Sauvage*. A. Zedoary, Setwal.

ZENECHDON ſeu ZENEXTON, eſt vox arabica, & idem eſt, ac ſi dicerem *Diarſenicum*, ſeu compoſitio ex arſenico, arſenicum enim cum Arabum *Arſenes*, *Zenech* & *Zene* idem ſonat: per aphæreſin, ſenium pro Arſenicum, Zenech pro *Arſenech*; & ſic *Zenechdon*, pro diazenech dicitur. Idem quod amuletum.

ZENEXTON, idem quod *Zenechdon*.

ZENICON, Gr. Ζενικὸν, ſic appellatur Venenum, quo olim utebantur venatores Celti Galli, quibus tum audiebat *Venenum cervarium*, quod tam præſentis erat virtutis, ut quamprimum cervus vel animal ſagittâ hoc lurido veneno tincta læderetur, concideret, & confeſtim accurrere venatores neceſſe habuerint; ne virus illud penitùs per totum corpus diſpergeretur, carnemque circum adjacentem telo exciderint; quam effodere ſolebant circunquâquè circa vulnus ad ſpithami latitudinem, ut tuti eſſent à veneno; hoc experimento itaque clarè evincebant quòd loca in corpore humano à venenatis animalibus læſa illicò largiter undiquaque exſciſſa, non habeant venenum tam citò diſperſum, ac proindè hoc modo optimè curabilia ſint: Veneni hujus antipharmacum dicuntur eſſe *folia querci* vel *Fagi*, aut *Coracina* applicata illicò locis vulneratis.

ZEOPYRON, eſt frumenti ſpecies inter Zeam, & πυρὸ ſive Triticum.

ZERNA, idem quod *Lichen*.

ZIBETHUM, eſt liquor pinguis felis zibethicæ, veſiculis glanduloſis, intra penem & teſtes collocatis, emanans, qui premendo exprimitur & colligitur; & quod hic videntur eſſe veſiculæ zibethicæ, eaſdem in Caſtore Caſtoreum dicerem: liquor hic gravis eſt odoris, niſi adſit pauca quantitas. Dicitur & *Civetta* & *Zibetta*. B. Civet. G. Ziebeth. Gall. *Civette*. A. Civet. ZIN-

ZINGIBER, radix est tuberosa, ramosa, brevis, & paululùm compressa, pallida, fibris crebrioribus dotata, saporis aromatici acerrimi fervidi, instar piperis, odoris aliquantulùm fragrantis, geniculatis repit internodiis; singulis annis folia habet iridis, aut gladioli in modum, crescit copiosè in India Orientali, undè & ad nos portatur; variæ sunt species Zinziberis, quæ tantùm differunt ratione fibrarum, quo verò plures fibræ, eo ignobiliùs, quo pauciores, eo præstantiùs: est radix plantæ, quæ habet folia cannacori: flos in scapo singulari, pentapetalus, difformis, quasi bilabiatus, insidens ovario trigono, triloculari; radix colligitur foliis plantæ arescentibus, & postmodùm ad solis ardorem aut in fornacibus exsiccatur: à quibusdam luto, creta, aut rubrica obducitur, ut eo meliùs præservetur, hinc prostabat Zingiber album & rubrum ita dictum, non quòd sint duæ distinctæ species, sed tantùm coloris externi ab aspersa creta vel rubrica provenientis ratione. Dicitur quoque *Zinziber*, *Gingiber*. B. Gember. G. Ingber, ingwer. Gall. *Gingembre*. A. Ginger.

ZIRBUS, Arab. idem quod *Omentum*.

ZIZANIA, Lat. *Lolium*. Gr. quoque αἶρα, & ζιζάνιον, est frumenti vitium: derivatur itaque nomen à σῖτος & ἱζάνειν quòd frumento insideat.

ZIZIPHA, idem quod *Jujube*. Vide *Zizypha*.

ZIZYPHA, ZIZYPHUS & ZIZIPHUS, est jujubarum arbor: cujus truncus est tortuosus, instructus cortice aspero, inæquali, striato; rami duri, spinosi: folia sunt oblonga, aliquantulùm dura, obtusa, coloris viridis, splendentis, leviter in margine incisa: calix monophyllus, quinquefidus: flos est rosaceus, pentapetalus, staminibus multis præditus: ovarium in fundo calicis instructum tuba longa, donata apice globoso, fit fructus olivæ magnitudine, callo pulvinato, minùs spisso, ficciore, condens officulum rugis minùs profundis ornatum, in quo nucleus plerùmque unus, utrinque acuminatus, inclusus pulpæ molli, fungosæ, saporis mellei & vinosi: ex Barbaricis tractibus in Italiam translata est: Italis *Susine*, undè procul omni dubio *Zizyphus* derivari debet. Vide *Jujubæ*.

ZONA, à ζωνόω cingo, est ea pars corporis, quâ cingimur. Item Herpetis seu Erysipelatis species, tantùm eo loci

loci quo corpus cingitur. B. **Den roden omloop.** G. Der feurige umlauff. Gall. *Zone*. A. Idem.

ZOOGONIA, est animalium perfectorum generatio, quâ vivi fœtus excluduntur, ex ζῶον animal, & γονὴ genitura.

ZOOTOMIA, est animalium artificiosa sectio, ex ζῶον, animal, & τέμνω seco.

ZOPISSA, vide *Pix*.

ZOTICA, est facultas vitalis, à ζάω vivo.

ZURUMBETH & ZERUBETH, est species Zedoariæ quæ radicem habet rotundam & globosam, & affertur cum Zedoaria Longa. Vide *Zedoaria*.

ZYGOMA, est os jugale circa tempora situm; ac partim à processu ossis Temporum, partim à primo osse maxillæ superioris compositum, & prominens ac extans extra os Temporum. à ζυγὸς jugum. B. **Het jok-been.** G. Das Joch-bein. Gall. *Le Zygoma*. A. Yoke bone.

ZYTHOGALA, idem quod *Possetum*.

Ὑψίστῳ μόνῳ δόξα κλέος τῷ Θεῷ.

A U.

AUTHORES

Qui huic Lexico partem contulerunt.

ABenzoar.
Acta Societ. Regiæ in Anglia.
——— in Gallia.
Ægineta.
Agellius.
Agricola.
Ammonius.
F. ab Aquapendente.
Arantius.
Aretæus.
Ariſtoteles.
Aſellius.
Athenæus.
Averrhoës.
Avicenna.
de Back.
Bapt. Porta.
Barbette.
Caſp. Bartholinus.
Th. Bartholinus.
Barckhauſen.
Bauhinus.
Beguinus.
Beverovicius.
Bidloo.
Blaſius.
Boeclerus in Hermannum.
Boerhaave.
Bontius.
Boyleus.
Budæus.
Calepinus.
des Cartes.
Cardanus.
Caſſianus.
Caſtellus.
à Caſtro.
Celſus.
Charleton.
Cicero.
C. Cluſius.
Columbus.
Columella.
Coles dictionari.
Comelini Cat. Plant.
Conringius.
Cordus.
Deuſingius.
Diemerbroekius.
Dodonæus.
Entius.

Ephem. Germ.
Erotianus.
Euripides.
Euſtachius.
Fallopius.
Fannius.
Fernelius.
Foeſius.
Fontanus.
Foreſtus.
Fuchſius.
Galenus.
Gemma.
Gliſſonius.
Gorrhæus.
Gorter.
de Gradibus.
Grammatici.
de Graaf.
Guido.
Harvæus.
Heiſter.
Helmontius.
ab Heers.
Herodotus.
Herophilus.
Heſychius.
Heſiodus.
Hofmanni Lexicon.
Otto Heurnius.
Joh. Heurnius.
Higmorus.
Hildanus.
Hippocrates.
Hobokenus.
Hofmannus.
ab Hogelande.
Hollerius.
Homerus.
van Horne.
Horſtius.
Journal des Sçavans.
Iſidorus.
Junius.
Johnſonus.
Kircherus.
Kœmpfferus.
Krollius.
Kyperus.
Langius.
Laurentius.
Lemery.
Lidelius.
L. de Bils.
van der Linden.
Lowerus.
Marchette.
Malpighius.
Martialis.
Maſſarias.
Mattihiolus in Dioſc.
Mœbius.
Mercurialis.
Minſicht.
Munting de Plantis.
Needham.
Nicander.
A. Nuk.
Oribaſius.
Ovidius.
Owenus.
Pacuinus.
Pancratius Bruno.
Paracelſus.
Paræus.
Paſſeratius.
Pavius.
Pecquet.
Philoteus.
Piſo.
Pindarus.
Pinæus.

AUTHORES.

Platerus.
Plautus.
Plempius.
Plinius.
Plutarchus.
Pollux.
Primerosius.
Portal.
Quercetanus.
Regius.
Renodæus.
Reusnerus.
Rhodiginus.
Rhodius.
Riolanus.
Riverius.
Rolfinkius.
Rondeletius.
Roussettus.
Rubekkius.
Ruisch.
Sala.
Salius Diversus.
Sanctorius.
Santorinus.
Saxonia.
Scaliger.
Scapulæ Lexicon.
Schenkius.
Scheinerus.
Schola Salernitana.
Schroderus.
Scultetus.
Senguerdus.
Sennertus.
Severinus.
Simson.
Spigelius.
J. Sylvius.
D. Le Boe Sylvius.
Stenonius.
Suida.
Swaluwe.
Swammerdam.
Swelfer.
Tertullianus.
Theophrasti Eresii commentatores.
Tulpius.
Valsalva.
Valverda.
Varro.
Verney.
Vesalius.
Veslingius.
Virgilius.
Walleus.
Wekkerus.
Whartonus.
Willisius.
Wormius.

& alii plures.

AANWYZER

der

NEDER-DUITSE GENEES-KONST-WOORDEN

In't vorige Werk begrepen.

Aarde

brau=

Ca-

Darm-

dui-

H.

Ha-

Kal-

knoe-

kruid-

N.

Na=

On=

rook-

Sa-

Schild-

Slan-

spier,

V.

Ver-

wit-

Z.

Ze=

REGISTER
DER
FURNEMHSTER
KUNST-WOERTER

Durch gantze Buch hien zu finden.

Ant-

B.

C.

Cal-

D.

Ein-

Er-

For-

G.

Ge-

Ge-

H.

Haupt-

 Kæhle

L.

Lallender tropff 126
Land kranckheit 354

Nabel

Scha-

V.

W.

Wir-

Z.

TABLE

Des

TERMES FRANCOIS,

Dont il est fait mention

Dans cet Ouvrage.

A.

Aman-

Bri-

Char-

Cou-

F.

Fenouil

G.

Her-

I.

L.

La-

Mam-

Nerf

O.

Os

P.

Pour-

Q.

R.

 Re-

T.

V.

EN.

ENGLISH INDEX

In which all the

PHYSICAL TERMS,

Are very accurately demonſtrated.

A.

Alem-

Asptree

B.

Beech

 Com-

D.

Extu-

Fleshy

G.

Great

H.

Head

Hore

Indication

K.

L.

Pound

Pur-

Rup-

Swoun-

V.

W.

INDEX
Quarundam Vocum
BARBARICARUM,
In priori opere contentarum.

Gleſ-

INDEX GRÆCORUM NOMINUM,

Quæ ad artem Medicam ſpectant, & in hoc Lexico præcipuè exhibentur.

A.

ἀκρόασις

ἀπος

βουκερ

δερβιστὴρ

κιρσὸς

Λ.

M.

M.

ὀδον-

Π.

ϖρο-

σημεῖον

στῆμα

φλῶξ

FINIS.

